مكاشفة القلوب

İMÂM-I GAZÂLÎ

İlâhî Nizam

Arapça aslından Türkçeleştiren
YAMAN ARIKAN

Uyanış Yayınevi

بسم الله الرحمن الرحيم

Ebru: Hülya DEMİREL

Dizgi - Baskı: ESKİN Matbaası, İstanbul: 1986
Telf: 527 46 53

مكاشفة القلوب

المقرب الى حضرة علام الغيوب

فى علم التصوف

العالم العلامة والحبر البحر الفاضل الكامل عين اعيان اكابر العلماء
واستاذ الاساتذة الكملة النجباء استاذ الشريعة
شمس مشايخ الإسلام الشيخ الغزالى
بوأه الله دار السلام بسلام

DİKKAT!

1) Elinizdeki «İLÂHÎ NİZAM» isimli kitâbın her türlü basma ve yayma hakkı, münhasıran eserin sâhibi YAMAN ARIKAN'a aittir.

2) 5846 sayılı fikir ve sanat eserleri kanununun ilgili 23. maddesi aynen şöyledir:

«Bir eserin, onun aslından veya işlenmesinden çoğaltma ile elde edilmiş nushalarını satışa çıkarmak veya dağıtmak, yahut diğer bir şekilde ticâret mevkiine koymak suretiyle faydalanma hakkı, münhasıran eser sâhibine âittir. Yurt dışında çoğaltılmış nüshaların Türkiye'ye sokulmaları hâlinde de 1. fıkra hükmü uygulanır.

Hak sâhibi, muayyen nüshaları, mülkiyeti devrederek ticâret mevkiine koyduktan sonra, bunların yayımı eser sâhibine tanınan yayma hakkını ihlâl etmez.»

3) Bu kitabın elinizdeki baskısı, eserin sâhibi ve mütercimi Yaman Arıkan tarafından yapılmıştır.

4) Yaman Arıkan, eseri bu şekliyle tamâmen yeni başdan hazırlayarak âyetlerle hadislerin Arabî metinlerini de ilâve etmiş, müsâadesi ve rızâsı olmadan yapılan kaçak baskılardaki fâhiş yanlışları ve dizgi - tashih hatâlarını düzeltmiş ve yeniden tertibe tâbi tutmuştur.

5) Okuyucularımız, Uyanış Yayınevi'nin hâricindeki kitapçılardan İLÂHÎ NİZAM'I alırlarken, içinde âyet-hadîs metinlerinin varlığına ve UYANIŞ YAYINEVİ ambleminin bulunup bulunmadığına bilhâssa dikkat etmelidirler.

6) İLAHİ NİZAM'ın her türlü basım ve yayım hakkı UYANIŞ YAYINEVİ'ne aittir. Taklid edenler veya kaçak baskı yapanlar kanunen mes'uldür.

UYANIŞ YAYINEVİ

İMÂM-I GAZÂLİ

İLÂHÎ NİZAM

Arapça aslından türkçeleştiren

YAMAN ARIKAN

Uyanış Yayınları — No: 14
Gazâli Külliyâtı — No: 2

İÇİNDEKİLER

بسم الله الرحمن الرحيم

Aziz okuyucularım,

Bir çoğunuzun hatırlayacağı gibi, elinizdeki bu eser benim, Gazâli külliyâtından ikinci tercüme eserimdir. İlk baskısı 1969 senesinde neşredilmiştir. Gazâlî'den ilk tercüme eserim ise, yine okuyucularımın hatırlayacağı gibi, ÂBİDLER YOLU isimli eserdir.

Bu işe ne kadar hâlis niyetlerle başlamıştık, ne büyük heyecan ve idealler içindeydik. Hedefimiz Türkiye'de İslâmın yeniden doğuşuna yol açmak, zemin hazırlamak idi. Bunun için, senelerdir üzerinde çalışıp hazırladığımız bir programımız vardı. Bu program dâhilinde hareket ederek hedefe varmayı planlamıştık. Hazırladığımız eserlerde dile getirilen esasları kendi ruhunda duyan bir insan olduğumuz ve 7'den 70'e herkesin anlayabileceği bir ifâde ve üslûp kullandığımız için, yüzbinler, onları zevkle okumağa başladı. Fakat Gazâlî ismine bu rağbet, kısa yoldan para kazanma hevesine kapılan bir kısım câhil madrabazların da iştahını açtı. Öyle ki, sözde eseri tercüme edip, cümleleri başkalarına düzelttiren ve noktasını virgülünü başkalarına koydurtan; Tercüme ettiği eserin ismini bile doğru olarak okuyamayan; tercümeden tercüme yapan, Gazâlî'nin yazmadığı kitabı yazdırtan...

mütercimler zuhur etti. Kimisinin isimlerinin başında (El-Ezher Üniversitesi Mezunu) gibi büyük unvanlar da bulunan bu kalpazan, kapkaççı ve hırsız mütercimler, kendi meşreplerine uygun nâşirlerle elele vererek, ehliyetli ve hüsnüniyet sâhibi mütercim ve nâşirleri âdetâ bertaraf ettiler. Tıpkı kalp paranın hakiki parayı piyasadan kovması gibi.

Okuyucuya en ufak bir saygısı bulunmayan, sâdece onun cebinden parasını almayı düşünen böyle nâşir ve mütercimlere karşı tatbik edilecek en müessir tedbir, yine okuyucunun uyanıklığı, bu türlü nâşir ve mütercimlerin neşrettikleri eserlere rağbet etmemesi ve ehliyetli yazar ve mütercimlerle, hüsnü niyet sâhibi nâşirlerin işbirliği yapmasıdır.

Elinizdeki İLÂHÎ nizam adlı bu eser de, senelerdir sû-i kasde maruz kalmış bir kitap idi. Yüzbinlerin zevkle okuduğu bu güzelim eserin neşrinin böyle fâhiş derecede dizgi-tashih hatâları ile dolu olarak devam ettirilmesi siz okuyucularımızın haklı şikâyetlerine sebep oluyordu. İşte bunun için, meseleye eğilme lüzumunu hissettim ve eseri tamâmen yeni baştan hazırladım. Eserin yeni şekliyle yapılan bu baskısındaki başlıca düzeltmeler ve yenilikler şunlardır:

a) Eserde geçen âyetlerle hadislerin Arabî metinleri konmuştur.

b) Müsâadesiz ve rızam olmadan yapılan önceki baskılardaki fâhiş dizgi-tashih hatâları düzeltilmiştir.

c) Âyetlerin sûre ve âyet numaraları, âyet meâllerinin hemen peşine konmuştur. Böylece, arzu edenler, o âyeti Kur'ânda hemen bulabileceklerdir.

d) Eser yeni baştan düzenlenerek boş kısımlar doldurulmuş ve israf önlenmiştir.

e) Hadislerin hangi hadis kitabında bulunduğu kaydı, hadis meâlinin hemen peşinde verilmiştir.

Böylece, okuyucularımız; yanlışlarla, eksikliklerle ve büyük çapta dizgi-tashih hatâlarıyle dolu ve aynı zamanda iznim olmadan yapılan kaçak baskıları alma durumundan kurtarılmıştır. Düzeltilmiş bu yeni baskının okuyucularımız için hayırlı olmasını dilerken, onu okuyanlara feyizler bahşetmesini Cenâbı Hak'tan niyaz ederim.

Yaman Arıkan
11 Nisan 1982
Erenköy-İstanbul

HUCCETÜL'İSLÂM GAZÂLÎ

İslâm Âleminin büyük âlimlerinden olan Gazâlî, (Hicri 450 Milâdî 1058) yılında Horâsân bölgesinin Tûs şehrinde dünyaya geldi. Ebû Hamid künyesiyle anılan Gazâlî'nin adı Muhammed (Mehmed)dir. Babasının mesleği iplikcilik idi. Bunun için, Ebû Hâmid, babasının mesleğine nisbetle «Gazzâlî» diye anılır oldu. Daha sonraları telaffuzu hafifleyen bu kelime, «Gazâlî» şeklini aldı. Bilhâssa memleketimizde tamâmen bu şekliyle kullanılmaktadır.

Gazâlî' ilk tahsil hayâtına Tûs'da başladı. Daha sonra Cürcân'a giderek orada devrin âlimlerinden Ebû Nasr İsmâilî'den ders gördü. Oradan da Nişabur'a geçerek, Horâsân bölgesinin müctehid âlimleıinden (imâmülharemeyn'in) derslerine iştirak etti ve onun en seçkin talebeleri arasında yer aldı. Buradaki tahsil hayatını da tamamladıktan sonra devrin ilimlerinde temâyüz eden Gazâlî, Bağdat'daki Nizâmiye Medresesine müderris olarak tayin edildi. Burada gerek Selçuklu Devleti ileri gelenlerinin ve gerekse geniş halk topluluklarının dikkat ve alâkasını çeken ve hayranlığını kazanan Gazâlî, yavaş yavaş hissettiği bir şüphenin, rûhî hâleti üzerinde meydana getirdiği dalgalanmalar neticesi, derslerini bıraktı. Ma'neviyât âleminde seyrân etmek maksadiyle Bağdat'tan ayrılma-

ya karar verdi ve ilk anda Şam'a giderek orada iki senelik uzlet ve inzivâ hayâtı geçirdi. Daha sonra Kudüs'e geçerek oralarda da bir müddet halvet ve istiğrâk hayatı yaşayan Gazâlî, gayb âlemlerinin tecellîlerine mazhar olmanın verdiği neşve ile oradan Mekke'ye gitti. Tekrar Bağdat'a dönüp derslerine başladığı zaman, öncekinden daha büyük bir alâka gördü. Fakat artık kendisini tasavvuf ve maneviyât âlemine iyice veren Gazâlîyi bu hayât sıkıyordu. Onun için Tûs'a çekildi ve orada on sene kadar münzevî bir hayât geçirdi. Bu sırada, hakiki âlimlerin, köşesine çekilmesiyle meydanın bid'at ve dalâlet ehline kaldığını hisseden Gazâlî, Selçuklu veziri Fahrülmülk'ün de ricâ ve ısrârları üzerine derslerine tekrar devam etmeyi kabul etti. Selçuklu Türk İmparatorluğu ileri gelenlerinin büyük saygı ve iltifâtlarına mazhar olan Gazâlî, Hicri 505 (Midâli 1111) yılında Tûs'da vefât etmiştir.

ALLAH KORKUSU

Hikmet ehlinden biri der ki:

— Vücûdun sıhhat ve selâmeti az yemekte; Rûh'un sıhhat ve selâmeti günahsız olmakta; dînin selâmeti ise, mahlûkatın en hayırlısı Hz. Muhammed'in güzel ahlâkına sâhip olmaktadır.

Şanı yüce olan Allah buyurur:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللّٰهَ
اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ.

— Ey îmân edenler, Allah'dan korkun. Herkes, yarın için önceden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah'dan korkun. Çünkü Allah, ne yaparsanız hakkıyle haberdardır.. (Haşr Sûresi, âyet: 18).

Âyetin açıklanması şudur:

— Allah'dan korkun. O'na itâat edin. Mâddi veya ma'nevi ıztırap içinde olanlara yardım edin. Dâima Allah yolunda olun ki, kıyâmet günü mükâfâtını bulasınız. Çünkü Allah, —ister hayır olsun, ister şer olsun— işlediğiniz herşeyi hakkıyle bilir. Melekler, gök, yer, gece, gündüz... hepsi hepsi, insan ne işlerse kıyâmet günü hakkında şahitlik ederler. Hattâ insanın kendi a'zâsı kendi hakkında şahidlik eder. Yer, imânlı ve ihlâslı kişiler hakkında şâhitlik yapar ve der ki:

— Benim üzerimde namaz kıldı, oruç tuttu, Hacc etti, cihad yaptı.

Yer'in bu şehâdeti üzerine ihlâslı mü'min sevinir. Aynı şekilde Yer, imansızlar ve Allah'a isyan edenler hakkında da şâhitlik yaparak der ki:

— Benim üzerimde putperestlik yaptı, Allah'a ortak tanıdı, zinâ etti, içki içti, haram yedi.

Merhametlilerin merhametlisi Allah, kıyâmet günü bu îmânsızlarla âsîleri inceden inceye sorguya çekecek olursa vay onların haline!..

Mü'min o kimsedir ki, bütün âzâsıyle Allah'dan korkar. Nitekim İmam Ebülleys der ki:

Allah korkusunun alâmeti yedi şeyde belli olur:

1 — DİL'de: Allah'dan korkan kimse dilini yalandan, koğuculuktan, başkalarına iftirâ etmekten ve fuzuli sözler söylemekten meneder. Onu, Allah'ı anmak, Kur'ân okumak ve ilim müzâkere etmekle meşgul bir âzâ hâline kor.

2 — KALB'de: Allah'dan korkan kimse, kalbinde müslüman kardeşlerine düşmanlık beslemez; yalan, iftirâ ve hased etme gibi gayri insânî duyguları kalbinde bulundurmaz. Çünkü hased, kişinin güzel amellerini mahveder. Nitekim Allah Resûlü buyururlar:

قَالَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَلْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ
النَّارُ الْحَطَبَ.

— Ateşin odunu yediği gibi, hased de kişinin güzel amellerini yer, bitirir. (*)

(*) Şöhretli âlim Gazali, (Minhacül-Âbidin: ÂBİDLER YOLU) isimli eserinde HASED'i şöyle tarif etmektedir.

Ey okuyucu, bil ki hased, kalblerde bulunan ve cemiyet hayatında büyük zararlara yol açan büyük bir hastalıktır. Kalblerde bulunan hastalıklar, yani kötü duygular, yani kötü huylar ancak ilim ve amel ile tedâvi edilebilirler.

3 — GÖZ'de: Allah'dan korkan kimse; gerek yiyecek, gerek içecek ve gerekse giyecek ve başka hususlarda gözünü haramdan korur. Dünya'ya, hırsla ve herşeyi elde etme gayretiyle değil, ibret nazarıyla bakar. Helâl olmayan şeylere bakmaktan sakınır. Nitekim Allah Resûlü buyurur:

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ مَلَأَ عَيْنَهُ مِنَ الْحَرَامِ مَلَأَ اللهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَيْنَهُ مِنَ النَّارِ.

— Kim gözünü haram şeylerle doldurursa Allah da kıyâmet günü onun gözünü ateşle doldurur.

4 — MİDE'de: Allah'dan korkan kimse midesine haram lokma koymaz. Çünkü haram lokma yemek günahların en büyüklerinden biridir. Nitekim Allah Resûlü buyurur:

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِذَا وَقَعَتْ لُقْمَةٌ مِنَ الْحَرَامِ فِى بَطْنِ ابْنِ آدَمَ لَعَنَهُ كُلُّ مَلَكٍ فِى الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ مَادَامَتْ تِلْكَ اللُّقْمَةُ فِى بَطْنِهِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى تِلْكَ الْحَالَةِ فَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ.

— İnsanoğlunun midesine bir lokma haram girdi-

Hased, Allah tarafından bir müslümana verilen ve o müslüman için faydalı olan nimetlerin zevâlini istemektir. Eğer zevâlini istememekle beraber ayni nimetlere kendisinin de nâil olmasını dilerse (gıpta) olur ki, günah değildir. (Bakınız: ÂBİDLER YOLU, sayfa: 107, Türkçesi: Yaman ARIKAN).

ği zaman, bu lokma midesinde kaldığı müddetçe Yer'de-Gök'te melekler ona lânet ederler. Eğer bu haram lokma midesinde iken ölürse yeri cehennemdir.

5 — EL'de: Allah'dan korkan kimse elini harama uzatmaz, bil'akis Allah'ın rızasına uygun şeylere uzatır. Kâb'dan şöyle bir rivâyet vardır:

— Allah, yeşil zümrütten bir binâ yaratmıştır. Bu binâda yetmişbin dâire ve her dâirede yetmişbin oda vardır. İşte, buraya ancak, kendisine haram bir şey sunulduğu zaman sırf Allah korkusundan onu reddeden kişiler girer.

6 — AYAK'ta: Allah'dan korkan kimse adımlarını O'na isyan yolunda değil; itâat yolunda kullanır. İlim-irfan ve güzel ahlâk öğrenmek gâyesiyle âlimler ve sâlihler meclisine gider.

7 — İTAAT'ta: Allah'dan korkan kimse sırf Allah rızası için O'na itâat eder. Riyâ'dan, insanlara gösteriş-ten ve iki yüzlülükten sakınır.

İşte bir kimsenin altı âzâsında ve yedinci olarak ibâdetinde bu haller varsa ,artık o, Allah'ın, haklarında:

— **Âhiret saâdeti ise Rabbi'nin yanında, ancak küfür ve günahtan sakınanlara mahsustur.** (Zuhruf Sûresi, âyet:35) buyurduğu kişilerdendir.

Yine, şânı yüce olan Allah, aynı kişiler hakkında buyurur ki:

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ

— **Şüphesiz ki fenalıklardan sakınanlar, Rabb'larının kendilerine verdiği sevabı almış olarak cennetlerde, pınarların başlarındadırlar. Çünkü onlar bundan evvel iyi ameller edenlerdi.** (Zâriyat Sûresi, âyet: 15, 16).

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِى جَنَّاتٍ وَ نَعِيمٍ

— Şüphesiz ki fenalıklardan sakınanlar cennetler, nimetler içindedir. (Tûr Sûresi, âyet: 17).

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِى مَقَامٍ أَمِينٍ

— Takvâ sahipleri hakikaten emin bir makamdadır. (Duhan Sûresi, âyet: 51).

Bütün bu âyetlerde Allah sanki şöyle buyuruyor:

— Onlar, kıyâmet günü azaptan kurtulurlar.

Bir de, mü'min olan, KORKU ile UMUT arasında olmalıdır. Mü'min, Allah'ın rahmetine güvenmeli, ondan aslâ ümit kesmemelidir. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

قُلْ يَا عِبَادِىَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمِ.

— De ki: «Ey nefislerine karşı aşırı hareket edenler, Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Çünkü Allah bütün günahları affetme kudretine mâliktir. Şüphesiz ki O, çok affedici, çok esirgeyicidir.» (Zümer Sûresi, âyet: 53).

Mü'min kişi, Allah'ın rahmetinden ümidini kesmemekle beraber, ibâdetlerini de yapar, kötü fiillerinden vazgeçer ve kötü huylarını terkeder.

Rivâyet edildiğine göre bir ara Hz. Davud —Allah'ın selâmı üzerine olsun— mescidinde oturmuş, ZEBUR okuyordu. O arada, yerde kızıl bir kurt (böcek) gördü ve kendi kendine şöyle söylendi:

— Allah, bu kurtu yaratmakla ne murad etmiş ola ki!..

Hz. Dâvud'un bu küçümsemesi üzerine, Allah, kudretiyle kurt'u konuşturdu. Böcek şöyle dedi::

— Ey Allah'ın Peygamberi! Allah bana öyle bir ilhâm verdi ki, gündüzleri her gün bin defa, (Allah'ı tesbih ve tenzih ederim, her türlü övgü O'na mahsustur. Kâinatta tek tasarruf sahibi O'dur. O, yücelerin yücesidir!) derim. Geceleri de, her gün bin defa, (Allah'ım, Peygamberlerin güneşi Hz. Muhammed'e ve O'na tâbi olanlara selâmet ver!) derim. De bakalım, ya sen neler söylersin ki senden istifâde edeyim!

Bu sözler üzerine Hz. Dâvûd, içinden kurtu hakir gördüğüne pişman oldu. Allah'dan korktu, hatâsından döndü ve tevekkül etti.

Allah'ın dostu Hz. İbrâhim —Selâm O'na— hatâlarını hatırladığı zaman kendinden geçer, kalbinin şiddetle çarptığını hissederdi. Allah kendisine Cebrâil'i gönderdi. Cebrâil Hz. İbrahim'e:

— Allah sana selâm ediyor ve (Dostundan korkan bir dost gördün mü?) diyor, dedi.

Bunun üzerine Hz. İbrâhim şu cevabı verdi:

— Ey Cebrâil, hatalarımı hatırladığım ve cezasını düşündüğüm zaman dostluğu unutuyorum!

İşte, peygamberlerin, ermişlerin ve sâlihlerin hâli budur. Düşün ey okuyucu düşün.

İmâm Ebulleys der ki:

— Yedinci kat Gök'te, Allah kendilerini yaratalıberi secde eden öyle melekler vardır ki, Allah korkusundan damarları titrer. Kıyâmet günü olunca başlarını secdeden kaldırarak şöyle derler:

— Ey Rabbımız, seni tenzih ederiz. Kulluk vazifemizi hakkıyle yapamadık.

Allah'ın şu âyeti bu gerçeğe işâret eder:

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

— Kendilerine her sûrette hâkim olan Rablerin'den korkarak, ne emrolunurlarsa onu yaparlar. (Nahl Sûresi, âyet: 50).

Peygamberimiz aleyhisselâm da buyururlar ki:

إِذَا قْشَعَرَّ جَسَدُ الْعَبْدِ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ تَعَالَى تَحَاتَّتْ عَنْهُ ذُنُوبُهُ كَمَا يَتَحَاتُّ عَنِ الشَّجَرَةِ وَرَقُهَا.

— Allah korkusundan kişinin vücûdu ürperdiği zaman —ağaçtan yaprakların dökülmesi gibi— günahları dökülür.

Anlatırlar ki, adamın birisi bir kadına göz kor. Bir ara bu kadın, ticâret maksadıyle bir kafile ile yola çıkar. Adam da aynı kafile ile peşinden gider. Akşam olunca bir yerde konaklanır ve herkes yatar. Bu arada adam kadının yanına gelir ve gâyesini ona söyler. Kadın:

— Git, bak, bakalım herkes uyumuş mu? der.

Teklifini kabul edeceğini sanan erkek, sevinçle gider, kafile efradını dolaşır ve,

— Evet, herkes uyumuş! der.

Bu sefer kadın,

— Peki, Allah hakkında ne dersin? Acaba bu saatte O da uyumuş mudur? der.

Bu ağır soruya erkek,

— Hayır, Allah aslâ uyumaz, uyuklamaz! Cevabını vermeğe mecbur kalınca kadın,

— O halde, der, insanlar görmese bile, uyumayan

ve uyuklamayan Allah bizi görür. Kendisinden korkulmağa ve hayâ edilmeğe, O daha lâyıktır.

Kadının bu sözleri üzerine erkek, Allah'dan korkar, hemen kafileden ayrılarak geri döner ve tevbe eder.

Gene anlatırlar ki; bir adam vardı. Allah yolundaydı. Bir ara darlığa düştü, çocukları aç kaldı. Adam, bir şeyler istemek üzere karısını gönderdi. Karısı bir zenginin kapısını çalarak, çocuklarının aç olduğunu söyledi ve bir şeyler istedi. Fakat zengin adam, yapacağı yardıma karşılık kötü isteklerde bulundu. Kadın bunu reddetti ve yardım almadan geri geldi. Fakat açlık artmıştı. Çocuklar, açlıktan ölüyoruz, diye feryât ediyorlardı. Kadın o zengin adama tekrar gitti ve aynı kötü teklifle karşılaştı. Kadın da, çâresiz kabul ettiğini söyledi. Zengin adam, kadına yaklaşmak istediği zaman o'nun âzâsında müthiş bir titreme olduğunu hissetti ve sebebini sordu. Kadının cevabı şu oldu:

— Ben, Allah'dan korkuyorum!

Bunun üzerine adam,

— Sen böyle ihtiyaç içinde olduğun halde Allah'dan korkarsan, ben daha çok korkmak durumundayım, dedi. Hemen kadının ihtiyaçlarını temin ederek sevinç içinde evine gönderdi.

Peygamberimizden rivâyet edilen bir hadis şöyledir:

عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَّهُ قَالَ: يَقُولُ اللهُ تَعَالَى لاَ اَجْمَعُ
عَلَى عَبْدِى خَوْفَيْنِ وَلاَ اَمْنَيْنِ. مَنْ خَافَنِى فِى الدُّنْيَا اَمِنْتُهُ فِى الْاَخِرَةِ
وَمَنْ اَمِنَنِى فِى الدُّنْيَا اَخَفْتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

— Allah buyurur ki: «Ben iki KORKU'yu ve iki KORKUSUZLUK'u kulumda toplamam. Kim, dünya-

da benden korkarsa âhirette emin olur, korku yoktur. Kim dünya'da benden emin olursa, âhirette onu korkuturum.»

Şânı yüce olan Allah buyurur:

فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِى.

— Siz insanlardan korkmayın, benden korkun! (Mâide sûresi, âyet: 44'ün bir kısmı.)

فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ.

— Siz, onlardan korkmayın; eğer îmân etmiş kişilerseniz benden korkun! (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 175'in bir kısmı.)

Hazret-i Ömer, Kur'ân'dan bir âyet dinlediği zaman baygınlık geçirir ve düşerdi. Bir gün eline bir saman çöpü alarak şöyle dedi:

— Keşke bir saman çöpü olaydım, hatırlanır bir şey olmayaydım. Keşke anam beni doğurmayaydı.

Gene Hz. Ömer öyle çok ağlardı ki, iki gözünden akan yaşlar, yanaklarında iki siyah çizgi meydana getirirdi.

Allah'ın Resûlü, bu hususda şöyle buyurdular:

قَالَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَلِجُ النَّارَ مَنْ بَكَا مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ حَتّٰى يَعُودَ اللَّبَنُ فِى الضَّرْعِ.

— Kim ki Allah korkusundan ağlarsa, o, süt memeye girmedikçe cehenneme girmez. (*).

(*) Memeden çıkan süt bir daha memeye giremeyeceğine göre, Allah korkusundan ağlayan kimse de cehenneme girmez.

REKAİKU'L-AHBÂR isimli kitapta şöyle bir haber vardır:

— Kıyâmet günü bir kişi huzura getirilir. Sevapları ile günahları karşılaştırılır, fakat günahları ağır basar. Bunun üzerine cezâsının verilmesi emredilir. Bu arada kirpiklerinden bir tel dile gelerek der ki:

— Ey Rabbım, senin Resûl'ün Hz. Muhammed —Allah'ın selâmı onun üzerine olsun!— (Kim, Allah korkusu ile ağlarsa Allah, o gözü cehennem ateşine haram kılar!) buyuruyor. Halbuki ben dünyada iken senin korkundan ağlamıştım!..

Bunun üzerine Allah, o kimseyi afveder, dünyada sırf Rabbı'nın korkusundan ağlayan bir kirpik teli bereketine azaptan kurtarır. Cebrâil aleyhisselâm da:

— Falan kişi, Allah korkusundan ağlıyan bir kirpik telinin hürmetine cezadan kurtulmuştur, diye ilân eder.

BİDÂYETÜ'L-HİDÂYET'de de şu haber vardır:

— Kıyâmet günü olunca cehennem öyle bir kükrer ki, bütün insanlar onun korkusundan diz üstü çökerler.

Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

— **Ve sen** (Ey Muhammed,) **her ümmeti diz çökmüş bir halde göreceksin. Her ümmet kitabının başına çağrılacak ve onlara şöyle denilecek:**

— **Bugün, dünyada yaptıklarınızın karşılığı verilecek.** (Câsiye Sûresi, âyet: 28).

İnsanlar cehenneme yaklaştıkları zaman onu öfkeden kükrer bir halde bulurlar. Öyle ki, bu kükreyiş, yürüyüşü beşyüz sene sürecek kadar bir uzaklıktan duyulur. Bu anda bütün insanlar, hattâ peygamberler bile (NEFSÎ, NEFSÎ-) diyerek kendi başlarının derdine

düşerler. Fakat Peygamberlerin en seçkini Hz. Muhammed —Allah'ın selâmı O'nun üzerine olsun!— Kendi nefsini unutur, «ÜMMETİM, ÜMMETİM!» diye figan eder. Bu sırada cehennemden, dağ kadar büyük bir ateş parçası çıkar. Hz. Muhammed'in ümmeti bu ateş parçasını defetmek ve uzaklaştırmak isteyerek:

— Namaz kılanlar, oruç tutanlar, doğruluktan ayrılmayanlar ve ihlâslı kişiler, hakkıçün, geri dön, git derler.

Fakat o gitmez. Bu arada Cebrâil aleyhisselâm seslenir:

— Ateş parçasının kasdı Ümmet-i Muhammed'dir.

Sonra elinde bir bardak su ile gelir ve onu peygamberimize sunarak:

— Ey Allah'ın Resûlü, der, bunu al ve ateşin üzerine serp!

Peygamberimiz bu bir kadeh suyu alır ve ateşe serper, ateşin hemen söndüğü görülür. Sonra Cebrâil aleyhisselâm'a sorar:

— Ey Cebrâil, bu su neydi?

Cebrâil aleyhisselâm cevap verir:

— Ey Allah'ın Resûlü, bu, ümmetinin âsîlerinin sırf Allah korkusu sebebiyle akıttıkları gözyaşlarıdır. Şu anda bana, ateşe döküp söndürmem için onu sana vermem emredildi.

Peygamberimiz aleyhisselâm şöyle duâ ederdi: :

اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِى عَيْنَيْنِ تَبْكِيَانِ مِنْ خَشْيَتِكَ قَبْلَ اَنْ يَكُونَ الدَّمْعُ.

Allahım, bana, ölmeden önce senin korkundan ağlayan iki göz ver!

Günahıma ağlamaz mı gözlerim,
Bilmem, gitti elimden ömrüm,

Gene Peygamberimizden nakledilen bir haber şu şekildedir:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَا مِنْ عَبْدٍ مُؤْمِنٍ يَخْرُجُ مِنْ عَيْنَيْهِ مِنَ الدُّمُوعِ مِثْلُ رَأْسِ الذُّبَابِ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ تَعَالَى فَيُصِيبُ حَرَّ وَجْهِهِ فَتَمَسَّهُ النَّارُ اَبَدًا.

— Hiçbir îmânlı kişi yoktur ki, sırf Allah korkusu sebebiyle gözünden sinek başı kadar yaş çıksın ve bu yaş sıcak yanağını ıslasın da o kimseye cehennem ateşi değsin!

Anlatıldığına göre Muhammed İbni Münzir, ağladığı zaman yüzünü ve sakalını göz yaşları ile yıkar ve şöyle derdi:

— İşittiğime göre göz yaşları değen yere cehennem ateşi değmezmiş!

Bütün bu anlatılanlar gösteriyor ki, hakikî müslüman Allah'dan, O'nun azâbından korkmalı ve nefsinin şehevî isteklerinden kaçınmalıdır. Nitekim Allah buyurur:

فَاَمَّا مَنْ طَغٰى وَآثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا فَاِنَّ الْجَحِيمَ هِىَ الْمَأْوٰى وَاَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِىَ الْمَأْوٰى

— Artık kim nefsinin şehevî isteklerine uymuş, dünya hayâtını tercih etmişse, işte muhakkak ki o alevli ateş (cehennem) **onun varacağı yerin ta kendisidir.**

— Fakat kim ki Rabbı'nın makamından korkar, nefsini hevâ ve hevesinden alıkorsa, işte muhakkak o cennet o'nun varacağı, yerin ta kendisidir. (Nâziât Sûresi, âyet: 37 - 41).

Her kim ki Allah'ın azâbından kurtulup rahmetine garkolmak isterse, dünyanın meşakkatlerine sabretsin ve Allah'ın mennettiği şeyleri yapmasın!

ZEHERÜ'R-RİYAZ'da şöyle bir haber vardır. Peygamberimizden nakledilir:

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَّهُ قَالَ: اِذَا دَخَلَ اَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ تَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ بِكُلِّ خَيْرٍ وَنِعْمَةٍ فَتُوضَعُ لَهُمُ الْمَنَابِرُ وَتُفْرَشُ وَيُؤْتَى لَهُمْ بِاَلْوَانِ الْاَطْعِمَةِ وَالْفَوَاكِهِ ثُمَّ تَكُونُ فِيهِمْ مَعَ هٰذِهِ النِّعْمَةِ حَيْرَةٌ. فَيَقُولُ اللّٰهُ يَا عِبَادِى مَا هٰذِهِ الْحَيْرَةُ وَلَيْسَتْ هٰذِهِ دَارَ حَيْرَةٍ فَيَقُولُونَ اِنَّ لَنَا مَوْعِدًا قَدْ جَاءَ وَقْتُهُ فَيَقُولُ اللّٰهُ تَعَالٰى لِلْمَلَائِكَةِ اِرْفَعُوا الْحُجُبَ عَنِ الْوُجُوهِ فَتَقُولُ الْمَلَائِكَةُ يَا رَبَّنَا كَيْفَ يَرَوْنَكَ وَقَدْ كَانُوا عُصَاةً فَيَقُولُ اللّٰهُ تَعَالٰى اِرْفَعُوا الْحُجُبَ فَاِنَّهُمْ كَانُوا ذَاكِرِينَ سَاجِدِينَ بَاكِينَ فِى الدُّنْيَا طَمَعًا فِى لِقَائِى. فَتُرْفَعُ الْحُجُبُ فَيَنْظُرُونَ فَيَخِرُّونَ سُجَّدًا لِلّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ. فَيَقُولُ اللّٰهُ تَعَالٰى اِرْفَعُوا رُؤُسَكُمْ فَاِنَّ هٰذِهِ لَيْسَتْ بِدَارِ الْعَمَلِ بَلْ دَارُ الْكَرَامَةِ فَيَتَجَلّٰى لَهُمْ بِلَا كَيْفٍ وَيَقُولُ لَهُمْ وَيَقُولُ لَهُمْ اِنْبِسَاطًا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ عِبَادِى فَقَدْ رَضِيتُ عَنْكُمْ فَهَلْ رَضِيتُمْ عَنِّى فَيَقُولُونَ وَمَا لَنَا يَا رَبَّنَا لَا نَرْضٰى وَقَدْ اَعْطَيْتَنَا مَالَا عَيْنٌ رَأَتْ وَلَا اُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلٰى قَلْبِ بَشَرٍ.

— Cennetlik kişiler cennete girdikleri zaman melekler onları çeşit çeşit yemekler, rengârenk meyveler, güzel oturamaklar ve yataklar, hülâsa akla gelebilecek her türlü nimetlerle karşılarlar. Bununla beraber bu cennetlik kişilerin hâlinde bir durgunluk, yüzlerinde

bir hayret emâresi hissedilir. Bunun üzerine Allah buyurur ki:

— Ey kullarım, bu durgunluk ve hayret neye? Burası böyle bir şey yeri mi ki?

Cennetlik kullar derler ki:

— Bize bir vaad vardı. Onun vakti geldi!

Allah meleklere emreder:

— Yüzlerden perdeleri kaldırın!

Fakat melekler derler ki:

— Ey Rabbımız, onlar senin cemâlini nasıl görebilirler? Onlar dünyada sana isyan etmişlerdi.

Allah buyurur:

— Kaldırın perdeleri! Onlar dünyada benim gösterdiğim ahlâk esaslarına uydular, secde ettiler, bana kavuşmak arzusiyle gözyaşı döktüler.

Bunun üzerine perdeler kaldırılır. Cennetlik kişiler Cemâl-i ilâhîyi görünce secdeye kapanırlar. Allah buyurur ki:

— Ey kullarım, başınızı secdeden kaldırın! Burası ibâdet yeri değil, izzet-ü ikrâm yeridir.

Sonra, keyfiyetsiz olarak onlara tecellî eder ve sevince gark olmaları için:

— Selâm size, ey kullarım; Ben sizden razıyım. Siz de benden razı mısınız? der. Onlar da:

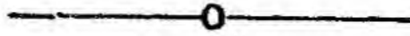
— Ey Rabbımız, biz senden niye razı olmayalım ki, sen bize, hiç bir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir kimsenin hatırına gelmeyen nimetler verdin! derler.

İşte Allah'ın şu iki âyeti bu gerçeğe delâlet eder:

رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ

1 — Onların Rableri yanında mükâfatları, altlarından ırmaklar akan ADN CENNETLERİ'dir. Hepsi

de orada ebedî, devamlı kalacaklardır. Allah bunlardan razı olmuştur. Bunlar da Allah'dan razı olmuşlardır. İşte bu mutluluk, Rabbın'dan korkanlara mahsustur. (Beyyine Sûresi, âyet: 8).

2 — Bu da çok merhametli Rablerin'den bir selâmdır. (Yâsin Sûresi, âyet: 58).

———o———

SABIR - HASTALIK

Kim ki, Allah'ın azâbından kurtulmak ve rahmetine nâil olup cennetine girmek isterse, nefsini dünyevî hevâ ve hevesten menetsin ve dünyanın sıkıntılarına ve musibetlerine katlanarak sabretsin! Nitekim şanı yüce olan Allah buyurur:

وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ.

— **Allah musibetlere katlanarak sabredenleri sever!** (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 146).

Sabır birkaç yerde lüzumludur:

1 — Allah'a itâat hususunda sabır ve sebat.

2 — Allah'ın haram olarak ilân ettiği şeylere yaklaşmakta sabır ve sebat.

3 — Musibetlere ve bilhâssa bir musibete maruz kalındığının ilk anlarında sabır ve sebat.

Kim Allah'a itâat hususunda sabır ve sebat gösterirse, Allah ona kıyâmet günü, cennette, her biri gök ile yer arası kadar olan üçyüz derece verir.

Gene, kim Allah'ın haram kıldığı şeylere yaklaşmamakta sabır ve sebat gösterirse, kıyâmet günü O, ona altıyüz derece verir.

Kim de dünyanın meşakkat ve musibetlerine katlanarak Allah'ın koyduğu ahlâk esaslarından ayrılmazsa O, cennette ona yediyüz derece verir.

Akıllı bir müslümana yaraşan en doğru hareket, her ne sûretle olursa olsun, dünyada maruz kaldığı

musibetlere sabretmek, ilâhî nizamdan dışarı çıkmamak ve halinden şikâyetçi olmamaktır. Çünkü musibetlerin en şiddetlisine peygamberler ve ermişler maruz kalır. Allah rahmet eylesin, Cüneyd Bağdâdî der ki

— Belâ ve musibet, ârifler için bir kandil (ışık), Allah yolunu arayanlar için bir uyarıcı, imânlılar için bir ıslahçı, gâfiller için ise bir ölüm habercisidir. Kişi, bir musibete maruz kalıp hoşnutluk göstermedikçe ve sabır etmedikçe «İMÂN»ın tadını bulamaz.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

— Kim ki bir gece hastalanır da sabreder ve Allah'a şikâyetçi olmazsa, anasından doğduğu günkü gibi temizlenmiş olur. Ey ümmetim, hastalandığınız zaman Allah'a şikâyetçi olup, karşı gelmeyin!

Muâz İbni Cebel'den nakledilen bir haber şöyledir:

— Allah'ın bir mü'min kulu bir hastalığa mübtelâ olduğu zaman günahları yazan meleğe Allah şöyle emir verir:

— Çek kalemi onun defterinden!

Sevapları yazan meleğe de şöyle buyurur:

— Kulumun işlediği amellerin en güzellerini yaz.

Peygamberimizden anlatılan başka bir haber de şöyledir:

— İmânlı bir kul hastalandığı zaman Allah ona iki melek göndererek, «bakın bakalım kulum neler söylüyor?» der. Eğer kul, «Allah'a hamdederim.» diyorsa —Allah buna vakıf olmakla beraber— melekler o sözü alıp Rabbı'na götürürler. Allah buyurur ki:

— Eğer kulumu bu hastalık halinde öldürürsem cennete koyacağım. Ve eğer şifâ verirsem etini ve kanını daha hayırlı bir ete ve kana çevirecek ve günahlarını afvedeceğim!

İbni Atâ der ki:

Kişinin doğruluğu, yalancılığı ve gerçek mü'min olup olmadığı, bolluk - genişlik ve musibet anında belli olur. Eğer bolluk - genişlik günlerinde şükrediyor ve musîbete maruz kaldığı demlerde de ağlayıp Allah'a sızlanıyorsa o, yalancılardandır. Eğer bir kimse her yönden âlim olsa, sonra belâ rüzgârları üzerine hücum etse de o, maruz kaldığı bu belâlardan dolayı Allah'a karşı sızlansa O'na ne ilmi, ne de güzel amelleri fayda vermez. Nitekim Kudsî Hadis'de Allah buyurur:

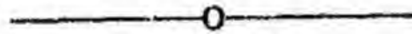
مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِى وَلَمْ يَشْكُرْ لِعَطَائِى فَلْيَطْلُبْ رَبًّا سِوَاىَ.

— Kim ki benim takdirime razı olmaz, başına gelenlerden dolayı sızlanır ve benim kendisine verdiklerime şükretmezse, o kendisine benden başka bir ilâh arasın!

Vehep İbni Münebbih anlatır:

— Peygamberlerden biri elli sene ibâdet eder. Sonra Allah, vahiy yoluyla kendisini afvettiğini bildirir. Peygamber, «Ya Rabbi, benim neyimi afvediyorsun? Ben günah işlemedim ki!..» deyince Allah, bir atardamarına emreder. O gece damarın vuruş ve atışlarından uyuyamaz, sabahleyin gelen vahiy meleğine şikâyetçi olur. Bunun üzerine melek şöyle der:

— Rabbın sana diyor ki; ELLİ senelik ibâdetin, bu damarın şikâyetine bile muâdil değildir.

NEFSİ TERBİYE

Şânı yüce olan Allah, bir ara Hz. Mûsâ'ya şöyle vahyetti:

— Ey Mûsâ, benim sana, konuştuğum sözün diline yakınlığından daha yakın olmamı; kalbinin vesvesesinin ve rûhunun bedenine yakınlığından daha yakın bulunmamı istiyorsan Hz. Muhammed'in —Selâm ona— güzel ahlâkına tabi ol!

Şânı yüce olan Allah bir âyette şöyle buyurur:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ.

— Ey insanlar, Allah'dan korkun! Herkes kıyâmet günü için önceden ne göndermiş olduğuna baksın! Allahdan korkun. Çünkü Allah, ne yaparsanız hakkıyle haberdardır. (Haşr Sûresi, âyet: 18).

Ey insan, bil ki dâima kötülüğe meyleden NEFS, senin için şeytandan daha düşmandır. Şeytan, ancak nefsin hevâ ve hevesi ile sana galebe ederek Allah yolundan çıkarabilir. Nefsin seni boş emeller ve kuru hayallerle aldatmasın! Çünkü nefs, tîneti icabı rahat, vurdumduymazlık, gaflet ve aldırmazlık ve tembellik içinde ömür geçirmek ister. O, dâimâ boş ve bâtıl şeylere sarılır. Boş bir gurur içindedir. Eğer O'ndan hoşlanır ve isteklerine uyarsan, sonun felâkettir, ölüm-

dür. Yanlış hesap ve düşünüşlerinden haberdar olmazsan sonun boğulmakdır. Eğer nefs'e «Dur!» demekte acz gösterirsen seni ateşe götürür. Onda aslâ hayra dönme ümidi yoktur. O, belâların başı; rezâletlerin baş kaynağıdır. Şeytan için bir şer hazinesi olan nefsi ancak hakkıyle, yaratan'ı tanıyabilir.

İnsan, Allah yolunda neler yaptığına dâir, ömrünün geçen kısmı üzerinde şöyle bir düşünse, bu düşünüş bir nevi kendi kalbini yıkama olur.. Nitekim Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar:

تَفَكُّرُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ

— Hayırlı bir mevzuda bir saat düşünmek, bir senelik ibâdetten hayırlıdır.

İmâm Ebulleys'in tefsirinde de böyledir.

Akıllı müslümana yakışan odur ki; geçmişte işlediği veya işlemekte olduğu hatâlardan, günahlardan vazgeçsin, kendisini Allah'a yaklaştıracak güzel huylar üzerinde düşünsün ve onlara sahip olarak âhiretini kurtarsın, boş ve uzun emelleri bıraksın, kötü huy ve duyguları terketmekte acele etsin, daima Allah'ı hatırından çıkarmasın, haram ve yasak kılınan şeylere yaklaşmasın, nefsinin gayr-i ahlâkî ve gayr-i meşrû isteklerine uymayarak sabır ve sebat göstersin, nefsin ahlâki olmayan şehevî isteklerine tâbî olmasın!..

Nefs, gerçekten bir put'tur. Kim, nefsinin isteklerine boyun eğiyorsa o, puta tapıyor, demektir. Kim de ihlâs ile Allah'a ibâdet ediyorsa nefsini tepelemiş demektir.

Bir gün Mâlik İbni Dinâr Basra sokaklarında geziyordu. Bir dükkânda incir gördü, canı çekti. Parası bulunmadığı için ayakkabısını verip karşılığında bir

miktar incir almak istedi. Fakat Bakkal, ayakkabının bir şey etmeyeceğini söyleyerek incir vermedi. Mâlik İbni Dinâr, geçti gitti. Bakkala, bu incir isteyenin kim olduğunu bilip bilmediğini sordular,. «hayır, bilmiyorum!» dedi. O'nun Mâlik İbni Dinâr olduğu kendisine söylenince hemen tabağa bir miktar incir koyarak kölesinin eline tutuşturdu ve:

— Koş, eğer Mâlik İbni Dinâr bunu kabul ederse seni azâd edeceğim, dedi.

Köle hemen koşarak Mâlik İbni Dinâr'a yetişti. Tabağı uzatarak, «buyurun!» dedi.

Ve Mâlik İbni Dinâr'ın tereddüt ettiğini görünce ilâve etti:

— Buyurun, kabul edin! Eğer kabul ederseniz ben âzad edileceğim!

Mâlik İbni Dinâr da:

— Kabul edersem sen âzâd edileceksin, fakat ben azap göreceğim! dedi ve kölenin ısrar etmesi üzerine de şunları söyledi:

— Ben, dinimi incire satmamağa ve kıyâmete kadar incir yememeğe yemin ettim.

Gene bir gün Mâlik İbni Dinâr hastalanmış, ölüm döşeğinde yatıyordu. Canı, bir kâse süt-bal karışımına sıcak pideyi bana bana yemek istedi. Hizmetçi gitti, istediklerini getirdi. Mâlik İbni Dinâr, sütle karıştırılmış bal kâsesini eline alarak kendi kendine:

— Ey arsız nefs! Otuz sene sabrettin. Şimdi ise dünyadaki hayâtının bitmesine az bir zaman kaldı, dedi ve kâseyi yere fırlattı.

Ey okuyucu, işte görüyorsun; peygamberler, ermişler, doğrular ve hak âşıkları nefislerini terbiye edip yola getirmek için neler yapıyorlar?

Nefsin terbiyesi üzerine bazı büyüklerimizin sözleri:

Hz. Süleyman aleyhisselâm:

— Bence, nefsini sindirip terbiye edebilen kimse, tek başına bir şehri fetheden savaşçıdan daha kuvvetlidir.

Hz. Ali:

— Ben ve nefsim bir sürünün çobanına benzeriz. Çoban sürüyü bir taraftan toplar, diğer taraftan dağılır. Kim, nefsini öldürerek onun isteklerini durdurursa rahmet kefenine sarılır ve kerâmet toprağına defnedilir. Kim de kalbini öldürerek oradan ilâhî ve insanî duyguları yok ederse lânet kefenine dürülür ve azap toprağına defnedilir.

Yahyâ İbni Muâz:

— Allah'ın koyduğu ahlâk esaslarına uymak ve nefsin zevk-u sefâ arzusunu kırmak sûretiyle nefsinle cihad et! Az uyumak, az konuşmak yani mâlâyâni konuşmamak, insanlara ve diğer yaratıklara eziyet etmemek ve az yemek, nefsin hevâî isteklerine sed çekmek demektir. Az uyuyan, sâlim düşünme melekesine sahip olur. Az konuşan birçok âfetlerden selâmetle çıkar. İnsanlara ve diğer yaratıklara ezâ etmeyen, birçok gâyesine ulaşır. Az yiyen, nefsin şehevî isteklerini öldürür. Çünkü tıka-basa yemek kalbi karartır. Onda insanî huyların kaybolmasına sebep olur. Az yemek kalbi nurlandırır. Oburluk ve devamlı tokluk ise kişiyi Allah'dan uzaklaştırır. Nitekim Allah'ın Resûlü buyurur:

نَوِّرُوا قُلُوبَكُمْ بِالْجُوعِ وَجَاهِدُوا اَنْفُسَكُمْ بِالْجُوعِ وَالْعَطَشِ وَادِيمُوا قَرْعَ بَابِ الْجَنَّةِ بِالْجُوعِ فَاِنَّ الْاَجْرَ فِى ذَالِكَ كَاَجْرِ الْمُجَاهِدِ فِى سَبِيلِ اللهِ وَاِنَّهُ لَيْسَ مِنْ عَمَلٍ اَحَبَّ اِلَى اللهِ تَعَالَى مِنْ جُوعٍ وَعَطَشٍ وَلَنْ يَلِجَ مَلَكُوتَ السَّمَاءِ مَنْ مَلَاَ بَطْنَهُ وَفَقَدَ حَلَاوَةَ الْعِبَادَاتِ.

— Kalblerinizi açlıkla nurlandırınız, nefsinizle cihad edip onu terbiye edebilmek için, açlığı ve susuzluğu bir silâh olarak kullanın. Cennet kapısına vuruşları açlık ile devam ettirin! Nefsi terbiye için onunla savaşanın mükâfatı, cephede, düşmanla savaşanın mükâfatı gibidir. Allah'ın yanında, açlık ve susuzluk yoluyla nefsi terbiye etmek için çalışmaktan daha güzel bir amel yoktur. Kim ki devamlı midesini dopdolu tutarsa mâneviyat âlemine giremez, mâneviyattan zevk alamaz ve ibâdetin tadını kaybeder.

Hz. Ebubekir:

— Müslüman olduğumdan beri, Rabbı'ma ibâdet zevkini bulabilmek için doyasıya yemedim. Gene Rarbıma kavuşma iştiyâkıyla kanasıya su içmedim. Çünkü çok yiyen çok ibâdet edemez. İnsan oburca yerse vücudunu sıklet basar, gözlerini uyku. Azâsı avareleşir, ibâdet etmeye çalışsa bile yapamaz, sâdece elinden uyku gelir. Böylece çöplüğe dökülmüş bir necis yığını halini alır.

Minhâcül-Âbidin'de de böyledir (*).

Lokman Hekim:

— (Oğluna öğüt verir.) Ey oğlum, çok uyuma, çok yeme. Kim çok uyur ve çok yerse, kıyâmet günü iflâs etmiş olarak gelir, hiç bir güzel ameli bulunmaz.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

لا تميتوا القلوب بكثرة الطعام والشراب فإن القلب يموت كالزرع إذا كثر عليه الماء.

— Oburca yemek içmek sûretiyle kalblerinizi öl-

(*) Minhâcül Âbidin, Gazali'nin en güzel eserlerinden biridir. Yüzyıllar boyu müslüman - Türk halkının hasretle beklediği bu

dürmeyin! Kalb, bir fidana benzer. Nasıl fidana aşırıca su verilince sararıp-solar ve büyümezse kalb de fazla su ile ölür, sâlim düşünce ve insânî huylar kalmaz.

Bazıları, mideyi, kalbin altında kaynamakta ve buharlarını kalbe doğru üflemekte olan bir tencereye benzetirler. Buhar ne kadar çok olursa çarptığı yeri o derece rahatsız edeceği ve karartacağı gibi, mide de ne kadar çok dolu olursa kalbi o derece fazla karartır ve incitir. Ayrıca çok yiyen kıt anlayışlı olur, ilim öğrenemez. Çünkü devamlı tokluk ve oburluk zekâyı körletir.

Anlatırlar ki, Yahyâ aleyhisselâm bir gün İblis'e tesadüf eder. İblis'in elinde ucu çengelli bir takım çomaklar vardır. Aralarında şöyle bir konuşma geçer:

Yahyâ aleyhisselâm:

— Nedir bunlar?

İblis:

— İnsanları avlayarak doğru yoldan çıkarmama yarayan hevâî istekler!

Yahyâ aleyhisselâm:

— Onların arasında beni avlamana yarayacak bir şey var mı?

İblis:

— Hayır. Fakat bir gün fazlaca yemiştin, namazda üzerine bir sıklet çökmüştü.

Yahyâ aleyhisselâm:

— O halde ben de bundan sonra bir daha doyasıya yemem!.

İblis:

---

eser 1968 senesinde YAMAN ARIKAN tarafından nefis bir dille Türkçeleştirilerek ÂBİDLER YOLU ismiyle, neşredilmiş ve büyük bir satış rekoru kırmıştır. (Bakınız, ÂBİDLER YOLU, Midenin korunması bahsi, sayfa: 112).

— O halde ben de bu silâhımı bir daha kimseye söylemem!

Bu hâl, ömründe bir defa doyasıya yemek yiyen kimse içindir. Ya ömrü boyunca bir defa olsun aç duramayan ve bu halde ibâdete koşanın hâli ne olur!...

Gene Yahyâ aleyhisselâmın hayatından anlatılan diğer bir hikâye de şöyledir:

— Bir gün Hz. Yahyâ, arpa ekmeği ile iyice karnını doyurur. O gün uyur kalır ve gece zikrini yapamaz. Bunun üzerine Allah kendisine vahiy yoluyla şu sert hitapta bulunur:

— Ey Yahyâ, kendin için benim evimden daha hayırlı bir ev buldun mu? Yahut, senin için benim yakınlığımdan daha hayırlı bir yakınlık buldun mu? İzzetim ve celâlim hakkı için, Eğer Firdevs'e ve Cehennem'e muttalî olsaydın, gözünden yaş yerine kanlı irin akıtır, kaba kumaş yerine demir giyerdin!

Aklı olan, nefsin şehevî heveslerini açlık yoluyla kahreder. Allah'ın koyduğu ahlâk esaslarını çiğneyen nefsi ancak açlık tepeleyebilir. Çünkü hevâî arzular ve yeme-içme, kişiyi doğru yoldan çıkarmak için şeytanın elinde birer silâhtır. Nitekim Allah'ın Resûlü buyururlar:

إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِى مِنْ ابْنِ آدَمَ مَجْرَى الدَّمِ فَضَيِّقُوا مَجَارِيهِ بِالْجُوعِ إِنَّ أَقْرَبَ النَّاسِ إِلَى اللهِ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ طَالَ جُوعُهُ وَعَطَشُهُ.

— Şeytan, insanoğlunun kan damarlarında dolaşır, Onun yolunu açlıkla tıkayın. Kıyâmet günü Allah'a insanların en yakın olanı en fazla aç ve susuz duranıdır. (*).

(*) Hadisin açıklaması şudur: Kendini, devamlı kuvvetli ve

İnsanoğlu için tehlikelerin en büyüğü mideden ve yeme-içme hırsından gelir. Âdem ile Havvâ —Selâm onlara— midenin hırsından cennetten kovularak zillet ve yokluk içine atılmışlardır. Çünkü Allah onları bir meyveyi yemekten menetmişti. Fakat nefîslerinin şehevî arzusu galebe çaldı ve yasak edilen meyveden yediler ve çırılçıplak kalıverdilerdi. Gerçekten mide hevâî arzuların kaynağıdır.

Bazı ehl-i hikmet der ki:

— Kimin nefsi, kişinin kendi üzerine galebe ederse o kimse nefsinin hevâî istekleri hususunda esirdir. Yanılmalar zındanında mahsurdur. Kalbi iyi ve faydalı işler düşünemez. Kim vücut tarlasını nefsin hevâ ve hevesi ile sularsa kalbine nedâmet fidanını dikmiş olur.

Allah canlıları üç sınıfta yaratmıştır.

1 — Melekler: Allah meleklere yalnız akıl vermiş, dâima hevâ ve hevese meyyâl nefsi vermemiştir. O halde meleklerde günah işlemeğe meyyâl bir hal yoktur.

2 — Hayvanlar: Allah, hayvanlara bizim anladığımız manada akıl vermemiş, sâdece nefs vermiştir.

3 — İnsanlar: Allah, insanlara hem akıl vermiş, hem de nefs vermiştir. O halde:

1 — Kimin ki nefsi aklına gâlip gelir ve nefsinin hevâî isteklerine göre hayât sürerse o, hayvandan daha aşağıdır. Yani hayvanlar ondan daha hayırlıdır.

2 — Kimin ki aklı nefsine gâlip gelir ve hayâtını Allah'ın koyduğu ahlâk esasları dâhilinde geçirirse o, meleklerden daha üstündür.

---

aşırı gıdalarla besleyen kimsenin nefsi azar, kan hareketli olur. Haram, helâl, gayrimeşrû demez, herşeye saldırır. Halbuki ihtiyaç miktarı gıda almak sûretiyle idare edilirse nefs azgınlık yapmaz. Kişi de haram ve gayrimeşrû şeylere sürüklenmektien kurtulur. (Mütercim).

İbrahim Havvâs anlatır:

— Lükâm dağında (*) geziyordum. Bir ara meyveli bir nar ağacı gördüm. Canım çekti. Bir tane kopararak iki şak ettim. Fakat ekşi imiş. Bıraktım, yürüdüm. Biraz gidince orada terkedilmiş bir adam gördüm, başına arılar toplanmıştı. «Selâmün Aleyküm!» dedim. «Vealeyküm selâm! Ya İbrahim.» dedi. Şaştım. «Beni nereden tanıyorsun?» dedim. Dedi ki:

— Allah'ı tanıyıp onun dostu olanlara hiçbir şey gizli değildir.

Bu cevap üzerine ben:

— Seni Allah ile hemhâl görüyorum. Seni bu arılardan kurtarması için istekte bulunmadın mı? dedim.

O da şöyle dedi:

— Ben de seni Allah ile hemhâl görüyorum. Seni bu nar yeme hırsından kurtarması için istekte bulunmadın mı? Nefsinin arzusuyla nar yiyen kimse bunun acısını âhirette çeker. Halbuki arıların sokmasından hâsıl olan elemi dünyada duyar. Hem, arıların verdiği elem bedenedir. Halbuki nefsin hevâî arzularına uyma sonucunda hâsıl olan elem ve zarar kalbedir!

Bunun üzerine adamı bıraktım, yürüdüm.

Nefsin hevâî isteklerine boyun eğmek, hükümdarları köle durumuna düşürür. Nefsin hevâî isteklerine karşı koyarak sabretmek ise köleleri hükümdar yapar. Hz. Yusuf ile Züleyha hikâyesi buna açık bir misâldir. Yusuf aleyhisselâm sabrı yüzünden Mısıra hükümdar oldu. Züleyhâ ise Hz. Yusufa olan aşkına sabredemedi, şehevî istekleri kendine gâlip geldi. Zelil ve hakir bir duruma düştü.

(*) Şam yakınlarındadır...

Bir gün Ebülhasen Râzî, iki sene önce vefat etmiş olan babasını rüyasında görür. Üzerinde katrandan bir elbise vardır. Babasına der ki:

— Ey babacığım, ne oluyor ki seni cehennemlik kişiler kıyâfetinde görüyorum.

Babası şu cevabı verir:

— Ey oğlum, nefsim beni cehenneme sürükledi. Ey oğlum, nefsinin hîlesinden sakın!.

Ben dört şeye müptelâ oldum
Onlar bana azgınlığımdan dolayı musallat oldu
Bunlar şeytan, dünya, nefs, hevâ ve hevestir.
Hepsi düşman, nasıl kurtulayım
Şehevi ve batıl fikirlerin karanlıklarında
Hâtıralar beni hevâî şeylere sürüklüyor.

Hâtem Esam der ki:

— Nefsim ipimdir. İlmim silâhımdır. Günahım ümitsizliğimdir, Şeytan ise düşmanımdır. Nefsime aslâ itâat etmem, onu tepelerim.

Bazı ma'rifet ehlinden nakledilir, derler ki:

Cihâd üç çeşittir:

1 — Kâfirlerle yapılan cihad. Bu, zâhirî cihaddır. Gözle görülür. Şu âyette geçen cihâd bu kabildendir.

يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ.

— Ey imân edenler, içinizden kim dininden dönerse Allah —mü'minlere karşı alçangönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve haşin, kendisinin onları seveceği, onların da kendisini seveceği— bir kavim getirir ki onlar Allah yolunda savaşırlar ve hiçbir kınayanın kınamasından çekinmezler. Bu, Allah'ın lutfudur ki,

onu kime dilerse ona verir. Allah, ihsanı bol olan, en çok bilendir. (Mâide Sûresi, âyet: 54).

2 — Delil getirerek bâtıl ve sapık düşünceli zümre ve kişilerle yapılan cihad. Şu âyette geçen mücâdele bu kabildendir.

وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ.

— **İnsanları Rabbı'nın yoluna hikmetle, güzel öğütle davet et! Onlarla mücâdeleni en güzel yol hangisi ise onunla yap. Şüphesiz ki Rabb'ın, yolundan sapanı en çok bilen O'dur. Hidâyete ermişleri en iyi bilen de O'dur.** (Nahl Sûresi, âyet: 125).

3 — İnsanı dâima kötülüğe sürükleyen NEFS ile yapılan cihâd. Şu âyette geçen cihad bu kabildendir.

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا.

— **Bizim** (Allah'ın) **uğrumuzda mücâhede edenler var ya, biz onlara elbette yollarımızı gösteririz. Şüphesiz ki Allah herhalde iyilik edenlerle beraberdir.** (Ankebut Sûresi, âyet: 69).

Yine peygamberimizin:

— Cihâd'ın en faziletlisi, nefsi terbiye için yapılan cihaddır, meâlindeki hadisinde geçen CİHAD da bu kabildendir.

Allah onlardan râzı olsun, Peygamberimizin ashâbı, kâfirlerle yaptıkları savaşlardan döndükleri zaman şöyle derlerdi:

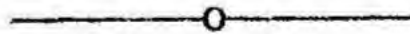
— Küçük cihâddan döndük, büyük cihâda geldik.

Sahâbe, kâfirlerle yaptıkları savaşlara KÜÇÜK CİHÂD, nefislerini terbiye edip şeytanî vesveseleri defetmek ve güzel ahlâklı olmak için yaptıkları mü-

câhedelere de «BÜYÜK CİHÂD» dediler. Çünkü NEFS ile cihâd her an ve devamlıdır. NEFS insanı her an doğru yoldan çıkarabileceği için onunla her an savaşmak gerekir. Halbuki kâfirlerle yapılan savaşlar zaman zamandır, devamlı değildir. Hem kâfirlerle savaşan müslüman mücahid, karşısında düşmanı gözü ile görür. Halbuki NEFS ve O'na vesvese veren şeytan gözle görülmez. Söylemeye lüzum yoktur ki, görünen düşmanla savaşmak, görünmeyen düşmanla savaşmaktan daha kolaydır. Gene, vesveseci şeytan, insanda kendisine bir yardımcı bulur. Bu, nefsin hevâî arzularıdır. Halbuki savaş meydanındaki kâfir, müslüman mücâhidin nefsinde kendisine bir yardımcı bulamaz. Başka bir husus da şudur:

— Eğer müslüman savaşçı, kâfiri öldürürse vatanını kurtarır, ganimete konar. Kâfir, müslümanı öldürürse ona şehidlik şerbetini içirmiş olur. Sonunda cennete gider. Halbuki şeytanı ve nefsi kesin olarak kahretmek mümkün değildir. Eğer şeytan ve nefs, insanı aldatırsa Allah'ın azâbına uğrar. Nitekim şöyle bir darb-ı mesel vardır, derler ki:

— Kimin harp meydanından atı kaçarsa düşmanın eline düşer. Kimin de kendisinden, îmânı kaçarsa Allah'ın azâbına düşer. İmânsız kalmaktan Allah'a sığınırız. Düşmana esir düşenin eli boynuna bağlanmaz; ayağına pıranga vurulmaz, aç, çıplak kalmaz. Fakat kim îmânsız olur da Allah'ın gazabına uğrarsa yüzü kararır, eli boynuna bağlanır, ayağına ateşten pranga vurulur; yiyeceği, içeceği ve giyeceği ateşten olur.

GAFLET

Gaflet, nedâmeti arttırır. Gaflet, nimetin elden gitmesine sebep olur. Gaflet, Allah yolunu perdeler. Gaflet, hased'in artmasına sebep olur. Gaflet, kişinin azarlanmasına sebep olur.

Birisi rüyasında hocasını görür, sorar:

— Sizce hangi sebepten duyulan pişmanlık daha büyüktür.

Hocası cevap verir:

— Gafletin sebep olduğu pişmanlık.

Gene birisi Zünnûn Mısrî'yı rüyasında görür ve şöyle bir soru sorar:

— Allah sana ne yaptı?

Mısrî cevap verir:

— Beni huzurunda durdurdu ve şöyle dedi:

— Ey yalancı, beni sevdiğin iddiâsında bulundun, fakat sonra da gaflet ettin!

Sen gaflettesin, kalbin yanılmakta,
Ömür geçmiş, günahlar berdevam olmakta.

Sâlihlerden biri rüyâsında babasını görür, ne halde olduğunu sorar, şu cevabı alır:

— Ey oğul, gaflet içinde yaşadık, gaflet içinde öldük!

Yakup aleyhisselâm ile ölüm meleği Azrâil aley-

hisselâm, kardeşâne görüşürlerdi. Bir gün ölüm meleği ziyârete gelmişti. Aralarında şöyle bir konuşma geçti:

Hz. Yakub:

— Ey ölüm meleği, ziyâret için mi, yoksa canımı almak için mi geldin?

Ölüm meleği:

— Ziyaret için.

Hz. Yakub:

— Senden bir talebim var.

Ölüm meleği:

— Nedir o?

Hz. Yakub:

— Ecelim yaklaştığı ve canımı almak istediğin zaman bana önceden bildirmendir.

Ölüm meleği:

— Peki! Sana iki veya üç haberci gönderirim.

Bundan bir zaman sonra Hz. Yakub'un eceli yaklaştı. Ölüm meleği gene geldi. Hz. Yakup sordu:

— Ziyâret maksadiyle mi geldin, yoksa canımı almak için mi?

Ölüm meleği:

— Canını almak için!

Hz. Yakub:

— Hani ya, sen bana önceden haber verecektin. İki veya üç haberci gönderecektin?

Ölüm meleği:

— Ben dediğimi yaptım:

1 — Saçların önceden siyah idi, beyazlaştı.

2 — Vücûdun önceden kuvetli idi, sonra kuvvetten düştü.

3 — Endâmın önceden dik idi, şimdi kamburlaştı.

Ey Yakub, işte bu üç şey, ölümden önce insanoğluna benim gönderdiğim habercilerimdir.

Günler, yıllar geçmekte, günah artmakta.
Ölüm meleği gelmiş, kalb gaflet etmekte,
Dünyadaki nimetin gurur ve nedâmet,
Dünyada ebedî kalmak ise imkânsız.

Ebu Ali Dekak anlatır:

— Sâlih bir zat vardı. Aynı zamanda büyük âlim idi. Bir ara hastalandı. Ziyaretine gittim. Etrafında talebeleri vardı. O zat ise ağlıyordu. Dedim:

— Ey üstâd, niçin ağlıyorsunuz? Dünyadan göçüyorum diye mi?

Dedi:

— Hayır, Dünyadan göçtüğüme değil, namazımı geçirmeme ağlıyorum.

Dedim:

— Nasıl olur, siz devamlı namazınızı kılardınız?

Dedi:

— Evet, kılardım. Fakat bugüne kadar hep gafletle secde ettim, gafletle secdeden başımı kaldırdım. İşte şimdi de gaflet üzere ölüyorum.

Sonra derin derin nefes aldı ve şu şiiri söyledi:

Düşündüm dirileceğimi ve kıyâmet gününü,
Vücudumun kabirde ikâmet edip sabahlıyacağını,
Dünyada zevklendikten sonra yalnız kalacağımı,
Günahımla rehin olup toprağa yaslanacağımı,
Düşündüm enine-boyuna hesabımı,
Amel defteri verilince rezil olacağımı.
Fakat Rabb'ım, Yaratanım, sende ümitlerim,
Hatalarımı affetmeni senden beklerim.

Uyûnül-Ahbâr'da Şakik Belhî'den şöyle bir haber nakledilir. Şakik Belhî der ki:

İnsanlar, ağızlarıyle dört şeyi söylerler, fakat fiil ve hareketleriyle bu dört şeye muhâlefet ederler.

1 — Allah'ın kuluyuz! derler, fakat yaşayışlarında kul-köle gibi değil de hür gibi hareket ederler. Kendilerine efendi olarak kabul ettikleri Allah'ın koyduğu ahlâk esaslarına uymazlar.

2 — Allah herkesin rızkını tefekkül etmiştir! Derler, fakat kalbleri yalnız dünya malı ile tatmin olur.

3 — Dünyada hepimiz fâniyiz, hep öleceğiz! Derler, fakat ölümsüz imişler gibi dünyaya sarılarak Allah'ın emirlerini bir kenara iterler.

Ey müslüman kardeşim, kendine şöyle bir bak! Allah'ın mülkünde ve huzûrunda hangi bedenle duruyor, hangi lisanla O'nun çağrısına cevap veriyorsun! Sana azdan-çoktan sorduğu zaman ne diyorsun? Soru için bir cevap hazırla. Cevap da doğru olsun! Allah'ın yasak ve haram kıldığı şeylerden sakın. Çünkü O, Hayır-şer ne işlersen hepsini hakkiyle bilir. Etrafındaki insanlara, Allah'ın koyduğu ahlâk esaslarından ayrılmamaları ve kâinatta tasarruf hakkının yalnız O'na âit olduğunu bilmeleri için öğütlerde bulun!

Peygamberimizden nakledilen bir haber şöyledir:

مَكْتُوبٌ عَلَى سَاقِ الْعَرْشِ أَنَا مُطِيعٌ مَنْ أَطَاعَنِى وَمُحِبٌّ مَنْ أَحَبَّنِى.

Arş'ta şu şekilde yazılıdır:

— Ben (Allah) bana itâat edenin isteklerini verir, işini yoluna koyarım. Beni seveni severim. Beni çağırana cevap veririm. Af dileyeni affederim.

Akıllı müslüman Allah'tan korkar, O'na itâat eder. İbâdetlerini sırf Allah için yapar. O'nun hükmüne ve takdirine razı olur. Uğradığı musibetlere sabreder, sızlanmaz. Nâil olduğu nimetlerin şükrünü ifâ

eyler. Allah'ın verdiğine kanâat eder. Haram ve gayri meşrû kazançlara iltifat etmez. Şânı yüce Allah kudsî hadiste buyurur ki:

— **Kim benim hükmüme ve takdirime râzı olmaz, belâlara sabretmez, nimetlerime şükretmez ve verdiğime kanâat getirmezse O, kendisine benden başka bir ilâh arasın.**

Birisi Hasan Basrî'ye sorar:

— Ben, Allah yolunda olmaktan zevk almıyorum!

Hasan Basrî de, ona cevaben şunları söyler:

— İhtimal sen, kendisinde Allah korkusu bulunmayan birinin yüzüne karşı nazar etmiş olmalısın!

Başka birisi aynı soruyu Bâyezid Bestâmîye sorar, şu cevabı alır:

— Sen Allah'a değil, itâate ibâdet ediyorsun. İbâdetten zevk almak istersen itâate değil, Allah'a ibâdet et.

Anlatırlar ki: adamın biri namaza durur. Fâtiha sûresine başlayıp, **«Allah'ım, yalnız sana ibâdet ederiz!»** meâlindeki âyete gelince Allah'ın huzûrunda olduğunu anlar. Bu sırada kulağına, **«Yalancı! Sen Allah'a değil, halka tapıyorsun!»** diye bir ses gelir. Adam tevbe eder, kalbinde insanların değil, Allah'ın sevgisini bulunduracağına karar verir ve tekrar namaza durur. Aynı âyete gelince, **«Yalancı! Sen malına güveniyorsun!»** diye gene bir ses duyar. Namazı bırakarak, kalbinden mal sevgisini atmak için tevbe eder ve üçüncü defa namaza durur. Aynı âyeti okurken aynı sesi işitir. **«Yalancı, Sen Allah'a değil, elbisene tapıyorsun»** Adam gene tevbe eder ve namaza başlar. Bu sefer aynı âyeti okurken **«Doğru söylüyorsun, şimdi Allah'a ibadet ediyorsun!»** diye kulağına gelir.

Bir adamın çuvalı kaybolur, kimde olduğunu bir türlü hatırlayamaz. Bir gün namazda iken çuvalın

kimde olduğunu hatırlar. Namazı bitince kölesine seslenir:

— Falan kişiye git, çuvalı iste!

Köle:

— Ne zaman hatırladınız çuvalın onda olduğunu?

Efendi:

— Namazda!..

Köle:

— O halde siz ibâdet etmiyor, çuval arıyormuşsunuz!.

Kölenin bu güzel cevabı ve doğru itikâdı sebebiyle efendisi onu âzâd eder.

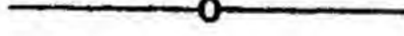
Aklı olan, kalbini dünyaya değil Allah'a bağlar. Âkıbetini düşünür ve âhireti için hazırlık yapar. Nitekim Rabbı'mız buyurur:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْاٰخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ.

— Kim âhiret sevabını isterse onun sevabını artırırız. Kim de dünya menfaatini isterse O'na da dünyalık veririz; fakat âhirette ona hiç bir nasip yoktur. (Şûra Sûresi, âyet: 20).

Malına-mülküne bağlı insanın kalbinde Allah sevgisi ve âhiret kaygusu bulunmaz. Hz. Ebûbekir —Allah ondan razı olsun— kalbindeki Allah sevgisine halel getirmemesi için malından-mülkünden kırkbin lirasını gizlice, kırkbin lirasını da âşikâre sadaka olarak vermişti. Öyle ki sonunda kendisi tamtakır kaldı. Sevgili peygamberimiz ve âile efradı, dünya sevgisinden ve dünyaya tapmaktan şiddetle kaçınırlardı, kalblerinde yalnız Allah'ın muhabbeti bulunurdu. İşte aynı sebeplerden, Allah'ın resûlü peygamberimiz, Hz.

Fâtımayı evlendirdiği zaman çeyiz olarak sadece debağatlanmış bir koç postu ile, içinde hurma ağacı kabuğunun lifleri bulunan bir yastık vardı.

ALLAH'I UNUTMAK

Bir gün Hasan Basrî'ye bir kadın geldi ve dedi ki.

— Ey Hasan, benim bir genç kızım vardı, vefat etti. Onu bir defacık rüyamda görmeyi çok istiyorum. Bunun için sana geldim. Bana birşeyler öğret de, kızımı rüyamda göreyim.

Hasan Basrî O'na birşeyler öğretti ve kadın kızını rüyasında gördü. Fakat kızının üzerinde katrandan bir elbise, boynunda demir halkalar vardı. Ayakları ise prangaya vurulmuştu. Ertesi gün kadın kızının hâlini Hasan Basrî'ye haber verdi. Hasan Basrî çok üzüldü.

Aradan bir zaman geçince Hasan Basrî, kızı rüyasında gördü. Cennetteydi ve başında taç vardı. Kız dedi ki:

— Beni tanıdın mı? Ben filan kadının kızıyım!

Hasan Basrî:

— Annenin anlattığı halden bu hâle nasıl döndün? diye sorunca kız şu cevabı verdi:

— Mezarlığımızdan, Peygamberimizin ahlâkı ile ahlâklanmış bir adam geçti. Bu güzel ahlâklı kişi o anda Allah Resûlüne salât ve selâm yolladı. Biz, beşyüz elli kişi kabirde azap çekmekteydik. İşte Hz. Muhammed'in ahlâkı ile ahlâklanan ve mezarlığımızdan geçerken O'na salât ve selâm yollayan bu adamın selâmı hürmetine bizden azap kaldırıldı.

KISSADAN ALINACAK HİSSE: Peygamberimizin güzel ahlâkına tâbî olan bir kişi mezarlıktan geçerken Allah Resûlüne bir selâm gönderir ve bu yüzden bir çok günahkârın cezası affadilirse, ya ömrü boyunca Hz. Muhammed'in ahlâkı üzere yaşayan kimse için neler olmaz.!

Şânı yüce olan Allah buyurur ki:

وَلاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوااللهَ فَاَنْسَاهُمْ اَنْفُسَهُمْ اُولٰئِكَهُمُ الْفَاسِقُونَ.

— **Allah'ı unutmuş, Allah da kendilerini unutturmuş bulunan kimseler gibi olmayın. Onlar fâsıkların tâ kendileridir.** (Haşr Sûresi, âyet: 19).

Burada Allah'ı unutmaktan maksat, emirlerini unutmak ve emirlerine muhâlif hayât yaşamak, demektir. Nitekim insanlar umûmiyetle öyledir. Allah'ın koyduğu ahlâk esaslarını bir kenara iterler. Şehevî arzuların esiri olarak ilâhi ahlâk kaideleri dışında bir hâyat yaşarlar.

Bir gün peygamberimizden soruldu:

سُئِلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْمُؤْمِنِ وَالْمُنَافِقِ فَقَالَ:
اِنَّ الْمُؤْمِنَ هَمُّهُ فِى الصَّلاٰةِ وَالصِّيَامِ وَالْمُنَافِقَ هَمُّهُ فِى الطَّعَامِ
وَالشَّرَابِ كَالْبَهِيمَةِ وَتَرْكِ الْعِبَادَةِ وَالصَّلاَةِ. وَالْمُؤْمِنُ مَشْغُولٌ
بِالصَّدَقَةِ وَطَلَبِ الْمَغْفِرَةِ. وَالْمُنَافِقُ مَشْغُولٌ بِالْحِرْصِ وَالْاَمَلِ.
وَالْمُؤْمِنُ اَيِسٌ مِنْ كُلِّ اَحَدٍ اِلاَّ مِنَ اللهِ تَعَالىٰ وَالْمُنَافِقُ رَاجٍ كُلَّ اَحَدٍ
اِلاَّ اللهَ. وَالْمُؤْمِنُ يُقَدِّمُ مَالَهُ دُونَ دِينِهِ وَالْمُنَافِقُ يُقَدِّمُ دِينَهُ دُونَ مَالِهِ.
وَالْمُؤْمِنُ آمِنٌ مِنْ كُلِّ اَحَدٍ اِلاَّ مِنَ اللهِ تَعَالىٰ وَالْمُنَافِقُ خَائِفٌ مِنْ
كُلِّ اَحَدٍ اِلاَّ مِنَ اللهِ. وَالْمُؤْمِنُ يُحْسِنُ وَيَبْكِى وَالْمُنَافِقُ يُسِيىءُ

وَيَضْحَكُ. وَالْمُؤْمِنُ يُحِبُّ الْوَحْدَةَ وَالْخَلْوَةَ وَالْمُنَافِقُ يُحِبُّ الْخُلْطَةَ
وَالْمَلَأَ. وَالْمُؤْمِنُ يَزْرَعُ وَيَخْشَى الْفَسَادَ وَالْمُنَافِقُ يَقْلَعُ وَيَرْجُو الْحَصَادَ
وَالْمُؤْمِنُ يَأْمُرُ وَيَنْهَى سِيَاسَةً دِينِيَّةً وَيُصْلِحُ وَالْمُنَافِقُ يَأْمُرُ وَيَنْهَى
رِيَاسَةً وَيُفْسِدُ بَلْ يَأْمُرُ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَى عَنِ الْمَعْرُوفِ كَمَا قَالَ اللهُ
تَعَالَى: الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ
الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ وَعَدَ اللهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ
جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعَنَهُمُ اللهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ. إِنَّ
اللهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا.

— Mü'min kimdir, münafık kimdir?

Resul aleyhisselâm buyurdular:

— Mü'minin işi-gücü namaz, oruç'tur. Münafığın işi gücü hayvan gibi yiyip içmek, namaz kılmamak ve Allah'ın koyduğu ahlâk esaslarına muhalif bir hayat yaşamaktır. Mü'min, muztarip ve sıkıntıda olanlara yardım etmek ve Allah'tan mağfiret dilemekle meşguldür. Münafık ise, uzun emeller peşindedir ve hırsla dört bir yana saldırmakla meşguldür. Mü'min yalnız Allah'a güvenir. O'ndan başkasını hakîkî kurtarıcı saymaz. Münâfık ise, Allah'tan başka herşeye güvenir, yalnız O'na güvenmez. Mü'min dinini para ve mal mülk ile satmaz. Onun için önce din - îmân, sonra da mal - mülk ve paradır. Münafık ise dinini parayla satar, O'nun için para ve mal - mülk dinin de, îmânın da başında gelir. Mü'min, Allah'dan başka kimseden kork-

maz. Münafık ise Allah'dan başka herkesten korkar. Mü'min günahtan sakınır, Allah için gözyaşı döker. Münafık ise, günah işlemekten çekinmez, dâimâ güler. Mü'min, yalnız kalıp kalbinde Allah sevgisini geliştirmeyi sever. Münafık yalnızlığı sevmez, devamlı, insanlarla karışık olmaktan hoşlanır. Mü'min, islâh etmeyi sever, bozgunculuktan sakınır. Münafık ise fesadlığı ve yıkıcılığı sever ve bu fesatlık sonunda parsa toplamak ister. Mü'min, sırf Allah'ın emri olduğu için kötülükleri meneder, iyi şeylerin yapılmasını ister. Münafık ise kendi menfaatı için meneder veya emreder. Hattâ kötü işleri teşvik eder, iyi işlerden meneder. Nitekim Allah buyurur:

— Münafık erkekler de, münafık kadınlar da birbirlerinin tamamlayıcısıdırlar. Hepsi birbirine benzer. Onlar kötülüğü emrederler, iyiliklerden vazgeçirmeğe uğraşırlar. Ellerini cimrilikle sımsıkı yumarlar. Onlar Allah'ı unuttular, Allah da onları unuttu. Şüphesiz ki münafıklar fâsıkların ta kendileridir. (Tevbe Sûresi, âyet: 67).

— Allah, erkek münafıklara da, kadın münafıklara da bütün kâfirlere de —içinde ebedî kalmak üzere— cehennem ateşini va'detti. Bu, onlara yeter. Allah onları rahmetinden koğdu. Onlara bitmez, tükenmez bir azap vardır. (Tevbe Sûresi, âyet: 68).

— Allah muhakkak ki münafıkları da, kâfirleri de cehennemde toptan bir araya getirecektir. (Nisâ Sûresi, âyet: 140'ın son cümlesi).

Kâfirler ve münafıklar, küfürleri ve nifakları üzerine ölürlerse onlar için ebedî cehennem azabı vardır. Görüldüğü gibi âyette, önce «münafıklar» gelmektedir. Çünkü münafıklar, kâfirlerden daha şerir ve tehlikelidirler.

Gene Rabbımız buyuruyor ki:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِى الدَّرْكِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا.

— **Şüphesiz münafıklar, cehennemin en aşağı tabakasındadırlar. İmkânsız, onları kurtarmağa bir yardımcı da bulamazsın!** (Nisâ Sûresi, âyet: 145).

Münafık kelimesi **«Nâfıkâül-Yerbû»** sözünden türemedir. Derler ki:

— Yerbû'un (Tarla faresine benzer bir hayvan) ininin iki kapısı vardır. Birinin adı **«Nâfıka»** diğerinin adı **«Kâsıâ»**dır. Yerbû, kendisini kapının birinden gösterir, fakat diğerinden çıkar, gider. Münâfık da, sözde müslüman olduğunu ve ilâhî ahlâk esaslarına uyduğunu söyler, fakat aslında islâmlığı reddeder ve küfre meyleder.

Hadiste şöyle buyrulur:

— **Münafık, iki yabancı sürü arasında kalan ve bir o sürüye bir bu sürüye koşan, fakat her iki sürünün de yabancısı olduğu için hiç birine giremeyen bir koyuna benzer.**

İşte iki yüzlü insanlar (münafıklar) da böyledir. Ne imânlıların yanında karar kılabilirler, ne de îmânsızların yanında!..

Allah, cehennemi yedi kapılı yarattı, nitekim buyurur:

لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ.

— **Şüphesiz onların topuna birden vadolunan yer cehennemdir. Onun yedi kapısı, her kapının da onlara ayrılmış birer nasibi vardır.** (Hıcr Sûresi, âyet: 43, 44).

Cehennemin demir kapıları lânetle kapanmıştır. Yüzleri bakır, altları kurşundur. Asıllarında azap var-

dır. Cehennem ehli alttan-üstten, sağdan-soldan, tabaka tabaka ateşe maruz kalır. En alt tabaka münâfıklar için hazırlanmıştır.

Bir gün Cebrâil aleyhisselâm peygamberimize gelir. Allah Resûlü, **«Ey Cebrail! Bana cehennem ateşini ve sıcaklığını anlatır mısın?»** diye sorunca Cebrail aleyhisselâm şunları söyler:

— Allah cehennem ateşini yarattı ve bin sene yaktı, kızıl hâle geldi. Sonra bin sene daha yaktı, beyaz hâle geldi. Daha sonra bin sene daha yaktı siyah hâle geldi. O, zifiri karanlıktır. Ey Muhammed, seni peygamber olarak gönderen Allah'a yeminle söylerim ki, eğer cehennem ehlinin elbiselerinden bir elbise yeryüzüne çıksa bütün insanlar ölür; cehennem suyundan bir kova su yeryüzünün sularına dökülse ondan içen helâk olurdu. Eğer Allah'ın:

— **Bundan sonra da onu, yetmiş arşın uzunluğunda bir zincir içinde oraya sokun!** (Hâkka Sûresi, âyet: 32) âyetinde bahsettiği zincirlerden bir arşın, dünya dağlarından birinin üstüne konsaydı, muhakkak dağ erirdi. Eğer bir insan cehenneme sokulup da sonra dünyaya getirilseydi, yeryüzündeki bütün insanlar onun pis kokusundan ölürlerdi.

Cebrâil aleyhisselâm bunları anlattıktan sonra peygamberimiz gene sordu:

— Ey Cebrail, cehennem kapılarını anlatır mısın? Onlar bizim bu dünyadaki kapılar gibi midir?

Cebrâil aleyhisselâm cevap verdi:

— Hayır, onlar tabaka tabaka ve alt altadır. Bir kapıdan diğer kapıya yetmiş senelik mesâfe vardır. Her kapı kendisinden bir öncekinden yetmiş defa daha sıcaktır.

Peygamberimiz bu sefer de bu tabakaların sâkinlerini sordu:

Cebrâil aleyhisselâm buyurdu ki:

— En alt tabakada münafıklar vardır. Buranın ismi «HÂVİYE»dir. Nitekim Allah buyurur:

— **Şüphesiz münafıklar, cehennemin en aşağı tabakasındandırlar. İmkânsız, onları kurtarmağa bir yardımcı da bulamazsınız** (Nisa Sûresi, âyet: 145).

Alttan ikinci tabaka putperestlere ve Allah'ın kudretine ortak tanıyanlara âittir. Buranın ismi «CAHİM»dir.

Üçüncü tabakada mürtedler (İslâm dininden çıkanlar) vardır. Burasının adı «SEKAR»dır.

Dördüncü tabakada İblis ve O'nun avaneleri vardır. Buraya «LEZZÂ» denir.

Beşinci tabaka yahudiler için hazırlanmıştır. Buranın ismi «HUTAME»dir.

Altıncı tabakada hıristiyanlar vardır. Buraya «SEİR» denir.

Cebrâil aleyhisselâm burada birden durakladı. Konuşmak istemiyordu. Bunun üzerine peygamberimiz:

— Ey Cebrâil, dedi, yedinci tabakanın sâkinlerinden niçin bahsetmedin?

Cebrâil aleyhisselâm, kederli olarak:

— Ey Allah'ın Resûlü, bana yedinci tabakadan sorma! dedi.

Fakat Peygamberimiz ısrâr edince şunları söyledi:

— Orada, senin ümmetinin tevbe etmeden ölen günahkârları vardır.

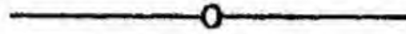
Anlatıldığına göre:

— **Sizden hiçbiriniz müstesnâ olmamak üzere illе oraya** (cehenneme) **uğrayacaktır. Bu, Rabbının uhdesine vâcip kıldığı, hükmettiği bir şeydir.** (Meryem Sûresi, âyet: 71) meâlindeki âyet nâzil olduğu zaman

peygamberimizin, ümmeti hakkındaki korku ve endişeleri arttı ve çok ağladı.

Allah'ı ve O'nun büyüklüğünü tanıyan O'ndan şiddetle korkar ve ileride azâba uğramamak için nefsini şimdiden terbiye eder ve işlediği günahların üzerindeki perdeler açılarak Allah'ın huzûruna getirilip muhâkeme neticesi cehenneme atılması emredilmeden ilâhi ahlâk esaslarına uyar. Nice ihtiyarlar vardır ki cehennemde, **«Ah ihtiyarlığım!»** diye bağırır. Gene nice gençler vardır ki, **«Ah gençliğim!»** diye figan eder. Nice kadınlar vardır ki, **«Ah rezâletlerim!»** diye çırpınır. Orada hepsinin yüzleri ve vücutları simsiyahtır. Belleri kırıktır. Ne büyüklere izzet-i ikram edilir, ne de küçüklere merhamet!.. Kadınlar da apaçıktır.

Allah'ım! Bizi ateşten, ateşin vereceği acıdan ve azaba sebep olabilecek her türlü amelden sen koru! Bize merhamet et!. Ey affedici Allah'ım, merhametinle bizi iyi kişilerin yanında cennetine koy! Allah'ım, ayıplarımızı ört, bizi korkulardan emin kıl! Allah'ım, kabahatlerimizi görme, bizi kendi huzûrunda rezil etme ey merhametlilerin merhametlisi! Peygamberimiz efendimiz Hz. Muhammed'e ve O'nun güzel ahlâkına tâbi olanlara iki cihanda selâmet ver!

TEVBE

Erkek-kadın her müslümana tevbe vâciptir. Şânı yüce olan Allah buyurur:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَصُوحًا.

— **Ey îmân edenler, tam bir ihlâsa dayanan bir tevbe ile Allah'a dönün. Olur ki Rabbınız kötülüklerinizi örter ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere sokar. O gün Allah peygamberini ve îmân edip onunla beraber olanları rezil etmeyecek, nurları önlerinde ve sağlarında koşacak. «Ey Rabbımız, diyecekler, bizim nurumuzu tamamla, bizi yarlığa, şüphesiz ki sen herşeye hakkıyle kâdirsin!»** (Tahrim Sûresi, âyet: 8).

Bu âyette geçen «DÖNÜN!» emri, vücup içindir. Yine Allah buyurur:

— **Allah'ı unutmuş, Allah da kendilerini unutturmuş bulunan kimseler gibi olmayın. Onlar fâsıkların tâ kendileridir** (Haşr Sûresi, âyet: 19).

Kulların Allah'ı unutması, O'nun kitabı Kur'an'ı bir kenara atmaları ve ilâhî ahlâk esaslarına uymamalarıdır. Allah da Kur'ân-ı arkaya atan kişilere kendi nefslerini unutturur. Böyle kişiler, kendilerinin doğru yolda mı, yoksa eğri yolda mı bulunduklarını düşünemezler ve âhiret hayatları için bir şey hazırlayamazlar.

Sevgili Peygamberimiz buyururlar ki:

— **Kim Allah'a kavuşmayı severse Allah da O'na kavuşmayı sever. Kim de Allah'a kavuşmaktan hoşlanmazsa Allah da Onunla kavuşmaktan hoşlanmaz!**

Fâsıklar, Allah'ın yolundan çıkan kişilerdir ve iki kısımdırlar:

1 — Kâfir fâsıklar,

2 — Fâcir fâsıklar.

Kâfir fâsıklar Allah'a ve peygamberlerine inanmazlar. Allah'ın doğru yolundan çıkarlar, sapık yollara girerler. Nitekim Rabbımız buyurur:

— **O ise cinden olduğu için Rabbının emrinden dışarı çıkmıştır** (Kehf Sûresi, âyet: 50'nin bir kısmı).

Fâcir fâsık içki içer, haram yer, zinâ eder ve diğer hususlarda Allah'a âsî olur. İbâdet yolundan çıkar, mâsiyet yoluna girer. Fakat Allah'a eş-ortak koşmaz.

Kâfir fâsıkla fâcir fâsık arasındaki fark şudur:

— Kâfir fâsık, ölmeden önce imâna gelip tebve etmedikçe affa uğrama umudu yoktur. Fâcir fâsık ise ölmeden önce tevbe ederse affedilme ümidi vardır. Çünkü nefsin şehevî hevâ ve hevesinden ileri gelen her günahın affedilmesi umulabilir. Kibir ve gururdan ileri gelen bir günahın ise affedilme ümidi yoktur. İblis'in günahının aslı kibirden idi.

O halde ey müslüman, sana düşen odur ki ölmeden önce kötü huylarını terkedesin, iyi ve güzel huylarla süslenesin! Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

— **Kullarının tevbesini kabul etmekte, kötü fiillerini —O kötü fiillerden vazgeçtikleri zaman— bağışlamakta ve ne işlerseniz bilmekte olan O'dur.** (Şûra Sûresi, âyet: 25).

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar:

اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لاَ ذَنْبَ لَهُ.

— Günahlardan dönüp, kötü huylarını iyi huya çevirenler günah işlememiş gibidir.

Allah ondan razı olsun, Ebu Hüreyre anlatır:

— Bir gece Allah Resûlü ile beraber yatsı namazını kıldıktan sonra eve gitmek üzere yola çıktım. Sokakta karşımdan bir kadın geldi ve dedi ki:

— Ey Ebû Hüreyre, ben bir günah işledim. Acaba tevbe etsem yol açık mıdır?

Sordum:

— Nedir günahınız?

— Gayri meşrû münâsebette bulundum ve bu münasebetten olan çocuğu da öldürdüm.

Kadına dedim ki:

— Kendin helâk oldun, çocuğu da öldürdün! Senin için tevbe yolu kapalıdır.

Bu sözlerim üzerine baygınlık geçirdi. Ben de yürüdüm. Fakat sonra kendi kendime:

— Ben fetvâ verdim. Halbuki Allah Resûlü biraz geride, belki yanlış fetvâ vermiş olabilirim. Gidip Resûlullah'a meseleyi arzedeyim, dedim ve gittim. Fetvâmı söyleyince Allah Resûlü bana şöyle dedi:

— Kendini de helâk ettin, kadını da!.. Şu âyetlerden haberin yok mu senin?

وَالَّذِينَ لاَ يَدْعُونَ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا آخَرَ وَلاَ يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِى حَرَّمَ اللّٰهُ اِلاَّ بِالْحَقِّ وَلاَ يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَالِكَ يَلْقَ اَثَامًا يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا اِلاَّ مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحًا فَاُولٰئِكَ يُبَدِّلُ اللّٰهُ سَيِّآتِهِمْ حَسَنَاتٍ.

— Onlar ki Allah'ın yanına başka bir tanrı daha katıp tapmazlar. Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar, zinâ etmezler. Kim bunlardan birini yaparsa cezaya çarpar.

— Kıyâmet günü de azâbı kat kat olur ve o azabın içinde hor-hakir ebedî bırakılır.

— Meğer ki şirkten tevbe edip iyi amel ve hareketlerde bulunan kimseler ola. İşte Allah bunların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.

Kim günahlardan döner, güzel amel ve harekette bulunursa muhakkak o Allah'a —Tevbesi makbul ve Allah'ın rızasına erişmiş olarak— döner. (Fürkân Sûresi, âyet: 68 — 71.)

Bunun üzerine, yanlış fetvâ verdiğimi anladım. Hemen Resûlüllahın yanından ayrıldım ve:

— Benden fetvâ isteyen kadını bana kim gösterecek! diye bağırdım.

Çocuklar, **«Ebu Hüreyre delirdi!»** diye söyleniyorlardı. Sonra koştum ve kadına yetişerek meseleyi anlattım. Sevinçten öyle bir çığlık attı ki!.. Sonra:

— Benim, dedi, bir bahçem var. Onu Allah ve Resulü için sadaka olarak vereceğim!

Utbetülgulâm adında birisi vardı. Fısk-u fücur ehlindendi. Fesadçılıkta ve şaraphorlukta üzerine gelecek yoktu. İşte bu bozguncu ve içkici adam bir gün Hasan Basrî'nin meclisine girdi. O anda Hasan Basrî, meclisindekilere:

— İmân edenlerin, Allah'ı ve Hakk'tan ineni zikir için, kalblerinin saygı ile yumuşaması zamanı hâlâ gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine kitap verilip de üzerlerinden uzun zaman geçmiş, artık kalbleri kararmış bulunanlar gibi olmasınlar. Onlardan bir

çoğu dinlerinden çıkmış fâsıklardı. (Hadid Sûresi, âyet: 16) meâlindeki âyeti okuyordu. Âyeti bitirdikten sonra güzel bir konuşma yaptı. Öyle ki bütün cemaatı ağlattı. Bu arada bir genç ayağa kalktı ve Hasan Basrî'ye hitâben:

— Ey, mü'minlerin en güzel ahlâklısı, dedi, Allah benim gibi fısk-u fücur sahibi bir günahkârın tevebsini de kabul buyurur mu?

Hasan Basrî dedi ki:

— **Evet delikanlı. Eğer, bir daha dönmemek üze**re kötü huylarını terkeder ve Allah'dan af dilersen seni de affeder.

Genç, bu sözleri işitince benzi sapsarı oldu. Hücrelerine kadar ürperdi. Bir çığlık attı ve bayılıp düştü. Kendine gelince Hasan Basrî O'na yaklaştı ve şu beytleri söyledi:

Ey Allah'a karşı gelen yiğit âsi,
Bilir misin, nedir günahkârın cezası?
Âsilere «SEİR» vardır, hem alev sesi, (*)
Öfke de vardır, yakalanır günahkârın nâsiyesi
Ateşe dayanabileceksen Allah'a isyan et,
Yoksa kendini günahtan uzak tut!
Eğer Allah'a karşı günahkâr isen,
Kurtulmağa çalış, yoksa rehinsin sen!

Bu sırada Utbetulgulâm da bir çığlık atarak bayıldı. Kendine geldiği zaman:

— Ey Üstâd, dedi, merhameti bol olan Allah benim gibi bir günahkârın tevbesini kabul eder mi?

Hasan Basrî:

(*) SEİR: Cehennemde bir tabaka. Alev sesi: Ateşin alevinin sesi.

— Kendine cefâ eden kulun tevbesi, affı bol olan Allah'dan başka kim kabul edebilir, dedi.

Utbetulgulâm, sonra başını kaldırdı ve Allah'a üç türlü duâ etti:

1 — Allahım, eğer tevbemi kabul ederek günahlarımı affetti isen bana anlama-öğrenme ve öğrendiğimi muhâfaza etme kabiliyeti ver ki, işittiğim her ilmî esası aklımda tutayım.

2 — Allahım, bana öyle güzel bir ses ver ki, benim Kur'ân okuyuşumu duyan her kimsenin —kalbi kasvet içinde olsa bile— kalbindeki rikkat artsın!

3 — Allahım, bana helâl rızık nasip et ve ummadığım yerden rızıklandır.

Allah, O'nun bu duâsını kabul buyurdu. Anlayış ve zekâsı arttı, öğrendiği ilmî esasları hiç unutmaz oldu. O'nun Kur'ân okuyuşunu işiten herkes tevbe eder, kötü huylarını bırakırlardı. Gene her gün evine bir tabak çorba ile iki pide konurdu. Kimse bunların nereden ve kim tarafından konduğunu bilmezdi. Bu hal, ölümüne kadar böylece devam etti.

İşte sırf Allah için kötü huylarından vaz geçip ilâhî ahlâk esaslarına uyanların hâli budur. Çünkü Allah, kötü huyları terkedip, iyi huylarla süslenen ve güzel amelier işleyenin mükâfatını zayi etmez.

Bir âlime sorarlar:

— Bir kimse tevbe ettiği zaman, tevbesinin kabul olup olmadığı bilinebilir mi?

Âlim şu cevabı verir:

— Hayır. Kabul veya reddedildiği hakkında kesin bir hüküm verilemez. Fakat kabul edildiğine dâir bazı alâmetler vardır.

1 — Kişi, nefsinde günah işlemeğe meyil bulunmadığını görür.

2 — Kalbinden ferahın gittiğini görür, herşeyde Allah'ı hazır bulur.

3 — Doğru ve güzel ahlâklı kişilerle düşer-kalkar, kötü huylulardan uzak durur.

4 — Tamah etmez. Az da olsa meşrû kazancı ile iktifâ eder. Az bir helâl kazanç O'nun gözünde çoktur. Fakat yaptığı hayrât veg üzel ameller çok da olsa O'nun gözünde azdır.

5 — Kalbi daima Allah'ın farz kıldığı şeylerle meşguldür.

6 — Dilini kötü kelâmdan korur.

7 — Devamlı tefekkür halindedir.

8 — Geçmişte işlediği günahlardan dolayı nedâmet içindedir.

SEVGİ - MUHABBET

Anlatırlar ki:

— Adamın birisi çölde gezerken gâyet çirkin bir surat görür. **«Sen kimsin?»** diye sorar. Çirkin surat, **«Ben senin kötü amellerinim!»** der. Adam, **«Senin gibi çirkin surattan kurtuluş nasıl olur?»** diye sorunca:

— Peygamber Hz. Muhammedin güzel ahlâkına uymak ve O'na salât-ü selâm yollamakla!... cevabını verir.

Peygamberimiz buyururlar ki:

— Benim ahlâkıma uymak, kıyâmet günü sırat köprüsünde bir nurdur. Kim benim ahlâkıma tabi olur ve cuma günü bana seksen kerre salât-ü selâm yollarsa Allah onun seksen senelik günahını affeder.

Anlatırlar ki:

— Peygamberimizin ahlâkı ile ahlâklanmayan birisi bir gün rüyasında peygamberimizi görür. Fakat Allah Resulü O'na hiç alâka göstermez. Adam der ki:

— Ey Allah'ın Resûlü! Bana kırgın mısınız?

Peygamber:

— Hayır!

Adam:

— O halde bana niçin bakmıyorsunuz?

Peygamber:

— Çünkü seni tanımıyorum!

Adam:

— Nasıl tanımazsınız. Ben senin ümmetinden birisiyim. Halbuki âlimler, senin ümmetinden birisini, ananın evlâdını teşhisinden daha iyi teşhis ettiğini söylemişlerdi.

Peygamber:

— Doğru söylemişler. Fakat ben senin üzerinde benim güzel ahlâkımdan bir şey görmüyorum ve senin bana hiç salât-ü selâmın gelmedi. Benim, ümmetimden birini tanımamam, O'da benim ahlâkımın bulunması nisbetindedir.

Adam uyanınca bunları düşündü ve hemen Peygamberin güzel huyları nelerse onları yaşayışına tatbik etmeğe karar verdi. Bir müddet sonra tekrar Allah Resûlünü rüyada gördü. Peygamberimiz hemen:

— Şimdi seni tanıyorum ve senin için şefâat edeceğim! buyurdular.

Çünkü artık o, peygamberimizi seviyor demekti. Çünkü O'nun güzel ahlâkına uymuştu. Nitekim Rabbımız buyuruyor:

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْلَكُمْ ذُنُوبَكُمْ.

— **Ey Muhammed, de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız hemen bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı örtsün! Çünkü Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.** (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 31).

Peygamberimiz, Kâ'b İbni Eşref ve adamlarını dine dâvet ediyordu. Onlar da, **«Biz Allah'ın oğulları yerindeyiz ve Allah'ı çok severiz!»** diyorlardı. İşte bu hâdise, yukarıda meâlini verdiğimiz âyetin nüzûlüne sebep oldu.

Peygambere uymak, Allah'ın O'na öğrettiği ve Onun da insanlığa teblîğ ettiği ilâhî ahlak esaslarına uymak demektir.

Mü'minlerin Allah'ı sevmesi, O'nun emrine itâat etmeleri ve sâdece O'nun rızasını gözetmeleri, demektir.

Allah'ın mü'minleri sevmesi ise; onları affetmesi, mükâfatlandırması, rahmeti ve tevfıkıyle onlara ikramda bulunması, demektir.

Kim dört şeyi yapmadan dört şeyi iddiâ ederse o, yalancıdır:

1 — Cenneti sevdiğini söyler, fakat Allah'a itâat etmezse,

2 — Hz. Peygamberi sevdiğini söyler, fakat O'nun güzel ahlâkına tabi olmaz, âlimleri ve fakirleri sevmezse,

3 — Cehennemden korktuğunu söyler, fakat günah işlemekten çekinmezse,

4 — Allah'ı sevdiğini söyler, fakat maruz kaldığı musibetlerden dolayı sızlanırsa, o kimse yalancıdır. Nitekim Râbia-i Adviyye şöyle der:

İsyân edersin, sonra da dersin: «Severim!»
Bu hâlin acayiptir, yemin ederim.
İtaât ederdin sevseydin gerçekten
Sevdiğine mutlaka itâat eder seven

Gerçekten, sevginin alâmeti; sevdiğine uymak ve sevdiğinin hoşuna gitmeyen hareketlerden kaçınmaktır.

Birgün, büyüklerimizden Şiblî'ye —Allah'ın rahmeti O'nun üzerine olsun!— bir topluluk gelir. Şiblî sorar:

— Siz kimsiniz?

Cevap verirler:

— Biz senin dostlarınız!

Bu cevap üzerine Şiblî, döner, onlara taş atar. Kaçışmaları üzerine şunları söyler:

— Niçin kaçıyorsunuz? Eğer siz hakikî dostlarım olsaydınız, benden gelen belâdan kaçmazdınız?

Sonra da der ki:

— Muhabbet ehli sevgi kâsesinden içer, yeryüzü ve şehirler onlara dar gelir. Allah'ı hakkiyle tanırlar, azametinden korkarlar, kudretine hayret ederler. Allah sevgisi kâsesinden içerler. O'nun ünsiyet denizinde boğulurlar ve gene O'nun münâcâtiyle lezzetlere garkolurlar.

Daha sonra Şiblî şu beyti söyler:

Senin muhabbetini hatırlamak esritti beni, (*)
Hiç gördün mü, sevip de sarhoş olmayanı?

Derler ki:

— Deve sevgiden dolayı sarhoş olduğu zaman kırk gün yem yemez. Daha önce götürebileceği yükten kat kat yük yüklense hiç tınmaz. Çünkü kalbine sevgilisinin muhabbeti hücum ettiği zaman yem'i sevmez, sevdiğine kavuşma aşkiyle ağır yüke aldırmaz.

Şimdi düşün ey insan! Bir deve, sevdiğine kavuşmak için yemeyi-içmeyi terkeder, ağır yüklere tahammül eder de; sen, Allah aşkı için, haram olan şeylerden neye kaçınmaz; Allah aşkı için, oburca yeyip-içmekten neye vazgeçmezsin? Gene Allah aşkı için niçin nefsine bazı mükellefiyetler yükleyemezsin? Eğer bu söylenenlerden hiçbirini yapmazsan o zaman sen, ne dünyada, ne âhirette, ne halk yanında ne de Allah yanında bir faydası olmayan, mânâsız, kuru bir dâvâ peşindesin!

Allah onun yüzünü şereflendirsin, Hz. Ali der ki:

— Cennete iştiyâkı olan hayır işlemeğe koşar. Cehennemden korkan, nefsini kötü hareketlerden men-

---

(*) Esrimek: Mâ'nevî sarhoşluğa düşmek.

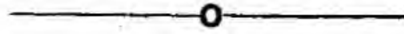
eder. Ölümü muhakkak bilen, dünya zevklerini hakir görür.

İbrahim Havvâs'a sorulur:

— Sevgi-muhabbet nedir?

Cevap verir:

— Bencil isteklerini yoketmek, benlikleri yakmak ve işâretler denizinde nefsi boğmak'dır.

AŞK

SEVGİ, insan tabiatının, zevk aldığı bir şeye meyletmesidir. Bunun kuvvetli şekline «AŞK» denir. Âşık, sevdiğine karşı aşırı derecede şefkatli olur ve malını-mülkünü onun yolunda harcar. Hz. Yûsuf'a olan aşkı ile dillere destan Züleyhâ buna açık bir misaldir. Gerçekten Züleyhâ, aşkı yüzünden malını-mülkünü, hattâ güzelliğini bile kaybetti. Kendisi, yetmiş deve yükü inci ve cevhere sahipti. O paha biçilmez gerdanlıkları Hz. Yûsuf'a olan aşkı yoluna sarfetti. Her kim, **«Ben bugün Yûsuf'u gördüm!»** derse O'na değerli gerdanlıklarından bir tane verirdi. Böylece vere vere hiç bir şeyi kalmadı. Herşeyi, **«Yûsuf!»** **diye** çağırırdı. O'na olan ifrât derecedeki aşkı yüzünden **«Yûsuf»** kelimesinden başka herşeyi unutmuştu. Başını göğe kaldırdığı zaman yıldızlarda, **«Yûsuf»** ismini yazılı görürdü.

Gene, anlatıldığına göre, Züleyha, imâna gelip Hz. Yûsuf'la evlendikten sonra artık O'ndan uzak durmağa ve ibâdet için tenhâlara çekilmeğe başladı. Artık bu aşkı, o aşkın gerçek sâhibi Allah'a dönmüştü. Öyle ki, Hz. Yûsuf O'nu gece yatağa dâvet etse O, gündüze atar, gündüz dâvet etse geceye atar ve şöyle derdi:

— Ey Yûsuf, ben seni, Allah'ı tanımadan önce sevmiştim. Fakat O'nu tanıdıktan sonra gerçekte O'na âit olan sevgiden, başkasına kalmadı. Allah'a olan bu sevgime başkasını ortak etmem.

Gene Leylâ ile Mecnun hikâyesi meşhurdur. Mecnuna sorarlar:

— İsmin nedir?

— Leylâ!

Bir gün derler ki:

— Leylâ ölmedi mi?

— Hayır, Leylâ benim kalbimdedir, ölmedi. Ben Leylâyım.

Mecnun bir gün Leylâsının evinin önüne gider ve semâya doğru bakar. Kendisine derler ki:

— Ey Mecnun, semâya bakma! Leylâ'nın penceresine bak. Belki O'nu görürsün!....

— Gölgesi Leylâ'nın evine düşen Yıldız bana kâfîdir!!

Hallâc Mansur'u onsekiz gün hapsederler. Bir ara İmam Şiblî yanına gelir, sorar:

— Ey Mansur, sevgi-muhabbet nedir?

— Bugün sorma, yarın sor!

Ertesi gün olur. Hallac'ı katletmek üzere zindandan çıkarırlar ve bir meydana götürürler. Mansur, tam bu sırada yetişen Şiblî'ye şöyle seslenir:

— Ey Şiblî, SEVGİ—MUHABBET'in evveli yanmak, sonu katlolunmaktır!

Mansur'a sormuşlardı:

— Sen kimsin?

Cevap vermişti:

— Ben HAKK'ım!

İşte bu sözü üzerine katledilmişti. Meselenin açıklaması şudur:

— Hallâc, öyle bir mertebeye yükselmişti ki, O'nun nazarında Allah'dan başka her varlık fâni, yokolmağa mahkum ve bâtıl idi. Gerçek varlık yalnız Allah-HAKK idi. İşte bu kadar yüksek bir mertebeye çıkmış olan Hallâc, yalnız, Allah'ın bir ismi

olan **«HAK-mevcut»** kelimesini biliyor, kendi ismini dahi hatırlamıyordu. O'nun için kendisine tevcih edilen, **«Sen kimsin?»** sorusuna, **«Enel Hakk - Ben HAKK'ım!»** cevabını verebildi.

Denilir ki:

Hakiki sevgi-muhabbet üç şeyle belli olur:

1 — Seven, sevdiğinin sözünü başkalarının sözüne tercih eder.

2 — Seven, sevdiğinin sohbetini başkalarının sohbetine tercih eder.

3 — Seven, sevdiğini memnun etmeyi başkalarını memnun etmeye tercih eder.

Bir âlime sorulur:

— Âşık kimdir ve hâli nedir?

Cevap verir:

— İnsanlarla az haşır-neşir olur. Rabbi ile daha çok başbaşa kalır. Görünüşü sessizdir, fakat devamlı tefekkür hâlindedir. Baktığı zaman görmez, çağrıldığı zaman işitmez, konuşulduğu zaman anlamaz. Başına bir felâket gelse üzülmez. Aç kalsa açlık hissetmez. Görünüşü pejmürde'dir. Allah'dan başkasından korkmaz. Tenhâlarda Allah'a münâcât eder. Dünyalık yüzünden ehl-i dünya ile çekişmez.

Bir ün Hz. İsâ, bahçe sulamakta olan bir delikanlıya rasgelir. Delikanlı, Hz. İsâ'ya, **«Sevgisinden kendisine zerre miktarı vermesi için Rabbından istekte bulunmasını»** söyler. Hz. İsâ, zerre miktarı Allah sevgisine dayanamayacağını söyleyince, **«o halde zerrenin yarısını versin!»** der. Bunun üzerine Hz. İsâ, **«Yarabbi, bu delikanlıya zerrenin yarısı kadar sevginden ver!»** der ve geçer, gider. Bir müddet sonra gene aynı yere gelince, o delikanlıyı sorar. Halk:

— **O, delirdi, dağa çıktı, der.**

Hz. İsâ, o genci kendine göstermesi için Allah'a duâ eder ve dağda bir kayanın üstünde semâya yönelmiş olarak bulur. Selâm verir, fakat genç selâmı almaz. Bunun üzerine:

— Ben İsâ'yım, diye seslenir.

Fakat Allah Hz. İsâ'ya vahiy yoluyla buyurur ki:

— Ey İsâ, kalbinde zerrenin yarısı kadar benim sevgim bulunan bir kimse insanların sözünü nasıl işitir. İzzetim ve celâlim hakkı için söylerim, eğer o delikanlıyı destere ile kessen bunun farkına varmaz.

Kim, üç seyi iddiâ eder, üç şeyden kendini temizlemezse o, aldanmıştır.

1 — Allah'ın koyduğu ahlâk esaslarına uymanın zevkliliğini söyler, fakat dünya sevgisini bırakmazsa,

2 — Amelleri sırf Allah için yapmayı sevdiğini söyler, fakat insanların da kendisine tâzim etmesinden hoşlanırsa,

3 — Allah'ı sevdiğini söyler, fakat nefsini terbiye etmezse, o kimse aldanmıştır.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

سَيَأْتِى زَمَانٌ عَلَى أُمَّتِى يُحِبُّونَ خَمْسًا وَيَنْسَوْنَ خَمْسًا يُحِبُّونَ الدُّنْيَا
وَيَنْسَوْنَ الْآخِرَةَ وَيُحِبُّونَ الْمَالَ وَيَنْسَوْنَ الْحِسَابَ وَيُحِبُّونَ الْخَلْقَ
وَيَنْسَوْنَ الْخَالِقَ وَيُحِبُّونَ الذُّنُوبَ وَيَنْسَوْنَ التَّوْبَةَ وَيُحِبُّونَ
الْقُصُورَ وَيَنْسَوْنَ الْمَقْبَرَةَ.

Ümmetimin üzerine öyle bir zaman gelir ki, beş şeyi severler, beş şeyi unuturlar:

1 — Dünyayı severler, âhireti unuturlar,

2 — Malı-mülkü severler, sonunda hesap vereceklerini unuturlar:

3 — Halkı severler, Hakk'ı (Allah) unuturlar.

4 — Günahı işlerler, kötü huylarını iyi huya çevirmeyi ve tevbe etmeyi unuturlar.

5 — Saraylarda, köşklerde yaşamayı severler, kabri unuturlar.

Mansur İbni Ammâr, bir gence verdiği öğütte şunları söyler:

— Delikanlı, gençliğin seni aldatmasın! Nice gençler vardır ki, tevbeyi geciktirir; kötü huylarını iyi huya çevirmez, uzun emellere dalar; ölümü unutur ve şöyle der:

— Yarın - öbür gün tevbe eder, kötü huylarımdan vazgeçerim!

Fakat o böylece gaflet içinde oyalanırken ansızın ölüm meleği geliverir, kendini mezar çukurunda bulur. Artık orada ne mal, ne evlât, ne hizmetçi ve ne de ana baba O'na fayda vermez. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ اِلَّا مَنْ اَتَى اللّٰهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ.

— O günde ki ne mal fayda verir, ne de oğullar. Meğer ki Allah'a tamamen Sâlim bir kalb ile gelenler ola! (Şûara Sûresi, âyet: 88, 89).

Allahım, bize, ölmeden önce tevbe etmek ve kötü huylarımızı terketmek nasip eyle- Bizi gafletten uyandır! Resullerin en hayırlısı peygamberimiz Hz. Muhammed'in şefâatine nâil eyle!

Mü'minin bâriz vasfı odur ki; her an, her saat ve her gün kötü huylardan sıyrılmağa çalışır. Geçmişte işlediği günahlardan dolayı nedâmet duyar. Dünyalık için hırsa kapılmaz, faydasız ve fuzulî şeylerle aslâ meşgul olmaz, Allah'a olan vazifelerini ihlâsla yapar, riyâ ve gösterişten sakınır.

Rivâyete göre, Hz. Mûsâ zamanındaki Fir'avunun karısı Âsiye, imânını saklıyordu. Firavun duruma muttali olunca karısına işkence yapılmasını emretti ve her türlü işkenceyi yaptılar. Firavun karısına, **«dininden dön!»** dedi, fakat o dönmedi. Bu sefer sopalar getirterek vücudunun muhtelif yerlerine değnekle vurdurdu ve **«dininden dön!»** dedi. Âsiye şu cevabı verdi:

— Sen benim nefsime hükmedebilirsin, kalbim ise Allah'ın muhâfazasındadır. Beni kessen, bu, Allaha olan sevgimi artırmaktan başka bir şeye yaramaz.

O sırada oradan Hz. Mûsâ geçmekteydi. Âsiye dedi ki:

— Ey Mûsâ, Rabbım benden râzı mı, değil mi, haber ver!

Hz. Mûsâ da şu cevabı verdi:

— Ey Âsiye, göklerde melekler seni iştiyâkla bekliyorlar. Allah da seninle övünüyor. Ne dilersen dile, kabul edilecektir!

Âsiye dedi ki:

— **Allah, îmân edenlere de firavunun karısını bir misal olarak irad etti. O vakit** (bu kadın): **«Ey Rabbim, bana yanında, cennetin içinde bir ev yap. Beni Firavun'dan ve onun fena amel ve hareketlerinden kurtar. Beni o zalimler topluluğundan selâmete çıkar!»** demişti. (Tahrim Sûresi, âyet: 11).

Âsiyenin böyle duâ etmesi bize; mihnet-meşakkat ve musibet anında Allah'a sığınmak ve kurtuluşu O'ndan istemek gerektiğini gösteriyor.

———o———

ALLAH'A İTÂAT, ALLAH'A VE RESULÜ'NE SEVGİ

Şanı yüce olan Allah buyuruyor:

— **Ey Muhammed, de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız hemen bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı örtsün. Çünkü Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.**

De ki: «Allah'a ve peygambere itâat edin!.» Eğer yüz çevirirlerse şüphesiz ki Allah da o kâfirleri sevmez. (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 31, 32).

Kişinin, Allah'ı ve Peygamberini sevmesi onlara itâat etmesi, emirlerine uymasıdır. Allah'ın, kulunu sevmesi ise, onları nimetlendirmesi ve ikramda bulunması, onları affetmesi demektir.

Derler ki:

— Kul, hakikî kemâlin yalnız Allah'a âit olduğunu, kendi nefsinde veya başkalarında görülen kemâlin de yalnız Allah'dan geldiğini idrâk ettiği zaman Allah'ı sevmiş olur.

Kulun bu idrâki Onu, kendisini Allah'a yaklaştırmağa yarayacak şeyleri yapmaya sevkeder.

Allah ondan râzı olsun, Bişr Hâfî anlatır:

— Bir gün rüyada peygamberimizi gördüm. Bana **«Allah seni akranın arasında ne ile yükseltir, biliyor musun?»** dedi. Ben, **«Hayır!»** diye cevap verince şunları söyledi:

— Sâlih kişilere hizmet etmek, müslüman kardeşlerine öğütte bulunmak, mü'minleri ve benim sünnetime tâbi olanları sevmek ve benim güzel ahlâkıma uymakla!..

Nitekim Resûlullah sallallahü aleyhi vesellem bir hadislerinde şöyle buyururlar:

مَنْ اَحْيَا سُنَّتِي فَقَدْ اَحَبَّنِي وَمَنْ اَحَبَّنِي كَانَ مَعِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الْجَنَّةِ.

— Kim benim güzel ahlâkımı ihyâ ederse beni sevmiş demektir. Kim beni severse kıyâmet günü cennette benimle beraberdir.

Yine peygamberimizden bize kadar gelen haberlerde şöyle buyrulur:

— İnsanların ahlâkı bozulduğu ve mezhep ihtilâfları alıp yürüdüğü zaman Allah Resûlünün güzel ahlâkına sahip olana yüz şehid sevabı vardır.

Bir gün, peygamberimiz aleyhisselâm ashâbından bir topluluğu hitâben şöyle der:

كُلُّ اُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ اِلاَّ مَنْ اَبَى قَالُوا مَنْ اَبَى قَالَ مَنْ اَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ اَبَى كُلُّ عَمَلٍ لَيْسَ عَلَى سُنَّتِي فَهُوَ مَعْصِيَةٌ.

— Ümmetimin hepsi cennete girer, fakat kaçaklar girmez!

Dinleyenler sorarlar:

— Kimdir kaçaklar?

Allah Resûlü buyururlar ki:

— Bana itâat eden cennete girer, isyan edenler ise kaçaktır. Benim sünnetime, benim ahlâkıma uymayan her hareket günahtır.

Derler ki:

— Birisini görseniz ki gökte uçsa, yahut suyun üzerinde yürüse veya ateş yese veyahut da bunlara benzer bir şey yapsa fakat Allah'ın farz kıldığı şeyleri terketse ve peygamberin güzel ahlâkına uymasa, biliniz ki o kimse yalancı ve düzenbazdır.

Bazı büyüklerimizin güzel sözleri:

Cüneyd Bağdâdî:

— Allah'ın lütfu olmadan bir kimse O'na erişemez. Allah'a erişmenin yolu, O'nun Resûlü Hz. Muhammed'e tâbi olmaktır.

Ahmed Havârî:

— Peygamberin sünnetine uymayan her hareket bâtıldır.

Nitekim Allah Resûlünün bir hadisi de şöyledir:

مَنْ ضَيَّعَ سُنَّتِي حَرُمَتْ عَلَيْهِ شَفَاعَتِي

— Kim benim güzel ahlâkıma tâbi olmazsa O'na şefâatım haramdır.

Fudayl:

— Eğer Sana, **«Allah'ı seviyor musun?»** derlerse sükût et. Çünkü **«Sevmiyorum!»** desen, îmândan çıkarsın. **«Seviyorum!»** desen, belki de gereğiyle sevenler gibi sevemiyorsun! gereğiyle sevmediğin halde, **«Seviyorum!»** deyip Allah'ın öfkesini üzerine çekmekten sakın!

Süfyan Sevrî:

— Allah'a sevgisi olan birisini seven, Allah'ı sever. Allah'a itâat eden birisine ikramda bulunan, Allah için ikramda bulunur.

Sehl:

— Allah sevgisinin alâmeti Kur'ân sevgisidir. Kur'ân sevgisinin alâmeti Peygamber sevgisidir. Peygamber sevgisinin alâmeti O'nun sünnetine ve güzel ahlâkına tâbî olmaktır. Sünnete tâbî olmuşluğun alâmeti âhiret hayâtını unutmamaktır. Âhiret hayatını unutmamış olmanın alâmeti muhterisce dünyaya bağlanmaktan, haram ve gayr-i meşrû kazançlar sağlamaktan kaçınmaktır.

Ebul Hasen Zencânî:

İbâdetin temeli üç direk üzerine kurulmuştur:

1 — Göz,

2 — Kalb,

3 — Dil.

Göz, kâinâttan ibret almak içindir.

Kalb, tefekkür içindir.

Dil, doğruyu söylemek ve Allah'ı zikretmek içindir. Nitekim şânı yüce Allah buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيرًا وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا.

— Ey îmân edenler, Allah'ı çok zikredin: O'nu Sabah - Akşam tesbih ve tenzih edin, (Ahzab Sûresi, âyet: 41, 42).

Mü'min, dâimâ temiz ve abdestli olmalı, her abdest bozduğunda abdest almalı ve iki rek'at namaz kılmalı. Her mecliste imkân dâhilinde kıbleye karşı oturmağa gayret etmeli. Her an peygamberimizin huzûrunda bulunduğunu kabul etmeli ki, hareketlerinde O'nun sünnetine aykırı bir şey bulunmasın! Maruz kalabileceği musibetlere tahammül göstermeli ve sabretmeli. Bütün günahkârlar ve peygamberimizin yolundan ayrılanlar için duâlar etmeli, mağrur olmamalı ve aslâ ucüp'e düşmemeli. Çünkü ucüp şeytânî bir huydur. Alçak gö-

nüllü olmalı ve nefsini dâima hakîr görmeli. Allah yolunda olanlara tâzim ve ihtiram gözüyle bakmalı. Kim, Allah yolunun yolcularına ihtiram gözüyle bakmazsa Allah, onların sohbetlerini o kişiye haram kılar. Kim de ibâdetin muhteremliğini bilmezse Allah onun kalbinden ibâdet zevkini alır.

Fudayl İbni İyâza, **«Kişi ne zaman sâlih olur?»** diye sorarlar, şu cevabı verir:

— Kalbinde korku, dilinde doğruluk, azasında güzel amel ve niyetinde nasihat bulunduğu zaman.

Sâlihlerden birisi bir topluluğa uğrar. Bakar ki zamanın ünlü tabiplerinden biri hastalıklardan ve ilâçlarından bahsedip durur. Tabibe sorar:

— Ey vücutları tedâvi eden tabib, kalbleri de tedâvi ediyor musun??

Tabib:

— Evet, derdini söyle, devâsını söyleyeyim!

Adam:

— Günahlar kalbi kararttı, kasvet bastı.

Tabib:

— O'nun ilâcı Allah'a ibâdet ve itâattır, gece-gündüz Allah yolunda olmak ve günahlardan dolayı istiğfarda bulunmaktır. Şifâ Allah'dandır.

Tabibin bu sözleri üzerine sâlih adam bir çığlık attı ve ağlıyarak gitti, bir taraftan da şöyle diyordu:

— Evet, ey tabib, sen benim kalbimin ilâcını buldun.

İBLİS

Şânı yüce olan Allah buyurur:

قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ.

— De ki: «Allah'a ve peygambere itâat edin!» Eğer yüz çevirirlerse şüphesiz ki Allah da o îmânsızları sevmez. (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 32).

Allah îmânsızları sevmez demek; onları affetmez, tevbelerini kabul etmez, demektir. Nitekim küfründen ve kibirlenmesinden dolayı İblis'i affetmemiş ve tevbesini kabul etmemişti. Halbuki Hz. Âdem'i affederek tevbesini kabul buyurmuştu. Çünkü Âdem aleyhisselâm nefsinin suçluluğunu kabul etmiş ve nedâmet duyarak kendi nefsini kötülemişti. Hz. Âdem'in işlediği şey her ne kadar gerçekte günah değilse de —Çünkü peygamberler günah işlemekten masundurlar. Doğru olan inanca göre onlar, ne peygamberlikten önce ve ne de peygamberlikten sonra günah işlemezler— görünürde günah sûretindedir. Bunun için Hz. Havvâ ve O, beraberce şöyle dediler:

— Dediler (Âdem ile Havva): **«Ey Rabbimiz, kendimize yazık ettik. Eğer bizi bağışlamaz, bizi esirgemezsen her halde zarara uğrayanlardan olacağız!»** (Âraf Sûresi, âyet: 23).

Hz. Âdem pişman oldu. Sür'atle tevbe ederek, Rabbının affını istedi. Allah'ın rahmetinden aslâ ümit kesmedi. Nitekim Rabbımız buyurur:

— **De ki: «Ey nefslerine karşı hadden aşırı hareket edenler, Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Çünkü, Allah bütün günahları yarlığar. Şüphesiz O, çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.** (Zümer Sûresi, âyet: 53).

Halbuki, İblis, kendi nefsinin suçluluğunu aslâ kabul etmedi, nedâmet duymadı ve nefsini tekdir etmedi. Hızla tevbe edip Allahın affını talep etme yoluna gitmedi. Tersine Allahın rahmetinden ümidini kesti, kibirlendi.

Kim ki İblis gibi hareket ederse O'nun tevbesi kabul edilmez. Kim de Hz. Âdem gibi hareket ederse Allah O'nun tevbesini kabul eder. Çünkü, nefsin şehevî hevâ ve hevesinden ileri gelen her günahın affedilmesi umulur. Kibir ve azametten ileri gelen bir günahın affedilmesi ise umulmaz. Hz. Âdem'in günahı nefsin şehevî arzusundandı. İblisin günahı ise kibir ve azamettendi.

Bir gün İblis, Hz. Musâ'ya gelir, der ki:

— Allah sana peygamberlik vermek ve seninle konuşmak sûretiyle seni hâs kullarından yaptı.

Hz. Musâ:

— Evet, ne murat ediyorsun, sen kimsin?

İblis:

— Ey Musâ, Rabbına, **«Mahlukatından birisi tevbe etmek istiyor»** diye söyle.

İblisin bu sözleri üzerine Allah vahiy yoliyle Hz. Musa'ya bildirir ki:

— Ey Musâ, sana gelen o yaratık'a; çağrısına icâbet ettiğimi, Hz. Âdemin kabrine secde etmesini, sec-

de ettiği takdirde tevbesini kabul ederek kendisini affedeceğimi söyle!

Hz. Musâ, Allah'ın bu vahyini iblise bildirir, fakat iblis öfkelenir ve şunları söyler:

— Ey Musâ, ben cennette O'nun (Hz. Âdem) dirisine secde etmedim, şimdi ölüsüne mi secde edeceğim

Bir gün iblis dedi ki:

— Ey Rabb, Âdemin yüzünden beni cennetten kovdun, ben ancak senin musallat kılmanla O'na tasallut edebilirim.

Allah buyurdu:

— Sen Âdem oğulları üzerine musallatsın! (Peygamberler şeytanın tasallutundan masundur).

İblis:

— Daha ver!

Rabb:

— O'nun (Âdem) doğan her bir çocuğuna karşılık senin de bir çocuğun olacak!

İblis:

— Daha ver!

Rabb:

— Kalblerine vesvese verebileceksin!

İblis:

— Daha ver!

Rabb:

— Bütün avanelerinle onların (Âdem oğullarının) üzerine saldırıp haram kazanç ve haram harcama yapmaları, bâtıl ve hurâfe inançlara meyletmeleri, kötü amellerde bulunmaları ve uzun emeller peşinde koşarak tevbeyi terketmeleri için vesveselerde bulunabileceksin!

Allah'ın, iblise, **«şunu, şunu yapabileceksin!»** bu-

yurması tehdit yoliyledir. Yani, «yap bakalım istediğini, sonra göreceksin!» kabilinden. Nitekim:

— Bizim âyetlerimiz hakkında sapıklığa düşenler şüphesiz bize gizli kalmazlar. O halde ateşin içine atılacak olan mı hayırlıdır, yoksa kıyâmet günü korkusuzca gelecek olan mı? SİZ DİLEDİĞİNİZİ İŞLEYİN. Çünkü O, ne yaparsanız hakkıyle görendir. (Fussılet Sûresi, âyet: 40)

meâlindeki âyetin, **«siz dilediğinizi işleyin!»** cümlesini teşkil eden parçası da bu kabildendir.

Bundan sonra Âdem de şöyle dedi:

— Ey Rabbim, İblisi benim üzerime musallat ettin. Ben O'nun vesveselerinden kendimi ancak senin yardımınla koruyabilirim.

Allah buyurdu:

— Her doğan çocuğuna bir muhâfız melek tevkil edeceğim.

Âdem:

— Daha ver!

Rabb:

— Bire on sevap vereceğim!

Âdem:

— Daha ver!

Rabb:

— Canları tenlerinde bulundukça tevbelerini kabul edeceğim.

Âdem:

— Daha ver!

Rabb:

— Onları affedeceğim.

Âdem:

— Kâfi ya Rabb!

Bu sırada İblis tekrar dedi ki:

— Ya Rabb, Âdem oğullarına peygamberler gönderdin, kitaplar indirdin, hani benim peygamberlerim?

Rabb:

— Kâhinler.

İblis:

— Kitaplarım nedir?

Rabb:

— Döğme yapma! (Vücudun muhtelif yerlerine, kalıcı olmak şartıyle hayvan vs. resmi yapmak.)

İblis:

— HADİS'im nedir?

Rabb:

— Yalan.

İblis:

— Kur'ân'ım nedir?

Rabb:

— Şiir.

İblis:

— Müezzinim nedir?

Rabb:

— Çalgı.

İblis:

— Mescid'im neresi?

Rabb:

— Sokaklar!

İblis:

— Evim neresi?

Rabb:

— Hamamlar.

İblis:

— Yiyeceğim nedir?

Rabb:

— Besmelesiz kesilen, hazırlanan yiyecekler.

İblis:

— İçeceklerim nelerdir?

Rabb:

— Sarhoş edici şeyler.

İblis:

— Tuzaklarım nelerdir?

Rabb:

— Kadınlar.

EMANET

Şânı yüce olan Allah buyurur:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا.

— Biz emâneti göklere, yere ve dağlara arz ve teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, bundan endişeye düştüler. İnsan bunu tuttu sırtına yüklendi. Çünkü O, çok zülumkâr, çok câhildir! (Ahzab Sûresi, âyet: 72).

Bu âyetteki «EMÂNET»den murad, «ALLAH'a İTÂAT ve İŞLENİNCE SEVAP veya CEZÂ VERİLEN ŞEYLER»dir.

KURTUBÎ der ki:

— Âyetteki «EMANET» kelimesi bütün dînî vazifelere şâmildir. (Âlimlerimizin ekseriyetinin fikri de budur.)

Bazı âlimler der ki:

— EMÂNET'in GÖKLERE VE YER'e ARZEDİLMESİ bir temsildir ve açıklaması şöyledir:

— Gökler ve yer o kadar büyük olmalarına rağmen eğer EMÂNET yâni İLÂHÎ EMİRLER onlara yüklenseydi, bu teklifi ağır bulurlardı.

EMÂNET kelimesi ÎMÂN'dan türeme (müştak)-

dır. Kim, Allah'ın emirlerinden ibâret olan emâneti muhâfaza ederse Allah da onun imânını muhâfaza eder. Nitekim Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

لاَ اِيمَانَ لِمَنْ لاَ اَمَانَةَ لَهُ وَلاَ دِينَ لِمَنْ لاَ عَهْدَلَهُ.

— EMANET'i korumayanın İMAN'ı yoktur. Ahdinde durmayanın DİN'i yoktur.

Şair der ki:

Helâk oldu, korkup hiyânete göz yuman,
EMANETİ korumaktan çekinen, uzak duran.
Dini de insâniyeti de terketti,
Uğradığı musibetler birbirini takib etti.

Başka bir şâir de şöyle der:

Hıyânete göz yummayı âdet edinen,
O'dur işte belâlara çarpmış görünen.
Musibetlere uğramaktan geri durmaz,
Ahdini bozanlar ebediyyen onmaz.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

يُطِيعُ الْمُؤْمِنُ عَلٰى كُلِّ خُلُقٍ لَيْسَ الْخِيَانَةَ وَالْكَذِبَ.

— Mü'min, HIYÂNET ve YALAN bulunmayan her güzel huya ve harekete itâat eder.

لاَ تَزَالُ اُمَّتِى بِخَيْرٍ مَالَمْ تَرَ الْاَمَانَةَ مَغْنَمًا وَالصَّدَقَةَ مَغْرَمًا اَدِّ الْاَمَانَةَ
اِلٰى مَنْ ائْتَمَنَكَ وَلاَ تَخُنْ مَنْ خَانَكَ.

— Ümmetim; emâneti ganimet, sadakayı da zıyan kabul etmediği sürece hayırlı yoldadır.

— Size emânet edene emâneti veriniz. Hıyânet edene hıyânet etmeyiniz.

Buhârî-Müslim'de Ebû Hüreyre'den rivayet edilen bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذِبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ

Münafığın üç alâmeti vardır:

1 — Söylediğine yalan karıştırır.

2 — Vâ'dinde durmaz.

3 — Emânete hıyânet eder.

Emânete hıyânet; bir sırrı ifşâ etmek, kendisine bırakılan bir şeye —gerek inkâr etmek, gerekse muhâfaza etmemek veya izinsiz kullanmak sûretiyle— hıyânet etmektir. Emâneti muhâfaza etmek, MUKARRABİN MELEKLERİ'nin ve Peygamberlerin sıfatı, TAKVÂ sahiplerinin mîzâcıdır. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

إِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ.

— Şüphesiz Allah size emânetleri ehil ve erbâbına vermenizi, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adâletle hükmeylemenizi emreder. Allah bununla size, hakikaten, ne güzel öğüt veriyor. Şüphesiz Allah, sözlerinizi, hükümlerinizi hakkıyle işitir, bütün yaptıklarınızı hakkıyle görür (Nisâ Sûresi, âyet: 58).

Müfessirler diyorlar ki:

— Bu âyet, ŞER'Î ESASLAR'ın bir çoğuna şâmildir. Âyete muhâtap olanlar ise idâreciler ve bütün diğer mükelleflerdir. O halde mazlumları gözetmek ve onların hakkını almak idâreciler üzerine vâciptir. Bu, bir emânettir. Gene, müslüman ahâlinin, bilhâssa ye-

timlerin malını mülkünü tecavüzlerden korumak idâreciler üzerine vâciptir. Âlimler üzerine de avam tabakasına dînî esasları öğretmek vâciptir. Avam tabakasına dînî esasları öğretmek bir emânettir. Bu emânetin hıfzı ile âlimler mükelleftir. Evlâdını güzel terbiye ile yetiştirmek baba üzerine vâciptir. Çünkü evlâd ana-babaya birer emânettir. Bu emânetin korunması onu güzel terbiye etmekle olur. Nitekim Allah'ın Resûlü buyururlar:

— **Hepiniz çobansınız, hepiniz sürünüzden mes'ulsünüz!**

ZEHERÜRRİYAZ'da şöyle yazılıdır:

— Kıyâmet günü birisi Allahın huzuruna getirilir. Allah buyurur ki:

— Filanın emânetini yerine verdin mi?

— Hayır, Ya Rabb!

Bu cevap üzerine Allah bir meleğe, bunu alıp cehenneme götürmesini ve cehennemin bir çukurunda emâneti aynen göstermesini emreder. O, cehennemde yukarıdan aşağı yetmiş senede düşer. Yetmiş sene sonra bir çukura varır. Sonra emânetle beraber yukarı çıkar. En üst tabakaya gelince ayağı kayar, gene aşağı düşer. Gene çıkar, gene düşer. Peygamberimizin şefâati neticesi Allah'ın lûtfu yetişip de emânet sahibi emânete hıyânet edenden râzı oluncaya kadar bu çıkıp-düşmeler böylece devam eder.

Allah ondan râzî olsun, Seleme anlatır:

— **Bir ara peygamberimizin yanında oturuyorduk. Namazı kılınmak üzere bir cenaze geldi. Resûlullah sordu:**

— **Borcu var mı?**

Dediler:

— Hayır!

Bunun üzerine O'nun namazını kıldı. Sonra bir cenaze daha geldi. Allah Resûlü sordu:

— Borcu var mı?

Dediler:

— Evet!

Resûl aleyhisselâm sordu:

— Bir şey bıraktı mı?

Dediler:

— Üç lirası var!

Bunun üzerine onun namazını da kıldı. Sonra üçüncü bir cenaze getirdiler. Allah Resûlü gene sordu:

— Borcu var mı?

Dediler:

— Evet!

Resûl aleyhisselâm sordu:

— Bir şey bırakmış mı?

Dediler:

— Hayır!

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— O halde arkadaşınızın namazını kılın!

Allah ondan râzı olsun, Katâde'nin naklettiğine göre, bir defasında biri, Allah'ın Resûlüne sordu:

— Ey Allah'ın Resûlü; ben, sabırla, kaçmadan, düşman karşısında Allah yolunda öldürülsem Allah günahlarımı affeder mi?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Evet!

Sonra adam gitmek üzere dönünce arkasından şöyle seslendi:

— Allah, şehidin her günahını affeder, fakat borcunu affetmez.

———o———

NAMAZI TEVÂZÛ ve HUŞÛ ile KILMAK

Şânı yüce olan Allah buyurur:

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِى صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ.

— **Mü'minler muhakkak felah bulmuştur, öyle mü'minler ki onlar namazlarını HUŞÛ ve TEVÂZÛ ile kılarlar** (Müminûn Sûresi, âyet: 1, 2).

Âlimlerimizden bazıları HUŞÛ'yu kalbin fiiliyâtından sayarlar, KORKU gibi. Diğer bazıları ise âzanın fiiliyâtından kabul ederler; namazda iken sükût etmek, sağa-sola sallanmamak ve diğer abes şeyleri yapmamak gibi!..

HUŞÛ'nun, namazın farzlarından mı yoksa faziletlerinden mi olduğu husûsunda ise fikirler değişiktir. Bazıları farz olduğunu kabul ederler ve peygamberimizin, **«Kişinin namazından sadece makul olan mevcuttur»** mealindeki hadisi ile, **«Beni hatırlamak ve anmak için namaz kıl»** (Tâ'hâ Sûresi, âyet: 14'ün son cümlesi) meâlindeki âyeti delil gösterirler. Gaflet ZİKR'e zıttır. Bunun için Allah buyuruyor ki:

وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِى نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ.

— **Rabbını içinden, yalvararak ve korkarak, yük-**

sek olmayan bir sesle sabah ve akşam an! Gafillerden olma. (Arâf Sûresi, âyet: 205).

Peygamberimizin namaz hakkındaki bir hadisleri şöyledir:

مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرٍ جَارٍ عَلَى بَابِ اَحَدِكُمْ كَثِيرِ الْمَاءِ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ فَهَلْ يَبْقَى عَلَيْهِ مِنَ الدَّرَنِ شَيْءٌ.

— Beş vakit namaz, birinizin evinin önünden akan bol sulu bir nehirle bu nehirde günde beş def'a yıkanan ev sahibinin hâline benzer. Günde beş defa yıkanan bu kişinin vücudunda kir kalır mı?

Hadisin açıklanması şudur:

— Su, insanın bedenini maddî kirlerden temizler. Namaz da insanın rûhunu mânevî kirlerden yâni kötü huylardan ve büyük günahların dışında kalan günahlardan temizler. Fakat bu netice, namaz HUŞÛ' ile ve kalb huzûru ile kılındığı zaman hâsıl olur. HUŞÛ' ve kalb huzûru ile kılınmayan namazlar kabul edilmez, faydasızdır. Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

— Kim, bütün dünyevî düşüncelerden sıyrılarak kalb huzûru ile iki rek'at namaz kılarsa bütün geçmiş günahları bağışlanır.

— Namaz farz kılındı, hacc ve tavaf yapmak emredildi ve diğer ibâdet usulleri kondu, bütün bunlar Allah'ı zikretmek içindir.

Eğer namaz kılanın kalbinde, zikrettiğin zatın —ki maksudu ve gâyesi o, yani Allahtır— bir heybeti, bir azameti olmazsa zikrin ne kıymeti kalır?

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

مَنْ لَمْ تَنْهَهُ صَلاَتُهُ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ لَمْ يَزْدَدْ مِنَ اللهِ إِلاَّ بُعْدًا

— Kişinin kıldığı namaz O'nu çirkin hareketlerden ve kötü huylardan menedemiyorsa o namaz O'nun Allah'dan uzaklığını arttırmaktan başka bir şey yapmaz.

Bekir İbni Abdullah bir gün şöyle der:

— Ey Âdemoğlu, eğer izinsiz olarak Rabbının huzûruna girmek ve tercümansız O'nunla konuşmak istersen girebilirsin.

Sorarlar:

— Bu nasıl olur?

Cevap verir:

— Abdesti kusursuz alır, kalb huzûru ile namaza durursun. İşte bu andan itibaren Allah huzûrundasın. Tercümansız konuşabilirsin.

Allah ondan razı olsun, Hz. Âişe namaz hakkında şunları anlatır:

— Resûlüllah ile konuşurduk. O bize birşeyler anlatır, biz de O'na birşeyler anlatırdık. Namaz vakti geldi mi, Allah'ın kudret ve azameti ile meşgul olmaktan, sanki o bizi tanımaz, biz de O'nu tanımazdık.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

— Kişinin kalbi bedeni ile beraber namazda hazır bulunmadıkça Allah o namaza bakmaz.

Allah'ın dostu Hz. İbrâhim, namaza durduğu zaman iki mil öteden kalbinin atışları işitilirdi.

Said Tenûhî, namazda bulunduğu müddetçe yanaklarından sakalına doğru akan gözyaşı damlaları eksik olmazdı...

Bir defasında Peygamberimiz aleyhisselâm, namaz kılmakta olan birisini sakalı ile oynarken gördü ve şöyle buyurdu:

— **Eğer bu adamın kalbinde HUŞÛ' olsaydı, azasında da olurdu.**

Anlatırlar ki:

— Namaz vakti gelince Hz. Ali titrer ve yüzünün rengi atardı. Kendisine, **«Sana n'oluyor, ey mü'minlerin emiri?»** diye sordukları zaman şöyle derdi:

— Allah'ın, göklere ve Yer'e teklif edip de onların kabul etmekten çekindikleri ve benim kabul ettiğim EMANET'in (namaz) zamanı geldi.

Gene, Hz. Hüseyin abdest aldığı zaman benzi sapsarı olurdu. Âile halkı kendisinden bunun sebebini sorduklarında şu cevabı verirdi:

— Biliyor musunuz ben kime kıyâm etmeğe hazırlanıyorum?

Hâtem Esam'dan, namazını nasıl edâ ettiğini sorarlar. Şöyle anlatır:

— Namaz vakti yaklaşınca kusursuz bir abdest alır, namaz kılacağım yere gelirim. A'zâlarımın sükûnete kavuşması için biraz otururum. Sonra namaza başlamak üzere kalkarım. Kâbeyi kaşlarım arasına, sırat köprüsünü ayaklarım altına, cenneti sağıma ve cehennemi soluma, ölüm meleğini arkama alır ve bunu, kıldığım son namaz kabul ederek KORKU ile ÜMİT arasında bir rûh hâleti içinde namaza başlarım. Tekbiri HUŞÛ' ile alırım. Sûre veya âyetleri usulünce okur, rükûları TEVAZÛ' ile, secdeleri HUŞÛ' ile yaparım. Sol yana oturur, sol ayağımın sert kısmını yere yayar, ve sağ ayağımı parmakları üzerine dikerim. Bir de bütün bunları ihlâsla yaparım, fakat kabul edilip-edilmediğini bilemem.

Allah ondan râzı olsun, İbn-i Abbâs der ki:

— Kalb huzûru ile, çok uzatmadan ve çok kısaltmadan kılınan iki rek'at namaz, kalb hatalar içinde olduğu halde bütün gece boyunca kılınan namazdan daha hayırlıdır.

Peygamberimiz aleyhisselâmın bir hadisleri şöyledir:

— Âhir zamanda ümmetimden bir kısım kişiler vardır ki, câmi ve mescidlere gelerek halka olup otururlar. Bütün zikirleri ve düşündükleri dünya ve dünya sevgisidir. Onlarla aslâ oturmayın. Allah'ın onlarla bir hâceti yoktur.

Bir defasında Peygamberimiz aleyhisselâm, ashâbına hitâben şöyle buyurdular:

— Size hırsızların en kötüsünü haber vereyim mi?

Ashâb sordu:

— Kimdir o, ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Namazında hırsızlık yapan.

Ashâb sordu:

— Namazdan nasıl hırsızlık yapabilir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Rükuları ve secdeleri tam yapmaz.

Yine namaz üzerine söylenen bir hadîs şu meâldedir.

— Kıyâmet günü kişi ilk olarak namazdan hesaba çekilir. Eğer namazını hakkıyle kılmış ise, bundan sonraki hesabı kolaylaşır. Yok, eğer namazı eksik ve kusurlu ise, Allah meleklere şöyle buyurur:

— Kulumun başka nâfile ibâdetleri var mı? Varsa onunla telâfi edin!

Peygamberimiz aleyhisselâm'ın, namaz üzerine söylenmiş diğer bir hadisleri de şöyledir:

— Kişiye, hakkıyle iki rek'at namaz kıldığı zaman verilen şeyden daha hayırlı bir şey verilmedi.

Hz. Ömer, namaz kılmağa niyetlendiği zaman vücudu ürperir, dişleri takırdardı. Kendisine bunun sebebi sorulduğu zaman:

— EMÂNETİ edâ etmenin ve farzı yerine getirmenin zamanı geldi, fakat nasıl edâ edeceğimi bilmiyorum, derdi.

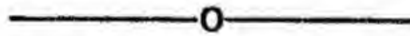
Bir ara Halef İbni Eyyüp namaz kılıyordu. Kendisini arı sokdu. Vücudundan kan çıktı, fakat o bunu hiç hissetmedi. İbni Sâid bunu görmüştü. Namazdan sonra O'na **«Arı soktu, kan aktı da haberin olmadı!»** deyince İbni Eyyüb şunları söyledi:

— Bir kimse düşün ki, Allahın huzûrundadır, ölüm meleği tepesinde, cehennem solunda ve sırat köprüsü ayaklarının altındadır; bu kimse böyle arı sokması gibi şeyleri hissedebilir mi?

Amr İbni Zer'in eline bir hastalık ârız olmuştu Tabibler elin kesilmesi gerektiğini söylediler. O da **«kesin!»** dedi. Tabibler, **«Seni iple bağlayıp öyle kesebiliriz!»** deyince Amr İbni Zer:

— Buna lüzum yok, ben namaza durunca rahatlıkla kesebilirsiniz, dedi.

Amr İbni Zer, namaza durunca elini kestiler, o bunu hissetmedi bile.

İYİLİĞİ EMRETMEK - KÖTÜLÜĞÜ MENETMEK

Şânı yüce olan Allah buyurur:

كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ.

— Siz, insanlar için (insanlığın fâidesi için) **çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten vazgeçirmeğe çalışırsınız. Çünkü, Allah'a inanırsınız. Kitaplılar** (yahudiler - hıristiyanlar) **da hep inansaydı kendileri için elbet daha hayırlı olurdu. İçlerinde** (vâkıa) **imân edenler vardır. Fakat onların bir çoğu hak dinden çıkmış fâsıklardır.** (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 110).

Kelebî der ki:

Bu âyet, Ümmet-i Muhammed'in faziletlilikte diğer ümmetlerle durumunu beyân eder. Âyette, bu ümmetin kayıtsız-şartsız diğer ümmetlerden hayırlı olduğuna delil vardır. Gene, bu hayırlılık, diğer ümmetlere nisbetle ilk müslümanlar ile âhir zaman müslümanları arasında müşterektir. Her ne kadar sahâbe diğer müslümanlardan faziletli ise de!..

«İyiliği emreder, kötülükten vazgeçirmeye çalışırsınız. Allah'a inanırsınız» cümleleri, Ümmet-i Muhammed'in hayırlılık sebeplerini anlatır. O halde bu vasıf-

ları kendilerinde bulundurdukları sürece hayırlıdırlar. Eğer bu vasıfları kaybederlerse HAYIRLILIK onlardan zâil olur. Buna göre şöyle diyebiliriz:

— Allah, Ümmet-i Muhammed'i insanlar için insanların en hayırlısı yaptı. Çünkü onlar, İYİLİĞİ EMREDER, KÖTÜLÜKTEN VAZGEÇİRMEĞE ÇALIŞIRLAR, ALLAHIN ADÂLETİNİN HÂKİM OLMASI İÇİN İMANSIZLARLA CİHAD EDERLER. Nitekim Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar:

خَيْرُ النَّاسِ مَنْ يَنْفَعُ النَّاسَ وَشَرُّ النَّاسِ مَنْ يَضُرُّ النَّاسَ.

— İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır. İnsanların en şerlisi insanlara zararlı olandır.

«Allah'a imân edersiniz» demek, Allahın birliğini tasdik eder ve bu tasdikinizde sâbitkadem kalır, Hz. Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğunu ikrâr edersiniz, demektir. Hz. Muhammed'in Allahın Resûlü olduğunu tasdik etmeyen, Allah'a imân etmiş sayılmaz. Çünkü O'nu tasdik etmemek, getirdiği mûcizelerin Allah tarafından olmadığını ve kendisinin uydurduğunu iddiâ etmektir.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَالِكَ اَضْعَفُ الْاِيمَانِ.

— Sizden biri, Allah rızasına uymayan herhangi bir hareket görürse onu eliyle menetsin. Eğer eliyle menetmeğe muktedir olamazsa diliyle bu hareketin doğru olmadığını söyleyerek önlesin. Diliyle de bir şey

yapamazsa bu hareketi tasvip etmediğini kalbinden geçirsin. İmânlıların en zayıf fiili budur.

Bu hadis üzerine bazı âlimlerimiz derler ki:

— Bir kötülüğe el ile mâni olmak idâre adamlarına, dil ile mâni olmak yâni o fiilin kötülüğünü dil ile anlatmak âlimlere, kalben tasvip etmediğini içinden geçirmek de avâm tabakasına düşer.

Bazı âlimlerimiz de aynı mevzuda şöyle der:

— Her kim olursa olsun bir kötülüğü önlemeğe ne suretle muktedir olabiliyorsa öylece önlemek onun üzerine vâciptir. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

— **İyilik etmek, fenalıktan sakınmak hususunda birbirinizle yardımlaşın. Günah işlemek ve haddi aşmak hususunda yardımlaşmayın. Allah'tan korkun şüphesiz ki Allah, cezası çok çetin olandır.** (Mâide Sûresi, âyet: 2'nin bir kısmı).

İyiliği teşvik etmek, hayırlı şeyler işlenmesini kolaylaştırmak ve imkân dahilinde şer ve düşmanlık yollarını kapamak ta, «İYİLİKTE YARDIMLAŞMA» cümlesindendir. Peygamberimiz aleyhisselâm bir hadislerinde buyururlar ki:

مَنْ اَنْتَهَرَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ مَلَأَ اللّٰهُ قَلْبَهُ اَمْنًا وَاِيمَانًا وَمَنْ اَهَانَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ اٰمَنَهُ اللّٰهُ يَوْمَ الْفَزَعِ الْاَكْبَرِ وَمَنْ اَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهٰى عَنِ الْمُنْكَرِ فَهُوَ خَلِيفَةُ اللّٰهِ فِى الْاَرْضِ وَخَلِيفَةُ كِتَابِهِ وَخَلِيفَةُ رَسُولِهِ.

— **Kim, bid'at işleyen birisinin bid'atına mâni olursa Allah O'nun kalbini güvenle, îmânla doldurur. Kim, bid'at sahibine karşı çıkarsa Allah, kıyâmet gününün korkusundan onu emin kılar. Kim, iyilik etme-**

ği emreder, fenalıktan menederse O, yeryüzünde Allahın, Allahın kitabının ve Resûlünün halifesidir.

Huzeyfe'den nakledilir:

— Öyle bir zaman gelecek ki, bir kısım insanlarca, yanlarında «İYİLİK ETMEĞİ EMREDİP, FENALIK YAPMAKTAN MENEDEN» birisi bulunmaktansa «EŞEK TERSİ» bulunması daha makbul addedilecek.

Bir defasında, Hz. Mûsa, münâcât yoluyla Rabbına sorar:

— Ey Rabbım, mü'min kardeşini çağırıp ona, İYİLİK ETMESİNİ ve KÖTÜLÜKTEN KAÇINMASINI tavsiye eden birisinin mükâfatı nedir?

Şânı yüce olan Allah buyurur ki:

— O'na, bütün kelimelerle bir senelik ibâdet sevabı yazarım ve O'na azap vermekten utanırım.

Şânı yüce olan Allah, bir kudsî hadisde şöyle buyurur:

— Ey Âdemoğlu, tevbeyi geciktirenlerden, uzun emellere kapılanlardan ve âhirete amelsiz olarak gelenlerden olma. Âbidlerin konuştuğunu konuşup münâfıklar gibi amel edenlerden —ki onlar, Allahın, helâlından kendilerine verdiği miktara kanâat etmezler; haram olan şeylere yaklaşmaktan çekinmezler— olma, Sâlihleri sevdiğini iddiâ edip onların ahlâkını taşımayan, münafıklara buğzettiğini söyleyip onlarla beraber bulunanlardan olma. Hayrı emredip fakat kendisi işlemeyen, şerri menedip kendisi kaçınmayanlardan olma.

Allah onun yüzünü şereflendirsin, Hz. Ali'nin nakletti̇ğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

سَيَأْتِى قَوْمٌ فِى آخِرِ الزَّمَانِ اَحْدَاثُ الْاَسْنَانِ نَوَاقِصُ الْعَقْلِ يَقُولُونَ مِنْ قَوْلِ خَيْرِ الْبَرِيَّةِ لاَ يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ.

— Âhir zamanda, pis dişli, akılsız öyle bir takım insanlar zuhur eder ki, iyilikten konuşurlar, fakat konuştukları, hançerelerinden öte (kalblerine) işlemez. Ok'un isâbet ettiği avı delerek öbür tarafa fırlayıp gittiği gibi dinden çıkıp giderler.

Yine Allah'ın Resûlü, bir defasında şunları anlattı:

رَأَيْتُ لَيْلَةً اُسْرِىَ بِى اِلَى السَّمَاءِ رِجَالاً تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضَ مِنَ النَّارِ قُلْتُ مَنْ هٰؤُلاَءِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ هٰؤُلاَءِ خُطَبَاءُ اُمَّتِكَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَيَنْسَوْنَ اَنْفُسَهُمْ.

— Mirâc gecesi bir kısım insanlar gördüm. Ateşten makaslarla dudakları kesiliyordu. «Bunlar kimdir, ey Cebrail?» diye sordum. Dedi ki:

— Bunlar, senin ümmetinin, başkalarına, iyilik yapmalarını öğütledikleri halde kendilerini unutan hatiplerdir. (Başkasına verir talkını, kendisi yutar salkımı.)

Nitekim şânı yüce olan Allah şöyle buyurur:

اَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ اَفَلاَ تَعْقِلُونَ.

— Siz insanlara iyiliği emredersiniz de kendinizi unutur musunuz. Halbuki kitap da (Allahın kitabı) **okuyorsunuz. Hâlâ aklınızı başınıza almayacak mısınız?** (Bakara Sûresi, âyet: 44).

Bir kısım insanlar Allahın kitabını okurlar. Ne istediğini anlarlar, öğrenirler. Fakat amel etmezler. Meselâ, muhtaçlara ve sıkıntı içinde olanlara yardım edilmesini söylerler, fakat bu yardıma kendileri yanaşmazlar. İyilik yapmayı emretmek ve kötülükten sakındırmak fakat aynı zamanda kendisini de fiilen bu esasa uydurmak her müslümana vaciptir. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ.

— **Mü'min erkekler de, mü'min kadınlar da birbirinin dostları ve yardımcılarıdır. Bunlar insanlara iyiliği emrederler, onları kötülüklerden vazgeçirmeğe çalışırlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler, Allaha ve Resûlüne itâat ederler. İşte bunlar, Allah onları rahmetiyle yarlığayacaktır. Çünkü Allah azizdir.** (vâdini yerine getirmekten hiç bir şey O'nu alıkoyamaz), **hakimdir.** (Her şeyi yerli yerinde, hikmetle yapar) (Tevbe Sûresi, âyet: 71).

Allah. «İYİLİĞİ EMREDERLER» buyurmakla mü'minleri övüyor. O halde, İYİLİĞİ EMREDİP, KÖTÜLÜKLERDEN VAZGEÇİRMEĞE ÇALIŞMAYANLAR» bu âyette medhedilen mü'minler topluluğundan sayılmazlar. Nitekim Allah «İYİLİK YAPMAYI EMREDİP KÖTÜLÜKTEN VAZGEÇİRMEK İÇİN ÇALIŞMAYANLARI» zemmetmiştir:

— **Onlar istedikleri herhangi fenalıktan birbirini vazgeçirmeğe çalışmazlardı. Hakikat, yapmakta devam ettikleri o hal ne kötü idi.** (Maide Sûresi, âyet: 79).

Allah ondan razı olsun, Ebudderdâ şöyle der:

— Ey insanlar, siz iyilik yapmayı emredecek, fenalıklardan vazgeçireceksiniz. Yoksa, Allah, başınıza zâlim bir devlet adamını musallat eder. Bu zâlim, ne büyüklerinize hürmet eder, ne de küçüklerinize merhamet!.. İçinizden hayırlılarınız duâ eder, fakat kabul olunmaz. Allah'dan yardım isterler fakat gelmez. Af dilerler, fakat affolunmazlar.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe'nin naklettiğine göre, bir defasında Resûl aleyhisselâm, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle dedi:

عَذَّبَ اللهُ اَهْلَ قَرْيَةٍ فِيهَا ثَمَانِيَةَ عَشَرَ اَلْفًا عَمَلُهُمْ عَمَلَ الْاَنْبِيَاءِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ قَالَ لَمْ يَكُونُوا يَغْضَبُونَ لِلّٰهِ وَلَا يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ.

— Allah, içinde, peygamberlerin amelleri gibi amele sahip onsekiz bin kişi bulunan bir köy ehline azap etti.

Ashâb sordu:

— Ey Allahın Resûlü, bu nasıl olur?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Allah için buğzetmezler, iyiliği emretmez ve kötülükten vazgeçirmeğe çalışmazlardı.

Allah ondan râzı olsun, Ebu Zer Gıffâri'nin anlattığına göre, bir defasında Hz. Ebû Bekir, Peygamberimize sordu:

— Ey Allahın Resûlü, putperestlerle harbetmekten başka CİHAD var mı?

Resûlullah buyurdular:

— Evet, ey Ebûbekir! Allahın, yeryüzünde, öyle mücahid kulları vardır ki şehidlerden daha faziletlidirler, yaşarlar, rızıklanırlar ve dünya üzerinde dola-

şırlar. Allah, gökteki meleklere karşı onlarla iftihar eder, nasıl ki Ümmü Seleme (mü'minlerin annesi, peygamberimizin zevcelerinden) Allahın Resûlü için süsleniyorsa cennet de onlar için süslenir.

Ebû Bekir sordu:

— Kimdir onlar, ey Allahın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— İyiliği emredip kötülüğü menedenler, Allah için sevip Allah için buğzedenler! Nefsim kudret elinde olan Allaha yemin ederim ki yukarıdaki vasıfları hâiz olan kişi, köşkleri şehidlerin köşklerinin üstünde bir köşkte olacak. Her köşkün üçyüz kapısı bulunacak. Kapılar yâkuttan ve yeşil zümrütten olacak. Her kapıda bir nur bulunacak. Bu köşkün mâliki üçyüz bin hûri ile evlenecek ve hûriler yalnız O'na gönül verecekler. Hûrilerden herhangi birine nazar ettiği zaman O'na şöyle diyecek:

— Hatırlıyor musun filân günü şunu, şunu? Hani iyiliği emretmiş, kötülüğü menetmiştin? Gene, hûrilerden herhangi birine iltifat ettiği zaman, o O'na, iyiliği emredip kötülükten menetmiş olduğu bir makam hatırlatacak.

Ebu Ubeyde İbni Cerrah anlatır:

Bir defasında, Allah'ın Resûlüne sordum:

— Ey Allahın Resûlü, Allah yanında şehidlerin hangisi daha şereflidir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular ki:

— Zâlim bir idareciye karşı çıkıp iyiliği emreden ve kötülükten vazgeçirmeğe çalışan ve bu yüzden o zâlim kişi tarafından katledilen adam! Katledilmese bile artık o, zâlim hükümdara karşı çıkmasından sonra ne kadar yaşarsa yaşasın, kalem ona günah yazmaz.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Hasan Basri'nin naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, aynı mevzuda şunları söyledi:

اَفْضَلُ شُهَدَاءِ اُمَّتِى رَجُلٌ قَامَ اِلٰى اِمَامٍ جَائِرٍ فَاَمَرَهُ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَاهُ عَنِ الْمُنْكَرِ فَقَتَلَهُ عَلٰى ذَالِكَ ذَالِكَ الشَّهِيدُ مَنْزِلَتُهُ فِى الْجَنَّةِ بَيْنَ حَمْزَةَ وَجَعْفَرٍ.

— Ümmetimin şehidlerinin en şereflisi o kişidir ki zâlim bir idareciye karşı çıkarak iyiliği emreder, kötülükten meneder de bunun üzerine o zâlim tarafından şehid edilir. Bu şehidin cennetteki makamı Hz. Hamza ile Hz. Cafer arasındadır.

Bir ara Allah, Yuşâ Aleyhisselâm'a vahyeder:

— Ey Yuşâ, kavminin hayırlılarından kırkbinini, şerirlerinden de altmış binini helâk edeceğim!

Yuşâ aleyhisselâm sorar:

— Ey Rabbım, şerirleri anladık, hayırlıların günahı ne?

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Çünkü onlar (hayırlılar) şerirlerle yiyip-içiyorlar.

Allah ondan razı olsun Enes İbni Mâlik anlatır:

Bir defasında biz, Resulullah'a dedik ki:

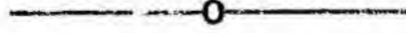
— Ey Allahın Resûlü, kendimiz iyiliklerin hepsini işlemeden, iyilikle emretmeyelim, kötülüklerin hepsini terketmedikçe kötülüklerden menetmeyelim mi?

Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Kendiniz tamamını işlemeseniz bile iyilikle emredin, kendiniz bütün kötülüklerden kaçınamamış olsanız bile kötülükleri menedin.

Seleften bazıları oğullarına şöyle öğütler:

— Eğer sizden biri, insanlara, iyilik yapmalarını ve kötülükten vazgeçmelerini söylemek isterse nefsini sabra bağlasın. Sevabını Allah'tan beklesin. Kim Allah'ın vereceği sevâba güvenirse insanlar tarafından maruz bırakılacağı haksızlıkların acısını duymaz.

ŞEYTANIN DÜŞMANLIĞI

Mü'minin; âlimleri ve sâlihleri sevmesi, onların sohbet meclislerine devam etmesi, bilinmesi mecburi olan meseleleri sorup öğrenmesi, öğütlerini tutması, kötü amellerden uzaklaşması ve şeytanı kendisine düşman kabul etmesi vâciptir. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا.

— Çünkü şeştan sizin eski bir düşmanınızdır. O'nun için siz de O'nu bir düşman tutun. O, kendisine tâbi olanları ancak alevli cehennemin ehlinden olsunlar diye dâvet eder. (Fâtır Sûresi, âyet: 6).

Âyetin açıklaması şudur:

— Allaha itaat etmek sûretiyle şeytana düşmanlık edin. Allaha isyan ederek O'na itâat etmeyin. Kalbden bir samimiyetle hareketlerinizde, fiillerinizde ve inançlarınızda O'ndan sakının. Yaptığınız bir şeyi şuurla yapın. Çünkü çok kere şeytan amellerinize riyâ katar ve kötü hareketlerinizi sizin gözünüze iyi gösterir. Şeytanın oyununa gelmemek için Allah'dan yardım talep edin.

Allah ondan râzı olsun, Abdullah İbni Mes'ud anlatır:

— Bir ara Resulullah sallallâhü aleyhi ve sellem, bir çizgi çizdi ve, «Bu, Allahın yoludur!» buyurdu. Sonra bu çizginin sağında ve solunda birer çizgi daha çizdi ve, «Bunlar da yollardır, onların her biri üzerinde şeytan vardır, oraya dâvet eder!» buyurdu, sonra şu âyeti okudu:

— **Şüphesiz ki emrettiğim bu yol benim** (Allahın) **dosdoğru yolumdur. O halde ona uyun. Başka yollara tâbi olup gitmeyin. Sonra sizi O'nun** (Allahın) **yolundan ayırır. İşte Allah size bunları emretti ki kötülükten sakınasınız.** (En'âm Sûresi, âyet: 153).

Bu açıklaması ile peygamberimiz bize, şeytanın yollarının çokluğunu beyan etmiş oluyor.

Ey kardeşim, bil ki kalb, bir kaleye benzer. Şeytan da bu kaleye girip işgâl ederek ona mâlik olmak isteyen bir düşmandır. Kale, ancak giriş kapıları korunmak ve gedikleri tamir edilmek sûretiyle düşmandan muhafaza edilebilir. Düşmana karşı kalenin kapılarını savunmasını bilmeyen ise onları düşmanından koruyamaz.

Kalbi şeytanın vesveselerinden korumak her mükellef müslüman üzerine vâciptir, farz-ı ayındır. Bir vâcibi edâ etmiş olabilmek için neleri bilmek lâzımsa yâni neleri bilmekle vâcibi yerine getirebileceksek onları öğrenmek de vâciptir. Şeytanın vesveselerini defetmek, ancak onun giriş yollarını bilmekle mümkün olur. O halde şeytanın vesvese vererek insanı saptırdığı yolları bilmek kişinin üzerine vâciptir. Şeytanın giriş yolları ve kapıları kişinin sıfatları ve kötü huylarıdır. Bunlar çoktur. Cümleden birkaçını sayalım: ÖFKE, HEVÂY-İ NEFS: Öfke, o anda aklı karıştırır, zayıflatır ve aklın doğruyu düşünme melekesini kaybetmesine sebep olur. Aklın düşünme melekesi zayıflayınca

şeytanın vesveseleri onlara hücum eder. İnsan öfkelendiği zaman, küçük bir çocuğun yuvarlak bir cisimle oynaması gibi şeytan o kimse ile oynar. Nitekim şeytana sormuşlar:

— İnsanoğlunu nasıl mağlup ederek saptırırsın?

Şeytan şöyle cevap vermiş:

Öfkelendiği ve hevây-i nefsine uyduğu zaman yakalarım.

HASED, HIRS: Hâris kişi kördür, sağırdır, İçine düştüğü hırs onu kör ve sağır yapar. İşte şeytan, bu hırslı kişiye vesvese vermek için fırsat bulabilir. Haram, yasak ve kötü bir fiil dahi olsa, harîsin nefsinin çektiği her şeyi ona güzel ve hoş gösterir. Böylece, hırslı kişinin kafasından haram helâl düşüncesi kalkar. Hırsla dört bir yana saldırır. Her şeyi elde etmek ister.

Anlatırlar ki:

— Nûh aleyhisselâm, Allahın emri üzerine her canlıdan bir çift aldıktan sonra gemisine biner. Bir de bakar ki gemisinin bir köşesinde tanımadığı bir ihtiyar oturmaktadır. Sorar:

— Seni buraya kim soktu?

İhtiyar:

— Kendim girdim. Senin adamlarının kalbine vesvese verip kalblerinin benimle, bedenlerinin de seninle olması için...

Nûh aleyhisselâm, O"nun şeytan olduğunu anlar ve:

— Defol burdan! Allahın düşmanı, lânetleme! der.

Bunun üzerine şeytan şunları söyler:

— Beş şey vardır ki, ben onlarla insanları doğru yoldan çıkarırım. Bunların sadece üç tanesini söyleyeceğim sana! Diğer ikisini söylemem.

Fakat tam bu sırada Allah, Nûh aleyhisselâma vahiy ile bildirir, der ki:

— Senin o üçe ihtiyacın yok. Diğer ikiyi söylesin!

Bu haber üzerine Nûh aleyhisselâm o ikiyi söylemesini ister.

Şeytan anlatır:

— Onlar, öyle iki şeydir ki, beni yalancı çıkarmazlar. Onlar, öyle iki şeydir ki, beni geride bırakmazlar. Onlarla attığımı vururum. Onlarla insanları helâk ederim. HIRS, HASED!.. Hased sebebiyle ben Allahın lânetine uğradım, kovuldum. HIRS'a gelince; cennetde Âdeme bir ağaçtan başka her şey mubah kılınmıştı. Ben, hırs yardımiyle gâyeme ulaştım. Âdem, hırs yüzünden yasak meyvaya yaklaştı.

TOKLUK, OBURLUK: Alınan gıdalar sırf helâl dahi olsa mideyi devamlı olarak tok tutmak ve gıdalanmak bazı bakımlardan kişinin zararına olur. Çünkü tokluk, şehevî ve hevâî arzuları kuvvetlendirir. Şehevî ve hevâî arzular da şeytanın silâhları cümlesindendir. Şehevî ve hevâî arzuları yüzünden gözü dönen kişiyi şeytan kolaylıkla avlar ve Allah yolundan çıkarır. Daha önce de bahsettiğimiz İblis-Yahyâ Aleyhisselâm hikâyesini bir kere daha hatırlayalım:

— Bir gün Yahyâ Aleyhisselâm İblis ile karşılaşır. İblis'in elinde ucu çengelli bir tomar değnek vardır. Yahyâ Aleyhisselâm sorar:

— Nedir onlar?

İblis:

— İnsanoğlunu saptırmama yarayan bazı şehevî ve hevâî arzular.

Yahyâ Aleyhisselâm:

— Bana âit bir şey var mı içinde?

İblis:

— Hayır, fakat bir keresinde fazlaca yemiştin de, namaz ve zikir esnâsında üzerine bir ağırlık çökmüştü:

Yahyâ Aleyhisselâm:

— Başka, bir şey yok mu?

İblis:

— Hayır!

Yahyâ Aleyhisselâm:

— Allaha yeminle söylerim ki bir daha midemi doldurmam.

İblis:

— Allaha yemin ederim ki, ben de bu tuzağımı bir daha kimseye söylemem.

EV, EŞYA, GİYİM DÜŞKÜNLÜĞÜ: Bir kimsenin mizâcında ev, eşya ve giyime düşkünlük varsa şeytan onun bu za'fından faydalanır. O'nu, evini güzelleştirmeğe, duvarlarını ve tavanlarını süslemeğe ve odaları genişletmeğe çağırır. Güzel elbiseler ve bineklerle gözünü teshir eder. Öyle ki, artık bu durumda olan kişi uzun emellere dalar. Hiç ölmeyecekmiş gibi hareket eder. Şeytan O'nu bu raddeye getirdi mi, artık yakasını salıverir. Çünkü bu durumdaki bir insanın hevesleri birbirini takip eder. Bir an gelir ki, o böyle şeytanın yolunda, hevâ ve hevesinin peşinde ömür tüketirken ecel kendisini yakalayıverir. Böyle bir kimsenin imansız gitmesinden korkulur. Allah korusun!

ACELECİLİK: Peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem buyururlar ki:

اَلْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالتَّأَنِّى مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰى فَعِنْدَ الْاِسْتِعْجَالِ

يُرَوِّجُ الشَّيْطَانُ شَرَّهُ عَلَى الْاِنْسَانِ مِنْ حَيْثُ لَا يَدْرِى.

— **Acele şeytandandır; Teennî ve itidâl rahman-**

dan (Allahdan) **dır. İtidalsizce acele edildiği zaman şeytan, insanın idrâk edemeyeceği bir taraftan şerri ona kabul ettirir.**

Rivâyet edilir ki, Hz. İsâ doğduğu gün şeytanlar koşarak İblise gelirler ve şöyle derler:

— Bu gece putlar baş aşağı devrilmişler.

İblis bu haberi alınca, **«Durun! Bu, yeni bir hâdisedir»** der ve hemen yeryüzünü dolaşır, fakat bir şey bulamaz. Sadece İsâ Aleyhisselâmın doğduğunu ve meleklerin O'nu ziyâret etmekte olduklarını görür. Geri döner ve şöyle der:

— Dün gece bir peygamber doğmuş. Benim her doğan çocuktan haberim olurdu. Fakat bundan haberim olmadı.

Hz. İsâ'nın doğumu üzerine insanları puta taptırmaktan ümitlerini kesen şeytanlara, başları İblis şunları söyler:

— Bundan sonra insanoğlunu acelecilik, hafif mizaçlılık ve itidâlsizlik damarından yakalayın!

MAL, MÜLK, PARA: İhtiyacın dışında fazladan olan her türlü mal-mülk, insanın azmasına ve doğru yoldan ayrılmasına yol açar. Kişinin her türlü bolluk içinde bulunması şeytanı harekete geçirir. Varlığına mağrur olan kişi çok kere Allah yolundan çıkar.

PİNTİLİK, FAKİR DÜŞME KORKUSU: Pintilik ve fakir düşme korkusu içinde bulunan kişi, muhtaçların yardımına koşmaz. Malını-mülkünü ve parasını sıkı sıkıya avucunun içinde tutar. Pinti kişi mal-mülk sahibi olmak için hırsla dört bir yana saldırır, bütün gün ötede-beride ve sokaklarda dolaşır. Sokaklar ise şeytanların yuva yaptıkları yerlerdir.

TAASSUP: Bir kısım insanlar kendi mezhebinden

olmayanlara veya fikriyâtı kendi fikrine uymayanlara düşmanlık beslerler. Onları hakir görürler. Bu hâl ve davranış cemiyeti kemiren, öldürücü ve çok kötü bir hastalıkdır. Fertleri böyle taassuba düşmüş topluluklar birbirlerine kin ve düşmanlık beslerler.

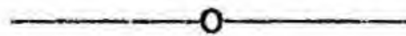
İblisin şöyle dediği rivayet edilir:

— Ben, Ümmet-i Muhammed'i aldatarak bazı günahlar işlettim. Fakat onlar tevbe edip bu günahı bir daha işlememek suretiyle benim belimi kırdılar. Ben de bu sefer onları tevbe etmeyecekleri günahlarla aldattım. Bunlar, bâtıl ve fâsid itikadlar, taassup ve kindir.

Mel'un doğru söylüyor. Gerçekten bir çok kişiler bâtıl ve fâsid inançlara saplanmışlardır, birçokları da kendi mezhebinden veya kendi fikriyâtından olmayanlara kin ve düşmanlık beslerler, onlara hakaretle bakarlar. Bununla beraber bu hareketlerinin günah olduğunu ve tevbe istiğfar etmek gerektiğini bilmezler.

SÛ-İ ZÂN: Müslümanlar hakkında sû-i zan etmekten kaçınmak vâciptir. Her ne zaman birisini insanlar hakkında sû-i zan eder ve ayıplarını araştırırken görürsen bil ki, bu adamın içi habistir, pistir. Onun böyle ötekinin-berikinin ayıbını araştırıcılığı kendisinden etrafa yayılan bir necisten, bir pislikten ibârettir.

Buraya kadar, kişinin doğru yoldan çıkmasına sebep olan bazı kötü sıfatları ve kötü huyları kısaca açıkladık. Işte şeytanın vesvesesi bu yollardan girer. O halde bu yolları kapamak yani bu kötü sıfat ve huyları terketmek ve Allahı zikir ile onlara karşı yardım talep etmek her müslümana vaciptir

EMÂNET - TEVBE

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimizin bir hadisleri şöyledir:

— **Benim ahlâkıma tâbî olmayan ve bana salât-ü selâm göndermeyen, cennetin yolunu şaşırmıştır.**

EMANET kelimesi, «EMN» aslından alınmadır. EMN; emin olmak, korku ve endişe ihtimali bulunmamak demektir. Emânete riâyet edilen yerde HAKK'ın yenmesinden endişelenilmez. EMÂNET'in zıddı HIYÂNET'dir. Bu da «NOKSANLIK, EKSİKLİK» manasına gelen «HAYN» aslındandır. Çünkü bir hususta birisine hiyânet edilirse O'na bir NOKSANLIK getirilmiş yani bir şeyi kaybedilmiş olur.

Peygamberimiz aleyhisselâm şöyle buyururlar:

اَلْمَكْرُ وَالْخَدِيعَةُ وَالْخِيَانَةُ فِى النَّارِ.

— **Hileci ve hâin kişi cehennemdedir.**

مَنْ عَامَلَ النَّاسَ فَلَمْ يَظْلِمْهُمْ وَحَدَّثَهُمْ فَلَمْ يَكْذِبْهُمْ فَهُوَ مِمَّنْ كَمُلَتْ مُرُوأَتُهُ وَظَهَرَتْ عَدَالَتُهُ وَوَجَبَتْ اُخُوَّتُهُ.

— **Kim, insanlarla yaptığı alışveriş ve muâmelede onlara zulmetmez, konuştuğu zaman yalan söylemezse O'nun insanlığı kemâle ermiş, adâleti zâhir olmuş ve kardeşliği vâcip olmuştur.**

Bedevî (göçebe) bir Arap, bir kabileyi methederek şöyle der:

— Emâneti korumağa çok düşkündürler. Kendilerine bırakılan emânete zulmetmezler, hıyânet etmezler, zimmetlerine geçirmezler. Müslümana hürmette kusur etmezler. Kendilerine bırakılan emânet aslâ zâyi olmaz. Onlar ümmetin en hayırlılarıdır.

Ben (Gazali) derim ki:

— Bu göçebe arabın methettiği insanlar kaybolup gittiler. Biz bu zamanda sadece elbise içinde kurt (canavar)lar görebiliyoruz. Nitekim şâir öyle der:

İnsan, karşılaştıklarından kime güvensin,
Doğrular, doğru arkadaşı nerden edinsin?
Çoğunlukla olmuştur bu insanlar,
Üzerleri elbiseli birer canavar.

Başka bir şâir de şöyle der:

Kayboldular, ölünce, denen haklarında,
«N'olur, çıksalardı, yer yarılsa da!»

Allah ondan razı olsun, Huzeyfe'nin naklettiği bir hadisde, Allah'ın Resûlü, bir defasında şunları söyledi:

اِنَّ الْاَمَانَةَ سَتُرْفَعُ وَيُصْبِحُ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ وَمَا يَكَادُ اَحَدٌ مِنْهُمْ اَنْ يُؤَدِّى الْاَمَانَةَ وَحَتَّى يُقَالَ اِنَّ فِى بَنِى فُلَانٍ اَمِينًا.

— Öyle bir zaman gelecek ki emânete riâyet kalkacak. İnsanlar alış-verişlerinde birbirlerine güvenmeyecekler. Emânet, sahibine teslim edilmeyecek. Kazârâ birisi bir emâneti sahibine teslim etse onun hakkında, «Falan âilede emânete riâyet eder birisi var!» denilecek.

Ey kardeşim, âyetler ve hadislerle sâbittir ki tevbe etmek, yani «KÖTÜ HUYLARI TERKETMEK ve GÜZEL AHLÂKLI OLMAK» vâciptir. Şânı yüce olan Allah buyurur:

وَتُوبُوا اِلَى اللهِ جَمِيعًا اَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

— **Hepiniz Allaha tevbe edin** (Kötü huylarınızı terkedin, iyi ahlâklı olun) **ey mü'minler. Tâ ki korktuğunuzdan emin, umduğunuza nâil olasınız.** (Nûr Sûresi, âyet: 31'in son cümlesi.)

Bu âyet umûma emirdir. Buna göre kim olursa olsun bütün mü'minlerin kötü huylarını —eğer varsa— terketmeleri ve güzel huylarla bezenmeleri vâciptir.

Yine şânı yüce olan Allah buyurur ki:

— **Ey îmân edenler, tam bir ihlasla Allaha dönün.** (Kötü huy ve alışkanlıklarınızı terkedin, iyi ahlâklı olun!) **Olur ki Rabbınız kötülüklerinizi örter ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. O gün Allah peygamberini ve imân edip onunla beraber olanları rezil etmeyecek, nurları önlerinde ve sağlarında koşacak, «Ey Rabbımız, diyecekler, bizim nûrumuzu tamamla, bizi yarlığa! Şüphesiz ki sen herşeye hakkıyla kadirsin!»** (Tahrim Sûresi, âyet: 8).

Şu meâldeki âyet de tevbenin faziletine delâlet eder:

اِنَّ اللهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ.

— **Herhalde Allah hem çok tevbe edenleri** (kötü huylarını terkedip iyi huylarla bezenenleri) **sever, hem çok temizlenenleri sever.** (Bakara Sûresi, âyet: 222'nin son cümlesi).

Peygamberimiz aleyhisselâm da tevbenin fazileti hakkında şöyle buyururlar:

— Tevbe edip kötü huylarını terkeden, Allahın dostudur.

— Tevbe edip kötü huylarını terkeden günahkâr, günah işlememiş gibidir.

Yine Allah'ın Resûlü, bir hadislerinde buyururlar ki:

— Allah, mü'min kulun, kötü huylarını terketmesine şu kişiden daha çok sevinir ki, yanında yiyeceği olduğu halde çölde yolculuğa çıkar, bir ara konaklar ve başını yere kor, uyur kalır. Fakat uyanınca azığının ortadan kaybolduğunu görür. Sağa-sola arar, açlıktan ve susuzluktan bitkin bir hâle gelir ve kendi kendine şöyle der: «Bari gideyim, yiyeceğimi kaybettiğim yere varıp uykuya dalayım ve öleyim!». Başını kolu üzerine koyarak ölmek niyetiyle yatar ve uyur. Fakat biraz sonra ansızın uyanır, bir de bakar ki yiyeceği yanında!.. İşte, Allah, bir mü'min tevbe ederek kötü huylarını terkettiği zaman, çölde yiyeceğini kaybedip sonra bulan bu kişinin sevinmesinden daha çok sevinir.

Rivayet edilir ki, Allah Hz. Âdem'in tevbesini kabul buyurduğu zaman bütün melekler onu tebrik ettiler. Bu arada Cebrâil ile Mikâil —Selâm onlara— geldiler ve:

— Gözün aydın, Allah tevbeni kabul etti, dediler.

Âdem aleyhisselâm sordu:

— Tevbem kabul edildi, şimdi bundan sonra nerede oturacağımı öğrenebilir miyim?

Bunun üzerine şânı yüce olan Allah, vahiy yoluyla kendisine şunları bildirdi:

— Ey Âdem, nesline miras olarak ZAHMET ve GÜÇLÜK BIRAKTIN. Ben de onlara TEVBE'yi bıraktım. Kim beni çağırırsa onun çağrısına mukabele ederim. Nitekim senin çağrına mukabele ettim. Kim benden af dilerse cimrilik etmem, istediği affı veririm. Çünkü ben kullarıma çok yakınım. Onların çağrısına icâbet ederim. Günahlarına tevbe ederek kötü huylarını terkedenleri kabirlerinden neş'e içinde ve güle-oynaya kaldırırım. Kötü huyları terkederek güzel huylarla bezenenlerin duâsı her zaman makbuldür..

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem buyururlar ki:

— Allah, gece günah işleyenin gündüz tevbe ederek bu kötü huyundan vazgeçmesini bekler. Gene gündüz günah işleyenin de gece tevbe etmesini ve bu kötü huyundan vazgeçmesini güneşin batışından doğuşuna kadar bekler.

— Göklere kadar yükselecek günah işlemiş olsanız da sonra nâdim olarak tevbe etseniz ve kötü huylarınızı terketseniz, Allah tevbenizi kabul buyurur.

— Kul bir günah işler, sonra da bu günah sebebiyle cennete girer.

Sahâbe sorar:

— Nasıl olur bu, ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyururlar:

— Günahı işler, fakat tevbeyi gözünün önünde tutar, günahtan kaçar.

— Günahın kefâreti nedâmettir.

— Günahlarına tevbe edip bir daha işlemeyenler günah işlememiş gibidir.

Bir gün bir Habeşli peygamberimize sordu:

— Ey, Allahın Resûlü, ben kötü şeyler işledim. Bir daha işlemek üzere tevbe etsem kabul olur mu?

Resûlullah buyurdular:

— Evet!

Adam gitti, sonra geri döndü, geldi ve şöyle dedi:

— Ey Allah'ın Resûlü, ben kötü bir fiil işlerken Allah beni görür mü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Evet!

Bunun üzerine Habeşli bir çığlık attı ve orada teslim-i rûh etti.

Rivâyet edilir ki, Allah şeytana lânet ettiği zaman şeytan mühlet istedi. Allah da kıyâmete kadar mühlet verdi. Bunun üzerine şeytan:

— İzzetin ve Celal'in hakkı için, insanoğlunun canı teninde oldukça onu doğru yoldan çıkarmağa çalışacağım! dedi.

Allah da buyurdu ki:

— İzzetim ve Celâl'im hakkı için, insanoğlunun canı teninde oldukça tevbesini kabul edeceğim!

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ كَمَا يُذْهِبُ الْمَاءُ الْوَسَخَ.

— Suyun kiri giderdiği gibi yapılan güzel ve hayırlı işler de günahları giderir.

Birisi İbni Mes'ud'a sordu:

— Ben bir günah işledim. Tevbe edip bir daha işlemesem Allah affeder mi?

İbni Mes'ud önce yüzünü o adamdan öte çevirdi. Cevap vermek istemedi. Sonra dönüp baktı. Adamın gözlerinden yaşlar akıyordu. Şöyle dedi:

— Cennetin sekiz kapısı vardır. Hepsi açılıp-kapanır, fakat TEVBE KAPISI kapanmaz. O'nun başında —kapının kapanmaması için— bir melek vardır. Tevbe et, meyus olma!

İbni Mes'ud rivayet eder:

Allah'ın Resûlü peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— Bir kimse, bir daha işlememek üzere günahına tevbe eder ve kötü huylarını terkederse, Allah, YAZICI MELEKLER'e o kula âit yazdıkları günahları unutturur; aynı şekilde kulun azalarına, bulunduğu yere ve gökteki makamına da unutturur. Tâ ki kıyâmet günü, bu günahları işlediğine dâir şâhit bulunmasın.

Allah onun yüzünü şereflendirsin. Hz. Ali'nin naklettiğine göre bir defasında Resûl aleyhisselâm şöyle buyurdular:

— Allah mahlûkatı yaratmazdan dörtbin sene önce ARŞ'ın etrafında şöyle yazılıydı:

— Bununla beraber şüphesiz ki ben, (Allah) tevbe ve îmân edenleri, iyi amel ve harekette bulunanları, sonra da doğru yolda ölünceye kadar sebat gösterenleri elbette çok yarlıgayacağım. (Tâhâ Sûresi, âyet: 82).

Ey kardeşim, bil ki, alel'acele büyük ve küçük günahlardan tevbe etmek ve kötü huyları terkedip iyi ahlâklı olmak farz-ı ayındır. Küçük günahları mühimsememek ve devamlı işlemek büyük günahların meydana gelmesine sebep olur. (Damlaya damlaya göl olur.) Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

— Ve çirkin bir şey işledikleri, yahut nefslerine zulmettikleri vakit Allahı hatırlayarak hemen günahlarının affını isteyenlerdir. Günahları Allah'dan başka kim yarlığayabilir? Bir de onlar işledikleri günah üzerinde, bilip dururlarken ısrar etmeyenlerdir. (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 135).

Tevbeyi, bir daha işlememek azmiyle, nâdim ola-

rak ve içli-dışlı etmek gerekir. Sadece dışıyle ve diliyle tevbe edenin hâli şuna benzer:

— Bir necis yığını üzerine ipekten, göz kamaştırıcı bir örtü örtülür. Altındakinin farkında olmayan herkes bu ipeğe hayranlıkla bakar, fakat biraz sonra örtü kaldırılıp necis ortaya çıkınca seyirciler kaçışıverir.

İşte ibâdeti içten yapmayanların hâli de böyledir. Görünüşleri namazda-niyazdadır, fakat içleri temiz değildir. Kıyâmet günü perdeler kaldırılınca melekler onlardan kaçışırlar.

Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, bir hadislerinde şöyle buyururlar:

إِنَّ اللهَ لاَ يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَلٰكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ.

— Allah sizin boyunuza- bosunuza, görünüşünüze bakmaz, yalnız kalbinize bakar.

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs der ki:

— Niceleri vardır ki, kıyâmet günü, tevbe ettiğini sanarak gelir. Halbuki o, tevbe etmemiştir.

Tevbe etmiş olabilmek için bazı şartlar vardır. Bunlar:

1 — İçten bir nedâmetle tevbe etmek,

2 — Bir daha günah işlememeğe azmetmek ve işlememek,

3 — Mümkün ise, hakkı yenen kişiye hakkını vermek,

4 — Mümkün olursa hakkına tecavüz edilen kişi ile helâllaşmak!

Eğer mazluma hakkını iâde etmek veya helâllaşmak mümkün değilse onun için duâ ve istiğfâr etmelidir. Umulur ki Allah onu râzî eder.

Günahları unutmak mâsiyetlerin en kötüsüdür.

Aklı olan kendini hesaba çeker, sıgaya çeker, günahlarını unutmaz. Nitekim denir ki:

Ey günahını yüklenen sırtında,
Unutma, geçmiş günahlarını hatırla.
Koş ölümünden önce Allaha tevbe et,
Ey âsi, koş günahını itiraf et.

İmâm Ebûlleys anlatır:

— Bir gün Hz. Ömer ağlayarak peygamberimize geldi. Peygamberimiz, **«Neye ağlıyorsun?»** diye sorunca Hz. Ömer:

— Ey Allahın Resûlü, dedi, kapıda, ağlayan bir genç var, kalbimi parçaladı. Onun için ağlıyorum.

Resûlullah, **«Onu içeri alın!»** buyurdular. Genç içeri alındı. Ağlıyordu. Peygamberimiz sordu:

— Neye ağlıyorsun delikanlı?

Genç:

— Günahlarımın çokluğu beni ağlattı. Allah'dan korkuyorum, ey Allahın Resûlü!

Sonra aralarında şu konuşma geçti:

Peygamber aleyhisselâm:

— Allah'a eş-ortak mı koşdun?

Genç:

— Hayır!

Peygamber aleyhisselâm:

— Haksız yere birini mi öldürdün?

Genç:

— Hayır!

Peygamber aleyhisselâm:

— Günahların yedi kat gökler, yer ve dağlar kadar dahi olsa Allah affedebilir.

Genç:

— Ey Allahın Resûlü, benim günahım, bundan büyük!

Peygamber aleyhisselâm:
— Senin günahın mı daha büyük, KÜRSİ mi?
Genç:
— Benim günahım daha büyük!
Peygamber aleyhisselâm:
— Senin günahın mı daha büyük, ARŞ mı?
Genç:
— Benim günahım daha büyük!
Peygamber aleyhisselâm:
— Senin günahın mı daha büyük, Allahın AFFI mı?
Genç:
— Allahın affı daha büyük.
Peygamber aleyhisselâm:
— En büyük günahı en büyük olan Allah'dan başka kimse affedemez. Bana günahının ne olduğunu söyle.
Genç:
— Senden utanıyorum, ey Allahın Resûlü!
Peygamber aleyhisselâm:
— Söyle diyorum sana!
Genç:
— Ey Allahın Resûlü, ben yedi senedir KEFEN SOYUCULUĞU yapıyordum. Son defa Ensar'dan bir câriye ölmüştü. Gittim, kabrini açarak kefenini soydum. Sonra şeytana uydum. O'na tecavüz ettim. Az geçmeden, Allah'ın kudretiyle câriye dile geldi ve bana şunları söyledi:
— Yazık sana, mazlûmun hakkını zâlimden alan Allah'dan utanmaz mısın? Beni kabir halkı arasında çırılçıplak bıraktın. Üstelik Allahın huzûrunda cünüp bir hâle getirdin!
Genç bunları söyleyince peygamberimiz ayağa fırladı ve delikanlıyı iterek:

— Ey fâsık, çık buradan! buyurdular.

O da çıktı, gitti. Kırk gün Allaha yakardı. Sonunda başını göğe kaldırarak:

— Ey, Muhammed'in, Âdem'in ve İbrahim'in ilâhı, dedi. Eğer beni bağışladınsa Resûlün Muhammede ve ashâbına malum et. Yok eğer bağışlamadı isen, gökten bir ateş indir ve beni yak, âhiret azabından kurtar!

Bunun üzerine Allah, Resûlüne Cebrâil aleyhisselâmı yolladı. Cebrâil geldi, dedi ki:

— Ey Muhammed, Rabbın sana selâm ediyor ve mahlûkatı O mu yarattı, ben mi? diye soruyor.

Peygamberimiz dedi ki:

— Beni de, diğer mahlûkatı da Allah yarattı. Beni de diğer varlıkları da o rızıklandırıyor!

Cebrâil aleyhisselâm getirdiği haberi tamamladı:

— Allah, o genci affettiğini bildiriyor!

Bunun üzerine peygamberimiz o genci çağırdı ve Allah'ın kendisini affettiğini bildirdi:

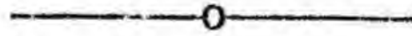
Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

— Allah için tevbe eden günahkârın sesinden daha güzel bir ses yoktur. Kul, «Ey Rabbım!» dediği zaman Allah, «Buyur, ey kulum!» diye cevap verir ve devam eder: «Dile dileyeceğini! Sen benim yanımda, bazı meleklerim yerindesin! Ben senin sağında, solunda ve üstündeyim! Sana senden daha yakınım. Ey meleklerim, şahid olun, kulumu affettim!»

Zünnûn Mısrî der ki:

— Allahın öyle kulları vardır ki, kazârâ işledikleri günahları kalb gözü ile görürler. Tevbe edip bir daha işlememek sûretiyle onları yokederler. Hüzünlenirler, kederlenirler. Cinnet hâssası olmadan cinnet getirirler. Kimseyi incitmezler. İşte Allahı ve Resûlü-

nü hakkıyle tanıyanlar onlardır. Sonra safâ şerbetini içerler, uzun belâlara sabrın mirasçıları olurlar. Daha sonra maneviyât âleminde kalbleri hayrân kalır. İlâhî kudret perdesinin orduları arasında fikirleri dolaşır. Nedâmet çardağının altında gölgelenirler. Günah sahifelerini okurlar. Takvâ merdiveniyle en yüksek ma'nevi mertebeye yükselmek için nefislerine mîrâs olarak sabırsızlığı verirler. Dünyayı terketme acılığını tatlılandırırlar. Kabrin sertliğini yumuşatırlar. Kurtuluş ipi ve selâmet halkası ile zafere ererler. Rûhları yükseklere gönderilir, cennet bahçelerine girerler, hayât denizine dalarlar, sabırsızlık hendeğini atlarlar, hevâ ve heves köprülerini geçerler. İlim meydanına konarlar, hikmet gölünden sulanırlar, ferâset gemisine binerler. Kurtuluş rüzgâriyle selâmet denizini yararlar ve râhat bahçelerine, izzet ve kerâmet menbaına ulaşırlar.

MERHAMET

Bir defasında Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, ashâbından bir topluluğa hitaben şöyle buyurdular:

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ اِلاَّ رَحِيمٌ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ كُلُّنَا رَحِيمٌ قَالَ لَيْسَ
الرَّحِيمُ مَنْ يَرْحَمُ نَفْسَهُ خَاصَّةً وَلٰكِنَّ الرَّحِيمَ مَنْ يَرْحَمُ نَفْسَهُ وَغَيْرَهُ.

— Cennete ancak merhametli olan girer.

Sahâbiler dediler:

Hepimiz merhametliyiz, ey Allah'ın Resûlü!

Resûl aleyhisselâm sözü tamamladılar:

— Merhametli, sadece kendine karşı merhemetli olan değildir. Merhametli, hem kendine hem de başkalarına karşı merhametli olandır.

Kişinin, kendine merhametli olması günahları terketmesi, tevbe ederek kötü huylarından vazgeçmesi ve ibâdetlerini ihlâsla yaparak Allahın azabından kurtulmasıdır.

Kişinin başkalarına merhametli olması ise, her ne sûretle olursa olsun müslüman kardeşlerine ezâ etmemesidir. Nitekim Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem buyurdular:

— Müslüman o kimseye denir ki, insanlar onun elinden ve dilinden eza-cefa görmezler, zarara uğramazlar.

Merhametli kişi hayvânâta da merhamet eder. Yük taşıttığı hayvana götürebileceğinden fazla yük yükletmez. Yemini, suyunu zamanında ve yeterince verir. Peygamberimizden bize nakledilen bir haber bu meseleyi daha iyi aydınlatır.

Allah'ın Resûlü anlatır:

Bir zaman bir adam yolda yürüyordu. Şiddetle susadı. Orada bulduğu bir kuyuya inerek susuzluğunu giderdi. Kuyudan çıkınca susuzluktan dilini çıkarıp solumakta olan bir köpeği orada gördü. Kendi kendine, «Bu köpek de benim gibi susuzluktan çatlayacak hâle gelmiş!» diyerek kuyuya indi. Ağzına su doldurdu. Sonra yukarıda bu suyu avuçlarından köpeğe içirerek onun susuzluğunu giderdi. Onun bu hareketi Allah yanında hoş karşılandı ve geçmiş günahları affedildi.

Peygamberimiz bunları anlatınca ashâb sordu:

— Ey Allahın Resûlü, mahlûkata yaptığımız iyilikler için de sevap var mı?

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— Her canlıya yapılan hizmet karşılığında sevap vardır.

Allah ondan razı olsun, Enes İbni Mâlik anlatır:

— Hz. Ömer halife iken bir gece dolaşıyordu. Bir ara orada konaklamış bir kısım yolcular gördü. Uyudukları zaman eşyalarının çalınmasından endişelendi. O sırada Abdurrahman İbni Avf'la karşılaştı. Abdurrahman,

— Ey mü'minlerin halifesi, bu saatte buraya niçin geldiniz? diye sordu.

Halife durumu anlattı ve **«gel!»** dedi, **«gidelim. Eşyalarını çalmasınlar, bekleyelim!».**

Sonra uyumakta olan kafilenin yakınında bir ye-

re oturdular. Sabah namazı vakti oluncaya kadar orada beklediler. Namaz vakti olunca Hz. Ömer:

— Ey kafile, NAMAZ! diye bağırdı.

Yolcuların kalkmağa başladıklarını görünce Abdurrahman ile sessizce oradan uzaklaştı.

Ey kardeşim, bize düşen odur ki sahâbenin güzel ahlâkına tâbî olalım. Şânı yüce olan Allah onları şu âyetiyle medhetmiştir:

— **Muhammed Allahın Resûlüdür. O'nun maiyyetinde bulunanlar da kâfirlere karşı çetin; kendi aralarında birbirlerine karşı merhametlidirler. Onları rükû eder, secde eder görürsün. Onlar dâimâ Allah'dan bir fazl ve hoşnutluk isterler. Secde izinden meydana gelen nişanları yüzlerindedir. İşte onların tevrattaki vasıfları da budur. İncildeki vasıfları da!.. Onlar, filizini yarıp çıkarmış, gitgide onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine doğrulup kalkmış bir ekine benzerler ki bu, ekicilerin de hoşuna gider.** (Sahabeler hakkındaki bu teşbih) **Onlarla kâfirleri öfkelendirmek içindir. İçlerinden imân edip de iyi amel ve hareketlerde bulunanlara Allah hem bir mağfiret hem büyük bir mükâfat vadetmiştir.** (Feth Sûresi, âyet: 29).

— Gerçekten Resûlullah'ın ashâbı, müslümanlara ve bütün mahlûkata karşı merhametli idiler. Müslüman olmayan ehl-i zîmmete karşı da merhametli davranırlardı. Hattâ bir gün Hz. Ömer, ihtiyar bir gayr-i müslimin kapı kapı dilenmekte olduğunu görünce şöyle dedi:

— Sana insafsızlık ettik. Gençliğinde senden CİZYE (müslüman olmayanlardan alınan vergi) aldık. Bugün ise kendi hâline bıraktık.

Sonra Hz. Ömer, muhtaç olan bu gayr-i müslime BEYTÜLMÂL (hazine)den nafaka verilmesini emretti.

Hz. Ali anlatır:

— Bir gün sabahleyin erkenden Halife Ömer'i bir vâdide giderken gördüm. Sordum:

— Ey, mü'minlerin halifesi, nereye böyle?

Halife:

— Bir deve kayboldu. Zekât malı idi ve BEYTÜL-MÂL'e aitti. Onu arıyorum.

Ben:

— Kendinden sonraki halifeleri zelil ettin, ey mü'minlerin hilâfesi!

Halife:

— Beni kınama ey Ali! Hz. Muhammed'i Peygamber olarak gönderen Allah'a yeminle söylerim ki, Fırat nehrine bir oğlak düşse kıyâmet günü bunun hesabı Ömer'den sorulur. Çünkü müslümanların hakkını korumayan âmire ve mü'minlere korku salan fâsık'a hürmet edilmez.

Peygamberimizin MERHAMET üzerine söylenmiş bazı hadisleri:

بُدَلاءُ أُمَّتِي لا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِكَثْرَةِ صَلاةٍ وَلا صِيَامٍ وَلٰكِنْ يَدْخُلُونَهَا بِسَلامَةِ الصُّدُورِ وَسَخَاوَةِ النُّفُوسِ وَالرَّحْمَةِ لِجَمِيعِ الْمُسْلِمِينَ.

— Ümmetimin seçkinleri, kıldıkları namazın ve tuttukları orucun çokluğu ile cennete girmezler. Fakat kalb temizliği, gönül cömertliği ve bütün müslümanlara merhametli oluşları ile cennete girerler.

اَلرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمٰنُ اِرْحَمُوا مَنْ فِي الْاَرْضِ يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ. مَنْ لا يَرْحَمْ لا يُرْحَمْ وَمَنْ لا يَغْفِرْ لا يُغْفَرْ لَهُ.

— Merhametlilere Allah merhamet eder. Yerdeki-

lere merhametli davranın ki göktekiler de size merhametli davransın.

— Merhamet etmeyene merhamet olunmaz. Affetmeyen affa mazhar olamaz.

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik'in rivâyet ettiğine göre, peygamberimiz, her müslümana hitâb eden bir hadislerinde şöyle buyurdular:

Dört şey, müslümanların, senin üzerinde olan hakları cümlesindendir.

1 — İyi ahlâklılarına yardımcı olmak,

2 — Günahkârları için tevbe-istiğfarda bulunmak,

3 — Hastalananları ziyaret edip şifâ temennisinde bulunmak,

4 — Günahlardan tevbe edip kötü huylarını terkedenleri candan sevmek.

Bir defasında Hz. Mûsâ, münâcât yoluyla Rabbına sordu:

— Ey Rabbım, beni ne sebeple temiz kul olarak kabul ettin?

Rabbı buyurdu:

— Mahlûkatıma merhametli olduğun için.

Sahâbeden Ebüdderdâ, çocukların yakaladıkları serçeleri para ile onlardan satın alır ve:

— Haydi gidin, yaşayın! diyerek salıverirdi.

Peygamberimiz aleyhisselâm şöyle buyurdular:

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِى تَرَاحُمِهِمْ وَتَوَادُدِهِمْ وَتَوَاصُلِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا
اشْتَكَى عُضْوٌ مِنْهُ تَدَاعِى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالْحُمَّى وَالسَّهَرِ.

— Mü'minler birbirlerine karşı MERHAMETLİLİK'te, SEVGİ'de ve VUSLAT'da bir vücuda benzerler. Vücudun bir uzvu hastalandığı zaman diğer azalar yardıma koşarak hastalığa karşı korlar, mukavemet ederler.

Bir gün İsâ Aleyhisselâm İblise tesâdüf eder. İblisin bir elinde bal vardır, diğer elinde kül. Hz. İsâ sorar:

— Ey Allahın düşmanı, bu bal ve kül ile ne yapıyorsun?

İblis cevap verir:

Balı, gıybet edenlerin dudaklarına sürerim. Ta ki, gıybet etmekte daha ileri gitsinler. Külü de yetimlerin yüzüne serperim. Tâ ki, herkes onları hâkir görsün!

Peygamberimiz aleyhisselâm yetimler hakkındaki bazı hadislerinde şöyle buyururlar:

إِنَّ الْيَتِيمَ إِذَا ضُرِبَ إِهْتَزَّ عَرْشُ الرَّحْمٰنِ لِبُكَائِهِ فَيَقُولُ اللّٰهُ عَزَّ
وَجَلَّ يَا مَلَائِكَتِي مَنْ اَبْكَا هَذَا الصَّبِيَّ الَّذِي غَيَّبْتُ اَبَاهُ فِي
التُّرَابِ مَنْ آوٰى يَتِيماً اِلٰى طَعَامِهِ وَشَرَابِهِ اَوْجَبَ اللّٰهُ لَهُ الْجَنَّةَ.

— Yetimin ağlamasından ARŞ titrer, Allah buyurur ki:

Ey meleklerim babasını toprakta kaybettirdiğim bu sabiyi kim ağlattı!

— Kim yetimin yiyeceğini-içeceğini temin eder, yerine getirirse Allah o kimse için cenneti vâcip kılar.

Anlatırlar ki, İbrahim aleyhisselâm yemek yiyeceği sırada bir iki mil dolaşır, kendisiyle beraber sofraya oturacak birisini arardı.

Bir gün Hz. Ali ağlıyordu. Görenler niçin ağladığını sordular. Şunları söyledi:

— Yedi gündür soframa bir müsâfir gelmedi. Allahın nazarında itibardan düşmüş olmaktan korkuyorum,.

Bu mevzûda peygamberimizin bazı hadisleri:

— Kim Allah rızası için bir AÇ'ı doyurursa onun

için cennet vàciptir. Kim bir AÇ'ın yemeğine mâni olursa Allah kıyâmet günü ondan fazîleti kaldırır ve onu azap eder.

— Cömert kişi Allaha yakındır, cennete yakındır. İnsanlara yakındır, cehenneme uzaktır.

Cimri (pahıl) kişi Allah'tan uzaktır, cennetten uzaktır, insanlardan uzaktır, cehenneme yakındır.

— Allahın yanında; câhil fakat cömert kişi âbid fakat cimri kişiden daha sevimlidir.

Kıyâmet günü olunca dört sınıf insan sorgusuz-sualsiz cennete girer. Bunlar:

1 — İlmi ile âmil olan âlim,

2 — Allah rızası için HACC eden ve bundan sonra ölünceye kadar hiç kötülük yapmayan kişi,

3 — İslâmiyeti duyurmak ve yaymak gâyesiyle imânsızlarla savaşan ve şehid düşen kişi,

4 — Helâlinden mal-mülk sahibi olup sonra riyâ ve gösteriş katmadan bu malını Allah yolunda harcayan cömert kişi.

İşte bunlar, hangisinin önce cennete gireceği hakkında birbirleriyle münâkaşa ederler.

Allah ondan râzi olsun, İbni Abbâs'ın rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— Allah'ın öyle kulları vardır ki, diğer kullarının menfaatı için onlara bir çok nimetler verir. Kim bu menfaatler husûsunda cimrilik ederse Allah o nimetleri alır, başkasına verir.

— Cömertlik cennet ağaçlarından bir ağaçtır ki, dalları dünyaya uzanır. Kim bu dallardan birine yapışırsa o dal onu cennete götürür.

Allah ondan razı olsun, Câbir'in anlattığına göre, bir defasında Peygamberimize, **«Hangi ameller da-**

ha faziletli, ey Allah'ın Resûlü?» diye soruldu. Resûl aleyhisselâm buyurdular **ki:**

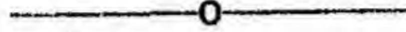
— SABIR VE CÖMERTLİK!

— Yine ashâbdan biri, bir defasında Peygamberimize şöyle dedi:

— Ey Allahın Resûlü, bana öyle bir amel söyle ki, beni cennete koysun.

Allah'ın Resûlü de ona cevaben şunları söyledi:

— Yedirmek, herkesin selâmetini dilemek, güzel ve doğru söz söylemek mağfireti mucip sebeplerindendir.

NAMAZDA HUŞÛ

Kıyâmet günü kişi ilk olarak namazdan sorguya çekilir. Eğer namazını hakkıyle kılmış ise namazı ve diğer amelleri kabul edilir. Namazı hakkıyle kılmamış ise namazı ve diğer amelleri reddedilir.

Peygamberimizin namaz hakkındaki hadislerinden bazıları:

— **Farz olan namaz bir teraziye benzer. Doğru tartan kazanır.** (Namazını hakkıyle edâ eden mükâfatını görür.)

— **Ümmetimden iki kişi kalkar, namaz kılar, rükûları, secdeleri birdir. Fakat bu iki kişinin namazı arasında yer ile gök arası kadar fark vardır.**

Peygamberimiz aleyhisselâm, bu sözleri ile huşûa işaret buyurdular:

— **Rükû ile secde arasında belini doğrultmayana Allah kıyâmet günü nazar etmez.**

— **Kim güzelce abdestini alır, rükûları ve secdeleri tam yaparak huşû ile vaktinde namazını kılarsa, o namaz bembeyaz, parıl parıl bir şekilde göğe yükselir ve sahibine şöyle der**

— **Sen nasıl beni geçirmedin, vaktinde kılarak korudun ise Allah da seni korusun!**

Kim de abdestini güzel almaz, rükûlarını ve secdelerini HUŞÛ' ile yapıp vaktinde namazını edâ et-

mezse onun namazı da simsiyah, zifirî karanlık bir halde göğe çıkarak şöyle der:

— Sen beni zayi ettiğin gibi Allah da seni zayi etsin. Allah'ın dilediği zaman gelince bu türlü namazlar, bir eski paçavra gibi dürülüp sarılarak sahibinin suratına çarpılır.

— İnsanların en kötü hırsızı namazından çalandır.

İbni Mes'ud şöyle der:

— Namaz bir ölçektir, tamamen ifâ eden hakkını tamamen alır. Eksik bırakan Allahın şu âyetini unutmasın!

— Ölçekte ve tartıda hileye sapanların vay haline! Ki onlar insanlardan ölçekle aldıkları zaman haklarını tastamam alanlar; onlara ölçekle yahut tartı ile verdikleri zaman ise eksiltenlerdir. (Tatfîf Sûresi: âyet: 1, 2, 3).

Bazı âlimler şöyle der:

— Namaz kılanın hâli, bir tüccarın haline benzer. Tüccar sermâyesini kurtarmadıkça kâra geçemez. Namaz kılan kişi de farz namazları hakkıyla edâ etmedikçe nâfile namazları hükümsüzdür.

Namaz zamanı gelince Hz. Ebûbekir şöyle derdi: Kalkın, Rabbınızın, yaktığınız ateşini söndürün!

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

— Namaz tevâzû'dan ibârettir.

— Kim ki, kıldığı namaz onu kötülüklerden uzaklaştırmıyorsa onun bu namazı kendisini Allah'tan uzaklaştırmaktan başka bir şey yapmaz.

Gafilin namazı onu kötülüklerden uzaklaştıramaz.

كَمْ مِنْ قَائِمٍ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلاَّ التَّعَبُ وَالنَّصَبُ.

— Nice namaz için ayakta duranlar vardır ki kendilerine yorgunluktan başka bir şey kalmaz.

Bu sözü ile peygamberimiz, gaflet içinde namaz kılanları kasdetmiştir:

— Kişi, namazın mânâsını idrâk edip, ne derece hakkıyle edâ edebildiyse o derece sevap nasibi vardır.

Ehl-i marifet der ki:

Namaz dört şeyden ibârettir. Bunlar:

1 — Bilerek ve şuurla namaza başlamak.

2 — Hayâ ile namaza durmak.

3 — Tâzimle edâ etmek.

4 — Korku ile namazı bitirmekdir.

Bazı âlimler de şöyle der:

— Kim, namaz kılarken kalbini hakikat üzere toplamaz, kalbi ile vücudunu birleştirmezse namazı fâsid olur.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

— Cennette EFYAH (geniş manasına gelir) **denen bir ırmak vardır. İçinde hûriler bulunur, Allah onları zâferandan yaratmıştır. İnci ve yakut taneleriyle oynarlar. Yetmişbin lisanla Allahı tesbih ederler. Sesleri Dâvut aleyhisselâmın sesinden daha güzeldir. Bu hûriler şöyle derler:**

Biz namazını HUŞÛ' ile ve kalb huzûriyle kılanlar içiniz!

Allah da buyurur ki:

Namazı HUŞÛ ile ve kalb huzûriyle kılanı kendi mekânımda iskân ederim. Benim ziyaretçilerimden olur.

Şânı yüce olan Allah, bir vahyinde Hz. Mûsâ'ya şunları bildirir:

— Ey Mûsâ, beni zikrettiğin zaman öyle zikret ki, uzuvların ürpersin. Beni zikrettiğin zaman HUŞÛ' ve kalb huzuru içinde bulun. Beni zikrettiğin zaman dilinden çıkan zikir, tâ kalbinin arkasından gelsin. Hu-

zûrumda durduğun zaman alçak gönüllü ol. Korkan kalble ve doğru dille bana münâcât et!

Ashâbtan biri der ki:

— Kıyâmet günü insanlar, dünyada kıldıkları namazlarındaki durumlarına göre haşredilirler. Namazı HUŞÛ' ile ve kalb huzuriyle kılıp-kılmamalarına ve kıldıkları namazdan zevk alıp-almamalarına göre şekil ve kılıkta ortaya çıkartılırlar.

Bir ara peygamberimiz, namaz kılan birisinin, sakalıyla oynamakta olduğunu görünce şöyle buyurdu:

— Eğer bunun kalbinde HUŞÛ' olsaydı, azasında da olurdu. Ve ilâve etti:

— Kalbinde huşû olmayanın namazı kabul edilmez.

Ey kardeşim, bil ki, Allah, namazlarını HUŞÛ içinde ve kalb huzuriyle edâ edenleri bir çok âyetlerde methetmiştir. Bu âyetlerden bazıları:

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِى صَلاَتِهِمْ خَاشِعُونَ.

— **Mü'minler muhakkak kurtulmuştur. Ki onlar namazlarını HUŞÛ' içinde kılarlar.** (Müminûn Sûresi, âyet: 1, 2).

— **Öyle müminler ki onlar namazlarına devam ederler.** (Müminûn Sûresi, âyet: 9).

Derler ki:

— Namaz kılan çoktur, fakat HUŞÛ' ile kılan azdır. Hacc eden çoktur, fakat YAPTIĞI HACCA SADÂKAT GÖSTEREN azdır. Kuş çoktur, fakat BÜLBÜL azdır. Âlim çoktur, fakat İLMİ İLE AMEL EDEN azdır.

Namaz HUŞÛ' ve TEVAZÛ, mahallidir ve HUŞÛ' namazın kabul edilme şartıdır.

Namazın:

1 — Câiz olma şartları,

2 — Kabul olma şartları vardır.

Namazın câiz olma şartları, namazda farz olan şeylerin zahiren edâ edilmesidir.

Namazın kabul olma şartı ise HUŞÛ' ve TAKVÂ'dır. Nitekim Allah buyurur:

— **Müminler muhakkak kurtulmuştur. Ki onlar namazlarını HUŞÛ' içinde kılarlar.** (Müminûn Sûresi, âyet: 1, 2).

— **Allah, ancak TAKVÂ sahiplerininkini kabul eder.** (Mâide Sûresi, âyet: 27).

Peygamberimizin bir hadisleri şöyledir:

— **Kim, bütün kalbi ile Allaha yönelerek iki rek'at namaz kılarsa anasından yeni doğmuşçasına günahlarından sıyrılır.**

Ey kardeşim, bil ki, hatıra gelen meşgul edici çeşitli fikirler, kişinin namazını gaflet içinde kılmasına sebep olur. O halde hatıra gelen bu meşgul edici fikirleri defetmek lâzımdır. Namaz kılınan yerin sâkin olması, meşgul edici seslerin bulunmaması, seccâdelerin süslü-nakışlı olmaması çok kerre sükûnete vesiledir. Göz alıcı, süslü elbiseler de çok kerre kişiyi meşgul eder, namazda gaflete düşmesine sebep olur. Eğer böyle şeyler kişinin zihnini meşgul ederse onları çıkarmak gerekir. Peygamberimizin hayatından nakledilen bir hâdise bu husûsu te'yid eder. Bir defasında Ebû Cehm, peygamberimize bir elbise vermişti. Bu elbiseyi giyerek namaz kılan peygamberimiz, namazdan sonra onu çıkararak:

— **Götürün bunu, Ebû Cehm'e verin. Demin beni namazda meşgul etti buyurdular.**

Sahâbeden Ebû Talha kendisine âit olan bir bah-

çede namaz kılıyordu. O sırada bahçedeki bir ağaçta bulunan bir kuş O'nu meşgul etti. Kaç rek'at kıldığını şaşırdı. Sonra peygamberimize gelerek namazda başına gelen bu hâdiseyi anlattı ve:

— Ey Allahın Resûlü, bahçemi sadaka olarak veriyorum, dilediğin gibi dağıt! dedi.

Seleften bazıları şöyle der:

Namazda dört şey cefâdır. Bunlar:

1 — Sallanmak,

2 — Yüzünü okşamak,

3 — Secdeye giderken eliyle çör-çöp ve çakıl taşlarını itmek,

4 — Önünden yol geçen yerde namaza durmakdır.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— Kişi namazını Huşû' ve kalb huzuriyle kılıp sağa-sola sallanmadıkça Allah onun namazına nazar eder.

Hz. Ebubekir, namazını içli-dışlı HUŞÛ' ile ve kalb huzûriyle kılardı. Öyle ki namazda duruşları esnasında âdetâ cansız bir direk gibiydi.

Seleften bazıları rükû esnâsında öyle sükünetle dururlardı ki, serçeler onları cansız sanarak üzerlerine konardı.

Bütün bunlardan başka, aklın iktizasına göre, dünya sultanlarının huzûrunda tazimle durulur. Ya sultanların sultanı Allah'ın huzûrunda tazimle durulmamalı mı?

Şânı yüce olan Allah, bir kudsî hadisde şöyle buyurur:

— Kulum, ancak farz kıldığım şeyleri edâ etmekle azâbdan kurtulabilir.

———o———

GIYBET - KOĞCULUK

Ey kardeşim, bil ki Allah, kitabı Kur'ânda, gıybetin kötülüğünü kesinlikle ifâde etmiş ve gıybet edeni ÖLÜ ETİ YİYEN'e benzetmiştir.

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَلاَ تَجَسَّسُوا وَلاَ يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ اَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ.

— Ey imân edenler, zannın bir çoğundan kaçının. Çünkü bazı zan vardır ki günahtır. Birbirinizin kusurunu araştırmayın. Kiminiz de kiminizi arkasından çekiştirmesin (gıybet etmesin.) **Sizden herhangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz! Allah'dan korkun. Çünkü Allah tevbeleri kabul eden, çok esirgeyendir.** (Hucurât Sûresi, âyet: 12).

Allah'ın **Resûlü peygamberimiz aleyhisselâm** buyururlar ki:

كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.

— Her müslümanın kanı, malı, ırzı ve namusu diğer müslüman üzerine haramdır.

إِيَّاكُمْ وَالْغِيبَةَ فَإِنَّ الْغِيبَةَ أَشَدُّ مِنَ الزِّنَا فَإِنَّ الرَّجُلَ قَدْ يَزْنِي وَيَتُوبُ فَيَتُوبُ اللهُ عَلَيْهِ وَإِنَّ صَاحِبَ الْغِيبَةِ لاَ يُغْفَرُ لَهُ حَتَّى يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهَا.

— GIYBET'den sakının! GIYBET zinâdan da kötüdür. Zirâ kişi zinâ eder, sonunda tevbe ederse Allah affedebilir. Halbuki gıybet edeni doğrudan affetmez. Ancak çekiştirdiği kişi affettikten sonra affeder.

Derler ki:

— GIYBET eden kişi, meydana bir top koyup sağa-sola gülle savuran kimseye benzer. Gıybet ettikçe işlediği güzel amelleri sağa-sola savurmuş olur. Allah'ın Resûlü buyururlar:

— Kim, lekelemek gâyesiyle müslüman kardeşini çekiştirirse kıyâmet günü Allah onu cehennem köprüsü üzerinde durdurur. Yaptığı gıybetleri geri almadıkça o, oradadır.

— GIYBET, müslüman kardeşini, onun hoşlanmayacağı bir şekilde zikretmendir.

Bu hadis şumullüdür. Kişinin vücudunun, soyunun, hareketlerinin, sözünün, dînî veya dünyevî bir husûsunun, hattâ elbisesinin ve bineğinin kusurunu zikretmek, O'nu çekiştirmek demektir. Bazı ilk saf müslümanlar, birisi hakkında, «Elbisesi kısa veya elbisesi uzun!» şeklinde söylenen bir sözü bile GIYBET addetmişlerdir. Nerede kaldı ki kişinin hoşuna gitmeyecek bir söz söylendiğinde gıybet olmasın.

Bir gün, boyu kısa bir kadın, bazı meseleler sormak üzere peygamberimize gelir. Müşkillerini öğrenerek çıkıp gittikten sonra Hz. Âişe:

— Ne kısa boylu kadın! diye söylenir.

Bunun üzerine peygamberimiz:

— GIYBET ettin, ey Âişe! der.

Yine Allah'ın Resûlü buyururlar:

GIYBET'den sakının! Çünkü onda üç âfet vardır:

1 — GIYBET edenin duâsı kabul olunmaz.

2 — Yaptığı hayrât kabul edilmez.

3 — GIYBET edenin üzerinde günahlar birikir.

Peygamberimiz NEMİME (ondan ona söz götürme)-nin kötülüğü hakkında buyurdular ki:

— Kıyâmet günü insanların en şeriri iki yüzlü olandır. Bu iki yüzlü, buna gelir başka türlü söyler; ona gider başka türlü söyler, Kim dünyada böyle iki yüzlü olursa kıyâmet günü onun ateşten iki dili olur.

— O'na gidip bir türlü, buna gelip beriki türlü lâf edip bozgunculuk yapanlar cennete girmez.

Anlatırlar ki:

— Ebulleys Buharî, hacca giderken cebine iki lira para kor ve kendi kendine şöyle şart koşar:

— Eğer Mekke yolunda giderken veya gelirken birisi hakkında GIYBET edersem bu iki lirayı tasadduk edeceğim.

Mekke'ye gider ve döner, fakat iki lira cebindedir. Soranlara şu cevabı verir:

— Yüz defa zinâ etmem, bir defa GIYBET etmemden daha iyidir!

Ebu Hafs Kebir de aynı mevzûda şunları söyler:

— Bir Ramazan oruç tutmamak, birisini ÇEKİŞTİRMEK'ten daha iyidir.

Ve ilâve eder:

— Kim, bir fıkıh âlimini ÇEKİŞTİRİRSE kıyâmet günü alnında, **«Bu, Allahın rahmetinden ümit kesicidir!»** yazılı olarak gelir.

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik'in nak-

lettiğine göre, bir defasında Peygamberimiz şunları anlattı:

مَرَرْتُ لَيْلَةً اُسْرِىَ بِى عَلٰى اَقْوَامٍ يَخْمِشُونَ وُجُوهَهُمْ بِاَظَافِرِهِمْ وَيَأْكُلُونَ الْجِيفَةَ فَقُلْتُ مَنْ هٰؤُلَاءِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ هٰؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لُحُومَ النَّاسِ فِى الدُّنْيَا.

— Miraç gecesi bir kısım insanlar gördüm, tırnaklarıyle yüzlerini tırmalıyorlar ve pislik yiyorlardı. Cebrâil'e «Bunlar kim?» diye sordum. Dedi ki: «Bunlar dünyada insanların etini yiyenler, GIYBET edenlerdir!»

Ebu Hüreyre der ki:

— Sizden biri, müslüman kardeşinin gözüne düşen bir çöpü görür de, kendi gözündeki mertek'i görmez. (Başkalarının ufak-tefek hatâlarını arar, bulur ve çekiştirmesini yapar; fakat kendinde bulunan daha büyük hatâları ve kusurları görmez.)

Rivayet edilir ki:

— Selmân Fârisi, Hz. Ebubekir ve Ömer'le bir seferde bulunuyor ve onlara yemek hazırlıyordu. Bir ara bir yere kondular. Fakat yiyecek birşeyleri yoktu. Hz. Ebûbekir ile Ömer, peygamberin yanında yiyecek birşey varsa alması için Selman'ı gönderdiler. Fakat orada da yiyecek bulunmadığı için Selman eli boş geri geldi. O zaman Hz. Ebûbekir ile Ömer:

— Eğer Selmân su almak üzere bir kuyuya girse kuyunun suyu kurur! dediler. Bunun üzerine şu meâldeki âyet geldi:

— Kiminiz de kiminizi arkasından çekiştirmesin (GIYBET etmesin!) **Sizden herhangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz!** (Hucurât Sûresi, âyet: **12**).

Allah ondan râzı olsun, Ebu Hüreyre'nin rivâyet ettiğine göre, bir defasında Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

— **Kim, dünyada müslüman kardeşinin etini yerse** (GIYBET eder, çekiştirirse) **kıyâmet günü o kişinin eti O'na sunulur ve, «Ye onu ölü olarak. Çünkü sen onu dünyada diri iken yemiştin!» denir.**

Allah Resûlü bunları söyledikten sonra şu âyeti okudular:

— **Sizden biri ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı?** (Hucurât Sûresi, âyet: 12).

Câbir İbni Abdullah, peygamberimiz zamanında yapılan herhangi bir GIYBET'in kokusunun duyulduğunu söyler.

Bu, o zamanda GIYBET az olduğu içindir. Halbuki zamanımızda GIYBET çoğalmış, burunlar gıybetle dolmuştur ve kokusu temyiz olunamamaktadır. Bu hâl, debağatçılar çarşısına giren bir adamın hâline benzer ki, şiddetli pis kokudan orada kısa bir müddet dahi duramaz. Halbuki debağatçılar orada yerler, içerler de hiç tiksinmezler. Bu pis koku onların burnunu rahatsız etmez. Çünkü pis koku burunlarına iyice dolmuştur. İşte günümüzde GIYBET meselesi de böyledir.

Şânı yüce Allah buyurur ki:

— **Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı** (el, kaş ve göz işaretleriyle) **eğlenmeyi ve ayıplamayı âdet edinen her kişinin vay haline!** (Hümeze Sûresi, âyet: 1).

Bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle buyurdular:

— **GIYBET'den sakının! Çünkü GIYBET zinâdan daha kötüdür.**

Ashâb sordu:

— **Ey Allahın Resûlü, GIYBET zinâdan nasıl daha kötü olabilir?**

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Zinâ eden kişi tevbe eder, bir daha yapmazsa Allah tevbesini kabul ederek affedebilir. Halbuki GIYBET edeni, hakkında gıybet ettiği kişi affetmedikçe Allah onu affetmez.

GIYBET edenin; yaptığı bu gıybetten ötürü nâdim olması, Allahın hakkından kurtulmak için tevbe etmesi ve gene, çekiştirdiği kişinin hakkından da kurtulmak için ondan helâllık dilemesi vâciptir.

Peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyururlar:

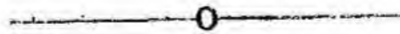
— Kim, müslüman kardeşini çekiştirirse Allah kıyâmet günü onun yüzünü mak'adına çevirir.

GIYBET edene düşen odur ki, daha gıybet ettiği meclisten kalkmadan ve yaptığı çekiştirme, çekiştirilenin kulağına gitmeden tevbe-istiğfar etsin! Çünkü yapılan gıybet, çekiştirilen kişinin kulağına varmadan tevbe-istiğfar edilirse affedilir! Halbuki yapılan gıybet kişinin kulağına vardıktan sonra affedilmez. Ancak çekiştirdiği kişi ile helâllaşırsa o zaman affedilebilir.

Aynı şekilde, evli bir kadınla zinâ yapan kişinin kadının kocasından helâllık istemesi lâzımdır. Onun helâllığın almadan tevbe etmekle affa uğramaz.

Namaz, zekât, oruç ve hacc gibi ibâdetler ise tevbe etmekle kişinin üzerinden kalkmaz. Vaktinde edâ edilmeyen bu türlü ibâdetler ancak kazâ edilmek sûretiyle kişinin sırtından kalkar.

Herşeyin doğrusunu en iyi şekilde yalnız Allah bilir.

ZEKÂT

Şânı yüce olan Allah şöyle buyurur:

— Öyle mü'minler ki onlar zekâtlarını edâ ederler. (Müminûn Sûresi, âyet: 4).

Allah ondan râzî olsun, Ebu Hüreyre'nin rivâyet ettiğine göre, bir defasında, peygamberimiz, zekât hakkında şöyle buyurdular:

— Altını veya gümüşü olup da bunların zekâtlarını vermeyen hiç bir kimse yoktur ki, kıyâmet vuku bulunca onun için kızgın sac'lar hazırlanarak bu sac'lar üzerinde cehennem ateşinde kızdırılmasın ve bu kızgın sac'larla her tarafı dağlanmasın!

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Altını ve gümüşü yığıp ve biriktirip de onları Allah yolunda harcamayanlar yok mu? İşte bunlara pek acıklı bir azabı müjdele. O gün ki bunlar, üzerlerinde yakılacak cehennem ateşinin içinde kızdırılacak da o kimselerin alınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak, (denilecek ki): **«İşte bu, nefsleriniz için toplayıp sakladıklarınız! O halde biriktirip saklamakta olduğunuz bu nesnelerin acısını tadın!»** (Tevbe Sûresi, âyet: 34, 35).

Allahın Resûlü buyururlar:

Vah o zenginlere ki, fakirler, kıyâmet günü onlar için şöyle der:

— Bize zulmettiler. Üzerlerine farz olan zekâtı vermediler.

Fakirlerin bu sözü üzerine Allah da buyurur ki:

— İzzetim ve celâlim hakkı için, ey fakirler! size yaklaşacağım, onlardan (zenginler) **uzaklaşacağım.**

Sonra peygamberimiz şu âyeti okur:

— Mallarında fakirler için belli bir hak tanıyanlar. (Meâric Sûresi, âyet: 25).

Rivayet edilir ki, Mirâc gecesi peygamberimiz, önleri ve arkaları yamalı, zehirli dikenleri zorla yedirmek için götürülen hayvan sürüleri gibi sürülen bir sürü insan görür. Cebrâil aleyhisselâma bunların kimler olduğunu sorar. Şu cevabı alır:

— Bunlar mallarının zekâtını vermeyenlerdir!

Allah onlara aslâ zulmetmedi. Allah, kullarına asla zulmedici değildir.

Tabiinden (*) bir topluluk Ebû Sinan'ı ziyarete gider. Selâm verip oturduktan sonra Ebû Sinan onlara:

— Bir komşumuz vardı. Kardeşi öldü. Gelin, sizinle onu ziyarete gidelim, taziyede bulunalım! der.

Hâdisenin buradan ötesini toplulukta bulunan Muhammed İbni Yûsuf Firyâbî'den dinleyelim:

— Ebû Sinanın bu sözü üzerine beraberce kalktık ve bahsettiği komşusuna gittik Kardeşi ölen bu adam şiddetle ağlıyor, figân ediyordu. Kendisini teselli etmek ve sabır tavsiyesinde bulunmak istedik, fakat o, ne teselli kabul ediyor, ne de sabrediyordu. Bunun üzerine:

— Bilmiyor musun, ölüm haktır. Hepimizin başına gelecek. Ondan kurtuluş yoktur, dedik.

Dedi ki:

— Evet, biliyorum, ölüm haktır. Ben ona ağlamı-

(*) Tabiin: Peygamberin ashâbını görenler.

yorum. Kardeşimin gece-gündüz çektiği azaba ağlıyorum.

Biz, **«Allah seni gaybden haberdar mı ediyor, kardeşinin azap çektiğini ne biliyorsun?»** deyince şunları anlattı:

— Hayır, Allah beni gaybden haberdar etmiş değil. Fakat kardeşimi defnedip üzerini toprakla örttükten ve halk çekip gittikten sonra ben biraz mezarın başında oturdum. O sırada kardeşimin mezarından gelen bir ses şöyle diyordu:

— Ah! beni yalnız bıraktılar, azap çekiyorum. Ben orucumu tutuyor, namazımı kılıyordum!

Bu sözler beni ağlattı. Kardeşimin haline vâkıf olmak için kabrini açtım. Bir de ne göreyim, kabrini alevler kaplamıştı. Boynunda alevden bir gerdanlık vardı. Kardeşlik şefkatiyle elimi uzattım, boynunu bu ateş gerdanlıktan kurtarmak istedim. Ellerim ve parmaklarım yandı. (Bu sırada bize elini gösterdi. Gerçekten eli siyah bir yanıklık içindeydi.) Sonra üzerini tekrar toprakla örttüm, bırakıp geldim. Kardeşimin bu haline nasıl ağlamayayım, üzülmeyeyim!

Adama, **«Kardeşin dünyada ne yapardı?»** diye sorduk. Dedi ki:

— Malının zekâtını vermezdi.

Biz de, bu hâdise Allahın:

— **Allahın fazlından kendilerine verdiğini muhtaçlara vermekte cimrilik edenler aslâ bunun, haklarında bir hayır olduğunu sanmasınlar. Bilâkis bu, kendileri için bir şerdir. Onların cimrilik ettikleri şey kıyâmet günü boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allahındır. Allah ne yaparsanız hepsinden hakkıyle haberdardır.** (Âl-i İmran Sûresi, âyet: 180) âyetini tasdîk eder, senin kardeşinin azabı acele ola-

rak —kıyâmete kadar sürmek üzere— kabrinde başlatılmış! dedik.

Muhammed İbni Yûsuf Firyâbî devam eder:

— Sonra oradan kalktık. Sahâbeden, peygamberin sohbet arkadaşı Ebu Zer'e giderek hâdiseyi anlattık ve, **«Biz görüyoruz ki, yahudi ve hıristiyanların ölülerinde böyle şeyler vuku bulmuyor!»** dedik.

Ebu Zer, «Şüphesiz onlar zaten cehennemliktir. Allah size böyle bir hâdiseyi ehl-i îmânda gösteriyor ki ibret alasınız!» dedi.

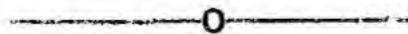
Şânı yüce olan Allah buyurur ki:

— Size Rabbınızdan muhakkak basiretler gelmiştir. Artık kim (onlarla hakkı) **görür ve** (imân eder)**se kendi lehine. Kim ondan kör kalırsa o da kendi aleyhinedir. Ben sizin üzerinizde bir bekçi değilim.** (En'âm Sûresi, âyet: 104).

Nakledildiğine göre Peygamberimiz aleyhisselâm, bir defasında yine zekât hakkında şöyle buyurdular:

— Allahın indinde, zekât vermeyenler yahudiler ve hıristiyanlar mesâbesinde; uşür vermeyenler ise mecûsiler mesabesindedir. Malının zekâtını ve uşrünü vermeyenler meleklerin ve peygamberlerin lisanında lânetle anılırlar. Şehâdetleri kabul edilmez.

Malının ve zekâtının uşrünü verenlere ne mutlu! Gene ne mutlu o kimseye ki, zekâtını vermemek yüzünden azabı yoktur, kıyâmet gününün azabı yoktur. Kim malının zekâtını verirse Allah ona kabir azabı çektirmez, vücudunu cehennem ateşine haram kılar, korkusuzca cennete girer ve kıyâmet gününün şiddetli susuzluğuna maruz kalmaz.

ZİNA

Şânı yüce olan Allah buyurur:

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ.

— (Öyle müminler) **ki onlar ırzlarını** (fuhşiyattan ve kendilerine helâl olmayan şeylerden) **koruyanlardır** (Müminûn Sûresi, âyet: 5).

وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ.

— **De ki: «Gelin, üzerinize Rabbınızın neleri haram ettiğini ben okuyayım!» O'na hiç bir şeyi ortak yapmayın, anaya-babaya iyilik edin. Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. Sizin de onların da rızkını biz** (Allah) **vereceğiz. KÖTÜLÜKLERİN AÇIĞINA da, GİZLİSİNE de YAKLAŞMAYIN. Bir hak terettüp etmedikçe Allahın haram kıldığı cana kıymayın** (En'âm Sûresi, âyet: 151).

Kötülüklerin büyüğü vardır. Zinâ gibi. Küçüğü vardır, öpmek, tutmak ve bakmak gibi. Nitekim Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem buyururlar:

— Eller zinâ yapar, ayaklar zinâ yapar, gözler zina yapar.

Şânı yüce Allah buyurur:

— **Mü'min erkeklere söyle: Gözlerini** (haramdan)

sakınsınlar ve ırzlarını korusunlar. Bu, kendileri için daha temizdir. Şüphesiz ki Allah, ne yaparlarsa hakkıyle haberdardır. Mü'min kadınlara da söyle: Gözlerini (haramdan) **sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Zinetlerini açmasınlar. Bunlardan görünen kısım müstesna. Baş örtülerini** (yakalarının üstünü kapayacak bir surette) **koysunlar. Zinet mahallerini kendi kocalarından, yahut kendi babalarından, yahut kocalarının babalarından, yahut kendi oğullarından, yahut kendi biraderlerinden, yahut kendi biraderlerinin oğullarından, yahut kızkardeşlerinin oğullarından, yahut kendi kadınlarından, yahut kendi ellerindeki memlûkelerden, yahut erkeklerden yana ihtiyacı olmayan** (yani erkeklikten kalmış bulunan) **hizmetçilerden, yahut henüz kadınların gizli yerlerine muttali olmayan çocuklardan başkasına göstermesinler. Gizledikleri zînetleri bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Hepiniz Allaha tevbe edin** (kötü huylarınızı iyi huya çevirin) **ey müminler! Tâ ki, korktuğunuzdan emin, umduğunuza nâil olasınız.** (Nûr Sûresi, âyet: 30-31).

Görülüyor ki Allah, erkeklere de kadınlara da harama gözlerini kapamalarını ve tenâsül uzuvlarını haramdan muhâfaza etmelerini emrediyor. Gene Allah, zinâyı haram kıldığını bir çok âyetlerde kesinlikle belirtmiştir. Nitekim buyurur:

— **Onlar ki Allahın yanında başka bir tanrı daha** (katıp) **tapmazlar. Allahın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar. ZİNÂ ETMEZLER. Kim bunlardan birini yaparsa cezaya çarpar. Kıyâmet günü de azabı katmerleşmiş ve o** (azabın) **içinde hor ve hâkir ebedî bırakılır** (Fürkan Sûresi, âyet: 69).

Sahâbeden birisinin şöyle dediği rivayet edilir:

— Zinâdan sakının! Çünkü onda altı tane zarar-

lı haslet vardır. Bunların üçü dünyada, diğer üçü de âhirette görülür. Dünyada görülenler:

1 — Rızk noksan olur.
2 — Ecel kesilir.
3 — Yüz kararır.

Âhirette görülenler:

1 — Allahın gazabına sebep olur.
2 — Hesap zor olur.
3 — Azap görmesine sebep olur.

Hz. Musâ sorar:

— Ey Rabbim, zinâ edenin cezası nedir?

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— O'na ateşten öyle bir gömlek giydiririm ki, eğer bu gömlek bir dağın tepesine konsa sabaha kadar dağ kül hâline gelir.

MESÂBİH'de peygamberimizden şu hadis rivâyet edilir:

اِذَا زَنَى الْعَبْدُ خَرَجَ مِنْهُ الْاِيمَانُ وَكَانَ فَوْقَ رَاْسِهِ كَالظُّلَّةِ فَاِذَا خَرَجَ مِنْ ذَالِكَ الْعَمَلِ رَجَعَ اِلَيْهِ الْاِيمَانُ.

— Kişi zinâ ettiği zaman kendisinden imân çıkar ve başının üstünde bir gölge gibi durur. Ne zaman bu fiilden uzaklaşırsa o zaman avdet eder.

İKNÂ isimli eserde de şöyle bir hadis vardır. Allah'ın Resûlü buyururlar ki:

— Erkeğin, kendisine helâl olmayan bir kadının rahmine akıttığı meniden daha büyük bir günah yoktur.

Livâta (erkeğin erkekle cinsî münâsebette bulunması) zinâdan da kötüdür. Enes İbni Mâlik'in Peygamberimizden rivâyet ettiği bir hadis buna işâret eder. Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

مَنْ لاطَ لا يَجِدُ رائِحَةَ الْجَنَّةِ وَإِنَّ رائِحَتَها لَتُوجَدُ مِنْ مَسيرَةِ خَمْسِمِائَةِ عامٍ.

— Kim livâta yaparsa cennet kokusu görmez. Halbuki cennetin kokusu da beş yüz senelik mesâfeden duyulur.

Lût Aleyhisselâmın kavmi livâtaya müptelâ olmuştu. Genç oğlanlarla münâsebette bulunmak âdet hâlindeydi. Allah onlara Lût Aleyhisselâmı peygamber olarak gönderdi. O, kavmini bu kötü alışkanlıktan işmenederek onları Allah yoluna davet etti, günah işlemekte ısrar etmeleri hâlinde Allah'ın azabını hatırlattı. Fakat livâtacılar, Allah'dan gelebilecek bir azaba inanmadılar ve şöyle dediler:

— Eğer doğru söyleyenlerden isen Allahın azabını getir bize. (Ankebût Sûresi, âyet: 29'un bir kısmı).

Bunun üzerine Lût aleyhisselâm kavmine karşı Rabbından yardım istedi. Dedi ki:

— Ya Rabb, o fesatçılar topluluğuna karşı bana yardım et! (Ankebût Sûresi, âyet: 30).

Peygamber Lût'un bu imdat isteği üzerine Allah Gök'e livâtacıların üzerine taş yağdırmasını emretti. Her taşta kimin üzerine düşecekse onun ismi yazılı idi. Şu âyet bu gerçeğe işâret eder:

— (Azap) **emrimiz gelince,** (o memleketin) **üstünü altına getirdik ve tepelerine balçıktan pişirilmiş, istif edilmiş taşlar yağdırdık ki onlar Rabbının katında hep damgalanmışlardı. Onlar zâlimlerden uzak değildir.** (Hûd Sûresi, âyet: 82, 83).

Anlatırlar ki:

— Lût aleyhisselâmın kavminden bir tüccar vardı. Allah'ın azabı geldiği zaman bu tüccar, memleke-

tinde değildi. Ticâret maksadıyle Mekke'de bulunuyordu. O sırada Allah'ın gökten yağdırdığı taşlardan bir tanesi geldi. Harem'de bu kişiye isâbet etmek istedi. Fakat Allah'ın emri üzerine melekler taşa dediler ki:

— Geri dön! Adam Harem-i Şerifte'dir.

Bunun üzerine taş geri döndü ve kırk gün havada kaldı. Bu zaman zarfında Lût kavminden olan tüccar da alış-verişini tamamlamıştı. Harem-i Şerif'ten çıkar-çıkmaz taş ona isâbet etti ve öldürdü.

Lût Aleyhisselâm, Allahın emri üzerine karısını ve kendine tâbi olanları bulunduğu şehirden çıkarmış ve ayrılırken aslâ geri bakmamalarını söylemişti. Fakat karısı buna riâyet etmedi. Kavminin başına gelecek azâbı duyunca arkasına baktı ve:

— Vah, kavmim! dedi.

Bu sırada bir taş yetişti ve başına düşerek onu öldürdü. (*).

(*) Lût Aleyhisselâmın kavminin sapıklıkları ve feci âkıbetleri Kur'an'da müteaddit yerlerde acıklı ve ibretli bir şekilde anlatılmaktadır. Şöhretli âlim Gazali'nin burada yazdıklarının bir çoğu âyetlerde aynen vardır. Zaten geçmiş kavimler hakkında en kesin ve doğru haberi Allah'ın kitabı Kur'an'dan alabiliyoruz. Sırası gelmişken Lût Aleyhisselâmın kavminden bahseden bazı âyetlerin meâllerini muhterem okuyucularımıza arz edelim. (Mütercim).

— Lût kavmi de gönderilen peygamberleri yalancı saydı. Hani biraderleri Lût onlara, «Allah'dan korkmaz mısınız?» demişti. «Şüphesiz ben size gönderilmiş emin bir peygamberim». «Artık Allah'tan korkun ve bana itâat edin». «Ben buna karşı sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim mükâfaatım âlemlerin Rabbından başkasına âit değildir.» «Siz Rabbınızın sizin için yarattığı zevcelerinizi bırakıp da insanların içinden, erkeklere mi gidiyorsunuz? Hayır, siz helâlı bırakıp harama giden bir kavimsiniz.»

Dediler ki:

— Ey Lût, sen bu davadan vazgeçmezsen, yemin olsun mutlaka memleketimizden kovulup, çıkarılanlardan olacaksın.

Mücahit der ki:

— O gün sabahleyin Cebrâil aleyhisselâm, livâtacıların ülkesine geldi. Sınırlarından o ülkeyi kopardı. Sonra kanadını altına soktu ve üzerine aldı. Daha sonra göğe kaldırdı. Öyle ki, gök sakinleri horozların ötüşünü, köpeklerin havlayışını işittiler. Cebrâil aleyhisselâm, nihâyet ülkeyi alt-üst etti. İlk düşen, evlerin perdeleri idi. Onlara isâbet eden azap hiç bir kavme isâbet etmedi.

Sonra kanadın altına soktu ve üzerine aldı. Daha sonra da kasaba ve şehirlerini alt-üst etti. Tamamı beş şe-

---

Lût dedi:

— Ben sizin bu yaptığınıza elbet öfkelenenlerdenim. Ey Rabbım, beni ve bana tâbi olanları onların yapageldikleri bu kötülüğün azabından kurtar.

— Bunun üzerine biz de (Allah) onu ve ehlini tamamen kurtardık. Geri kalanların içinde yalnız bir koca karı vardı. Sonra geridekileri tam bir sûrette helâk ettik. (Şuarâ Sûresi, âyet: 160 - 172).

(Lût Aleyhisselâmın kavmi yola gelmeyip peygamberlerine meydan okuyunca, haklarında ilâhî hüküm mühürlenir. Livâtacılar mahvedilecektir. Bu ilâhi kararı Peygamber Hz. Lût'a bildirmek üzere genç ve güzel oğlanlar sûretinde melekler gelir. Şehre girerler. Doğru Lût Aleyhisselâmın evine giderler. Ne var ki livâtacılar onları görmüştür. Şehevî hislerinin tahrikiyle, genç ve güzel oğlanlar sûretinde görülen bu meleklerin peşine takılarak Lût'un evine kadar takip ederler. Ve evine gelen oğlanları (melekler) isterler. İlk anda onların melek olduklarını Lût da bilmez. Evine gelmiş bayağı misafirler sanır. Kavminin tasallut etmek için, gelenleri ondan istemesi üzerine çok sıkılır. Ve misafirlerini mütecâvizlerden korumak için çareler arar. Bu çaresizlik içinde bir ara şöyle der:

— İşte kızlarım, onlar sizin için daha temizdir.

Fakat livâtacıların gözü oğlanlar (melekler)dedir.

— Senin kızlarında bizim gözümüz yok. Ne istediğimizi sen bilirsin! derler. Aşağıda meâllerini vereceğimiz âyetler hâdisenin bu safhasını anlatmaktadır. (Mütercim).

— Elçilerimiz Lûta gelince, o bunlar yüzünden kaygılandı, bunlar yüzünden göğsü daraldı ve: «Bu, çetin bir gündür!» dedi.

hir idi ve en büyükleri SODOM'du. Berâe sûresinde bahsi geçen ve alt-üst edildiği ifade edilen şehirler işte bunlardır. O tarihlerde burada dört milyon kişinin bulunduğu söylenir.

— Lûtun kavmi kendisine doğru soluk soluğa koşarak yanına geldi. Onlar daha evvelden kötülükleri işlemeğe alışmış kimselerdi. Lût: «Ey kavmim, dedi işte kızlarım. Sizin için onlar daha temizdir. Artık Allah'dan korkun, beni misâfirlerimin arasında küçük düşürmeyin. İçinizde aklı başında bir adam yok mu sizin?»

— Dediler: «Yemin olsun, senin de bildiğin gibi, bizim senin kızlarınla hiç bir hak ve alâkamız yoktur. Sen bizim ne istediğimizi elbette bilirsin.

— Lût da; «Ah, dedi, size yetecek bir kuvvetim olsaydı, yahut sarp bir kaleye sığınabilseydim!» (Hûd Sûresi, âyet: 77, 80).

(Lût Aleyhisselâmın bu ıztırabı çok sürmez. Gelen misafirler, kendilerinin insan olmadıklarını, Allah'ın elçisi melekler oduklarını, üzülmemesini ve livâtacı kavminin kendilerine bir kötülük yapamayacaklarını, âile efradını alarak arkasına bakmadan şehirden uzaklaşmasını, ahlâksız livâtacıların mahvedileceğini söylerler. Aşağıda meâllerini verdiğimiz âyetlerden bu safhayı takip edelim. —Mütercim—).

— Elçi melekler: «Ey Lût, emin ol, biz Rabbının elçileriyiz. Onlar sana kat'iyyen dokunamazlar. Sen hemen gecenin bir kısmında âilenle yürü (yola çık). İçinizden hiçbiri geri kalmasın. Yalnız karın müstesna. Çünkü kavmine isâbet edecek azap şüphesiz ona da çarpacaktır, onların helâk zamanı sabah vaktidir. Sabah vakti de yakın değil mi?» dediler.

— Azap emrimiz gelince, o memleketin üstünü altına getirdik ve tepelerine balçıktan pişirilmiş, istif edilmiş taşlar yağdırdık ki onlar Rabbının katında hep damgalanmışlardı. Onlar zâlimlerden uzak değildir. (Hûd sûresi, âyet: 81, 83).

———o———

SILA-İ RAHİM, ANA - BABA HAKKI

Şânı yüce olan Allah buyurur:

وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِينَ تَسَائَلُونَ بِهِ وَالْاَرْحَامِ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا.

— **Kendisinin adını öne sürmek sûretiyle birbirinize dileklerde bulunduğunuz Allah'dan ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının! Çünkü Allah sizin üzerinizde tam bir gözeticidir.** (Nisâ Sûresi, âyet: 1'in bir kısmı).

— **Demek, idâreyi ve hâkimiyeti ele alırsanız hemen yeryüzünde fesad çıkaracak, akrabalık münâsebetlerinizi bile parçalayıp kesecekmsiniz, öyle mi? Onlar öyle kimselerdir ki Allah kendilerini rahmetinden tardederek kulaklarını sağır, gözlerini kör yapmıştır** (Muhammed Sûresi, âyet: 22, 23).

— **O fâsıklar ki Allahın,** (kitaplarında Muhammede îmân etmeleri hakkındaki) **ahid ve emrini —O'nu tekid de ettikten sonra— bozarlar, Allahın birleştirilmesini emrettiği şeyi —hısımlık bağlarını, cemiyet birliğini, peygamberlere imanda birleşmeyi— keserler, yeryüzünde bozgunculuk yaparlar. İşte onlar hüsrana uğrayanların tâ kendileridir** (Bakara Sûresi, âyet: 27).

— **Allaha verdikleri sözü kuvvetli teminât ile desteklendikten sonra bozarlar, Allahın bitişdirilmesini** (devam ettirilmesini) **emrettiği şeyi kıranlar, yeryüzünü fesada verenler yok mu? İşte onlar, lânet onlara,**

yurdun kötüsü olan cehennem de onlara! (Ra'd Sûresi, âyet: 25).

Peygamberimizin bu mevzû ile alâkalı hadîsleri:

Allah bütün mahlûkatı yarattıktan sonra SILA-İ RAHİM ayağa kalkarak dedi ki:

— Ey Rabb, bu, akrabalık duygularının kopmasından sana sığınanın makamıdır.

Allah buyurdu:

— Evet, SILA-İ RAHİM yapana benim yaklaşmama, SILA-İ RAHİM'i yapmayandan uzaklaşmama razı değil misin?

— SILA-i RAHİM dedi:

— Evet!

Allah buyurdu:

— İşte bu sanadır!

Peygamberimiz aleyhisselâm, daha sonra buyurdular ki:

— İsterseniz âyeti okuyun!

Ve kendisi okudu:

— Demek idareyi ve hâkimiyeti ele alırsanız hemen yeryüzünde fesad çıkaracak, akrabalık münâsebetlerinizi bile parçalayıp keseceksiniz, öyle mi? Onlar öyle kimselerdir ki Allah kendilerini rahmetinden kovarak kulaklarını sağır, gözlerini kör yapmıştır. (Muhammed Sûresi, âyet: 22, 23).

Allah ondan razı olsun, Hz. Ebû Bekir'in rivâyet ettiği bir hadisde, Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— Zulmedenlere ve akrabalık bağlarını koparanlara (Sıla-i Rahim yapmayanlar) **Allah, âhirette ayrıca azap hazırladığı gibi dünyada da acele olarak cezalandırır. Bu iki fiilin** (zulmetme ve Sıla-i Rahim yapmama) **dışında, âcilen dünyada cezâsı verilmeğe lâyık başka bir günah daha yoktur.**

— Akrabalık bağlarını koparanlar (sıla-i Rahim yapmayanlar) **Cennete girmez.** (Buhari-Müslim) .

— İnsanoğlunun amelleri her perşembe ve cuma gecesi Allaha arzedilir. Bunlardan sıla-i rahim yapmayanlarınki kabul edilmez.

— Bana Cebrâil geldi, dedi ki: «Bugün Şabanın onbeşinci gecesi (Berâat Kandili)dir. Bu gece Allah, Beni Kelp Kabilesinin (Koyunları çok olan bir kabile) koyunlarının tüyleri adedince insanı affeder. Yalnız, putperest-müşriklere, küs duranlara, akrabalık bağlarını koparanlara (sıla-i rahim yapmayanlara), kibirli-azametlilere, anasına-babasına karşı gelenlere ve içki içenlere bakmaz, onları affetmez.» (Beyhaki).

İbni Hıbbân ve diğer hadis kitablarında kaydedilen bir hadis şöyledir:

Üç zümre cennete girmez. Bunlar:

1 — İçki içenler,

2 — Akbaralık bağını koparanlar,

3 — Sihirbazlara inananlardır.

— Bu ümmetten bir zümre yeyip, içip, eğlenip, oynayıp yatarlar. Maymunlar ve domuzlar sûretinde sabahlarlar. Onlara, batma ve taşlanma isâbet eder. Sabahleyin diğer insanlar kalkınca onlar için, «Bu gece fülanın evi batmış, bu gece fülanın evinet aş yağmış!» derler. Lût Aleyhisselâmın kavminden bazı kabilelere (Livâtacılar, erkeklerle münâsebette bulunanlar) ve evlerine taş yağdığı gibi bunların üzerine de gökten taş yağar. Gene Âd Kavminin bazı kabileleri ve evleri üzerine öldürücü bir kasırga estiği gibi bunların üzerine de böyle bir rüzgâr-kasırga eser. Bütün bunlara sebep alkollü içki içmeleri, erkeklerin ipek elbiseler giymeleri, çalgıcı ve şarkıcı kadınlar edinmeleri, fâiz yemeleri ve tefecilik yapmaları, akrabalık bağlarını kesmeleri (sıla-i rahim etmemeleri)dir. (Beyhaki).

Allah ondan râzı olsun, Câbir anlatır:

Bir defasında Biz, toplanmış oturuyorduk. Resûlullah üzerimize geldi, dedi ki:

— Ey müslümanlar topluluğu, Allah'dan korkun! Kötü huylarınızı iyi huya çevirin, akrabalık bağlarını devam ettirin. (Sıla-i rahim yapın.) **Çünkü sıla-i rahim yapmaktan daha sür'atli bir sevap yoktur. Zulümden sakının, çünkü zulmün sebep olduğu azaptan daha süratli bir azap yoktur. Ana-baba hukukuna tecâvüz etmekten sakının, zirâ cennetin kokusu bin senelik mesafeden duyulur fakat Allah'a yeminle söylerim ki, anasını babasını inciten, akrabalık bağlarını kesen, yaşlı olduğu halde zina yapan ve komşusuna kibirlenen cennet kokusu duymaz. Azamet ve büyüklük yalnız Allaha mahsustur.**

Isbıhânî'nin naklettiğine göre, ashâbdan biri şu hadisi rivâyet eder:

Bir ara biz, Resûlullahın yanında oturuyorduk. Şöyle buyurdular:

Bugün burada, akrabalık bağlarını koparanlar oturmasın!

Allah Resûlünün bu sözleri üzerine, aramızdan bir genç kalktı, teyzesine gitti. Aralarında biraz kırgınlık vardı. Delikanlı, teyzesi için af diledi. O da onun için af diledi. Sonra tekrar aramıza geldi. Daha sonra, Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— İçlerinde akrabalık bağlarını koparanların bulunduğu bir millete rahmet inmez!

Peygamberimizin bu hadisi Ebû Hüreyre'nin rivâyetini teyid eder:

Ebû Hüreyre, peygamberimizden bahsediyordu. Bir ara dedi ki:

— Akrabalık bağlarını koparanlar yanımızda oturmasın!

Bu sırada mecliste bulunan bir genç kalktı, sıla-i rahim yapmadığı bir halası vardı. Ona gitti. Ve barıştı. Halası gence bunun sebebini sordu. Genç, Ebû Hüreyre'nin sözünü anlattı. Bunun üzerine halası, **«Git, bu meseleyi derinliğine öğren!»** dedi. Genç gitti, sordu. Ebû Hüreyre şu cevabı verdi:

Ben Resûlullah'dan işittim, şöyle diyordu:

اَلرَّحْمَةُ لاَ تَنْزِلُ عَلٰى قَوْمٍ فِيهِمْ قَاطِعُ رَحِمٍ.

— Akrabalık bağlarını koparanların bulunduğu bir millete Allah'ın rahmeti inmez!

— Akrabalık bağlarını koparanların bulunduğu bir millete melekler inmez. (Taberânî).

İbni Mes'ud, bir sabah namazından sonra bir toplulukta oturuyordu. Dedi ki:

— Allah'a yemin ederim ki, akrabalık bağlarını kesenler varsa aramızdan kalksın, gitsin! Biz Rabbımıza duâ edeceğiz. Akrabalık bağlarını koparanların bulunduğu yerde gök kapıları kapalıdır, duâlar kabul olmaz. (Tebarânî).

SILA-İ RAHİM, ARŞ'ta asılıdır. Der ki:

Kim beni ifâ ederse Allah ona erişir, kim beni keserse Allah ondan uzaklaşır. (Buhari — Müslim).

Allah ondan râzı olsun, Abdurrahman İbni Avf rivâyet eder:

Resûlullah'dan işittim, şöyle diyordu:

— Allah buyurur ki: «Ben Allah'ım, Ben Rahman'ım, RAHİM'İ yarattım. Ve onun için bir ismimi böldüm. Kim SILA-i RAHİM yaparsa ben ona yaklaşırım. Kim bunu keserse ondan uzak olurum!»

— Fâizin en kötüsü, haksız yere bir müslümanın ırz ve namusuna el atmaktır. SILA-İ RAHİM Allah

tarafından bir rahmettir ki, birbirine girerek bir şebeke teşkil etmiş damarlara benzer. Kim onu keserse Allah o kimseye cenneti haram kılar.

— **RAHİM** (sıla-i rahim), Allahın Rahman isminden türeyen ve girift damarlara benzeyen bir şebekedir.

Üç şey ARŞ'da asılıdır.

1 — RAHİM (sıla-i rahim). **Der ki: «Allahım, ben seninleyim, ayrılmam!»**

2 — EMÂNET: Der ki: «Allahım, ben seninleyim. İhânet etmem!»

3 — NİMET: Der ki: «Allahım, ben seninleyim. Nankörlük etmem!»

Buhârî-Müslim kaydeder:

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ وَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ
وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ وَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَلْيَقُلْ
خَيْرًا اَوْلِيَصْمُتْ.

— Kim, Allaha ve âhiret gününe inanıyorsa misafirine ikrâmda bulunsun. Kim, Allaha ve âhiret gününe inanıyorsa akrabalık bağlarını kesmesin. Kim Allaha ve âhiret gününe inanıyorsa hayır söylesin, yoksa sükût etsin! (Buhârî - Müslim).

Gene Buhârî-Müslim kaydeder:

— Kim rızkının bol olmasını, ecelinin uzatılmasını isterse akrabalık bağlarını koparmasın! (Buhârî - Müslim).

— SADAKA, SILA-İ RAHİM... Allah bu ikisi ile ömrü bereketlendirir, su-i hâtime (ölüm anında imânsız gitme)**yi, mekruh ve mahzurlu şeyleri defeder** (Ebû Ya'lâ).

Ebû Yalâ'nın kaydettiğine göre, Has'amlı birisi, peygamber aleyhisselâm ile aralarında geçen bir konuşmayı şöyle nakleder:

Bir defasında ben, Resûlüllah'a gelmiştim. Resûl aleyhisselâm, ashâbından bir topluluğun yanında oturuyordu. Kendisine dedim ki:

— Sen Allahın Resûlü müsün?

Dedi:

— Evet!

Dedim:

— Ey, Allahın Resûlü, Allahın yanında hangi amel daha sevimlidir?

Dedi:

— Allaha îmân etmek!

Dedim:

— Sonra?

Dedi:

— Sılâ-i Rahim!

Dedim:

— Ey Allahın Resûlü, Allahın yanında en kötü amel nedir?

Dedi:

— Allaha eş-ortak tanımak!

Dedim:

— Sonra?

Dedi:

— Sıla-i Rahim'i kesmek!

Dedim:

— Sonra?

Dedi:

— Kötülük işlemeği emretmek, iyilik yapmaktan vazgeçirmek!

Bir defasında, Allah'ın Resûlü bir seferde idi. Bir

ara karşısına bir Arâbi (göçebe arab) çıktı Peygamberin devesinin yularını tutarak:

— Ey Allahın Resûlü, beni cennete yaklaştırıp cehennemden uzaklaştıracak şey'i bana haber ver! dedi. Peygamber aleyhisselâm bir an sükût etti, sonra ashâbına bakındı. Daha sonra şöyle buyurdu:

— Bu, hidâyete ermiş!

Resûlullah'ın bu sözü üzerine Arâbi:

— Nasıl dedin? diye atıldı. Peygamber aleyhisselâm da tekrar etti:

— Bu, hidâyete ermiş!

Sonra Allah Resûlü şunları ilâve etti:

— Allaha ibâdet edersin. O'na hiç bir şeyi eş-ortak yapmazsın. Namazı kılar, zekâtı verir, sıla-i Rahim yaparsın. Bırak deveyi- Ondan ayrıldıktan sonra Allah Resûlü şöyle buyurdular:

— Eğer emrettiklerime yapışırsa cennete girer. (Buhârî-Müslim).

Bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle buyurdu:

— Allah bir milletin ülkesini mamur kılar, mallarını, mülklerini çoğaltır. Halbuki onlara öfkeli olduğundan, yarattığından beri onlara nazar etmiş değildir.

Kendisini dinleyenler sordular:

— Bu nasıl olur, ey Allahın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Akrabalık bağlarını kesmedikleri için! (Taberâni).

İbni Hıbbân ve diğer hadis kitablarında kaydedildiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlüne soruldu:

— Ey Allahın Resûlü, insanların en hayırlısı kimdir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Allah'dan en çok korkan, sıla-i Rahim yapan, iyiliği emreden ve kötülüklerden sakındıran?

Allah ondan râzı olsun, Ebû Zer anlatır:

Dostum peygamber bana bazı güzel hasletler öğütledi. Öğütledi ki:

— Kendimden yüksek olanlara bakmayayım, dâima kendimden aşağıdakilere bakayım. Öğütledi ki:

— Düşkünleri seveyim, onların en düşkünlerini!.. Öğütledi ki:

— Akrabalarım beni arkaya atmış olsalar bile ben onlarla akrabalık bağlarını koparmayayım. Öğütledi ki:

Dinime bağlı olduğum için benimle alay edenlerden korkmayayım. Öğütledi ki:

— Acı dahi olsa doğru konuşayım, doğruyu söyleyeyim. Öğütledi ki:

— «Lâ Havle ve'lâ Kuvvete İllâ Billâh!» sözünü çok söyleyeyim. Çünkü bu, cennet hazinelerinden bir hazinedir. (Taberâni, İbni Hıbbân).

Buhâri - Müslim ve diğer hadis kitapları kaydeder:

— Peygamberin zevce-i Mutahherelerinden Meymûne, kendisine âit bir köleyi peygambere danışmadan âzâd eder. Peygamberimiz gelince der ki:

— Haberin var mı, Ey Allahın Resûlü! Ben kölemi âzâd ettim!

Resûlullah sorar:

— Sen mi yaptın?

Meymûne der:

— Evet! Ben yaptım.

Bunun üzerine Allah'ın Resûlü şunları söyler:

— Dayılarına verseydin, senin için daha sevaplı olurdu. (Buhârî, Müslim ve diğerleri).

Bir defasında Peygamberimize bir adam gelerek dedi ki:

— Ben büyük bir günah işledim. Tevbe etsem kabul olur ve Allah bağışlar mı?

Resûlullah ona sordu:

— Annen var mı,

Gelen adam dedi:

— Hayır!

Resûlullah sordu:

— Teyzen var mı?

Gelen adam dedi:

— Evet!

Bunun üzerine Resûlullah ona buyurdular ki:

— Ona iyilik yap! (İbni Hıbbân, Hâkim).

— SILA-İ RAHİM YAPAN, kendi SILA'sına karşılık verilen kimse değildir. SILA-İ RAHİM YAPAN o kimsedir ki karşı taraf ondan akrabalık bağlarını koparır, fakat buna karşılık O, bu bağları devam ettirir. (Buhârî).

Dâima başkalarının peşinden giden zayıf fikirliler gibi olmayın ki onlar şöyle derler:

— İnsanlar bize iyilik ederse biz de onlara iyilik ederiz. Bize zulmederlerse biz de onlara zulmederiz. İnsanlar size iyilik ederse siz de onlara iyilik etmeğe, onlar size kötülük ederse siz onlara kötülük etmemeğe nefsinizi alıştırın! (Tirmizî).

Bir defasında, ashâbdan biri, Resûl aleyhisselâma şöyle dedi:

— Ey Allahın Resûlü, benim akrabalarım var. Ben akrabalık bağlarını devam ettiriyorum, onlar koparıyorlar. Ben onlara iyilik ediyorum, onlar bana kötülük ediyorlar. Ben onlara iyi ve yumuşakça muâmele ediyorum, onlar bana câhilce ve kabaca muâmele ediyorlar.

Resûlullah bunları dinledikten sonra buyurdular ki:

— Eğer dediğin gibi isen, sanki sen, onların üzerine sıcak kül (kor) **serpmişsin. Sen bu hâl üzere devam ettikçe onlara karşı Allah'ın yardımı senden uzaklaşmaz.** (Müslim).

— Sadakanın en fâziletlisi, içinde düşmanlık besleyen akrabaya verilen sadakadır. (Taberânî).

Bu hadis, peygamberimizin aşağıdaki hadisi mânasındadır.

— Seninle akrabalık bağlarını kesenlerle sen bu bağları devam ettir. (Sana düşmanlık besleseler sen onlara dostluk göster.)

Bir defasında, Resûl aleyhisselâm ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle dedi:

ثَلاٰثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ حَاسَبَهُ اللّٰهُ حِسَابًا يَسِيرًا وَاَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ
قَالُوا وَمَا هِيَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ تُعْطِي مَنْ حَرَمَكَ وَتَصِلُ مَنْ
قَطَعَكَ وَتَعْفُوَ عَمَّنْ ظَلَمَكَ فَإِذَا فَعَلْتَ ذَالِكَ يُدْخِلُكَ الْجَنَّةَ.

Üç şey vardır ki kimde bulunursa Allah onun hesabını kolaylaştırır ve rahmetiyle cennetine koyar.

Sahâbiler sordular:

— Nedir onlar, ey Allahın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

1 — Seni mahrum bırakana senin vermen,

2 — Seninle akrabalık bağlarını kesenlere sıla-i rahim yapman,

3 — Sana zulmedenleri affetmendir. İşte bunları işlediğin zaman Allah seni cennete koyar. (Taberânî, Bezzâr, Hâkim).

———o———

ANAYA - BABAYA İYİLİK

Buhârî ve Müslim'de kaydedildiğine göre, bir defasında, Ibni Mes'ud ile Resûl aleyhisselâm arasında şöyle bir konuşma geçti:

Ibni Mes'ud:

— Ey Allahın Resûlü, Allahın indinde hangi amel daha sevimlidir?

Resûlullah:

— Vaktinde kılınan NAMAZ!

İbni Mes'ud:

— Sonra hangisi?

Resûlullah:

— Anaya-babaya iyilik!

İbni Mes'ud:

— Sonra hangisi?

Resûlullah:

— Allah yolunda CİHAD!

Allah'ın Resûlü Peygamberimiz aleyhisselâmın, bu konudaki diğer bazı hadisleri de şöyledir:

— Evlât, babanın hakkını hiçbir suretle ödeyemez. Ancak babasını köle olarak bulsa da onu satın alarak âzât etse o zaman ödeyebilir. (Müslim).

Bir defasında Peygamberimize bir adam geldi ve dedi ki:

— Ey Allahın Resûlü, hicret ve cihad için senden izin istiyorum. Allah'dan sevap diliyorum.

Bunları dinleyen Allah'ın Resûlü sordu:

— Anandan, babandan hayatta olan var mı?

— Evet, ikisi de hayatta.

Resûlullah:

— Allah'dan ecir mi istiyorsun?

— Evet!

Resûlullah:

— Git ananının-babanın yanına, onların gönlünü hoş et! (Müslim).

Peygambere bir adam geldi ve dedi ki:

— Ben, Allah yolunda cihad yapmak istiyorum, fakat buna gücüm yetmiyor!

Resûl aleyhisselâm sordu:

— Anandan, babandan hayatta olan var mı?

Adam dedi:

— Evet, anam sağdır!

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Git, Allah'dan ananın gönlünü hoş etmeyi talep et. Bunu yaptığın zaman sen Hacc, umre ve cihad yapmışça ecir alırsın! (Taberânî).

Bir ara, birisi, Resûlullah'a dedi ki:

— Ey Allahın Resûlü, ben Allah yolunda cihad yapmak istiyorum!

Resûl aleyhisselâm ona sordu:

— Anan hayatta mı?

— Evet!

— Git onun ayaklarına kapan. Cennet oradadır! (Taberânî).

Birisi Resûl aleyhisselâma sordu:

— Ey Allahın Resûlü, ananın-babanın, evlâdı üzerindeki hakkı nedir?

Allahın Resûlü buyurdular ki:

— Onlar senin cennetin ve cehennemindir! (İbni Mâce).

— Analarınıza-babalarınıza iyilik edin ki evlâtlarınız da size iyilik etsin. İffetinizi koruyun ki kadınlarınız da iffetli olsun! (Taberânî).

Bir defasında Resûl aleyhisselâm, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle buyurdular:

— Burnu yere sürünsün, burnu yere sürünsün, burnu yere sürünsün!

Kendini dinleyenler sordu:

— Kimin burnu sürünsün, ey Allahın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Anasının-babasının veya sadece birisinin ihtiyarlık anına yetişip de cennete girmeyenin! (Müslim).

Bir defasında Allah Resûlü minbere çıkarak şöyle dedi: «Âmin, âmin, âmin!» sonra buyurdu ki:

Bana Cebrail geldi. Dedi ki:

— Ey Muhammed, kim anasından-babasından birine erer de ona iyilik yapmadan ölürse cehenneme girer. Allah uzak etsin! Âmin de! Dedim:

Âmin!

Dedi:

— Ey Muhammed, kim Ramazana yetişir de ölür fakat affedilmezse cehenneme girer. Allah uzak etsin! Âmin de! Dedim:

Âmin!

Dedi:

— Kim ki yanında ismin zikredilir de sana salâvat ve selâm getirmez ve ölürse cehenneme girer. Allah uzak etsin! Âmin de! Dedim:

— Âmin! (Taberânî).

Bir defasında, ashâbdan birisi ile Resûlullah arasında şöyle bir konuşma geçer:

— Ey Allahın Resûlü, iyilik etmeme en çok lâyık olan kimdir?

Resûlullah:

— Annen!

Sonra kimdir?

— Annen!

Sonra kimdir?

— Annen!

Sonra kimdir?

— Baban! (Buhâri - Müslim).

Allah ondan razı olsun, Hz. Ebû Bekir'in kızı Esmâ anlatır:

Annem bana geliyordu. Fakat O, Resûlullahın zamanında putperest idi. Peygamberden fetvâ istedim, dedim ki:

— Ey Allahın Resûlü, annem bana geldi, fakat o İslâmlıktan kaçınıyor. Annemle akrabalık bağlarını devam ettireyim mi?

Resûlullah buyurdular ki:

— Evet, annenle akrabalık bağını kesme! (Buhârî - Müslim).

İbni Habbân ve Hâkim kaydeder:

رِضَا الرَّبِّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِى رِضَا الْوَالِدَيْنِ وَسَخَطُ الرَّبِّ فِى سَخَطِ الْوَالِدَيْنِ.

— Allahın rızası, ananın-babanın rızasındadır. Allahın kırgınlığı, ananın babanın kırgınlığındadır. (İbn Hıbbân, Hâkim).

Bir defasında ashâbdan biri Allah'ın Resûlüne sordu:

— Ey Allahın Resûlü, anam-babam öldükten sonra onlara iyilik yapacak bir yol var mı?

Resûlullah buyurdular:

— Evet, onlar için duâ ve istiğfâr etmek, vâdedip

de yerine getiremedikleri bir şey varsa onu ifâ etmek, akrabalara sıla-i rahim yapmak ve onların dostlarına izzet-i ikramda bulunmak! (Ebû Dâvud, İbni Mâce).

— Bir gün Hz. Ömer'in oğlu Abdullah Mekke yolunda bir A'râbi ile karşılaşır. Abdullah ona selâm verir ve kendisinin binmekte olduğu merkebe onu bindirir, ayrıca kendi başındaki sarığı da ona verir. Kafilede bulunan Mâlik İbni Dinâr der ki:

Biz Abdullah'a dedik ki:

— Allah sana hayırlar versin, onlar a'rabîdir, çok az bir şeye razı olurlar.

Hz. Ömer'in oğlu da dedi ki:

— Bunun babası, Ömer İbni Hattabın (babamın) dostudur ve ben Resûlullahtan işittim, şöyle diyordu:

— İyiliklerin en iyisi evlâdın, babasının dostlarına sıla-i Rahim yapmasıdır. (Müslim).

Allah ondan râzı olsun, Ebû Bürde anlatır:

Bir gün Medine'ye gelmiştim. Abdullah İbni Ömer bana geldi «Ben sana niçin geldim biliyor musun?» dedi. Ben «Hayır!» dedim. Dedi ki:

— Ben, Resûlullahtan işittim. Şöyle diyordu:

— «Kim babasına sıla-i rahim yapmak isterse, o öldükten sonra dostlarını ve ahbaplarını ziyâret etsin!» Halbuki Ebû Ömer ile senin baban arasında kardeşlik ve dostluk vardı. Bunun için ziyarete geldim. (İbni Hıbbân).

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz, eskiden vukubulmuş bir hâdiseyi şöyle anlatır:

Bizden önceki kavimlerden üç kişi ticâret maksadıyle yola çıkarlar. Giderken bir ara yağmura tutulurlar ve bir mağaraya sığınırlar. Fakat dağdan düşen bir büyük taş mağaranın ağzını kapar. Bu durum karşısında kendi kendilerine şöyle derler:

— Bu taştan bizi ancak bir şey kurtarır! Daha önce işlemiş olduğumuz iyi ameller yüzü-suyu hürmetine bizi kurtarması için Allah'a duâ etmek!

Bu arada içlerinden biri şöyle duâ eder:

— Ey Allahım, benim yaşlı bir anam, bir de yaşlı babam vardı. Ben, onlara akşam sütlerini içirmeden hiç kimseye bakmazdım. Bir gün bazı ihtiyaçların temini için dışarı çıkmış, onların süt içme zamanına yetişememiştim. Onlar uyumuşlardı. Sütlerini sağdım. Onlardan önce başkalarının içmesini saygısızlık saydım. Süt bardağı elimde olduğu halde onların uyanmasını bekledim. Bu bekleyiş şafak atıncaya kadar devam etti. O zaman uyandılar ve sütlerini içtiler. Allahım, eğer ben bunu sırf senin rızan için yaptı isem bu bâdireden bizi kurtar!

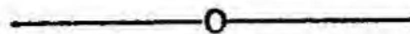
Bu duâ üzerine taş biraz aralandı. Fakat henüz çıkacak kadar değildi

İkinci şahıs, halasının kızı ile zinâ yapmak üzere iken sırf Allah rızası için buna yaklaşmadığını söyleyerek Rabbına duâ etti ve taşın aralanmasını istedi. Taş biraz daha aralandı, fakat gene çıkacak kadar değildi.

Üçüncü şahıs şöyle duâ etti:

— Allahım, benim yevmiyeli bir işçim vardı. Ücretinin bir kısmını benden alamadan gitmişti. O ayrıldıktan sonra ben o para ile bir koyun almıştım. Bu koyun çoğalarak bir sürü olmuştu. Yıllar sonra ücretini almak üzere geldiği zaman onun parasiyle alınıp sürü hâline gelen o koyunları kendisine teslim etmiştim. Eğer bunu senin rızan için yaptı isem bizi bu taştan kurtar!

Bundan sonra taş tamamen aralandı ve onlar da oradan kurtuldular. (Buhârî-Müslim).

ZEKÂT, CİMRİLİK

Şânı yüce olan Allah buyurur:

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَهُمْ بَلْ
هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

— Allahın fazlından kendilerine verdiği nimetleri iyilik yolunda sarfetmekte cimrilik edenler zinhar bunun haklarında bir hayır olduğunu sanmasınlar. Bil'akis bu, kendileri için bir şerdir. Onların cimrilik ettikleri şey kıyâmet günü boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allahındır. Allah ne yaparsanız hepsinden hakıyle haberdardır. (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 180).

— Vay haline o Allaha ortak tanıyanların ki, onlar zekât vermezler. Onlar âhireti inkâr edenlerin tâ kendileridir. (Fussilet Sûresi, âyet: 6, 7).

Peygamberimizin bu mevzûda söylenmiş hadislerinden bazıları şöyledir:

— Malının zekâtını vermeyen hiç bir kimse yoktur ki kıyâmet günü o mal güçlü-kuvvetli bir yılan şekline getirilip onun boynuna dolanmasın!

Ey ümmetim, beş haslet vardır ki sizin bunlara müptelâ olmanızdan vè bu hasletlere yetişmenizden Allaha sığınırım.

1 — Kötü kadınların zuhur etmesi, fuhuş ve ahlâksızlığın bütün cemiyeti sarması. Bu haslet zuhur edince cemiyet fertleri, seleflerinde bulunmayan ağrılara, sancılara ve çeşitli rahatsızlıklara maruz kalırlar.

2 — Ölçüde-tartıda hile yapmaları, noksan tartmaları. Bu halde kıtlık ve geçim sıkıntısı baş gösterir. Devlet büyükleri halka zulmeder.

3 — Mallarının zekâtını vermemeleri. Bu hâl zuhur edince gökten yağmur yağmaz. Öyle ki yeryüzünde hayvânât olmasa bir damla yağmur yüzü görmezler.

4 — Allahın ve Resûlünün gösterdiği güzel ahlâk esaslarını terketmeleri. Bu hâl zuhur edince Allah onlara dışarıdan bir düşman musallat eder. Ellerinde bulunan bazı şeyleri aldırırlar.

5 — Devlet büyüklerinin, Allahın kitabı ile hükmetmemesi. Bu durumda Allah onlara iç huzursuzluğu verir. Birbirleriyle uğraşırlar, birbirlerine kötülük yaparlar. Cemiyette her yönden huzursuzluk artar.

— Allah, öleceği zaman cömertleşen, fakat bütün hayatı boyunca cimrilik yapan kişiye öfkelenir.

İki haslet mü'minde toplanmaz. Bunlar:

1 — Cimrilik,

2 — Kötü huydur.

— Allah yeminle bildirir ki, cimri cennete girmez.

— Cimrilikten sakının! Çünkü cimrilik insanlara çağrıda bulunur, onlar zekâtlarını vermezler. Çağrıda bulunur, sıla-i rahim yapmazlar. Çağrıda bulunur, cinâyet işlerler, birbirlerinin kanını dökerler.

— Allah, kötü tînetliliği yarattı ve onu cimrilik ve mal etrafında tavaf ettirdi.

Hasan Basrî'ye cimrilikten sorarlar, şu cevabı verir:

— Cimrilik; kişinin yardım olarak vereceği şeyleri kayıp, malını-mülkünü sımsıkı tutup kimseye bir şey vermemeği ise şeref saymasıdır.

Mal sevgisi, uzun emel, fakir düşme korkusu ve çocuk sevgisi (çocuğumun her şeyi olsun, fakir düşmesin) düşüncesi cimriliğe götüren şeylerdir. Nitekim hadiste buyrulur:

— **Çocuk sevgisi cimriliğe götürür.**

İnsanlardan bazıları da ne malının zekâtını verir, ne kendisi yer, ne de çoluğuna-çocuğuna yedirir. O'nun bütün zevki paralarını temâşâ etmesi ve bu paraların kendi elinde bulunmasıdır. Halbuki öleceğini de bilmektedir!.. Nitekim şâirler bu mevzûda şöyle derler:

Ey kardeşim, nice insanlar vardır, hayvandır,
Bakarsın sûretâ basiretli-akıllı bir insandır.
Anlar hemen malına bir zarar gelse,
Gamsızdır, aldırmaz, dini yok bile edilse.
Cimrilik bir hastalıktır insan olana yakışmaz,
Akıllılar, dindarlar cimrilikle aslâ uyuşmaz.
Zenginlikten cimriliği tercih ederse kim,
Aldanmıştır o kimse ederim ben yemin.
Yazık o kimseye ki, dünyayı-âhireti mahvetti,
Dünyasını ucuza sattı, âhirete eli boş gitti.
O mal ki ondan dostlar, garipler faydalanmaz,
Sahibine ondan hiç bir şey kalmaz.
O malın sonu vârisin elinde kalmaktır,
Cimriye düşen ise âhirette nâdim olmaktır.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Bişr der ki:

— Cimri ile karşılaşmak insana keder verir. O'na nazar etmek ise kalbi kasvetlendirir.

Eskiden, necip Arap kavimleri cimrilikten ve korkaklıktan ar ederlerdi.

Ver! aslâ korkma fakir kalırım diye,
Rızıklar ezelde bölüştürülmüştür, bu korku niye.
Vefâsız dünyada cimrilik fayda vermez,
İkbâli olana vermekten zarar gelmez.
Görürüm bütün insanları cömerde dost,
Görmedim cimriye âlemde tek dost.
Cimriliğin, sahibine zarar verdiğini gördüm,
Nefsime cimri densin diye ikramda bulundum.

CİMRİ'ye; başkası için kazanmak, zahmete katlanmak ve kazandığının zevkini tadamamak ve hayrını görememek alçaklığı bile kâfidir. Nitekim, şâir bu gerçeği ifade eden şiirinde şöyle der:

Pespâyedir tamahkârâne mal biriktiren,
Vârise kalacak malı kendi muhâfaza eden.
Av köpeği gibi av tutar, kendi açtır,
O'nun aklı başkasının yemesi için çalışır.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, İmâm-ı A'zam der ki:

— Ben, cimrinin âdiliğini söyleyemem. Çünkü cimrilik cimriyi bir mesele hakkında tecessüse ve inceden inceye araştırmaya sevkeder. İçinde her dâim aldanma korkusu vardır. Bunun için hakkından fazla alır. Bu karakterde bir insan kendisinden emin olunmağa lâyık değildir.

Bir gün Yahyâ Aleyhisselâm İblisle karşılaşır. Aralarında şöyle bir konuşma geçer:

Yahyâ Aleyhisselâm:

— En çok sevdiğin ve en çok öfkelendiğin insanı bana söyler misin?

İblis:

— En çok sevdiğim cimri mümindir, en çok öfkelendiğim ise cömert fâsıktır.

Yahyâ Aleyhisselâm:

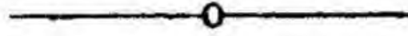
— Niçin böyle?

İblis:

— Çünkü müminin cimriliği bana kâfidir. Halbuki cömert fâsık'a gelince, Allahın, cömertliğine muttali olup onu affetmesinden korkarım.

İblis bunları söyleyip yola koyulurken de şunları ilâve eder:

— Sen Yahyâ olmasaydın sana haber vermezdim.

UZUN EMEL

Peygamberimiz Sallallâhü aleyhi ve sellem buyururlar ki:

Ey ümmetim, sizin için korktuklarımın en korkulusu iki şeydir:

1 — UZUN EMEL,

2 — HEVAY-İ NEFSİNE UYMAK.

Uzun emel âhireti unutturur. Hevây-i nefse uymak ise kişiyi doğru yoldan saptırır.

Ben, üç şeyin üç kişiye üç şeyi mutlaka getireceğine kefilim:

1 — Bütün varlığıyla dünyaya sarılmak. Bu, öyle bir fakirlik getirir ki, artık ondan sonra zenginlik olmaz. Yani, bütün varlığını dünyaya hasreden kimse ne kadar çok kazanırsa kazansın kendini zengin olmuş görmez.

2 — Dünyaya haris olmak. Bu, öyle bir meşgale getirir ki, artık ondan sonra hiçbir ibâdet, hiçbir hayırlı iş için boş zaman kalmaz. Harisâne dünyaya sarılan kimsenin ibâdet ve diğer hayırlı işler için hiç boş zamanı yoktur.

3 — Dünya malı ile cimri olmak. Bu öyle bir keder, öyle bir tasa getirir ki artık ondan sonra sevinç ve ferahlık yoktur. Hem kendine hem de başkasına cimri olan kimse fazla mal biriktirememekten devamlı üzüntü içindedir.

Bazı büyüklerimizin bu mevzûdaki sözleri:

Ebudderdâ:

— Ey insanlar, utanmaz mısınız? Bina yaparsınız, içinde oturamayacaksınız. Uzun emellerde bulunursunuz, yetişemeyeceksiniz. Dünya malını toplarsınız, yiyemeyeceksiniz. Sizden önceki kavimler, sizden daha sağlamlarını yapmışlar, sizden daha çok dünyalık toplamışlar ve sizden daha uzun emellerde bulunmuşlardı. Fakat gün doldu, şatafatlı binaları mezarlığa döndü; uzun emelleri onları aldattı; topladıkları dünyalıklar mahvoldu.

Hz. Ali:

— (Hz. Ömere hitâben) iki dostuna (Hz. Peygamber ve Hz. Ebubekir) kavuşmak istersen yamalı elbise ve yamalı ayakkabı giy. Uzun emelli olma. Doyasıya yeme.

Aşağıdaki beş şeyi Hz. Âdem, oğlu Şit'e öğütler ve onun da ölmeden önce oğullarına öğütlemesini emreder:

1 — Oğullarına söyle; dünyaya tamah etmesinler, ona bağlanmasınlar. Ben ebedî cennet tamahına kapıldım. Bu yüzden Allah beni cennetten çıkardı.

2 — Oğullarına söyle; kadınların hevây-i nefslerine uymasınlar. Ben kendi karımın hevây-i nefsine uyarak yenmesi yasak edilen meyvadan yedim. Sonra nedâmet duydum.

3 — Oğullarına söyle; yapacakları her işin âkibetini düşünsünler. Eğer ben yaptığım şeyin âkibetini düşünseydim maruz kaldığım musibete uğramayacaktım.

4 — Oğullarına söyle; kalbleri bir şeyden korktuğu zaman ondan uzaklaşsınlar. Ben, yasak meyveden yemeğe başladığım zaman kalbim ürpermiş ve kork-

muştu. Fakat ben geri dönmemiş ve uzaklaşmamıştım da nedâmet beni sarıvermişti.

5 — Oğullarına öğütle, işlerinde istişâre etsinler. Eğer ben meleklerle istişâre etseydim, uğradığım musibete uğramayacaktım.

Mücâhid:

— Abdullah İbni Ömer bana dedi ki: «**Sabah vaktinde, akşama, akşam vaktinde sabaha çıkabileceğine güvenme. Ölmeden önce hayatının kıymetini bil, onu değerlendir. Hastalıktan önce sıhhatinin kıymetini bil. Çünkü yarın isminin ne olacağını bilemezsin.**»

Bir defasında, Resûlullah sallallâhü aleyhi vesellem, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle buyurdu:

— Hepiniz cennete girmek ister misiniz?

Ashâb dedi:

— Evet, ey Allahın Resûlü!

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Uzun emelleri bırakın, Allah'dan hakkıyle hayâ edin!

Ashâb dedi:

— Biz hepimiz Allah'dan hayâ ederiz.

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Allah'dan hayâ etmek bu değildir. Allah'dan hayâ etmek, kabri ve yok olmayı hatırlamaktır. Allah'dan hayâ etmek, içini-dışını ve kalbini kötü niyetlerden ve kötü düşüncelerden korumakdır. Kim ki, canı âhiret hayatını kazanmayı çekerse dünyanın şatafatından sıyrılsın. İşte bu noktada kişinin Allah'dan hakkıyle hayâsı başlar ve bu hayâ onu Allah dostluğuna götürür:

— Bu ümmetin ilklerinin kurtuluşu DÜNYA ZEVK ve ŞATAFATINDAN ELÇEKME iledir. Sonrakilerin felâketi ise CİMRİLİK ve UZUN EMEL iledir.

Allah ondan râzî olsun, Ümmül-Münzir anlatır:

Bir akşam Allah Resûlü bir topluluğun yanına geldi ve onlara, hitâben «Ey insanlar, Allah'dan utanmaz mısınız?» dedi. Topluluk, «Niçin böyle söylüyorsunuz, ey Allah'ın Resûlü?» deyince şunları söyledi:

— Yiyemeyeceğiniz malı toplarsınız. Erişemeyeceğiniz günler için emellere dalarsınız. İçinde oturamayacağınız binalar yaparsınız.

Allah ondan râzı olsun Ebû Said Hudrî anlatır:

Bir ara, Üsâme İbni Zeyd, bedelini bir ay sonra vermek üzere Zeyd İbni Sabit'den 100 liraya bir köle satın almıştı. Bunu işiten Resûlullah şöyle buyurdular:

— Bedelini bir ay sonra vermek üzere bir köle satın alan Üsâme'ye şaşmıyor musunuz? Üsâme uzun emellidir. Varlığım kudret elinde bulunan Allaha yeminle söylerim ki, ben göz kapaklarımın her açılışında bir daha kapanmadan rûhumun Allah tarafından kabzedileceğini sanırım. Bir tarafımı kaldırdığım zaman canım tende iken onu yerine koyabileceğimi sanmam. Ağzıma bir lokma alınca onu yutmadan ölebileceğimden emin olmam!

Daha sonra Allah Resûlü şunları söyledi:

— Ey Âdemoğulları, eğer aklınız varsa, nefsinizi ölü sayın. Varlığım kudret elinde bulunan Allaha yeminle söylerim ki, sizin başınıza geleceği vâdedilen şeyler mutlaka vuku bulacaktır. Siz, onun önüne geçebilecek değilsiniz.

Allah ondan râzî olsun, İbni Abbâs rivâyet eder:

Resûlullah küçük abdest'e gider ve abdestten sonra taş toprak ile silinirdi. Ben kendisine suyun yakınında bulunduğunu söylerdim. O şöyle derdi:

— Bana teminât verilmedi ki! Belki suya yetişmeden rûhum kabzolunuverir.

Yine anlatıldığına göre bir gün Peygamberimiz, eline üç çomak aldı. Bunlardan birini önüne, ikincisini yan tarafına koydu. Üçüncü çomağı ise uzakça bir yere attı. Sonra sordu:

— Nedir bu?

Sahabe, «Doğrusunu Allah ve Resûlü bilir!» deyince şunları söyledi:

— Şu önümdeki, insan; şu yanımdaki ecel; şu uzağa attığım ise EMEL'dir. İnsan, kendisinden çok uzaklarda bulunan emeline yetişmek ister ve biteviye koşar. Fakat ecel kendisine yakın olduğu için O, emele yetişmeden ecel onu yakalayıverir.

HARAMI TERKETMEK

Allaha itâat etmek demek; O'nun farz kıldıklarını harfiyyen ifâ etmek, haram kıldığı şeylerden kaçınmak ve çizdiği hudutta durmak demektir. Mücâhid, **«Dünya'dan nasibini de unutma!»** (Kasas Sûresi, âyet: 77) meâlindeki âyetin açıklamasında şöyle der:

— Buradaki «NASİP»ten murad, kişinin Allaha İTÂAT ETMESİ'dir.

Ey okuyucu, bil ki İTÂAT'ın esası; ALLAHI BİLMEK, ONDAN KORKMAK ve HAREKETLERİNİ ALLAH İÇİN MURÂKABE ETMEK'ten ibârettir. Kişi bu dört esastan yoksun ise, imânın hakikatini idrâk edememiş demektir. Çünkü Allaha itâat; ancak O'nu tanımakla olur, varlığına, herşeyin yaratıcısı olduğuna, herşeyi bildiğine, herşeye kudretinin yettiğine ve fâni varlıkların ilminin onu aslâ ihâta edemeyeceğine, vehimlerin tasavvurunun dışında bulunduğuna, benzerinin olmadığına ve herşeyden haberdar olduğuna inanmakla olur.

Bir A'rabi Muhammed İbni Ali İbni Hüseyn'e şöyle der:

— İbâdet ettiğin zaman Allahı gördün mü?

Muhammed İbni Ali:

— Görmediğim zata ibâdet etmiş değilim.

A'râbi:

— Nasıl gördün?

Muhammed İbni Ali:

— O'nu, bizim anladığımız mânâda gözler görmez. Fakat îmân hakikatiyle kalbler görür. O, bizim DUYULARIMIZ'la idrâk edilmez, insanlara benzemez. ALÂMETLER'le bilinir, kendisine hâs VASIFLARI vardır. Takdir ve hükümlerinde zulmetmez. İşte bu, Allah'tır. Kâinatta ondan başka ibâdete lâyık birisi yoktur. Göklerin ve yerin sahibidir.

Bunun üzerine a'râbi dedi ki:

— Allah, elçiliğini nereye vereceğini çok iyi bilendir.

Kâbül-Ahbâr'ın şöyle dediği rivâyet edilir:

— Eğer Âdemoğulları benden zerre miktarı daha fazla Allah'ın azametini yakînen bilmiş olsalardı su üzerinde yürürler, rüzgârla uçarlardı.

Allahı idrâkten âciz olduğunu ikrâr edenin bu ikrârını İMÂN sayan Rabbımızı tenzih ederiz. Nitekim Allah'ın nimetlerine garkolan kişinin, bu nimetlerin şükrünü edâdan âciz olduğunu ikrâr etmesi de Rabbımız tarafından «KULUNUN ŞÜKRETMESİ» olarak kabul edilmektedir.

Mahmud Verak şöyle der:

Nimet sayılırsa Allahın nimetlerine şükrüm,
Vâciptir bu nimete de şükretmem benim.
Nimetlere şükür de Allahın lûtfu iledir,
Günler de uzasa ömür de uzasa bu böyledir.
Allah'dan bir sevinç geldi mi herkesi kaplar,
Kazârâ keder gelse peşini bir sevap yoklar,
Sevinçte de, kederde de bir nimet vardır,
Fakat bunu idrakten vehimler, karalar-denizler, dardır.

Kişi, Allahını tanıyınca hemen kendisinin kul

olduğunu ikrâr etmesi gerekir. Kalbde îmân yerleşince Allah'a ibâdet ve itâat etmek vâcip olur.

İmân iki esastan ibârettir. Bunlar:

1 — Zâhirî imân,

2 — Bâtınî imândır.

Zâhirî imân, inandığını dil ile söylemekten ibârettir. Bâtınî imân ise kalbden inanmaktır. Mü'minler, Allah'a itâat ve O'na yakınlık derecesi bakımından birbirlerinden farklıdırlar. İMÂN onları bir çatı altında toplar. Fakat Allahın hükmüne râzı olmak, tevekkül etmek, amelleri sırf O'nun için yaparak derece bakımından yükselmek ve Rabbının ikrâmına nâil olmak hususlarında ayrı ayrı derecelere sahiptirler.

İHLÂS: Kişinin, yaptığı ibâdetler ve diğer hayırlı işler için Allah'dan mükâfat beklememesidir. Çünkü, kişinin kendisini de, işlediği işi de yaratan Allah'dır. Eğer kişi sevap almak ve azaptan kurtulmak arzusuyla Allaha itâat ediyorsa o, tam ihlâslı bir insan değildir. Çünkü kendi menfaati için çalışıyor, demektir. Nitekim peygamberimizden rivâyet edilen bir hadis şöyledir:

— Sizden biri, ancak korkunca iş yapan kötü köpek gibi olmasın. Ücret verilmeden çalışmayan amele gibi de olmasın.

Şânı yüce olan Allah buyurur ki:

— İnsanlardan kimi de Allah'a dininin yalnız bir tarafından tutup ibâdet eder. Kendisine bir hayır dokunursa ona yapışır. Bir fitne isâbet ederse yüzü üstü döner. Dünyada da, âhirette de hüsrana uğramıştır o. Bu ise apaçık ziyanın ta kendisidir. (Hacc Sûresi, âyet: 11).

Allahın, bizim üzerimizde bir çok nimetleri ve ikramları vardır. Bu yüzden kendisine ibâdet ve itâat

etmemiz vâciptir. Ayrıca, fazladan olarak itâat edenleri mükâfatlandırmak, dalâlete düşenleri de cezalandırmak için ibâdet etmeyi bize emretmiştir.

TEVEKKÜL: Tevekkül; ihtiyaç anında Allaha güvenmek, zaruret anında O'na dayanmak ve musibet anında gönül huzûru ile metânet göstermektir. Allaha tevekkül edenler herşeyin Allahın takdiri ile vuku bulduğunu bilirler. Sebepler ise Allahın hükmü altındadır. Tevekkül edenler atalarına, evlâtlarına, mallarına-mülklerine mağrur olmazlar; onlara dayanmaz, onlara güvenmezler. Sadece Allah'ın hidâyetiyle bütün işlerini Allaha havâle ederler. Kim Allaha tevekkül ederse O, ona kâfidir.

RIZÂ: Takdir-i ilâhi ne sûretle cereyan ederse etsin, nefsin bunu hoş görmesi, kadere rızâ göstermektir. Bazı âlimler şöyle der:

— İnsanların Allaha en yakın olanı O'nun taksim-i ilâhisine en çok râzı olandır.

Şu da bazı ehl-i hikmetin sözlerindendir:

— Nice sevindirici şeyler vardır ki musibettir, hastalıktır. Nice de hastalıklar ve kederler vardır ki hayırdır, şifadır. Nitekim şâir öyle der:

Senin için vardır görülmeyen nice nimetler,
Sana musibetler yağdıran nice meserretler.
Hâdiselere sabret, işin sonu hayırdır.
Her kedere bir sevinç, her sevinç'e bir keder vardır

Bu mevzuda biz müslümanlara Allahın şu âyeti kâfidir:

— **Olur ki bir şey hoşunuza gitmezken o, sizin için hayırlı olur, bir şeyi de sevdiğiniz halde o da hakkınızda şer olur. Allah bilir, siz bilemezsiniz.** (Bakara Sûresi, âyet: 216).

Aziz okuyucu, bil ki, kişi keyfî yaşayışı bir kenara atmadıkça Allaha hakkıyle itâat edemez.

Bu mevzuda ehl-i hikmetin bazı sözleri şöyledir:

— Öğütlerin en tesirlisi, kalbdeki bir perde ile perdelenmeyendir. Dünyaya tapmak ve keyfî yaşayışlar birer perdedir. Kalbe hakikat sevgisinin girmesine engel olurlar.

Dünya bir sâattır, sen de onu bir itâat yap!

Ebulvelid Bâci şöyle der:

Bütün hayatımın bir sâat olduğunu bilince yakından,
Niçin zamanda cimrilik yapıp gitmeyeyim hak yolundan.

Bir ara, birisi peygamberimize şöyle der:

— Ben ölümden korkuyorum, tiksiniyorum!

Allah'ın Resûlü sorar:

— Malın-mülkün var mı?

Adam der:

— Evet!

Resûl aleyhisselâm buyururlar:

Gönder malını (ölmeden önce hayırlı işlerde sarfet!) Çünkü malı nerede ise kişi de oradadır.

Hz. Îsâ şöyle der:

Kişinin iyiliği üç şeyde belli olur:

1 — Konuşmada,

2 — Bakışta,

3 — Sükûtta.

Kim ki konuşmaları ilâhî ahlâk esasları dışında ise o, beyhudelik içindedir. Kim ki bakışları işe yaramayan lüzumsuz yerlerde dolaşıyorsa o, hatâlar içindedir. Kim ki sükût ettiği halde bu sükûtunu tefekkür yolunda kullanmıyorsa o, oyun-eğlence içindedir.

Keyfî yaşayışı terketmek, dünyevî düşünceleri ve dünya zevkleri ile safâ sürme emellerini kalbden atmakla olur.

Helâl olmayan şeylere göz atmaktan sakınmalıdır. Çünkü helâl olmayan şeylere bakmak kalbi manen öldürücü birer ok, ona zulmeden bir sultandır. Nitekim peygamberimiz aleyhisselâm, bu hususda şöyle buyururlar:

— **Helâl olmayan şeylere bakış, iblisin oklarından bir oktur. Kim, sırf Allah korkusu sebebiyle helâl olmayan şeylere bakmayı terkederse Rabbı ona öyle bir îmân verir ki, tadını kalbinde hisseder:**

Ehl-i hikmetin bu husustaki bazı sözleri:

Bakışlarını rasgele sağa-sola salıverenin, sonunda hayıflanması çok olur.

— Sağa-sola bakışlar, ahlâki olmayan hâdiseleri meydana çıkarır, insanı rezil eder, cehennemde uzun müddet kalmağa sebep olur.

— Gözlerine sahip ol. Eğer onları başıboş bırakırsan seni kötülüğe götürürler. Halbuki onlara sahip olursan bütün azâna sahip olursun.

Eflâtun'a sorarlar:

— Kalb için hangisi daha zararlıdır, kulak (kulağa gelen şeyler) mi yoksa göz (bakışlar) mı?

Eflâtun'un cevabı:

— Göz ile kulak, kalb için, bir kuşun iki kanadı yerindedir. Kuş ancak bu kanatlarla uçabilir, onlarla ayakta durabilir. Bazan kanatlardan birinin tüyleri yolunur, denge bozulur. Bu yüzden güçlükle ayakta durabilir. (Kulağın dinlediği lüzumsuz ve haram şeylerle, gözün baktığı lüzumsuz ve haram şeyler, kalbe aynı derecede zararlıdır.)

Adamın birisi bir köleye bakarak gülüyor ve onu

küçümsüyormuş. Bunu gören olgun bir kişi adama şöyle demiş:

— Ey akılsız adam, ey kalbsiz adam, ey gözleri manen harap olmuş adam! Yazıcı ve işlenen amelleri muhâfaza edici meleklerden utanmıyor musun ki, işlediklerini yazıp muhâfaza ediyorlar. Sana bakıyorlar; senin hakkında, bir bataklık çukura düşüp de etrafında toplanan ve kendisine bakan insanlara hiç aldırış etmeyen kişi olarak şâhitlik ediyorlar.

Kadî Ercânî şöyle der:

Ey gözlerim, bir bakışla faydalandınız,
Kalbimi şer çukuruna yuvarladınız.
Ey gözlerim, ellerinizi kalbimden çekiniz:
İkinizin bir kişiye saldırması eşkiyalıktır, biliniz

Hz. Ali'nin bir sözü de şöyledir:

— Gözler, şeytanın tuzaklarıdır. A'zâya en hızlı ve en şiddetli nüfuz eden gözdür. Kim, Rabbına itâat hususunda a'zâsını nefsinin peşine bırakırsa emeline vâsıl olur. Kim, dünya zevklerine nâil olma hususunda, a'zâsını nefsinin peşine bırakırsa amellerini iptal etmiş olur.

Kişinin nefsi ibâdet için saflaşınca,
Günah işlemeğe hiç meyil kalmayınca,
Bütün azasını itâate sevkettiği zaman,
İşte bu Allah'dan bir nimettir heman.
A,zâları onu ebedî cennete götürür,
O zaman ki onların hevâ ve hevesini öldürür.

İbni Mubârek şöyle der:

— İmânın esası, peygamberlerin Allah tarafından getirdikleri ilâhî esasları tasdik etmekten ibârettir. Kur'ân'ın Allah'ın kelâmı olduğunu tasdik eden onun-

la amel eder. Bu ameli onu Allahın gazabından kurtarır. Haramlardan kaçınan tevbe eder, kötü huylarını terkeder ve güzel ahlâklı olur. Helâlinden kazanan TAKVÂ sahibi olur. Farzları hakkıyle edâ eden hakîkî müslüman sayılır. Dili doğru olan sıkıntılardan kurtulur. Mazlûmun hakkını yemeyen kısastan kurtulur. Peygamberimizin güzel ahlâkına tâbî olanın amelleri temiz olur. Amellerini sırf Allah için yapanın bu amelleri makbul olur.

Allah ondan râzı olsun, bir defasında Ebudderdâ, peygamberimize şöyle dedi:

— Ey Allahın Resûlü, bana öğüt ver!

Resûl aleyhisselâm ona cevaben buyurdular:

— **Helâlinden kazan. Güzel ameller işle. Bir gün için bir günün rızkını iste. Nefsini ölü say!**

UCÜP: Amellerde UCÜP'e düşmekten sakınmalıdır. Çünkü ucüp (amellerine mağrur olmak), âfetlerin en büyüğüdür, amelleri en fazla fesada uğratan kötü bir huydur. Amellerine mağrur olan (amelleri ile UCÜP'e düşen) kimse, bu ameli ile Rabbı üzerinde bir minnet hakkı kurma sevdasındadır.. Amelinin kabul veya reddedildiğini düşünmez. Sahibini zillet ve ye'se sürükleyen nice masiyetler vardır ki azizliğe ve kibirlenmeğe sebep olan ibâdetlerden daha hayırlıdır.

RİYÂ: **Yerde ne varsa hepsi ve onunla birlikte bir misli daha o zulmedenlerin elinde olsaydı kıyâmet gününde uğrayacakları azabın fenalığından kurtulmak için elbette bunları fedâ ederlerdi. Halbuki o gün onlar için Allah'dan hiç de zan edemeyecekleri nice şeyler zuhura gelmiştir.** (Zümer Sûresi, âyet: 47). meâlindeki âyetin tefsiri hakkında denir ki:

— Bazı insanlar bir kısım ameller işlerler ve dünyada bunları iyi ameller olarak görürler. Halbuki bunlar âhirette birer kötü amel (günah) olarak karşılarına çıkarlar.

Bazı eski dini bütün müslümanlar yukarıda meâlini verdiğimiz âyeti okudukları zaman şöyle derlerdi:

— Yazık riyakârlara!

— **Artık kim Rabbına kavuşmayı ümit ve arzu ediyorsa güzel bir amel işlesin ve Rabbına ibâdette eş-ortak tutmasın** (Kehf Sûresi, âyet: 110'un bir kısmı).

Meâlindeki âyetin, **«Rabbına ibâdette eş-ortak tutmasın»** meâlindeki kısmı, **«İbâdetinde riyâ yapmasın»** şeklinde de açıklanmaktadır.

İbni Mes'ud'dan rivâyet edildiğine göre en son nâzil olan âyet, şu âyettir:

— **Öyle bir günden sakının ki hepiniz o gün Allaha döndürüleceksiniz. Sonra herkese kazandığı tam olarak verilecek, onlara haksızlık edilmeyecektir.** (Bakara Sûresi, âyet: 281).

Müminin TAKVÂ sahibi olup-olmadığı üç şeyle belli olur.

1 — Nâil olmadığı şeyler husûsunda TEVEKKÜL ediyorsa,

2 — Nâil olduğu şeylerde HÜSN-Ü RIZÂ gösteriyorsa,

3 — Kaybettiği ve elinden kaçırdığı şeyler husûsunda HÜSN-Ü SABIR gösteriyorsa.

Hikmetli bir söz:

— Sabreden VEFÂ'ya erişir.

Bâzı şâirlerin bu mevzudaki güzel şiirleri:

Eğer belâ gelirse sen sabretmelisin,
Ah-vah etme yoluna aslâ gitmemelisin!
Üzerine gelse bütün nimetleriyle dünya,
Onlara sabredersen var demektir sende takvâ.
Nefsinle durmadan mücâhede edersen,
Hiç engelsiz dilediğin yere gidersin.
Sabır, murat edilen şeyin anahtarıdır,
Sabredene sabır devamlı bir yardımcıdır.
Sabırlı olun, uzasa bile geceler,
Sabır çok kere kötü kişiyi bile mes'ut eder.
Çok kere sabırla nâil olunur,
Bulunmayacağı söylenen şey, sabırla bulunur.
Sabır, îmânın en sağlam kulpudur,
Hem şeytanın vesvesesinden kurtarır.
Sabrın sonunda selâmet vardır,
Temkinsizlikte ise hüsrân vardır.
Eğer bir fitnesiyle karşılaşırsan zamanın,
Ki bizde böyledir âdeti hep zamanın,
Giy durmadan hemen sabır gömleğini,
Zirâ sabır cennet bahçesine götürür sahibini.

Sabrın birçok dalları vardır:

1 — Farzları hakkıyle ve vaktinde ve devamlı olarak edâ etmekte sabır,

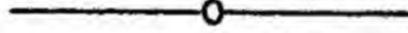
2 — Nâfileleri edâ etmekte sabır,

3 — Arkadaşlarından ve komşularından gelen ezâlara tahammül ve sabır,

4 — Müptelâ olunan hastalıklara tahammül ve sabır,

5 — Fakir olma halinde fakirliğe sabır,

6 — Masiyetlere, nefsin hevâi arzularına, şüpheli şeylere, vücudun bütün azalarının herbirinin mâlâyâni isteklerine sabır, vs. vs...dir. (*).

(*) Bu bahiste kısaca üzerinde durulan RİYÂ, UCÜP TEVEKKÜL... gibi konuları müellif MİNHACÜL-ÂBİDİN ÂBİDLER YOLU isimli eserinde daha açık ve geniş bir şekilde anlatmaktadır. Tam bilgi edinmek isteyen okuyucularımız oraya müracaat etsinler. (Bakınız: ÂBİDLER YOLU, Sayfa: 95-108, Türkçesi: Yaman Arıkan).

ÖLÜMÜ HATIRLAMAK

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

— Zevk ve eğlence arzularını soğutan şeyi (ölüm) çok hatırlayın.

Hadisin açıklaması şudur:

— Ölümü çok hatırlayın ki nefsinizin zevk ve eğlenceye olan meyli kırılsın. Böylece Allaha yönelin.

Allah ondan râzı olsun, bir defasında Hz. Âişe, peygamberimize sordu:

— Ey Allahın Resûlü, hiç şehidlerle beraber haşrolunacak birisi var mıdır?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Evet, bir günde gece-gündüz yirmi defa ölümü hatırlayan kimse şehidlerle beraber haşrolunur.

Ölümü çok hatırlayan, şehidlerle beraber haşrolunur. Çünkü ölümü çok hatırlayan kişi fâni dünya hayatına mağrur olmaz, kimsenin hakkını yemez ve âhiret için hazırlığını yapar. Ölümden gâfil olmak ise kişiyi dünya zevklerine dalmağa davet eder.

— Müminin hediyesi ölümdür.

Hadisin açıklaması şöyledir:

— Ölüm müminin hediyesidir. Çünkü dünya mümin için bir nevi zindandır. Zirâ dünyada bir çok meşakkatlere uğramaktan geri kalmaz. Meselâ kalbinin kasavetlenmemesi için çalışacak, şehevî arzuları söndürmek ve şeytanın vesveselerini uzaklaştırmak için

bir kısım zahmetlere göğüs gerecek. Bütün bunları yapmak onun için bir nevi zindan hayatı olacak. Buna karşılık ölümle bir nevi serbestlik kazanacak. İşte bu serbestlik onun hakkında bir nevi hediyedir.

— Ölüm her müslüman için bir kefârettir.

Peygamberimiz aleyhisselâm bu hadisleriyle ÖZÜ SÖZÜ DOĞRU, ELİNDEN-DİLİNDEN KİMSEYE ZARAR GELMEYEN, PEYGAMBERİMİZİN TEMİZ AHLÂKINA SAHİP OLAN ve BÜYÜK-KÜÇÜK HİÇBİR GÜNAHLA KİRLENMEYEN, sadece ufak-tefek hatâları bulunan HAKİKİ MÜ'MİNLERİ kasdetmiştir. İşte ölüm bu tip müminleri günahlardan temizler, büyük günahları işlemediği ve farzları da edâ ettiği için ufak-tefek günahlarına kefâret olur.

Allah rahmet eylesin, Atâ Horâsânî anlatır:

— Bir gün peygamberimiz bir meclise uğramıştı. Meclistekiler kahkahalarla gülüyorlardı. Bu manzarayı gören Allah'ın Resûlü, onlara hitâben buyurdular ki:

— Zevk ve eğlence arzularını giderecek şeyi anarak meclisinizi kokulandırınız.

Meclistekiler sordular:

— Zevk ve eğlence arzularını giderecek şey nedir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Ölüm!

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik'in rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyururlar:

— Ölümü çok hatırlayın. Çünkü ölüm günahlardan temizler, kişiyi TAKVÂ sahibi yapar.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Öğütçü olarak ölüm kâfidir.

Bir gün peygamberimiz mescide gelmişlerdi. Orada bir kısım topluluk konuşup-gülüşüyorlardı. Peygamberimiz bu topluluğa hitâben buyurdular ki:

— **Ölümü unutmayın, ölümü hatırlayın. Varlığım kudret elinde bulunan Allaha yeminle söylerim ki, eğer benim bildiğimi bilseydiniz az güler, çok ağlardınız.**

Peygamberimizin yanında bir adamdan bahsederler ve medh-ü senâda bulunurlar. Resûlullah onlara:

— Arkadaşınız ölümü anar mı? diye sorar. O'nu medhedenler, «Biz onun hiç ölümü andığını işitmedik» deyince Allah Resûlü:

— Sizin arkadaşınız övdüğünüz gibi değil, buyurur:

Allah ondan râzı olsun, İbni Ömer anlatır:

Bir gün ben de içlerinde olduğum halde on kişi Resûlullaha gelmiştik. Ensâr'dan biri dedi ki:

— Ey Allahın Resûlü, insanların en ferâsetlisi ve en şereflisi kimlerdir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Ölümü en çok ananları, ölüm için en çok hazırlananları!.. İşte ferâsetliler, şerefliler bunlardır. Bunlar dünyadan şerefle âhiret kerâmetini kazanmış olarak geçerler.

Hasan Basrî der ki:

— Ölüm, dünya hayatını rezil bir hâle soktu. Bu yüzden ferâsetlilere hiç neşelenme imkânı bırakmadı

Rabî İbni Haysem de şöyle der:

— Müminin, kavuşmayı beklediği, ölümden daha hayırlı bir kaybı yoktur.

Ehl-i hikmetten biri dostlarından birisine şunları yazmış:

— Ey kardeşim, keşke ölseydim, diye temennî edip de ölemeyeceğin gün gelip çatmadan bu dünyada ölümden sakın! (*).

İbni Sîrîn'in yanında ölümden bahsedildi mi, âdetâ her uzvu ölürdü.

Halife Ömer İbni Abdülaziz her gece âlimleri toplar, beraberce ölümden, kıyâmetten ve âhiretten bahsederler, sonra sanki önlerinde bir cenaze varmış gibi ağlarlardı.

İbrâhim Temîmî şöyle der:

İki şey beni dünya zevk ve eğlencesinden kesti:

1 — Ölümü anmak,

2 — Hesap vermek üzere Allahın huzûruna çıkmak.

Kaab'ın bir sözü de şöyledir:

— Ölümü bilene dünya meşakkat ve musibetleri kolay gelir.

Kadının biri Hz. Âişe'ye gelir ve kalbinin katılığından şikâyet eder. Hz. Âişe, O'na ölümü çok anmasını tavsiye eder ve böyle yaptığı takdirde yumuşak kalbli olabileceğini söyler. Kadın öyle yapar, hakikaten kalbinde bir hâlimselimlik hasıl olur. Sonra gelir, Hz. Âişeye teşekkür eder.

(*) (Kâinatın bugünkü nizamı bozulup kıyâmet günü vuku bulduğu ve insanlar ilâhî adâletin karşısında hesaba çekildikleri zaman bir kısım insanlar ölümü, ölmeyi, yok olmayı temenni edecekler. Fakat ölemeyecekler, yokolmayacaklardır. Kıyâmet gününün bu safhasının bir kısmını meâlen şu âyette görüyoruz —Mütercim—):

— Çünkü hakikaten biz size yakın bir azabın tehlikesini verdik. O gün herkes iki elinin önden yolladığı ne ise ona bakacak; kâfir ise, «Ah, ne olurdu ben bir toprak olaydım!» diyecek. (Nebe Sûresi, âyet: 40).

TEVEKKÜL - RIZA

A'râbi, Allah'ın Resûlüne sordu:

— Ey Allahın Resûlü, devemi bağlıyayım mı, yoksa salıverip tevekkül mü edeyim?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Önce deveni bağla, sonra tevekkül et!..

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Eğer Allaha hakkıyle tevekkül etseydiniz, sabah aç çıkıp akşam tok dönen kuşları rızıklandırdığı gibi sizi de rızıklandırırdı.

Şakik Belhî, rızk temin etmek için çalışmaz, esbâbâ tevessül etmezdi. Bir ara hacc dolayısıyle Mekkede İbrahim İbni Edhem ile karşılaştı. İbrahim İbni Ethem ona, rızk temini için böyle çalışmamasına neyin sebep olduğunu sordu. Şakik Belhî anlattı:

— Bir zamanlar çölde yolculuk yapıyordum. Çöl ortasında kanadı kırık bir kuş gördüm. Hareket edemiyor, uçamıyordu. Kendi kendime, **«Bak bakalım bu kuş nereden ve nasıl besleniyor?»** dedim ve biraz ileride bir yere saklanarak beklemeğe başladım. Derken ağzında bir çekirge bulunan bir kuş uçarak geldi ve çekirgeyi kanadı kırık kuşun ağzına bıraktı. Bundan sonra ben de kendi kendime şöyle dedim:

— Bu sağlam kuşa bu kanadı kırık kuşu besleten Allah, her nerede olursam olayım, beni de besler!

Ve çalışmayı bıraktım, sırf ibâdetle meşgul olmağa başladım.

Bunun üzerine İbrahim İbni Ethem şöyle dedi:

— Niçin sakat kuşu besleyen sağlam kuş olmuyorsun ki daha faziletli ve şerefli olasın! İşitmedin mi Allah Resûlü ne buyuruyor:

— **Veren el alan elden hayırlıdır.**

Hem, dâimâ her işinde her şeyin en yüksek derecesine tâlip olmak mü'minin şânındandır. Çünkü Allahın iyi kulları mertebesine ancak bu sûretle yükselinir.

İbrâhim İbni Ethem'in bu sözleri üzerine Şakik Belhî, yanlış yolda olduğunu anladı, O'nun elini öptü ve:

— Sen bizim üstâdımızsın! dedi.

Tevekkül ve Esbâbâ Tevessül mezvuunda çok mühim bir nokta vardır. O da şudur:

— Rızk temini için çalışılır, esbâba tevessül edilir. Fakat sebepler «HER ŞEY» değildir. Rızka sebep olan şeylere aslâ bakmamalı, onlara bağlanmamalı ve onlar üzerinde durmamalıdır. Rızkı takdir eden Allah'tır. O halde kişinin bütün nazargâhı, bakışlarının toplandığı tek şey Allah olmalıdır. Bunu basit bir misalle açıklayalım. Meselâ bir dilenci düşünelim. Eline bir kab alarak insanlardan bir şeyler toplamakta olsun. Verilen şeyler elindeki kaba konduğu ve kab bir sebep yerinde bulunduğu halde dilenci hiç kaba bakmaz. O'nun bütün nazarları, kendisine bir şeyler veren insanlardadır. Hadiste buyrulur ki:

— **Kim, insanların en zengini olmak isterse kendi elindekinden ziyâde Allah'ın yanındakine güvensin, ona itimat etsin!**

Huzeyfet-ül Maraşî İbrahim İbni Ethem'in hizmetinde bulunmuştu. Bir gün kendisinden, İbrahim İbni

Ethem'den gördüğü en garib şeyi anlatmasını istediler. Huzeyfe anlattı:

— Bir keresinde Mekke yolunda günlerce kalmış, yiyecek bir şey bulamamış ve sonra Küfe'ye girerek harap bir mescide konmuştuk. İbrâhim İbni Ethem bana baktı ve **«Ey Huzeyfe, seni aç görüyorum!»** dedi. Ben de, **«O, büyüğümün gördüğüdür!»** dedim. Bunun üzerine, **«Bana bir kalemle bir kâğıt getir»** dedi. Ben de getirdim. Besmeleden sonra, **«Her hâl-ü kârda maksud olan sensin, her mânâda işâret edilen sensin!»** cümlelerini yazdı. Daha sonra da şunları ilâve etti.

Ben hamd eden, ben şükreden, ben zikreden'im,
Ben aç'ım, ben kayıp'ım, ben ar edenim,
O, altı tanedir, ben tazmin ederim yarısını,
Ey Rabbım, sen de tazmin et diğer yarısını.

Bunları yazdıktan sonra kâğıdı bana uzattı ve:

— Git, kalbini Allah'dan başka kimseye bağlama ve karşılaştığın ilk insana kâğıdı ver! dedi.

Ben çıktım. Sokakta ilk karşılaştığım adam, katır üzerine binmiş gitmekte olan birisiydi. Kâğıdı ona uzattım. Aldı, okuyunca ağlamaya başladı. Sonra, **«Bu kâğıdı yazan nerede?»** diye sordu. Ben, **«İleride filân mescitte!»** dedim. Bana, içinde 600 lira bulunan bir kese uzattı. Biraz sonra başka bir adamla karşılaştım ve ondan, bu katır üzerinde gidenin kim olduğunu sordum. Bana cevaben, **«O, bir hıristiyandır!»** dedi. Sonra geldim, hâdiseyi İbrahim Ethem'e anlattım. **«O paraya dokunma, biraz sonra buraya gelecek sâhibi!»** dedi. Hakikaten bir sâat sonra, O hıristiyan adam geldi, İbrahim Ethem'in elini öptü ve müslüman oldu.

DÜNYA HAYATI

İlâhî kitap Kur'ân'ın esaslarına ve peygamberimiz Hz. Muhammed'in ahlâkına uymayan yaşayışları zemmeden âyetler pek çoktur. Kur'ân âyetlerinin çoğu bu husûsa temas eder, insanları keyfi yaşayıştan uzaklaştırmağa çalışır ve onları ilâhî ahlâk esaslarına uygun bir hayat yaşamağa davet eder. Peygamberlerin gâyesi de budur. Onlar ancak, insanları ilâhî ahlâk esaslarına çağırmak için Allah tarafından gönderilmişlerdir. Bu mevzudaki Kur'an âyetlerini burada yazıp meseleyi isbat etmeğe çalışmayacağız. Çünkü âyetler gâyet açık ve seçik olarak meseleyi bildiriyorlar. Biz sâdece peygamberimizin bu mevzudaki hadisleriyle diğer bazı büyüklerimizin sözlerini kaydedeceğiz. (*).

(*) Gerçekten Gazâli'nin dediği gibi dünya hayatını açık ve seçik olarak tasvir eden, Kur'an'a ve peygamberimiz Hz. Muhammed'in yaşayışına uymayan bir yaşayışın nasıl bir seraptan ibâret olduğunu anlatan âyetler pek çoktur. Muhterem okuyucularımıza meâlen bir kaç tanesini sunalım. —Mütercim—

— Biliniz ki (Kur'an'ın ve Hz. Muhammed'in ahlâk esaslarına uymayan bir) dünya hayatı ancak bir oyundur, bir eğlencedir, bir süstür, aranızda bir öğünüştür. Mallarda ve evlâtlarda bir çoğalıştır. Bunun misâli, bitirdiği nebat, ekicilerin hoşuna giden bir yağmur gibidir. Fakat sonra o nebat kurur da sen onu sapsarı bir hâle getirilmiş görürsün. Sonra da o, bir çörçöp olur. Âhirette çetin azap vardır. Allah'dan mağfiret ve rızâ vardır. Dünya hayatından

Bir ara peygamberimiz bir yerden geçerken orada çöplüğe atılmış bir koyun ölüsü gördü. Yanındakilere, **«Bu koyunun, sahibinin yanında bir değeri var mı?»** dedi. Onlar, **«Değeri olmadığı için atılmış!»** dediler. Bunun üzerine Resûlullah buyurdular ki: **«Varlığım kudret elinde bulunan Allah'a yeminle söylerim ki, ilâhî ahlâk esaslarına uymadan geçirilen bir dünya hayatının Allah yanında, bu koyunun, sahibi yanında olan kıymeti kadar değeri yoktur. Eğer Kur'ân esaslarına uymadan geçirilen bir dünya hayatının Allah yanında, bir sivri sineğin kanadı kadar değeri olsaydı, imânsızlara bir yudum su vermezdi.**

— Kur'an'ın ve peygamberimizin ahlâk esaslarına

---

faidelenmek bir aldanış faidesinden başka bir şey değildir. (Hadid Sûresi, âyet: 20).

— Onlara dünya hayatının misalini de irat et. (Dünya hayatı) gökten indirdiğimiz bir su gibidir ki, bununla yeryüzünün bitkileri (gelişip büyüyerek) birbirine karışır. En nihâyet (yaz olunca) kuru bir çöp kırıntısı hâline gelip rüzgârlar onu savuruverirler. Allah herşeyin üstünde bir kudret sahibidir.

— O mal, o oğullar dünya hayatının süsüdür. Bâki kalacak iyi amel ve hareketler ise Rabbının yanında sevapça da hayırlıdır, amelce de hayırlı. (Kehf Sûresi, âyet: 45-46).

— O küfredenlere gelince; onların amelleri (etrafında dağlar ve tepeler bulunmayan) dümdüz ve engin çöllerdeki bir serap gibidir ki, susayan onun bir su olduğunu sanır. Nihayet O, buna vardığı zaman orada hiç bir şey bulamamıştır. Kendi (ameli) yanında (yalnız) Allah'ı bulmuştur. O da onun hesabını tastamam vermiştir. Allah, hesabı çok sür'atli olandır. Yahut kâfirlerin ameli öyle derin bir denizdeki karanlıklar gibidir ki onu (o denizi) bir dalga kaplayıp bürümektedir. Bunun üstünde bir dalga, onun üstünde de bir bulut. (Hülasa) birbiri üstüne yığılmış tabaka tabaka karanlıklar. Hani oraya düşen bir kimse elini çıkardığı vakit hemen hemen bunu bile göremez. Allah kime nur vermemişse artık onun için bir ışık yoktur. (Nur Sûresi, âyet: 39-40).

uymadan geçirilen bir dünya hayâtı mümin için bir zından, kâfir için ise bir cennettir.

— Dünya ve dünyada Allah rızası için yapılmayan her şey lânetliktir.

Allah ondan râzı olsun, Ebu Mûsâ Eş'arî'nin nakleттiği bir hadisde, Resûl aleyhisselâm şöyle buyurular:

— Kim dünyasını severse âhiretine zarar ve Kim de âhiretini severse dünyasına zarar verir. Ebedi olanı fânî olana tercih ediniz.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

Her hatâ, ilâhî ahlâk esaslarına uymayan hareketlerden doğar.

Allah ondan râzı olsun, Zeyd İbni Erkam anlatır:

— Bir keresinde biz, Ebubekir ile beraberdik. Su istedi. Bal şerbeti getirdiler. İçmek üzere ağzına götürünce ağladı. Yanındakileri de ağlattı. Onlar biraz sonra sükût ettiler, fakat Ebubekir sükût etmedi, ağlamakta devam ediyordu. Sonra içmek üzere gene ağzına götürdü ve ağladı. Yanındakiler onun bu hâlini anlayamayacaklarını sandılar. Ebubekir sonra gözlerini sildi. Yanındakiler, «Ey Resûlullah'ın Halifesi, seni ağlatan şey nedir?» diye sordular. Ebubekir anlattı:

«Ben Resûlullah ile beraberdim. Kendinden bir şeyi defetmekte, uzaklaştırmaktaydı. Halbuki ben yanında bir şey görmüyordum. «Ey Allahın Resûlü, dedim, kendinizden uzaklaştırmağa çalıştığınız şey nedir?» De ki: «Bu dünya hayatı bana temsîlî olarak gösterildi. Ben de ona, (Benden uzaklaş!) dedim. Uzaklaştı, sonra geri gelerek (Sen benden kaçıyorsun, fakat senden sonrakiler benden kaçmayacak!) dedi.

Yine Allah'ın Resûlü başka bir hadislerinde şöyle buyurdular:

— Şaşılacak şeylerin en şaşılanı o kimsenin hâlidir ki, âhiret hayatını tasdik eder de, dünya hayatını Allahın koyduğu ahlâk esaslarına uyarak geçirmez.

Bir defasında peygamberimiz, bir süprüntülük (çöplük) ten geçiyordu. Onun başında durdu ve, «Dünya hayatına gelin!» diye seslendi. Sonra bu süprüntülükte çürümüş bir bez parçası, bir de gene çürümüş bir kemik alarak «İşte bu, dünya hayatıdır ve bu, dünyaya âit zinetlerin bu paçavra gibi çürüyeceğine, gene gördüğünüz o güzel insan vücutlarının birer çürümüş kemik hâline geleceğine işârettir!» buyurdular.

— Dünya hayatı tatlı bir helvadır. Allah sizi yeryüzüne kendi yerine halife yaptı, nasıl yaşayıp nasıl amel edeceğinize bakıyor, yahudilere ilk zamanları yeryüzü âmâde kılınınca azgınlık yaptılar, dünya hayatına aldandılar.

İsâ Aleyhisselâm şöyle der:

— Dünyaya tapmayın ki o, sizi köle yapmasın! Güzel ahlâklı olmak ve güzel ameller işlemek sûretiyle Allahın yanında bir hazine hazırlayın. Dünya için hazine hazırlayanın hazinesinin âfete maruz kalmasından korkulur. Halbuki Allah yanında hazine hazırlayanın hazinesinin âfete maruz kalmasından korkulmaz.

Yine Hz. İsâ havârîlerine hitâben der ki:

Ey Havârilerim, ben dünyayı sizin için kebap yaptım. Onu benden sonra tekrar diriltmeyin. Dünyada keyfî yaşayış, Allaha isyana sebep olur. Gene âhiret sevgi ve kaygısı ancak dünyada keyfî yaşayışı terketmekle hâsıl olur. Ey Havârîlerim, şu dünyadaki hayat köprüsünü Allahın koyduğu ahlâk esaslarına uymak sûretiyle geçiniz. İlâhî kanunlardan uzak, keyfî bir hayat yaşamayınız. Biliniz ki her hatânın başı Allahın emirlerine uymamaktır. Çok kere, bir sâatlık

bir hevâî yaşayış, sâhibini uzun elemlere sürükler. Dünya sizin için yüzü üstü serildi, siz de onun sırtına oturdunuz. Orada zâlim devlet adamları ve kadınlar sizinle çekişmesinler. Devamlı orucunuzu tutmak ve namazınızı kılmak suretiyle kadınların şerrinden korununuz. Dünya, hem arayan hem de aranan bir nesnedir. Âhirete tâlip olan kimseyi dünya arar ki dünyada rızkı tamamlansın. Dünyaya talip olanı da âhiret arar ki ölüm gelsin de boynundan yakalayıversin.

Allah ondan râzı olsun, Yesâr oğlu Mûsâ'nın rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— Allah, kendi koyduğu ahlâk esaslarına uyulmadan yaşanılan bir hayat kadar daha kötü bir şey yaratmadı ve yarattığındanberi böyle bir yaşayışa aslâ nazar etmedi.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Malın çokluğu sizi aldattı. İnsanoğlu, «Malım, malım!» der. Senin yeyip de yokettiğinden veya giyip de eskittiğinden veyahut da tasadduk edip bâki bıraktığından başka malın mı var ki? (İnsan için bâki kalacak olan yani devamlı olarak, «Malım!» diyebileceği şey, verdiği sadakalar, yaptığı iyilikler vs. dir).

Dünya, evi olmayanın evidir, malı olmayanın malıdır. Dünyada, mesuliyet hissi taşımadan mal servet biriktirmeyi yalnız akılsızlar yapar. Dünyada müslüman kardeşine düşmanlığı yalnız kara cahiller yapar. Dünyada müslüman kardeşine HASED'i yalnız hak-hukuk kaygusu olmayanlar yapar. Yalnız dünya için, harisce, şuursuzlar çalışır.

Kim ki sabahleyin kalktığı zaman en büyük kaygusu dünya ve dünyalık olursa onun Allah yanında hiçbir değeri yoktur. Ayrıca Allah onun kalbine dört şeyi musallat kılar:

1 — Kalbine KEDERLİ BİR DÜŞÜNCE verir, ondan ebediyyen kurtulamaz.

2 — Bir MEŞGALE verir, ondan kurtulup hayırlı işler yapmağa vakit bulamaz.

3 — İçine bir FAKİRLİK DUYGUSU verir, ne kadar kazansa tatmin olmaz.

4 — Uzun bir EMEL verir, aslâ sonuna ulaşamaz.

Allah ondan râzı olsun Ebû Hüreyre anlatır:

Bir defasında Allah'ın Resûlü bana «Ey Ebû Hüreyre, dünyayı bütün içindekilerle beraber sana göstereyim mi?» dedi. Ben, «Evet, ey Allah'ın Resûlü» dedim. Elimden tuttu, beni Medine'nin derelerinden bir dereye götürdü. Orada; içinde insan kafaları, insan tersleri, paçavra haline gelmiş bez parçaları ve çürümüş kemikler bulunan bir çöplük vardı. Allah Resûlü, «Ey Ebû Hüreyre, dedi, bu kafalar da sizin gibi haris idiler, sizin gibi emelleri vardı. Bugün ise onlar derisiz birer kemiktir. Daha sonra da çürüyüp kül hâline gelecekler. Şu tersler, nereden kazandılarsa kazanıp sonra midelerine indirdikleri yemeklerin tersleridir. Şu eskimiş paçavra bez parçaları onların giydikleri elbiselerdi. Şimdi rüzgâr onları burada yeldiriyor. Bu kemikler, onların faydalandıkları hayvanların kemikleriydi. Kim dünyaya ağlamak isterse ağlasın!»

Resûlullah bunları anlatırken ağlamamız kesilmedi, gittikçe şiddetlendi.

Dâvud İbni Hilâl der ki:

İbrahim Aleyhisselâmın suhufunda şöyle yazılıydı:

— Ey Dünya, sen benim (Allahın) koyduğum ahlâk esaslarına uyanlarca ne kadar hakirsin ki, onlar için zinetlendin, fakat ben onların kalbine, sana tapmamaları esasını koydum. Onlar senin üzerinde keyfî yaşamazlar, benim koyduğum ahlâk esaslarına tâbi

olurlar. Ey ilâhî ahlâk esaslarına uyulmadan yaşanılan dünya hayatı! Senden daha hakîr bir şey yaratmadım. Her hâlin küçüktür, basittir. Yok olmağa mahkumsun, seni yarattığım gün hiç kimsenin sana bâkî kalmamasına hüküm verdim. Senin üzerinde keyfî yaşayan cimri ve pinti bile olsa!.. Ne mutlu o kimselere ki kalbleri doğruluk üzeredir. Müjde onlara!.. Benim yanıma geldikleri zaman büyük mükâfatlarla karşılaşacaklar. Kabirlerinden kalktıkları zaman önlerinde bir nûr olacak. Onları rahmetimden istediklerine kavuşturuncaya kadar melekler ziyâret edecek!

Bir defasında peygamberimiz aleyhisselâm, yanında bulunan bir sahâbî topluluğuna hitâben şunları söyledi:

— Kıyâmet günü bir kısım insanlar gelirler, dağ gibi amelleri vardır. Cehenneme atılmaları emrolunur.

Ashâb sordu:

— Onlar namaz kılarlar mıydı?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Evet, namaz kılarlar, oruç tutarlar ve geceleri ağlarlardı. Fakat dünyevî bir menfaat mevzubahis olduğu zaman hemen atılırlar ve Allah'ı unuturlardı.

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, bir defasında peygamberimiz aleyhisselâm, bir hitâbesinde şunları söylemişti:

— Mü'min iki korku, iki ecel arasındadır. Bunlardan biri (Mâzî) **geçmiştir. Bunda, Allah'ın, hakkında ne hüküm verdiğini bilmez. Biri henüz bâkidir. Fakat Allah'ın ne hükmedeceğini gene bilmez. Kişi kendi nefsiyle kendisi için azık** (âhiret için) **hazırlasın. Dünyada âhireti için, hayatında ölümü için, gençliğinde ihtiyarlığı için hazırlansın. Çünkü Dünya sizin için yaratıldı. Siz de dünyada âhirete hazırlık yapacaksı-**

nız. Varlığım kudret elinde bulunan Allah'a yeminle söylerim ki ölümden sonra hayat meşakkatı yoktur. Dünyadan sonra yalnız cennet ve cehennem hayatı vardır.

Rivâyete göre bir ara, Cebrâil Aleyhisselâm Hz. Nûh'a sorar:

— Ey peygamberlerin en uzun ömürlüsü! Dünya hayatını nasıl buldun?

— Nûh Aleyhisselâm şu cevabı verir:

— İki kapılı bir ev gibi!.. Birinden girdim, diğerinden çıktım.

Peygamberimiz aleyhisselâm, dünya hayatı hakkındaki diğer bir hadislerinde şöyle buyurdular:

— Dünya hayatına dikkatli olunuz. Zira o, Hârût ve Mârût'dan daha sihirbazdır.

Yine peygamberimizden rivayet edilir:

Bir gün Resûlullah ashâbına geldi ve şunları söyledi:

— Sizden biri, Allahın, ondan basîretsizliği kaldırıp basîretli yapmasını murat eder mi? Haberiniz olsun, dünyada kim ne derece Allah'ın koyduğu Ahlâk esaslarına uymaz, uzun ve boş emellere dalarsa Allah o derece onun kalbinden basîreti kaldırır. Kim dünyada Allah'ın emirlerine uyar, uzun ve boş emelleri terkederse, o ona çalışmaksızın ilim ve hidâyet verir. Haberiniz olsun, sizden sonra bir kısım insanlar gelecek, zorla ve adam öldürme yoluyla mülk sahibi olacaklar, cimrilikle zengin olacaklar ve zenginlikleriyle övünecekler. Muhabbet-sevgi, ancak hevây-i nefse uymak sûretiyle olacak. Sizden kim bu zamana yetişirse meşrû kazancına râzı olsun, gayr-i meşrû yollardan zengin olmak elinde olsa bile bu yola tevessül etmesin, fakirliğe sabretsin. Hevây-i nefsine uymak sûretiyle başkalarının sevgi-muhâbbetine mazhar ol-

mak elinde olsa dahi bu yola gitmesin. Aziz olmak elinde olsa bile zelilliğe sabretsin. Fakat bu hareketiyle yalnız Allahın rızasını talep etmiş olsun. Böyle hareket ederse Allah ona elli SIDDÎK sevabı verir.

Hz. İsâ der ki:

— Yazık o dünyaya tapanlara! Nasıl ölecekler, dünyayı ve dünyadakileri nasıl terkedecekler? Dünya hayatı onları aldatır, rezil eder. Onlar ise dünyaya güvenip itimat ederler. Yazık, dünya hayatına mağrur olanlara! Dünya onları sevmedikleri ile karşılaştırıyor, sevdiklerinden ayırıyor. Vâdolundukları şeyleri onlara getiriyor. İşi-gücü dünyalık peşinde koşmak olan ve bütün amelleri hatâlarla dolu bulunan kimseye yazık! Yarın Allahın huzûrunda günahları yüzünden nasıl rezil olacak!

Allah bir ara vahiy yoluyla Hz. Mûsâ'ya şöyle hitap eder:

— Ey Mûsâ, zâlimlere hâs dünya hayatından sana ne! Zâlimlerin yaşayışı gibi yaşamak sana yakışmaz. Onlara hâs bu yaşayışa âit düşünceleri at. Aklınla böyle bir yaşayıştan sıyrıl. Zâlimâne geçirilen bir dünya hayatı ne kötüdür. Güzel ameller işleyerek geçirilen bir dünya hayatı ise ne güzeldir. Ben (Allah), mazlûmun hakkını zâlimden almak için onu (zâlimi) tarassut altında bulundururum.

Peygamberimiz, Ebû Ubeyde İbni Cerrahı ticaret maksadiyle sefere göndermiş, O da bir çok mal ile bu seferden dönmüş, Ensâr onun geldiğini işitmişti. Resûlullah ile beraber sabah namazını eda eden Ensâr, namazdan sonra Peygamberin etrafına toplandılar. Peygamberimiz onları böyle görünce gülümsedi ve, **«Zannediyorum Ebû Ubeyde'nin bir şeyler getirmiş olduğunu duydunuz!»** dedi. Onlar, **«Evet, Ey Allah'ın Re-**

sûlü!» diye cevap verince Peygamberimiz şunları söyledi:

— Sevinin ve sizi sevince garkedecek şeyleri hayal edin. Yeminle söylerim ki, ben sizin fakir düşmenizden korkmam. Fakat sizden önceki bazı kavimler dünyada bolluk içine düşmüşlerdi de bu yüzden azgınlaşıp birbirleriyle uğraşmışlar ve bu yüzden mahvolmuşlardı. Sizin de aynı şekilde bolluk içine düşerek birbirinize girmenizden ve sonunda mahv-ü perişan olmanızdan korkarım.

Allah ondan razı olsun, Ebû Said Hudrî'nin rivâyet ettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, ümmetinden bir topluluğa hitâben şöyle dedi:

— Ey ümmetim, sizin için ençok korktuğum şey, Allahın yerden çıkardığı bereketlerdir.

Bu sırada kendisine soruldu:

— Ey Allahın Resûlü, bereketler nedir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular ki:

— Dünya zinetleridir. (İnsanlar umûmiyetle bolluk-varlık içinde bulundukları zaman hevây-i nefslerine daha çok uyarlar. Onlarda Allahın gösterdiği yoldan çıkanlar daha çok olur. Bunun için bolluk-varlık içinde bulunmak bir bakıma korkulu bir durum hâlini alır.)

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Kalblerinizi dünyevî düşüncelerle meşgul etmeyiniz.

Ammar İbni Said anlatır:

Bir defasında İsâ Aleyhisselâm, yanında havârîleri olduğu halde bir köye uğramıştı. Köy ahâlisini sokoklarda ve kıyılarda ölü olarak buldu. Havârilerine dedi ki:

— Ey Havâriler, bunlar Allahın gazabına uğra-

mışlar, onun için ölmüşler. Eğer böyle bir sebeple ölmüş olmasalardı defnedilirlerdi.

Bunun üzerine Havâriler Hz. İsâ'ya, bunların kıssasını bilmek istediklerini söylediler. Hz. İsâ da Allah'dan, kendilerine malum edilmesini talep etti. Allah vahiy ile O'na bildirdi ki:

— Gece olunca onlara nidâ et, sana cevap verirler!

Gece oldu. Hz. İsâ, **«Ey köy ehli!»** diye onlara nidâ etti. Bir ses **«Buyur ey İsâ!»** diye cevap verdi. Hz. İsâ, **«Hâliniz, hikâyeniz nedir?»** diye sordu. Ses, **«Akşamleyin sıhhat ve âfiyetle yattık, sabahleyin kendimizi cehennemde bulduk!»** dedi. Hz. İsâ, **«Buna ne şey sebep oldu?»** deyince ses: **«Dünya sevgimiz ve Allah yolundan çıkanlara itâat etmemiz sebep oldu»** cevabını verdi. Hz. İsâ gene sordu: **«Siz dünyayı nasıl severdiniz?»** ses cevap verdi: **«Çocuğun anasını sevmesi gibi! Nimetlere garkolduğumuz zaman sevinir, mahrûmiyete uğradığımız zaman ise kederlenir ve ağlardık!»** Hz. İsâ bu sefer de, **«Peki, dedi, arkadaşlarının hâli nicedir? Onlar cevap vermiyorlar!»** dedi. Ses, **«Çünkü, dedi, onlar haşin ve çetin meleklerin elindeler. Ateşten GEMLER ile gemliler!»** Hz. İsâ son olarak bu sese (sesin sahibine) kendisinin nasıl cevap verebildiğini sordu. Sesin cevabı şu oldu:

— Ben onların içindeydim, fakat onların kötü fiil ve hareketlerine karışmıyordum. Onlara azap inince bana da isâbet etti. Ben cehennemin bir tarafında muallaktayım. Azaptan kurtulup-kurtulmayacağımı bilmiyorum.

Peygamberimizin bir devesi vardı. Yürüyüşte hiç bir deve onu geçemiyordu. Bir gün devesiyle beraber bir â'râbî geldi ve bu deve peygamberimizin devesini

geride bıraktı. Bu hâl sahâbeye ağır geldi. Fakat Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Allah, yükselttiği her şeyi sonunda mutlaka alçaltır.

Hz. İsâ der ki:

— Deniz dalgası üzerine kim ev yapabilir? İşte dünya hayatı budur. O'nu ebedi karargâh edinmeyin.

Gene Hz. İsâ'ya sorarlar:

— Bize öyle bir şey öğret ki onun sebebiyle Allah bizi sevsin.

Hz. İsâ'nın buna cevabı şöyle olur:

— Dünya hayatında hevây-i nefsinize uymayın. İşte o zaman Allah sizi sever.

Allah ondan râzı olsun, Ebudderdâ'nın anlattığına göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— Eğer benim bildiğimi bilseydiniz az güler, çok ağlardınız. Hevây-i nefsin arzularına uyarak yaşanılan bir dünya hayatı size hakîr gelirdi. Allah yolunda hayat geçirmeyi tercih ederdiniz.

Ebudderdâ, peygamberimizden bu hadisi naklettikten sonra kendisi şu hitâbede bulundu:

— Benim bildiğimi bilseydiniz dağlara çıkarak niyaz eder ve kendi hâlinize ağlardınız. Bütün varlığınızla kendilerine güvendiğiniz mallarınızı bırakır, onların HER ŞEY olmadığını kabul ederdiniz. Fakat uzun emel sizin kalbinizden âhiret düşüncesini silmiş. Dünya hayatı tek emeliniz olmuş. Bu yüzden doğruluktan ayrılmışsınız. Bazılarınız, yaptığının âkıbetindeki felâketi düşünmediği için hevâî isteklerini terkedemeyen hayvanlardan daha da şerirsiniz. Size n'oluyor ki birbirinizi sevmiyor, birbirinize doğru yolu öğütlemiyorsunuz. Oysa ki sözde birbirinizin din kardeşisi-

niz. İçinizin kötü oluşu sizi birbirinizden ayırmış, birbirinize düşürmüş. Eğer doğru yolda olsaydınız, birbirinizi severdiniz. Size n'oluyor ki dünyevî işlerde birbirinize yol gösteriyorsunuz da âhiret husûsunda aynı şeyi yapmıyorsunuz? Hiç biriniz, dünyevî meselelerde sevdiği ve yardım ettiği birisine âhirete âit hususlarda hiç öğütte bulunmuyor. Bu hâl, sizin kalbinizdeki îmânın noksanlığından ileri geliyor. Eğer dünya hayatını bildiğiniz gibi âhiret hayatını da yakînen bilip inansaydınız, o âlem için de çalışır, Allahın koyduğu ahlâk esaslarına uyardınız. Çünkü âhiret hayatı sizin için ebedîdir. **«Dünya hayatı sevgisi daha baskındır!»** diyemezsiniz. Çünkü dünya hayatında bile bazan, ileride elde edebileceğiniz bir şey için elinizdekini fedâ ediyorsunuz. (Meselâ bir sene sonra sahip olabileceğiniz mahsule karşılık şu anda elinizde hazır olan tohumu fedâ ediyorsunuz.) sonunda, beklediğiniz şeyi elde edememe ihtimâli de bulunduğu halde zahmet ve meşakkatlere katlanarak avucunuzdakini elinizden çıkarıyorsunuz. Îmân-ı kâmile sâhip olduklarına dair üzerlerinde bir alâmet bulunduramayan sizler ne kötü insanlarsınız. Yoksa Allahın Resûlü Hz. Muhammed'in tebliğ ettiği gerçeklerden şüpheniz mi var? Eğer böyle ise bu şüphelerinizi söyleyin, size delilleriyle gerçeği anlatalım, kalblerinizin tatmin olacağı nuru size gösterelim. Allaha yeminle söylerim, siz aklı noksan kişiler değilsiniz ki mazur görelim. Çünkü dünyevî işlerinizde doğru ve kârlı olanı ayırdedebiliyor, faydalı olana sâhip çıkabiliyorsunuz. Size n'oluyor ki az bir dünyalık elde ettiniz mi sevinip hopluyor, fakat azıcık bir dünyalık kaybedince kederleniyorsunuz? Öyle ki, bu keder yüzünüzden okunuyor. Diliniz bunu ifade ediyor ve bu küçük kaybı bir musibet olarak vasıflandırıyor ve bu hususta günaha giriyorsunuz. Çoğunuz

dînî esasların çoğunu terketmiş. Böyle olduğu halde yüzlerinde en ufak bir değişiklik, bir keder emâresi yok. Halbuki ufak bir dünyalık kaybı hâlinde yüzlerinde keder emâresi beliriveriyor. Ben zannetmem ki Allah sizden yüz çevirmiş olsun. Bazınız bazınıza sevinçle mülâkî olur. Herbiriniz diğerini onun hoşuna gitmeyecek bir şekilde karşılamaktan sakınır, fakat bunu sırf o da beni aynı şekilde hoşuma gitmeyecek bir şeyle karşılamasın diye yapar. Kalblerinizde birbirinize karşı kin ve düşmanlık beslersiniz. Bütün hayat mahsulünüz UZUN EMEL'dir. Ecelinizi unutmak husûsunda birbirinizle saf tuttunuz. İsterim ki Allah sizin bu hallerinizden beni kurtarsın, rahata kavuştursun ve beni Allah Resûlüne ulaştırsın. Eğer o, hayatta olsaydı sizin bu hareketlerinize tahammül edemezdi. Sizde akıl varsa işte size hakikatleri duyurdum. Allahın indinde olanı ararsanız kolaylıkla bulursunuz. Ben, kendi nefsim ve sizin için yalnız Allah'dan yardım talep ederim.

Hz. İsâ şöyle der:

— Ey Havâriler, dünyâ nimetleri karşılığında dînî esasları terketmeyin. Nitekim dünyaya tapanlar öyle yaparlar, dünyevî saâdet karşılığında dînî esasları terkederler.

Allah'ın Resûlü sevgili Peygamberimiz sallâllahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

— Ey ümmetim, benden sonra öyle bir dünya hayatı gelecek ki, ateşin odunu yediği gibi bu hayat da sizin imanınızı yiyecek.

Şânı yüce olan Allah Hz. Mûsâ'ya vahiy ile şöyle buyurdu:

— Ey Mûsâ, âhiretini unutturacak şekilde dünya sevgisine meyletme. Bana dünya sevgisiyle gelirsen bundan daha büyük bir günah getirmiş olmazsın.

Bir gün Mûsâ Aleyhisselâm bir yerden geçiyordu. Orada, duâ etmekte ve ağlamakta olan birisini gördü. Hz. Mûsâ gideceği yere gitti, geri döndü. O adamı hâlâ duâ eder ve ağlar buldu. Bunun üzerine kendi kendine, **«Yarabbi, kulun senin korkundan ağlıyor!»** dedi. Hz. Mûsâ, içinden böyle geçirince Allah vahiy ile kendisine şunları bildirdi:

— Ey Mûsâ! O kulum duâ edip ağlarken akan gözyaşlariyle beraber DİMAĞ'ı da aksa ve ellerini duâ için kaldırsa da yorgunluktan düşünceye kadar havada tutsa gene onu affetmem. Çünkü o, beni değil dünyayı seviyor. Bana değil dünyaya, dünya malına güveniyor

Allah onun yüzünü şereflendirsin, Hz. Ali der ki:

Kimde altı haslet toplanmışsa, o cenneti bulmuş, cehennemden kurtulmuştur:

1 — ALLAH'ı tanır ve O'na itâat ederse,

2 — ŞEYTAN'I tanır ve ona uymazsa,

3 — HAKK'ı tanır ve ona teslim olursa,

4 — BATIL'ı tanır ondan sakınırsa,

5 — Dünyanın HEVÂÎ HAYATI'nı tanır onu terk ederse,

6 — ÂHİRET HAYATI'nı tanır ve onun için de çalışırsa,

Büyüklerimizin bu mevzudaki diğer bazı sözleri:

Hasan Basrî:

— Allah rahmet eylesin o kişilere ki, dünya hayatının kendilerine bir emânet olduğunu bilirler de bu emâneti kendilerine bırakana teslim ederler. Sonra da bu dünyadan günahsız-vebalsiz göçüp giderler.

— Birisi din mevzuunda seninle mücadeleye girişir ve dinine bir zarar getirmek isterse sen de onunla mücâdele et. Fakat dünyevî bir meselede mücâdeleye

girişir ve senin dünyalığına zarar vermek isterse onu kendi hâline bırak.

Lokman Aleyhisselâm:

— (Oğluna öğüt verir) Ey oğlum, dünya hayatı çok derin bir denizdir. Orada çok kişiler boğuldu. Bu hayat denizinde GEMİ'n (vapur) «TAKVÂ» olsun. Geminin eşyası «ALLAH'a İMAN» olsun. Yelkeni, «ALLAH'a TEVEKKÜL» olsun. Böyle olursa umarım bu hayat denizinde boğulmadan selâmete çıkarsın. Yoksa başka kurtuluş yolu görmüyorum senin için.

Fudayl İbni İyâz:

Şu âyetler üzerinde düşüncelerim çok uzadı:

— **Biz** (Allah), **yeryüzünde ne varsa ona bir ziynet verdik ki insanları, hangisi daha güzel amel yapacak diye, imtihan edelim. Bununla beraber biz onun** (dünyanın) **üstünde olan her şeyi elbet kupkuru bir toprak yapanlarız.** (Kehf Sûresi. âyet: 7, 8).

Bazı ehl-i hikmet:

— Dünyada hiç bir şey yoktur ki senden önce onun bir sâhibi bulunmasın. Gene hiçbir şey yoktur ki senden sonra bir sâhibi olmasın. O halde bu kadar kısa bir hayat için hevây-i nefsine uyup ta kendini helâk etme. Allahın yolundan ayrılma. Âhiretin için de hazırlan. Dünya malının sermayesi HEVÂY-İ NEFS'tir. Kârı ise CEHENNEM ATEŞİ'dir.

Bir râhip'e sorarlar:

— Dünya hayatını nasıl buluyorsunuz?

Cevap verir:

— Vücutları eskitir, emelleri tazeler, eceli yaklaştırır ve uzun emellere daldırır.

Gene bir ehl-i hikmet:

— Dünya var, fakat ben onda değilim. Dünya hayatında HEVÂY-İ NEFS'e uymam. Bundan sonra da

olacak, fakat ben dünya hayatına gene aldanmayacağım. Allahın gösterdiği ahlâk esaslarından asla çıkmayacağım. Dünyanın kötü hayatına karışmayacağım.

Süfyân Sevrî:

— Bu dünyanın nîmetleri sanki gazab-ı ilâhîye uğramış gibi ehil olmayanlara nasip oluyor.

Ebû Süleyman Dârânî:

— Kim, severek dünyalık ister de kendisine bu verilirse onunla kanâat etmez, daha ister. Kim de severek âhiretlik ister de kendisine bu verilirse onunla kanâat etmez, daha ister. Ne dünyalık arzuların ne de âhiretlik arzuların sonu yoktur.

Birisi Ebu Hâzim'e der ki:

— Dünya sevgisinden sana şikâyetçiyim. Dünya benim evim olmadığı halde onu çok seviyorum!

Ebû Hâzim şu cevabı verir:

— Allahın verdiği meşrû kazançla iktifâ et. Helâl olmayan bir şeyi kendine mal edinme. Helâl malını ve helâl kazancını yerinde sarfet. O zaman dünya sevgisi sana zarar vermez.

Yahyâ İbni Muâz:

— Dünya şeytanın dükkânıdır. Ondan bir şey çalma ki şeytan onu istemeye gelip senden almağa kalkışmasın.

Fudayl İbni İyâz:

— Eğer dünya hayatı yok olacak bir altın, âhiret hayatı da bâkî kalacak bir balçık (çamur) olsaydı, muhakkak ki bize yakışan, bâkî kalacak balçık'ı yok olacak altına tercih etmek olacaktı. Fakat yazık ki biz, yok olacak bir çamur parçasını (dünya hayatı) bâkî kalacak bir altın parçasına (âhiret hayatı) tercih ettik.

Ebû Hâzim:

— Mes'uliyetsiz yaşanılan bir dünya hayatından sakının. Zira bana malum oldu ki dünyada keyfi bir hayat yaşayan kimse kıyâmet günü olunca durdurulacak ve kendisine şöyle hitap edilecek:

— Bu, Allahın hakir gördüğü bir yaşayışı tercih etti. Ona tazim etti.

İbni Mes'ud:

— Hiçbir kimse yoktur ki, o bu dünyada müsafir, malı da ödünç-emânet olmasın. Müsafir dâima gelip-geçicidir, ödünç-emânetin ise sâhibine verilmesi gerekir.

Bir gün bazı dostları Râbia-i Adviyye'yi ziyârete gelirler! Dünyadan ve dünya hayatından konuşarak kötülemeğe başlarlar. Fakat Râbia onlara şunları söyler:

— Susun! Dünya ve dünya hayatından bahsedip onu kötülemeyin. Eğer kalbinizde dünya sevgisi olmasaydı onu anmazdınız. Zirâ kim bir şeyi severse onu çok zikreder.

Allah rahmet eylesin, bir defasında İbrahim İbni Edhem'e **«Nasılsın?»** diye sorarlar. Şu cevabı verir:

Yamadık dünyamızı, yırtarak dinimizden,
Dünya da gitti, din de gitti elimizden.
Müjde o kişiye ki Allah yolunu seçti,
Dünya ile mücâdele edip hevâsından vazgeçti.

Bu mevzuda söylenmiş diğer bazı şiirler:

Dünyaya tâlip olanın ömrü de uzun olsa,
Sevinçlere ve nimetlere de garkolsa,
O, o kimseye benzer ki evini yapar, bitirir.
Fakat oturmak için girince ev çöküverir.
Farzet ki dünyada her muradın olacak,
Bil ki bir gün her şey zeval bulacak.
Dünya hayatı sadece bir gölgedir,
Gölgelendirir, sonra hemen gidiverir.

Lokman Aleyhisselâm:

— (Oğluna öğüt verir) Ey oğlum, güzel ahlâklı olmak sûretiyle dünyanı âhiretinle sat. Böyle yaparsan hem dünyada hem de âhirette kârlı olursun. Kötü ahlâklı olmak sûretiyle âhiretini dünyan ile satma. Böyle yaparsan her iki hayatında hüsrana uğrarsın.

Mutarrif İbni Şıhhîr:

— Hükümdarların ve kıralların debdebeli yaşayışlarına bakma. Onların nasıl sür'atle bu âlemden göçmekte olduklarına ve âkibetlerinin kötülüğüne bak.

İbni Abbâs:

Allah dünya hayatını üç çeşitte yarattı:

1 — MÜ'MİN'in hayatı,

2 — MÜNÂFIK'ın hayatı,

3 — KÂFİR'in hayatı.

Mü'min dünya hayatını, Allah'ın koyduğu güzel huylarla süslenerek geçirir. Âhireti için de hazırlık yapar.

Münâfık süslü-püslü, şatafatlı ve keyfî bir hayat yaşar.

Kâfirin işi-gücü dünya nimetleriyle zevklenmektir.

Ebû Ümâme Bâhilî:

Peygamberimiz Hz. Muhammed'e peygamberlik vazifesi verildiği zaman, İblisin avaneleri ona gelerek:

— Bir peygamber gönderilmiş ve bir ümmet meydana gelmiş, dediler.

İblis sordu:

— O ümmet, nefsin hevâî isteklerine uygun bir yaşayışı seviyor mu?

Avaneleri cevap verdi:

— Evet, seviyor.

İblis dedi ki:

— Nefsin hevâî isteklerine uygun bir yaşayışı seviyorlarsa mesele yok. Mutlaka puta tapmaları lâzım değil. Ben onları şu üç şeyle saptırırım:

1 — Haksız ve gayr-i meşrû kazanç sağlamalarıyle,

2 — Kazançlarını lâyık olmayan yerlerde harcamalarıyle,

3 — Lâyık olan yere sarfetmekten kaçınmalarıyle.

İşte bütün kötülüklerin menbaı bunlardır.

Birisi Hz. Ali'ye, dünya hayatını kendilerine tavsif etmesini söyler. Hz.. Ali şu cevabı verir:

— Ben sana dünya hayatını nasıl anlatayım? Onda sıhhatli olan hastadır. Zevk-u safâ süren pişman olur. Fakir olan hüzünlüdür. Zengin olan belâya çarpılır. Malın helâlinin hesabı, haramının azabı vardır, şüpheli kazançlarda azar yer.

Mâlik İbni Dinâr:

— Hevâ.y-i nefse uyarak yaşamaktan sakının!

Ebû Süleyman Dârânî:

— Kalbde iyi duygular ve âhiret korkusu bulunduğu zaman, nefsin hevâî arzularına uygun bir yaşayış, gelip kalbde izdiham meydana getirir. Orada kendisine bir yer açmak ister.

Seyyâr İbni Hâkim:

— Dünya ve âhiret düşüncesi kişinin kalbinde toplanır. Hangisi gâlip gelirse diğeri ona tâbî olur.

Mâlik İbni Dînâr:

— Dünya hayatında elde edemediğin şeylere ne derece üzülürsen kalbinden âhiret düşüncesi o derece silinir. Âhiret hayatı için elde edemeyeceklerine ne kadar üzülürsen kalbinden dünya düşüncesi o derece silinir.

Hz. Ali:

— Dünya hayatı ile âhiret hayatı bir erkeğin aynı zamanda nikâhlısı olan iki kadına benzerler. Biri ne derece memnun kalırsa diğeri o derece gücenir.

Hasan Basrî:

— Öyle insanlar gördüm ki onlar için dünya hayatı şu üzerinde gezindiğimiz topraktan daha hakir. Dünya batmış mı çıkmış mı, ona mı gülmüş buna mı gülmüş, umurlarında bile değil.

Fudayl İbni Iyâz:

— Eğer bütün dünyâ helâl olarak ve âhırette hesap da sorulmamak üzere bana verilseydi, sizden birinin necâseti görüp de ondan tiksindiği gibi ben de dünyâdan tiksinirdim.

Hasan Basrî:

— Yahudiler önceleri Allah'a tapıyorlardı. Sonraları hevây-i nefslerine uymaları ve dünya hayatını çok sevmeleri yüzünden puta tapar oldular:

Lokman Aleyhisselâm:

— (Oğluna öğüt verir) Ey oğlum, sen dünyaya geldiğin günden beri mes'uliyetsiz dünya yaşayışına sırt çevirdin, Allah'ın gösterdiği yaşayışa yöneldin. Sen yaklaşmakta olduğun âhiret hayatına içinde bulunduğun dünya hayatından daha yakınsın.

Sâid İbni Mes'ud:

— Mesuliyetsiz dünya yaşayışına hırsı gittikçe artan, fakat buna karşılık âhiret kaygusu gittikçe azalan birisini görürsen bil ki o aldanmıştır. Öyle ki o, farkında olmadan kendi yüzü ile oynayan kişi gibidir.

Amr İbni As (Minberde söyler):

— Ben Resûlullah zamanındaki insanların güzel ahlâklı olmak için çalıştıkları kadar hiç bir kişinin çalıştığını görmedim. Yeminle söylerim ki Resûlulla-

hın eline üç şey gelse elinden çıkan mutlak bu üçten fazla olurdu.

Hasan Basrî:

— **Ey insanlar, şüphe yok ki Allahın vâ'di bir gerçektir. O halde sakın sizi dünya hayatı aldatmasın. Çok aldatıcı şeytan da sakın sizi Allah** (ın mühleti) **ile aldatmasın** (Fâtır Sûresi, âyet: 5) meâlindeki âyeti okuduktan sonra der ki:

— Bunu, yani **«Dünya hayatı sizi aldatmasın!..»** sözünü kim söylüyor? Dünyayı yaratan söylüyor. Dünya hayatını, onu yaratandan daha iyi bilen birisi olabilir mi? Sakının ey insanlar, dünya hayatının aldatıcılığından sakının! Dünya hayatının aldatıcı meşgaleleri çoktur. Bir kimse kendisine bir meşgale açarsa o meşgale de ona on meşgale daha açar. Ne avaredir insanoğlu ki, helâl kazancından dolayı hesaba çekileceği, haram kazancından dolayı da azap göreceği şu dünya hayatına râzı olur. Âhiret kaygusunu hiç hatırlamaz. Yarın Allahın huzûrunda hesaba çekileceğini düşünmez. Amellerini sırf Allah rızâsı için yapmaz. Dininin esaslarına bir zarar gelse hiç oralı olmaz, fakat dünyalık menfaatına bir zarar geldi mi hemen başlar ağlayıp - sızlamağa!..

Fudayl İbni İyaz:

— Dünya hayatının mes'uliyetsiz, çirkef ve gayr-i ahlâkî yaşayışına girmek kolaydır, fakat çıkmak zordur.

Birisi:

— Ne acayip o kimsenin hâli ki ölümün muhakkak olduğunu bildiği halde nasıl ferahlanır; cehennem azabının hak olduğunu bildiği halde nasıl güler; Dünya hayatının devamlı değiştiğini ve dünyadakilerin her zaman yokluğa doğru gittiğini gördüğü halde bu fâni hayatla nasıl tatmin olur; Gene, herşeyin Allah'ın

takdiri ile olduğunu bildiği halde nasıl zahmetlere girer?

Allah ondan râzı olsun, bir gün Muâviye'ye ikiyüz yaşında bir adam gelir. Aralarında şöyle bir konuşma geçer:

Muâviye:

— Dünya hayatını nasıl buldun?

Adam:

— Belâlı yıllar, bolluk yılları!.. Gün bu gün, gece bu gece. Doğan doğar, ölen ölür. Doğan doğmasaydı mahlûkat tükenirdi. Ölen ölmeseydi yeryüzü onda bulunanlara dar gelirdi.

Muâviye:

— Dile benden ne dilersen!

Adam:

— Geçen ömrümü geri getir veya yaklaşan ecelimi defet!

Muâviye:

— Ben buna muktedir değilim.

Adam:

— Öyleyse benim senden dileğim yok.

Dâvud Tâî:

— Ey Âdem oğlu, emeline erişince sevindin. Fakat bil ki ecelin yaklaştı, ömrün tükeniyor. İlerisi için şimdiden hazırladıklarının faydası başkasına dokunacak.

Bişr:

— Kim Allah'dan dünyalık isterse, o, hesap vereceği gün Allah'ın huzûrunda fazla durmayı istiyor demektir. (Servetini yerinde kullanmazsa uzun uzadıya onun hesabını verecektir.)

Ebû Hâzım:

— Dünyada, sevindirici bir şey yoktur ki peşinden üzücü bir şey gelmesin.

Hasan Basrî:

— İnsanoğlu üç şeye hayıflanarak bu dünyadan göçer:

1 — Topladığı mal ve servet ile doymaz,

2 — Emeline erişemez.

3 — Âhiret hayatı için hazırlığını yapamaz.

Birisine sorarlar:

— Dünyada muradına erdin, ganimete kondun mu?

Cevap verir:

— Ancak dünyaya tapmaktan kendini kurtarabilen kimse muradına erip ganimete konabilir.

Ebû Süleyman:

— Ancak kalbinde âhiret düşüncesi bulunan kimse kötülüklerden uzak durabilir.

Mâlik İbni Dinâr:

Biz insanlar, sanki iyiliği emretmemek ve kötülüğü menetmemek husûsunda birbirimizle sözleştik. Bu gidişle başımıza ne gibi bir azap geleceğini keşke bilseydim!

Ebû Hâzım:

— Ufak bir dünyalık, kişiyi büyük uhrevî meselelerden alıkor.

Hasan Basrî:

— Dünya hayatını hakir görünüz. Allaha yeminle söylerim ki, mesuliyet duygusundan uzak ve keyfince yaşanılan bir dünya hayatından daha hakîr bir şey yoktur.

— Allah, kulu için bir hayır murad edince ona bir dünyalık verir, o tükenince gene verir. Eğer kulun nazarında bu dünyalık hakîr görülür, ona değer verilmezse daha bol verilir:

Birisi şöyle duâ eder:

— Ey gökleri nizamında tutan Allah, mes'uliyetsiz dünya yaşayışından beni kurtar!...

Muhammed İbni Münkedir:

— Bir adam vardır ki bütün seneyi oruçlu geçirir, geceleri namazla ihyâ eder, malını Allah yolunda harcar, Allah yolunda cihad eder ve haramlardan kaçınır. Bununla beraber kıyâmet günü Allahın huzûruna getirilince kendisine şöyle hitap edilir:

— Bu, Allahın küçülttüğü şeyi gözünde büyüttü, Allahın büyülttüğü şeyi ise küçük gördü.

Kıyâmet günü kendisine böyle hitap edilince bu kişinin hâli nice olur? Halbuki günah dahi işlememiş olmakla beraber bazıları böyle bir hitaba maruz kalmaz.

Ebû Hazîm:

— Allah yoluna girmek istersen bir yardımcı bulamazsın, fakat isyan yoluna gitmek istersen her neye elini vurursan altından mutlaka sana yardımcı bir kötünün çıktığını görürsün.

Abdullah İbni Mübârek:

— Mes'uliyetsiz, keyfi yaşama sevgisi ve günahlar kalbi çevreledi, hayır-hakîkat duygusu oraya nasıl girsin!

Vehep İbni Münebbih:

— Kim, nâil olduğu bir dünyalık sebebiyle sevinirse hatâ etmiştir. Kim, nefsinin hevâî arzularını ayak altına alırsa bir gölge gibi kendisini takip eden şeytanı kovmuştur. Kimin ilmi hevây-i nefsine gâlip gelirse o kimse muzaffer olmuştur.

Bişr'e derler ki:

— Fülan öldü!

Der:

— Dünyayı topladı, âhirete gitti, kendini mahvetti.

Derler:

— O, şöyle şöyle iyilik yapardı.

Der:

— O saydıklarınız ona fayda vermez. Çünkü o, dünyaya tapıyordu.

Bir hikmet ehline sorulur:

— Dünya kimindir?

Cevap verir:

— Nefsin hevâî arzularına uygun, mes'uliyetsiz ve keyfî yaşayışı terkedenindir.

— Âhiret kimindir?

— Talep edenindir.

Bir ehl-i hikmet:

— Dünya, harap bir devir, bundan daha harap olanı orada, hevây-i nefsine uyup ömür tüketen kimsenin kalbidir. Cennet, imar edilmiş bir evdir. Bundan daha mamur olanı hevây-i nefsine uymayıp Allahın koyduğu ahlâk esasları dâhilinde yaşayan kimsedir.

Cüneyd Bağdâdî:

İmâm Şâfii dünyada dâimâ hakkı konuşan bir zât idi. Bir gün bir din kardeşine verdiği öğütte şunları söyledi:

— Ey kardeşim, dünya hayatı kaygan bir yer gibidir. Orada ayak sâbit kalamaz. Dünya ne kadar îmâr edilse sonu harap olmaktır. Onda yaşayanların en son ziyâretgâhları kabirdir. Sonu sevdiklerinden ayrılmakdır. Dünya zenginliğinin sonu fakirliktir. Mal-servet toplamak güçtür. Ey kardeşim, Allah'dan kork. O'nun helâlinden verdiği rızka razı ol! Gayr-i meşrû kazanç yollarına sapma. Yetişemeyeceğin, yetişeceğini bilmediğin günler için önceden uzun emellere dalma. Çünkü senin ömrün geçici bir gölge gibidir, yıkılmağa yüz tutmuş bir duvar gibidir. Güzel amelleri çoğalt, uzun emelleri azalt.

İsmâil İbni İyâş:

— Seçkin dostlarımız, hevây-i nefse uyularak yaşanılan bir dünya hayatını «DOMUZ» diye isimlendirirler ve «BİZDEN UZAK DUR EY DOMUZ» derlerdi. Eğer bundan daha kötü bir kelime bulabilselerdi muhakkak o ismi takarlardı.

Yahya İbni Muaz:

Akıllılar üç kısımdır:

1 — Ecel gelip çatmadan Allah yoluna giren,

2 — Kabre girmeden orası için hazırlık yapan,

3 — Rabbının huzuruna varmadan onu hoşnut eden.

Hevây-i nefse uyularak yaşanılan dünya hayatı o kadar meş'umdur ki onu temennî etmek bile kişiyi Allah yolundan çıkarır. Ya fiilen o hayatın içine düşülürse ne olur?

Bindâr:

— Eğer dünyaya tapanları DOĞRULUK ve TAKVÂ'dan bahsederken görürsen bil ki onlar bu halleriyle şeytanın maskarasıdırlar.

— Kim, dünyaya taparsa dünyanın ateşi yani HIRS onu yakar. Öyle ki, o manen kül haline gelir. Kim âhiret hayatını düşünür ve Allah'ın koyduğu ahlâk esaslarına yapışırsa o sanki kendisinden faydalanılan bir parlak gümüş parçasıdır. Kim, Allaha yönelirse TEVHİD ateşi onu yakar, öyle ki o, eşsiz kıymette bir cevher haline gelir.

Hz. Ali:

Dünya hayâtı altı şeyden ibârettir:

1 — Yenilenler,

2 — İçilenler.

3 — Giyilenler.

4 — Binilenler,

5 — Nikâhlanılanlar,

6 — Koklanılanlar,

Yiyeceklerin en kıymetlisi BAL'dır, o da sinek (arı) artığıdır.

İçeceklerin en kıymetlisi Su'dur, bunu içmede iyiler de kötüler de müsâvidir.

Giyeceklerin en kıymetlisi İPEK'tir, o da bir kurdun (böcek, ipek-böceği) imâlâtıdır.

Bineceklerin en şereflisi AT'tır, onun da üzerinde savaşta insanlar öldürülür.

Nikâhlanılanların en şereflisi KADIN'dır, o da süslenmeler ve zinetlenmeler sebebiyle bir çok çirkin fiillere sebep olur.

Kokuların en kıymetlisi MİSK'dir, onun da aslı KAN'dan ibârettir.

Birisi:

— Ey insanlar, tedbirli olun! Allah'dan korkun. Uzun emeller ve ölümü unutmak sizi aldatmasın. Dünya hayatının çirkef kısmına dalmayın. Bu dünya hayatının çirkef kısmı zâlimdir, aldatıcıdır. Yaldızlı görünüşleriyle sizi aldatır. Uzun emeller size bir tuzaktır. Size süslü bir gelin gibi görünür. Gözler ona bakar, gönüller onun üzerine titrer, nefsler ona âşıktır. Fakat o, nice âşıklarını katletmiş, kendisiyle tatmin olan nicelerini rezil-rüsva etmiştir. Ona hakikat gözüyle bakın ey insanlar! Hevây-i nefsin arzusuna uygun bir yaşayışın zahmet ve meşakkatı çoktur. Allah böyle bir yaşayışı şiddetle zemmetmiştir. Bu dünyada her yeni mutlaka eskir; sahip olunan mal-mülk mutlaka elden çıkar; aziz ve kıymetli varlıklar bir gün olur, değerini kaybeder. Çoklar azalır, sevgiler ölür, hayırlar yokolur. Uyanın ey insanlar, gafletten uyanın! Allahın merhameti üzerinize olsun. İntibâha gelin, o günden önce ki, o gün (ölüm günü) gelince şöyle denecek:

— Fülan kişi ağır hasta. İyileşme ümidi yokmuş.

Acaba buna şifâ olacak bir ilâç veya iyileştirecek bir doktor var mı?

Tabibleri çağıracaklar, onlar seni muâyene edecekler ve «**Bu, şifâ bulmaz!**» diyecekler.

Sonra söylentiler gene başlayacak:

— Fülan kişi vasiyyetini yazdırmış!

Daha sonra diyecekler ki:

— Artık konuşamıyor, gelen-giden dostlarını tanıyamıyormuş!

Bu sırada sen biteviye inleyecek, ecel terleri dökeceksin. Artık bu dünyadan göçeceğini anlayacaksın. Gözlerin tavana dikilecek, dilin tutulacak, önceden zannettiğin şeylerin doğru olduğu meydana çıkacak. Yakınların senin yanında ağlayacaklar. Sana diyecekler ki:

— Şu gördüğün, oğlun fülandır, şu da kardeşin fülandır.

Fakat sen konuşamayacaksın. Dilin tutulacak, asla açılmayacak. Sonra Allahın hükmü gelecek, rûhun bedeninden ayrılacak, göklere yükselecek. Bu sırada dostların ve yakınların gelecekler, kefenini hazırlayacaklar, seni yıkayıp kefenleyerek kabre koyacaklar. Artık ziyaretçilerin kesilecek, seni çekemeyenler ölümüne sevinecekler ve bir «**OH!**» çekecekler. Vârislerin senin malını-mülkünü paylaşmağa koşacaklar, sen rehin olarak amellerinle başbaşa kalacaksın.

Hasan Basrî, Emevî Halifelerinden Ömer İbni Abdülaziz'e yazdığı bir mektupta şunları söyler:

— (Selâmdan sonra) Dünya geçici olarak kalınan bir evdir, ebedî ikamet yeri değildir. Âdem Aleyhisselâm cennetten dünyaya bir cezâ olarak atılmıştır. Dünya hayatına dikkatli ol, ey müminlerin halifesi! Dünyadan âhirete giderken götürülecek en iyi azık, hevâ-i nefse uyularak geçirilen bir yaşayıştan sakın-

maktır. Dünyada en âlâ zenginlik ise kişinin aczini itiraf ve kabul etmesi ve Allahın kudretine teslim olmasıdır. Bu hayat, her ânında birisini helâk eder, mahveder. Dünya, kendisi için çalışanı zelil eder, dünyalık toplayanı fakir eder. Bu aldatıcı hayat, kişinin bilmeyerek yediği zehire benzer. Zehirli olduğunu bilmediği için onu iştahla yer. Bilmez ki onda kendisinin ölümü gizlidir. Aldatıcı ve çekici dünya hevâ ve hevesleri de böyledir, kişiyi saptırır, sonu felâket olur. Ey mü'minlerin halifesi, bu dünya hayatında, yarası olup da onu kendi kendine tedâvi eden kişi gibi ol. O kişi ki hastalığının artmaması için perhiz yapar, canı çektiği şeyleri yemekten sakınır. Aynı şekilde hastalığının uzaması korkusiyle, aldığı ilâçların verdiği acı ve sıkıntıya tahammül eder. Dışı yaldızlı, zinetli fakat içi gaddâr, hilekâr ve aldatıcı bu dünya hayatından sakın, ey mü'minlerin halifesi! O, uzun emellerle insanı aldatır. Bir gelin gibi süslü görünür. Gözler ona iştiyakla bakar. Gönüller ona mest, nefsler âşıktır. Herkes bu dünya hayatını kendisine nikâhlı kabul eder. Fakat o, durmadan bu kocaları değiştirir. Ne, sonraki koca öncekinden ibret alarak kötülükleri terkeder, ne de Allah dünya hayatının aldatıcılığını bildirince ondan öğüt alır. Bu dünya hayatına âşık olan kişi ihtiyacı hâsıl olunca kendini muzaffer sayar, âhiret hayatını unutur, geçici hayata mağrur olarak aldanır. Aklı hep dünya ile meşguldür. Bir an gelir ki ayağı kayar, pişmanlığı büyük olur, hasreti çoğalır, ölüm sarhoşluğu, elemi, ve elinden çıkan şeylerin kederli hasreti kendisini sarar. Dünyaya rağbet eden ondan ne istediğini bilmez. Sıkıntı ve meşakkatlerden aslâ kurtulamaz. Azıksız olarak bu hayata vedâ eder, âhiret yolculuğuna çıkar, hazırlıksız olarak oraya gelmiş olur. Sakın bu dünyanın aldatıcı hayatından, ey

mü'minlerin halifesi! Aldatıcı dünya hayatında bulunduğu halde ondan en çok sakınanlardan ol. Zira çoğunlukla kim bir nimete mazhar olursa, o nimet o kişiyi sonunda bir kötülüğe götürür. Dünyada, zararlı şeyler de faydalı şeyler de sonunda zâlim olur. Bolluk - genişlik, kişinin başını derde sokar. Zaten her şey sonunda yok olur, sevinçlerde bile gizli bir hüzün vardır. Çünkü elden çıkan nimetler bir daha ele geçmez. Bu bakımdan, elde iken sevince vesile olan şeyler, kaydedilince hasreti çekileceğinden hüzüne sebep olur. Geleceğin kişiye neler getireceği bilinmez ki bakıla!.... Dünya hayatındaki arzular bir yalandan ibarettir, emeller boş ve batıldır. Safâ sayılan onlar aslında bir kederdir, geçim bir sıkıntıdır. Eğer insanoğlu aklını kullanıp şöyle bir baksa tehlikeler karşısında bulunduğunu görür. Kişi, dünya hayatının nimetleri yüzünden tehlikede, belâları yüzünden de korkudadır. Allah, hevây-i nefse uyularak yaşanılan bir hayatın kötülüğünü haber vermemiş olsa bile bu dünya, uyuyanları uykudan, gafilleri gafletten uyarmağa kâfi idi. Kaldı ki Allah, hevây-i nefsin arzularına uygun bir yaşayışın kötülüğünü haber vermiş ve böyle bir yaşayışı menetmiştir. Böyle bir hayatın Allah indinde en ufak bir değeri yoktur. Dünya yaratılalı Rabbımız böyle bir hayata nazar etmiş değildir. Dünyâ, anahtarları ve hazineleriyle beraber eksiksiz olarak peygamberimiz Hz. Muhammed'e arzedildi, fakat o, bu nimetleri kabul etmekten kaçındı. Halbuki Allah'ın emirlerine muhalefet etmemek, O'nun sevmediğini sevmemek, alçalttığını yükseltmemek peygamberimizin şanındandı. Allah, imtihan için sâlih kullarını bazı nimetlerden mahrum etti. İmansızların daha fazla azması için de onlara bol nimetler verdi. Buna aldanan mağrurlar kendilerinin şerefli insanlar olduklarını, onun için Allah'ın kendi-

lerine böyle nimetler verdiğini zannederler. Bilmezler ki mahlûkatın en hayırlısı Hz. Muhammed'in açlıktan karnına taş bağladığı anlar olmuştur ve bu da Allah'ın takdiriyledir. Gene peygamberimizin, Rabbından bize rivâyet ettiğine göre, Allah Hz. Mûsâ'ya şöyle buyurmuştur:

— Ey Mûsâ, yerinde kullanılmayan bir zenginlik gördüğün zaman, **«cezası acele gelmiş bir günah!»** de. Allah'ın takdirine razı olan ve isyan yollarına düşmeyen bir fakirlik gördüğün zaman da, **«Merhaba, ey Allah dostlarının şiarı!»** de.

Ey mü'minlerin halifesi, sen dilersen bu mevzuda Meryem oğlu İsâ'ya uy. O, şöyle derdi:

— Katığım açlıktır, şiârım Allah korkusudur, elbisem güzel ahlâktır, bineğim ayaklarımdır, yiyecek yemeğim ve meyvem yeryüzünün bitirip yetiştirdiği şeylerdir. Akşam yatarım birşeyim yoktur, sabah kalkarım bir şeyim yoktur, yeryüzünde hiç kimse benden daha zengin değildir

Veheb İbni Münebbih:

Allah, Hz. Mûsâ ile kardeşi Hârun'u Fir'avun'a gönderdiği zaman vahiy ile onlara şunları bildirdi:

— Fir'avun'un debdebeli elbiseleri sizi hayrete düşürmesin. O'nun sâhip olduğu dünyalığa imrenmeyin Çünkü nâsiyesi benim kudret elimdedir. Benim iznim olmadan konuşamaz, gözünü kırpamaz, nefes alamaz. Onun yaşadığı tantanalı hayat sizi şaşalatmasın. O, gelip-geçici- bir süsten, bir eğlenceden ibarettir. Ben dileseydim sizi öyle bir zînetlendirirdim ki Fir'avun gördüğü zaman aynı şeyi kendisinin yapmaktan âciz olduğunu anlardı. Fakat ben sizi böyle şeyden uzaklaştırıyor, sizi imtihan ediyorum. Şefkatlı çobanın, koyunlarını zehirli otlar bulunan yerlerde otlamaktan

sakındırdığı gibi ben de dost kullarımı, aldatıcı dünya hayatının nimetlerinden sakındırırım, onları böyle aldatıcı nimetlerden mahrum ederim. Bütün bunlar, nefsin hevâî arzularına uygun bir yaşayış bana hakîr geldiği içindir. Benim veli kullarım, kemâlde zirveye ulaşmak için benden korkarlar. Mütevazidirler, takvâ sâhibidirler. Takvâ, kalblerinde biter. Takvâ sahibi oldukları hareketlerinden belli olur. Takvâ onların giydikleri, üzerlerinde görünen bir elbisedir. Onların kalbleri takvâdan ibârettir. Onunla şuurlanırlar, onunla felâha kavuşurlar. Kavuşmak istedikleri tek emel odur. Takvâ onlar için büyük şereftir. Onunla iftihar ederler, onunla tanınırlar. Bu vasıfları taşıyan kullarıma tesâdüf ettiğiniz zaman onlara mülâyim davranın. Kalbinizi ve dilinizi onlar için alçakgönüllü yapın. Onlara karşı haşin olmayın. Biliniz ki, kim benim yukarıdaki hasletleri hâiz bir veli kuluma sert davranırsa o kimse benimle muhârebeye girişmiş olur.

Hz. Ali bir defasında okuduğu bir hutbede şunları söyler:

— Ey insanlar! Biliniz ki, siz mutlaka ölecek ve öldükten sonra da mutlaka diriltilerek amellerinizle yüzyüze getirilecek ve hesabını vereceksiniz. Eğer iyi amelleriniz fazla ise mükâfâtlandırılacak, kötü amelleriniz fazla ise cezalandırılacaksınız. Geçici dünya hayatı sizi aldatmasın. Çünkü dünya hayatı, belalarla süslenmiştir. Sonu fânîdir, gaddârdır. Dünyada var olan her şey de fânîdir. Dünya hayatı, dünyada yaşayanlar arasına korku salar, bir halde devam etmez, şerrinden emin olunmaz. Üzerinde yaşayanlara her an belâlar yağdırabilir. Dünya, üzerinde yaşayanları kâh sevince gark eder, kâh belalara çarptırır. Sözün kısası, çeşit çeşit hailer!.. Zaman durmadan ge-

çer, zevk-u safâ içinde keyfî yaşayış çirkin bir şeydir. Sevinçli ve neş'eli anlar uzun sürmez. Ehl-i dünya birer hedeftir. Dünya hayatı onları boyuna oklar, durur. Sonra öldürür ve alıp götürür. Her canlının ölmesi mukadderdir, her canlı ölümü tadacaktır. Ey, Allah'ın kulları! Bu dünyada sizden önce de insanlar vardı. Onlar, sizden daha uzun ömürlü, sizden daha kuvvetli, sizden daha haşin idiler. Yurtlarını sizden daha iyi imar etmişler, büyük eserler meydana getirmişlerdi. Fakat bu uzun yaşayıştan sonra gün geldi, sesleri çıkmaz oldu. Vücutları çürüdü, yok oldu. İmar ettikleri yurtları harap oldu. Yüksek, süslü ve sağlam köşkleri kabir ile değiştirdiler. Köşklerde yumuşak yastıklar yerine kabirde yastık olarak sert kayaları kullanıyorlar!. Köşklerden kabire, yumuşak yastıklardan sert taş yastıklara!.. Onların evleri (kabirler) uzakta değildir, fakat bu evlerin sâkinleri gariptir, yabancıdır. Yanlarında dünyayı îmâr etmekle meşgul olanlara yaklaşmazlar. Îmâr işlerinde onlara yardım etmezler. Evlerinin yakın olmasına rağmen yakınlarını ve komşularını ziyarete gelmezler. Nasıl gelsinler ki onların göğüsleri eridi, vücutlarını taş-toprak yedi. Önceden sağ iken sonra kendilerini ölü olarak buldular. Önceleri vücutları terü-tâze iken sonradan çürüyüp paramparça oldu. Dostlarını ve yakınlarını keder içinde bıraktılar, yer altına çekildiler, göçtüler, gittiler. Artık onlar için dönüş yoktur. Ne kadar uzaklardalar! **«Önlerinde ise diriltilip kaldırılacakları güne kadar** (kalmalarına mani) **bir engel vardır.»** Ey insanlar, onların âkibetiyle muhakkak siz de karşılaşacaksınız. Yalnız olarak kabre girecek, amellerinizle rehin olarak kalacaksınız. Kabir sizi de içine alacak. **«Kabirlerin içinde onlar eşilip çıkarıldığı zaman, göğüslerde ne varsa onlar da derlenip toparlandığı zaman»** haki-

katleri aynen gördüğünüz ve Allah'ın huzurunda durdurulduğunuz zaman hâliniz nice olacak! İşte o zaman, işlediğiniz günahlar sebebiyle kalbleriniz korkudan uçacak. Perdeler kaldırılacak; ayıplarınız, sırlarınız meydana çıkacak. **«Burada her nefs işlediği iyi şeylerin mükâfatını, kötü şeylerin de cezasını görecek.»** Şânı yüce olan Allah buyuruyor ki:

— **Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah ındır.** (Bunların yaratılması ve nizama getirilmesi ise Allahın) **kötülük edenleri, yaptıklarına karşılık cezalandırması, güzel hareket edenleri de daha güzeliyle mükâfatlandırması içindir.** (Necm Sûresi, âyet: 31).

— **Kitap meydana konmuştur. Görürsün ki, günahkârlar onun içinde yazılı olanlardan müthiş korkudadırlar. «Eyvah bize, derler, bu kitaba ne olmuş, küçük büyük hiçbir şey bırakmayıp yazmış!» Onlar bütün işlediklerini hazır bulmuşlardır. Rabbın hiç bir kimseye haksızlık etmez.** (Kehf Sûresi, âyet: 49).

Allah, bizi ve sizi kitabı Kur'ân ile amel edenlerden ve dostlarının yolunda gidenlerden eylesin. Fazlı ve keremiyle bizi ve sizi cennetine koysun. Medh-ü senâya lâyık olan ancak Allah'dır, her türlü şan ve şeref yalnız O'na âittir.

Bir ehl-i hikmet:

— Günler birer ok, insanlar ise birer hedeftir. Ey insan, zaman, her gün seni oklariyle oklamakta ve bütün vücûdunu hücrelerine kadar delik-deşik etmek için gecenin ve gündüzün meşgaleleriyle seni oyalamaktadır. Gündüzler-geceler süratle geçiyor. Bu durumda senin vücûdunun devamlı sıhhat ve selâmeti nasıl mümkün olacak? Eğer günlerin sana getirdiği noksanlıklar gözünün önüne serilmiş olsaydı, muhakkak gelip-geçen o günlerden ürperir, kaçar, hızla ge-

lip-geçen saatlerden tiksinirdin. Fakat Allahın tedbiri her tedbirin üstündedir. Dünya gâilelerinden uzak olunduğu zaman hayat tatlı gelir, fakat gerçekte o zevkler, kimyagerin hardaldan elde ettiği acıdan da acıdır. Hevây-i nefse uyularak yaşanılan bir dünya hayatının ayıpları o kadar çoktur ki anlatanlar anlatmakla yorulur. Allahım, sen bizi doğru yola sevket!

Bir ehl-i hikmetten dünya hayatını tavsif etmesi istenir. Şu cevabı verir:

— Dünya hayatı, içinde bulunduğum AN'dan ibârettir. Çünkü geçen geçmiştir, artık ondan herhangi bir şeye sâhip olunamaz. Geleceğin ise ne olacağı bilinmez. Zaman odur ki, gecesi gündüzün ölümünü haber verir. Gecenin başlaması o günün de zevâl bulmak üzere olduğuna işârettir. Ardı kesilmeden gelip-geçen hâdiseler insanları değiştirir, eksiltir. Zaman, toplulukları dağıtmak ve nimetleri gidermekle vazifelidir. Emel uzun, ömür kısadır. Her şey de yalnız Allah'a döner.

Emevî Halifelerinden Ömer İbni Abdülaziz bir hitâbesinde şunları söyler:

— Ey insanlar, siz bir şey için yaratıldınız. Eğer onu tasdik ederseniz akılsızsınız, tekzip ederseniz helâk olursunuz. Siz bu dünyada ebedi yaşamak için yaratılmadınız, fakat bu dünyadan öbür dünyaya geçeceksiniz. Ey Allahın kulları, siz öyle bir dünyadasınız ki orada sizin için yediklerinizde de, içtiklerinizde de kederler var. Bir yandan nâil olduğunuz bir nimet yüzünden sevinirken diğer yandan elinizden çıkardığınız biri sizi hüzünlendirir. Nereye gidiyor ve nerede ebedî kalacaksanız orası için çalışınız.

Allah onun yüzünü şereflendirsin, şunları da bir hutbesinde Hz. Ali söyler:

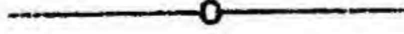
— Ey insanlar size öğütlerim ki: Allah'dan korkunuz. Her ne kadar siz dünyayı terketmeyi istemiyor ve onun tekrarını arzu ediyorsanız da sizi terkeden ve ömrünüzü çürüten bu mes'uliyetsiz yaşayışı terkediniz. Sizin ve dünyanın misali, yolculuğa çıkan bir kafilenin haline benzer ki biraz gidince bir nişaneye varırlar, sanki yolun sonuna vardıklarını sanırlar. Halbuki daha bir hayli gitmeleri lâzımdır ki, yolun sonuna varmış olsunlar. Nice kişiler vardır ki bir kaç günlük ömürleri kalmıştır, fakat onlar hâlâ harîsâne dünyalık peşindedirler. Dünyada maruz kaldığınız zararlardan dolayı ağlayıp-sızlanmayın. Çünkü onlar gelir, geçer. Nâil olduğunuz nimetlerden dolayı da ferahlanıp durmayın, çünkü gün gelir nimetler zâil olur. Şaşarım harisane dünyalık peşinde koşan o kimseye ki ölüm onun peşindedir, fakat o, gâfildir. Halbuki ölüm ondan gâfil değildir.

Muhammed İbni Hüseyin:

— Allah indinde, hevây-ı nefse uyularak yaşanılan bir hayatın hiç degeri yoktur. Kendi dostlarının böyle bir hayat sürmelerine aslâ râzı olmaz. Böyle bir yaşayış Allah'ın yanında çok hakîr, çok zelîldir. Peygamberimiz böyle bir yaşayıştan şiddetle kaçınmış, sahâbesini de sakındırmıştır.

İşte dünya hayatının böyle değersiz olduğunu anlayan âlim, ârif, faziletli ve edip kişiler onda iktisadlı hareket ettiler. İhtiyaçları kadariyle iktifâ ederek varlıklarının fazlasını Allah yolunda sarfettiler. Üzerlerini örtecek kadar giyindiler, açlıklarını giderecek kadar yemekle yetindiler. Dünyaya fânî gözüyle, âhirete ise bâkî gözüyle baktılar, dünyâdan çok âhireti imâr ettiler. Âhirete kalb gözüyle baktılar, anladılar ki onu gözleriyle de görecekler, ileride kalbleriyle de

âhirete göçecekleri için şimdiden kalben oraya göçtüler. Bu dünyâda, kısa bir zaman zahmet çektiler, fakat âhirette ebediyyen nimetlere mazhar olacaklar. Bütün bunlar kerim olan Rablarının tevfikiyledir. Allah'ın, kendileri için sevdiğini sevdiler, sevmediğini sevmediler.

KANÂAT'IN FAZİLETİ

Aziz kardeşim! Bil ki, meşrû olarak çalışıp-çabaladığı halde gene de fakîr olan kimsenin kanaatkâr olması, tamahkâr olmaması, başkalarının malında-mülkünde gözünün bulunmaması ve gayr-i meşrû kazanç yollarına tevessül etmemesi gerekir. Kişi bu vasıflara ancak yiyecek, giyecek ve mesken hususlarında kanaatkâr olmak, şa'şaaya kaçmamak ve çok uzun emelleri bırakmak sûretiyle sahip olabilir. Eğer kişi hudutsuzca varlık sâhibi olmak ister yahut uzun emellere dalarsa kanaatkâr olamaz ve şüphesiz TAMAH ve HIRS denen kötü huylarla kirlenir. HIRS ve TAMAH kişiyi kötü ahlâka, gayr-i meşrû ve kötü kazanç yollarına sevkeder. Zaten insanoğlunun tabiatı HIRS, TAMAH ve KANAÂTKÂRSIZLIK'a meyyâldır. Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ ذَهَبٍ لَابْتَغَى لَهُمَا ثَالِثًا وَلَا يَمْلَأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ.

— Eğer insanoğlunun ALTIN'dan iki DERE'si olsa bu ikinin yanına bir üçüncüsünü daha ister. Âdemoğlunun içini ancak TOPRAK doldurabilir. Allah kötü huylarını terkedenlerin tevbesini kabul eder.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Vâkıd Leysî anlatır:

— Resûlullah'a bir şey vahyolunduğu zaman biz kendisine giderdik, bize yeni vahyolunanı öğretirdi. Bir gün yine gitmiştik, Allahın Resûlü buyurdular:

Şânı yüce olan Allah buyuruyor ki:

Biz mal mülk verdik, namaz kılıp oruç tutmak için!.. Eğer Âdemoğlunun ALTIN'dan bir DERE'si olsa onun yanına bir ikincisini ister. Eğer iki deresi olsa onların yanına bir üçüncüsünü... ister. Âdemoğlunun gönlünü ancak toprak doyurabilir. Allah kötü huylarını terkedenlerin tevbesini kabul eder.

مَنْهُومَانِ لَا يَشْبَعَانِ مَنْهُومُ الْعِلْمِ وَمَنْهُومُ الْمَالِ.

İki haris asla/doymaz:

1 — İlim hırslısı,

2 — Mal-mülk servet hırslısı,

يَهْرَمُ ابْنُ آدَمَ وَيَشِبُّ مَعَهُ اِثْنَتَانِ الْأَمَلُ وَحُبُّ الْمَالِ.

Âdemoğlu ihtiyarlar, fakat onda iki şey gençleşir. Bunlar:

1 — Uzun emel,

2 — Mal-servet sevgisidir.

İnsanoğlunun tabiatında felâkete sürükleyici hırs ve mal sevgisi bulunduğu için Allah ve Resûlü KANÂAT'ı ve KANAATKÂR olanları methetti: Resûlullah buyurdular:

— Ne mutlu o kimseye ki İslâmlıkla müşerref olur, onun ahlâk esaslarına uyar, meşrû kazancıyle iktifâ eder ve KANÂATKÂR olur.

— Zengin, fakir hiç bir kimse yoktur ki kıyâmet

günü olunca, «Keşke dünyada sadece ihtiyaç miktarı nafakaya sahip olsaydım!» diye temenni etmesin.

— Zenginlik mal-mülk çokluğu değildir, zenginlik nefs zenginliği, gönül zenginliğidir.

Peygamberimiz aleyhisselâm, aşırı hırstan ve aşırıca kazanç peşinde koşmaktan menederek buyurdular ki:

— Ey insanlar, rızk talebinde haris olmayın. Zira hiç bir kimse yoktur ki onun nasibi ayrılmış olmasın. Gene kul, dünyadan nasibini almadan ölmez. Dünya alçaltıcıdır.

Hz. Mûsâ, münâcât yoluyla bir ara Rabbına sordu:

— Hangi kulların en zengindir?

Rabbı buyurdu:

— En çok kanâatkâr olanlar!

Mûsâ aleyhisselâm bir daha sordu:

— Hangi kulların en çok âdildir?

Rabbı buyurdu:

— Kendisine en çok insaflı olanlar!..

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud'un rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyurdular:

— Rûhulkuds (Cebrâil), **benim rûhuma malum etti ki; Kişi dünyada nasibi olan rızkını tüketmeden ölmez. Allah'dan korkun ve harisce rızk peşine düşmeyin.**

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin peygamberimiz aleyhisselâmdan naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü ona hitâben şöyle buyurdular:

— Ey Ebû Hüreyre, şiddetle acıktığın zaman sana **helâlinden bir yufka ile bir bardak su kâfi!.. Meşrû olmayan dünyalık kazançta felâket vardır.**

Resûl aleyhisselâm, başka bir sefer de, yine Ebû Hüreyre'ye hitâben şunları söyledi:

كُنْ وَرِعًا تَكُنْ اَعْبَدَ النَّاسِ وَكُنْ قَنِعًا تَكُنْ اَشْكَرَ النَّاسِ وَاَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا.

— **TAKVÂ sahibi ol, insanların en çok ibâdet edeni olursun. Kanaatkâr ol, insanların en çok şükredeni olursun. Kendin için istediğin, kendin için sevdiğin bir şeyi başkaları için de iste, MÜ'MİN olursun!..**

Ebû Eyyüp Ensârî'nin rivâyet ettiği bir hadisde de, peygamberimiz aleyhisselâm, TAMAH'ı meneder. Ebû Eyyub Ensârî, hâdiseyi şöyle anlatır:

— **Bir defasında bir ârâbi geldi ve Resûlullah'a hitâben: «Ey Allahın Resûlü, dedi, bana veciz bir vaaz yap!» Resûl aleyhisselâm da ona cevaben buyurdular ki: NAMAZINI HUŞÛ ve KALB HUZURU ile kıl, yarın özür dilemek zorunda kalacağın bir sözü konuşma, insanların ellerindeki mallarına göz dikme.** (Tamah etme!).

Allah ondan râzı olsun, Avf İbni Mâlik rivâyet eder:

— **Bir ara biz, Resûlullahın yanında dokuz, sekiz veya yedi kişi idik. Resûlullah, «Allahın Resûlüne bîat ediyor musunuz?» dedi. Biz, «Biz size bîat etmemişmiydik ey Allahın Resûlü?» dedik Resûl aleyhisselâm gene, «Allahın Resûlüne bîat ediyor musunuz?» dedi. Bunun üzerine biz de ellerimizi uzattık ve bîat ettik. İçimizden biri: «Biz seninle bîat etmiştik, bu bîat niçin?» diye sordu. Allah Resûlü buyurdular ki:**

Yalnız Allaha ibâdet etmeniz, O'na hiçbir şeyi eş-ortak tanımamanız, beş vakit namazı kılmanız, Allahın kitabı Kur'an'ı dinlemeniz ve onun esaslarına itâat etmeniz için! Insanlardan bir şey istememeniz için! (O gün orada bulunanlardan bazıları Resûlullahın bu sözünden sonra yere kırbaçlarını düşürseler onu birisinin alıverip kendilerine vermesini bile istemezlerdi.)

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer der ki:

— TAMAH fakirliktir. KANÂAT zenginliktir. Kimin ki insanların malında-mülkünde gözü olmazsa onlara muhtaç olmaz.

Bir ehl-i hikmete sorarlar:

— ZENGİNLİK nedir?

Cevap verir:

— Haris olmamak ve ihtiyaç miktarına razı olmaktır.

Bu mevzûda denir ki:

Zevk-u safâ gelir geçer,
Zamanla büyük şeyler de biter.
Kanâat et, memnun olursun,
Hevây-i nefsi terket, hür kalırsın.
Nice ölümler vardır, onlara sebep:
ALTIN, YAKUT ve İNCİ'dir hep.

Muhammed İbni Vâsî, kurumuş bir ekmek parçasını ıslayarak yer ve şöyle derdi:

— Böyle helâl kazancı ile kanâat eden, hiç kimseye muhtaç olmaz.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Süfyan Sevrî de şöyle der:

— Dünyada en hayırlı şey, kendisine müptelâ olmadığınız şeylerdir. Müptelâ olduklarınızın en hayırlısı ise elinizden çıkan şeylerdir. (Verme ve yardım etme müptelalığı)..

İbni Mes'ud anlatır:

Gün olmaz ki bir melek şöyle nidâda bulunmasın:

— Ey âdemoğlu, kifâyet miktarı az bir şey, azgınlığa ve günahkârlığa sebep olacak çok bir şeyden daha hayırlıdır.

Bir ehl-i hikmete sorarlar:

— Malın nedir?

Cevap verir:

— Dışarıdan tok görünmek, içten aç olmak ve insanların malında gözüm bulunmamaktır.

Rivâyette, Allah'ın şöyle buyurduğu vârittir:

— Ey âdemoğlu, eğer Dünya tamamiyle senin olsa ondan sadece yiyebileceğin miktar senindir.

Bir ehl-i hikmete sorarlar:

— Akıllı bir kimse için en sevinçli şey nedir, hüzünü en çok hangi şey giderebilir?

Cevap verir:

— Akıllı bir kimse için en sevinçli şey ölmeden önce yapılan güzel amellerdir. Hüzünü en çok giderecek şey de Allah'ın hükmüne razı olmaktır.

Bir ehl-i hikmet de şunları söyler:

— İnsanların en gamlısı HASEDÇİLER, en kolay geçimlisi KANÂATKÂRLAR, en çok eziyete tahammül edenleri HARÎS ve TAMAHKÂRLAR, geçim sıkıntısı çekmeyenleri HEVÂY-İ NEFSİNE UYMAYANLAR ve DÜNYAYA TAPMAYANLAR, en çok nedâmet duyanları da GÜNAHKÂR ÂLİMLER'dir.

Bu mevzuda şöyle denir:

Ne rahat o yiğit ki Allaha güvenir,
Bilir ki taksimi yapan, rızkı verir.
Haysiyyetini korur onu aslâ kirletmez,
Alnı açıktır, hiç kimseye minnet etmez.
Kim ki olursa hayatta kanaatkâr,
Veremez hiç bir şey ona zarar.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer söyler:

— Size, Allah'ın malından helâl kabul ettiğim miktarı söyleyeyim mi? Kışım ve yazım için iki don. Hacc'ım ve Umrem için sırtıma bir örtü. Yiyeceğim, Kureyşten birisinin yiyeceğinden farksız. Ne onlardan daha fazla, ne de daha az. Allaha yeminle söylerim, bunların da helâl olup-olmadığını bilemem.

Bir A'râbî, kardeşi harîs olduğu için onu azarlayarak şöyle der:

— Ey kardeşim, sen hem arıyorsun, hem de aranıyorsun. Kaybetmediğin şey seni arıyor. Sen de kifâyet miktarı elinde bulunan şeyi arıyorsun. Kaybettiğin şey sana keşfedilmiş. İçinde bulunduğun şeyden uzaklaştırılmışsın. Ey kardeşim, sanki sen, haris kişinin mahrum edildiğini, kanaatkâr kişinin ise rızıklandırıldığını görmemiş gibisin.

Görüyorum zenginledikçe artıyor hırsın,
Sanki bu dünyada hiç ölmeyeceksin.
Zenginliğin bir sonu var mı bir gün varsan,
«Kâfidir bu kadarı, istemem artık!» desen.

Allah rahmet eylesin, Şâbi şöyle temsîlî bir hikâye anlatır:

— Adamın birisi bir gün bir Toygar (bir kuş) avlar. Kuş dile gelerek avcıya **«Benden ne istiyorsun?»** diye sorar. **Avcı, «seni kesip etini yiyeceğim!»** der. Kuş da der ki: **«Benim etim tatlı değildir, hem de doyuracak kadar yokum. Sana üç şey öğreteceğim, onlar senin için beni yemekten daha hayırlı ve faydalıdır. Fakat birincisini elinde iken, ikincisini elinden kurtulup ağaca konunca, üçüncüsünü de uçup şu karşıki tepeye çıkınca.»** Avcı kabul eder, **«peki söyle birinci nedir?»** diye sorar. Kuş, **«Elinden kaçırdığın bir şeye hayıflanma!»** der. Avcı kuşu bırakır. O uçup ağaca konunca **«İkincisi nedir?»** diye sorar. Kuş, **«olmayacak**

şeylere olur deyip hüküm verme!» der. Kuş uçarak uzaktaki tepeye varır ve oradan avcıya şöyle seslenir:

— Eşkıyâ! Eğer beni kesmiş olsaydın midemden her biri yirmişer gram ağırlığında iki inci tanesi çıkaracaktın.

Avcı bunları duyunca dudağını ısırır ve hayıflanır. Kuştan, üçüncüsünü söylemesini isteyince şu cevabı alır:

— Sen, biraz önce söylediğim ikiyi unuttun, üçüncüsünü nasıl söyleyeyim? Ben sana, **«Elinden kaçırdığın bir şeye hayıflanma!»** dedim, hayıflandın. **«Olmayacak şeye olur deyip hüküm verme!»** dedim, verdin. Ben etim, kanım ve tüylerimle yirmi gram gelmem. Midemde yirmişer gramlık iki inci parçası nerden bulunsun!

Kuş bunları söyledikten sonra uçar, gözden kaybolur gider.

Bu, insanoğlunun ifrât derecedeki tamahkârlığına bir misaldir ve bir gerçeği anlatır ki o da şudur:

— Tamah, insanoğlunu âdetâ kör yapar. Hakikatleri anlayamaz ve olmayacak şeylere olacakmış, gibi hüküm verir.

İbni Semmâk:

— EMEL; kalbde bir ip, ayakta bir bağdır. Kalbinden EMEL'i çıkar ki ayağından bağ çözülsün.

Ebû Muhammed Yezîdî anlatır:

— Bir gün Hârun Reşid'e gitmiştim. Elinde, üzerinde yaldızlı yazılar bulunan bir yaprak vardı. Ve buna bakıyordu. Beni görünce gülümsedi. Ben, **«Allah size ömürler versin ey mü'minlerin Emiri, faydalı bir şey mi?»** dedim. Dedi ki: **«Evet, şu iki beyti emevilerden birisinin kasasında buldum, hoşuma gitti. Ben de onlara üçüncü bir beyt ekledim:»**

Muradına ermeden kapanırsa kapının biri,
Onu geç, elbet açılır sana başka biri.
Zira sana kabını doldurman kâfidir.
Fiillerin de kötüsünden kaçınman kâfidir.
Vekarını kaybetme, günahlardan sakın,
Ki gelecek azaplardan kurtulmuş olasın,

Bir defasında, Abdullah İbni Selem, Kaab Ahbâr'a sorar:

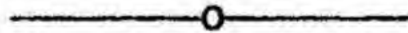
— Âlimler ilmi öğrenip kalblerine yerleştirdikten sonra onların kalbinden ilmi hangi şey giderir?

Kaab cevap verir:

TAMAH, HIRS ve DÜNYA GÂİLELERİ.

Birisi, Fudayl İbni Iyaz'dan Kaab'ın bu sözünü açıklamasını ister. Fudayl şöyle der:

— Adam bir şeye tamah eder. Onu elde etmek için didinir, dini elden gider. Nefsi ona-buna haris olur, heveslendiği her şeyi elde etmek ister. Böylece bir çok kimselere ihtiyacı düşer. Onlar da o ihtiyacı tedarik ettiler mi, artık o kişinin burnuna halkayı geçirirler ve istedikleri yere yederler, ensesinde boza pişirirler. O da onlara temennâ etmeğe mecbur kalır. Dünyalık menfaat karşılığında dost olduğu bu kişilerle karşılaşınca selâm verir, hastalandıkları zaman ziyaretlerine gider. Bütün bunları Allah rızası için değil, sırf dünyevi menfaat için yapar. Bu durumda onlara bir ihtiyacı düşmeseydi daha iyi olmaz mıydı?

ALLAH'dan BAŞKASINI DOST EDİNMEK ve MAHŞER

Şânı yüce olan Allah buyurur:

وَلاَ تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لاَ تُنْصَرُونَ.

—Bir de zulmedenlere MEYLETMEYİN. Sonra size ATEŞ DOKUNUR. Zaten sizin Allah'dan başka yardımcılarınız yoktur. Sonra (O'ndan da) **yardım göremezsiniz** (Hûd Sûresi, âyet: 113).

Bazı müfessirler derler ki:

— Lisan âlimleri, âyetteki MEYL'in mutlak olduğunda ittifak etmişlerdir. Yani **«Zulüm, az da olsa çok da olsa onu yapana yakınlık göstermeyin!»** demektir.

Abdurrahman İbni Zeyd, âyetteki MEYL'in «DALKAVUKLUK» mânâsına geldiğini söyler. Dalkavuk kişi, haksızlıkları ve zulümleri, haksızlık yapanın ve zulmedenin yüzüne söylemez.

Âyetin zâhirinden anlaşılan mânâ, putperestlere ve müslüman olup da fâsık ve zâlim olanlara meyletmekten sakındırmadır.

Nisâbûrî (Nişabur), tefsirinde der ki:

— Âlimlerimiz, (Zulüm karışan bir icrâata razı

olmak yahut zâlimlerin icrâatlarını güzel göstermek, bunu başkalarının yanında övmek, içine zulüm girmiş herhangi bir fiillerine iştirak etmek «ZALİMLERE MEYLETME» cümlesindendir ve yasaktır. Fakat bir zararı defetme veya âcil bir menfaat celbetme husûsunda onlara müdâhale etmek «MEYLETME» cümlesinden değildir!) dediler. Ben (Nisâbôrî) derim ki: (Bu, idâre-i maslahat ve genişlik bakımındandır. Halbuki TAKVA'nın iktizası, her ne sûretle olursa olsun onlara yâni zâlimlere meyletmemek ve yakınlık göstermemektir. Allah kuluna kâfi değil mi ki idâre-i maslahat kabilinden, zâlimlerle beraber görünülsün!)

Ben (Gazâli) derim ki:

— Nisâbôrî doğru söylemiş. ZÂLİMLERE MEYLETME'nin her türlü yolunu kapamak daha iyidir.

Kendisinde birazcık zâlimlik bulunan birisine azıcık meyletmek kişiyi ateşe götürürse ya zulmün ve düşmanlığın girdabına batmışlara fazla meyledip onlarla beraber olmaya can atan, nedimliklerini yapan, zâlimlerin en şerirleriyle ünsiyet eden, onlarla beraber neş'elenen, onların fânî saltanatlarına ve nâil oldukları nimetlere —o nimetler ki geçici oldukları için hakikatte bir buğday tanesinden daha kıymetsiz, bir sivrisineğin kanadından daha hafiftir— imrenerek bakan kimsenin hâli nice olur!

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

اَلْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ اَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ.

— Kişi, arkadaşının meşrebindedir. Sizin herbiriniz kimlerle ve hangi meşrepteki insanlarla dostluk kurduğuna dikkat etsin.

Derler ki:

— Sâlih ve iyi arkadaş, misk taşıyan birisine

benzer. Sana vermese bile kokusundan istifade edersin. Kötü arkadaş ise körük çekmekte olan birisine benzer, çıkan ateşlerle seni yakmasa bile dumanından rahatsız olursun.

Şânı yüce olan Allah buyurur ki:

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنْكَبُوتِ وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ.

— Allah'dan başkasını dostlar edinenlerin misali kendine bir yuva yapan örümcek misali gibidir. Halbuki, bilmiş olsalar, evlerin en çürüğü her halde örümcek yuvasıdır. (Ankebût Sûresi, âyet: 41).

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

مَنْ عَظَّمَ غَنِيًّا لِغِنَاهُ فَقَدْ ذَهَبَ ثُلُثَا دِينِهِ.

— Kim, zenginliğinden dolayı zengine tazim ederse dininin üçte ikisi gider.

إِذَا مُدِحَ الْفَاسِقُ غَضِبَ الرَّبُّ وَاهْتَزَّ لِذَالِكَ الْعَرْشُ.

— Fâsık bir kimse methedildiği zaman Allah öfkelenir, aynı sebepten ARŞ titrer.

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Hatırla o günü ki, insan sınıflarından her birini biz İMAMLARI'yle çağıracağız. Artık kimin kitabı sağından verilirse işte onlar kitaplarını, en küçük haksızlık görmeksizin okuyacaklar. (İsrâ Sûresi, âyet: 71).

Buradaki GÜN'den murat MAHŞER GÜNÜ'dür. İMAM'dan muradın kim olduğu husûsunda müfessirlerin fikirleri değişiktir. İbni Abbas ve diğer bazıları-

na göre İMAM'dan murat, her kişinin amellerinin yazılı bulunduğu özel kitap (defter)dir. Buna göre mânâ şöyle olur:

— Her insan, kendi amellerinin yazılı bulunduğu kitap (defter)le çağrılır.

Şu âyet bunu te'yit eder:

— **Artık kitabı sağ eline verilmiş olana gelince, hemen der ki: «Alın, okuyun kitabımı!»** (Elhâkkâ Sûresi, âyet: 19).

Kitabı sol eline verilmiş olana gelince o da der ki: «Ah, keşke benim kitabım verilmeseydi!» (Elhâkka Sûresi, âyet: 25).

İbni Zeyd, âyetteki İMAM'dan murat, inzâl olunan ilâhi kitaplardır, der. Vaktiyle İncil'e îmân edenler, **«Ey Ehl-i İncil!»**, Kur'an'a îmân edenler, **«Ey ehl-i Kur'ân!»** diye çağrılırlar.

Mücâhid ve Katâde'ye göre İMAM'dan murat her ümmetin peygamberidir. Hangi insanlar hangi peygambere tâbî oldu ise onunla çağrılırlar. **«İbrahim'e tâbî olanları getirin. Mûsâ'ya tâbî olanları getirin, Îsâ'ya tâbi olanları getirin, Muhammed'e tâbî olanları getirin!...»** gibi.

Ali İbni Ebû Tâlip, İMAM'dan murat, herkesin yaşadığı asrın önderidir, der. Her devrin insanı, kendi yaşadığı devirde kimin emrine ve yasağına uydu ise onunla çağrılır.

İbni Ömer'in rivâyet ettiği sahih bir hadiste şöyle buyrulur:

— **Kıyâmet günü Allah bütün insanları topladığı zaman her zâlim için bir bayrak açılır ve şöyle denir: «Bu, fülan oğlu fülan zâlimdir!»**

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre anlatır:

— **Resûlullah, «Kıyâmet günü insan sınıflarından**

herbirini İMAMLARI'yle çağıracağız!» meâlindeki âyetin tefsiri hakkında buyurdular ki: insanların her biri çağrılır, kitabı (defteri) sağ yanından verilir. Boyu altmış arşın uzatılır. Yüzü bembeyaz olur. Başına inciden, parlayan bir taç giydirilir. Sonra arkadaşlarının yanına gider. Onu uzaktan görürler, derler ki: «Allahım, bunu bize getir ve bizim için bunda bir bereket kıl!» O, onlara gelir, der ki: «Herbirinize böyle bir müjde!» İmansıza gelince, onun da yüzü kararır. İnsan sûretinde altmış arşın boyu uzar. Bir taç giydirilir. Arkadaşları onu görünce, «Bunun şerrinden Allaha sığınırız, Allahım sen bunu bize getirme!» derler. Fakat o, gelir, arkadaşları, «Allahım, onu zelil et!» derler. O da der ki: «Allah sizi bu halden uzak etsin. Bu âkibet sizin herbiriniz için vardır!»

Şânı yüce olan Allah buyurur ki:

— Yer (Dünya) kendisine âit şiddetli bir sarsıntı ile zelzeleye uğratıldığı zaman; yer, bütün ağırlıklarını (dışarıya fırlatıp) çıkardığı, insan «Buna ne oluyor?» dediği (zaman); o gün (yer) bütün haberlerini anlatacaktır. Çünkü Rabbı kendisine (o vech ile) vahyetmiştir. O gün insanlar, amelleri(nin karşılığı) kendilerine gösterilmek için, dağınık dağınık döneceklerdir. İşte kim zerre ağırlığınca bir hayır yapıyor idiyse onun (sevabını) görecek. Kim de zerre ağırlığınca şer yapıyor idiyse onun (cezasını) görecek. (Ezzilzal Sûresi.)

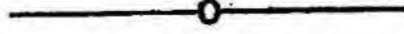
Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre anlatır:

—Bir defasında, Allah'ın Resûlü, «O gün (yer) bütün haberlerini anlatacakdır!» meâlindeki âyeti okudu ve «Biliyor musunuz, yerin Haberi nedir?» dedi. Biz «Allah ve Resûlü en doğrusunu bilir!» dedik. Dedi ki:

«YER'in HABERLERİ, her kulun ve her ümmetin yeryüzünde yaptıklarına YER'in şâhidlik etmesidir.»

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Yer'den korunun. O, sizin ananızdır. Her kim YER'in üzerinde hayır veya şer bir şey işlerse o, mutlaka onu haber verir.

DÜNYANIN SONUNUN GELMESİ ve İNSANLARIN KABİRDEN KÂLKMÂSI

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

Nasıl zevk-u safâ yapayım. Sûr sâhibi (İsrâfil) Sûr-u ağzına almış, alnını eğmiş, kulak kesilmiş (kulağını gelecek emre vermiş,) **ne zaman emir verilirse hemen üfürmek için bekliyor.**

İsrâfil, bir kaval gibi Sûr'u ağzına almış. Sûr'un ağzının genişliği Gökler'in ve Yer'in genişliği gibidir. İsrâfil gözlerini ARŞ tarafına dikmiş ve beklemektedir. Ne zaman emir gelirse BİRİNCİ ÜFLEME'yi yapar. Bu birinci üflemede, göklerde ve yerde ne kadar canlı varsa, korkudan hepsi ölür. Yalnız, Allah'ın ölmesini murat etmediği canlılar kalır. Bunlar Cebrâil, Mikâil, İsrâfil ve ölüm meleği (Azrâil)dir. Sonra, Allah ölüm meleğine sırasıyle Cebrâil, Mikâil ve İsrâfil'in rûhlarını kabzetmesini emreder. Daha sonra ölüm meleğinin kendisine emir gelir, o da ölür. Bundan, yani BİRİNCİ ÜFLEME'den sonra İKİNCİ ÜFLEME'ye kadar bütün mahlûkat kırk sene böylece kalır. Sonra Allah İsrâfil'i dirilterek İKİNCİ ÜFLEME'yi yapmasını emreder. Şu âyet bize bu her iki üflemeyi de isbat eder:

— (Birinci) **Sûr'a üfürülmüş** (üfürülecek), **artık Allah'ın diledikferinden başka, Gökler'de kim var, yerde kim varsa hepsi düşüp ölmüştür** (ölecektir). Sonra

ona bir daha üfürülmüştür (üfürülecektir). **O anda görürsün ki** (ölüler dirilip) **ayakta bakınıp duruyorlar!** (Zümer Sûresi, âyet: 68).

Canlılar ayakları üzere durup dirilişe bakarlar. Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— Ben peygamber olarak gönderildiğim zaman Sûr sahibi (İsrâfil) **geldi. Sûr'a ağzını koydu. Bir ayağını ileri attı, bir ayağını geri!.. Bekliyor, ne zaman ÜFLEME emredilecek ki, üflesin!.. Ey ümmetim, ÜFLEME'den sakının!**

Düşün şimdi mahlukatın o günkü hâlini. ÜFLEME sonunda korkudan ânî olarak ölecekler, tekrar dirilirken bu korku yüzünden meskenete ve zelilliğe düşecekler. Haklarında verilecek MES'UD veya ŞAKÎ hükmünü bekleyecekler. Sen de onların arasında bulunacak, onlar gibi perişan, onlar gibi şaşkın bir durumda kalacak, belki de dünyâda zevk-u safâsına bakmış, yemiş-içmiş zenginlerin birinden olacaksın. O gün yeryüzünün (zâlim) hükümdarları, insanların en zelili, en alçağı ve en hakîri olacaklar, tohum tanesi gibi ayaklar altında sürünecekler. Bu anda vahşî hayvanlar dağlardan - çöllerden sökün edecekler, başları eğik, insanlara karışarak, günah işlemiş olmadıkları halde hor-hakîr olarak mahşer yerine gelecekler; ânî ölümün ve ÜFLEME'nin verdiği korku onları şaşırtacak ve halktan ürkmeyecekler, kaçmayacaklar. Şu âyet bu gerçeğe işâret etmektedir!

— Vahşi hayvanlar bir araya toplandığı zaman (Tekvir Sûresi, âyet: 5).

Sonra, şeytanlar ve inat ve kibir yüzünden imân etmeyenler görünecek. Korkudan, Allah'ın şu âyetini teyid etmek üzere iz'âna gelecekler:

— Binaenaleyh Rabbına yemin olsun ki biz onları da, şeytanları da elbette ve elbette mahşerde topla-

yacağız. Sonra onları behemehal cehennemin etrafında diz üstü hazır tutacağız. (Meryem Sûresi, âyet: 68).

Orada, durumunu ve kalbinin hâlini düşün ey insan! Sonra bak, mahlûkat diriltildikten sonra yalın ayak, çırıl çıplak ve sünnetsiz olarak mahşer yerine sevkediliyorlar. O mahşer yeri ki bembeyaz ve dümdüzdür, hiç bir pürüz yoktur. Ne, insanın arkasına saklanabileceği bir tümsek, ne de gözden kaybolmasına yarayacak bir çukur!.. İnsanlar bölük bölük oraya sevkedilirler. Çeşitli sınıflardaki yaratıkları muhtelif yerlerden toplayıp oraya sevkedecek Allah'ı tesbih ederiz. Birinci ÜFLEME'yi ikinci ÜFLEME takip eder. O gün bu kalbler, bu gözler korkacaklar. Peygamberimiz sallâllâhü aleyhi ve sellem buyururlar ki:

— **Kıyâmet günü insanlar bembeyaz, dümdüz ve pürüzsüz bir yerde haşrolunacaklar.**

Bu yer, bugünkü yeryüzü gibi olmayacaktır. Şânı yüce olan Allah buyurur ki:

— **O gün ki yer başka bir yer'e gökler de** (başka göklere) **tebdil olunacaktır.** (İnsanlar kabirlerinden kalkıp) **bir olan, kahhâr olan Allah'ın huzûrunda toplanacaklardır.** (İbrâhim Sûresi, âyet: 48).

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs der ki:

Yeryüzünde ilâveler ve eksiltmeler yapılır. Dağlar, taşlar ve dereler yok edilir. Bir sahtiyan haline getirilir. Gümüş gibi bembeyazdır, üzerinde kan dökülmemiş, günah işlenmemiştir. Göklerin güneş'i Ay'ı ve yıldızları yokolur.

Bak ey tembel kişi, o günün korkusuna ve şiddetine bak! Mahlûkat bu düz yerde toplandığı zaman gökteki yıldızlar saçılacak, güneş ve ay mahvolacak, aydınlatıcı ışık kaynakları (güneş, ay) yok olduğu için yer kapkaranlık bir hâle gelecek. İnsanlar yukarıda anlatıldığı gibi toplanmış bir halde iken gök cisimleri

onların tepelerinde dönecek, o kadar büyüklüklerine ve sertliklerine rağmen parça parça olacaklar. Melekler ise kıyıda-köşede duracaklar. Bu büyüklükte ve bu sertlikteki gök cisimlerinin parçalanmasından meydana gelen sesler ne korkunç olacak. Sonra gök cisimleri tamamen çökecekler, erimiş ve sarılık karıştırılmış gümüş parçası gibi akacaklar, kızıl sahtiyan haline gelecekler. Dağlar atılmış pamuk gibi olacak. İnsanlar yaygın (ve salgın) pervaneler gibi olacaklar. Yalınayak, çıplak ve yaya bir halde!.. Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar ki:

— İnsanlar, yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak haşrolunurlar. Ter içinde kalırlar, öyle ki kulak memelerine kadar ter suyuna gömülürler.

Hadisi rivâyet eden peygamberimizin hanımı Sev de der ki:

Ben, Resûlullaha «Avret yerleri ne olacak, kimimiz kimimize bakacak mıyız?» diye sordum. Şu cevabı verdiler:

— Hüzün insanları meşgul edecek, öyle ki bu meşgaleden kimse kimseye bakamayacak. Herkes kendi başının derdine düşecek.

Demek o gün ne dehşetli bir gün ki, avret yerleri açılacak, fakat kimse kimseye bakamayacak, bakmak için en ufak bir meyil bile olmayacak. Nasıl olsun ki o gün kimisi yılan gibi karnı üzere sürünerek, kimisi yüzünü yerlere sürterek yürüyebilecek. Başkalarına göz atmağa aslâ gücü olmayacak.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiğine göre, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

Kıyâmet günü insanlar üç sınıf olarak haşredilirler. Bunlar:

1 — Binitler,
2 — Yayalar,
3 — Yüzüstü yürüyenlerdir.

Bu sırada, dinleyenlerden biri sordu:

— Ey Allahın Resûlü, yüzüstü nasıl yürürler?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Onları ayak üzere yürüten yüzüstü yürütmeğe de kadirdir.

İnsanoğlunun tabiatında ünsiyet peydâ etmediği, alışmadığı şeyleri inkâr etme hâssası vardır. Öyle ki, meselâ, yılanın ayaksız, karnı üzerinde sürünerek yıldırım gibi gittiğini görmüş olmasa ayaksız olarak yürümeyi tasavvur edemez, inkâr eder. Ayak üzerinde yüründüğünü görmemiş olan bir insanca, bu da ihtimal dışı bir şeydir. Sakın, kıyâmet gününün anlatılan acayip hâdiseleri dünyada vukubulanlara uymadığı için inkâra kalkışma. Çünkü dünyada bile vukubulan bir çok hâdiseleri müşâhede etmemiş olsan ve sana böyle bir hâdisenin olacağı anlatılsa şiddetle inkâr edersin. Şimdi kalbinde, kıyâmet günündeki hâlini şekillendir. Sen çırılçıplak, zelil, hor-hakîr ve şaşkınlık içinde ayakta duruyor ve hakkında verilecek hükmü bekliyorsun. Ya sonunun mutluluk veya bedbahtlık olduğuna karar verilecek. O andaki bu hâl fevkalade bir hâldir. Bunu böylece değerlendir.

Sonra mahlûkatın o andaki izdihâmını düşün. Yedi kat gök ve yedi kat yer ehli, melekler, cinler, insanlar, şeytanlar, vahşi hayvanlar, kuşlar... orada toplanacaklar. Güneş, sıcaklığı artmış olarak üzerlerine vuracak, mahlûkatın tepesine iki yay kadar yaklaşacak. Mahşer yerinde, kâinatın mutlak sâhibi Allah'ın Arş'ının gölgesinden başka hiç bir gölge kalmayacak. Onunla da ancak Allah'a yakın olanlar, Allah'-

ın ahlâkı ile ahlâklananlar gölgelenebilecek. Güneşin harâreti, eritecek derecede olacak. Kişi sıcaklıktan şiddetle sıkılacak. Sonra mahlûkat itişip-kakışacak. İzdihâmdan birbirlerini itecekler, birbirlerini çiğneyecekler. Bu izdihâma bir de Allah'ın huzûruna sevk edilirken utanma hissinden meydana gelen sıkıntı eklenecek. Güneşin harâreti, nefeslerin sebep olduğu sıcaklık ve kalblerin utanma ateşiyle yanmasından hâsıl olan sıkıntı birleşecek. Her kılın dibinden ter fışkıracak. Öyle ki, mahşer yerinin o temiz toprağı üzerine akacak. Bu akan terlerden su birikintileri hasıl olacak, herkesin Allah yanındaki derecesine göre yükselecek. Bu su birikintileri bazılarının dizine kadar, bazılarının beline, bazılarının kulak memelerine kadar çıkar. Bazıları da içinde kaybolacak derecede ter suyuna batarlar.

Allah ondan râzı olsun, İbni Ömer'in rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— **Âlemlerin Rabbı** (olan Allahın hükmü) **için insanların** (kabirlerinden) **kalkacakları günde. Bazıları kulaklarının yarısına kadar ter'e gömülür.**

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği bir hadis de şöyledir:

— **Kıyâmet günü insanlar terler, öyle ki terleri yetmiş kulaç yerin altına gider, ter ağızlarını kapatır, kulaklarına erişir.**

Allah ondan râzı olsun, Âmir oğlu Ukbe'nin naklettiği bir hadis ise şöyledir:

— **Kıyâmet günü güneş yere yaklaşır, insanlar terler. Bazılarının teri topuklarına kadar yükselir, bazılarının ki baldırının yarısına, bazılarının ki dizine, bazılarının ki, kalçasına, bazılarının ki koltuk altına, bazılarının ki ağzına** (Allah Resûlü bu sırada eliyle

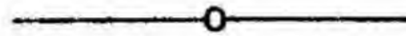
işâret edip ağzını kapıyordu) **kadar yükselir. Bazılarının da başından aşar.** (Allah Resûlü bu sırada eliyle başına vuruyordu).

Düşün ey tembel kişi, ehl-i mahşerin terleyişini ve çektikleri ıztırapları!.. O günü insanlardan bazıları Allah'a nidâ ederek diyecek ki:

— Rabbım, beni bu sıkıntıdan ve bu bekleyişten kurtar, ateşe bile gitsem!..

Bütün bu sıkıntılar henüz hesap görülmeden ve azaba uğramadan olacaktır. Sen de bu canlılardan birisin. Terinin nerene kadar yükseleceğini bilmiyorsun.

Bil ki, Allah yolunda hacc etmek, cihad yapmak, oruç tutmak, namaz kılmak, bir müslüman kardeşin ihtiyacını temin etmek için yorulmak, iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak husûsunda zahmet ve meşakkate katlanmak sûretiyle akmayan bir teri kıyâmet gününün utancı ve korkusu mahşer meydanında akıtır. Orada kederli anlar uzar. Eğer insanoğlu cehâletten, gururdan kurtulmuş olsaydı, dünyada Allah yolunda bulunmaktan dolayı terlemenin verdiği sıkıntıya katlanmanın, kıyâmet günü terlemekten ve sıkıntı içinde beklemekten daha kolay ve zaman bakımından daha kısa olduğunu görürdü. O gün öyle bir gündür ki, sıkıntısı büyük, müddeti de uzundur.

MAHLÛKAT ARASINDA HÜKÜM

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre anlatır:

Bir defasında, Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem bize sordu:

هَلْ تَدْرُونَ مَنِ الْمُفْلِسُ قُلْنَا الْمُفْلِسُ فِينَا يَا رَسُولَ اللهِ مَنْ لاَ دِرْهَمَ
لَهُ وَلاَ دِينَارَ وَلاَ مَتَاعَ قَالَ الْمُفْلِسُ مِنْ أُمَّتِى مَنْ يَأْتِى يَوْمَ الْقِيَامَةِ
بِصَلاَةٍ وَصِيَامٍ وَزَكَاةٍ وَيَأْتِى وَقَدْ شَتَمَ هَذَا وَقَذَفَ هَذَا وَأَكَلَ مَالَ
هَذَا وَسَفَكَ دَمَ هَذَا وَضَرَبَ هَذَا فَيُعْطِى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَهَذَا مِنْ
حَسَنَاتِهِ وَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْضَى مَا عَلَيْهِ أُخِذَ مِنْ
خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ طُرِحَ فِى النَّارِ

Biliyor musunuz, MÜFLİS kimdir?

Biz cevap verdik:

— Ey Allahın Resûlü, bizce MÜFLİS, parası-pulu ve eşyası olmayandır.

Bunun üzerine Allah'ın Resûlü anlattı:

— Ümmetimin MÜFLİS'i o kimsedir ki, kıyâmet günü, kıldığı namaz, tuttuğu oruç ve verdiği zekât ile gelir; fakat şuna sövmüş, şunun hakkını yemiş, şunun kanını dökmüş, şunu döğmüştür. Bunun sevap-

larından şu, şu alınır, eğer haksızlık ettiği kişilere olan borcu ödenmeden sevapları tükenirse bu sefer onların günahları alınır ve bu kişinin sırtına yüklenir, sonra da cehenneme atılır:

Ey kardeşim, işte böyle bir günde başına gelecek musibeti düşün. Çünkü zaten hemen hemen hiç bir ibâdetin riyâ denen âfetten ve şeytanın karıştırdığı hilelerden sâlim değildir. Kazârâ bir kısım ibâdetin riyâsız ve ihlâslı olmuş olsa bile onlara da hasımların kıyâmet günü göz dikecekler ve elinden alacaklar. Gündüzlerini oruçla, gecelerini de namazla geçirir bile olsan ihtimal şöyle kendini bir hesaba çektiğin zaman işlediğin bütün sevapları gölgeleyebilecek derecede bir GIYBET yapmış olduğunu bileceksin. Müslüman kardeşin hakkında yaptığın bir GIYBET bütün sevaplarını yok ederse ya diğer günahların, yediğin haram ve şüpheli şeyler, kusurlu ibâdetlerin ne olacak? Boynuzsuz koyun için boynuzlu koyundan hak talep edildiği gün (kıyâmet günü), yaptığın zulümlerden kurtulmayı nasıl ümit edebileceksin?

Allah ondan râzı olsun, Ebû Zer anlatır:

— Bir defasında Allah'ın Resûlü, süsüşmekte olan iki koyunu görünce: «Ey Ebû Zer, dedi, biliyor musun neden süsüşüyorlar?» Ben, «Hayır!» dedim. Buyurdular ki: «Allah biliyor ve kıyâmet günü aralarında hüküm verecek!»

Ebû Hüreyre, **«Yerde yürüyen hiç bir hayvan ve iki kanadiyle uçan hiç bir kuş hariç olmamak üzere hepsi sizin gibi ümmetlerdir.»** (En'âm Sûresi, âyet: 38) meâlindeki âyetin tefsiri hakkında der ki:

— Kıyâmet günü bütün mahlûkat, hayvanlar, kuşlar her şey...diriltilerek mahşer yerinde toplanır. Boynuzlu koyundan boynuzsuz koyunun hakkı alına-

cak derecede Allah'ın adâleti tecellî eder. Sonra hayvânâta **«Toprak olunuz!»** emri verilir. Bu emir, kâfirin **«Ne' olaydım ben de toprak olaydım!»** dediği anda vukubulur.

Halin ne olacak, ey tembel kişi, o günde ki amel defterini sevapsız olarak bomboş bulacaksın. Halbuki uzun süren zahmetlere katlanarak sevaba vesile olacak ameller işlemiştin. Defterini bomboş görünce diyeceksin ki:

— Nerede benim güzel amellerim?

Sana cevap verilecek:

— Hasımlarının defterine nakledildiler.

Sonra, amel defterini, dünyada sabrederek ve sıkıntılara katlanarak işlemediğin günahlarla dolu görecek ve diyeceksin ki:

— Ey Rabbım, bu günahlar... Ben onlara aslâ yaklaşmadım!

Sana cevap verilecek:

— Bunlar; gıybet ettiğin, çekiştirdiğin, sövdüğün, kötülük yapmağı kasdettiğin, alış-verişte, komşulukta, arkadaşlıkta, konuşmada, münâzarada, ders okuma esnasında vesâir hallerde kendilerine zulmettiğin kişilerin günahlarıdır!

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud'un anlattığına göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şunları söyledi:

— Şeytan, müslüman ülkelerde puta tapılmasından ümidini kesmiştir, fakat sizin bundan daha aşağı ve hakîr edici günahlar işlemenize râzı olur. O günahlar çeşitli zulümlerdir. Elinizden geldiği kadar zulümden sakının. Zira kişi kıyâmet günü dağ gibi ibâdet ve sevaplarla gelir ve bunların kendisini kurtaracağını sanır. Az geçmez ki birisi gelerek onun hakkında:

«Ya Rabbi, fülân kulun bana zulmetti!» der. Bunun üzerine sevapların alınması emredilir. Gelen bu türlü şikâyetçilerin ardı arkası kesilmez. Bir an gelir ki kişinin sevapları alına alına bir şey kalmaz. Bu kimsenin hâli, çölde yolculuk yapan o kimselerin hâline benzer ki; bir yere konarlar, yakacak bir şey yoktur, kafiledekiler dört bir yana dağılırlar ve bir hayli yakacak toplarlar. Sonra ateşe vererek işlerini görürler. Biraz sonra, toplanan odunlardan hiç bir şey kalmaz. İşte günahlar da böyledir.

Muhakkak sen de öleceksin (Habibim), **onlar da elbet ölecekler: Sonra** (ey insanlar), **hiç şüphesiz, hepiniz Rabbınızın huzûrunda muhâkemeye duruşacaksınız.** (Zümer Sûresi, âyet: 30, 31) meâlindeki âyet nâzil olduğu zaman Zübeyr, Resûlullah'a sordu:

— Ey Allahın Resûlü, dünyada birbirimiz arasında olup, şahsımıza mahsus günahlar üzerimize tekrarlanacak mı?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Evet, her hak sâhibine hakkını ödeyinceye kadar üzerinize günahlar tekrarlanacak.

Bunun üzerine Zübeyr der ki:

— Allaha yeminle söylerim, vaziyet çok çetin!

Bir adımlık hataya müsâmaha edilmediği, bir tokatlık, bir kelimelik haktan vazgeçilmediği ve zâlimden mazlûmun hakkının alındığı böyle bir günün sıkıntısını büyük bil.

Enes İbni Mâlik anlatır:

Bir defasında, Allah'ın Resûlü, bize hitaben şunları söyledi:

— Allah, kulları çıplak, tozlu ve yanlarında hiç bir şey bulunmadığı halde haşreder. Sonra Rableri onlara bir sesle nidâ eder ki, uzaktaki de duyar, yakın-

daki de! «Ben hâkim-i mutlak'ım, cennetlik bir kimsenin üzerinde cehennemlik birisinin hakkı olursa ben onun hakkını ondan almadan cennete giremez. Cehennemlik birisinde cenetlik birinin hakkı varsa ben onun hakkını ondan almadan cehenneme giremez. Bir tokatlık bile olsa!»

Bu sırada biz dedik ki:

— Hak nasıl alınır, halbuki biz Allah'a çıplak ve toz hâlinde geleceğiz?

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Hak alış-verişi sevaplar ve günahlarladır.

Ey Allahın kulları! Rabbınızdan korkun! Mallarına el atmak, ırz, namus ve şereflerine taarruz etmek, kalblerini kötülüğe dûçâr etmek ve halkla muâmelede onlara kötülük yapmak sûretiyle kullara zulüm etmeyin. Çünkü Allah ile kul arasında olan şeylerde affın yetişmesi en hızlıdır. Halbuki kul ile kul arasında olan haklarda böyle değildir. Bir kimse başkalarının hakkına tecavüz etmiş olsa da buna tevbe etse fakat haksâhibi ile helâllaşmak güçleşse, hak alınma günü için çok sevaplar işlesin. Ve Allah ile kendi arasında kalmak üzere ihlâsla işlenmiş bir çok sevaplar yapmış olsun. Öyle ki, bu sevaplara Allah'dan başka kimse muttali olmasın. Umulur ki bu sevaplar onu Allah'a yaklaştırır ve hakkını yediği kişilerin hakkını ödemekte Allah'ın lûtfuna mazhar olur. Nitekim Enes İbni Mâlik'in Peygamberimizden rivâyet ettiği bir hadis şöyledir:

Bir ara Resûlullah oturuyordu, onun gülümsediğini gördük. Öyle ki, iki ön dişi görünmüştü. Ömer, «Neye gülüyorsun, ey Allahın Resûlü?» dedi. Resûlullah buyurdular ki: **«Ümmetimden iki adam Allah'ın huzurunda hesaplaştılar. Birisi, «Ey Rabbım. dedi kar-**

deşimden hakkımı al!» Allah, diğerine, «Kardeşinin hakkını ver!» buyurdu. O, dedi ki: «Ey Rabbım, sevaplarımdan bir şey kalmadı.» Bu sefer Allah, hak isteyene, «sevaplarından bir şey kalmamış, ne yapacaksın?» diye sordu. O dedi ki: «Ey Rabbım günahlarımı yüklensin!» (Bu sırada Allah Resûlünün gözleri yaşla doldu. Sonra buyurdular ki): **«Bu hâdise büyük bir günde vukubulan şeydir. Öyle bir gün ki insanlar, kendilerinin günahlarını başkalarına yüklemeğe muhtaç olurlar.»** (Allah Resûlü daha sonra hâdisenin buradan sonraki safhasını anlatmağa devam etti): **Allah, hak isteyene «Başını kaldır, cennet bahçelerine bak!» dedi. O da başını kaldırdı ve dedi ki: «Ey Rabbım, gümüşten, yüksek binalar ve incilerle parlatılmış altından köşkler görüyorum. Bunlar hangi peygamber, hangi sıddık yahut hangi şehid içindir?» Allah buyurdu: «Bedelini bana verenindir!.» O, dedi: «Onların bedeli kimde vardır?» Allah buyurdu: «Sende vardır?» O sordu: «Nedir o?» Allah buyurdu: «Hak istediğin bu kardeşini affetmendir!» O dedi: «Ey Rabbım, onu affettim!» Allah buyurdu: «Kardeşinin elinden tut, onu cennete koy!»** (Allah Resûlü bu esnada buyurdular ki): **«Allah'dan korkun, birbirinizin arasını ıslah edin, çünkü** (görüyorsunuz) **Allah mü'minlerin arasını ıslah ediyor.»**

Bu hadis bize gösterir ki, Allah'ın böyle bir iltifâtına ancak onun ahlâkı ile ahlâklanmak sûretiyle nâil olunabilir. Allah'ın bu ahlâkı, iki mü'minin arasını düzeltmek vs.dir. Düşün şimdi ey kardeşim, eğer amel defterine, başkalarına zulmetme cürmünü yazdırmadı isen veya yukarıda anlatılan gibi Allah'ın lûtfuna mazhar olarak affa uğradıysan ve böylece ebedî saâdeti kazandı isen sevincin ne büyük ve sonsuz olacak! Öyle bir saâdete dönmüş olacaksın ki artık ondan sonra hiç bedbahtlık görmeyeceksin. Öyle

bir nimete kavuşacaksın ki yokluk ve elden gitme korkusu o nimetin yanına bile yaklaşamayacak. İşte bu andaki sevinç ve ferahtan âdetâ kalbin uçacak. Yüzün bembeyaz olacak, nurlanacak, parlayacak, tıpkı Ay'ın ondördüncü gecesindeki parlaklığı gibi!.. Tasavvur et o zaman mahlûkat arasında başın dik, günahsız ve güzel kokularla salına salına yürüyüşünü! Memnûniyetinin belirtisi alnında parlar. Bütün mahlûkat sana ve senin hâline bakar, iyi ahlâkına ve güzelliğine gıpta ederler. Önünde, arkanda ve yanlarında melekler yürür ve şâhitler huzûrunda **«Bu, fülan oğlu fülandır. Allah ondan razıdır ve o da Allah'ı râzı etmiştir. Öyle bir saâdete nâil olmuştur ki artık bundan sonra bedbahtlık görmez!»** derler.

Ey okuyucu, şimdi sence bu anlatılan şeref ve rütbe, dünyada riyâkârlık, dalkavukluk ve yapmacık hareketlerle kısa bir zaman için insanların gönlünde kazandığın sevgiden daha büyük değil mi? Eğer hakîkaten yukarıda anlatılan şeref ve rütbenin bu dünyadaki geçici şeref ve rütbeden hayırlı olduğunu —ki birbirleriyle kıyaslanamayacak kadar farklıdırlar— kavrayabilirsen sırf ihlâslı olmak ve amelleri sırf Allah için yapmak sûretiyle o yüksek şeref ve rütbeyi kazanmağa yönel. Unutma ki bu şeref ve rütbeye mâlik olmak ancak ihlâsla, amelleri sırf Allah için yapmakla mümkün olur.

Eğer yukarıda anlatılan büyük şeref ve rütbeyi bir kenara attı isen yani amel defterinde, senin ehemmiyet vermediğin fakat Allah yanında büyük günah sayılan cürümler çıktı ise —Allah korusun— işte o zaman vay haline!.. Allah sana şöyle hitap eder:

— Ey kötü kul, lânetim üzerine olsun! İbâdetlerini kabul etmiyorum!

Sen bu sesi duyar duymaz yüzün kararır. Sonra —Allah sana öfkeli olduğu için— melekler öfkelenecek ve diyecekler ki:

— Bizim ve bütün mahlûkatın lâneti üzerine olsun!

Bu sırada Zebâniler (Azap melekleri) sana karşı haşinleşirler, öfkelenirler. Çünkü Allah sana öfkelenmiştir. Bütün şiddetleri ve çirkin sûretleriyle sana doğru gelirler, nâsıyenden yakalayarak mahlûkatın gözü önünde seni çekerler. Onlar da yüzkaralığını ve rezil —rüsvaylığını seyrederler. Sen de, «Hayf! Ölüm!» diye figân edersin. Zebânîler derler ki:

— Bugün bir defa ölmeyi isteme. Bir çok defalar ölmeyi iste!..

Bu sırada melekler nidâ ederek derler ki:

— Bu, fülân oğlu fülândır. Allah, maskaralıklarını ve rezâletlerini ortaya döktü. Kötü amelleri yüzünden ona lânet etti. Öyle bir bedbahtlığa düştü ki artık bundan sonra saâdet yüzü görmez.

Bütün bunlar, çok kere, insanların sevgisini kazanmak, yahut onların yanında rezil olmamak endişesiyle işlediğin bir günah sebebiyle olur. Halbuki o ameli işlerken insanlar da görmemiştir. Fakat senin gâyen ve düşüncen, insanları memnun etmek veya onların yanında itibar kazanmak olduğu için bu amelin büyük günah hâline gelmiştir. Ne kadar câhilsin ki şu geçici dünyada bir kaç kişinin yanında rezil olmaktan çekiniyorsun da yarın o büyük günde rezil-rüsvâ olmaktan, Allah'ın öfkesini üzerine çekmekten, acıklı azaptan ve zebânîlerin elinde cehennemi boylamaktan kaçınmıyorsun! İşte senin hallerin bunlar, fakat senin tehlikeden haberin yok.

MALIN - MÜLKÜN ALDATICILIĞI

Şânı yüce olan Allah buyurur:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تُلْهِكُمْ اَمْوَالُكُمْ وَلاَ اَوْلاَدُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللهِ
وَمَنْ يَفْعَلْ ذَالِكَ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ.

— Ey iman edenler, sizi ne mallarınız, ne evlâtlarınız Allah'ın zikrinden alıkoymasın. Kim bunu yaparsa işte onlar hüsrana uğrayanların ta kendileridir. (Münâfikun Sûresi, âyet: 9).

اِنَّمَا اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلاَدُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللهُ عِنْدَهُ اَجْرٌ عَظِيمٌ.

— Mallarınız, evlâtlarınız herhalde sizin için birer imtihandır. Allah ise, büyük mükâfat onun yanındadır. (Teğabün Sûresi, âyet: 15).

Kim, malını-mülkünü ve evlâdını Allah'ın yanındakine tercih ederse o büyük bir aldanış içindedir.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ
فِيهَا لاَ يُبْخَسُونَ.

— Kim (yalnız) dünya hayatını ve onun zinet (ve ihtişam)ını arzu ederse onların yaptıklarının (çalıştıklarının) **karşılığını burada tamamen öderiz. Onlar**

bu hususta bir eksikliğe de uğratılmazlar. (Hud Sûresi, âyet: 15).

إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَى أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى

— Çünkü insan muhakkak azar. Kendisini (mal sebebiyle) **ihtiyaçtan vâreste gördüğü için.** (Alâk Sûresi, âyet: 6, 7).

— Sizi çoklukla böbürleniş, o derece oyaladı ki. (Tekâsür Sûresi, âyet: 1).

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar:

حُبُّ الْمَالِ وَالشَّرَفِ يُنْبِتَانِ النِّفَاقَ فِى الْقَلْبِ كَمَا يُنْبِتُ الْمَاءُ الْبَقْلَ.

— Suyun tohumu bitirdiği gibi, mal-şeref sevgisi de kalbde NİFAK bitirir.

— Mal, şeref ve makam sevgisinin kişinin dinine verdiği zarar kadar, koyun nesline zarar veren iki kurt gönderilmedi.

— Mal-mülk toplayanlar helâk oldu. Ancak topladığını Allah'ın kullarının faydalanacağı yerlerde sarfedenler kurtuldu. Onlar da azdır.

Bir defasında Allah'ın Resûlüne soruldu:

— Ümmetinin en şerlileri kimlerdir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Malını-mülkünü cemiyetin faydalanacağı hayır yollarında sarfetmeyen zenginler!

— Sizden sonra bir kısım insanlar gelecek, yemeklerin en nefisini yiyecekler, bineklerin en iyisine binecekler, kadınların en güzelini nikâhlayacaklar, elbiselerin en güzelini giyecekler, küçücük mideleri olacak fakat doymayacaklar. Çok nefsleri olacak, kanaat nedir bilmeyecekler. Sımsıkı dünyaya sarılacaklar, ak-

şamlayıp sabahlayacaklar. Allah'ı bırakıp dünyaya tapacaklar, Allah'a değil dünyaya (nefslerinin hevâî arzularına) itâat edecekler. Hevây-i nefslerine uyacaklar. Abdullah'ın oğlu Muhammed'den o günlere erişenlere tavsiye budur ki, o kimselerle karşılaşınca selâm vermesin, hastalananlarının ziyaretine gitmesin, ölenlerin cenazesine katılmasın, büyüklerine hürmet etmesin. Kim (onlara selâm verir, hastalarını ziyaret eder, cenazesine katılır ve büyüklerine hürmet ederse) İslâmlığın yıkılması için onlara yardım etmiş olur.

— Dünyayı ehl-i dünyaya bırakınız. Kim, ihtiyaç miktarından fazla dünyalık toplarsa (Bunu insanların faydalanması uğrunda sarfetmezse) o, farkında olmadan kendi felâketini almış demektir.

— İnsanoğlu, «malım, malım!» der durur. Senin yiyip yokettiğinden, yahut giyip eskittiğinden veyahut da tasadduk edip ipka ettiğinden başka malın var mı ki!..

Adamın birisi, peygamberimize, «Ey Allahın Resûlü, der, bana n'oluyor, ölümü sevmiyorum?»

Resûl aleyhisselâm sorar:

— Malın var mı?

Adam der:

— Evet, ey Allah'ın Resûlü!

Resûl aleyhisselâm buyurur:

— Malını gönder. (İnsanların faydalanacağı hayır müesseseleri için harca!) Zirâ mü'minin kalbi malı ile beraberdir, gönderirse ona ulaşmayı sever, geri bırakırsa onunla kalmayı sever.

— İnsanoğlunun dostları üçtür. Birincisi, kişinin canı tenden çıkıncaya kadar onunladır. İkincisinin dostluğu kabre kadardır. Üçüncüsünün ki Mahşer'e kadardır. Rûhu tenden çıkıncaya kadar dost olan ma-

lıdır. Kabre kadar dostluğu sürdüren âile efradıdır. Mahşere kadar dost olan ise işlediği güzel amellerdir.

Bir defasında Havâriler Hz. İsâ'ya derler ki:

— Senin neyin var ki, su üzerinde yürüyebiliyorsun da biz yürüyemiyoruz?

Hz. İsâ onlara sorar:

— Sizin nazarınızda paranın-pulun değeri nasıldır?

Havârîler derler:

— İyidir!

Hz. İsâ da der ki:

— Benim nazarımda para-pul ve balçık (çamur) aynı değerdedir.

Selmân Fârisi, Ebudderdâ'ya şunları yazar:

— Ey kardeşim, dünyada şükrünü edâ edemeyeceğin derecede mal-mülk biriktirmekten sakın. Çünkü ben Resûlullah'dan işittim, diyordu ki:

— Dünyada Allah'a itâat eden, önünde malı olduğu halde kıyâmet günü sırat köprüsüne gelir. Geçmek istediği zaman malı ona şöyle seslenir: «Haydi, geç! Sen dünyada, Allah'ın benim üzerimdeki hakkını ödedin, şükrünü edâ ettin!» Sonra, dünyada Allah'a itâat etmeyen birisi gelir. Avuçlarının içinde malı vardır. Onunla sıratı geçmek isteyince malı ona şöyle seslenir: «Yazık, sana! Allah'ın benim üzerimde bulunan hakkını edâ etmedin, şükrünü ödemedin!» Bu sözlerin ardı arası kesilmez, böyle devam eder. Öyle ki, kişi hayıflanır ve ölümü ister.

— Kişi öldü mü, melekler, «önceden bir hayır yapıp âhirete göndermedi!» derler. İnsanlar da, Geride hiç bir şey bırakmadı!» derler.

Ebudderdâ, kendisine kötülük yapan bir adama bedduâ eder, der ki:

— Allahım, kim bana kötülük yaptı ise ona sıhhat ver, ömrünü uzun et, malını çoğalt!

Bak, ey kardeşim, uzun ömür ve vücut sıhhati ile beraber, mal-mülk çokluğunu nasıl bir belâ sayıyor! Çünkü mahlûkatın faydalanması için Allah yolunda sarfedilmeyen fazla mal-mülk azgınlığa sebep olur.

Allah onun yüzünü şereflendirsin, bir defasında Hz. Ali, eline bir dirhem para alır ve ona hitâben der ki:

— Sen benden çıkmadıkça bana faydan dokunmaz.

Hz. Ömer, peygamberimizin hanımlarından Zeyneb'e yiyecek bir hediye göndermişti. Hz. Zeyneb, **«Nedir bu?»** diye sordu. **«Hz. Ömer size gönderdi!»** dediler. Hz. Zeyneb, **«Allah Ömer'e mağfiretler versin!»** dedi. Sonra kendisine âit perde arkasına çekildi, onu kesti, parçaladı ve âile efradı ve yetimler arasında taksim ederek şöyle dedi:

— Allahım, Ömer'in hediyesi bu seneden sonra bir daha bana yetişmesin!

Bundan sonra Hz. Zeyneb, Resûlullaha kavuşan zevcelerinin ilki oldu.

Hasan Basri der ki:

— Allaha yeminle söylerim ki paranın aziz ettiği her insanı Allah zelil eder.

(Temsîlî olarak) denir ki:

— Parayı ilk defa şeytan bastı. Sonra onu alnına koydu, öptü ve şöyle dedi:

— Kim seni severse o, şüphesiz benim kulumdur.

Sümeyt İbni Aclan der ki:

— Para, münafıkların yularıdır, onunla ateşe yedilirler.

Yahya İbni Muâz da şöyle der:

— Para akreptir, eğer helâlinden kazanmaz ve

yerinde sarfetmezsen hiç yanaşma. Çünkü sokarsa zehiri seni öldürür.

Halife Ömer İbni Abdülaziz hastaydı, ölüm döşeğinde yatıyordu. Müslime İbni Abdülmelik ziyâretine gelmişti. Halifeye dedi ki:

— Ey, mü'minlerin halifesi! Öyle bir şey yaptın ki senden önce hiç kimse böyle yapmamıştı. Çocuklarını tamtakır bıraktın. Ne para, ne pul! (Halifenin onüç tane çocuğu vardı.)

Bu sözler üzerine Halife, **«beni kaldırın»** dedi. Kendisini kaldırıp oturttular. Şunları söyledi:

— Çocuklarıma para-pul bırakmadığımı söylüyorsun. Ben onların hakkını onlardan menetmedim. Başkalarına âit hakkı da onlara vermedim. Benim çocuğum ikiden biridir. Ya Allah'a itâat eder, bu durumda Allah ona kâfidir. Allah sâlih kullarının hâmisidir. Veya Allah'a âsi olur, bu halde içine düşeceği durum beni alakalandırmaz.

Muhammed İbni Kaab çok zengin idi. Bir gün kendisine, **«Malını-mülkünü kendinden sonra evladına bırak!»** dediler.. O, şu cevabı verdi:

— Hayır, malımı Rabbımın yanında kendim için bırakacağım. Evladıma Rabbım hazinesinde hazırlamıştır.

Birisi Ebû Abd'e der ki:

— Şer ile gitme. Oğluna hayır bırak.

Bu söz üzerine Ebû Abd gider, servetinin büyük bir kısmını sadaka olarak dağıtır.

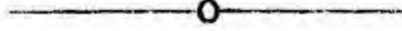
Yahya İbni Muâz şöyle der:

Kişi için ölüm anında, malında öyle iki musibet vardır ki, hiç kimse böyle bir musibet işitmiş değildir.

Sorarlar:

Cevap verir:

Elinden hepsi alınır, aynı zamanda hepsinden hesaba çekilir. (Ölünce bütün malı-mülkü elinden çıkar, aynı zamanda nereden kazanıp nereye sarfettiğine dâir hepsinden hesaba çekilir.)

AMELLER, MİZÂN, AZÂP

Ey kardeşim, amellerin tartılacağını ve amel defterlerinin sağa ve sola uçuşacağını düşünmekten gâfil olma. İnsanlar kıyâmet günü SUAL'den sonra üç fırka olurlar:

1 — HİÇ SEVABI OLMAYANLAR: Cehennemden siyah bir BOYUN uzanır. Kuşun yem devşirdiği gibi bunları toplar, devşirir ve ateşe atar. Ateş onları eskitir, çürütür. Bu arada onlara, bedbaht olduklarına, artık bundan sonra saâdet görmeyeceklerine dâir nidâda bulunulur.

2 — HİÇ GÜNAHI OLMAYANLAR: bir NİDÂCI bunlara nidâ eder, der ki:

— Her hal-ü kârda Allaha şükredenler ayağa kalksın!

Onlar kalkarlar ve sevinç içinde cennetin yolunu tutarlar. Sonra bu hitap, gecelerini ihyâ edenlere yapılır. Daha sonra alış-verişte hile yapmayanlara ve Allah yolundan ayrılmayanlara çağrıda bulunulur. Bu ikinci fırka insanların da saâdet'e kavuştukları, artık bundan sonra bedbahtlık görmeyecekleri ifâde edilir.

3 — BAZAN İYİ AMELLER, BAZAN DA GÜNAH İŞLEYENLER: Bunlar çoğunluğu teşkil ederler. Sevaplarının mı, yoksa günahlarının mı çok olduğunu bilmezler. Allah, kimin sevâbının veya günahının da-

ha çok olduğunu bilir, fakat kullara da bildirmek için amellerini onların gözleri önünde karşılaştırır. Tâ ki affederse, bunun, kendisinin bir lûtfu olduğunu; cezalandırırsa, bunun da kendisinin adâletinin icâbı olduğunu göstermiş olsun. İçlerinde sevaplar ve günahlar yazılı olduğu halde amel defterleri sağa sola savrulur, uçuşur. MÎZÂN (terazi) kurulur. Gözler amel defterlerine dikilir, defterler sağ kefeye mi yoksa sol kefeye mi düşecek diye!.. Sonra gözler TERAZİ'nin diline yönelir, günahların bulunduğu taraf mı yoksa sevapların bulunduğu taraf mı ağır basacak, diye!.. Bu an, öyle korkulu bir andır ki o anda mahlûkatın aklı durur.

Anlatılır ki, bir gün peygamberimiz, başını Hz. Âişe'nin dizine koymuş ve uyuyakalmıştı. O anda Hz. Âişe âhiret ahvâlini hatırladı ve ağladı. Öyle ki, gözyaşları Allah Resûlünün yanaklarına damladı. Peygamberimiz uyandı ve:

— Neye ağlıyorsun, ey Âişe? dedi.

Hz. Âişe şu cevabı verdi:

— Âhiret ahvâlini hatırladım. Orada âile efradınızı hatırlar mısınız?

Resûlullah buyurdular ki:

— Mevcûdiyetim kudret elinde bulunan Allah'a yeminle söylerim ki, kıyâmet günü kişi üç yerde ancak kendisini düşünebilir:

1 — Mizanlar kurulup ameller tartıldığı zaman. Bu anda Âdemoğlu sevapları hafif mi, yoksa ağır mı basacak diye ona bakar.

2 — Amel defteri verildiği zaman. Bu sırada, amel defterini sağından mı, yoksa solundan mı alacağına bakar.

3 — SIRAT'dan geçerken.

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik anlatır:

Nedir onlar? .

— Kıyâmet günü kişi getirilir, mizanın kefeleri önüne dikilir, başına da bir muhafız melek bırakılır. Eğer sevapları ağır gelirse, melek herkesin işitebileceği bir sesle nidâ eder:

— Fülân oğlu fülân mutludur, artık bundan sonra bedbahtlık görmez!

Eğer sevapları hafif, günahları ağır gelirse gene aynı melek herkesin işitebileceği yüksek bir sesle nidâ eder:

— Fülân oğlu fülan bedbahttır, artık bundan sonra mutluluk göremez.

Böyle, sevaplarının hafif gelmesi hâlinde Zebânîler (Azap melekleri) o kişiye doğru yönelirler. Ellerinde demirden TOPUZ'lar, üzerlerinde KATRANÎ elbiseler vardır. Cehennemlik olanları yakalayıp Cehenneme götürürler.

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, bir defasında Resûl aleyhisselâm, kıyâmet hakkında şunları anlattı:

— O gün, öyle bir gündür ki Allah, Âdem aleyhisselâm'a nidâ eder, der ki:

— Ey Âdem, kalk cehennemlikleri kaldır!

Âdem aleyhisselâm sorar:

— Ne kadardır onlar?

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Her bin kişiden dokuzyüz doksan dokuzu!

Sahâbiler, bu sözü işitince üzüldüler. Öyle ki çenelerini bıçak açmaz oldu. Allah Resûlü sahâbehin bu hâlini görünce şöyle buyurdular:

— Amellerinizi yapınız, kederlenmeyiniz. Muhammed'in —Allah'ın selâmı ona olsun— varlığı kudret elinde bulunan Allah'a yeminle söylerim ki sizinle beraber iki mahluk vardır, onlar Âdemoğullarından ve

İblisoğullarından ölenlerle beraber birisiyle bulundular mı, onu çoğaltırlar.

Sahâbiler dediler:

— Kimdir onlar, ey Allahın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— YE'CÜC ve ME'CÜC! Amellerinizi işleyin ve kederlenmeyiniz. Muhammed'in varlığı, kudret elinde bulunan Allah'a yeminle söylerim ki, kıyâmet günü siz, insanlar içinde devenin vücûdunun bir yanındaki bir ben (leke) **kadarsınız.**

Ey, zevâle doğru yaklaşan bu dünyanın meşgaleleri ile mağrur olan nefsinden gâfil kişi! Göçüp-gideceğin bu dünya düşüncelerini kafadan at. Düşünceni, ebedî kalmak üzere vacarağın yere harca. Zira sana haber verildi ki, ateş herkesin varacağı yerdir. Çünkü buyuruldu:

— Sizden hiçbiriniz müstesna olmamak üzere illa oraya (cehenneme) **uğrayacaktır. Bu, Rabbının uhdesine vacip kıldığı, kaza ettiği bir şeydir. Sonra TAKVÂ sahiplerini kurtaracağız. Zâlimleri ise orada diz üstü düşmüş bir halde bırakacağız.** (Meryem Sûresi, âyet: 71, 72).

Birinci âyete göre, ateşe düşme ihtimâlin kuvvetlidir. İkinci âyete göre, kurtuluşun şüphelidir. Kalbinde, bu düşeceğin ateşin korkunçluğunu tasavvur et. Umulur ki ondan kurtulmağa hazırlanır, mahlûkatın o andaki hâlini düşünürsün, ki onlar o anda kıyâmet gününün musibetleri yüzünden düştükleri zahmete düşmüşlerdir. Bir ara onlar, kıyâmet gününün kederleri ve korkuları içinde dururlar, haklarındaki son ve hakîkî haberi beklerler, şefâatçıların şefâatını umarlar. Mücrimleri, öldürücü bir karanlık kaplar, alevli

bir ateş onları üzerlerinden gölgelendirir, ateş alevinin sesini işitirler. Ateş, öfkesinden ve kızgınlığından bağırıp çağırır. İşte bu anda mücrimler felâketi anlarlar. Bütün ümmetler diz üstü çökerler. İyiler bile âkıbetlerinin kötüye dönmesinden korkarlar. Bu sırada Zebânîlerden bir tellâl çıkar der ki:

— Nerede o, dünyada uzun emellerle oyalanıp kötü amellerle ömrünü çürüten fülân oğlu fülân!

Ellerinde demirden topuzlar bulunan Zebânîler hemen ona yönelirler. Büyük tehditlerle yakalayıp şiddetli azaba sevkederler. Cehennemin çukuruna başını eğerler, derler ki:

— **Tat o azabı. Çünkü sen, evet iddianca sen çok ulu çok şerefli idin.** (Duhan Sûresi, âyet: 49).

Sonra Zebânîler onu alarak kenarları dar, yolları karanlık ve tehlikeli bir evde iskân ederler. Orada devamlı kalır. Gene orada ateş alevlendirilir. Onun orada içeceği kaynar sudur. Bu tip insanların yeri, CAHİM (cehennemde bir tabaka)dır. Zebânîler onları zelîl ederler. Cehennem onları toplar. Orada bütün umutları ölümdür. Halbuki onlara oradan kurtuluş yoktur. Ayakları nâsıyelerine bağlanır, günahların zulmetinden yüzleri kararır. Kıyıdan-köşeden nida ederler, figan ederler bekçiye derler ki:

— Ey Mâlik, bize azap hak oldu. Ey Mâlik, bize azap ağır geldi. Ey Mâlik, derilerimiz yandı. Ey Mâlik, bizi buradan çıkar, biz bir daha günah işlemeyiz.

Zebânî onlara cevaben der ki:

— Heyhât, kurtuluş uzaklarda kaldı. Size bu HORLUK EVİ'nden çıkış yok. Sinin orada. Konuşmayın. Eğer oradan çıkarılsaydınız, size yasak kılınan şeyi gene işlerdiniz!

İşte bu sözleri duyunca ümitlerini keserler. Dün-

yada Allaha karşı işledikleri günahlara teessüf ederler. Fakat nedametleri onları kurtaramaz, teessüfleri hiç bir acılarını gideremez. Yüz üstü düşerler. Üstlerinden, altlarından, sağlarından, sollarından ateş onları sarar. Ateşe gömülürler. Yiyecekleri ateştir, içecekleri ateştir, giyecekleri ateştir, yatacakları yer ateştir. Onlar ateş parçaları, katran gömlekler, topuz dardarbeleri ve ağır zincirler arasında kalırlar. Cehennemin darlığı içinde debelenirler, aşağı tabakalarda ezilirler, büzülürler, örtülürler, altında ızdırap çekerler. Ateş onları bir tencereyi kaynattığı gibi kaynatır. «Ah, vâh» diye yüksek sesle figan ederler. Ölmek, yok olmak isterler. Her ne zaman ölmek istediklerinde başlarının üstünden kaynar su dökülür. Bu kaynar su ile karınlarındaki ve derileri eritilir. Orada onlara demirden topuzlar vardır. Bunlarla alınları topuzlanır, ağızlarından kanlı irin akar. Yanaklarının etleri, saçları, hattâ derileri dökülür. Derileri her ne zaman yanıp döküldüğünde başka deri bitecek. Kemikleri etten sıyrılacak. Rûhlar sâdece sinirlerine ve damarlarına tutunacak. Ruhlar ateşin ısısında kaynatılacak. Bununla beraber, ölmek isteyecekler, fakat ölemeyecekler.

Nasıl? Sen onlara şöyle bir göz atsan. Yüzleri, dökülen kaynar suyun tesiriyle kapkara olmuş, gözleri kör, dilleri konuşamaz hâle getirilmiş, belleri ve kemikleri kırılmış, burunları kesilmiş, derileri çürümüş, elleri boyunlarına bağlanmış, nâsıyeleri ile ayakları bir araya getirilmiş, yüzüstü ateşe gidiyorlar. Gözbebeklerine demir oklarla dürtülüyor, ateşin alevi azalarını dağlıyor, cehennem yılanları ve akrepleri vücutlarına yapışıyorlar!

Bunlar ehl-i cehennemin ahvâlinden bazılarıdır. Şimdi onların korkunç hallerinin tafsîlâtına bak ve

cehennem vâdilerini düşün. Peygamberimiz aleyhisselâm anlatır:

— Cehennemde yetmişbin vâdî (dere) **vardır, her vâdî'nin yetmişbin kolu bulunur. Her kolda yetmişbin büyük yılan ve akrep vardır. Kâfir ve münafıklar buralara düşmekten kurtulamaz.**

Allah onun yüzünü şereflendirsin, Hz. Ali'nin naklettiğine göre, bir defasında Resûl aleyhisselâm, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle buyurdular:

— Hüzün kuyusundan veya hüzün deresinden Allah'a sığınınız.

Sahâbîler sordular:

— Ey Allahın Resûlü, hüzün deresi ve kuyusu nedir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Cehennem'de bir deredir. Cehennem, günde yetmiş defa onun korkusundan Allah'a sığınır. Allah onu mürâî âlimler için hazırlamıştır.

Bu, cehennemin genişliği ve vâdilerin kollarıdır. Vâdiler, dünya vâdileri ve dünyevî heveslerin adedincedir. Kapılarının adedi ise kulun günah işlediği yedi aza adedincedir ve kimisi kimisinin üstündedir. En üstteki (en hafif azap olan yer) CEHENNEM, onun altındaki SEKAR, onun altındaki LEZZÂ, onun altındaki HUTAME, onun altındaki SEİR ,onun altındaki CAHİM ve en alttaki HÂVİYE'dir.

Şimdi, HÂVİYE'nin derinliğine bak. Dünyada hevâî arzuların bir hududu olmadığı gibi, HÂVİYE'nin derinliğinin de hududu yoktur. Aynı şekilde dünyada nasıl bir hâcet giderildiği zaman peşinden mutlaka ondan daha büyük bir hâcet ortaya çıkarsa cehennemdeki HÂVİYE'nin de biri bitmeden ondan daha derin bir HÂVİYE ortaya çıkar.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre anlatır:

— Bir ara biz, Allah'ın Resûlü ile beraberdik. Bir düşüş sesi işittik. Resûlullah, «Biliyor musunuz, bu ses nedir?» diye sordu. Biz, «Allah ve Resûlü daha iyi bilir!» dedik. Buyurdular ki:

— Bu, bir taştır. Cehenneme atılmıştı. Yetmiş senedir düşmekteydi. Ancak şimdi dibine varabildi.

Sonra, cehennem çukurlarının farklılığına bak. Çünkü âhiret, derece ve fazîletlilik bakımından en büyüktür. Nasıl insanların dünyaya sarılmaları farklı ise —çünkü niceleri dünyaya taparcasına ona sarılmış, kimisi de ihtiyacı kadarıyle iktifa etmiştir— aynı şekilde ateşin onları yemesi de farklıdır. Çünkü Allah, zerre kadar zulmetmez. Cehennem ateşinde bulunanlara o ateş aynı derecede sıkıntı vermez. Bil'akis herkesin isyanı derecesine göre ve günahları nisbetinde sıkıntı verir. Yalnız bu azap o derece şiddetlidir ki en hafif azap görene, dünya, bütün hazineleriyle beraber verilmiş olsa, bu sıkıntıdan kurtulmak için onları fidye (kurtuluş parası) olarak verir. Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Kıyâmet günü en hafif azap görene ateşten iki nâlın giydirilir. Bu nâlınların hararetinden beyni kaynar.

Şimdi, azabı en hafif olana bak. Bir de azabı en şiddetli olanı onunla karşılaştır. Her ne zaman cehennem azabının şiddetinden şüphe edersen, parmağını ateşe değdir ve bunu cehennem ateşiyle mukayese et. Sonra, unutma ki mukayesen hatâlıdır. Çünkü dünya ateşi, cehennem ateşine denk değildir. Fakat dünyada en şiddetli sıkıntıyı ateş verdiğine göre bununla cehennem azâbı bilinebilir. Heyhât ki, cehennem ehli bu dünyadaki ateşi orada bulabilseler, içinde bulunduk-

ları ateşten koşarak itâatle ona dalarlar. İşte bunun için bazı haberlerde denir ki:

— Bu dünya ateşi —karşısında ehl-i dünyanın durabilmesi için— yetmiş rahmet suyu ile yıkanmıştır.

Peygamberimiz, cehennem ateşini tavsîf ederek açıkça buyurdular ki:

— **Allah ateşin bin sene yakılmasını emretti, ateş kıpkırmızı oldu. Sonra bin sene daha yakıldı, beyaz hale geldi. Sonra bin sene daha yakıldı simsiyah oldu. O, simsiyah ve kapkaranlıktır.**

Yine peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular:

Cehennem ateşi, Rabbına şikâyette bulunarak dedi ki:,

— **«Ey Rabbım, bir kısmım bir kısmımı yiyor!» Allah ona iki nefes almasına izin verdi. Biri kış'ta, diğeri yaz'da. Yazın gördüğünüz şiddetli sıcak onun hararetindendir. Kışın gördüğünüz şiddetli soğuk onun soğuğundandır.**

Allah ondan râzı olsun Enes İbni Mâlik anlatır:

Kıyâmet günü, kâfirlerin, dünya nimetleriyle en çok nimetleneni getirilerek, **«Daldırın onu bir defa ateşe!»** denir. Daldırılır, sonra kendisine sorulur:

— Hiç nimet gördün mü?

O, der:

— Hayır!

Sonra, dünyada en çok sıkıntı çeken îmânlı getirilerek, **«Onu bir defa cennete koyun!»** denilir. Konur ve kendisine sorulur:

— Hiç sıkıntı çektin mi?

O, der:

— Hayır!

Ebû Hüreyre söyler:

— Eğer bir mescitte yüzbin veya daha fazla kişi

toplanmış olsa da sonra ehl-i cehennemden bir kişi bunların arasında bir nefes alsa hepsi ölürlerdi.

Bazı âlimler, **«Cehennemin ateşi onların yüzlerine vurup yakacak, orada dişleri sırıtıp kalacaklar!..»** (Müminûn Sûresi, âyet: 104) meâlindeki âyet hakkında derler ki:

— Alev onlara öyle bir çarpış çarpar ki kemikleri üzerinde et bırakmaz. Onu topukları yanına yığıverir.

Sonra vücutlarından akan ve içine gömülecekleri kanlı irinin kokusuna bak.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Said Hudri'nin rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyururlar:

— Eğer ehl-i cehennemin vücûdundan akan kanlı irinden bir kova, dünyaya serpilmiş olsaydı ehl-i dünyayı kokuturdu.

İşte bu, onların içeceğidir. **«SU»** diye imdât istedikleri zaman kanlı-irinli su ile birisi sulanır. **«Öyle ki bunu zoraki içmeğe çalışır, fakat bir türlü boğazından geçiremez, her yandan kendisine ölüm gelir, halbuki ölmez de. Önünden de daha ağır bir azap gelip çatar.» «Onlar susuzluktan feryat ve imdat ettikçe kaynamış ve kalın bir sıvıya benzeyen, yüzleri kavuran bir su ile imdât olunacaklardır. O, ne fena içecektir. O ateş ne kötü bir dayanaktır.»**

Sonra, yiyeceklerine bak. Yiyecekleri ZEKKUM'dur. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

— Sonra hakikaten siz, ey sapkınlar ve tekzipçiler muhakkak ki ZEKKUM ağacından yiyeceksiniz. Öyle ki karınlarınızı hep ondan dolduracaksınız. Üstüne de o kaynar sudan içeceksiniz. O sûretle ki susamış develerin içişi gibi içeceksiniz. (Vâkıa Sûresi, âyet: 51, 55).

— **Şüphesiz ki o (ZEKKUM), çılgın ateşin dibinden bitip çıkacaktır. Ki tomurcukları şeytanların başları gibidir. İşte hakikat onlar bundan yiyecekler, bu sûretle karınlarını bundan dolduracaklar. Sonra üzerine de onlar için çok sıcak su ile karıştırılmış** (şarap) **vardır. Sonra dönüp gidecekleri yer şüphesiz gene cehennemdir.** (Saffât Sûresi, âyet: 64, 68).

— **Kızgın bir ateşe girecek, son derece sıcak bir kaynaktan içirilecektir.** (Gâşiye Sûresi, âyet: 4, 5).

Çünkü bizim yanımızda ağır bukağılar var, yakıcı ateş var, boğazda tıkanıp kalan bir yiyecek var, (Bunlardan başka da) **elem verici bir azap var.** (Müzzemmil Sûresi, âyet: 12, 13).

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbas'ın rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyurdular:

— **Eğer ZEKKUM'dan bir damla dünya denizlerine düşse ehl-i dünyanın bütün yiyeceklerini ifsat eder.. Ya bir kimse ki yiyeceği bu olursa bunun hâli nice olur?**

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik'in naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle buyurdular:

— **Allah sizi neye teşvik etti ise ona rağbet ediniz; nelerden de korkuttu ise onlardan korkunuz ve sakınınız. Çünkü eğer cennetten bir parça, bulunduğunuz dünyada olsaydı onu sizin için güzelleştirirdi. Gene, cehennem ateşinden bir parça, bulunduğunuz dünyada olsaydı onu habisleştirirdi.**

Allah ondan râzı olsun, Ebudderdâ'nın rivâyet ettiği bir hadisde de, bir defasında, peygamber aleyhisselâmı, bu mevzuda şunları söyledi:

— **Ehl-i cehenneme öyle bir açlık verilir ki, verdiği acı, çekmekte oldukları azabın acısına denktir. Yiyecek isterler, kendilerine «DARÎ»** (hayvanların da-

hi yemediği zehirli bir diken) getirilir. Ki, o ne doyurur, ne de açlığı giderir. Yiyecek isterler. Kendilerine, keder veren bir yemek verilir. Bunun üzerine, dünyada şarap içmek sûretiyle kederlerden kurtulduklarını hatırlayarak şarap isterler. Kendilerine demir çengellerle kaynar su uzatılır. Yaklaştığı zaman yüzlerini kavurur. Şarap karınlarına girince orada ne varsa hepsini keser, söker. Bu arada derler ki:

— Cehennem bekçilerini çağırınız!

Bekçileri çağırırlar ve onlara derler ki:

— Rabbınıza duâ edin, bizden bir gün olsun azabı hafifletsin!

Bekçiler derler:

— Size peygamberiniz açık açık mûcizeler getirmedi miydi?

Onlar derler:

— Evet, getirdiler.

Bekçiler derler:

— O halde kendiniz yalvarın.

Halbuki kâfirlerin duâsı heder olmaktan başka bir değeri hâiz değildir.

Onlar derler:

— Cehennem bekçibaşısını çağırınız!

Çağırırlar!..

Derler ki:

— Ey bekçibaşı, Rabbın, hakkımızdaki hükmü versin!

Bekçibaşı cevap verir:

— Siz, bekleyicilersiniz.

(Âmeş der ki: Bana malum oldu ki, onların Bekçibaşıyı çağırmaları ile onun onlara cevap vermesi arasında bin sene vardır).

Onlara denir ki:

— Rabbınıza duâ edin, Rabbınızdan daha hayırlı biri yoktur.

Duâ ederler ve şöyle derler:

— Ey Rabımız, bedbahtlığımız bize galebe etmişti. Doğru yoldan sapanlar topluluğu idik biz! Ey Rabbımız, bizi buradan çıkar. Eğer gene küfre dönersek artık hiç şüphesiz ki biz zâlimleriz.

Allah onlara şöyle cevap verir:

— Yıkılıp gidin içerisine. Bana bir şey söylemeyin. İşte bu sözü işittikleri an her şeyden ümitlerini kesecekler. Gene bu anda ağlayacaklar, inleyecekler, «Hasret, vah yazık!» diyecekler.

Allah ondan râzı olsun, Ebu Ümâme rivâyet eder: Allah Resûlü, «Ona orada irinli sudan içirilecektir. Öyle ki o, bunu zorâki içmeğe çalışacak, bir türlü boğazından geçiremeyecek, her yandan, kendisine ölüm gelecek, halbuki ölmeyecek de. Önünden de daha ağır bir azap gelip çatacak» (İbrâhim Sûresi, âyet: 16, 17) meâlindeki âyet hakkında buyurur ki:

— İçmek için kendi arzusiyle irinli suya yaklaşır, fakat ikrâh getirir, tiksinir. Ona yaklaştırıldığı zaman yüzü dağlanır, başının derisi düşer. Onu içince bağırsakları parçalanır.

Şânı yüce olan Allah buyurur:

Hiç bunlar, o ateşte ebedî kalan ve bağırsaklarını parça parça eden kaynar bir sudan içirilen kimseler gibi midir? (Muhammed Sûresi, âyet: 15).

— Onlar susuzluktan feryat edip imdat istedikçe, kaynamış ve kalın bir sıvıya benzeyen, yüzleri kavuran bir su ile imdat olunacaklardır. O, ne fena içecektir! O ateş ne kötü bir dayanaktır. (Kehf Sûresi, âyet: 29).

İşte bunlar, acıktıkları ve susadıkları zaman onların yiyecekleri ve içecekleridir.

Şimdi; cehennem yılanlarına, akreplerine, bunların zehirlerinin şiddetine, büyüklüklerine ve manza-

ralarının korkunçluğuna bak. Bu yılanlar ve akrepler cehennem ehline musallat edilir, üzerlerine kışkırtılır. Onları sokmakdan ve ısırmakdan bir an geri kalmazlar.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, bir defasında Resûl aleyhisselâm, bu mevzûda şunları söyledi:

— Kim ki Allah ona mal verir de bunun zekâtını edâ etmezse kıyâmet günü o mal, gözünün üstünde iki benek bulunan kuvvetli bir yılan şekline getirilir. Bu yılan mal sahibinin boynuna dolanır, sonra çenelerinden yakalayarak şöyle der:

— Ben senin malınım, ben senin biriktirdiğin hazinenim.

Allah'ın Resûlü sonra şu âyeti okudu:

— Allahın, fazlından kendilerine verdiğini (sarfetmekte ve hayır yapmakta) **cimrilik edenler zinhar bunun, haklarında bir hayır olduğunu sanmasınlar. Bil'akis bu, kendileri için bir şerdir. Onların cimrilik ettikleri şey kıyâmet günü boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve Yer'in mirası Allah'ındır. Allah ne yaparsanız hepsinden hakkıyle haberdardır.** (Âl-i İmran Sûresi, âyet: 180).

Peygamberimiz aleyhisselâm, yine aynı mevzûda buyurdular ki:

— Cehennemde öyle yılanlar vardır ki, deve boynu büyüklüğündedir. Sokar, acısının şiddeti kırk sene işitilir. Gene cehennemde öyle akrepler vardır ki semerli katırlar gibidir. Öyle bir sokuş sokarlar ki acısı kırk sene sürer.

Kıyâmet günü, bu yılanlar ve akrepler, dünyada iken cimri ve kötü huylu olanların, insanlara ezâ ve cefâ edenlerin üzerine musallat edilirler. Kim, dün-

ya hayatında kendisini bu kötü huylardan korursa, O, âhirette bu yılanlardan ve akreplerden korunur. Onun malı ona yılan ve akrep şeklinde gösterilmez.

Sonra, bütün bunlardan başka bir de cehennem ehlinin vücutlarının büyütülmesini düşün. Zira Allah, ehl-i cehennemin vücutlarını boy ve en bakımından büyütecek. Tâ ki böylece, çektikleri azap da ziyâdeleşmiş olsun. Ateşin yakışını, akreplerin ve yılanların sokuşunu peşi peşine bütün a'zâlarıyle bir anda hissederler.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği bir hadis şöyledir:

— **Cehennemde kâfirin dişi uhud dağı kadardır. Derisinin kalınlığı da üç adam boyundadır.**

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— **Cehennemde kâfirin alt dudağı göğsünün üstüne sarkar, üst dudağı kalkık, yüzü karadır.**

— **Kıyâmet günü cehennemde kâfirin dili uzatılır, herkes onu çiğner, cüsselerinin büyüklüğüne rağmen ateş onları defalarca yakar, her yakılış sonunda derileri ve etleri yenilenir.**

Hasan Basrî, **«Derileri piştikçe, azabı tadıp durmaları için, onları başka derilerle yenileyip değiştireceğiz!** (Nisâ Sûresi, âyet: 56) meâlindeki âyet hakkında der ki:

— Ateş onları günde yetmişbin defa yakar. Her ne zaman yakarsa peşinden onlara **«Avdet ediniz!»** diye hitap edilir. Onlar da evvelki durumlarına avdet ederler.

Şimdi, bir de, ehl-i cehennemin ağlayışlarını, sızlayışlarını ve ah-vah edişlerini düşün. Bu hal onlarda ilk cehenneme atıldıkları zaman başlar. Allah'ın Resûlü buyurur:

— Kıyâmet günü Cehennem, kendisinin yetmişbin yuları ve her yularla yetmişbin melek olduğu halde getirilir.

Allah ondan razı olsun, Enes İbni Mâlik'in rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyururlar:

— Kıyâmet günü ehl-i cehenneme, bir ağlama verilir. Öyle ki gözyaşları tükeninceye kadar ağlarlar. Bundan sonra da gözyaşı yerine kan ağlarlar. Kan, yüzlerinde bir yarık, bir çatlak gibi görülür. Öyle ki eğer gemiler bırakılsa yürüyecek derecede olur. Kendilerine ağlamak sızlamak, ah-vah etmek için izin verildiği müddetçe ağlayıp sızlarlar. Bunda onlar için bir rahatlama vardır. Fakat biraz sonra bu ağlama ve sızlamalardan da menedilirler.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Ka'b oğlu Muhammed anlatır:

— Ehl-i cehennem beş defa Allah'ı çağırır. Allah onların dört çağrısına cevap verir. Sıra beşinciye gelince ondan sonra bir daha ebediyyen konuşamazlar. Onlar derler:

— Ey Rabbımız, bizi iki defa öldürdün. İki defa da dirilttin. İşte günahlarımızı bilip itiraf ettik. Fakat şöyle bir çıkmağa bir yol var mı? (Mümin Sûresi, âyet: 11).

Allah da onlara cevaben buyurur:

— Bunun sebebi şudur: Bir olarak Allah'a duâ edildiği zaman siz küfrettiniz. Ona ortak tanınınca ise hep tasdik ediyordunuz. Artık hüküm, o çok ulu, o çok büyük Allah'ındır. (Mü'min Sûresi, âyet: 12).

Onlar derler:

— Ey Rabbımız, gördük, işittik, şimdi bizi dünyaya geri çevir de güzel amel ve hareketlerde buluna-

lım. **Çünkü artık kat'î sûrette inananlardanız.** (Secde Sûresi, âyet: 12).

Şânı yüce olan Allah cevap verir:

— **Halbuki daha önce siz dünyada kendinize «hiç bir zevâl yoktur!» diye yemin etmediniz miydi?** (İbrahim Sûresi, âyet: 44).

Onlar derler:

— **Rabbımız, bizi çıkar. Yapmakta devam ettiğimizden bambaşka iyi amel ve hareketlerde bulunacağız.** (Fâtır Sûresi, âyet: 37).

Şânı yüce olan Allah cevap verir:

— **Size, iyi düşünecek kimsenin düşünebileceği, öğüt kabul edebileceği kadar bir ömür vermedik mi? Size azap ile korkutan da gelmişti. Şimdi tadın o azabı! Artık zâlimler için hiç bir yardımcı yok** (Müminûn Sûresi, âyet: 106, 107).

Onlar derler:

— **Ey Rabbımız, bedbahtlığımız bize galebe etmişti. Doğru yoldan sapanlar güruhu idik biz. Ey Rabbımız, bizi buradan çıkar. Eğer gene küfre dönersek artık şüphesiz ki biz zâlimleriz** (Mü'minûn Sûresi, âyet: 106, 107).

Allah cevap verir:

— **Yıkılıp gidin içerisine. Bana bir şey söylemeyin.** (Mü'minûn Sûresi, âyet: 108).

İşte bu cevaptan sonra artık ebediyyen konuşamazlar. Bu, azâbın şiddetteki en ağırıdır.

Mâlik İbni Enes anlatır:

Zeyd İbni Eslem, «**şimdi bizler sızlansak da katlansak da birdir. Bizim için sığınacak hiç bir yer yoktur»**» (İbrahim Sûresi, âyet: 21) meâlindeki âyet hakkında dedi ki:

Yüz sene sabrederler, beklerler; sonra yüz se-

ne ağlayıp-sızlanırlar. Sonra gene yüz sene sabrederler ve sonunda derler ki:

— **Şimdi bizler sızlansak da katlansak da birdir.**

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— **Kıyâmet günü olunca «ÖLÜM» getirilir. Sanki semirmiş bir koç gibidir. Cennet ile cehennem arasında kesilir ve denir ki: «Ey cennet ehli, ebedî ve ölümsüzsünüz! Ey cehennem ehli, ebedî ve ölümsüzsünüz!»**

Allah rahmet eylesin, Hasan Basrî şöyle der:

— Cehennemde bin sene kalıp azap çektikten sonra birisi çıkacak; keşke ben o kişi olsaydım.

Bir defasında, Hasan Basrî'yi bir köşede oturmuş ağlarken gördüler, sordular:

— **Niçin ağlıyorsun?**

Cevap verdi:

— Cehenneme atılıp da kendi hâlime bırakılmaktan korkuyorum.

İşte buraya kadar yazdıklarımız kısaca cehennem azabının çeşitleridir. Bu azabın verdiği kederlerin, hüzünlerin mihnet ve meşakkatlerin, hasretlerin hududu yoktur. Onlar için en büyük şey, düçar oldukları şiddetli azapla beraber cennet nimetlerinden mahrum olma hasreti, Allah'ın cemâlini görmeme ve O'nun rızâsına nâil olmamadır. Bununla beraber bütün bu nimetleri dünyada değersiz şeyler karşılığında sattıklarını bilecekler. Çünkü onlar cennet nimetlerinden, Allah'ın cemâlini görmekten ve diğer nimetlerden dünyanın bir kaç günlük kısa hayatında şehevî arzularına uyma karşılığında mahrum oldular. Vâkıa görünürde kısa bir müddet için zevklendiler, zıkkımlandılar. Fakat bu zevkler kusursuz, tam zevklenme değildi. Bil'akis kederlerle ve hüzünlerle karışıktı. Kıyâmet günü de orada diyecekler ki:

— Vah, yazık! Rabbımıza nasıl isyan ettik de ken-

dimizi mahvettik! O bir kaç günlük kısa hayatımızda niçin sabırlı olmadık da Allah'ın yasak ettiği şeyleri işledik! Eğer sabrederek Allah'ın haram kıldığı şeyleri işlemeseydik günler bitecekti ve şimdi biz O'nun hoşnutluğuyla nimetlere garkolmuş olarak âlemlerin Rabbının komşusu olacaktık!

Yazık o kimselere ki yitirdiklerini yitirdiler, maruz kaldıklarına maruz kaldılar. Dünya nîmet ve zevklerinden ellerinde bir şey kalmadı.

Bu kimseler eğer cennet nimetlerini müşâhede etmeseler hasret ve pişmanlıkları bu kadar büyük olmaz.. Fakat cennet nimetleri onlara bütün ihtişamiyle gösterilir. Nitekim Allah'ın Resûlü buyururlar:

— Kıyâmet günü bir kısım insanlar cehennemden çıkarılarak cennete doğru getirilirler. Tam cennete yaklaşırken onun güzel kokularını duyarlar, cennet köşklerine ve Allah'ın cennet ehli için hazırladığı diğer nimetlere bakarlar. Bu sırada kendilerine şöyle seslenilir:

— Onları uzaklaştırın oradan. Onların orada nasibi yok!

Bu söz üzerine evvelkilerin ve âhirkilerin hasreti gibi bir hasretle oradan uzaklaşırlar ve derler ki:

— Ey Rabbımız, n'olurdu, bizi, bunları ve dostların için hazırladığın diğer nimetleri göstermeden cehenneme koysaydın. O zaman bizim için daha kolay olurdu!..

Şânı yüce olan Allah onlara cevaben buyurur:

— Bunun böyle olmasını ben istedim. Siz kendi başınıza kalınca bana kafa tutuyor, insanlarla karşılaşınca kibirleniyor, riyâkârlık ediyordunuz. İçinizle dışınız bir olmuyordu. İnsanlardan korkuyor, fakat benden korkmuyordunuz. İnsanlara tâzim ediyor, fa-

kat bana tâzim etmiyordunuz. İnsanlardan korkunuzdan bir şeyi terkediyor, fakat benim rızam için terketmiyordunuz. Bugün, sevaptan mahrum etmekle beraber size acıklı azabı tattıracağım.

Ahmed İbni Harb der ki:

— Biz insanlardan birisi, gölgeyi güneşe tercih eder de, cenneti cehenneme tercih etmez.

Hz. İsâ da şöyle der:

— Nice sıhhatli vücut, nice güzel yüz ve gene nice güzel konuşan dil vardır ki, yarın cehennem tabakaları arasında azap görür.

Dâvud Aleyhisselâm, bir münâcâtında, Allah'a şöyle seslenir:

— Ey Rabbım, benim, senin güneşinin sıcağına tahammülüm yok, ya cehennemin hararetine nasıl tahammül edeceğim? Benim, senin rahmet sadâna sabrım yok, ya azap sadâna nasıl sabredeceğim?

Bak bu korkulu hâllere ey miskin!

Bil ki, Allah, bütün korkularıyle beraber cehennemi yarattı. Oraya girecekleri de yarattı. Oraya girecekler ne artar ne de azalır. Bu öyle bir şeydir ki hakkında hüküm verilmiş, bitmiştir. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— **Habîbim, sen onları emr-i ilâhînin yerini bulduğu vakit ile, hasret ve nedâmet günü ile korkut. Onlar hâlâ gaflet içindedirler. Onlar hâlâ îmân etmiyorlar.** (Meryem sûresi, âyet: 39).

Kanâatimce, bu âyetle işâret, kıyâmet gününe hattâ ezeldeki hükmedir. Fakat önceden hüküm verilen bir şey kıyâmet günü izhar edilmektedir.

Şaşılacak şey odur ki sen gülüyorsun, oynuyorsun ve dünyanın kıymetsiz zevk ve eğlenceleri ile meşgul olup vaktini geçiriyorsun da, geçmişte hakkında nasıl hüküm verildiğini bilmiyor ve düşünmüyorsun.

Eğer, «N'olurdu, **yolumu, âkıbetimi ve ezelde hakkımda verilen hükmü bilseydim!"** dersen senin için bazı ölçüler vardır. Onları göz önüne alır ve durumunu öğrenebilirsin:

— Ahvâline ve amellerine bakarsın. Çünkü herkes kendisi için yaratılanı yapar. Eğer sana hayırlı yolda bulunmak müyesser oluyorsa müjde sana! Cehennem ateşinden uzaksın. Yok, eğer her ne zaman hayırlı bir işe teşebbüs ettiğinde muhakkak karşına bir engel çıkıyor ve o hayrı işlemene mânî oluyorsa ve gene şer işlemeği kasdetmediğin halde seni buna sürükleyen sebepler zuhur ediyorsa, bil ki senin üzerine hüküm verilmiştir. Çünkü bu durumun âkıbete delâleti, yağmurun bitkiye; dumanın ateşe delâleti gibidir. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— **İyiler hiç şüphesiz NAİM Cenneti'nde, kötüler ise elbette alevli ateştedirler** (İnfıtâr sûresi, âyet: 13, 14).

Kendini bu iki âyetle tartıya tâbî tut. Dünya ve âhiret hayatında yerini öğrenmiş olursun. Her şeyin en doğrusunu Allah bilir.

ALLAH'A İTÂAT'IN FAZİLETİ

Aziz kardeşim! Bil ki, ALLAH'a İTÂAT her türlü hayrı toplar. Allah, kitabı Kur'ân'ın müteaddit âyetlerinde İTÂAT'e teşvik etmiş, bu maksatla peygamberler göndermiştir ki, insanlar nefsin gayr-i ahlâkî hareketlerinden uzaklaşsınlar; hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir kimsenin hatırına gelmeyen ve sadece TAKVÂ SAHİPLERİ için hazırlanan nimetlerle zevklensinler. Çünkü insanlar boş yere ve gâyesiz olarak yaratılmamışlardır. Bilâkis, Allah'ın, **«Kötülük edenleri yaptıklarına karşılık olarak cezalandırması, güzel hareket edenleri de daha güzeliyle mükâfâtlandırması için»** yaratılmışlardır. Allah, insanların ibâdetinden müstağnîdir. İnsanların isyân etmesi yâni itâat etmemesi Allah'a zarar vermez, O'nun kemâline eksiklik getirmez. **«Eğer kibirlenmek isterlerse Rabbının nezdinde bulunanlar, onlar hiç usanmayarak, kendisini gece-gündüz tesbih edip duruyorlar!» «Kim iyi amel ve harekette bulunursa kendi lehine, kim de kötülük ederse bu da kendi aleyhinedir. Rabbın, kullarına zerrece zulümkâr değildir!» «Allah müstağnidir, hiçbir şeye muhtaç değildir. Siz ise âcizsiniz, muhtaçsınız!»**

Ne acayiptir ki, biz insanlardan birimiz meselâ bir köle satın alır. Bu kölenin; her türlü hizmette hiç kusur etmemesini, az ve kıymetsiz bir bedelle satın ala-

rak kendisine hâkim olan efendisine itâat etmesini ister. Köle ufak bir hatâ işlerse efendisi öfkelenir, onu azarlar. Bazan aç bırakır, kovar veya satar. Hal böyle iken bize n'oluyor ki, hakîkî sâhibimiz Allah'a itâat etmiyoruz. O ki, bizi yarattı, bize doğruyu gösterdi.

Yağmur damlaları adedince hatâlarımız, kusurlarımız olduğu halde nimetlerini kesmiyor; yardımlarını esirgemiyor. Öyle ki, onun nimetleri ve yardımları yetişmese mahvoluruz. Halbuki o, bir tek günah sebebiyle bizi şiddetle yakalamağa muktedirdir. Fakat, belki vazgeçer, kötü huyları terkederiz, diye mühlet veriyor. Tevbe edersek kabul edip günahlarımızı affediyor, ayıplarımızı örtüyor.

Akıllı olan, itâate kimin daha lâyık olduğunu bilir, ona döner ve bütün varlığı ile ona teslim olur. Her ne zaman bir kusur işlerse tevbe eder, nâdim olur. Allah'ın rahmetinden ümit kesmez, nimetlerine şükretmek sûretiyle onu kendisine dost edinir ve bu hâli böylece devam ettirir. Böyle olunca umulur ki, Allah onu, sevenler defterine kaydeder. Bu halde iken ölüm geliverir, artık o, rabbına kavuşmağa, Rabbı da ona kavuşmağa iştiyaklıdır.

Allah her ikisinden de râzı olsun, bir ara Ebudderdâ, Ka'b Ahbâr'a der ki:

— Bana Tevrât'ın has âyetlerinden haber ver.

Kaab anlatır:

— Allah buyuruyor ki: **«Sâlih kulların, bana kavuşmak iştiyakları arttı. Ben de onlara kavuşmağa çok iştiyaklıyım!»** Tevrat'taki bu âyetin yanında da şöyle yazılıdır: **«Kim beni ararsa bulur, kim benden başkasını ararsa beni bulamaz!»**

Ebudderdâ, Kaab'dan bunları işitince ona der ki:

— Şâhid ol! Ben Resûlullah'dan işittim, bunu o da söylüyordu.

Bir ara Allah, Dâvud Aleyhisselâm'a vahiy yoliyle şunları bildirir:

— Ey Dâvud, insanlara bildir ki, ben beni sevenin dostuyum, benimle oturanın arkadaşıyım, beni zikretmek sûretiyle benimle ünsiyet edenle ünsiyet ederim. Benim koyduğum ahlâk esaslarına sâhip olanın sâhibiyim. Beni tercih edeni tercih ederim. Bana itâat edene itâat ederim. Bir kulun hakikaten kalbden beni sevdiğini bilirsem onun amellerini kabul ederim. Onu öyle bir severim ki yanımda onun sevgisini hiç bir mahluk geçemez. Kim beni hakkıyle ararsa bulur. Kim benden başkasını ararsa bulamaz. Ey insanlar, içinde bulunduğunuz isyan hâlini terkediniz, dünya hayatına mağrur olmayınız; benim kerâmetime, benim sohbetime; benim meclisime geliniz. Benimle ünsiyet ediniz ki ben de sizinle ünsiyet edeyim, sizi sevmekte sür'at göstereyim. Ben ahbaplarımın tînetini DOSTUM İBRAHİM'in, SIRDAŞ'ım MÛSÂ'nın ve PÂK KULUM MUHAMMED'in tînetinden yarattım. Bana müştâk olanların kalbini kendi nurumdan yarattım ve onları CELÂL'ım ile nimetlendirdim.

Seleften bazılarının anlattığına göre, Allah, çok sâdık kullarından birine şunları ilhâm eder:

— Benim kullarımdan öyleleri vardır ki, beni severler, ben de onları severim. Bana müştâkdırlar, ben de onlara müştâkım. Beni zikrederler, ben de onları zikrederim. Bana nazar ederler, ben de onlara nazar ederim. Eğer onların yolunda dâim olursan seni severim. Onların yolundan ayrılırsan sana öfkelenirim.

Bunun üzerine o sâdık kul sorar:

— Ey Rabbım, o kullarının nişâneleri nelerdir?

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Şefkatli çobanın koyunlarını gündüzün sıcağın-

dan koruduğu gibi onlar da kendilerini gündüzlerin şerrinden korurlar. Kuş, nasıl akşam vakti yuvasına kavuşmağa iştiyâklı ise onlar da güneşin batmasına öyle iştiyâklıdırlar. Gecenin karanlıkları onları sardığı, ibâdet için seccâdeler serildiği ve her seven sevdiği ile başbaşa kaldığı zaman benim için dîvânâ dururlar, yüzlerini bana dönerler. Benim kelâmımla bana yakarırlar. Onlara olan in'âmım sebebiyle mütevâzî olurlar. Feryât ederler, ağlarlar, âh-u zâr ederler, kıyamda dururlar, otururlar, rukû ederler, secde ederler. Meşakkatlere benim için katlandıkları, bana olan sevgileri yüzünden âh-u zâr ettikleri nazarımdan kaçmaz. Onlara ilk önce verdiklerim üç şeydir:

1 — Kalblerine nûrumdan bir nûr veririm. Ben onlardan nasıl haberdar isem onlar da bu nûr sayesinde benden haberdar olurlar.

2 — Gökler, yer ve bunlarda ne varsa hepsi sevap defterlerinde olsa onlar için gene az bulurum.

3 — Onlara teveccüh ederim.

Biliyor musun? Ben (Allah) bir kuluma teveccüh ettiğim zaman ona neler vermeyi murat ettiğimi hiç kimse bilmez.

Şânı yüce olan Allah, vahiy yoluyla, bir defasında Hz. Dâvud'a buyurdu:

— Ey Dâvud, cenneti kaç defa istedin, fakat bana iştiyâktan hiç sormadın!

Dâvud aleyhisselâm sordu:

— Ey Rabbım, sana müştâk olanlar kimlerdir?

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

— Ben bana müştâk olanları her türlü kederden uzak tuttum. Kötü fiillerden sakınmaları için onları

ikaz ettim. Kalblerinde kendime bir yol açtım, oradan bana bakarlar. Ben onların kalblerini alır, semaya kaldırırım. Sonra necip melekleri çağırırım. Toplandıkları zaman bana secde ederler. Ben derim ki:

— Ben sizi buraya, bana secde etmeniz için değil, bana âşık kullarımın kalblerini göstermek için çağırdım. Size karşı, bana âşık kullarımla iftihâr ederim. Güneş nasıl yeryüzündekileri aydınlatıyorsa bana müştâk kullarımın kalbleri de benim gökteki meleklerimi aydınlatır.

Ey Dâvud, ben bana müştâk kullarımın kalblerini kendi hoşnutluğumdan yarattım, onları kendi nurumla nîmetlendirdim. Onları kendi nefsim için yaratılanlardan saydım. Bedenlerini yeryüzünde nazargâhım yaptım. Kalblerinde, bana bakabilecekleri bir yol açtım. Bana olan iştiyâkları günden güne artar.

Dâvud aleyhisselâm burada dedi ki:

— Ey Rabbım, seni seven bu kullarını bana göster.

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

— Ey Dâvud, Lübnan dağlarına git. Orada ondört kişi var. Kimisi genç, kimisi ihtiyar, kimisi de orta yaşlı!.. Varınca, onlara benden selâm söyle de ki:

— Rabbınız size selâm ediyor, diyor ki: «**Benden bir isteğiniz var mı? Siz benim dostlarım, ahbaplarım ve ermiş kullarımsınız. Sizin sevinciniz benim sevincim. Sizin muhabbetinize koşarım!**»

Dâvud Aleyhisselâm Lüpnan dağlarına geldi. Onları bir çeşme başında Allah'ın azameti hakkında tefekkür ederlerken buldu. Dâvud'u görünce ondan uzaklaşmak için ayağa kalktılar. Dâvud onlara dedi ki:

— Ben, Allah'ın elçisiyim. Size Allah'ın haberini bildirmek için geldim!

Bunun üzerine Dâvud Aleyhisselâm'a doğru geldiler. Kulaklarını ona verdiler. Gözlerini yere diktiler ve dinlemeğe başladılar. Dâvud aleyhisselâm anlattı:

— Ben, Allah'ın size elçisiyim. Rabbınız selâm ediyor ve diyor ki: **«Benden bir hâcet dilemeyecek misiniz? Bana çağrıda bulunmayacak mısınız? Ben sesinizi ve sözünüzü işitirim. Siz benim ahbaplarım, dostlarım ve ermiş kullarımsınız. Sevincinizle sevinirim, muhabbetinize koşarım. Size her an, şefkatli ve merhametli ananın evladına nazar etmesi gibi nazar ederim.»**

Dâvud aleyhisselâm bunları söyleyince onların gözlerinden, yanaklarından yaşlar aktı. En büyükleri söze başladı, dedi ki:

— Seni tenzih ederiz Rabbım, seni tenzih ederiz! Biz senin kullarınız ve senin kullarının oğullarıyız. Ömrümüzün geçmiş günlerinde kalbimizi seni zikretmekten alıkoyan şeylerden ötürü bizi affet!

Sonra sıradan hepsi konuştular:

İkincisi:

— Seni tenzih ederiz Rabbım, seni tenzih ederiz! Biz kullarınız ve senin kullarının oğullarıyız. Kendi aranla bizim aramıza hüsn-ü nazar etmek sûretiyle bize ikram et!

Üçüncüsü:

— Seni tenzih ederiz Rabbım, seni tenzih ederiz! Biz senin kullarınız,kullarının oğullarıyız. Sana duâya cesaret edebilir miyiz? Halbuki sen biliyorsun, bizim işlerimizde bir ihtiyaç yok. Sen, bizim kalbimizde sana erişmenin lüzumluluğunu devam ettir ve bununla bize olan nimetini tamamla.

Dördüncüsü:

— Biz senin rızanı aramakta kusurluyuz. Senin rızanı arama hususunda lûtfunla bize yardım et.

Beşincisi:

— Bizi MENİ'den yarattın. Azametin hakkında tefekkür edebilme nimetini bize verdin. Senin azametinle meşgul, CELÂLİNİ tefekkür eden birisi konuşmağa cür'et edebilir mi? Sen bizi nûruna yaklaştırmayı talep ettin.

Altıncısı:

— Şânın büyük olduğu, dostlarına yakın bulunduğun ve seni sevenlere lûtfun çok olduğu için dillerimiz sana duâ etmekten yoruldu.

Yedincisi:

— Sen, seni zikretmemiz için kalblerimizi bize hediye ettin. Yalnız seninle meşgul olmaları için başka meşgalelerden kurtardın. Sana kusurlu olarak şükredebildik, kusurumuzu affet.

Sekizincisi:

— Sen bizim hâcetimizi biliyorsun, bizim hâcetimiz sadece senin cemâline bakmaktır.

Dokuzuncusu:

— Köle efendisinin yanında nasıl cür'et edebilir, sen bize lûtfunu istememizi emrettin. Bize bir nûr hediye et, onunla zulmetten kurtulalım.

Onuncusu:

— Bize teveccühünü isteriz.

Onbirincisi:

— Bize olan hediyenin ve fazladan lûtfunun tamamlanmasını isteriz.

Onikincisi:

— Yaratıklarından hiç bir şeye ihtiyacımız yok. Bize cemâlini seyretme nimetini ver.

Onüçüncüsü:

— Ben, gözlerimi dünyaya ve ehl-i dünyaya kör yapmanı, kalbimi de yalnız seninle meşgul olur hâle getirmeni diliyorum.

Ondördüncüsü:

— Bilirim, sen, dostlarını seversin. Bize kalbin yalnız seninle meşgul olma nimetini ver. Kalblerimiz senden başka hiç bir şeyle meşgul olmasın.

Böylece hepsinin konuşması bittikten sonra Allah Dâvud Aleyhisselâm'a vahyetti:

— Ey Dâvûd, onlara söyle: **«Sözlerinizi işittim. İsteklerinize icâbet ettim, sevdiğiniz ve arzuladığınız şeye kavuşacaksınız. Birbirinizden ayrılın. Herkes, kendisine bir izbe, bir mahzen bulsun. Ben sizinle aramdaki perdeyi kaldıracağım. Herbiriniz benim nuruma ve CEMÂLİM'e bakacaksınız!»**

Dâvud Aleyhisselâm sordu:

— Ey Rabbım, bunlar hangi amelleri sebebiyle senin bu iltifâtına nâil oluyorlar?

Allah buyurdu:

— Hüsn-ü zan ve dünyada gayr-i ahlâkî yaşayışı terketmeleri, benimle başbaşa kalmaları, bana münâcât etmeleri ve kalblerine benden başkasının sevgisini sokmamaları sebebiyle. Benim CEMÂLİM'i SEYRETME öyle bir şereftir ki, ona ancak benim koyduğum ahlâk esaslarına uyanlar, kalbini benim zikrimden başka hiç bir şey ile meşgul etmeyenler ve onu benim için başka şeylerden boşaltanlar, beni her şeye tercih edenler nâil olabilir. İşte bu anda ben, bu vasıflardaki bir kişiye atf-ı nazar eder, onunla aramdaki perdeyi kaldırırım. Öyle ki, birisinin, gözüyle bir şeyi görmesi gibi o da beni görür. Her an ona kerâmetimi gösteririm. Onu nûruma yaklaştırırım. Şefkatli ananın, çocuğunun hastalanmasıyle hastalandığı gibi ben de bu kulumun hastalığıyle hastalanırım. Susadığı zaman susuzluğunu giderir, zikrimin tadını ona tattırırım. İşte ey Dâvud, bu saydıklarımı verince o, dünyaya ve ehl-i dünyaya karşı kör olur. Benim koydu-

ğum ahlâk esasları dışında bir yaşayışı ona sevdirmem. Benim zikrimden hiç usanmaz. Bir an önce bana kavuşmak ister. Ben ise onun ölümünden hoşlanmam. Çünkü o, mahlûkatın arasında benim nazargâhımdır. O, benden başkasını görmez, ben de ondan başkasını görmem. Ey Dâvud, benim bu türlü kulumu görsen, nefsi ölmüş, vücudu narinleşmiştir. Benim zikrimi işittiği zaman kalbi titrer. Onunla meleklerime ve gök ehline karşı iftihar ederim. Benden korkusu gittikçe artar. Zamanla daha fazla ibâdet eder. İzzetim ve Celâlim için ey Dâvud, onu cennetin Firdevs bahçesinde oturtacak, cemâlimi seyretme mutluluğunu vereceğim.

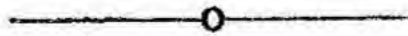
Yine, şânı yüce olan Allah'ın, vahiy yoluyla Dâvud Aleyhisselâma bildirdiklerinden:

— Ey Dâvud, benim muhabbetime yönelen kullarıma söyle ki: **«Ben mahlûkatımla aranıza perde çektiğim, sizinle aramdaki perdeyi ise kaldırdığım zaman size hiç bir şey zarar veremez. Öyle ki bana kalb gözü ile nazar edebilirsiniz. Size dinimi açtığım zaman, nâil olmadığınız dünyalıklar zarar vermez. Benim hoşnutluğuma yapışırsanız mahlukattan zarar gelmez.»**

Yine aynı haberlerden:

— Ey Dâvud, beni sevdiğini sanıyor musun? Eğer hakikaten beni seviyorsan kalbinden dünya sevgisini at. Çünkü benim sevgimle dünya sevgisi bir kalbde toplanamaz. Ey Dâvud, benim sevgili kullarımla hâlis dost ol. Ehl-i dünya ile sûreten ihtilât et. Dininin esasını tatbik et, taklitçi olma. Benim dostluğuma uygun bir hâl zuhur edince ona yapış. Şüpheli bir durum ortaya çıkarsa en doğru gördüğünü yap. Ben seni doğru çıkarmağa koşarım; senin yedicin, senin delilin olurum. Sen istemeden ihtiyacını veririm. Meşakkatler karşısında sana yardım ederim. Ben, varlığıma yemin

ettim ki, işlediği amelinde yalnız benim rızamı murat etmeyen kuluma taviz vermem. Benim yardımımdan müstağnî olunamaz. Eğer sen bu anlatılan vasıflarda isen senden zilleti ve vahşeti kaldırır, kalbine zenginlik veririm. Ben varlığıma yemin ettim ki, kul benim için nefsine mutmain olamaz. Bütün eşyayı bana izâfe et. Amellerini birbirine zıt hâle getirme, sonra zahmet ve meşakkate düşersin, seninle yâranlık eden senden faydalanamaz. Beni bilmeğe bir hudut bulamazsın, onun için bir nihâyet yoktur. Benden ne zaman fazla istersen hemen veririm. Vereceğim bu ziyadeler için bir hudut çizemezsin. İsrailoğullarına bildir ki, benimle mahlûkatımdan birisi arasında bir nesep bağı yoktur. Onları bana döndür ki, hiçbir gözün görmediği, hiç bir kulağın işitmediği ve hiç bir kimsenin hatırına gelmeyen nimetleri onlara mubah kılayım. Beni iki gözünün arasına koy. Bana kalb gözünle bak. Benim, akıllarını kendimden perdelediğim ve benim sevabımdan kesilince akılları kirlenen kişilere kafa gözünle bakma. Ben yemin ettim ki, izzetim ve celâlim hakkı için, deneme için benim yoluma girene sevap kapılarını açmam. Mütevâzî ol. Hak âşıklarına karşı büyüklenme. Eğer beni sevenler, Hak âşıklarının benim nazarımdaki derecelerini bilmiş olsalardı, hakâşıklarının, üzerinde yürümeleri için bir YER (Arz, toprak, zemin) olurlardı. Ey Dâvud, benim sözüme yapış. Hevây-i nefsi terket. Kullarıma rahmetimden ümit kestirme. Benimle arana perdeler sokma. Onlar yolu keserler, bana ulaşamazsın. Oruç tutmak sûretiyle şehevî hevâ ve hevesleri terketmeğe zemin hazırla!

ŞÜKÜR

Bil ki, Allah, kitabı Kur'ân'da, **(Allahı zikir etmek elbette en büyük «ibâdet»dir!)** (Ankebût Sûresi, âyet: 45) buyurmakla beraber, ŞÜKRÜ ZİKRE yaklaştırdı ve buyurdu ki:

فَاذْكُرُونِى اَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوالِى وَلاَ تَكْفُرُونِ.

— **Öyle ise siz beni** (itâatle, ibâdetle) **ZİKR edin, ben de sizi** (sevap ile, mağfiretle) **ZİKR edeyim, anayım. Bir de bana ŞÜKÜR edin, nankörlük etmeyin.** (Bakara Sûresi, âyet: 152).

Yine, şânı yüce olan Allah buyurdu:

مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ بِعَذَابِكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللّٰهُ شَاكِرًا عَلِيمًا.

— **Şükür eder, îmân ederseniz Allah sizi neye azaba uğratsın? Halbuki Allah ŞÜKÜR edenlerin mükâfatını verici,** (onların ne yaptıklarını) **hakkıyle bilicidir.** (Nisâ Sûresi, âyet: 147).

وَسَنَجْزِى الشَّاكِرِينَ.

— **Biz ŞÜKÜR edenleri mükâfatlandıracağız.** (Âl-i İmran Sûresi, âyet: 145).

Şânı yüce olan Allah, lânetlik iblisten haber olarak buyurdu:

— (İblis) **öyleyse, dedi,** (madem ki) **sen beni azgınlığa mahkûm ettin, ben de buna karşılık, yemin olsun ki, onları** (saptırmak) **için senin DOĞRU YOL'unda pusu kurup oturacağım.** (A'râf Sûresi, âyet: 16).

Buradaki **«Doğru Yol»**dan muradın **«ŞÜKÜR YOLU»** olduğu söylenir. Lânetlik İblis, mahlûkata vurarak dedi ki:

— **Sonra, yemin olsun, onların önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından ğeleceğim** (musallat olacağım) **Sen de onların çoğunu ŞÜKREDİCİ** (kimse)**ler olarak bulamayacaksın.** (Ârâf Sûresi, âyet: 17).

Yine, şânı yüce olan Allah buyurdu:

— **Kullarımdan** (hakkıyle) **ŞÜKÜR EDEN azdır.** (Sebe' Sûresi, âyet: 13).

Allah, mutlak olarak, ŞÜKÜR ile rızıkları artıracağını beyan etti:

— **Yemin olsun, ŞÜKÜR ederseniz elbette** (nimetinizi) **artırırım. Yemin olsun, nankörlük ederseniz hiç şüphesiz benim azabım cidden çetindir.** (İbrahim Sûresi, âyet: 7).

Beş şeyi ise şartlı olarak zikretti:

1 — ZENGİNLİĞİ:

— **Allah dilerse, sizi yakında fazlından zenginleştirir** (Tevbe Sûresi, âyet: 28).

2 — ÇAĞRIYA İCÂBETİ:

— **O da kendisine çağırdığınız herhangi bir şeyi, dilerse açar** (önler, giderir) **ve o zaman siz Allah'a eş tutmakta olduğunuz şeyleri unutursunuz.** (En'âm Sûresi, âyet: 41).

3 — RIZKI:

— **Allah kimi dilerse onu sayısız rızıklandırır.** (Nûr Sûresi, âyet: 38).

4 — AFFI:

— **Şüphesiz ki Allah, kendisine eş-ortak tanınmasını affetmez. Ondan başkasını DİLEDİĞİ KİMSELER İÇİN AFFEDER.** (Nisâ Sûresi, âyet: 48).

5 — TEVBEYİ KABUL ETMEYİ:

— **Allah kimi dilerse ona tevbe nasip eder.** (Tevbe Sûresi, âyet: 15).

ŞÜKÜR, ilâhî ahlâktan biridir. Allah buyurur:

— **Allah az hayra çok mükâfât verendir.** (Teğâbün Sûresi, âyet: 17).

Allah, ŞÜKRÜ, ehl-i cennetin ilk sözü yaptı:

— **Dediler: «Bize** (cennet) **va'dında sâdık olan, bizi cennetten neresini istersek konmak üzere bu yere mirasçı yapan ALLAH'a HAMD (ŞÜKÜR) olsun.** (Zümer Sûresi, âyet: 74).

— **Duâlarının sonu da «HAMD** (ŞÜKÜR) **olsun âlemlerin Rabbı olan Allah'a» demektir.** (Yûnus Sûresi, âyet: 10).

Peygamberimizin bu mevzûdaki hadislerinden bazıları ve diğer haberler:

Allah'ın Resûlü buyurdular:

اَلطَّاعِمُ الشَّاكِرُ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الصَّابِرِ.

— **Yediğinin şükrünü eda eden, sabırla oruç tutan gibidir.**

Allah ondan râzı olsun, Atâ Horâsânî anlatır:

— **Allah ondan râzı olsun, bir defasında Hz. Âişe'ye «Allah Resûlünden şahid olduğun en şaşırtıcı hâdiseyi bize haber ver!» dedim. Hz. Âişe ağladı ve dedi ki: «O'nun hangi hâli şaşırtıcı değildi ki!» Bir gece geldi. Benimle beraber yatağa girdi. Tenim tenine değdi. Sonra dedi ki: «Ey, Ebûbekir'in kızı, beni bırak! Rabbıma ibâdet edeyim!» Ben dedim ki: «Senin yanında olmayı seviyorum, fakat senin arzuna uymayı**

tercih ederim!» Kendisine izin verdim. Kalktı, su ibriğine gitti, abdest aldı. Suyu çok çok dökerek isrâf etmedi. Sonra namaza durdu, ağladı, öyle ki gözyaşları göğsüne doğru aktı. Sonra rükûya gitti, gene ağladı. Sonra secde etti, gene ağladı. Sonra başını secdeden kaldırdı, gene ağladı. Bu ağlaması sabaha kadar devam etti. Sabah namazı vakti Bilâl geldi. Ezan okudu. Ben o zaman dedim ki: «Ey Allah'ın Resûlü, seni ağlatan sebep nedir? Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını affetti!» dedi ki: «ŞÜKÜR eden bir kul olmayayım mı?» Bu şükrü ben niçin yapmayayım. Halbuki Allah buyuruyor:

— **Hakikat, göklerin ve Yer'in yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde** (ve uzayıp kısalmasında) **temiz akıl sahipleri için elbet ibret verici deliller vardır. Onlar** (o sâlim akıl sahipleri öyle insanlardır ki) **ayakta iken, otururken, yanları üzerinde yatarken hep Allah'ı hatırlayıp ANARLAR ve Göklerin, Yer'in yaratılışı hakkında inceden inceye düşünürler.** (Derler ki): **«Ey Rabbımız, sen bunları boşuna yaratmadın. Sen** (bundan) **pâk ve münezzehsin. Artık bizi ateşin azabından koru.** (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 190, 191).

Bu haber, ağlamanın kesilmemesi gerektiğine delâlettir. Nitekim rivâyet edilen başka bir haber bu sırra işâret eder:

— Anlatıldığına göre peygamberlerden birisi küçük bir taş görür. Bu küçük taştan bol miktarda su akmaktadır. Peygamber buna hayret eder. Allah taşı konuşturur.

Taş der ki:

— Ben, Allah'ın **«Artık sakının o ateşten ki onun yakıtı insanla o taştır!»** (Bakara Sûresi âyet: 24) meâ-

lindeki âyetini işiteliberi Allah korkusundan ağlıyorum!

Peygamber, bu taşı ateşten kurtarması için Allah'a yakarır. Allah da onu ateşten kurtardığını bildirir.

Fakat bir müddet sonra aynı yerden geçen peygamber aynı taşın gene ağladığını görür, sorar:

— Şimdi niçin ağlıyorsun?

Taş cevap verir:

— Önceki, KORKU GÖZYAŞI idi, bu ise SEVİNÇ ve ŞÜKÜR GÖZYAŞI'dır.

İnsanın kalbi taş gibidir, hattâ bazan taştan da katı ve kasvetlidir. Bu kasveti ancak KORKU, ŞÜKÜR ve SEVİNÇ GÖZYAŞLARI giderebilir.

Peygamberimizden rivâyet edilir:

— Kıyâmet günü, «Allah'a her hâl-ü kârda şükredenler ayağa kalksın!» diye çağrıda bulunulur. Bu arada bir zümre kalkar. Onlar için bir sancak açılır ve bununla cennete giderler.

Yine Allah'ın Resûlü buyururlar:

— HAMD (ŞÜKÜR) Allah'ın abasıdır.

Şânı yüce olan Allah, Eyyüp Aleyhisselâm'a vahiy ile bildirdi:

— Ben, ermiş kullarımdan, karşılık olarak şükre râzı oldum.

Yine şânı yüce olan Allah, sabırlıların hâlini beyan eden bir vahyinde buyurdu:

— Onların yeri cennette DÂRÜSSELAM (cennette bir bahçe)dir. Oraya girdikleri zaman onlara ŞÜKÜR'Ü ilhâm edeceğim. O, en hayırlı sözdür. Şükür ettikleri zaman artırırım. Bana nazarlariyle artırırım.

Mal-mülk ve servetler hakkındaki âyetler nâzil olunca Hz. Ömer peygamberimize sordu:

— Hangi çeşit mal edinelim?

Resûl aleyhisselâm buyurdular ki:

— Sizin herbiriniz Allah'ı zikreden lisan ve gene O'na şükreden kalb edinsin!

Görülüyor ki Peygamberimiz aleyhisselâm, mal bedelinde, «Allah'ın nimetlerine şükreden kalb» edinmemizi emretmektedir.

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud şöyle der:

— Şükür îmânın yarısıdır.

Bil ki şükür:

1 — Kalb ile,

2 — Dil ile,

3 — Azâlar ile olur.

Kalb ile şükür, kalb ile hayırlı şeyler kasdetmek ve bütün mahlûkat için kalbde hayırlı düşünceler bulundurmaktır.

Dil ile şükür, şükre delâlet eden kelime ve cümlelerle Allah'a hamdettiğini izhar etmektir.

Azalar ile şükür, Allah'ın nimetlerini ibâdet, itâat ve hayır yollarında kullanmak, onları Allah'a isyan yolunda kullanmaktan sakınmaktır. Meselâ, işitilen her türlü günah ve ayıp şeylere bakmaktan gözleri kapamak gözün şükrüdür. İşte bu, **«Azâ ile Allah'ın nimetlerine şükür»** cümlesindendir. Dil ile Allah'ın takdiratına rızâ gösterdiğini ifade etmek Dil'in şükrüdür. Zaten dil buna memurdur. Nitekim bir ara, peygamberimiz aleyhisselâm birisine sordu:

— Sabaha nasıl çıktın?

Adam dedi:

— Hayırla!

Resûl aleyhisselâm aynı soruyu tekrarladı, adam aynı cevabı verdi. Sorunun üçüncü tekrarında adam:

— Hayırla! Allah'a hamd ederim, O'na şükür ederim, dedi.

Bunun üzerine Allah'ın Resûlü:

— İşte senden dilediğim cevap bu idi, buyurdular.

Dini bütün eski müslümanlar birbirlerine sorular sorarak sözlü muâraza yaparlardı. Gâyeleri bu vesile ile Allah'a şükretmiş olmaktı. Riyâ ve gösteriş yapmak değildi. Çünkü soruyu soran da cevap veren de sabırlı olur, karşısındakini itâatle dinlerdi. Bir halden sual eden kimse ya şükreder, ya şikâyet eder veya sükût eder.

Şükür itâattir, ibâdettir. Şikâyet ise masiyettir, ehl-i din'ce çirkin bir şeydir. Sultanların sultanı Allah'ın indinde nasıl suç sayılmasın? O ki, her şey onun kudret elindedir. Her şey onun kuludur. Mahlûkat esas itibariyle âcizdir, hiç bir şeye kudreti yetmez. Eğer kişi belâlara ve takdir-i ilâhîye sabredemez, şikâyete yeltenirse, ona lâyik olan hiç olmazsa bu şikâyetini Allah'a yapmaktır. Çünkü belâları izâleye ancak Allah muktedirdir. Kişinin, hâlini Allah'a dökmesi efendiliktir. Allah'dan başkasına şikâyette bulunmak ise zillettir. Kulun kula sızlanması zillettir, çirkindir. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Siz ancak Allah'ı bırakıp putlara tapıyor, yalan uydurup düzüyorsunuz. Hakikat, sizin Allah'ı bırakıp taptıklarınız ise size bir rızk vermeğe muktedir olamazlar. O halde bütün rızkı Allah katında arayın. Ona ibâdet edin. Ona şükür edin. Siz ancak ona döndürülüp götürüleceksiniz. (Ankebût Sûresi, âyet: 17).

— (Ey kâfirler), **Allah'ı bırakıp taptığınız** (putlar) **da sizin gibi kullardır. Eğer dâvânızda doğrucu iseniz haydi onları çağırın da size icâbet etsinler.** (A'râf **Sûresi, âyet: 194).**

Lisan ile ŞÜKÜR, ŞÜKÜR cümlesindendir.

Vaktiyle bir grup genç, Halife Ömer İbni Abdülaziz'i ziyârete giderler. Halifeye varınca içlerinden biri ayağa kalkarak konuşmak ister. Halife:

— Büyük, büyük!' der.

Genç de:

— Ey mü'minlerin halifesi, der, eğer mesele yaş (sin) meselesi olsaydı, müslümanların içinde senden daha yaşlısı vardı. (Onun halife olması gerekirdi.)

Bunun üzerine halife, gence **«Konuş!»** der. Genç şunları söyler:

Biz sana, ne iştiyâkımızdan geldik, ne de korkudan. Fazl'ın bize iştiyâkını ulaştırdı. Adâletin ise bizden korkuyu kaldırdı. Biz sadece sana teşekkür için geldik. Lisanla teşekkür edip döneceğiz.

KİBİR'in KÖTÜLÜĞÜ

Allah, kitabı Kur'ân'ın bir çok yerlerinde KİBRİ ve KİBİRLENEN HERKES'İ zemmetti, kötüledi:

سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ

— **Yeryüzünde haksız yere KİBİRLENENLERİ âyetlerimi** (idrak) **ten çevireceğim. Onlar her âyeti görseler ona inanmazlar, doğru yolu görseler bile onu bir yol edinmezler, azgınlık yolunu görürlerse yol diye işte onu tutarlar. Bu, âyetlerimizi yalan saydıklarından, onlardan gâfil olmalarındandır.** (Arâf Sûresi, âyet: 146).

كَذَالِكَ يَطْبَعُ اللهُ عَلَى كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ.

— **Onlar, kendilerine gelmiş hiç bir huccet olmadan Allah'ın âyetleri hakkında mücâdele edenlerdir.** (Bu), **gerek Allah nezdinde, gerek îmân edenler yanında en büyük öfkeyi** (muciptir). **Allah her KİBİRLENEN zorbanın kalbini böyle mühürler.** (Mü'min Sûresi, âyet: 35).

وَاسْتَفْتَحُوا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ.

— (Peygamberler) **hep fütûhât istediler.** (**Buna** kavuştular, Hakk'a karşı alabildiğine) **inat eden her**

ZORBA ise nihâyet hüsrana uğradı. (İbrahim Sûresi âyet: 15).

إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ.

— Hakikat O, **KİBİRLENENLER**'i sevmez. (Nahıl Sûresi, âyet: 23).

لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا.

— **Bize kavuşmayı ümit etmeyenler dedi(ler)ki: «Bizim üzerimize melekler indirilmeli, yahut Rabbımızı görmeli değil miydik?» yemin olsun ki onlar nefslerinde KİBİR** (ve AZAMET) **saklamışlar, büyük bir azgınlıkla haddi aşmışlar** (Küstahlığa kalkışmışlar)**dır.** (Fürkan Sûresi, âyet: 21).

إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ.

— **Çünkü bana ibâdetten KİBİRLENİP uzaklaşanlar hor ve hakir olarak cehenneme gireceklerdir.** (Mü'min Sûresi, âyet: 60).

Kur'an'da KİBİR'in kötülendiği âyetler pek çoktur. Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular:

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ كِبْرٍ وَلاَ يَدْخُلُ النَّارَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ إِيمَانٍ.

— **Kalbinde hardal tanesinin bir dirhem ağırlığı kadar KİBİR bulunan kimse cennete girmez. Kalbinde hardal tanesinin bir dirhemi kadar İMÂN bulunan kimse de cehenneme girmez.**

Allah ondan râzı olsun, Ebû **Hüreyre**'nin rivâyet

ettiği diğer bir hadisde, yine Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— **Allah buyuruyor ki: «BÜYÜKLÜK benim abamdır. AZAMET ise gömleğimdir. Kim bunlardan biri husûsunda benimle çekişirse onu cehenneme atarım, hiç de aldırış etmem.**

Allah ondan râzı olsun, Abdurrahman oğlu Ebû Seleme anlatır:

— Bir defasında, Abdullah İbni Amr ile Abdullah İbni Ömer Safâ'da karşılaştılar. Fakat, İbni Amr selâmlaşmadan geçip gitti. İbni Ömer olduğu yerde ayakta durdu, ağlamağa başladı. O'na, **«Niçin ağlıyorsun, ey Abdurrahman'ın babası?»** dediler. Dedi ki:

— Bu, yani İbni Amr, Resûlullah'ın, **«Kimin kalbinde hardal tanesinin bir dirhemi kadar KİBİR bulunursa Allah onu yüzü üstü cehenneme düşürür.»** dediğini işittiğini söylemişti.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— **Nefsinin peşine düşüp giden bir kimse MÜTEKEBBİRLER defterine yazılır ve onlara isâbet eden azap ona da isâbet eder.**

Allah'ın selâmı onun üzerine olsun, bir gün Hz. Süleyman; kuşlara, insanlara, cinlere ve hayvanlara dedi ki:

— Çıkın!

Bunun üzerine insanlardan ikiyüz bin, cinlerden de ikiyüz bin kişi çıktılar, göğe yükseltilince meleklerin, Allah'ı zikrini işittiler. Sonra Yer'e indirildiler, öyle ki, ayakları denize değdi. Bu arada bir ses işitildi. Şöyle diyordu:

— Eğer arkadaşının kalbinde zerre miktarı kibir bulunsaydı bu yükseldiğinden daha çok düşerdin!

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— **Cehennemden bir BOYUN uzanır, işiten ku-**

lakları, gören gözleri ve konuşan lisanı vardır. Konuşur ve der ki: Ben üç zümreyi yakalamakla mükellefim:

1 — Her KİBİRLİ ve İNTAÇILARI,

2 — Allah'ın yanında başka ilâh çağıranları,

3 — Kötü huyluları ve kötülük yapanları.

Üç sınıf insan cennete girmez. Bunlar:

1 — CİMRİLER,

2 — KİBİRLİ - ZÂLİMLER,

3 — KÖTÜ HUYLULARDIR.

— Cennet ile Cehennem çekiştiler. Cehennem dedi ki: «Ben, KİBİRLİLERİ ve ZORBA - ZÂLİMLERİ tercih ederim!» Cennet de dedi ki: «Ben de ALÇAKGÖNÜLLÜLERİ, DÜŞKÜNLERİ ve ÂCİZLERİ tercih ederim!» Allah Cennet'e seslendi: «Sen benim RAHMETİM"sin! Kullarımdan, dilediğimi seninle rahmetime gark ederim!» Cehenneme de dedi ki: «Sen benim AZABIM'sın! Dilediğimi seninle azap ederim. Herbirinize dolan onundur!»

— Ne kötü kişidir o kişi ki, ZORBALIK YAPTI, AZDI, en büyük kudret sahibini (Allah) **unuttu. Ne kötü kişidir o kişi ki, ZORBALIK YAPTI, ZALİMLİK YAPTI, KİBİRLENDİ, EN BÜYÜK ve EN ULU'yu** (Allah) **unuttu. Ne kötü kişidir o kişi ki, GAFLET etti, HATÂ etti, KABRİ ve UĞRAYACAĞI belâları unuttu. Ne kötü kişidir o kişi ki, AZGINLIK yaptı, EVVELİNİ ve SONUNU unuttu.**

Bir ara, birisi hakkında Allah'ın Resûlüne şöyle dediler:

— Ey Allah'ın Resûlü, fülan kişi ne kadar KİBİRLİ!

Bunun üzerine Resûlullah da buyurdular ki:

— Bu KİBİR'den sonra ölüm yok mu?

Allah ondan râzı olsun, Amr oğlu Abdullah'ın ri-

vâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— **Nuh Aleyhisselâm öleceği zaman iki oğlunu çağırarak dedi ki: «Size iki şeyi emrediyor, iki şeyi de yasaklıyorum.»**

1 — Allah'a EŞ - ORTAK TANIMAK'tan ve KİBİR'den sizi menediyorum.

2 — LÂ İLÂHE İLLALLAH (KÂİNATTA, KENDİSİNE İBÂBET EDİLECEK YALNIZ ALLAH'dır). **SÜBHÂNELLAH VE BİHAMDİHİ** (ALLAH'I NOKSAN SIFATLARDAN TENZİH EDERİM, O'NA HAMDEDERİM) **cümlelerinin ifade ettikleri hakikatleri tasdiklemenizi emrediyorum. Çünkü gökler, Yer ve bunlarda ne varsa hepsi terazinin bir kefesine, LA İLÂHE İLLALLAH cümlesi** (Bu cümlenin ifade ettiği gerçek) **de diğer kefesine konsa muhakkak ki LÂ İLÂHE İLLALLAH ağır basar. Eğer Gökler ve Yer, dümdüz tek bir satıh olsa da LÂ İLÂHE İLLALLAH** (Bunun ifade ettiği gerçek) **onun üstüne konsa muhakkak onu çökertir.**

SÜBHÂNELLAHİ ve BİHAMDİHİ (Bunun ifade ettiği gerçek) **ise bütün mahlukatın duâsıdır. Bütün mahlûkat bununla rızıklanır.**

Hz. İsâ şöyle der:

— Ne mutlu o kimseye ki Allah ona kitabını öğretir, sonra ZORBA olarak ölmez.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— **CEHENNEMLİKLER; ZORBALAR, KİBİRLİLER ve MAL - MÜLK BİRİKTİRİP de hiç etrafına faydası olmayan PİNTİLER'dir. CENNETLİKLER ise; ALÇAK GÖNÜLLÜLER ve MALINI MÜLKÜNÜ CEMİYETİN HAYRI İÇİN SARFEDENLER'dir.**

nimetleriyle BÖBÜRLENMEK, Allah'ın verdikleriyle ÖVÜNMEK, Allah'ın kullarına karşı KİBİRLENMEK. Allah'ın ahlâk esaslarından çıkıp HEVÂY-İ NEFS'E UYMAK şeytanın tuzakları cümlesindendir. Dünya ve âhirette lûtfu ve keremiyle Allah'dan AF, sıhhat-âfiyet dileriz.

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Allah, KİBİRDEN dolayı elbisesini sürükleyen kimseye nazar etmez.

— Bir ara adamın birisi kareli elbisesiyle salınıyordu. Nefsi ona gurur vermişti. Allah onu yere batırıverdi. O, orada kıyâmete kadar debelenip duracak.

— KİM KİBİRLENEREK elbisesini uzatırsa Allah kıyâmet günü ona nazar etmez.

Allah ondan râzı olsun, Zeyd İbni Eslem anlatır:

Bir ara İbni Ömer'e gitmiştim. Abdullah İbni Vâkıd da ona uğramıştı, üzerinde yeni bir elbise vardı. İbni Ömer'in şöyle dediğini işittim:

— Ey oğul, elbiseni topla. Ben Resûlullah'dan işittim, şöyle diyordu: «KİBİR yüzünden elbisesini uzatan kimseye Allah nazar etmez.»

— Bir gün Allah Resûlü avucuna tükürdü. Tükrüğün üzerine parmağını koyarak dedi ki: Allah buyuruyor ki:

— Ey Âdemoğlu, beni acze mi düşürüyorsun? Halbuki ben seni işte bunun gibi bir şey (meni)den yarattım. Seni kıvama getirdim. Kusursuz yarattım. Öyle ki, elbiselerinin içinde yürüyebiliyorsun. Yeryüzü sana sesleniyor: Malı, mülkü topladın, avucunun içine aldın, mahlukatın istifadesi için harcamadın. Can boğaza geldiği zaman, «Tasadduk ediyorum!» dedin. Tasadduk etmenin zamanı nerede?

— Ümmetim salına salına (KİBİRLENEREK) yürümeğe başladı ve Fars ve Rumlar onlara hizmet etti mi Allah onların kimini kimine musallat eder.

— Kim, kendisinde bir büyüklük görür ve yürürken KİBİRLENİRSE Allah'a kavuştuğu zaman onu kendisine öfkelenmiş olarak bulur.

Allah rahmet eylesin, Ebubekir Hüddeli anlatır:

Bir ara Hasan Basrî ile oturuyorduk. İbni Ethem, yanımızdan geçiyordu. Câmi'in sultanlara âit yerine gitmek niyetindeydi. Üzerinde deniz koyunu yününden bir elbise vardı. Salına salına yürüyordu. Hasan Basrî onu görünce:

— Oh, oh!.. Ne kibirli, burnu büyük! Suratı asık, salına salına yürüyor, azametle sağa-sola bakınıyor! dedi. Sonra ilâve etti:

— Ey ahmak! Sen omuzlarında, Allah'ın şükrü yapılmayan, hatırlanmayan, O'nun kanunlarına uygun olarak kazanılmayan ve şükrü edâ edilmeyen nimetlerine bakıyorsun. Allah'ın verdiği azanın herbiri O'nun birer nimetidir. Allaha yeminle söylerim ki, bir kimsenin tabiî olarak yürümesi ve zar-zor bocalayarak yürümesi böyle böbürlenerek yürümesinden hayırlıdır.

İbni Ethem bu sözleri işitmişti. Geri döndü, geldi. Hasan Basrî'den özür dilemek istedi. Fakat o dedi ki:

— Benden özür dileme. Allaha tevbe et. İşitmedin mi, Allah ne buyuruyor:

— **Yeryüzünde KİBİR-AZAMET'le yürüme. Çünkü** (ne kadar bassan) **cidden Arz'ı yaramazsın, boyca da aslâ dağlara eremezsin! Kötü olan bütün bunlar Rabbının indinde sevilmeyen şeylerdir.** (İsrâ Sûresi, âyet: 37, 38).

Bir genç, Hasan Basrî'nin yanından geçiyordu. Üzerinde güzel kumaştan bir elbise vardı. Hasan Basrî onu çağırarak şöyle dedi:

— Ey Ademoğlu, gençliğine mağrur oluyor, tavır ve hareketlerini seviyorsun. Sanki kabir bedenini örtmüş ve sanki sen amellerinle karşılaşmışsın. Yazık sana! Kalbini tedâvî et. Onu güzel duygularla süsle. Zira Allah'ın, kullarından beklediği, kalblerini islah etmeleridir.

Ömer İbni Abdülaziz henüz halife değilken hacca gitmişti. Tâvus ona baktı, yürürken böbürlendiğini gördü. Parmağıyle yanını dürterek dedi ki:

— Bu, karnında ters (insan tersi) bulunan bir kimsenin yürüyüşü değil!

Ömer, özür diler bir tavırla şu cevabı verdi:

— Ey amca, benim azalarım bu yürüyüş üzerine alıştı, bu yürüyüşü öğrendim.

Muhammed İbni Vâsî, oğlunun kibirlendiğini gördü. Onu çağırarak dedi ki:

— Sen kim olduğunu biliyor musun? Annene gelince, onu yüz dirheme satın aldım (Mihr). Babana gelince Allah' müslümanlar arasında onun gibileri çoğaltmasın!

İbni Ömer, birisinin elbisesiyle KİBİRLENDİĞİNİ gördü, dedi ki:

— Şeytanın da kardeşleri var! (Şeytan KİBRİ yüzünden Allah'ın rahmetinden kovulmuştu).. İbni Ömer bu sözü iki veya üç defa tekrarladı.

Mutarrif İbni Abdullah, Mühelleb'i gördü. Yeni ve güzel paltosuyla böbürlenir bir hal içindeydi. Mutarrif dedi ki:

— Ey Allahın kulu, bu yürüyüş öyle bir yürüyüştür ki Allah ve Resûlü ona öfkelenir.

Mühelleb:

— Beni tanımıyor musun? deyince Mutarrif şu cevabı verdi:

— Evet, tanıyorum. Evvelin fâsit bir MENİ, sonun murdar bir necis yığını! Sen bu ikisinin arasında bir necis hamalından başka bir şey değilsin!

Mühelleb bu sözlerden sonra geçti, gitti ve ondan sonra yürürken KİBİRLENMEYİ ve AZAMET taslamayı terketti.

Bu mevzuda bazı güzel şiirler:

Şaşarım o kimseye ki kalıbiyle KİBİRLENİR,
O ki, doğmadan önce fâsid bir MENİ'dir.
Bugün hayatta güzeldir, fakat yarın ölünce,
Olur kabrinde murdar bir CİFE
Arkadaşımız vardır, muhalefet etğeme HARİS'dir,
Hatası pek çoktur, sevaplar ise azdır.
İnatçılıkta pislik böceğinden beterdir,
Yürürken de kargadan daha KİBİRLİ'dir.
Dedim ki: «Benzerim yoktur!» deyip KİBİRLENENE
«Niçin tevâzû' göstermezsin bakarak çıktığın yere!»
Ey KİBİRLİ ki, olmaz Allaha râm,
Biz BALÇIK'tanız olsun sana selâm.
Bu dünya hayatı boştur, fânîdir,
Değil mi ki ölüm var, herkes müsâvidir.

TEFEKKÜR

Şânı yüce olan Allah, Kitabı Kur'an'da sayılamayacak derecede çok yerde, TEFEKKÜR'den bahsetmiş ve TEFEKKÜRÜ emretmiştir. Nitekim buyurur:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ.

— Hakikat, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde (ve uzayıp kısalmasında), **temiz akıl sahipleri için elbet ibret verici deliller vardır.** (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 190).

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذَّكَّرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا.

— İyice DÜŞÜNÜP ibret almak arzusunda bulunanlar, yahut şükretmek isteyenler için gece ile gündüzü birbiri ardınca getiren O (Allah)**dır.** (**Fürkân Sû**resi, âyet: 62).

Atâ der ki::

— Âyette, «Gece ile gündüzün birbiri ardınca gelmesi›nden murat, aydınlığın ve karanlığın peşipeşine gelmesi ve günlerde ve gecelerdeki uzamalar-kısalmalardır.

Şâir ne güzel söyler:

Ey, akşamleyin neşe içinde uyuyan,
Hâdiseler sabahları çaldı uyan.
Ferahlanma iyi oldu diye gecenin evveli,
Nice geceler vardır, sonraları getirir ateşi,

Bir konaktır insanlar için GECELER,
Onda biter, onda başlar ÖMÜRLER,
Kısa da olsa uzundur GAMLI GECELER,
Uzun da olsa kısadır NEŞELİ GECELER

Şânı yüce olan Allah, mütefekkirleri (düşünenleri) överek buyurdu ki:

اَلَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى
خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ

— **Onlar** (o sâlim akıl sahipleri öyle insanlardır ki) **ayakta iken, otururken, yanları üstüne yatarken, hep Allah'ı hatırlayıp anarlar ve göklerin, yerin yaradılışı hakkında inceden inceye DÜŞÜNÜRLER.** (Fikir yürütürler ve derler ki): **«Ey Rabbımız, sen bunları boş yere yaratmadın. Sen** (bundan) **münezzehsin. Artık bizi ateşin azabından koru!»** (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 191).

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs anlatır:

تَفَكَّرُوا فِى خَلْقِ اللهِ وَلَا تَتَفَكَّرُوا فِى اللهِ فَاِنَّكُمْ لَنْ تَقْدِرُوا قَدْرَهُ.

— **Bir ara, bir kısım insanlar Allah hakkında dü-**

şünüyorlardı. Allah Resûlü buyurdular ki: «Allahın yarattıkları hakkında düşünün, Allah hakkında düşünmeyin. Çünkü siz O'nun büyüklüğünü hakkıyle takdir edemezsiniz.

Allah'ın Resûlü bir gün bir topluluğa uğramıştı. Onlar düşünüyorlardı. Resûl aleyhisselâm sordu:

— Niçin konuşmuyorsunuz?

Dediler:

— Allah'ın yarattıkları hakkında mı düşünelim?

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— İşte böyle yapın! Allahın yaratıkları hakkında düşünün, fakat Allah hakkında düşünmeyin. Şu garp tarafında bir beyaz arz vardır. Nuru beyazı'dır, beyazı da nuru'dur. Güneşe kırk günlük mesafededir. Orada, Allah'ın mahlukatından öyle yaratıklar vardır ki, göz açıp-yumacak kadar Allah'a isyanları yoktur.

Dinleyenler dediler:

— Şeytan nerede? Onlara musallat olmuyor mu?

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Şeytan yaratıldı mı, yaratılmadı mı bilmiyorlar.

Dediler:

— İnsanoğlundan haberleri var mı?

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Âdem yaratıldı mı, yaratılmadı mı, bilmiyorlar.

Allah ondan râzı olsun, Atâ anlatır:

— Allah ondan râzı olsun, bir gün Ubeyd ile birlikde Hz. Âişe'ye gitmiştik. Bizimle konuştu. Fakat onunla bizim aramızda bir perde vardı. Âişe dedi ki: **«Ey Ubeyd, ziyaretimize gelmekten seni ne men ediyor?»** Ubeyd, Allah Resûlünün, **«Aralıklı ziyâret et sevgice ziyade olsun!»** sözü mani oluyor, diye cevap verdi. Ubeyd sonra dedi ki: **«Ey Âişe, Allah Resûlün-**

den gördüğün en hayret verici hâdiseyi bize haber ver!» Hz. Âişe ağladı ve dedi ki:

— Onun her hareketi fevkalade ve hayret vericiydi. Bana mahsus gecede bir defasında bana geldi. Tenini tenime değdirdi. Sonra, **«Bana izin ver, Rabbıma ibâdet edeyim!»** dedi. Ben izin verdim. Kalktı, su ibriğini aldı. Abdestlendi. Sonra namaza durdu. Ağlıyordu. Öyle ki sakalı yamyaş oldu. Sonra secdeye gitti, gözyaşlarından yer yamyaş oldu. Namazdan sonra yanı üzerine yattı. Bu sırada müezzin Bilâl, sabah ezanını okumağa geldi. **«Ey Allahın Resûlü»** dedi. **«Seni ne ağlattı? Halbuki Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını affetti!»** Resûl buyurdu ki:

— Allahın merhameti âzerine olsun, ey Bilâl! Beni ağlamaktan ne menedebilir? Allah bu gece bana inzal buyurdu ki:

— **Hakikat, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde** (ve uzayıp kısalmasında) **temiz akıl sahipleri için elbet ibret verici deliller vardır.** (Âl-i İmran Sûresi, âyet: 190).

Sonra buyurdular ki:

— Yazık o kimseye ki bu âyeti okur da onun ifade ettiği mânâ üzerinde düşünmez.

Allah rahmet eylesin, Muhammed İbni Vâsî anlatır:

— Basra'lı birisi, Ebû Zer öldükten sonra Ümmü Zer ile evlenmişti. O'na Ebû Zer'in ibâdetinden sordu. Ümmü Zer şu cevabı verdi:

— Bütün gün boyunca evin bir köşesinde TEFEKKÜR ederdi.

Allah rahmet eylesin Hasan Basrî der ki:

— Bir sâat TEFEKKÜR, bir gece boyu ibâdetten hayırlıdır.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Fudayl da şöyle der:

— DÜŞÜNME bir aynadır. Sana iyi ve kötü amellerini gösterir.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, bir ara İbrahim İbni Edhem'e **«Sen uzun DÜŞÜNCELER'e dalıyorsun»** derler. Şu cevabı verir:

— DÜŞÜNME (TEFEKKÜR) aklın İLİK'idir!

Süfyan İbni Uyeyne bu hususta çoğunlukla şu sözü söylerdi:

«Kişide bulunduğu zaman bir FİKİR
O'nun için her şeyde bir ibret vardır.»

Tâvus anlatır:

Bir gün Havârîler Hz. Îsâ'ya dediler ki:

— Bugün yeryüzünde senin bir benzerin var mı?

Hz. Îsâ şu cevabı verdi:

— Evet, kimin ki mantığı ZİKİR, sükûtu FİKİR, bakışı İBRET ise işte o benim benzerimdir.

Allah ratmet eylesin, Hasan Basrî şöyle der:

— Kimin ki sözü HİKMET değilse, o söz BÂTILDIR. Kimin ki sükûtu TEFEKKÜR değilse o, HATÂDIR. Kimin ki bakışı İBRET ALMAK için değilse, o bir EĞLENCE'dir.

— Yeryüzünde haksız yere KİBİRLENENLERİ ÂYETLERİMİ (idrak) **ten ÇEVİRECEĞİM. Onlar her âyeti görseler ona inanmazlar, doğru yolu görseler bile onu bir yol edinmezler, azgınlık yolunu görürlerse yol diye işte onu tutarlar. Bu, âyetlerimizi yalan saydıklarından, onlardan gâfil olmalarındandır.** (Âraf Sûresi, âyet: 146).

Hasan Basrî, **«Âyetlerimi idrâkten çevireceğim!»** cümlesini şöyle tefsir eder:

— Benim yarattıklarım hakkında düşünmekten kalblerini menederim.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Said Hudrî'nin anlattığına göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, bir topluluğa hitâben:

اَعْطُوا اَعْيُنَكُمْ حَظَّهَا مِنَ الْعِبَادَةِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَمَا حَظُّهَا مِنَ الْعِبَادَةِ قَالَ اَلنَّظَرُ فِى الْمُصْحَفِ وَالتَّفَكُّرُ فِيهِ وَالْاِعْتِبَارُ عِنْدَ عَجَائِبِهِ.

— Gözlerinizin ibâdet'ten nasibini veriniz! dedi. Kendisini dinleyenler dediler ki:

— Ey Allah'ın Resûlü, gözlerin ibâdetten nasibi nedir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Kur'âna bakmak (okumak), **O'nda düşünmek ve acâyiplerinden öğüt almak, ibret almakdır.**

Lokman aleyhisselâm, uzun müddet yalnız otururur, insanlara karışmazdı. Komşusu kendisine uğrar ve:

— Ey Lokman, sen yalnız oturmayı uzatıyorsun, eğer insanlarla otursan seninle bir ünsiyet eden bulunurdu, der. Lokman aleyhisselâm şu cevabı verirdi:

— Uzun müddet yalnız kalmak, fikri geliştirir. Gelişmiş bir fikir ise cennet yolunda kılavuzdur.

Bazı büyüklerimizin bu husustaki sözleri:

Vehep İbni Münebbih:

Kişinin tefekkürü uzadıkça bilir, bildikçe de amel eder.

Ömer İbni Abdülaziz:

— Allahın nimetleri hususunda düşünmek ibâdetin en faziletlilerindendir.

Abdullah İbni Mübarek, Sehl İbni Ali'yi tefekkür eylerken görür, «Nereye ulaştın?» diye sorar. Sehl şu cevabı verir:

— SIRAT'a.

Bişr:

— Eğer insanlar Allahın azameti hakkında düşünmüş olsalardı, O'na isyan etmezlerdi.

İbni Abbâs:

— Tefekkürle ve kalb huzûru ile kılınan iki rek'at namaz, kalb huzûru olmadan bütün gece kılınan namazdan hayırlıdır.

Bir ara Ebû Şüreyh yolda giderken oturdu. Kaftanına büründü, ağlamaya başladı. Kendisine:

— Neye ağlıyorsun? dediler.

Dedi ki:

— Ömrümün tükenişine, amelimin azlığına ve ecelimin yaklaşmasına ağlıyorum.

Ebû Süleyman:

— Gözlerinize AĞLAMAYI, kalblerinize TEFEKKÜRÜ âdet edindiriniz.

— Dünyevî düşünce âhireti perdeler, ERENLER için bir azaptır. Âhiret düşüncesi hikmet doğurur ve kalbi ihyâ eder.

Hâtem Esam:

— İBRET' ilmi artırır; ZİKİR, Allah sevgisini artırır; TEFEKKÜR, Allah korkusunu artırır.

İbni Abbâs:

— Hayırlı bir mevzuda TEFEKKÜR, o hayrı işlemeğe götürür. ŞER'den nedâmet duymak, o şerri terketmeğe götürür.

Bazı mukaddes kitaplarda kaydedilir:

— (Allah buyurur): Ben her hikmet sahibinin sözünü kabul etmem. O kimsenin içindeki düşüncesine ve gayretine bakarım. Eğer kasdı ve gayreti benim

için ise sükûtunu «TEFEKKÜR», konuşmasa bile sözünü «ŞÜKÜR» kabul ederim.

Hasan Basrî:

Akıllı olanlar ZİKİR'den TEFEKKÜR'e, TEFEKKÜR'den ZİKİR'e geçerler. Kalblerinin konuşmasını talep ederler ve sonunda kalbleri HİKMET'le konuşur:

İshak İbni Halef anlatır:

Dâvud Tâî, Ay aydınlığı bir gecede bir dam üzerinde bulunuyor ve göklerin ve yerin esrârı hakkında düşünüyor, bu arada semaya bakıyor ve ağlıyordu. Bir ara komşusunun evine düştü. Ev sahibi onu hırsız sandı. Yatağından kalktı. Eline kılıcını alarak onun üzerine yürüdü. Fakat onun Dâvud Tâî olduğunu görünce geri döndü, kılıcını bıraktı, geldi ve Dâvud Tâî'ye sordu:

— Seni damdan kim attı?

O, şu cevabı verdi:

— Bunun farkında değilim!

Cüneyd Bağdâdî:

— Meclislerin en şereflisi ve en yücesi TEVHİD meydanında düşünerek (tefekkür ederek) oturmak, MARİFET RÜZGÂRI ile yellenmek, muhabbet kalesi ile dostluk deryasından içmek ve Allah'a hüsn-ü zan ile nazar eylemektir. Ey meclislerin en ulusu, ey şerbetlerin en tatlısı! Rızk olduğunuz kişiye ne mutlu!

İmam Şafii:

— Sükût etmekle KONUŞMAK'a tefekkürle MESELE ÇIKARMAK'a yardım talep ediniz.

— Hâdiselere sıhhatli bakış, gururdan kurtuluştur. Fikirdeki azm, hatâdan ve nedâmetten selâmet-

tir. Görüş ve fikir, ferâseti açar. Ehl-i hikmete danışma nefs'de sebât, basîrette kuvvettir. Karar vermeden önce düşün. Hücumdan önce tedbir al. Her şeyin evvelinde müşâvere et.

Faziletler dörttür:

1 — **HİKMET. Bu, tefekkür ile ayakta durur.**

2 — **İFFET. Bu, şehevâta hâkim olmakla ayakta durur.**

3 — **KUVVET: Bu, öfke ile kaimdir:**

4 — **ADÂLET. Bu, nefsânî kuvvetlerin itidâli ile kaimdir.**

ÖLÜMÜN DEHŞETİ

Allah'ın selâmı anun üzerine olsun, peygamberimiz, ölümü, ölümün keder ve elemini anarak şöyle buyurdu:

— **Ölüm** (vereceği acı) **üçyüz kılıç darbesi kadardır.**

Gene peygamberimize ölüm ve ölümün vereceği sıkıntı ve dehşetten sorulunca şu cevabı verdi:

— **Ölümün en kolayı, bir yün parçası içinde bulunan BITIRAK** (Birkaç batıcı ucu bulunan ve yün veya pamuk parçasına girince, çıkarılmak istendiğinde yün veya pamuk parçalarını yolarak çıkan bir nevi diken) **gibidir. Bıtırak, yün parçası içinden çıkarılmak istenirse illâ kendisiyle bir parça yün sökülür.**

Bir ara peygamberimiz aleyhisselâm bir hastanın yanına gitmişti. Orada şöyle buyurdu:

— **Ben onun dûçâr olduğu şeyi biliyorum. Onun hiç bir damarı yoktur ki, şu anda ölümün verdiği elemin keskinliğini duymasın.**

Allah onun yüzünü şereflendirsin, Hz. Ali, harbe girip katlolunmağa (şehid olmağa) teşvik eder ve şöyle derdi:

— Nasıl olsa, harpte öldürülmeseniz öleceksiniz. Varlığım kudret elinde bulunan Allah'a yeminle söylerim ki, bence bin kılıç darbesi, rahat döşekte ölmemden daha kolaydır.

Allah rahmet eylesin, Evzâî şöyle der:

— Bize gelen haberlere göre, ölü, kıyâmet günü diriltilinceye kadar kabirde ölümün acısını hisseder.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Esv oğlu Şeddâd da şöyle der:

— Mü'min için ölüm, dünya ve âhiretteki korkuların en şeniidir. Ölüm desterelerle biçilmekten, makaslarla kırpılmaktan ve tencerelerde kaynamaktan daha elemlidir. Eğer bir ölü diriltilse de hayattakilere ölüm hakkında haberler verse, dünyadakiler ne yiyebilirler ne de uyuyabilirlerdi.

Birisi, ölüm anındaki hastalara, ölümü nasıl bulduklarına dâir bir sürü sorular sorarmış. Kendisi hastalanıp ölüm döşeğine yatınca sormuşlar:

— Ölümü nasıl buluyorsunuz?

Şu cevabı vermiş:

— Sanki gökler yere (tepeme) yıkılmış ve benim canım iğnenin deliğinden çıkıyor!

Allah'ın selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz buyurdular ki:

— Âni ölüm, mü'min için bir rahatlık, kâfir için ise bir teessüfdür.

Yine Allah'ın Resûlünden nakledilen bir hadis şöyledir:

— Eğer ölünün kıllarından bir kıl gök ve yer ehlinin üzerine atılsaydı, Allah'ın izniyle muhakkak ölürlerdi. Çünkü herbir kılda bir ölüm vardır. Ölüm ise her ne üzerine vaki olursa o ölür.

Yine söylenir ki:

— Ölümün verdiği elemden bir damla, yeryüzünün dağları üzerine damlasa onları eritir.

İbrâhim aleyhisselâma ölümünden sonra Allah sorar:

— Ölümü nasıl buldun, ey dostum?

O, cevap verir:

— Yaş bir yün parçasına sokulup çıkarılan **DEMİR ŞİŞ** gibi!..

Şânı yüce olan Allah buyurur ki:

— **Biz sana ölümü kolaylaştırdık!**

Yine Hz. Mûsâ ölüp, rûhu Allah'a yükselince Rabbı sorar:

— Ey Mûsâ, ölümü nasıl buldun?

— Canımı tavada kavrulan, ölüp rahata kavuşmayan, kurtulup uçamayan bir serçe gibi buldum.

Diğer bir rivâyette Hz. Mûsâ'nın şöyle dediği söylenir:

— Kendimi, kasabın elinde diri diri yüzülmekte olan bir koyun gibi buldum!

Rivâyete göre peygamberimizin vefâtı ânında yanında bir bardak su vardı. Allah Resûlü elini o suya sokuyor, sonra bununla yüzünü okşuyor ve şöyle duâ ediyordu:

— **Allahım, bana ölüm sarhoşluğunu kolaylaştır! O sırada peygamberimizin kızı Fâtıma —Allah ondan râzı olsun— Vah! babam acı çekiyor! diyordu. Resûlullah ise şöyle buyurdular:**

— **Bugünden sonra babana acı yok!**

Allah ondan râzı olsun, bir ara Hz. Ömer, Kaab Ahbara, **«Ey Kaab, bize ölümden bahset»** der. Kaab şunları söyier:

— Evet, ey müminlerin halifesi, ölüm, insanın içine sokulan ve her bir dikeni bir damara batan, sonra da kuvvetli bir kişi tarafından şiddetle çekilip çıkarılan çok dikenli bir ağaç dalına benzer. Dikenlerin damarlardan söktükleri sökülür, kalanları kalır.

Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— **Kul, ölümün elemini ve sarhoşluğunu tedavi eder. Mafsallarından bazısı bazısına, selâm sana! Ben-**

den ayrıldın. Ben de kyâmet gününe kadar senden ayrıldım! der.

İşte, Allah'ın ahbap ve dostlarına vâkî olan bu ölüm sıkıntıları ve sarhoşlukları bu anlattıklarımızdır. Bizim hâlimiz nice olacak? Biz ki, günahlara dalıyoruz. Ölüm sıkıntı ve sarhoşlukları ile beraber üzerimize başka musibetler de geliyor. Zîrâ ölüm sıkıntıları üçtür:

1 — Rûhun bedenden ayrılışı anındaki sıkıntı. Nitekim bunları daha önce açıkladık.

2 — Ölüm meleğinin sûretinin görülmesi anında onun yüzünden kalbe doğan sıkıntı. Eğer ölüm, ölüm meleğinin, günahkâr kişinin rûhunu aldığı andaki sûretini görse bakmağa tahammül edemez.

Rivâyete göre İbrahim aleyhisselâm bir ara ölüm meleğine şöyle demiş:

— Günahkâr kişilerin rûhunu aldığın andaki şekil ve sûretini bana gösterir misin?

Ölüm meleği, **«sen buna tahammül edemezsin!»** demiş. Fakat Hz. İbrahim, **«Tahammül ederim!»** deyince, ölüm meleği, **«yüzünü öte çevir!»** demiş. Hz. İbrahim yüzünü çevirmiş ve biraz sonra dönüp baktığında dehşetle şu manzarayı görmüş:

— Saçları diken diken kalkmış, pis kokulu, siyah elbiseli, ağzından ve burnundan alevler ve dumanlar fışkıran siyah bir adam!

Bu manzarayı gören Hz. İbrahim bayılıp düşmüş. Kendine geldiğinde ölüm meleği eski sûretine dönmüş. Ona demiş ki:

— Ey ölüm meleği! Ölüm anında günahkâra başka hiç bir şey olmasa, sadece bu sûretini göstersen o ona yeter.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, bir defasında peygamberimiz şunları anlattı:

— Dâvûd aleyhisselâm kıskanç bir erkekti. Evden çıktığı zaman kapıları kilitlerdi. Bir gün gene kapıları kilitledi ve çıkıp gitti. Fakat biraz sonra karısı, evde bir erkeğin olduğunu gördü ve, **«Bu adamı buraya kim soktu. Davud gelirse iş fena olur»** dedi. Biraz sonra Davud aleyhisselâm geldi. O adamı gördü ve: **«Sen kimsin?»** diye sordu. O şahıs, **«Ben o kimseyim ki meliklerden korkmam ve onları benden perde saklayamaz»** dedi. Bunun üzerine Hz. Davud, **«Yeminle söylerim, öyleyse sen ölüm meleğisin!»** dedi ve yerine gidip elbiselerine büründü.

İsâ aleyhisselâm bir yerden geçerken bir kafatası gördü. Ona ayağı ile vurarak:

— Allah'ın izni ile konuş! dedi.

Kafatası, Allah'ın söyletmesi ile dile geldi ve şunları söyledi:

— Ey İsâ! Ben, şu zamânın şöyle şöyle hükümdarı idim. Bir ara; başımda tacım, etrafımda muhafızlarım, yakınımda hizmetçilerim mülkümün sarayında oturuyordum. Birden ölüm meleği geldi. Her âzâm benden ayrıldı. Onun yanında durdu. Sonra canım çıkıp ona gitti. Keşke bütün bu askerler, hizmetçiler ve tahtım benden uzak olsaydı. Bu, öyle bir musibettir ki, günahkârlar ona dûçâr olur. İtâatkâr olanlara da ders-i ibret olarak kâfidir. Peygamberler sâdece ölüm ânındaki sıkıntı ve sarhoşluğu anlattılar. Böyle, ölüm meleğini müşâhade eden kimsenin o anda duyacağı korkuyu anlatmadılar. Eğer kişi onu bu suratla rüyasında görse, bundan sonraki ömrü gamlar ve kederlerle dolu olurdu. Ya ölüm anında görenin hâli nice olur?

Allah'a itâat edenlere gelince, onlar ölüm meleğini en güzel sûrette görürler.

Abbâs oğlu İkrîme anlatır:

— İbrahim aleyhisselâm kıskanç bir insandı. **Bir** evi vardı. Orada ibâdet ederdi. Dışarı çıktığı zaman onu kapatırdı. Bir gün evine döndüğünde orada **bir** adamın bulunduğunu gördü. Sordu:

— Seni, benim evime kim koydu?

Meçhul şahıs:

— Sahibi koydu! dedi.

İbrahim aleyhisselâm, **«Sâhibi benim!»** deyince, yabancı:

— Bu evin, senden ve benden daha fazla **sahibi** olan koydu! cevabını verdi.

Hz. İbrahim onun melek olduğunu anladı **ve,** **«sen meleklerin hangisisin?»** dedi. Yabancı, **«Ben ölüm meleğiyim!»** dedi.

İbrahim aleyhisselâm gene sordu:

— Müminin rûhunu kabzederken aldığın sûret ve şekli bana gösterebilir misin?

Bu istek üzerine ölüm meleği, **«Evet, yönünü öte dön!»** dedi.

Hz. İbrahim yüzünü öte çevirdi. Biraz sonra dönüp baktığında gördüğü şey, gâyet güzel bir gençti. İbrahim aleyhisselâm; onun vücudunun, elbiselerinin ve üzerinden duyulan kokuların güzelliğini söyledi ve:

— Ey ölüm meleği, ölüm anında mümin hiç bir şeyle karşılaşmasa, sâdece bu sûretini görse kâfi! dedi.

Ölüm anında karşılaşılması muhtemel sıkıntılardan biri de, günahları ve sevapları yazan iki meleğin müşâhadesidir. Anlatılır ki:

— Hiç bir ölü yoktur ki, öldüğü zaman amellerini yazan iki melek kendisine gösterilmesin. Eğer o kimse Allah'a itâat eden birisi ise yazıcı melekler şöyle derler:

— Allah sana çok hayırlar versin. Bizi, nice ilim-irfan doğruluk ve hayır meclislerinde bulundurdun. Bize çok amel-i sâlih hazırladın!

Eğer ölen kişi Allah'a âsî oldu ise derler ki:

— Allah sana hayırlar vermesin! Bizi, hep kötü meclislerde bulundurdun. Hep kötü ameller yazdırdın. Kulaklarımıza hep kötü sözler işittirdin. Hakkında iyi bir şehâdetimiz yok!

3 — Ölüm ânındaki sıkıntılardan üçüncüsü, âsilerin cehennemde yerlerini müşâhede etmelerinden ve bu müşâhededen önce korkmalarından ileri gelen sıkıntıdır. Çünkü ölüm anında onlar kuvvetten kesilirler. Rûhları bedenden çıkmak için teslim olmağa hazırlanır. Fakat ölüm meleğinden iki müjdenin birini işitmedikçe rûhları çıkmaz. Ölüm meleği, ölüyü, ya:

— Ey Allah'ın düşmanı! diye cehennem ateşi ile müjdeler. Veya:

— Ey, Allah'ın dostu! diye cennetle müjdeler. Ancak bundan sonra rûh tenden ayrılır. İşte erbâb-ı akıl bunun için korkar.

Allah'ın selâmı onun üzerine olsun, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

— Sizin hiç biriniz, gideceği yerin neresi olduğunu bilmeden ve cennet veya cehennemde yerini görmeden ayrılmaz.

———o———

KABIR ve KABİR SUÂLİ

Allah'ın selâmı onun üzerine olsun, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem şöyle buyurdular:

يَقُولُ الْقَبْرُ لِلْمَيِّتِ حِينَ يُوضَعُ فِيهِ وَيْحَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مَا غَرَّكَ بِى اَلَمْ تَعْلَمْ اَنِّى بَيْتُ الْفِتْنَةِ وَبَيْتُ الظُّلْمَةِ وَبَيْتُ الْوَحْدَةِ وَبَيْتُ الدُّودِ غَرَّكَ بِى اِذْ كُنْتَ تَمُرُّ بِى فِذَاذًا فَاِنْ كَانَ مُصْلِحًا اَجَابَ عَنْهُ مُجِيبٌ لِلْقَبْرِ فَيَقُولُ اَرَاَيْتَ اَنْ كَانَ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَيَقُولُ الْقَبْرُ اِنِّى اِذًا اَتَحَوَّلُ عَلَيْهِ خَضِرًا وَيَعُودُ جَسَدُهُ نُورًا وَتَصْعَدُ رُوحُهُ اِلَى اللهِ تَعَالَى.

— Ölü kabre konduğu zaman kabir ona der ki: «Ey âdemoğlu, yazık sana! Neye mağrur oldun da beni düşünmedin? Bilmiyormuydun, ben fitne evi, zulmet evi, yalnızlık evi ve keder eviydim. Neye benden gâfil oldun? Hayatta iken yolun bana düştüğünde ayakların geri geri gidiyordu.» Eğer o kimse sâlihlerden ve iyi kişilerden ise ölünün sözcülüğünü yapan birisi kabre hitâben der ki:

— «Bilmiyor musun? O, iyiliği emreder, kötülükten sakındırırdı!»

Bunun üzerine kabir şöyle der:

— «Öyle ise ben ona bir yeşillik oluyorum.»

Ve ölünün cesedi nura çevrilir, sonra Allah'a yükselir.

Allah rahmet eylesin, Umeyr oğlu Ubeyd Leysî söyler:

— Hiç bir ölü yoktur ki, içine gömüldüğü çukur ona şöyle hitâp etmesin:

— Ben, zulmet ve yalnızlık eviyim. Eğer sağlığında Allah'a itâatkâr idiysen bugün senin üzerine bir rahmet olurum. Yok eğer Allah'a âsi idiysen bugün sana bir cezâ olurum. Ben O'yumdur ki, Allah'a itâatkâr olarak bana giren benden sevinçle çıkar. Allah'a âsi olarak bana giren benden ziyana uğramış olarak çıkar.

Allah rahmet eylesin, Sabihoğlu Muhammed söyler:

Kişi kabrine konup biraz azaba dûçâr olduğu zaman mezarlıktaki diğer ölülerden komşuları ona seslenirler

— Ey, biz komşularından ve kardeşlerinden geride, dünyada kalan kişi. Bizden ibret almadın mı? Biz önde gelenler sana bir düşünce vermedi mi? Amellerimizin bizden ayrıldığını görmedin mi? Senin henüz zamanın vardı. Biz kardeşlerinin yapamadığı iyi amelleri işleyemedin mi?

Ayrıca o kişiye muhkem ve şatafatlı evleri nidâ ederek derler ki:

— Ey dünyanın görünüşüne aldanan kişi! Senden önce dünya hayatına mağrur olan fakat gene senden önce kara toprakta kaybolan yakınlarından ibret almadın mı? Onlar ki, dünya hayatına aldandılar. Sonra ecel geldi, kendilerini kabirlerine götürdü. Sen de

bu durumu görüyordun. Onları omuzuna sırtlayıp kabre de götürmüştün!

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Yezid Rakkâşi söyler.

— Ölü, kabrine konduğu zaman amelleri ondan ürker. Sonra Allah amellerini konuşturur. Derler ki:

— Ey çukurunda yalnız kalan kişi! Dostların ve âile efradın senden ayrıldı. Bugün bizim yanımızda başka dostun yok!

Kaab söyler:

— Sâlih kişi ölüp te kabre konduğu zaman onun namaz, oruç, hacc, cihad, sadaka,... gibi sâlih amelleri kendisinden ürkerler. AZAP MELEKLERİ, o kişinin ayak tarafından gelirler. Bu sırada NAMAZ dile gelerek der ki:

— Ondan uzaklaşın! Sizin onunla işiniz yok! O, o ayaklarla Allah için ayakta durdu. Beni edâ etti!

Azap melekleri bu sefer baş tarafından gelirler. ORUÇ dile gelerek der ki:

— Sizin onunla işiniz yok! O, dünyada Allah için aç durdu, susuz durdu.

Melekler bu sefer de bedenden gelirler. Fakat dile gelen HACC ile CİHAD der ki:

— O, canını ortaya koydu, bedenini zahmet ve meşakkatlere soktu. Bu yüzden tâkatten düştü, Hacc etti, cihâd yaptı, onunla sizin alıp-vereceğiniz yok!

En nihâyet azap melekleri el tarafından gelirler. Bu sefer de SADAKA dile gelir ve der ki:

— Bırakın benim sâhibimi. Gördüğünüz bu iki

elden. Allah rızâsı için nice SADAKALAR, nice İYİ İŞLER çıktı da Allah'ın huzûruna ulaştı. Sizin onunla alıp-vereceğiniz yok.

Bunun üzerine o kimseye şöyle bir nidâ gelir:

— Müjde! Sen hayatta iken ne güzel, ne iyi idin. Şimdi de ne güzel ölüsün!

Bundan sonra RAHMET MELEKLERİ gelir. Onun için cennetten bir döşek, bir çarşaf getirirler. Kabri göz alabildiğine genişletilir. Gene cennetten getirilen bir kandil ile kabri aydınlatılır. O, kıyâmet günü Allah onu kabrinden kaldırıncaya kadar bununla aydınlanır.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Ubeyd oğlu Ubeydullah'ın naklettiği bir hadis şöyledir:

Ölü, kabre konunca oturur. Üstünde gezinenlerin ayak seslerini duyar. Fakat kabirden başka hiç bir şey onunla konuşmaz. Kabir der ki:

— Ey Âdemoğlu, yazık sana! Benden, benim darlığımdan, benim pis kokularımdan, benim vereceğim tasadan korkmadın, çekinmedin mi? Benim için ne hazırladın?

Allah ondan râzı olsun, Âzip oğlu Berrâ anlatır:

— Bir ara, Allah'ın Resûlü ile beraber, Ensâr'dan birisinin cenazesine gitmiştik. Peygamberimiz başını eğerek o kişinin kabri önünde oturdu. Sonra, üç defa, «Allahım, kabir azabından sana sığınırım!» dedi. Daha sonra şunları söyledi:

— Mü'minin ömrü tükenip âhiret yolculuğuna başlamak üzere bulunduğu bir sırada Allah, yüzleri güneş gibi parlak, yanlarında güzel kokular ve o kişinin kefeni bulunan bir kısım melekler gönderir. Bunlar gelirler, ölmek üzere bulunan o kimsenin gö-

zünün önüne otururlar. Rûhu çıkınca, göklerde, yerde ve göklerle yer arasında bulunan bütün melekler ona selâm ederler. Gök kapıları açılır. Göklerde hiç bir kapı yoktur ki, o mü'minin rûhunun kendisinden girmesini istemesin! Onun rûhu göklere yükselince melekler tarafından denilir ki:

— Ya Rabb, senin falan kulun!

Şânı yüce olan Allah da buyurur ki:

— Götürün onu. Onun için hazırladığım şerefleri ona gösterin. Ben ona va'dettim. «Biz sizi (insanları) ondan (topraktan) yarattık. Sizi ölünce gene ona döndüreceğiz. Kıyâmet günü diriltirken sizi bir kere daha ondan çıkaracağız!» (Tâhâ Sûresi, âyet: 55).

Defnediciler, ölüyü mezarına koyup geri dönerlerken o, onların ayak seslerini işitir. Bu sıra, ona şöyle denir:

— Ey kişi! Rabbın kimdir? Dinin nedir? Peygamberin kimdir?

O, cevap verir:

— Rabbım Allah'tır. Dinim İslâm'dır. Peygamberim Muhammed aleyhisselâmdır.

Böylece iki suâl meleği onu ağır bir sorguya tâbi tutarlar. Bu, ölünün maruz kalacağı son güçlük, son musibettir. Bu sorulara yukarıdaki cevapları verince bir NİDÂCI ona şöyle nidâ eder:

— Doğru söyledin!

Işte, bu, Allah'ın şu âyetinin mânâsıdır:

— Allah, îmân edenlere bu dünyada da, âhirette de o sâbit sözlerinde (kelime-i tevhid) dâima sebât verir. Allah zâlimleri şaşırtır. Allah ne dilerse yapar. (İbrahim Sûresi, âyet: 27).

Bundan sonra ona, güzel yüzlü, güzel kokulu ve güzel elbiseli birisi gelerek der ki:

— Seni, Rabbının rahmeti ve içinde devamlı nimetlenilen cennetleri ile müjdeliyorum.

Ölü sorar:

— Allah sana müjdeler versin! Kimsin sen?

O güzel yüzlü der ki:

— Ben senin sâlih amellerinim! Allaha yemin olsun, sen Allaha itâat husûsunda hızlı ve gayretli idin. Ma'siyete gitmezdin. Allah sana mükâfâtlar versin!

Daha sonra bir NİDÂCI nidâ eder:

— O'na cennet döşeklerinden bir döşek serin. Kabrinden cennete bir kapı açın!..

Bunun üzerine, cennet döşeklerinden bir döşek döşenir, kabrinden cennete bir kapı açılır. Bu sırada ölü de şöyle duâ eder:

— Allahım, kıyâmetin vuku'unu çabuklaştır ki, bir an önce evlâd-u Iyâlime kavuşayım!

Kâfire gelince:

— Dünyadaki hayâtı son bulup âhiret yolculuğuna çıkmak üzere bulunduğu bir sırada ona; kaba, sert tabiatlı, ellerinde katrandan elbiseler ve gömlekler bulunan melekler gelir. Ona yabânice görünürler. Canı çıktığı zaman gökler ile yer arasında ve göklerde ne kadar melek varsa hepsi ona lânet ederler. Bütün gök kapıları kapanır. Hiçbir kapı yoktur ki, onun rûhunun kendisinden girmesinden tiksinmesin! Rûhu göğe yükselince ilân edilir ve denir ki:

— Ya Rabb! Senin falan kulun. Ne gökler kabul ediyor, ne de yer!..

Bunun üzerine, şânı yüce olan Allah buyurur:

— Götürün onu kabrine. Ne gibi ŞERLER hazırladığımı ona gösterin. Ben ona va'detmiştim. «Biz si-

zi (insanları) ondan (topraktan) yarattık. Sizi ölünce gene ona döndüreceğiz. Kıyâmet günü diriltirken sizi bir kere daha ondan çıkaracağız.» Bu arada, defnecilcr onu kabrine koyup, geri dönerlerken o, onların ayak seslerini işitir. Bu sırada ona şöyle denir:

— Ey şu kişi, Rabbın kim? Peygamberin kim? Dinin ne?

O «bilmiyorum» der. Ona denir ki:

— Bilmeyesin!..

Sonra, çirkin yüzlü, pis kokulu, çirkin elbiseli birisi gelir. Der ki:

— Sana Allah'n öfkesini, elem verici ve devamlı azâbını müjdeliyorum.

Ölü sorar:

— Allah belânı versin! Kimsin sen?

Çirkin suratlı, cevap verir:

— Ben senin kötü amellerinim! Allaha yemin olsun, sen, Allaha âsi olmakta hızlı idin. Fakat O'na itâat yolunda çok yavaştın. Allah belânı versin!

Ölü der ki:

— Allah senin de belânı versin!

Bundan sonra, sağır, dilsiz, kör ve yanında demirden bir topuz bulunan birisi onu yakalar. Bu topuz öyle ağırdır ki, bütün insanlar ve cinler toplansalar da onu kaldırmak isteseler, kaldıramazlar. Onunla bir dağa vurulsa dağ tuz-buz olur. İşte bu topuzla ona vurulur. O, bu vuruş sonunda toprak olur. Sonra ona rûh gene avdet eder. Gene bir vurulur ki, yeryüzünde insanlardan ve cinlerden başka her canlı bu darbeyi duyar. Daha sonra bir NİDÂCI seslenir, der ki:

— Onun için ateşten iki yatak serin! Kabrinden cehenneme bir kapı açın!

Bunun üzerine, ona, ateşten yatak serilir ve kabrinden cehenneme kapı açılır.

Ali oğlu Muhammed söyler:

— Ölen hiç bir kimse yoktur ki, ölürken güzel ve çirkin amelleri kendisine gösterilmesin.

Ebû Hüreyre anlatır:

Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

Mü'min, ölmek üzere bulunduğu bir sırada içinde misk ve reyhan kokuları bulunan bir ipek parçasıyle melekler gelir. Hamurdan kıl çekilir gibi mü'minin rûhu bedenden ayrılır. Bu anda ona denir ki:

Ey, kötü huylardan arınıp iyi huylarla bezenen rûh! Sen, Rabbından, Rabbın da senden hoşnut olmuş olarak Allahın rahmet ve kerâmetine koş! Canı çıkınca, hemen bu misk ve reyhan üzerine konur. İpek bezle üzeri sarılır. İLLİYYİN denilen makama götürülür.

Kâfire gelince: O, ölmek üzere bulunduğu bir sırada içinde köz (ateş parçaları) **bulunan kaba bir kumaşla melekler gelir. Rûhu şiddetle çekilerek bedeninden yolunur, alınır. Ve ona denir ki:**

— Ey pis rûh! Rabbının öfkesini üzerine çekmiş olarak Allah'ın azabına koş!

Rûhu çıkınca alınarak bu köz parçalarının üzerine konur. O köz parçalarının, kaynayan bir şeyin faşıltısına benzer faşıltıları vardır. Üzerine o kaba kumaş örtülür ve böylece SİCCİN denilen yere götürülür.

Bir defasında, Kaab oğlu Muhammed, **Nihayet onlardan her birine gelip çatınca diyecektir ki: Rabbım, beni dünyaya geri gönder! Tâ ki, ben, zâyi ettiğim ömrüm karşılığında iyi amel ve hareketlerde bulunayım** (Müminûn Sûresi, âyet: 99 - 100) meâlindeki âyetleri okuyordu, dedi ki:

— Kişinin ruhuna, **«Ne istiyorsun? Neye heveslisin? Mal, mülk toplamak, bahçeler hazırlamak, binalar kurmak için geri dönmek mi istiyorsun?»** denir.

O da der ki:

— Belki zâyi ettiğim ömrüm karşılığında iyi amel ve harekette bulunabilirim.

Bunun üzerine, şânı yüce olan Allah buyurur:

— **Hayır hayır, onun söylediği bu söz, gerçekte boş lâftan ibarettir.** (Müminûn sûresi, âyet: 100).

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin anlattığına göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şunları söyledi:

— **Mümin, kabrinde yemyeşil bir bahçe içinde bulunur. Kabri yetmiş arşın genişletilir. İçi Ay'ın ondördüncü gecesi gibi aydınlatılır. Biliyor musunuz, «Kim benim zikrimden yüz çevirirse onun hakkı da sıkıntılı bir geçimdir!»** (Tâhâ sûresi, âyet: 124) **âyeti kimin hakkında nâzil olmuştur?**

Sahâbîler dediler:

— **Allah ve Resûlü bilir!..**

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— **O, kâfirin kabrinde göreceği azâba dâir'dir. O kâfire doksan dokuz «TİNNİN» musallat olur, «TİNNİN» nedir, biliyor musunuz?**

Ashâb:

— **Hayır!**

Peygamber aleyhisselâm:

— **O, herbiri yedi başlı doksan dokuz yılandır. Kabirlerinden kaldırılacakları zamana kadar kâfirleri ısırırlar, sokarlar ve şişirirler.**

Bu sayının doksan dokuz oluşuna ve her bir yılanın yedi başlı olmasına hayret edilmemelidir. Çünkü bu yılanların ve akreplerin sayısı, kibir, riyâ, hased, kin, düşmanlık.. gibi kötü huyların sayısıncadır. Kötü huyların asıl olanları bulunduğu gibi bir de bunlardan neş'et eden teferruâtı vardır. Bu teferruât da tekrar

kendi aralarında kısımlara ayrılır. Gerek kibir, riyâ, hased, kin... gibi ANA KÖTÜ HUYLAR, gerekse bunlardan doğan diğer kötü huylar ayniyle öldürücü, ferdin ve cemiyetin rûhunu, ondaki insanlık duygularını mahvedici hastalıklardır. İşte bu kötü ve gayr-i insânî huylar aynen yılanlar ve akrepler hâline gelirler. Bu yılan ve akreplerin en kuvvetlisi TİNNİN'in sokması gibi sokar. Yâni yedi başlı bir yılan soktuğunda vücuda nasıl acı verirse, bu kötü huylardan birisi bir kimsede bulunursa o kötü huy da o kimsenin rûhuna, insani duygularına öylece zarar verir. Gene bu yılan ve akreplerin en zayıfı ise bir akrep'in sokması gibi sokar. Yâni bir akrep sokunca vücutta ne gibi tahribat yapıyorsa ufak bir kötü huy da insan ruhunda, insanî huy ve duygularda öylece tahrîbât yapar, en büyük yılanlar ve akreplerle en küçük yılanlar ve akrepler arasındaki diğer yılan ve akrepler ise soktukları zaman, herhangi bir yılanın sokmasıyle verdiği acı ve ezâyı verirler.

Basîret sâhibi olanlar, basîretleriyle bu ANA KÖTÜ HUYLAR'ı ve bunlardan neş'et eden diğer KÜÇÜK KÖTÜ HUYLAR'ı müşâhade ederler. Bu kötü huyların tam sayısını ancak NÜBÜVVET NÛRU'na sâhip olanlar (peygamberler) bilir. Bu tip hadislerin anlaşılan zâhirî mânâları sahihtir. Ayrıca manevî ve gizli esrârı da vardır. Fakat bu esrâr, basîret sahiplerince belli ve açıktır. Bu tip hadislerin esrârına ve hakikatına vâkıf olamayanların bu hadislerin zâhirlerini inkâr etmeleri doğru değildir. İMÂNIN DERECELERİ'nin en küçüğü, tasdik etmek ve teslim olmaktır.

———o———

İLMELYAKÎN, AYNELYAKÎN

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ

— **Sakının. Eğer** ilmelyakîn (Şüphesiz ve kat'î bir bilgi ile) **bilseydiniz.** (Et-Tekâsür Sûresi, âyet: 5).

Âyetin tefsiri şudur:

— Eğer kıyâmet ahvâlini yakînen bilseydiniz, mal, evlâd ve çoklukla böbürlenmez; size faydalı olan şeyleri işler ve faydalı olmayan şeyleri terkederdiniz.

Âyetin açıklaması şöyle de olabilir:

— Eğer, mal-mülk ve varlıkla övünmenin kıyâmet günü hiç bir fayda vermediğini peygamberler gibi yakînen bilseydiniz mal ve çoklukla övünmezdiniz!

لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ

— **Yemin olsun, siz o alevlenmiş ateşi mutlaka göreceksiniz.** (Et-Tekâsür Sûresi, âyet: 6).

Şânı yüce olan Allah, yemin ediyor ve **«Kıyâmet günü siz, cehennemi ve cehennemin şiddetini mutlaka aynen göreceksiniz»** buyuruyor.

ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ

— **Yine yemin olsun, onu aynelyakîn ile de mut-**

laka ve mutlaka göreceksiniz. (Et-Tekâsür Sûresi, âyet: 7).

Âyetin tefsiri şudur:

— Siz cehennemi şeksiz, şüphesiz öyle bir görüşle göreceksiniz ki bu görme tam bir müşâhede olacak!

SORU: İlmelyakîn ile aynelyakîn arasındaki fark nedir?

CEVAP: Bunun cevabı bir kaç şekilde olabilir:

1 — İlmelyakîn, peygamberlikleri sebebiyle peygambere âittir. Aynelyakîn ise meleklere âittir. Çünkü onlar Cenneti, Cehennemi, Levh-i Mahfûz'u, KALEM'i, ARŞ'I, ve KÜRSÎ'yi aynen görürler ve müşâhade ederler.

2 — İlmelyakîn, diriler için, Aynelyakîn ise ölüler içindir. Çünkü diriler, insanların öldüğünü ve ölülerin de kabirlerde bulunduklarını bilirler. Fakat kabirde ne halde olduklarını bilmezler. Halbuki ölüler, kabirleri aynen bilirler ve müşâhede ederler ki, kabirler ya cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukurdur.

3 — İlmelyakîn, kıyâmeti bilmektir. Aynelyakîn ise kıyâmeti ve kıyâmetin dehşetini aynen görmek ve müşâhede etmektir.

4 — İlmelyakîn, Cenneti ve Cehennemi bilmektir. Aynelyakîn ise bunları aynen görmek ve müşâhede etmektir.

— Sonra yemin olsun, o gün elbet ve elbet nimetlerden sorguya çekileceksiniz! (Et-Tekâsür Sûresi, âyet: 8).

Tefsiri:

— Kıyâmet günü; dünya nimetlerinden, zevklenilen vücut sıhhatinden, işitilenlerden, görülenlerden, kazanılanlardan, yenilen ve içilen lezzetli şeylerden, mut-

laka sorguya çekileceksiniz. Acaba o nimetlerin sâhibine şükrünü edâ ettiniz ve nimet sâhibini tanıdınız mı, yoksa nankörlük mü ettiniz?

İbni Ebî Hâtem'in Eslem oğlu Zeyd'den, onun da babasından naklettiğine göre, bir ara Allah'ın Resûlü Et-Tekâsür sûresini okudu ve şöyle açıkladı:

— **Sizi çoklukla böbürleniş oyaladı** (Allah'a itâat etmekten alıkoydu).

— **Tâ kabirleri ziyaret ettiniz.** (Bu oyalanış hâline gelinceye kadar devam ettiniz!).

— **Sakının. İleride bileceksiniz.** (Kabre girdiğiniz zaman).

— **Yine sakının. İleride bileceksiniz.** (Eğer kabirlerinizden çıkıp mahşer yerine gitmiş olsaydınız!).

— **Sakının. Eğer ilmeykayîn bilseydiniz.** (Eğer amellerinizle Rabbınızın huzûruna çıkarılmış olsaydınız!).

— **Yemin olsun, siz o alevlenmiş ateşi mutlaka göreceksiniz.** (Çünkü sırat cehennemin üstüne kurulur).

— **Sonra yemin olsun, o gün elbet ve elbet nimetlerden sorguya çekileceksiniz.** (Yediklerinizden, içtiklerinizden, meskenlerinizden, mûtedil ahlâktan, uyku lezzetinden).

Allah onun yüzünü şereflendirsin, Hz. Ali şöyle der:

— Nimet'den murat âfiyettir.

Yine rivâyete göre Hz. Ali der ki:

— Bir kimse buğday ekmeğini yese, Fırat'ın soğuk suyunu içse ve bir de oturacak evi bulunsa işte bunlar kişinin sorguya çekilmesine sebep olacak şeylerdir.

Ikrime'den nakledilir:

— O gün elbet ve elbet nimetlerden sorguya çe-

kileceksiniz! meâlindeki âyet nâzil olduğu zaman sahâbe dedi ki:

— Ey Allahın Resûlü! Biz hangi nimete garkolduk ki ondan sorulalım! Midelerimize sadece arpa ekmeği girmektedir!..

Bunun üzerine, şânı yüce olan Allah vahiy ile peygamberine bildirdi:

— Onlara söyle: **«Ayakkabı giyip, soğuk su içmiyor musunuz? Bu da nimettendir.»**

Tirmizî ve diğerlerinin rivâyetine göre, **Et-Tekâsür»** sûresi nâzil olduğu zaman peygamberimiz onu okudu.

«O gün elbet ve elbet nimetlerden sorguya çekileceksiniz!» meâlindeki âyete gelince sahâbe dedi ki:

— Ey Allahın Resûlü. Biz hangi nimetten sorguya çekileceğiz? Bizim yediğimiz, içtiğimiz su ile hurma!.. Kılıçlarımız boyunlarımızda asılı. Düşmanlarımız da her zaman bizi öldürmeğe hazır! Hangi nimetten sorguya çekilelim?..

Resûlullah onlara cevaben buyurdular:

— Uyanın! «Bu sorguya çekme» vukubulacaktır!

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyurur:

Kıyâmet günü kişiye tevcih edilecek ilk soru, «dünyada nâil olduğu nimet» olacaktır. Ona denilecek ki:

— Vücûduna sağlık vermedik mi? Seni soğuk su ile kandırmadık mı?

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre anlatır:

Bir ara, Allah'ın Resûlü evinden dışarı çıkmıştı. Ebû Bekir ve Ömer'le karşılaştı. Sordu:

— Bu sâatte evinizden çıkmanıza ne şey sebep oldu?

Onlar dediler:

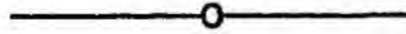
— Açlık, ey Allah'ın Resûlü!..

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Varlığım kudret elinde bulunana yemin ederim ki beni çıkaran da sizi çıkaran şeydir. (AÇLIK). Gelin.

Onlar Resûlullah ile beraber yürüdüler. Ensardan birisinin evine geldiler. Fakat evin erkeği evde yoktu. Kadın onları görünce «Merhabalar!» dedi. Peygamberimiz, «falan nerede?» diye ev sahibini sordu. Kadın, «Bize tatlı su getirmek üzere dışarı çıktı!» dedi. Tam bu sırada ev sahibi geldi. Resûlullaha ve iki arkadaşına bakarak: Allah'a hamdolsun! Bugün ne şerefli misafirlerim var!» dedi. Gidip bir salkım hurma getirdi. «Bundan yeyin!» dedi. Bıçağı aldı. Resûlullah süt istedi. Ev sahibi koyun kesti. Koyundan ve hurmadan yediler. Karınları doyup giderlerken Allah Resûlü, Ebû Bekir ile Ömer'e —Allah onlardan razı olsun— şöyle dedi:

— Varlığım kudret elinde bulunana yeminle söylerim ki, kıyâmet günü bu nimetten sorulacaksınız!

ALLAH'I ZİKRETMENİN FAZİLETİ

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— **Öyle ise siz beni anın. Ben de sizi anayım** (Bakara Sûresi, âyet: 152).

Allah rahmet eylesin, bir ara, Sâbit Bennânî, etrafındaki bir topluluğa şöyle dedi:

— Ben, Rabbımın beni ne zaman andığını bilirim!

Kendisini dinleyenler onun bu sözlerinden ürperdiler ve:

— Nasıl bilirsin bunu? diye sordular.

Bennânî dedi ki:

— Ben O'nu andım mı, O da beni anar!

Şânı yüce olan Allah buyurur:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

— **Ey îmân edenler, Allahı çok zikredin.** (Ahzâp Sûresi, âyet: 41).

— **Arafattan boşanıp elbirlik aktığınız zaman Meş'ari haram'ın yanında Allah'ı zikredin. O, size nasıl hidâyet ettiyse siz de onu öylece anın.** (Bakara Sûresi, âyet: 198).

— **Hacc'a âit ibâdetlerinizi bitirince** (câhiliyet devrinde) **ecdâdınızı** (böbürlenerek) **andığınız gibi, hattâ daha kuvvetli bir anışla Allah'ı anın.** (Bakara Sûresi, âyet: 200).

— **Onlar, ayakta iken, otururken, yanları üstüne yatarken Allah'ı hatırlayıp anarlar.** (Âl-i İmran Sûresi, âyet: 191).

— **Artık namazı bitirdiğiniz vakit, ayakta iken, otururken ve yanlarınız üzerindeyken Allah'ı anın** (Nisâ Sûresi, âyet: 103).

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs, bu âyetin tefsirinde der ki:

— Gecede-gündüzde, karada-denizde, seferde-hazarda, fakirlikte-zenginlikte, hastalık halinde-sıhhat halinde, gizli açık Allah'ı anın! demektir.

Şânı yüce olan Allah, münâfıkları kötüleyerek buyurur ki:

— (Münafıklar) **Allahı ancak birazcık hatıra getirirler.** (Nisâ Sûresi, âyet: 142).

Yine, şânı yüce olan Allah buyurdu:

— **Rabbını, içinden, yalvararak ve korkarak, yüksek olmayan bir sesle sabah ve akşam AN. Gâfillerden olma.** (Ârâf Sûresi, âyet: 205).

— **Allah'ı Zikr etmek elbette ibâdetlerin en büyüğüdür.** (Ankebût Sûresi, âyet: 45).

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs, bu âyeti iki şekilde tefsir eder:

1 — Allah'ın sizi ANMASI, sizin onu anmanızdan büyüktür.

2 — Allah'ı ANMAK (ZİKR), başka her türlü ibâdetten büyüktür.

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz buyurdular ki:

— **Gâfiller arasında, Allah'ı ANAR KİMSE'nin hâli, kurumuş otlar arasındaki yeşil bir ağacın hâline benzer.**

— **Gâfiller arasında, Allah'ı ANAR KİŞİ'nin hâli,**

savaş meydanından kaçan askerlerin kaçmayıp çarpışanları gibidir.

Kudsî hâdis:

— (Allah buyurur): **Beni ANDIĞI ve dudakları benimle hareket ettiği sürece ben kulumla beraberim.**

Bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle dedi:

— **Âdemoğlu, kendisini Allah'ın azâbından kurtaracak, ZİKR'den daha üstün bir amel işlemedi.**

Ashâb sordu:

— **Allah yolunda CİHAD da mı, ey Allah'ın Resûlü?**

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

Evet, Allah yolunda CİHAD da!... Ancak, kılıcı (silâhı) **çekersin, kırılıncaya kadar dövüşürsün; sonra gene çekersin, kırılıncaya kadar gene dövüşürsün; sonra gene çekersin, kırılıncaya kadar gene dövüşürsün. İşte ancak bu, ondan üstündür.**

— **Kim Cennet bahçelerinde nimetlenmek isterse Allah'ı çok ZİKR'etsin.**

Bir ara, peygamberimize, **«Hangi amel daha faziletlidir?»** diye soruldu. Allah'ın Resûlü, cevâben buyurdular ki:

— **Lisanın Allah'ı ZİKR'ederek ölmendir.**

— **Lisanın Allah'ı ZİKR'eder olduğu halde sabah kalkar, akşam yatarsan gece-gündüzün geçer; günah işlemezsin.**

— **Gece-gündüz Allah'ı ANMAK, cihad yapıp Allah yolunda kılıç kırmaktan ve malını sadaka olarak verip saçmaktan daha faziletlidir.**

Kudsî hâdis:

— (Allah buyurur ki): **Kulum beni kendi nefsinde ANAR'sa ben de onu kendi nefsimde ANAR'ım.**

Topluluk içinde ANAR'sa ben de onu, onun topluluğundan daha hayırlı bir topluluk içinde ANAR'ım. O, bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir ARŞIN yaklaşırım. O, bana bir ARŞIN yaklaşırşa ben ona bir KULAÇ yaklaşırım. Benim yoluma girerse ben ona sür'atle icâbet ederim.

Allah'ın Resûlü şöyle buyurur:

— Allah kıyâmet gününde hiç bir gölgenin bulunmadığı ve ancak kendi gölgesinin bulunduğu günde yedi zümreyi kendi gölgesinde gölgelendirir. Bunlardan biri de, tenhâlarda Allah'ı ZİKR'eden ve Allah korkusu sebebiyle gözlerinden yaş akıtandır.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin anlattığına göre, bir ara Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şunları söyledi:

— Ey ümmet ve ashabım! Size; amellerinizin en hayırlısını, Allah yanında amellerinizin en temizini, derecelerinizin en yükseğini, Altın ve gümüş sadaka vermekten ve düşmanlarınızla karşılaşıp sizin onların boyunlarını ve onların da sizin boyunlarınızı vurmalarından (CİHAD'dan) daha hayırlı olanı haber vereyim mi?

Sahâbîler dediler:

— Nedir o, ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Devamlı Allah'ı ZİKR'etmektir.

Kudsî hâdis:

— (Allah buyurur): Kim benim ZİKR'imle meşgul olur ve bu meşguliyet yüzünden benden bir şey istemeğe vakit bulamazsa, ben ona, isteyenlere verdiğimden daha faziletlisini veririm.

Allah rahmet eylesin, Fudayl İbni Iyâz söyler:

— Bize erişen haberlere göre Allah şöyle buyurur: «Ey kulum, beni sabahleyin bir an, ikindileyin bir an

ZİKR'et. Bunların arasındaki zamanlarda ben sana kâfiyim!»

Bir âlim söyler:

— Allah buyurur ki: **Hangi kulun kalbinin benim zikrime yapışmasının gâlip olduğuna muttali olursam onun işini idare ederim. Onun meclisinde bulunur, onun arkadaşı olurum.**

Allah rahmet eylesin, Hasan Basrî söyler:

Zikir ikidir:

1 — Tenhâlarda ve Allah ile kulun kendi arasında vâkî olan ZİKR.

2 — Birinci ZİKR'den daha güzel, ecri daha büyük ve daha faziletli olan ve Allah'ın haram kıldığı bir şeye yaklaşıldığı (ve haram olduğu için işlenilmeyip terkedildiği) andaki ZİKR.

Rivâyet edilir ki:

— Her nefs, ölürken, çatlayacak derecede susuz olarak dünyadan ayrılır; fakat Allah'ı ZİKR'eden nefs bundan müstesnâdır.

Allah ondan râzı olsun, Muaz İbni Cebel der ki:

— Cennet ehli, dünyada Allah'ı ZİKR'siz olarak geçen bir sâat kadar hiç bir şeye teessüf etmezler.

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, Peygamberimizin bu mevzûdaki diğer bazı hâdisleri de şöyledir:

— Bir meclisde oturan hiç bir topluluk yoktur ki Allah'ı zikr etsinler de, melekler onları ziyâret etmesin, rahmete garkolmasınlar ve Allah, yanındakilere onlardan bahsetmesin!...

— Hiç bir topluluk yoktur ki, toplanıp sırf Allah rızası için ZİKR etsinler de, gökten bir NİDÂCI onlara: «Allah'ın afvına garkolmuş olarak kalkın! kötü

amelleriniz iyi amellere tebdil olundu!» diye nidâ etmesin!...

— Hiç bir topluluk yoktur ki, bir mecliste oturarak Allah'ı ZİR etsinler, fakat benim güzel ahlâkıma uymasınlar ve bana salât-ü selâm yollamasınlar da, kıyâmet günü teessüf etmesinler.

Dâvûd aleyhisselâm der ki:

— İlâhî! Beni, ZİKR edenler meclisini bırakıp GÂFİLLER meclisine gider görürsen ayaklarımı kır. Çünkü onlar birer nîmettir. Sen onlarla bana in'âm edersin.

Peygamberimiz aleyhisselâm şöyle buyurdular:

اَلْمَجْلِسُ الصَّالِحُ يُكَفِّرُ عَنِ الْمُؤْمِنِ اَلْفَىْ اَلْفِ مَجْلِسٍ مِنْ مَجَالِسِ السُّوءِ.

— Bir hayırlı meclis, müminin iki milyon şer meclisini örter.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre söyler:

— Gece, gökteki ışıklı yıldızlar nasıl görülürse, gök ehli de yeryüzünde, içinde ZİKR yapılan evleri öylece görür.

Allah rahmet eylesin, Süfyân İbni Uyeyne söyler:

Bir topluluk, Allah'ı ZİKR etmek üzere toplandıkları zaman şeytan ile dünya ayrılırlar. Şeytan der ki:

— Görmüyor musun, ne yapıyorlar?

Dünya cevap verir:

— Bırak sen onları. Dağıldıkları zaman ben onları boyunlarından yakalar sana veririm.

Anlatılır ki, bir gün Ebû Hüreyre çarşıya girer ve:

— Sizi burada görüyorum. Halbuki Resûlullah'ın mirâsı mescitte taksim ediliyor! der.

Bunun üzerine halk çarşıdan işini bırakarak hemen mescide koşar, fakat ortada bir şey göremeyince Ebû Hüreyre'ye:

— Biz mescitte taksim edilen bir mirâs göremedik! derler.

Ebû Hüreyre, «Ne gördünüz?» diye onlara sorar. Onlar da Allah'ı ZİKR eden bir topluluk gördük! der. Bunun üzerine Ebû Hüreyre:

— İşte Resûlullah'ın mirâsı budur! cevâbını verir.

Allah her ikisinden de râzı olsun, Ebû Hüreyre ve Ebû Said Hudrî'nin rivâyet ettiklerine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şunları anlattı:

Allah'ın yeryüzünde gezici melekleri vardır. Allah'ı ZİKR eden bir topluluk gördüler mi birbirlerini çağırırlar. Toplanırlar. Onları ziyâret ederler. Sonra Gök'e giderler. Şânı yüce olan Allah onlara sorar:

— Kullarımı ne işlerken bıraktınız?

Onlar cevap verir:

— Sana hamdeder, seni tesbih ve tenzih ederlerken bıraktık.

Şânı yüce olan Allah sorar:

— Beni görmüşler mi?

Melekler cevap verir:

— Hayır!

Şânı yüce olan Allah sorar:

— Görselerdi, nasıl olurdu?

Melekler cevap verir:

— Seni görselerdi, daha şiddetle hamd ederler, tesbih ve tenzihde bulunurlardı.

Şânı yüce olan Allah sorar:

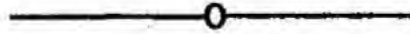
— Hangi şeyden bana sığınırlardı?
Onlar cevap verir:
— Ateşten!
Şânı yüce olan Allah sorar:
— Onu (cehennemi) gördüler mi?
Melekler cevap verir:
— Hayır!
Şânı yüce olan Allah sorar:
— Görselerdi ne olurdu?
Onlar cevap verir:
— Kötü huylardan daha çok sakınırlardı!
Şânı yüce olan Allah sorar:
— Ne istiyorlar?
Onlar cevap verir:
— Cennet!
Şânı yüce olan Allah sorar:
— Onu gördüler mi?
Melekler cevap verir:
— Hayır!
Şânı yüce olan Allah sorar:
— Görselerdi ne olurdu?
Onlar cevap cevap verir:
— Görselerdi, daha çok güzel huylu olurlar ve daha çok güzel ameller işlerlerdi.
Şânı yüce olan Allah buyurur:
— Sizi şahid tutuyorum, onları affettim.
Melekler der ki:
— Onların içinde birisi vardı. Bir hâcet için gelmişti. Maksadı onlarla beraber ZİKR etmek değildi!
Şânı yüce olan Allah buyurur:
— Onlar bir arada bir topluluktur. İçlerinden bir ferd afv'dan hariç tutulamaz.
Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, Pey-

gamberimizin bu konudaki diğer bazı hadisleri de şöyledir:

— Benim ve benden önceki peygamberlerin söylediği en faziletli söz, «Allah'dan başka ilâh yoktur, birdir, ortağı yoktur!» sözüdür.

— Kim ki her gün yüz defa, «Allah'dan başka ilâh yoktur; o, birdir; ortağı yoktur, mülk onundur, hamd ve övgü ona mahsutur!» derse, on köle âzâd etmişçe sevap alır. Ayrıca amel defterine yüz sevap yazılır, yüz günahı afvedilir ve o gün akşama kadar şeytanın şerrinden emin olur. Ona, ancak bundan daha faziletli amel işlemiş olan gelir.

— Hiçbir kimse yoktur ki güzelce bir abdest alsın, sonra başını göğe kaldırarak «şehâdet ederim, Allah'dan başka ilâh yoktur; tekdir, ortağı yoktur. Şehâdet ederim. Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve Resûlüdür!» desin de onun için dilediğinden girebilecek şekilde cennet kapıları açılmasın!

NAMAZIN FAZİLETLERİ

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا.

— Sükûn ve emniyet hâline geldiğiniz vakit ise hemen namazı dosdoğru kılın. Çünkü namaz mü'minlerin üzerine vakitleri belli bir FARZ OLMUŞTUR. (Nisâ Sûresi, âyet: 103).

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular:

خَمْسُ صَلَوَاتٍ كَتَبَهُنَّ اللّٰهُ عَلَى الْعِبَادِ فَمَنْ جَاءَ بِهِنَّ وَلَمْ يُضَيِّعْ مِنْهُنَّ شَيْئًا إِسْتِخْفَافًا بِحَقِّهِنَّ كَانَ لَهُ عِنْدَ اللّٰهِ عَهْدٌ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَمْ يَأْتِ بِهِنَّ فَلَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللّٰهِ عَهْدٌ إِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ وَإِنْ شَاءَ أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ

— Beş vakit namaz, Allah o beş vakit namazı kulları üzerine FARZ KILMIŞTIR. Kim, bu beş vakit namazı eksiksiz olarak, küçümsemeden, hakkıyle edâ ederse Allah indinde onun için cennete gireceğine dâir AHD vardır. Bu beş vakti edâ etmeyen kimse için Allah yanında AHD yoktur. Dilerse onu cezalandırır, dilerse cennete koyar.

مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرٍ عَذْبٍ غَمْرٍ بِبَابِ اَحَدِكُمْ يَقْتَحِمُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ فَمَا تَرَوْنَ ذَالِكَ يَبْقَى مِنْ دَرَنِهِ قَالُوا لاَ شَيْءَ قَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاِنَّ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ تُذْهِبُ الذُّنُوبَ كَمَا يُذْهِبُ الْمَاءُ الدَّرَنَ.

— Beş vakit namaz, birinizin kapısının önünden akan tatlı ve bol sulu bir ırmağa benzer. Ne dersiniz, o kimse günde beş defa bu nehre girip yıkansa onun vücudunda kir namına bir şey kalır mı?

Sahâbîler:

— Hayır, bir şey kalmaz!

Resûlullah:

— İşte suyun kiri giderdiği gibi namazlar da gü- nahları (kötü huyları) giderir.

Namazlar, büyük günahlardan kaçınıldığı sürece diğer günahlara keffârettir.

Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

— İyi ameller, günahları giderir. (Hûd Sûresi, âyet: 114).

«Günahları giderir» demek,**«Onlara keffâret olur»** demektir. Öyle ki, hiç günah işlenmemiş gibi olur.

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud anlatır:

Bir adam, nikâhlısı olmayan bir kadını öpmüştü. Peygamberimize geldi. Meseleyi anlattı. Sanki bunu anlatmakla işlediği günahın keffâretini soruyordu. Bu sırada, «Gündüzün iki tarafında, gecenin de yakın saatlerinde dosdoğru namaz kıl. Çünkü iyi ameller günahları giderir. Bu, iyi düşünenlere bir öğüttür» (Hûd Sûresi, âyet: 114). **meâlindeki âyet nâzil oldu. Bunun üzerine adam, «Benim soruma cevap bu âyet midir, ey Allahın Resûlü?» diye sordu. Peygamberimiz, «O âyet,**

benim ümmetimin onunla âmil olanları içindir» buyurdu. (Buharî, Müslim).

Allah ondan râzı olsun, Müslim ve diğer hadis kitablarının kayıtlarında Ebû Ümâme anlatır:

— Bir adam, peygamberimize geldi. Bir veya iki defa, «Ey Allah'ın Resûlü, Allah'ın kanununu bana tatbik et!» dedi. Peygamberimiz oralı olmadı. Sonra namaz kılındı. Namazdan sonra peygamberimiz, «Nerde o adam?» diye sordu. O, «benim, buradayım!» dedi. Resûlullah, «Biraz önce güzelce abdest alıp bizimle beraber namazını kıldın mı?» diye sordu. Adam «Evet» dedi. Bunun üzerine peygamberimiz, «Sen şu anda, ananın seni doğurduğu günkü gibi günahsızsın. Allah şu anda Resûlüne inzâl buyurdu. Gündüzün iki tarafında, gecenin de yakın saatlerinde dosdoğru namaz kıl. Çünkü iyi ameller günahları giderir. Bu, iyi düşünenlere bir öğüttür.» (Hûd Sûresi, âyet: 114).

Peygamberimizin bu mevzudaki diğer hadîsleri:

— Bizimle münafıklar arasında bâriz farklar vardır. Akşam ve sabah ibâdet vakitleri. Onlar bu ikisine muktedir olamazlar.

مَنْ لَقِىَ اللّٰهَ وَهُوَ مُضِيعٌ لِلصَّلَاةِ لَمْ يَعْبَأِ اللّٰهُ بِشَىْءٍ مِنْ حَسَنَاتِهِ.

— Kim ki namazlarını kılmamış olarak Allah'a kavuşursa (ölürse) Allah onun diğer iyi amellerinden hiçbirine değer vermez.

اَلصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ فَمَنْ تَرَكَهَا فَقَدْ هَدَمَ الدِّينَ.

— Namaz dinin direğidir. Kim namazı terk ederse dini yıkmış olur.

Bir ara, Allah'ın Resûlüne soruldu:

— Amellerin hangisi daha faziletlidir?

Buyurdular ki:

— Vaktinde kılınan namaz! **Kim ki güzel abdest alır ve beş vakit namazını vaktinde kılarsa kıyâmet günü o namaz onun için bir nûr ve elinde bir senet olur. Kim de namazı kılmaz, terkederse kıyâmet günü Fir'avun ve Hâmân ile haşredilir.**

— Cennetin anahtarı namazdır.

— Allah, TEVHİD'den başka, namazdan daha çok sevdiği bir şeyi kullarına farz kılmadı. Eğer namazdan daha çok sevdiği bir ibâdet olsaydı muhakkak melekleri Allah'a onunla ibâdet ederlerdi. Halbuki meleklerden kimisi dâimâ rükü'da, kimisi dâima secdede, kimisi de dâima kıyamda ve kuuddadır.

— Kim kasden namazı terkederse küfre girer.

Hadisin izâhı şudur:

— Kim kasden namazı terkederse, imânın direğinin yıkılması ve çökmesi yüzünden îmândan çıkmağa yaklaşır. Nitekim şehre yaklaşan kimseye **«şehre vardı ve girdi»** denir.

— Kim kasden namazı terkederse Muhammed'in —Selâm O'nun üzerine— himâyesinden uzaktır.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre der ki:

— Kim güzelce abdest alır ve namaz kılmak kasdiyle câmiye gitmek üzere çıkarsa, o, namazı kasdettiği müddetçe namazda sayılır. Onun her iki adımından biri mukabilinde onun için bir sevap yazılır, diğer adımı mukabilinde de bir günahı bağışlanır. Sizden biri, ezanı duyunca gecikmesi doğru değildir. Hemen namaza koşması lâzımdır. Çünkü sizin en çok sevap alanınız, evi câmiye en uzak olanınızdır. Ebû Hüreyre'ye, **«Niçin?»** diye sorulunca, **«Adımlar çok olduğu için»** diye cevap verdi.

— Gizli bir secde'den daha faziletli bir şey yoktur ki kulun Allah'a yaklaşmasına sebep olsun.

— Hiç bir müslüman yoktur ki Allah için bir secde yapsın da O onu bir derece yükseltip günahlarından da birini affetmesin!

Birisi peygamberimize, **«Allah'a duâ et. Beni, senin şefâatine nâil olanlardan ve cennette seninle beraber bulunanlardan eylesin!»** dedi. Peygamberimiz de ona cevaben:

— Bana, secdelerin çokluğu ile yardımcı ol! buyurdular.

Denir ki:

— Kulun Allah'a en yakın bulunduğu an, secde eder olduğu an'dır.

Allah'ın, **«Secde et, yaklaş!»** (Alâk Sûresi, âyet: 19) âyetinin mânâsı işte budur.

Yine, şânı yüce olan Allah buyurdu:

— Secde izinden nişanları yüzündedir. (Feth Sûresi, âyet: 29).

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Âdemoğlu secde âyetini okuyup secdeye kapandığı zaman şeytan, ağlayarak uzaklaşır ve «yazık!.. Bu, secde etmekle emrolundu, hemen secdeye kapandı, onun için bir cennet vardır. Ben de secde etmekle emrolundum, fakat emre karşı geldim; benim için de cehennem var!..» der.

Rivâyete göre Ömer İbni Abdülaziz hep toprak üzerine secde ederdi.

Yûsuf İbni Esbât şöyle derdi:

— Gençler! Hastalıktan ve ihtiyarlıktan önce Allah'a karşı vazifelerinizi yapınız. Benim, rükû ve secdelerini eksiksiz olarak yapandan başkasına gıptam yoktur. Bugün ben, ihtiyarlık ve hastalık yüzünden bunları tam olarak yapamaz duruma düştüm.

Diğer bazı büyüklerin bu husûsdaki sözleri:

Cübeyr Oğlu Sâid:

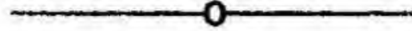
— Dünyada, secdelerden başka hiç bir şeye imrenmem.

Müslim Oğlu Ukbe:

— Allah'ın indinde, kulda bulunan hasletlerin en sevimlisi, kulun **«Allah'a kavuşmayı sevmesi»** hasletidir. Kulun Allah'a en yakın bulunduğu an, secde eder olduğu andır.

Ebû Hüreyre:

— Kulun Allah'a en yakın bulunduğu an, secde eder olduğu an'dır. O anda çok duâ ediniz.

NAMAZ KILMAYANIN CEZÂSI

Şânı yüce olan Allah, Cehennem Ehli'nden haber vererek buyurdu ki:

مَا سَلَكَكُمْ فِى سَقَرَ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ لَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ.

— (Günahkârlara sorulur): **Sizi cehenneme sokan nedir?**

(Günahkârlar): **Dediler: Biz namaz kılanlardan değildik, yoksula yedirmezdik. Biz de bâtıla dalanlarla beraber (bâtıla) dalardık.** (Müddessir Sûresi, âyet: 42, 45).

Peygamberimizin, konu ile alâkalı bazı hadisleri:

— **Kişi ile KÜFÜR arasında «NAMAZI TERK» vardır.** (Muvatta').

— **Kişi ile KÜFÜR yahut ŞİRK arasında «NAMAZI TERK» vardır.** (Müslim).

— **Kul ile KÜFÜR arasında sadece «NAMAZI TERK» vardır.** (Ebû Dâvûd, Nesâî).

— **Kişi ile KÜFÜR arasında «NAMAZI TERK» vardır.** (İbni Mâce).

— **Benimle onlar arasında misâk NAMAZ'dır. Kim namazı terkederse küfre girer.** (Tirmizî).

— **İslâmın düstûru üçtür. Dinin temeli bunlar**

üzerinedir. Kim bu esaslardan birinin dışına çıkarsa O, bununla küfre girer.

1 — **Kanı** (cana kıymayı, adam öldürmeyi) **helâl sayarsa,**

2 — Allah'dan başka ilâh olmadığına şehâdet etmezse,

3 — Farz olan namaz ve orucu inkâr ederse.

Allah ondan râzı olsun, Sâmit oğlu Ubbâde rivâyet eder:

Dostum peygamber bana yedi şey öğütledi:

1 — Allaha hiçbir şeyi ortak koşmayınız. Kesilseniz, yakılsanız, asılsanız bile!..

2 — Kasden NAMAZI terketmeyiniz. Kim kasden namazı terkederse «İslâm ümmeti»nden çıkar.

3 — Ma'sıyete (günah şeyler) **yaklaşmayınız. Ma'sıyet Allah'ın öfkesine sebep olur.**

4 — İçki içmeyiniz. Zira içki her kötülüğün başıdır.

5 — Ananıza-babanıza karşı gelmeyiniz. Âilenizden, malınızdan ve mülkünüzden ayrılmanızı emretmiş olsalar bile!.

6 — Harp meydanından kaçmayınız. Bütün ordu kırılsa da yalnız başınıza kalsanız bile!..

7 — Âile efradınıza ikram ediniz. Yediğinizden yediriniz. Onlara el kaldırmayınız. Onlara Allah korkusu veriniz. (Taberânî).

لاَ إِيمَانَ لِمَنْ لاَ أَمَانَةَ لَهُ وَلاَ صَلاَةَ لِمَنْ لاَ طُهُورَ لَهُ وَلاَ دِينَ لِمَنْ لاَ صَلاَةَ لَهُ إِنَّمَا مَوْضِعُ الصَّلاَةِ مِنَ الدِّينِ كَمَوْضِعِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ.

— Emânete riâyet etmeyenin imânı yoktur. Temiz olmayanın namazı kabul olmaz. NAMAZI olmaya-

nın dini yoktur. Dinde NAMAZ'ın yeri (değeri), vücutta baş'ın yeri (değeri) gibidir. (Taberânî).

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs anlatır:

— Bir ara, göz hastalığına tutulmuştum. Bana, «seni tedavi ederiz. Bir kaç gün namazı terkedersin!» dediler. Ben, «hayır!» dedim. Çünkü Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Kim namazı terkederse kendisine öfkelenmiş bir halde Allah'a kavuşur. (Bezzâr).

Allah ondan râzı olsun, Ebû Naim der ki:

— Kim kasden NAMAZI terkederse Allah onun ismini cehennemlikler arasında Cehennemin kapısına yazar.

— Kim NAMAZI terkederse âile efradına ve malına eksiklik getirir. (Taberânî, Beyhâkî).

— Allah İslâmiyette dört şeyi farz kıldı. Kim bu dörtten üç tanesini edâ etse ona hiç bir faydası dokunmaz. Hattâ hepsini de yapmadıkça. NAMAZ, zekât, Ramazan orucu ve Hacc. (Muvatta').

Şânı yüce olan Allah buyurdu ki:

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ اَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا.

— Sonra, arkalarından öyle kötü bir nesil geldi ki, NAMAZI TERKETTİLER, şehvetlerine uydular. İşte bunlar da sapıklıklarının cezâsına uğrayacaklardır. Tevbe ederek îmâna gelenler ve iyi amellerde bulunanlar öyle değil. İşte onlar, cennete girecekler ve hiç bir şeyle haksızlığa uğratılmayacaklar. (Meryem Sûresi, âyet: 59, 60).

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud der ki:

— Âyetteki, «TERKETTİLER» mânâsına olan ke-

lime sırf **«terketmek»** mânâsına değildir. Aynı zamanda **«Te'hir etmek, namazları tam vaktinde kılmamak»** mânâsınadır da!.

Tâbiin'in ileri gelenlerinden Müseyyep Oğlu Said der ki:

Âyette, **«Terketmek»** mânâsına olan kelimenin tefsiri şöyledir:

— Öğle namazını vaktinde kılmayıp ikinde vakti gelinceye kadar geciktirmek. İkindi'yi vaktinde kılmayıp akşam namazının vakti girinceye kadar geciktirmek. Akşam namazını yatsı vaktine kadar, yatsıyı sabah namazının vaktine kadar ve sabah namazını gün doğuncaya kadar geciktirmek! Kim namazlarını böyle geciktirmekte devam eder ve bu hâl üzere ölürse Allah onu «GAYYÂ» ile cezalandırır. GAYYÂ, Cehennemde dibi derin, azabı şiddetli bir vâdidir.

Yine şânı yüce olan Allah buyurdu:

— Ey imân edenler, sizi ne mallarınız ve ne de evlâtlarınız ALLAH'ın ZİKRİ'nden alıkoymasın. Kim bunu yaparsa işte onlar hüsrâna uğrayanların ta kendileridir. (Münafikun Sûresi, âyet: 9).

Müfessirlerden bir topluluk der ki:

— Âyetteki «ALLAH'ın ZİKRİ»nden murat beş vakit namazdır. Kim namaz vaktinde malının satışı, san'atı veya evlâdı ile meşgul olursa, o hüsrâna uğrayanlardan olur. Bunun için peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

أَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلَاتُهُ فَإِنْ صَلُحَتْ فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ وَإِنْ نَقَصَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ.

— Kulun, kıyâmet günü kendisinden ilk sorguya çekileceği amel'i NAMAZ'dır. Eğer namazı tam ve ku-

sursuz çıkarsa kurtulur. Yok, namazı eksik ve kusurlu çıkarsa hüsrana uğrar.

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ.

— **Vay haline o namaz kılanların ki onlar namazlarından gâfildirler.** (Mâûn Sûresi, âyet: 4, 5).

Peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem bu âyetin tefsiri hakkında buyurdular ki:

— **Onlar, namaz vakitlerini geciktirenlerdir.**

İmam Ahmed, Taberâni ve İbni Hıbbân'ın kaydettiklerine göre peygamberimiz bir gün namazdan söz ederek buyurdu ki:

— **Kim namazı doğru-dürüst ve tam olarak edâ ederse o namaz onun için kıyâmet gününde bir nur, bir senet ve bir kurtuluş olur. Kim namazı kılmazsa onun nuru olmaz, senedi ve kurtuluşu olmaz. Kıyâmet günü Karun, Fir'avun, Hâmân ve Ebû İbni Halef ile beraber bulunur.** (Muvatta; Taberânî, İbni Hıbbân).

Bazı âlimler derler ki:

Namazını kılmayan, yukarıdaki kişilerle beraber haşrolunur. Çünkü:

1 — Malı onu meşgul eder, namazını edâ etmezse Karuna benzer ve onunla haşrolunur.

2 — Mülkü meşgul eder ve namazını edâ etmezse Fir'avn'a benzer ve onunla haşrolunur.

3 — Makamı onu meşgul eder ve namazını kılmazsa Hâmân'a benzer ve onunla haşrolunur.

4 — Ticareti meşgul eder ve namazını edâ etmezse, Mekke kâfirlerinin tüccarı Ebû İbni Halef'e benzer ve onunla haşrolunur.

Allah ondan râzı olsun, **Ebû Vakkas oğlu Sa'd** anlatır:

Bir ara, Peygamber aleyhisselâm'a, **«Onlar namazlardan gafildirler»** âyetini sordum. Buyurdu ki:

— **Onlar o kimselerdir ki, namaz vakitlerini geciktirirler.**

— **Kim özürsüz olarak iki ayrı vaktin namazını bir arada kılarsa büyük günahların kapılarından bir kapıya gelmiş olur.** (Hâkim).

— **İkindi namazını geçiren, âile efradını ve malını yitirmiş gibi** (zarar etmiş) **olur.** (Buhâri, Müslim).

— **Bu ikindi namazı sizden öncekilere farz kılındı, fakat edâsını yapamadılar. Bugün sizden kim onu hiç terketmez, hakkıyle edâ ederse ona iki ecir vardır.** (Müslim, Nesâî).

— **Kim ikindi namazını terkederse, ameli bâtıl olur.** (Muvatta' Buhârî, Nesâî).

— **Kim, ikindi namazını güneşin gurubuna kadar geciktirirse sanki âile efradını ve malını yitirmiş gibi zarar etmiş olur.** (Taberânî, Muvatta').

Allah ondan râzı olsun, Cündüp oğlu Semure anlatır:

— Resûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, her gün, sabah namazını kıldıktan sonra yönünü bize doğru çevirerek ashâbına hitaben, **«İçinizde bu gece rüya göreniniz var mı?»** diye sorardı. Görmüş olan bulunursa rüyâsını anlatırdı. Yine günlerden bir gün sabah namazından sonra bize, **«Bu gece rüyâ göreniniz var mı?»** diye sordu. Biz, **«Hayır!»** diye cevap verdik. Resûlüllah, **«Fakat bugün ben rüyâ gördüm.»** dedi ve anlatmağa başladı:

— İki kişi gelerek elimden tuttular. **«Yürü»** dediler. Kendileriyle berâber yürüdüm. Beni engebesiz bir arâziye götürdüler. Orada iki kişiye rasgeldik. Birisi yere çönmüş bir vaziyetteydi. Diğeri de ayakta duru-

yordu. Bunun elinde iri ve sert bir kaya parçası vardı. Bu kayayı, önünde çönmekte olanın kafasına olanca hızıyla indirerek onun kafasını yarıyor, sonra da yuvarlanan kayanın peşinden giderek alıp geliyordu. Fakat adamın yarılan kafası eski hâline gelmeden geri dönmüyordu. Döndüğünde aynı hareketi yine yapıyor ve bu işleme böylece devam edip gidiyordu. Ben, beni götürenlere, **«Sübhânellah bu da ne?»** dedim. Bana, **«yürü!»** dediler. Onlarla beraber yürüdüm. Biraz gidince bir adama rastgeldik. Başını yaslayıp yatmıştı. Başka birisi de onun yanında ayakta duruyordu. Elinde demirden kancalar vardı. Bu kancaları yerdekinin ağzının bir yanından takıyor, tâ başının geri tarafına kadar ovurdunu yırtıyordu. Bir tarafını bitirince diğer tarafına geçiyor, aynı hareketi o yanına da yapıyordu. Bir tarafını yırtarken diğer tarafı eski hâline geliyor, bu sefer o, o tarafına geçerek aynı işleme devam edip gidiyordu. Ben, beni götürenlere **«Sübhânellah, bu da ne?»** diye sordum. Bana, **«Yürü!»** dediler. Yürüdüm. Biraz gidince bir bina ile karşılaştık. Bu binanın üst tarafı bir fırın ağzı gibi dar idi. Alt tarafı da genişti. İçine şöyle bir göz attım. Bir de ne göreyim, orası çıplak erkek ve kadınlarla dolu. Altlarından da kendilerine doğru bir yalın (ateş alevi) geliyor. Alev vurduğu zaman, neredeyse dışarıya fırlayacak şekilde yükseliyorlar, alev çekilince yine içine dönüyorlar. Alev tekrar aşağıdan yukarı doğru hücum ettiği zaman hep birden bağrışıyorlardı. Ve, bu işlem böylece devam edip gidiyordu. Ben bunu görünce, **«Sübhânellah, bunlar da kim?»** dedim. Beni götürenler, **«Yürü!»** dediler.. Beraberce yürüdük. Geniş bir nehre geldik. Bu nehrin kan kırmızısı suyu vardı. İçinde bir adam yüzmekteydi. Nehrin kenarında da başka bir adam durmaktaydı ve yanına birçok taş toplayıp yığmıştı. Zaman zaman,

nehirde yüzmekte olan, bunun yanına yaklaşıyor, o da onun ağzına bir taş atıyordu. Ben yine, **«Sübhânellah bu da ne?»** **dedim.** Beni götürenler **«Yürü!»** dediler. Yürüdük. Biraz sonra bir adama rasgeldik. Bir de ne göreyim, onun etrafında büyük bir ateş kütlesi vardı. O, bu ateş kütlesini silkeliyor ve etrafında dönüyordu. Ben, beni götürenlere, **«Sübhânellah, bu da ne?»** dedim. Bana, **«yürü!»** dediler.Yürüdük. Bir bahçeye geldik. Orada baharın her türlü nuru mevcuttu. Bahçenin ortasında da uzun boylu bir adam vardı. Bu adamın etrafını sayısız denilebilecek çoklukta çocuklar doldurmuştu. Ben bu manzarayı görünce **«Sübhânellah, bu da ne?»** dedim. Bana, **«yürü!»** dediler. Beraberce yürüdük. Nihayet bir ulu ağaca geldik. Öyle bir ulu ağaç ki, ben ondan daha büyük ve daha güzel bir ağaç aslâ görmedim. O ağaca çıktık. Bir şehre vardık ki burası, bir tuğla altın, bir tuğla gümüş kullanılarak yapılmış. Şehrin kapısının açılmasını talep ettik. Açıldı. Oradan içeri girdik. Beni ondan çıkardılar, daha güzel ve daha üstün bir eve soktular. Bir ara gözüm yukarıya dikilivermişti. Bir de ne göreyim, beyaz bir köşk. Sanki bir beyaz bulut. Bu sırada bana, **«İşte senin mekânın odur!»** dediler. Ben, **«Girmeyecek miyim?»** diye sordum. **«Şimdi hayır. Fakat ileride gireceksin!»** dediler. Daha sonra da ben dedim ki:

— Ben bu gece bir takım acayip şeyler gördüm. Acaba nedir bu gördüklerim?

Dediler:

— Taşla başının yarılmakta olduğunu gördüğün ilk adam, önce Kur'ân'a sarıldığı halde sonradan onu bir kenara iten, onun esaslarına riâyet etmeyen ve beş vakit farz namazı kılmayan kişidir. Kafasının arka tarafına kadar avurtlarının yırtılmakta olduğunu gördüğün şahıs, sabahtan akşama kadar bir sürü yalan

söyleyen ve bu yalanları âfâkı kaplayan kişidir. Fırına benzer evlerdeki gördüklerin, zina eden erkek ve kadınlardır. Suyu kan rengindeki nehirde yüzmekte olduğunu gördüğün şahıs, faiz yeyici kişidir. Ateşin etrafında dolaşmakta olduğunu gördüğün kişi, Cehennem bekçibaşısıdır. Bahçede gördüğün uzun boylu adam İbrahim aleyhisselâmdır. Etrafındaki çocuklar da fıtrat-ı İslâm üzere doğmuş olan çocuklardır. İlk girdiğin ev, umum mü'minlerin evidir. Diğer ev de şehidlerin evidir. Ben Cebrâil'im. Bu da Mikâil...

Bu sırada sahâbeden birisi sordu:

— Peki, İslâm fıtratı üzere doğmuş olan çocuklar İbrahim aleyhisselâmın etrafındalar. Ya putperestlerin çocukları?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Putperestlerin çocukları da İbrâhim aleyhisselâmın yanında olacaklar.... (Buhârî).

Bu hadisin devamı olarak Bezzâr'da şu parça vardır:

— Sonra peygamberimiz bir kısım kişilere rasgeldi. Başlarına taşlarla vurulup, parçalanıyor, sonra da eski hâline dönüyordu. Peygamberimizin sorusuna şu cevap verildi:

— Onlar, kafalarına namaz ağır gelen kişilerdir.

Kudsî Hadis:

— (Allah buyurdu): **Senin ümmetine** (ey Muhammed,) **beş vakit namazı farz kıldım ve va'dettim ki, kim bu beş vakti, vakti vaktiyle tam olarak edâ ederse onu cennete koyacağım. Kim bu beş vakti edâ etmezse ona hiç bir va'dim, hiç bir teminatım yoktur.** (İbni Mâce).

— Kim, üzerine namazın hak ve vâcip olduğunu bilir ve kusursuz olarak edâ ederse cennete girer. (Muvatta').

— Kıyâmet günü kişinin hesaba çekileceği ilk ameli NAMAZ'dır. Eğer bunun hesabı tam ve kusursuz olursa kurtulur. Yok, eğer namazın hesabı eksik ve kusurlu ise hüsrâna uğrar. Farz olan namazlarından eksik ve kusurlu bulunduğu takdirde şânı yüce olan Allah buyurur:

— Bakın bakalım, kulumun nâfile ibâdetleri var mı? Varsa onlarla telâfi edilsin. Namaz meselesi böylece halledildikten sonra da aynı usûl üzere diğer amellerine geçilir. (Tirmizi, Nesâî, İbni Mâce).

— Kıyâmet günü kişinin ilk sorguya çekileceği şey NAMAZ'dır. İnsanlar arasında ilk hüküm ise «cana kıymalar» husûsundadır. (Nesâî).

— Kıyâmet günü kişinin ilk hesaba çekileceği amel NAMAZI'dır. Eğer namazı tam olarak îfâ etmiş ise tam olarak yazılır. Eğer tam olarak edâ etmemiş ise Allah meleklerine der ki:

— Bakın! Kulumun nâfile ibâdetlerini bulabilecek misiniz. Eğer varsa onunla tamamlarlar. Sonra zekâta geçerler. Daha sonra sıradan bütün amellere aynı muâmele yapılır. (Muvatta, Ebû Dâvud, Nesâî, İbni Mâce, Hâkim).

— Kulun, kıyâmet günü amellerinden ilk sorulacağı NAMAZ'dır. Allah, durumu bildiği halde meleklere der ki:

— Kulumun NAMAZI'na bakın. Tamam olarak ifâ etmiş mi, yoksa eksik mi? Eğer tam ise tam olarak yazılır. Eksik ise Allah buyurur:

— Bakın, kulumun nâfile ibâdeti var mı? Eğer varsa bu nafilelerle farzlarını tamamlayın. Bundan sonra diğer amelleri için de aynı muâmele tatbik edilir. (Muvatta' Ebû Dâvûd, Nesâi, Hâkim).

Peygamberimiz aleyhisselâm anlatır:

Bir ara Cebrâil aleyhisselâm Allah tarafından bana geldi. Dedi ki:

— Ey Muhammed, Allah buyuruyor ki: «Ümmetine BEŞ VAKİT NAMAZI» farz kıldım. Kim, güzel abdestle onları vaktinde rükûları ve secdeleri ile îfâ ederse vadediyorum, o namazlar yüzünden onu cennete koyacağım. Kim namazları eksik ve kusurlu olarak bana gelirse ona hiç bir va'dim, hiç bir teminatım yok. Dilersem azap ederim, dilersem affederim.

— Namaz'ın mizânı vardır. Hakkıyle îfâ eden hakkıyle ecrini alır. (Beyhakî).

Deylemî der ki:

— Namaz şeytanın yüzünü karartır, sadaka belini kırar. Allah için sevişmek ve ilme dost olmak onun ok'unu kırar. İşte bunları yaparsanız, o, sizden, —güneşin doğduğu yerden uzaklaşması gibi— uzaklaşır.

Tirmizî, İbni Hıbbân ve Hâkim kaydeder:

اِتَّقُوا اللهَ وَصَلُّوا خَمْسَكُمْ وَصُومُوا شَهْرَكُمْ وَاَدُّوا زَكَاةَ اَمْوَالِكُمْ
وَاَطِيعُوا ذَوِى اَمْرِكُمْ تَدْخُلُوا جَنَّةَ رَبِّكُمْ.

— Allah'dan korkun. Beş vakit NAMAZ'ı kılın. Ramazan orucunu tutun. Malınızın zekâtını verin. Âmirlerinize itâat edin (Bunları yaparsanız) **Rabbınızın cennetine girersiniz.**

Buhârî, Müslim, İmam Ahmed, Ebû Dâvud ve Nesâî kaydeder:

Bence amellerin en güzeli, VAKTİNDE KILINAN NAMAZ, sonra anaya-babaya iyilik, sonra da Allah yolunda cihad'dır.

Allah ondan râzı olsun, İbni Ömer anlatır:

— **Peygamberimize bir adam geldi ve, «Ey Allah'ın Resûlü, İslâmiyette Allah'ın indinde hangi amel daha sevimlidir?» dedi. Resûlüllah ona cevaben buyurdular ki:**

— **Vaktinde kılınan NAMAZ!... Kim NAMAZI terkederse onun dini yoktur, NAMAZ dinin direğidir.** (Beyhaki).

— İşte bunun için Hz. Ömer'e su-ikasd yapıldığı zaman kendisine:

— NAMAZ!... Ey müminlerin halifesi dendi. O da:

— Ne güzel şey NAMAZ! NAMAZI edâ etmeyenin İslâmiyette nasibi yoktur, dedi. Ve, yarasından kanlar aka aka NAMAZI tamamladı.

Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— **Kişi, namazını ilk vaktinde kıldığı zaman o NAMAZ Gök'e çıkar. Onun bir nûru vardır. Bu NAMAZ Arş'a yükselir ve orada kıyâmete kadar sahibi için istiğfâr eder, der ki:**

— **Nasıl, sen beni zamanında ifâ edip korudu isen, Allah da öylece seni korusun! Eğer kişi namazı geciktirerek kılarsa, o namaz göğe çıkar. Kendisinde bir zulmet vardır. Semâ'nın sonuna varır varmaz eski ve çürük elbise gibi telef olur. Bununla sâhibinin yüzüne vurulur.** (Zehebî).

Ebû Dâvûd'un kaydettiği bir hadise göre peygamberimiz, **«Allah üç kişinin ibâdetini kabul etmez»** buyurdu ve, **«Vakti geçtikten sonra namaz kılanı»**da bunlar arasında zikretti.

Yine rivâyet edilen bir hadiste buyruldu ki:

Kim beş vakit namazı tam ve kusursuz olarak kılarsa Allah ona beş hasletle ikram eder:

1 — Ondan geçim sıkıntısını kaldırır.

2 — Kabir azâbını kaldırır.

3 — Kitabını sağından verir.

4 — Sırat'dan çabuk ve korkusuz geçirir.

5 — Sorgusuz-sualsiz cennete koyar.

Kim de namazı hor görür edâ etmezse onu da onbeş şeyle cezalandırır. Bunların beşi dünyada, üçü ölüm anında, üçü kabirde, üçü de kabirden kalkarken görülür.

Dünyada görülenler:

1 — Ömrünün bereketi kaldırılır.

2 — Yüzünden sâlihler sîmâsı kaldırılır.

3 — Allah, işlediği hiç bir amelin ecrini vermez.

4 — Duâsı kabul olmaz.

5 — Sâlihlerin duâsı gibi duâ nasibi olmaz.

Ölüm anında maruz kalacakları:

1 — Zelil olarak ölür.

2 — Aç olarak ölür.

3 — Susuz olarak ölür. Öyle ki, bütün dünya denizlerinin suyu içirilse kanmaz.

Kabirde mâruz kalacağı musibetler:

1 — Kabir kendisine dar gelir. Öyle ki, kaburga kemikleri sıkışır.

2 — Kabrinde ateş yakılır. Bu ateşin közleri taş (köz taşı) hâline döner.

3 — Kabrinde, ismi «ŞUCÂ» olan zorlu bir yılan musallat edilir. Bu yılanın gözleri ateşten, tırnakları demirdendir. Her tırnağının uzunluğu bir günlük mesâfe kadardır. Ölü ile konuşur der ki:

— Ben «ZORLU ŞUCÂ»yım. (sesi korkunç bir şimşek sesi gibidir) Der ki:

— Rabbım bana, kılmadığın sabah namazının cezâsı olarak, güneş doğuncaya kadar sana vurmamı emretti. Kılmadığın öğle namazının cezâsı olarak öğleden ikindiye kadar, ikindi namazının cezası olarak ikindiden akşama kadar, akşam namazının cezâsı olarak akşamdan yatsıya kadar ve yatsı namazının cezası ola-

rak yatsıdan sabah vaktine kadar vurmamı emretti. Her ne zaman bir vuruş vurduğunda onu yetmiş arşın yerin dibine sokar. Bu azap kıyâmete kadar böylece devam eder.

Kabirden çıkarken mâruz kalacağı musibet ve sıkıntılar:

1 — Hesabı zor olur,

2 — Allah kendisine öfkelenir.

3 — Cehenneme girer.

Diğer bir rivâyete göre, NAMAZI HAKİR GÖREN ve onu edâ etmeyen kişi kıyâmet günü alnında üç satır yazı olarak gelir.

Birinci satırda şöyle yazılıdır:

— Ey Allah'ın hakkını zayi eden!

İkinci satırda şu yazı vardır:

— Ey, Allah'ın öfkesine uğrayan!

Üçüncü satırda ise şöyle yazılıdır:

— Sen dünyada nasıl Allah'ın hakkını zayi ettin isen bugün de onun rahmetinden mahrumsun!

Hadiste zikredilen adet onbeşi bulmadı. Ondört oldu. İhtimal hâdisi rivâyet eden, birisini unutmuştur.

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs anlatır:

— Kıyâmet günü olunca bir adam getirilir. Allahın huzûrunda durdurulur. Allah, onu cehenneme atmalarını emreder. O kişi sorar:

— Niçin yâ Rabb?

Allah buyurur:

— NAMAZI tehir ettiğin için!

Rivâyete göre peygamberimiz bir gün ashâbına şöyle dedi:

— Allahım, bizi ŞAKİ ve MAHRUM olarak çağırma! diye duâ ediniz. Resûlullah, sonra «Biliyor musunuz, ŞAKİ MAHRUM kimdir?» dedi. Sahâbe, «Kimdir o, ey Allahın Resûlü?» dediler.

Resûl aleyhisselâm buyurdular ki:

— NAMAZI TERK EDEN!

CEHENNEM ve CEHENNEM AZABI

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

— **Onun** (cehennemin) **yedi kapısı, her kapısının da onlara ayrılmış birer NASİBİ vardır.** (Hıcr Sûresi, âyet: 44).

Burada NASİB'den murat zümrelerdir.

Allah rahmet eylesin, İbni Cüreyh der ki:

— Cehennemin yedi derekesi (kat) vardır. Bunlar Cehennem, Lezzâ, Hutâme, Seîr, Sekar, Cahîm ve Hâviyedir. Bunların en üst derekesi (cehennem), ehl-i tevhid içindir. Üstten ikincisi (Lezzâ), Yahudiler içindir. Bundan sonra sıra ile Hutame, Hıristiyanlar için; seir, yıldıza tapanlar için; Sekar, Mecûsîler için; Cahim, putperestler için ve Hâviye münafıklar içindir. Cehennem en üst tabakadır.

Âyetin tefsiri şöyledir:

— Allah, şeytana ve hevây-i nefsine uyanları yedi guruba ayırır. Her bir gurubu cehennemin bir derekesine sokar.

Böyle, insanların ayrı gruplara ayrılmasının sebebi şudur:

— Küfür ve ma'siyetler derecelerine göre muhteliftir. İşte küfrün ve ma'siyetin dereceleri bulunduğu gibi bunların cehennemdeki dereceleri de muhteliftir.

Cehennemin yedi kapısının; insanın göz, kulak,

dil, mide, tenâsül uzvu, el ve ayaktan ibâret yedi azasına karşılık olduğu da söylenir. Çünkü bütün masiyetler bu yedi azadan zuhur etmektedir.

Allah onun yüzünü şereflendirsin, Hz. Ali şöyle der:

— Cehennemin katları yedidir. Bunlar üst üstedir... Birincisi doldurulur, sonra ikincisi, sonra üçüncücü...

Allah ondan râzı olsun, İbni Ömer'in rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyururlar:

— **Cehennemin yedi kapısı vardır. Bunlardan biri ümmetime kılıç çekenler içindir.** (Tirmizî, Buhârî).

Taberâni Evsat'da kaydeder:

Bir gün Cebrâil aleyhisselâm, daha önce geldiği mûtad zamanın hâricinde peygamberimize gelmişti Peygamberimiz ayağa kalktı ve:

— Ey Cebrâil, dedi, bana n'oluyor, seni rengi değişmiş olarak görüyorum!

Cebrâil aleyhisselâm cevap verdi:

— Allah cehennem körüklerine emretmeseydi, gelmezdim.

Bunun üzerine, Resûl aleyhisselâm: «Ey Cebrâil, bana Cehennemi anlatır mısın?» dedi. Cebrâil aleyhisselâm anlattı:

— Allah Cehenneme emretti. Cehennem bin sene yakıldı. Öyle ki, ateşi bembeyaz hâle geldi. Sonra gene emretti, bin sene daha yakıldı, kıpkırmızı oldu. Sonra bir daha emretti, bir bin sene daha yakıldı. Kapkara oldu. O şimdi zifirî karanlıktır. Öyle ki, kıvılcımları ışık saçmaz, alevleri de asla sönmez. Seni peygamber olarak gönderene yeminle söylerim ki, cehennemden bir iğne deliği kadar yer açılsa muhakkak bütün yeryüzündekiler ölürdü. Seni HAK-PEYGAMBER olarak gönderene yeminle söylerim ki, eğer cehennem

bekçilerinden bir tanesi dünyadakilere görünseydi, bütün yeryüzündekiler onun çirkin suratı ve pis kokusu yüzünden ölürlerdi. Seni HAK-PEYGAMBER olarak gönderene yeminle söylerim ki, eğer cehennem ehlinin bağlandığı zincirlerden bir tanesi —ki Allah kitabı Kur'an'da bunları anlatmıştır— dünya dağları üzerine konsaydı muhakkak onları yerin dibine çökertirdi. Dağlar onların ağırlığına aslâ mukavemet edemezlerdi.

Burada peygamberimiz dedi ki:

— Yeter ey Cebrâil! Şimdi kalbim parçalanacak, öleceğim!

Peygamberimiz Cebrâil aleyhisselâma baktı. O ağlıyordu. Dedi:

— Ağlıyor musun, ey Cebrâil? Halbuki sen Allah'ın katında yüce bir mertebedesin.

Cebrâil aleyhisselâm cevap verdi:

— Benim neyim var ki, ben ağlamayayım! Ağlamağa ben daha çok lâyıkım. Allahın ilminde, bulunduğum şu haldekinden başka türlü olabilirim. İblisin dûçâr olduğu âkıbete dûçâr olup olmayacağımı bilmiyorum. Ki, o, melekler zümresindendi. Hârut ve Mârût'un dûçâr olduğu musibete dûçâr olup olmayacağımı bilmiyorum.

Bu sırada Resûl aleyhisselâm ağladı, Cebrâil aleyhisselâm da ağladı. Öyle ki, bu ağlayışları sürüp gidiyordu. Bu arada bir ses işitildi:

— Ey Cebrâil, ey Muhammed! Allah sizi günah işlemekten masun tuttu!..

Bu ses üzerine Cebrâil aleyhisselâm kaybolup gitti. Peygamberimiz de oradan çıktı. Ensardan bir topluluğa rasgeldi. Gülüp oynaşıyorlardı. Peygamber aleyhisselâm:

— Gülüyor musunuz? Arkanızda cehennem var! dedi. Ve ilâve etti:

— Eğer benim bildiğimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız; yiyip-içtiğinizi sindiremezdiniz. Dağlara çıkar Allah'a yakarırdınız. Bu sırada bir ses işitildi:

— Ey Muhammed, kullarımı yeislendirme! Ben seni müjdeci olarak gönderdim. Zorlaştırıcı olarak göndermedim!

Bunun üzerine peygamberimiz —aleyhisselâm— buyurdular ki:

— Doğruya sarılınız, ifrât ve tefritten sakınınız.

Bir defasında Resûl aleyhisselâm, Cebrâile dedi ki:

— Bana n'oluyor ki Mikâili hiç güler görmüyorum?

Cebrâil aleyhisselâmı cevap verdi:

— O, cehennem yaratılalı beri aslâ gülmedi! (Muvatta').

— Kıyâmet günü cehennem yetmiş bin yularla getirilir. Her yuları yetmiş bin melek tutarak çekerler. (Müslim).

Şânı yüce olan Allah, Cennet ve cehennemi yarattığı zaman Cebrâil aleyhisselâm'ı cennete gönderdi ve:

— Cenneti ve cennet ehli için hazırladıklarımı gör! dedi.

Cebrâil aleyhisselâm geldi, cennete ve cennet ehli için hazırlananlara baktı ve geri dönerek:

— İzzetin hakkı için, onu işiten her kimse oraya girer! dedi. Allah, cennete emir verdi. Cennet, kişinin nefsinin hoşlanmayacağı şeylerle çevrelendi. Sonra Allah Cebrâil aleyhisselâmı'a:

— Tekrar git. Cennet ehli için hazırladıklarımı gör! dedi.

Cebrâil aleyhisselâm gitti. Gördü ki cennet, nefsin hoşlanmayacağı şeylerle çevrelenmiş. Geri geldi ve:

— İzzetin hakkı için oraya kimsenin girmemesinden endişelendim! dedi.

Sonra, şânı yüce olan Allah, Cebrâil'e buyurdu:

— Cehenneme git. Onu ve orada cehennem ehli için hazırladıklarımı gör!

Cebrâil aleyhisselâm gitti. Cehennemi gördü. Baktı ki cehennem dalga dalga alevlerle yanıyor. Geri döndü ve:

— İzzetin hakkı için, onu işiten hiç bir kimse yoktur ki oraya girsin! dedi.

Şânı yüce olan Allah cehenneme emretti. O, şehevât ile çevrelendi sonra, Cebrâile:

— Tekrar git! dedi.

Cebrâil aleyhisselâm gitti. Gördü, döndü ve:

— İzzetin hakkı için, hiçbir kimse kalmamak üzere oraya girmelerinden korktum! dedi. (*) (Ebû Dâvud, Nesâî, Tirmizî).

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs, «Çünkü o ateş öyle kıvılcım atar ki her biri sanki bir saraydır!» (Mürselât Sûresi, âyet: 32) meâlindeki âyetin tefsiri hakkında der ki:

(*) Başka bir hadis şu meâldedir:

— Cennet, zahmetli ve güç şeylerle; cehennem ise nefsin ahlâkî olmayan hareketleri ile örtülmüştür.

Bir hadis daha:

— Cennet yolu sarp ve yokuştur, cehennem yolu ise düzdür.

Bu hadisler bize bır nevi yukarıdaki hadisi tefsir etmektedir. Cebrâil aleyhisselâm, önce cennetin güzelliklerini görüyor ve bu güzelliklere kavuşmak için herkesin cennete girmeğe vesile olacak amelleri işleyeceğini düşünerek, «Oraya herkes girer!» diyor. Fakat cennete girmeğe vesile olan şeyler, nefsin hoşlanmadığı amellerdir. Kişi de umûmiyetle nefsine mağlup olur, ona itâat eder. Ve böylece cennete girmeğe vesile olan amelleri hemen hemen hiç bir kişi işleyemez. İşte bu durum kendisine gösterilince; Cebrâil aleyhisselâm:

— Ben ağaç gibi demiyorum.. (Bu kıvılcımlar) «kaleler ve şehirler» gibi diyorum. (Beyhâkî).

— **VEYL, cehennemde bir VÂDÎ'dir. Kâfir orada dibine varmadan kırk sene düşer.** (Muvatta', İbni Mâce, İbni Hıbbân, Hâkim).

— **VEYL, iki dağ arasında bir VÂDÎ'dir. Kâfir dibine varmadan bu vâdîde yetmiş sene düşer.** (Tirmizi).

Bir ara, Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle buyurdu

— **«HÜZÜN KUYUSU»ndan Allah'a sığınınız!**

Sahâbîler sordular:

— **Ey Allahın Resûlü, hüzün kuyusu nedir?**

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— **Cehennemde bir VÂDÎ** (dere)**dir. Cehennem günde dörtyüz defa onun korkusundan Allaha sığınır!...**

Sahâbîler dediler:

— **Ey Allahın Resûlü, oraya kimler girecek?**

Resûl aleyhisselâm buyurdular ki:

— **Amelleri ile mürâilik yapan KURRA** (Kur'an okuyucu)**lar için hazırlandı. Allah'ın en çok öfkelendiği kişiler, zâlim devlet adamlarının ziyâretine giden** (onları tasvib eden) **KURRÂ'dır.** (İbni Mâce).

— **Cehennemde bir VÂDÎ vardır. Cehennem her gün bu vâdinin korkusundan dörtyüz defa Allah'a ilti-**

— Oraya kimsenin girmemesinden endişelendim! diyor. Tersine cehennemlik olmağa sebep olan şeyler de nefsin hoşlandığı fiillerdir. Fakat cehennemin alev alev yandığını gören Cebrâil, hiç kimsenin kendisini bu azaba atmayacağını düşünerek:

— Onu duyan hiç bir kimse oraya girmez! diyor. Yani «hiç bir kimse oraya girmeğe sebep olacak şeyleri işlemez!» demek istiyor. Cehennemi, nefsin hevâî arzuları ile çevrili görünce ise, «Hiç bir kimse kalmamak üzere oraya girmesinden korktum!» diyor. Çünkü insanlar hemen hemen istisnasız nefsânî arzularının esiridirler.

— Mütercim —

ca eder. Bu vâdî, Ümmet-i Muhammed'in MÜRÂİLERİ için hazırlanmıştır. (Taberânî).

— Cehennemde yetmiş bin vâdî vardır. Her vâdînin yetmişbin kolu vardır. Her kolda yetmişbin ev vardır. Her evin yetmişbin odası vardır. Her odada yetmişbin kuyu vardır. Her kuyuda yetmişbin zorlu yılan vardır. Her yılanın ağzının kıyısında yetmişbin akrep vardır. Hiçbir kâfir, hiç bir münafık buraya düşmekten geri kalmaz. (Buhâri târihi).

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer şöyle derdi:

— Cehennemi çok anınız. Çünkü muhakkak onun harâreti şiddetli, dibi derindir. Topuzları ise demirdendir.

— Eğer bir taş cehenneme (cehennemdeki vâdiye) atılsa dibine yetmiş senede düşer. (Beyhakî).

Bir ara biz, peygamber sallallâhü aleyhi ve sellem ile beraberdik. Ağır bir şeyin yere düştüğü zaman çıkardığı sese benzer bir ses işittik. Allah Resûlü, «Biliyor musunuz, bu nedir?» diye sordu. Biz, «Allah ve Resûlü bilir!» dedik. Buyurdular ki:

— Bu, bir taşdır. Allah onu cehenneme göndermişti. Yetmiş senedir düşmekteydi. Ancak şimdi dibine varabildi. (Müslim).

Allah ondan râzı olsun, Ebû Said Hudrî anlatır:

Bir ara Resûl aleyhisselâm bir ses işitti. Bu ses kendisini korkuttu. O sırada Cebrâil aleyhisselâm geldi. Allah Resûlü, «Nedir bu ses, ey Cebrâil?» diye sordu.

Cebrâil aleyhisselâm dedi ki:

— Bu, yetmiş senedir cehennemin dibine düşmekte olan bir taşın sesidir. Ancak şimdi cehennemin dibine varmıştır. Allah onun sesini sana işittirmek istedi. (Taberânî).

— Cehennemde deve boynu gibi yılanlar vardır.

Biri soktuğu zaman acısı yetmiş sene duyulur. Gene cehennemde katır gibi akrepler vardır. Biri soksa acısı kırk sene duyulur. (Taberânî).

— Peygamberimiz, «Onlar susuzluktan feryat edip imdat istedikçe kaynamış ve yoğun bir sıvıya benzeyen, yüzleri kavuran bir su ile sulanacaklardır! (Kehf Sûresi, âyet: 29) meâlindeki âyet hakkında buyurur ki:

— (İçirilecek bu su) zeytinyağının posası gibidir. Ağzına yaklaştırıldığı zaman avurtları onun içine düşer. (Tirmizî).

— Onların başlarına yakıcı kaynar su dökülür. Bütün vücud hücrelerine sirâyet eder. Ayaklarına kadar onu çürütür. Sonra eski hâline döndürülür. (Tirmizî).

Bu kaynar su, Allahın şu âyetinde de zikredilmektedir:

— Hiç bunlar, o ateşte ebedî kalan ve bağırsaklarını parça parça eden kaynar bir sudan içirilen kimseler gibi midir? (Muhammed Sûresi, âyet: 15).

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, Resûlullah, «Onun önünde de cehennem vardır. Ona orada irinli sudan içirilecektir. Öyle ki, o bunu zoraki içmeğe çalışacak, bir türlü boğazından geçiremeyecek, her yandan kendisine ölüm gelecek, halbuki ölemeyecek de» (İbrahim Sûresi, âyet: 16, 17) meâlindeki âyet hakkında buyurdular ki:

— İçmek üzere ona ağzını yaklaştırır, fakat tiksinir. Yaklaşınca yüzü kavrulur. Başının derisi dökülür. İçtiği zaman mak'adından çıkıncaya kadar bağırsakları parçalanır. Allah buyurdu: «Hiç bunlar, o ateşte ebedî kalan ve bağırsaklarını parça parça eden

kaynar bir sudan içirilen kimseler gibi midir?» (Muhammed Sûresi, âyet: 15). **«Onlar susuzluktan feryât edip imdât istedikçe kaynamış ve yoğun bir sıvıya benzeyen, yüzleri kavuran bir su ile sulanacaklardır. O, ne fenâ bir içecektir.»** (Kehf Sûresi, âyet: 29). (Muvatta', Tirmizi, Hâkim).

— **Eğer cehennem irininden bir kova dünyaya dökülse bütün dünyayı kokutur.** (Muvatta', Hâkim).

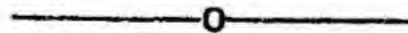
Buradaki irinden maksat, **«İşte o azabı, evet onu tatsınlar ki bu, kaynar su ve irindir!»** (Sâd Sûresi, âyet: 57) **«Sâde bir kaynar su, bir de irin içeceklerdir»** (Neb'e Sûresi, âyet: 25) âyetlerindeki irindir.

— **Bir ara, peygamberimiz, «Ey îmân edenler, Allah'dan nasıl korkmak lâzımsa öylece korkun. Sakın siz,** (müslümanlar olmaktan başka) **bir sıfatla can vermeyin!»** (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 102) meâlindeki âyeti okudu ve buyurdu ki:

— **Eğer ZEKKUM'dan bir parça yeryüzüne düşse dünyadakilerin bütün yiyeceklerini ifsâd ve murdar eder. Ya bir de yiyeceği bu olursa o kimsenin hâli nice olur?.** (Tirmizi).

— **Kâfirin dili bir iki fersah uzatılır, insanlar onun üzerine basarlar.** (Taberânî, Tirmizî).

— **Cehennem ehli, cehennemde büyütülür. Öyle ki, onlardan birinin kulak memesi ile boynu arasındaki mesâfe yediyüz senelik mesâfe kadardır. Derisinin kalınlığı yetmiş arşındır. Ön dişinin biri Uhud dağı kadardır.** (Beyhakî).

GÜNAHTAN KORKMANIN FAZİLETİ

Bil ki, günahlardan kaçındırıcı en büyük âmil, şüphesiz, Allah KORKUSU; O'nun intikam ve satvetinden HAŞYET; azabından, öfkesinden ve sertliğinden ÇEKİNMEK'tir. **Allah'ın emrine muhâlefet edenler, kendilerine bir belâ veya acıklı bir azap isâbet etmesinden korksunlar!**

Bir ara, Peygamber aleyhisselâm, ölmek üzere bulunan bir gencin yanına gitmişti. Ona, **«Kendini nasıl buluyorsun?»** diye sordu. Genç, **«Allah'a güveniyorum, ey Allah'ın Resûlü ve günahlarımdan korkuyorum!»** dedi. Peygamberimiz, **«bir kulun böyle istikrarlı kalbinde iki şey içtimâ etmez, muhakkak Allah ona umduğunu verir; korktuğundan da emin kılar!»** buyurdu.

Allah rahmet eylesin, Vird oğlu Veheb'in anlattığına göre, Hz. İsâ şöyle derdi:

— Cennet sevgisi ve cehennem korkusu musibetlere sabır ve tahammül gücünü sağlar; kişiyi dünyanın şehevî heveslerinden ve günahlarından uzaklaştırır.

Allah rahmet eylesin, Hasan Basrî de şöyle der:

— Sizden önce öyle insanlar gelip geçti ki, onlardan birisi bütün çakıl taşları adedince altın tasadduk etmiş olsa, nefsindeki günahların çokluğundan dolayı gene de kurtulamama ihtimalinden korkardı.

Bir defasında Peygamber aleyhisselâm, ashâbından bir topluluğa hitâben şunları söyledi:

— **Benim işittiğimi işitiyor musunuz? Gök figan ediyor. Figan etmek hakkıdır da!.. Varlığım kudret elinde bulunana yeminle söylerim ki, göklerde dört parmak genişliğinde hiç bir yer yoktur ki orada Allaha ya secde eden, ya kıyamda veya rükûda olan bir melek bulunmasın. Eğer benim bildiğimi bilseydiniz muhakkak az güler, çok ağlar ve dağlara çıkar, kudretinin azametinden ve intikamının şiddetinden O'na yakarırdınız!**

— **«Sen, önce en yakın hısımlarını korkut!»** (Şuarâ Sûresi, âyet: 214) meâlindeki âyet nâzil olduğu zaman Allah Resûlü buyurdular ki:

— **Ey Kureyşliler! Siz, nefslerinizi Allah'ın azabından kurtarınız. Ben sizi kurtaramam. Ey Abdi Menaf oğulları! Ben sizi kurtaramam. Ey peygamberin amcası Abbas! Ben seni kurtaramam. Ey peygamberin halası Safiyye! Ben seni kurtaramam. Ey Muhammed'in kızı Fâtıma! Malımdan ne istersen vereyim, (fakat) ben seni kurtaramam.** (Buhâri - Müslim).

Allah ondan râzı olsun, bir defasında Hz. Âişe, **«Rablarının huzûruna döneceklerinden yürekleri korku ile çarparak vergilerini verenler!»** (Müminûn Sûresi, âyet: 60) meâlindeki âyeti okuyarak, Resûl aleyhisselâma dedi ki:

— **Ey Allahın Resûlü! O kimse zinâ yapan, hırsızlık eden, şarap içen ve böyle olduğu halde Allah'dan korkan kimse midir?**

Resûlullah ona cevaben buyurdular:

— **Hayır, ey Ebubekir'in kızı. O, namaz kılan, oruç tutan, sadaka veren ve bununla beraber bu ibâdetlerinin kabul olunmamasından korkan kimsedir.**

Bir ara Hasan Basrî'ye dediler ki:

— Ey Ebû Said, bazı kişiler Allah'ın rahmetinden o derece çok bahsediyorlar ki, neredeyse kalblerimiz uçacak. Onların meclislerinde nasıl hareket edelim?

Hasan Basrî şu cevabı verdi:

— Allah'a yeminle söylerim ki, size Allah korkusundan bahsetmek sûretiyle güven veren kişilerle sohbet etmeniz, durmadan Allah'ın rahmetinden bahsedip size güven verenlerle sohbet etmenizden daha hayırlıdır.

Allah her ikisinden de râzı olsun, Hz. Ali'nin torunu Zeynelabidin abdest almağa başladığı ve abdestini bitirdiği anda kendisini bir ürperme alırdı. O'na, bunun sebebi sorulduğunda şu cevabı verirdi:

— Vah size! biliyor musunuz? ben kime kıyam ediyorum ve kime münâcât etmeyi diliyorum?

Allah rahmet eylesin, Ahmed İbni Hanbel şöyle der:

— Allah korkusu, beni, yemekten-içmekten alıkoyuyor. İştahım olmuyor.

Allah'ın Resûlü peygamberimiz aleyhisselâm, tenhâlarda Allah'ın azabını hatırlayıp da işlediği günahlardan dolayı gözyaşları döken kişiyi, kıyâmet günü hiç bir gölgenin bulunmadığı günde, Allah'ın, ARŞ'ında gölgelendirdiği yedi kişi zümresinden saydı.

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs rivâyet eder: **İki göz vardır ki onlara cehennem ateşi değmez. Bunlar:**

1 — Gecelerde Allah korkusundan ağlayan göz,

2 — Allah yolunda, düşmana karşı nöbet tutan gözdür.

Ebû Hüreyre rivâyet eder:

Kıyâmet günü bütün gözler ağlar. Ancak:

1 — Allah'ın haram kıldığı şeylere kapanan göz,

2 — Allah yolunda uyanık duran göz,

3 — Allah korkusu sebebiyle kendisinden sinek başı kadar yaş akan göz ağlamaz!

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyururlar:

— **Allah korkusundan ağlayan kimse cehenneme girmez, tâ ki memeden çıkan süt, memeye girmedikçe!.. Allah yolunda savaşırken çıkan tozlarla cehennem dumanı bir araya gelmez.** (Allah yolunda savaşan cehenneme girmez). (Tirmizi).

Allah her ikisinden de râzı olsun, Abdullah İbni Ömer ve İbni As şöyle derlerdi:

— Allah korkusundan bir damla gözyaşı dökmem bin lira sadaka vermemden daha hayırlıdır.

Abdullah oğlu Avn de şöyle der:

— İşittiğime göre, kişinin, Allah korkusundan akan gözyaşları vücudunun her neresine isabet ederse Allah orayı cehenneme haram kılar.

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimizin göğsünde, ateşte kaynamakta olan bir tencerenin sesine benzer bir ses vardı.

Kindî der ki:

— Allah korkusundan ağlama sonucu çıkan bir damla gözyaşı deryalar kadar cehennem ateşini söndürür.

Allah rahmet eylesin, tâbiînden İbni Semmâk, nefsini azarlar ve şöyle derdi:

— Dört başı mamur müslümanların dediğini dersin, fakat münâfıkların işlediğini işlersin. Bununla beraber cennete girmeye tâlip olursun. Heyhat, heyhat!.. Cennette senin tinetinde olmayan kişiler var. Onların amelleri de bizim işlediğimiz ameller değil!..

Allah rahmet eylesin, Süfyân Sevrî anlatır:

— Bir ara, Câfer Sâdık'a gittim. Dedim ki:

— Ey Allah Resûlünün torunu, bana öğüt ver!

Dedi:

— Ey Süfyân, YALANCI'da insanlık yoktur. HASEDCİ'ye rahat yoktur, ZAYIF'ın dostu yoktur, KÖTÜ HUYLU da ulu kişi olamaz.

Dedim:

— Ey Allah Resûlünün torunu, daha söyle:

Dedi:

— Ey Süfyân, Allah'ın haram kıldığı şeylerden elini çek, ÂBİD olursun. Allah'ın takdirine râzı ol, MÜSLİM olursun. Kimlerin seninle sohbet etmesini seviyorsan sen de onlarla sohbet et, MÜ'MİN olursun. FÂCİR ile sohbet etme, fısk-u fucûrundan sana da bulaşır. (Kişi, dostunun meşrebindedir. Sizden biri kiminle dostluk kurduğuna dikkat etsin!) İşlerinde, Allahdan korkanlarla müşâvere et.

Dedim:

— Ey Allah Resûlünün torunu daha söyle.

Dedi:

— Kim kabilesiz; izzet ve şeref sahibi olmak; kuvvetsiz, heybet sahibi olmak isterse Allah'a isyan etme zelilliğinden çıksın, itâat yoluna girsin.

Dedim:

— Ey Allah Resûlünün torunu daha söyle.

Dedi:

Babam bana üç şeyi öğütledi. Dedi ki:

1 — Ey oğlum, kötü ahlâklılar ile arkadaşlık eden SELÂMET bulamaz.

2 — Kötü yerlere giren itham edilir.

3 — Diline sahip olmayan pişman olur.

Allah rahmet eylesin, İbni Mubârek anlatır:

Bir ara Vird oğlu Vehep'e sordum:

— Allah'a isyan eden kimse ibâdet zevkini bulabilir mi?

Dedi ki:

— Hayır, Allaha isyâna kasdeden kişi ibâdet zevkini bulamaz.

Allah rahmet eylesin İbni Cevzî der ki:

— Allah korkusu, hevâî ve şehevî arzuları mahvedici bir ateştir. O halde Allah korkusunun fazileti, hevâî davranışları yaktığı, ma'siyetlerden sakındırdığı ve itâate teşvik ettiği miktarcadır. Allah korkusu nasıl bir fazilet olmasın ki İFFET, TAKVÂ, NEFS ve KÖTÜ HUYLARLA MÜCÂHEDE ve Allah'a yaklaşmağa vesile olan FAZİLETLİ AMELLER onunla hâsıl olur. Nitekim âyetler ve hadislerden bu husus anlaşılmaktadır:

— **Onun bir nüshasında** (şöyle yazılıydı): **Hidâyet, rahmet o kimselere mahsustur ki, onlar Rablerinden KORKARLAR** (Ârâf Sûresi, âyet: 154).

— **Allah onlardan râzı olmuştur. Onlar da O'ndan râzı olmuşlardır. İşte bu saâdet, Rabbından KORKANLAR'a mahsustur.** (Beyyine Sûresi, âyet: 8).

— **Rabbının huzûrunda durmaktan KORKANLAR için iki cennet vardır.** (Er-Rahman Sûresi, âyet: 46)

— **Öyle ise siz, onlardan KORKMAYIN, benden KORKUN, eğer imân etmiş kişilerseniz.** (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 175).

— **Allah'dan korkacak olan öğüdü kabul eder.** (El-Â'lâ Sûresi, âyet: 10).

— **Kullar içinde yalnız âlimler, Allah'dan** (gereği gibi) **KORKAR** (Fâtır Sûresi, âyet: 28).

İlmin faziletine delâlet eden bütün âyet ve hadisler, Allah korkusunun faziletine de delâlet etmektedir. Çünkü Allah korkusu ilmin meyvesidir.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— Allah korkusundan kulun bedeni ürperdiği zaman, kuruyan ağaçtan yaprakların döküldüğü gibi hatâları dökülür.

Kudsi hadis:

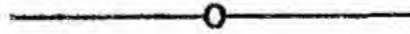
— (Allah buyurdu ki): İzzetim hakkı için söylerim ki kulumda İKİ KORKU'yu cem'etmem, İKİ EMNİYET'i de cemetmem. Dünya'da benden korkmaz, benden emin olursa âhirette onu korkuturum. Dünyada benden korkarsa âhirette onu emin kılarım. (Ahirette korku yoktur).

Allah rahmet eylesin, Ebû Süleyman Dârânî şöyle der:

— Allah korkusu bulunmayan her kalb haraptır.

Şânı yüce olan Allah buyurdu ki:

— Hüsranda olanlardan başkası Allah'ın azâbından emin olamaz. (Ârâf Sûresi, âyet: 99).

TEVBENİN FAZİLETİ

Tevbe (günahlardan dönme)nin fazileti hakkında bir çok âyetler vardır. Şânı yüce olan Allah buyurur:

وَتُوبُوا إِلَى اللهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

— **Hepiniz Allah'a tevbe edin** (günahlardan dönün) **ey mü'minler, ki korktuğunuzdan emin, umduğunuza nâil olasınız.** (Nûr Sûresi, âyet: 31).

— **Onlar ki Allah'ın yanına başka bir ilâh daha katıp tapmazlar. Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar, zinâ etmezler. Kim bunlardan birini işlerse cezâya uğrar. Kıyâmet günü de azabı kat kat olur ve o azabın içinde hor-hakîr ebedî kalır. Meğer ki tevbe edip** (günahlardan dönüp) **iyi amel ve harekette bulunan kimseler ola. İşte Allah bunların kötülüklerini** (günahlarını) **iyiliklere** (sevaplara) **çevirir. Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir. Kim günahlardan tevbe eder** (döner) **güzel amel ve hareketlerde bulunursa muhakkak o, Allah'a tevbesi kabul edilmiş ve Allah'ın rızâsına erişmiş olarak döner.** (Fürkan Sûresi, âyet: 68-71).

Tevbe (günahlardan dönme)nin fazileti mevzuunda hadisler pek çoktur. Bunlardan bazılarını burada kaydedelim:

Allah, bütün gece boyunca, gündüz günah işlemiş olan kulunun tevbe etmesini bekler. Yine, bütün gündüz boyunca da, gece günah işlemiş olan kulunun tevbe etmesini bekler.

Tirmizî kaydeder ve bu hadisin sahih olduğunu söyler:

— Batı tarafında, genişliği kırk senelik veya yetmiş senelik mesafe genişliğinde olan bir kapı vardır. Allah bu kapıyı, gökleri ve yeri yarattığı zaman açmıştır. Güneş oradan doğuncaya kadar onu hiç kapamaz.

— Allah, batıda, tevbe için, genişliği yetmiş yıllık mesafede olan bir kapı yarattı. Güneş onun tarafından doğmadıkça onu kapamaz. (Müslim).

Bu hadiste mevzu bahis olan husus, Allah'ın şu âyetinde zikredilen meseledir:

— Rabbın âyetlerinden biri geldiği gün, daha önceden imân etmiş veya imânında bir hayır kazanmış olmayan hiç bir kimseye, o günkü imânı aslâ fayda vermez. (En'âm Sûresi, âyet: 158).

— Cennetin sekiz kapısı vardır. Yedisi kapalıdır. Bir tanesi tevbe için açıktır. Güneş oradan doğuncaya kadar açık kalır. (Taberânî).

— Hatâ etseniz de bu hatânız Gök'e çıksa sonra tevbe edip bir daha işlemeseniz Allah tevbenizi kabul eder. (İbni Mâce).

— Ömrünün uzayıp Allah'ın kendisine pişmanlık nasip etmesi kişinin saâdeti cümlesindendir. (Hâkim).

— Her insan hatâ eder. Hatâ edenlerin en hayırlısı, tevbe eden (hatadan, günahtan dönen)**lerdir.** (Tirmizî, İbni Mâce).

— Bir kul bir günah işler ve, «Ey Rabbım, ben bir günah işledim. Benim için onu afvet!» derse Allah da, «Kulum, kendisinin, günahları afvedebilen ve gü-

nahkârın cezasını verebilen bir Rabbı bulunduğunu idrâk etti» der ve onu afveder. Aradan Allah'ın dilediği kadar zaman geçer. Sonra kul bir günah daha işler ve, «Ey Rabbım, ben bir günah işledim. Benim için onu afvet!» der. Allah da, «Kulum, kendisinin günahlarını afvedebilen ve günahkârın cezâsını verebilen bir Rabbı bulunduğunu idrak etti» der ve onu afveder. Aradan Allah'ın dilediği kadar bir zaman geçer. Sonra kul bir günah daha işler ve, «Ey Rabbım, ben bir günah işledim. Benim için onu afvet!» der. Allah da, «Kulum kendisinin günahlarını afvedebilen ve günahkârı cezalandırabilen bir Rabbı bulunduğunu idrâk etti. Kulumu afvettim. Kulum her ne zaman bir hatâ işlediğinde ben onu afvedebilecek kudretteyim!» der. (Buhâri, Müslim).

— Mü'min, bir günah işlediği zaman kalbinde siyah bir benek meydana gelir. Eğer tevbe-istiğfar ederek bu günahı bir daha işlememek üzere dönerse siyah benek ortadan kaybolur. Eğer tevbe etmez, gene işlerse siyah benek büyür, artar. Öyle ki, bu hâl, kalbi büsbütün kararıp kapanıncaya kadar devam eder. İşte Allah'ın, kitabında zikrettiği, «Hayır, bilâkis, onların işledikleri ma'siyetler kalblerini PAS bağlatmıştır.» (Mutaffifin Sûresi, âyet: 14) âyetinde geçen «PAS'dan» murat budur. (Tirmizi, Nesâi, İbni Mâce).

— Allah, canı çıkmak üzere boğazına gelmedikçe, kulunun tevbesini kabul eder. (Tirmizi).

Allah ondan râzı olsun, Muaz İbni Cebel anlatır:

عَنْ مُعَاذٍ قَالَ اَخَذَ بِيَدِى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَشَى مِيلاً ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاذُ اُوصِيكَ بِتَقْوَى اللهِ وَصِدْقِ الْحَدِيثِ وَوَفَاءِ الْعَهْدِ وَاَدَاءِ الْاَمَانَةِ وَتَرْكِ الْخِيَانَةِ وَرَحْمِ الْيَتِيمِ وَحِفْظِ الْجِوَارِ

وَكَظْمِ الْغَيْظِ وَلِينِ الْكَلَامِ وَبَذْلِ السَّلَامِ وَلُزُومِ الْاِمَامِ وَالتَّفَقُّهِ فِى الْقُرْآنِ وَحُبِّ الْآخِرَةِ وَالْجَزَعِ مِنَ الْحِسَابِ وَقَصْرِ الْاَمَلِ وَحُسْنِ الْعَمَلِ وَاَنْهَاكَ اَنْ تَشْتِمَ مُسْلِمًا اَوْ تُصَدِّقَ كَاذِبًا اَوْ تُكَذِّبَ صَادِقًا اَوْ تَعْصِىَ اِمَامًا عَادِلًا وَ اَنْ تُفْسِدَ فِى الْاَرْضِ يَا مُعَاذُ اُذْكُرِ اللّٰهَ عِنْدَ كُلِّ شَجَرٍ وَحَجَرٍ وَاَحْدِثْ لِكُلِّ ذَنْبٍ تَوْبَةً السِّرِّ بِالسِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ بِالْعَلَانِيَةِ.

— Allah'ın selâmı onun üzerine olsun, bir defasında Resûlullah, benim elimden tuttu. Bir mil yürüdü. Sonra dedi ki:

— Ey Muaz, sana; takvayı, Allah'dan korkmayı, doğru sözlü olmayı, ahde vefâyı, emâneti yerine teslim etmeyi, hiyânet etmemeyi, yetime merhametli olmayı, komşuluk hakkına riâyet etmeyi, öfkeyi yutmayı, mülâyim sözlü olmayı, herkesin selâmetini dilemeyi, devlet büyüğünün lüzumluluğunu, Kur'ân esaslarını öğrenmeyi, âhireti sevmeyi, hesap gününden korkmayı, uzun emelli olmamayı ve güzel amelleri öğütlerim. Bir müslümana sövmekten yahut yalancıyı tasdik, doğruyu tekzip etmekten veyahut da âdil devlet adamlarına karşı çıkmaktan ve yeryüzünde fesatlık yapmaktan seni menederim. Ey Muaz, her ağaç ve taş yanında Allah'ı an. İşlediğin her günah için bir tevbe et. Gizliye gizli, açığa açık. (Taberânî, Beyhakî).

— Kişi günahlarına tevbe edip bir daha işlememek üzere döndüğü zaman Allah onun günahlarını HAFAZA MELEKLERİ'ne unutturur. Gene Allah bu günahları, o kişinin azalarına ve yeryüzündeki diğer şâhidlere de unutturur. Öyle ki, kul kıyâmet günü Allah'a

kavuştuğu zaman hiçbir günahına şâhitlik yapacak hiç bir şâhit bulunmaz. (Isfıhânî).

— Kusurlarından dolayı NEDÂMET DUYAN, Allah'dan RAHMET beklesin. Kendine MAĞRUR OLAN ise Allah'dan ÖFKE beklesin. Ey Allah'ın kulları, biliniz ki her amel işleyen işlediği amelle karşılaşacak ve işlediği iyi veya kötü her türlü ameli görmedikçe dünyadan ayrılmayacak. Ameller değerlerine göre muâmele görür. Gece ile gündüz birer binektir. Ey insanlar, o binekler üzerinde âhiret yolculuğunu güzel yapınız. Uzun emelden sakınınız. Zirâ ölüm ansızın gelebilir. Sizden biri Allah'ın vereceği mühlete aldanıp ölümü unutmasın. Çünkü muhakkak ateş size ayakkabınızın bağından daha yakındır.

Allah'ın Resûlü bundan sonra şu âyeti okudu:

— İşte kim zerre ağırlığınca bir hayır işliyor idiyse onun sevâbını görecek. Kim de zerre ağırlığınca şer işliyor idiyse onun cezâsını görecek. (Zilzâl Sûresi, âyet: 7, 8). (Isfıhânî).

— Günahından tevbe edip bir daha işlememek üzere dönen, günahsız kimse gibidir. (Taberânî).

Aynı hadisi başka bir yoldan Beyhakî de kaydeder ve ayrıca şu kısmı ilâve eder:

— Tevbe-istiğfâr ettiği halde o günaha gene devam eden kimse, Rabbı ile alay eden gibidir.

— NEDÂMET tevbedir. (İbni Hıbbân, Hâkim).

Şüphesiz ki bu nedâmet, işlenen amelin günahlığından, çirkinliğinden ve azâbı horkusundan olursa makbuldur. Günah fiilin işlenmesi üzerine bir malın zayiinden korkulduğu için veya buna benzer bir sebepten dolayı duyulan nedâmet makbul değildir.

— Allah, bir günahından ötürü bir kulunun nedâmet duyduğunu görünce o kul daha o günahından tevbe-istiğfar etmeyi bitirmeden onu afveder. (Hâkim).

Bir ara, Cüheyne kabilesinden bir kadın Resûlullah'a geldi. Kadın, gayri meşrû münâsebetten hâmile idi. Dedi ki:

— Ey Allah'ın Resûlü, ben suç işledim. Cezâsını tatbik ediniz!

Allah'ın Resûlü, —selâm onun üzerine olsun!— kadının velisini çağırdı ve:

— Ona iyi bak, ikrâm et. Çocuğunu doğurduğu zaman da bana getir! dedi. Kadının velisi öyle yaptı. Çocuğu doğurduktan sonra kadını alıp geldi, Allah Resûlüne teslim etti. Resûlullah'ın emri ile kadının elbiseleri sıkıca üzerine bağlandı. Sonra gene Allah Resûlü'nün emriyle RECM yapıldı. Daha sonra peygamberimiz onun namazını kıldı.

Bunun üzerine Hz. Ömer dedi ki:

— Ey Allah'ın Resûlü, onun namazını mı kılıyorsun? Halbuki o zina etmişti!..

Resûl aleyhisselâm, Hz. Ömer'e cevaben şunları söyledi:

— O, öyle bir tevbe ile tevbe etti ki, eğer Medine ehlinden yetmiş kişi arasında taksim edilseydi onları kaplardı. Sen, kendi ayağı ile Allah'ın hükmünün tatbik edilmesine koşandan daha faziletli birisini gördün mü? (Müslim).

Allah ondan râzı olsun, İbni Ömer anlatır:

Allah Resûlünden, çok kerreler tekrar ettiği bir haber işittim. Derdi ki:

— Eski kavimlerden bir adam vardı. Hiç günahtan çekinmezdi. Bir gün kendisine bir kadın geldi. O adam, gelen bu kadınla temasta bulunmak için ona altmış lira verdi. Tam yaklaşacağı zaman kadın titreyip ağlamaya başladı. Adam, «Niçin ağlıyorsun, benden tiksiniyor musun?» diye sordu. Kadın, «Hayır, ben şimdiye kadar hiç işlemediğim kötü bir ameli iş-

liyorum. Beni buna mâddi sıkıntı zorluyor!» dedi. Bunun üzerine adam, «Demek sen, bundan önce hiç işlemediğin bir fiili işliyorsun. Git.. Verdiğim altınlar senin olsun!» dedi ve ilâve etti.

— Hayır! Allah'a yemin ederim bir daha ebediyyen isyan etmeyeceğim!..

Adam o gece öldü. Sabahleyin kapısında şöyle yazılıydı:

— Allah onu afvetti!.. (Tirmizî, İbni Hıbbân).

Allah ondan razı olsun, İbni Mes'ud'un naklettiğine göre bir defasında Allah'ın Resûlü şu hâdiseyi anlattı:

— İki köy vardı. Birinin halkı sâlih kişiler, diğerinin halkı da fesatçı kişilerdi. Halkı fesatçı kişiler olan köyden bir adam çıktı. Maksadı, halkı iyi kişiler olan köye gitmekti. Fakat yolda eceli geldi. Gitmek istediği köye ulaşamadan öldü. Melek ile şeytan bunun başında münakaşaya tutuştular. Şeytan diyordu ki:

— Yeminle söylerim ki, bu aslâ bana isyan etmedi!..

Melek de şöyle diyordu:

— O, tevbe etmek ve bir daha işlememek üzere günahlardan dönmek üzere yola çıkmıştı!..

Bu sırada, şânı yüce olan Allah buyurdu ki:

— Hangi köye daha yakın bulunduğuna bakınız!.. Baktılar. Halkı sâlih kişilerden ibâret olan köye daha yakındı. Böylece Allah onu afvetti.

Yine Allah'ın Resûlü anlatır:

— Sizden önceki kavimlerden bir adam vardı. Doksan dokuz cana kıymıştı. Bölgenin en bilginini sordu. Onu bir rahipe gönderdiler. Adam rahibe vardı. Kendisinin doksan dokuz kişiyi öldürdüğünü, tevbe etse kabul olup olmayacağını sordu. Rahip, «Ha-

yır, senin tevben kabul olmaz!» dedi. Adam, tuttu onu da öldürdü. Sonra gene bölgenin en bilginini sordu. Onu bir âlime gönderdiler. Adam, âlime vardı. Yüz kişiyi öldürdüğünü, kendisi için tevbe kapısının açık olup olmadığını sordu. Âlim, «Evet!» dedi. «Filan yere git. Orada Allah'a ibâdet eden insanlar var. Sen de onlarla beraber Allah'a karşı vazifelerini yap. Eski yerine dönme. Zirâ orası kötü bir yerdir.»

Adam oraya gitmek üzere yola koyuldu, fakat yarı yola gelince ölüm kendisini yakaladı. Onun ölüsü başında rahmet melekleri ile azap melekleri münakaşaya tutuştular. Rahmet melekleri şöyle diyordu:

— O, tevbe edip kalbi ile Allah'a yönelmişti!..

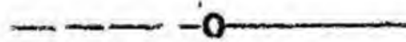
Azap melekleri de şöyle diyordu:

— O, ömründe aslâ hayır işlememişti!..

— Onlara —aralarında hakemlik yapmak üzere— bir melek geldi. Aralarına girerek dedi ki:

— İki yer —kendi memleketi ile gitmekte olduğu memleket— arasını ölçünüz. Hangisine yakın ise ona âittir.

İki yer arasını ölçtüler. Gitmekte olduğu yere daha yakın olduğunu gördüler. Böylece onu rahmet meleklerinin kaldırması gerektiği ortaya çıktı. (Buhâri, Müslim).

ZULMÜN KÖTÜLÜĞÜ

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا اَىَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ.

— O zâlimler yakında hangi sarsıntı ile sarsılacaklarını görecekler. (Şuarâ Sûresi, âyet: 227).

Allah'ın Resûlü peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular.

اَلظُّلْمُ ظُلُمَاتُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

— Zulüm, kıyâmet günü KARANLIKLAR'dır.

مَنْ ظَلَمَ شِبْرًا فِى اَرْضٍ طَوَّقَهُ اللهُ مِنْ سَبْعِ اَرَضِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

— Kim zulmen bir karış toprak çalarsa, Allah kıyâmet günü yetmiş arsa'yı onun boynuna geçirir.

Bazı kitaplarda yazılıdır. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Benden başka yardımcısı olmayan kişiye zulmedene öfkem çok şiddetlidir.

Şair ne güzel söyler:

Kuvvetli isen etme zulüm,
Âkıbeti pişmanlıktır zulmün.

Gözlerin uyur, mazlum uyanıktır,
Sana beddua eder, Allah da uyanıktır.

*

Zâlim, olanca zulmü ile yeryüzünde gezdikçe
Kötü fiillerinde haddi tecavüz ettikçe,
Sen onu zamana bırak, cezâsını bulur,
Hesaplamadığı yerden, çok şeyler zâhir olur

Seleften bazıları der ki:

— Zayıflara zulmetme! Kuvvetlilerin en şerlisi olursun.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre şöyle der:

— Toykuşu, zâlimin zulmünün verdiği keder ve korku yüzünden yuvasında ölür.

Tevrat'da şöyle yazılıdır:

— Kıyâmet günü, Sırât köprüsünün arkasından bir nidâcı nidâ eder, der ki:

— Ey barbar zalimler, ey eşkıyâ! Allah, izzeti ve celâli için yemin etti. Bugün bu köprüden hiç bir zâlimin zulmü geçmeyecek!..

Allah ondan râzı olsun, Câbir anlatır:

Habeşistan'a giden göçmenler döndüğü zaman Peygamberimiz aleyhisselâm onlara dedi ki:

— Habeşistan'da gördüğünüz en dikkati çeken hâdiseyi bana anlatır mısınız?

Kuteybe anlattı:

— Ey Allahın Resûlü, biz bir gün oturuyorduk. Yaşlı kadınlardan bir kadın yanımızdan geçti. Başında su dolu büyük bir testi vardı. Giderken bir gençle karşılaştı. Delikanlı ellerinden birini kadının omuzuna koydu. Sonra onu itti. Kadın dizleri üstüne düştü. Testisi kırıldı. Biraz sonra kalktı. Gence döndü ve şöyle dedi:

— Göreceksin sen, ey zâlim! Allah'ın KÜRSÎ'yi kurup bütün insanları topladığı, ellerin ve ayakların konuştuğu ve sâhibinin işledikleri hakkında şâhitlik yaptığı zaman!.. Göreceksin, yarın (kıyâmet günü) senin ve benim hâlimiz nasıl olacak!...

Bunun üzerine Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— Kuvvetlilerden zayıfların hakkı alınmayan bir milleti Allah nasıl TAKDİS etsin!..

Yine Allah'ın Resûlü, başka bir hadislerinde şöyle buyurdular:

Beş kişiye Allah (C.C.) gazap eder. Dilerse bu gazabını dünyada gösterir. Yoksa, âhirette onları cehenneme atar. Bunlar:

1 — Tebeasından kendi hakkını aldığı halde kendisi onlara karşı âdil olmayan ve tebeasının maruz kaldığı zulmü onlardan defetmeyen devlet başkanı.

2 — Halk kendisine itâat ettiği halde kuvvetli ile zayıf arasında âdil muâmele yapmayan, boş ve lüzumsuz şeyler konuşan devlet büyüğü,

3 — Âile efradına (karısı, çocukları) **Allah'a itâat etmelerini emretmeyen ve onlara dînî vecibeleri öğretmeyen âile reisi,**

4 — Ücretle adam tutup çalıştıran ve işçinin hakkı olan ücreti ödemeyen kişi,

5 — Mehrini vermeyerek kadına zulmeden erkekdir.

Allah ondan râzı olsun, Abdullah İbni Selâm der ki:

Allah, mahlûkatı yaratıp onlar ayakları üzerine dikildikleri zaman başlarını Allah'a doğru kaldırdılar ve:

— Ey Rabbımız, kiminle berabersin? diye sordular.

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

— Hakkı ödeninceye kadar mazlum ile beraberim.

Vehep İbni Münebbih anlatır:

Zâlimlerden bir zâlim, bir köşk yaptırmış ve güzelce süslemişti. Bir ara yaşlı bir kadın geldi. Zâlimin köşkünün yakınında sığınacak bir kulübe yaptı. Sonra bir gün köşkün sâhibi zâlim, atına bindi. Köşkünün etrafında dolaşmağa başladı. Bu arada yaşlı kadının kulübesini görerek:

— Kimin bu? diye sordu.

— Fâkir bir kadınındır, burada barınıyor!... dediler.

Zâlim, onun yıkılmasını emretti ve yıkıldı. Biraz sonra kadın geldi. Kulübesini yıkılmış görünce:

— Kim yıktı bunu? diye sordu:

— Köşkün sahibi gördü, yıktırdı!.. dediler.

Kadın bunu duyunca başını göğe kaldırdı ve:

— Ey Rabbım, meskenim yıkılırken ben yoktum. Ya sen neredeydin? dedi.

Onun bu âhı üzerine Allah Cebrâil aleyhisselâma, o köşkü içindekilerin tepesine yıkmasını emir buyurdu. Cebrâil aleyhisselâm da buyruğu yerine getirdi.

Bermek oğulları (*) hapsedildiği zaman, oğul babaya şöyle der:

— Ey babacığım! EFENDİLİK'ten sonra prangaya vurulduk, hapse düştük!..

(*) Bermekoğulları aslen Belh'li olup, soylu bir Türk âilesidir. Abbâsî İslâm İmparatorluğunun kurulmasında bu âilenin büyük hizmeti dokunmuştu. O zamanlar henüz müslüman olmuş bütün Türkler gibi bunlar da İslâm Devletinin askerî, iktisadî, siyâsî, ilmî ve teknik alanda gelişmesi için var güçleri ile çalışmışlardı.

Babası şu cevabı verir:

— Ey oğlum, bir mazlûmun âhı geceleyin yürüdü. Biz ondan gâfil olduk. Halbuki Allah ondan gâfil olmadı.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Ümâme der ki:

— Kıyâmet günü, zâlim gelir. Sırat köprüsünde iken Mazlûm onunla karşılaşır. Mazlûm zâlime zulümlerini hatırlatır. Mazlûmlar zâlimlerin ellerindeki iyi amellerini almadıkça onlardan ayrılmazlar. Eğer onların hiç iyi amelleri yoksa kendi günahlarını onlara yüklerler. Sonra onları cehennemin en alt tabakasına iterler.

Allah ondan râzı olsun, Abdullah İbni Enîs anlatır:

— Bir defasında Resûl aleyhisselâmı işittim, şöyle diyordu:

— Kıyâmet günü insanlar yalın ayak, çıplak, sünnetsiz ve bomboş olarak haşredilirler. Uzaktakinin de yakındakinin de aynı tonda işitebileceği bir sesle bir nidâcı onlara nidâ eder, der ki:

— Ben HÂKİM-İ MUTLAK'ım! Birisine bir fiske ile dahi zulmetmiş olan ne bir cennet ehli cennete girer, ne de bir cehennem ehli cehenneme!... Cennet-

---

Halife Hârun Reşid önceleri bu âile efradına devlet idaresinde lâyık oldukları vazifeleri vermiş, kendisine hocalık yapan Bermek oğlu Hâlid'in oğluna (Yahya) vezirlik, Yahya'nın oğullarına da başka büyük memurluklar vermişti. Fakat sonraları Hârun Reşid —Henüz bugüne kadar kesin olarak bilinmeyen bâzı sebeplerden dolayı— bu aileye birden kızmış ve onların kimisini katlettirmiş, kimisini zindanlara attırmış, ayrıca âilenin bütün servetine el koymuştur. İşte Gazâli'nin, kendilerinden bir kıssa naklettiği âile bu âiledir. Bize düşen, haklarındaki hükmü Allah'a havâle etmekdir. Gazâlî, bu baba oğulun isimlerini vermiyor. Bunlar Yahyâ ile oğulları Cafer veya Fazlı olmalı...

— Mütercim —

lik, uğradığı zulme karşı cehennemlikten; cehennemlik de maruz kaldığı zulmün karşılığını cennetlikten alır, Rabbın hiçbir kimseye zulmetmez.

Bu sırada biz dedik ki:

— Bu hak alış-verişi nasıl olur, ey Allah'ın Resûlü? Biz yalın ayak, çırılçıplak, sünnetsiz ve yanımızda hiç bir şey bulunmayarak haşrolunmayacakmıyız?

Alllah'ın Resûlü buyurdular:

— Hesaplaşma, sevaplar ve günahlar ile olacak. Rabbın hiç bir kimseye zulmetmez!...

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Kim, birisine zulmen bir değnek vurursa kıyâmet günü onun KISAS'ı yapılacak!

Anlatılır ki:

— Bir hükümdar, çocuğunu yetiştirmek ve terbiye etmek üzere bir LALA (erkek terbiyeci) tutmuştu. Çocuk fazilet ve edepte kemâle gelince, Lala onu bir gün tuttu ve sebepsiz-suçsuz olarak iyice dövdü, iyice canını acıttı. Çocuk bu yüzden lalasına kin tutmuştu. Babası ölüp kendisi tahta geçince lalayı çağırdı ve:

— Falan zaman, falan yerde sebepsiz yere beni dövüp canımı acıtmana sebep neydi? dedi.

Lala şu cevabı verdi:

— Ey hükümdar! Senin fazilet ve edepte kemâle geldiğini görünce, babanın ölümünden sonra tahta geçmeye hazır olduğunu gördüm. Sana dayağın tadını ve zulmün elemini tattırmak istedim. Tâ ki, tahta geçince kimseye zulmetmeyesin!

Bu cevap üzerine hükümdar, lalasına, **«Allah sana hayırlar versin!»** dedi. Ona hediyeler verdi, bahşişlerde bulundu ve evine gönderdi.

———o———

YETİME ZULMETMEKTEN SAKINMAK

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا.

— **Yetimlerin mallarını haksız yere ve zulmen yiyenler karınlarına ancak bir ateş yemiş olurlar. Onlar azgın bir ateşe atılacaklardır.** (Nisâ Sûresi, âyet: 10).

Katâde der ki:

— Âyet, Gatafan kabilesinden bir adam hakkında nâzil olmuştur. Bu adam, kardeşinin öksüz kalan küçük çocuğuna velî olmuş ve onun malını yemişti. Âyette, **«Haksız yere ve zulmen yemek»** zemmedildiğine göre, fıkıh kitaplarında zikredilen şartlar dâhilinde velî, yetimin malını yiyebilir. Nitekim şanı yüce olan Allah buyurur:

— (Yetimlerin velilerinden) **kim zengin ise** (yetimin malını yemekten) **kaçınsın. Kim fakir ise o halde ihtiyaca göre bir şey yesin. Artık onlara mallarını teslim ettiğiniz zaman karşılarında şâhit bulundurun. Tam bir hesap sorucu olmak bakımından Allah kâfidir.** (Nisâ Sûresi, âyet: 6).

Âyetten anlaşıldığına göre veli, yetimin malından ancak muhtaç kalınca ihtiyaç miktarı kadar, yahut

borç almak sûretiyle veya çalışmalarına mukabil ücret olarak veyahut ta çok muztâr kalırsa yiyebilir. Eğer bu yediği miktarı sonra ödemek mümkün olursa öder. Değilse o helâldir. Allah yukarıda birinci âyetten önceki âyette yetimlerin hakkına çok riâyet edilmesini tenbih etti:

وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ
فَلْيَتَّقُوا اللّٰهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا.

— **Arkalarında âciz ve küçük çocuklar bıraktıkları takdirde onlara karşı** (halleri ne olacak diyerek) **endişe edenler,** (himâyeleri altındaki yetimler ve diğer vârisler hakkında da aynı düşünceleri taşımaktan) **korksunlar, Allah'dan sakınsınlar, sözü dosdoğru söylesinler.** (Nisâ Sûresi, âyet: 9).

Allah bir vahyinde Dâvud aleyhisselâm'a şunları söyledi:

— Ey Dâvud, yetime karşı merhametli bir baba gibi ol. Dul kalmış fakir kadınlara karşı şefkatli bir koca gibi ol. Bil ki sen ne ekersen onu biçersin. Yâni sen başkalarına nasıl muâmele edersen sana da öyle muâmele edilir. Çünkü muhakkak sen öleceksin! Çocukların yetim, karın dul kalacak!...

Haksız yere yetimlerin mallarını yemek ve onlara zulmetmek hakkında, âyetlere muvâfık olarak bir çok hadisler vardır. Hadislerde, verileceği söylenen şiddetli cezâlar âyetlerdekilere uygundur. Bütün bunlar, yetimin malını yemekten ve onlara zulmetmekten insanları sakındırır.

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, bir defasında peygamberimiz, Ebû Zer'e hitâben şöyle buyurdular:

— Ey Ebûzer, seni zaif görüyorum. Kendi nefsim için istediğimi senin için de istiyorum. Anaya-babaya karşı gelme. Yetim malına vâsi olma. (Müslim).

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, bir defasında Resûlüllah, ashâbından bir topluluğa hitaben şöyle dedi:

اِجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَمَا هُنَّ قَالَ الشِّرْكُ
بِاللّٰهِ وَالسِّحْرُ وَ قَتْلُ النَّفْسِ الَّتِى حَرَّمَ اللّٰهُ إِلاَّ بِالْحَقِّ وَ اَكْلُ الرِّبَا
وَاَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالْفِرَارُ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ يَوْمَ الزَّحْفِ وَعُقُوقُ
الْوَالِدَيْنِ .

Yedi helâk edici şeyden kaçınınız.

Sahâbiler sordular:

— Nedir onlar, ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

1 — Allah'a eş-ortak tanımak,

2 — Haksız yere cana kıymak,

3 — Sihir (büyü) **yapmak,**

4 — Fâiz yemek,

5 — YETİMİN MALINI YEMEK,

6 — Allah yolunda yapılan bir cihad'da harp meydanından kaçmak,

7 — Anaya-babaya karşı gelmek. (Buhâri, Müslim).

Hâkim kaydeder:

Allah dört zümreyi cennete sokmaz, onlara cennet nimetlerini tattırmaz. Bunlar:

1 — Alkollü içki içenler,

2 — Fâiz yiyenler,

3 — YETİM MALINI YİYENLER,

4 — Anaya-babaya âsi olanlardır. (Hâkim).

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, Peygamberimiz, Hızem oğlu Amr ile Yemen'e gönderdiği bir mektubda şunları yazdı:

إِنَّ أَكْبَرَ الْكَبَائِرِ عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْاِشْرَاكُ بِاللهِ وَقَتْلُ النَّفْسِ الْمُؤْمِنَةِ بِغَيْرِ حَقٍّ وَالْفِرَارُ فِى سَبِيلِ اللهِ يَوْمَ الزَّحْفِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَرَمْىُ الْمُحْصَنَةِ وَتَعَلُّمُ السِّحْرِ وَ اَكْلُ الرِّبَا.

Kıyâmet günü Allah'ın indinde büyük günahların en büyüğü:

1 — Allah'a eş-ortak tanımak,

2 — Haksız yere bir müminin canına kıymak,

3 — Allah için yapılan cihad'da harp meydanından kaçmak,

4 — Anaya babaya karşı gelmek,

5 — İffetli bir kadına iftira etmek,

6 — Sihirbazlık yapmak,

7 — Fâiz yemek,

8 — YETİMİN MALINI YEMEK'tir (İbni Hıbbân).

Bir defasında Peygamberimiz aleyhisselâm, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle dedi:

— Kıyâmet günü bir kısım insanlar kabirlerinden kalkarlar. Ağızları ateş saçar.

Sahâbiler sordular:

— Kimdir onlar, ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Duymadınız mı, Allah ne buyuruyor:

— YETIMLERİN MALLARINI HAKSIZ YERE ve ZULMEN YİYENLER karınlarına ancak bir ateş yemiş olurlar. Onlar azgın bir ateşe atılacaklardır. (Nisâ Sûresi, âyet: 10) (Ebû Ya'lâ).

Müslim'in kaydettiği mîrâc hadisinden bir parça:

Bir ara bir kısım insanlarla karşılaştım. Başların-da da gene başka kişiler vardı. Bu başlarındakiler onların sakallarını yoluyorlar, sonra ellerinde ateşten taşlar bulunan başka bir kısım insanlar geliyor, bu ateşten taşları sakalları yolunan kişilerin ağızlarından atıp geri taraflarından çıkarıyorlardı.. Cebrâil'e, «Kim bunlar?» diye sordum.

Dedi ki:

— YETİMLERİN MALLARINI HAKSIZ YERE ve ZULMEN yiyenlerdir. Onlar karınlarına ancak bir ateş yemiş olurlar.

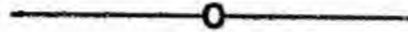
Kurtubî'nin tefsirinde Ebû Said Hudrî'den nakledildiğine göre, Resûl aleyhisselâm, bir başka seferinde de yine aynı mevzûda şunları anlattı:

Mîrâc gecesi bir kısım insanlar gördüm. Deve dudağı gibi dudakları vardı. Herbirinin başına bir kişi dikilmiş, dudaklarını tutuyor, sonra da ağızlarına ateşten taş atıyor, bu taş da aşağılarından çıkıyordu. Cebrâil'e:

— Kim bunlar? dedim.

Dedi ki:

— Onlar, HAKSIZ YERE ve ZULMEN YETİM MALINI YİYENLER'dir!

KİBRİN KÖTÜLÜĞÜ

Kibir, meş'um bir huy olduğu ve kötü âkıbete sebebiyet verdiği için burada onu tekrar ele alarak anlatacağız. (*) Kibir, İblisin irtikâp ettiği ilk günahtır. Bu yüzden Allah ona lânet etmiş ve genişliği Gökler ile Yer'in genişliği kadar olan Cennetinden tardedip cehennem azâbına atmıştır.

Şânı yüce olan Allah, bir kudsî hadisde şöyle buyurur:

اَلْكِبْرِيَاءُ رِدَائِى وَالْعَظَمَةُ اِزَارِى فَمَنْ نَازَعَنِى فِى وَاحِدٍ مِنْهُمَا
قَصَمْتُهُ وَلَا اُبَالِى.

— BÜYÜKLÜK-ULULUK benim gömleğim, AZAMET ise abam'dır. Kim bunlardan biri husûsunda benimle çekişirse onu helâk ederim. Hiç de aldırmam.

Yine bu mevzûda bir başka haber de şöyledir:

— Kibirliler tohum tâneleri gibi, insan sûretinde haşredilirler. Her taraftan kendilerini zillet kaplar. Cehennem ehlinin kusmuklarından içirilirler.

(*) Aynı mevzû daha önce de işlenmişti.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

ثَلاثَةٌ لاَ يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلاَ يَنْظُرُ اِلَيْهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ

شَيْخٌ زَانٍ وَمَلِكٌ جَائِرٌ وَ عَائِلٌ مُسْتَكْبِرٌ.

Kıyâmet günü Allah üç zümre insanla konuşmaz, onlara aslâ nazar etmez. Onlar için elemli bir azap vardır. Bunlar:

1 — Zinâ eden ihtiyarlar,

2 — Zâlim devlet başkanları,

3 — KİBİRLİ KİŞİLER'dir.

Birisi yemeği sol eli ile yiyordu. Peygamberimiz ona:

— Sağ elinle ye! buyurdu.

Adam sağ elimle yiyemiyorum! dedi. Peygamberimiz de,

— Yiyemeyesin!.. dedi ve ilâve etti:

— O, kibrinden dolayı sağ eli ile yemiyor. Bu hâdiseden sonra adamın eline felç geldi ve bir daha elini kaldıramadı.

Bir ara, Kıys oğlu Sâbit, peygamberimize sordu:

— Ey Allahın Resûlü, ben öyle bir kişiyim ki güzelliği ve yakışıklılığı severim. Ne buyurursunuz, bu KİBİR'den midir?

Resûl aleyhisselâm ona cevaben buyurdular:

— Hayır, KİBİR, hakkı inkâr etmekten ve insanları hakîr görmektendir. KİBİRLİ, insanları hakîr görür. Halbuki onlar da onun gibi insandır. Hattâ belki Allah yanında ondan da hayırlıdırlar.

Vehep İbni Münebbih anlatır:

— Mûsâ aleyhisselâm, Fir'avuna, **«İmâna gel. Malın-mülkün ve saltanatın senindir.»** dediği zaman Fir'avun, **«gideyim, Hâmân ile müşâvere edeyim.»** dedi. Gitti, Hâmân dedi ki:

— Şimdi sen, kendisine tapılan bir Rabb iken, imân ettiğin takdirde başkasına ibâdet eden bir kul olacaksın!..

Bunun üzerine Fir'avun Allaha ibâdet etmekten ve Musâ'ya tâbî olmaktan kaçındı. Allah da onu denizde boğdu.

Allahın, Kureyş kâfirlerinden verdiği habere göre onlar dediler ki:

— **Şu Kur'an, iki memleketin birinden büyük bir adama indirilmeli değil miydi?** (Zuhruf Sûresi, âyet: 31).

Katâde der ki:

— «İki memleketin büyükleri»nden Murat, Velid İbni Muğîre ile Ebû Mes'ud Sekafi'dir. Mevkî ve rütbece peygamberimizden daha büyük birisini arıyorlardı. Çünkü:

— Bir yetim çocuk!.. Allah onu bize peygamber olarak nasıl gönderir!.. diyorlardı. Allah da onların bu söylenmelerine cevap olarak buyurdu:

— **Rabbının rahmetini** (peygamberliği) **onlar mı paylaştırıyorlar? Dünya hayatında onların maîşetlerini bile aralarında biz taksim ettik. Kimini derece derece diğer kiminin üstüne çıkardık ki bir kısmı bir kısmını iş adamı edinsin. Rabbının rahmeti onların topladıklarından daha hayırlıdır.** (Zuhruf Sûresi, âyet: 32).

Sonra, Allah, cehenneme girdikleri zaman düşecekleri hayreti onlara haber verdi. Çünkü KİBİRLİLER cehenneme girdikleri zaman, dünyada iken hakîr görüp alay ettikleri kimseleri orada göremeyince şöyle diyecekler:

— **Kendilerini dünyada iken hakîr gördüğümüz kimseleri neye göremiyoruz?** (Sâd Sûresi, âyet: 62).

Allah ondan râzı olsun, Veheb der ki:

— İLİM, gökten yağan tatlı ve saf yağmura benzer. Ağaçlar onu, emici kökleri ve damarları vâsıtasiyle emerler. Tadları ne ise ona çevirirler. Meyvesinin tadı acı olanın acılığı artar, tatlı olanın da tatlılığı!.. İşte İLİM de böyledir. İnsanlar onu gayret ve himmetleri derecesinde tahsil edip hıfzederler. Neticede, KİBİRLİ kişi KİBİRCE artar, MUTEVÂZİ kişi de daha mütevâzi olur. Bunun bebebi şudur:

— KİBİR'e meyil ve heves eden kimse câhildir. O, birazcık ilim öğrendi mi, KİBİRLENECEK şey'i bulmuş demektir. Kibri artar. Kişi câhil olmakla beraber Allah'dan korkarsa ilmi artar. Aynı zamanda bu ilmi sebebiyle bir çok delillere sâhip olur. Allah'dan korkmak, şefkatli ve mütevâzî olmak bakımından kemâle erer. İşte bunun için peygamberimiz, İbni Abbâs'ın rivâyet ettiği bir hadiste şöyle buyurdular:

— Bir kısım insanlar Kur'ân okurlar, fakat bu okudukları Kur'ân onların hançerelerinden öteye geçmez. Sonra da, «Biz Kur'ân okuduk Kim bizden daha çok Kur'ân okur, kim bizden daha iyi bilir?» derler. Peygamberimiz bunları söyledikten sonra ashâbına döndü ve:

— Bunlar sizin aranızdadır, ey ümmetim. Bunlar, işte onlar cehennem yakıtıdır! buyurdu.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer der ki:

— Ey âlimler, kibirli olmayınız. Çünkü hiç bir zaman ilminiz cehlinize kâfi gelmez.

Anlatılır ki:

— Eski kavimlerden birinde bir adam vardı. Bu adam kavmin en kötüsüydü. Diğer bir adam daha vardı. O da kavmin en çok ibâdet edeni ve en iyisiydi. Bir gün, kavmin en kötüsü olan adam kavmin en iyisi olan adama rastladı. İçinden dedi ki:

— Bu, kavmin en iyisi... Ben ise en kötüsüyüm.

Eğer gider onun yanına oturursam Allah bana merhamet eder ve ben de kötü insan olmaktan kurtulurum!..

Ve geldi. Onun yanına oturdu:

Öteki ise şöyle düşündü:

— Ben, kavmin en çok ibâdet edeni ve en iyisiyim. Bu ise, kavmin en kötüsü. Benim yanımda nasıl oturabilir!..

Ve onun yanında oturmaktan kaçındı. **«Kalk benim yanımdan!»** dedi.

Allah, zamanın peygamberine vahiy ile bildirdi ve buyurdu:

— O iki kişiye git, söyle. Kötü adamı afvettim. İyi adamın geçmişte yaptığı bütün ibâdet ve iyi amelleri ise iptal ettim!..

Bu hâdise gösteriyor ki, Allah (C.C.), kullarının kalblerine nazar ediyor.

Peygamberimize bir adamın iyiliğinden bahsetmişlerdi. Bir gün bu adam meclise çıktı, geldi. Sahâbe **«İşte ya Resûlellah, sana bahsettiğimiz adam buydu»** dediler. Peygamberimiz şöyle bir baktıktan sonra, **«Ben onun yüzünde şeytanî bir alâmet görüyorum»** dedi. Adam selâm verdi. Peygamberimizin önünde durdu. Allah Resûlü ona:

— Allah için soruyorum. Nefsin sana, insanların en hayırlısı olduğunu söylüyor mu? dedi.

Adam:

Allahım, evet! diye cevap verdi.

Peygamberimiz, peygamberlik nûru ile o şahsın kalbinde bulunan şeytânî sıvazlanmayı görmüştü.

Allah Resûlünün dostu Hars İbni Zübeydî der ki:

— KURRÂ'nın (Kur'ân okuyucular) gülünç hâli beni şaşırtır. Sen onu güler yüzle karşılarsın; o seni abus bir çehre ile karşılar. İlmi ile senin üzerinde

bir üstünlük iddiâsındadır. Allah cemiyette böylelerini çoğaltmasın.

Ebûzer rivâyet eder:

— Resûlullahın yanında bir adamla münâkaşa etmiş, ona, «**Ey siyah kadının oğlu!**» demiştim. Allah Resûlü buyurdular ki:

— Ey Ebûzer, zulmettin, zulmettin! Başkasının hakkını yedin. Beyaz kadının çocuğunun siyah kadının çocuğuna bir üstünlüğü yoktur.

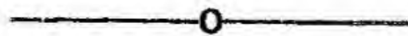
Resûlullahın bu sözü üzerine ben hatamı anladım. Yere yattım ve o adama «**Kalk, yüzümü çiğne!**» dedim.

Allah onun yüzünü şereflendirsin, Hz. Ali der ki:

— Kim cehennem ehlinden bir kişi görmek isterse, kendisi oturan ve etrafında bir çok insan kendisine dîvan duran kişiye baksın.

Enes İbni Mâlik şöyle der:

Resûlullahın ashâbının yanında en sevimli kişi gene Resûlullah idi. Öyle olduğu halde onlar Resûlullahı gördükleri zaman ayağa kalkmazlardı. Çünkü, Allah Resûlü bu hareketi kerih (çirkin, tatsız, nahoş) görürdü. Gene Allah Resûlü bazı vakitler sahâbesiyle beraber yürürdü. Onlara, önden gitmelerini söylerdi. Kendisi alel'ade bir insan gibi onların arasında yürürdü. Bunu, ya başkalarına öğretmek veya şeytanın, kibre ve ucüp'e sebep olabilecek muhtemel vesveselerini defetmek için yapardı. Nitekim aynı sebeplerden dolayı bir defasında namazda yeni elbiseyi çıkararak yerine eski bir elbise giymişti.

TEVÂZU ve KANÂATIN FAZİLETİ

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

— Kim, birisini afvederse Allah'ın ona vereceği, «EFENDİLİK»'ten başka bir şey değildir. Kim, Allah için «tevâzû» gösterirse Allah onun derecesini yükseltir.

— Hiç bir kişi yoktur ki, onunla beraber iki melek ve bu meleklerin onu çektiği yularlı bir gem bulunmasın. Eğer o kişi kibirlenirse melekler gem'i çekerler ve sonra, «Allahım, onu alçalt!» derler. Eğer tevâzu gösterirse «Allahım, onu yükselt!» derler.

— Ne mutlu meskenete düşmeden tevâzû' gösterenlere, ma'siyete düşmeden helâlinden kazanıp muhtaçlara yardım edenlere, yoksullara ve düşkünlere yardım edenlere!.. Ve, ne mutlu FIKIH ve HİKMET ehli ile yârânlık edenlere!...

Bir defasında peygamberimiz aleyhisselâm, beraberinde bir toplulukla ashâbından birinin evinde bulunuyor ve yemek yiyorlardı. Kapıya bir dilenci geldi. Onda, kendisinden tiksinilen bir kötürümlük vardı. Eve girmesine izin verildi. Girince Allah Resûlü onu dizine oturttu. Sonra, «**Ye!**» dedi. Aynı mecliste bulunan, Kureyşten birisi, o kötürüm kişiden çekinmiş ve ondan tiksinmişti. Sonradan bu adam kötürüm oldu ve hakîr gördüğü kişi gibi ölünceye kadar kötürüm kaldı..

Yine peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular:

— Rabbım beni iki şeyden biri, KUL-RESÛL olmamla HÜKÜMDAR-NEBİ olmam arasında muhayyer kıldı. Ben hangisini tercih edeceğimi bilemedim. Meleklerden, pâk dostum Cebrâil vardı. Başımı ona kaldırdım. Bana, «Rabbına karşı alçak gönüllü ol!» dedi. Ben de, «KUL-RESÛL» olmayı kabul ettim.

Şânı yüce olan Allah vahiy yoluyla, bir ara Hz. Mûsâ'ya buyurdu ki:

— Ben, benim azametim karşısında tevâzû, gösterip mahlûkatıma karşı kibirlenmeyen ve kalbine benim korkumu yerleştiren kimsenin namazını kabul ederim.

Peygamberimiz aleyhisselâm şöyle buyurdu:

— Kerem takvâdır. Şeref tevâzû'dur. Sağlam ve kat'î inanç ise kalb zenginliğidir.

İsâ aleyhisselâm der ki:

— Ne mutlu, dünyada namazlarını kılanlara ki, onlar kıyâmet günü KÜRSÜ sahipleridir. Ne mutlu, dünyada insanlar arasında ISLAHÇI'lık yapanlara ki onlar kıyâmet günü FİRDEVS CENNETİ'nin vârisleridir. Ne mutlu, dünyada kalblerini kötü huylardan temizleyenlere ki onlar âhirette Allah'ın Cemâline nazar edeceklerdir.

Peygamberimizden rivâyet edilen bir hadis şöyledir:

— Allah bir kulu hidâyete erdirdiği, sûretini güzelleştirdiği, onun maksudu olmayan dereceye yükselttiği ve bununla beraber ona tevâzû' da verdiği zaman bu hâl, Allah'dan bir temizliktir.

Yine peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular:

Dört şey vardır ki, Allah onları ancak sevdiklerine verir. Bunlar:

1 — Yersiz ve kötü söz konuşmamayı bilmek. Bu ilk ibâdettir.

2 — Allaha tevekkül.

3 — TEVÂZÛ.

4 — Kötülüklerden el çekmektir.

Bir defasında peygamberimiz yemek yiyordu. Vücudunda hastâlıktan mütevellit kabarcıklar bulunan ve derisi soyulmuş olan siyah bir adam geldi. Kimsenin yanına oturmuyor, Resûlullahın yanında ayakta duruyordu. Peygamberimiz, onu yanına oturttu ve buyurdular ki:

— **Kişinin, âilesine mihnet olan fakat kibri defetmesine yardım eden bir şeyi elinde taşımasını severim.**

Bir gün peygamberimiz aleyhisselâm, ashâbından bir topluluğa hitaben şöyle dedi:

— **Bana n'oluyor ki sizde ibâdetin şirinliğini göremiyorum?**

Sahâbiler sordular:

— **İbâdetin şirinliği nedir, ey Allahın Resûlü?**

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— **TEVÂZÛ!..**

Yine peygamberimiz aleyhisselâm şöyle buyurdular:

— **Ümmetimin mütevâzilerini gördüğünüz zaman siz de onlara tevâzû gösteriniz. KİBİRLİLER'i gördüğünüz zaman siz de onlara kibirleniniz. İşte bu onlar** (KİBİRLİLER) için bir zillet ve küçüklüktür.

Bu mevzûda şiir olarak söylenmiş güzel sözlerden biri şudur:

Mütevâzî ol. Yıldız gibi olursun. O yıldız ki kendisi çok yükseklerdedir. Fakat bakana suyun yüzeyinde parıldar. Fezânın yüksekliklerine yükselen duman gibi olma. O duman ki kendi kendine yükselir, fakat o aslında alçaklarda (yerde)dir.

*

KANAATKÂR olmanın faziletine gelince:
Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

عِزُّ الْمُؤْمِنِ اسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ فَفِى الْقَنَاعَةِ الْحُرِّيَّةُ وَالْعِزُّ

— **Mü'minin efendiliği GÖNÜL TOKLUĞUNDA ve ALLAH'dan başka KİMSENİN MİNNETİ ALTINA GİRMEMEKTE'dir. KANAATKÂR OLMAKTA, HÜRLÜK ve EFENDİLİK vardır.**

Bunun için denir ki:

— Kimin minneti altına girmezsen ona müsâvî olursun. Kimi dilersen muhtaç ol, onun esiri olursun. Kimi dilersen ihsan et, onun âmiri olursun. Kifâyet miktarı az bir şey, seni azdıran çok bir şeyden daha hayırlıdır.

Birisi der ki:

— «KANAATKÂR OLMAK»tan daha faziletli bir zenginlik, «TAMAHKÂRLIK»tan daha sıkıntılı bir fakirlik görmedik.

*

— Kanâat bana, efendilik elbisesini ifâde etti. Hangi zenginlik kanâatten daha aziz olabilir? Kanâatı kendine demirbaş mal edin. Ondan sonra da TAKVÂ'yı sermaye edin. Böyle yaparsan iki kazanç sağlamış olursun:

1 — Allah'dan başka kimsenin minneti altına girmezsin,

2 — Bir anlık bir sabır sebebiyle cennetlerde nimetlenirsin.

*

— Nefsini, kifâyet miktarına iknâ et. Yoksa, kendisine yetenden daha fazlasını ister. Sen, bütün yaşa-

dığın ve yaşıyacağın zaman boyunca sadece içinde bulunduğun zamanda yaşıyorsun demektir.

*

— Rızk senden kaçtığı zaman sıkıntıya katlan. Elindekine kanâat et. **«İllâ da elde edeceğim»** diye meşakkate girme. Eğer nasip ise ele geçer.

*

— Cimrilerin tama'ı seni susatırsa, doymak ve kanmak bakımından KANÂAT kâfidir. Öyle bir insan ol ki ayağın toprakta, himmet ve gayretin yıldızlarda olsun.

*

— Ey, kolayca kazanılacak rızka kuvvetle tâlip olan kişi. Heyhat ki sen bâtıla aşıksın. Büyük yılan, o kuvvetiyle çöllerin cifelerinde otlandı. Kara sinek de o minicik gücüyle **«bal»**da gıdalandı.

*

Peygamberimiz aleyhisselâm dara düştüğü zaman âile efradına şöyle derdi:

— Kalkın, namaz kılın.

Ve ilâve ederdi:

— Ben bununla emrolundum.

Sonra da şu âyeti okurdu:

— Âile efradına ve ümmetine namazı emret. Kendin de ona sebatla devam eyle. Biz senden rızk istemiyoruz. Seni biz rızıklandırırız. Güzel âkıbet, takvâ sahiplerinindir. (Tâhâ Sûresi, âyet: 132).

*

— Denâeti terket. Servet çokluğu ve şiddetli hırs seni aldatmasın. Allah'ın verdiğine kanâat et ve onun taksimine râzı ol. Çünkü kanâat, öyle bir servettir ki, hiç tükenmez. Allah sana hayırlar versin, fazladan

olan nevâleleri şöyle bir düşünürsen onların faydasız olduğunu görürsün.

*

— Nâil olabildiğin kadarı rızka kanâat et. Rabbımız karıncayı bile unutucu değildir. Eğer bol rızk gelirse onu şükürle karşıla. Rızk senden kaçarsa rahat ol, tasalanma.

*

Ehl-i hikmet der ki:

— Efendilik, güzel giyim-kuşam ile değildir. Çünkü muhakkak güzel elbise ile nimetlenmek ve güzel kuşam ile süslenmek kişiyi meşgul eder. Öyle ki, dünyaya meyletmekten dînî hükümleri îfâ edemez. Süslü-püslü giyim-kuşamlar çok kere kişiyi ucüp ve gurura sevkeder.

———o———

DÜNYAYA MAĞRUR OLMAK

Dünyanın bütün ahvâli, fenalığa veya sevince vesîle olan şeylere harcanmıştır. Bütün dünya ehline aynı hayatı yaşamak müsâit değildir. Dünya hayatı —Allah'ın hikmetinin iktizâsı gereğince— oynaktır. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

— **Eğer Rabbın dileseydi bütün insanları** (muhakkak ki) **bir tek ümmet yapardı. Onlar ihtilâf edici bir halde böylece devam edip gideceklerdir. Ancak, Rabbınızın, rahmetine mazhar ettiği kimseler müstesnâ.** (Hûd Sûresi, âyet: 118, 119).

Eğer bir kimsenin dünyevî durumu müsâit olur, Allah dünyayı onun hizmetine râm ederse o kimsenin bunu şükürle karşılaması ve güzel amellerle Allah'a teveccüh etmesi ve dünyaya mağrur olmaması vâciptir. Güzel amellerle uğraşmak kötü güreş meydanlarından sakınmaktır. Bu hususta uyarıcı olarak Allah'ın şu âyeti kâfidir:

يَا اَيُّهَا النَّاسُ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغَرُورُ.

— **Ey insanlar, muhakkak ki Allah'ın va'di bir gerçektir. O halde zinhar sizi dünya hayatı aldatma-**

sın. Çok aldatıcı şeytan da sakın sizi Allah'ın mühlet vermesi ile aldatmasın. (Fâtır Sûresi, âyet: 5).

— Fakat kendinizi siz kendiniz yaktınız. Hep mü'minlerin felâketini gözettiniz. İslâmiyet hakkında şüphe ettiniz. Sizi kuruntular aldattı. Sizi o çok aldatan, Allah'a karşı bile aldattı. Nihâyet işte Allah'ın emri gelip çattı. (Hadid Sûresi, âyet: 14).

Allah'ın selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— Akıllı kişilerin uykuları ve iftarları ne güzeldir. Mürâîlerin ve ahmakların oruçlarına ve ibâdet yolundaki gayretlerine gıpta etmezler. İhlâslı ve takvâ sahibinin zerre miktar bir ibâdeti, mürâîlerin ve ibâdetine mağrur olanların yer dolusu ibâdetlerinden daha fazîletlidir.

— Akıllı o kimsedir ki, nefsini alçaltır ve ölümden sonrası için ameller işler. Ahmak da o kimsedir ki nefsini hevâsına uydurur ve Allah'dan boş ümit ve temennilerde bulunur.

Bu mevzûda şiir olarak söylenmiş bazı güzel sözler:

— Kim kendisini meserrete garkedecek bir şey için dünyayı methederse, zannederim ileride ufak bir şey için onu (dünyayı) zemmeder. Felek kişiye gülmezse murada erememenin hasretine düşer. Eğer bahtı yâr olursa dünyanın hüznü çok olur.

*

— Allah'a yemin ederim, eğer dünya bütünüyle bize kalsa ve bütün rızıkları bol bol gelse hür bir insana onların peşine düşüp esir olmak yakışmaz. Nasıl yakışsın ki o rızıklar yarın zeval bulacak birer META'dır.

*

— Üff, şu dünyadan ve günlerinden. Onlar hep sırf hüzün için yaratılmıştır. Gam ve kederleri bir an olsun ne hükümdarlardan ne de tebealarından eksik olmaz. Şaşarım şu dünyaya ki onun şanı düşmanlık etmektir. İnsanlar ise ona âşıktır.

*

— Günlere sor; Kisra'ya (İran hükümdarlarının umûmî adı), Kayser'e (Bizans imparatorlarının umûmî adı), saraylara ve sarayların sâkinlerine neler yapmışlar. Aralara ayrılıklar sokmuşlar. Ne halim-selim olanları bırakmışlar, ne de sefihleri!..

*

— Ârâbî'nin birisi çadırlı bir kabileye misafir olur. Onu yedirirler, içirirler ve çadırda yatırırlar. Ârâbî derin bir uykuya dalar. Kabile de, giderken, üzerinden çadırı söker. Güneşin sıcağı kendisine vurunca uyanan Ârâbî şöyle der:

— Dünya hayatı, kurduğun bir çadırın gölgesine benzer. Bir gün gelir, muhakkak senin gölgen de zâil olur.

*

— Dünya hayatı, bir yerden alış-veriş yaparak yola çıkan ve yolda öğle molası veren kimsenin molası gibidir.

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud der ki:

— İlim olarak Allah korkusu kâfidir. Cehâlet olarak da Allah'ın mülkünde O'na karşı gururlanmak kâfidir.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— **Kim dünyayı sever ve onunla sürurlanırsa kalbinden âhiret korkusunu giderir.**

Bazıları der ki:

Kişi erişemediği emellerden dolayı kederlenirse bundan hesaba çekilir. Eriştiği emellerinden dolayı sevinirse bundan da hesaba çekilir.

*

Eski saf müslümanlar, kendilerine helâl olan şeylerden bile, sizin, haram şeylerden sakındığınızdan daha çok sakınırlardı. Sizce zararsız kabul edilen bir çok şeyler onlarca helâk edici kötülükler cümlesinden sayılırdı.

Halife Ömer İbni Abdül'aziz, Kidâm Oğlu Mis'ar'a âit şu beyitleri sık sık tekrarlardı:

Ey mağrur, gündüzün uyku ve gaflettir,
Gecen de uykudur, sana felâket hak'tır.
Aldatır seni, geçmiş, sevinirsin boş emel'le,
Nitekim mağrurdur, zevklenen uykuda rüya ile.
Nefret ettirmez mi seni bu yaşayış.
Dünyada hayvanata mahsustur böyle yaşayış

———o———

DÜNYANIN KÖTÜLÜĞÜ ve ONDAN SAKINMA

Allah ondan râzı olsun, Ebû Ümâme Bâhilî anlatır:

Bir ara, Hâtıp Oğlu Sâlebe, peygamberimize, **«Ey Allah'ın Resûlü, bana çok mal ve zenginlik vermesi için Allah'a duâ et»** dedi. Peygamberimiz aleyhisselâm ona cevaben buyurdu ki:

— Ey Sâlebe, şükrünü edâ edebileceğin az bir servet, mes'ûliyetinin altından kalkamayacağın çok bir servetten daha hayırlıdır!..

Sâlebe tekrar etti:

— Ey Allah'ın Resûlü, Allah'a duâ et. Bana çok mal ve zenginlik versin!..

Allah Resûlü buyurdu:

— Ey Sâlebe, senin için, bende, bir örnek yok mu? Allah'ın peygamberi gibi güzel ahlâklı olmağa râzı olmaz mısın? Mevcûdiyetim kudret elinde bulunana yeminle söylerim ki eğer dağların, altın ve gümüş olarak benimle yürümelerini dileseydim, olurdu.

Sâlebe dedi:

— Seni hak peygamber olarak gönderene yeminle söylerim ki, eğer bana çok mal vermesi için Allah'a duâ edersen her hak sâhibine hakkını veririm. Muhakkak veririm, muhakkak veririm!..

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Allahım, Sâlebe'ye çok mal ver!..

Sâlebe bir koyun aldı. Bu, üremeğe başladı. Öyle üredi, öyle üredi ki, şehirdeki yeri dar ğelmeğe başladı. Bunun üzerine şehir yakınında bir vâdiye çekildi. Artık cemâatle namaza bile gelemez oldu. Sadece öğle ve ikindi namazlarına gelebiliyor, diğer vakitleri terkediyordu. Koyunlar üremekte devam ediyor, gittikçe meşgaleler artıyordu. Bu arada Sâlebe öğle ve ikindi namazlarını da terketti. Sadece Cum'a namazlarına gelir oldu. Fakat bir süre sonra ona da gelemedi. Cuma günleri şehre gidip dönenleri karşılar, şehirde olup-bitenleri onlardan sorardı. Bir ara Resûlullah onu sorarak:

— Hâtıp Oğlu Sâlebe ne yaptı, nerede? dedi.

— Bir çok koyunları oldu. Şehir dar geldiği için şehir dışına çıktı! dediler ve hâdiseyi bütün teferruâtiyle anlattılar:

Allah Resûlü:

— Vah Sâlebeye, vah Sâlebeye, vâh Sâlebeye!... buyurdular:

Bu sırada, şânı mübârek ve yüce olan Allah şu âyeti gönderdi.

— Onların mallarından bir sadaka al ki, bununla kendilerini günahlarından temizlemiş, bununla onların iyi amellerini bereketlendirmiş, kendilerini ihlâslılar derecesine yükseltmiş olasın. Onlara duâ et. Çünkü senin duan onlar için bir sükûnettir. Allah, hakkıyla işiden; çok iyi bilendir. (Tevbe Sûresi, âyet: 103).

Allah, zekâtın farzıyyetini ifâde eden âyetleri inzâl buyurdu. Bunun üzerine peygamberimiz, Cüheyne kabilesiyle Süleym Oğulları kabilesinden birer adam tuttu. Zekât memuru olduklarını gösteren bir evrak yaz-

dırıp ellerine verdi. Dolaşarak zengin müslümanlardan zekâtları toplamalarını emretti. Ve:

— Hâtıp Oğlu Sâlebe ile Süleym Oğullarından falan kişiye uğrayıp zekâtlarını alın! dedi.

Memurlar çıktılar. Sâlebeye geldiler. Allah Resûlünün, zekât hakkında tanzim ettirdiği evrakı okuyarak, malının zekâtını vermesini söylediler. Sâlebe onlara şu cevabı verdi:

— Bu, bir cizyeden (müslüman olmayanlardan alınan vergi) başka bir şey değildir. Bu, cizyenin bir benzeridir. Gidin, başka işlerinizi görün. Bana tekrar gelin..

Zekât memurları ayrıldılar. Süleym Oğluna gittiler. Süleym Oğlu onları duyunca hemen kalktı. Develerinin en iyilerinden ayırdı. Malının zekâtı sayılmak üzere bununla memurları karşıladı. Memurlar zekât için malın en iyisinin ayrıldığını görünce, **«Sana bu vâcip olmaz. Biz bunu almayız!»** dediler. (Zekât olarak malın ne en iyisi, ne de en kötüsü, sâdece ortahallisi alınır.)

Süleym Oğlu, **«Alın. Ben bunu severek veriyorum. Bu, malımın zekâtıdır ve sizin almanız için ayrılmıştır!»** diyerek almaları için ısrar etti. Memurlar oradan ayrıldıktan sonra tekrar Sâlebeye geldiler. Zekâtını istediler. Sâlebe onlara, **«Hani elinizde senediniz? Bana gösteriniz!»** dedi. Gösterdiler. Baktı ve, **«Bu, bir nevi CİZYE! Siz gidin. Ben bir kere düşüneyim!»** dedi. Memurlar ayrıldılar. Resûlullaha geldiler. Allah Resûlü onları görünce, daha onlar konuşmadan, **«Yazık Sâlebeye!»** buyurdu ve Süleym Oğlu için de duâ etti.

Memurlar, Sâlebe ve Süleymî'nin kendilerine nasıl davrandıklarını anlattılar. Bu arada, şânı yüce olan Allah, Sâlebe hakkında şu âyetleri inzâl buyurdu:

— İçlerinden kimi de Allah'a şöyle ahd etmişti: «Bize lûtfundan ihsân ederse, yemin olsun, zekâtını vereceğiz. Muhakkak sâlihlerden olacağız!» Allah kendilerine lûtfundan verince de onunla cimrilik edip emirlerine sırt çevirdiler. Onlar öyle dönektirler. Nihâyet, Allah'a karşı va'dlerini tutmadıkları, yalan söylemekte oldukları için O da bu hareketlerinin âkıbetini kalblerinde kendisinin huzûruna çıkacakları güne kadar sürecek bir nifak yaptı. (Tevbe Sûresi, âyet: 75, 77).

Peygamberimizin yanında Sâlebe'nin akrabalarından birisi vardı. Sâlebe hakkında Allahın inzâl buyurduğu bu âyeti işitti. Çıktı, Sâlebe'nin yanına gitti ve:

— Hâlin perişan ey Sâlebe, Allah senin hakkında şöyle şöyle âyet inzâl buyurdu! dedi.

Sâlebe hemen kalktı. Resûlullahın yanına geldi. ve zekâtının kabul edilmesini istedi. Fakat Allah Resûlü buyurdular ki:

— Allah bana, senin zekâtını kabul etmemi yasakladı.

Sâlebe başına topraklar serpiyordu. Peygamberimiz kendisine şöyle buyurdu:

— Bu, senin amelindir. Ben sana söylemiştim, fakat bana itâat etmemiştin.

Peygamberimiz, kendisinin zekâtını kabul etmeyince kalktı, evine gitti. Resûlullah'ın vefâtından sonra, Halife Hz. Ebûbekir'e —Allah ondan râzı olsun— geldi. Zekâtının kabul edilmesini istedi. Fakat halife onu reddetti. Daha sonra Ömer —Allah ondan râzı olsun— halife olunca ona geldi. O da kabul etmedi. Sâlebe Hz. Osman'ın —Allah ondan râzı olsun— halifeliğinden sonra öldü.

*

— Bir adam, İsâ aleyhisselâm ile arkadaş olur. O'na, **«seninle beraber bulunup sohbet edeyim!»** der. Hz. İsâ kabul eder. Beraberce yola çıkarlar. Bir nehir başına gelirler, yemek yemek üzere otururlar. Yanlarında, yiyecek olarak üç adet yufka ekmeği vardır. İki tanesini yerler, diğer üçüncüsü kalır. İsâ aleyhisselâm su içmek üzere nehre gider. Suyu içer gelir. Fakat kalan bir tek yufkanın ortadan kaybolduğunu görür. Adama, **«yufkayı kim aldı?»** diye sorar. Adam **«bilmiyorum!»** der. Kalkarlar. Beraberce yola koyulurlar. Biraz gidince Hz. İsâ, yanında iki yavrusu bulunan bir geyik görür. Yavrularından birini çağırır. Yavru gelir. İsâ aleyhisselâm onu keser. Kendisi ve yanındaki adam yerler. Sonra Hz. İsâ, yedikleri geyik yavrusuna, **«Allahın izniyle kalk!»** der. Yavru kalkar, gider. Adama der ki:

— Sana bu mûcizeyi gösteren hakkı için soruyorum. Yufkayı kim aldı?

Adam:

— Bilmiyorum!..

Yürürler. Bir dereye varırlar. Hz. İsâ, adamın elinden tutar, suyun üzerinden yürüyerek geçerler. Dereyi geçince İsâ aleyhisselâm sorar:

— Sana bu mûcizeyi gösteren hakkıçün soruyorum, yufkayı kim yedi?

Adam:

— Bilmiyorum!..

Devam ederler. Kumluk bir yere gelirler. Otururlar. İsâ aleyhisselâm, kumları toplar, bir tepe meydana getirir. Sonra, **«Allah'ın izni ile altın ol!»** der. Kum tepesi hemen altın olur. Sonra bunu üçe taksim eder ve:

— Biri benim. Biri senin. Diğer üçüncü hisse de yufkayı yiyenin! der.

O zaman adam hemen atılır:

— Yufkayı ben yemiştim!..

Hz. İsâ, **«Hepsi senin olsun!»** der ve ondan ayrılarak bırakır, gider. O, altınların başında iken biraz sonra iki kişi gelir. Altınları görünce onu öldürüp altınları almak isterler. O, der ki:

— Altınlar üçümüzündür. Aramızda paylaşalım. Fakat önce birimiz gidip şehirden yiyecek getirsin. İyice bir karnımızı doyuralım. Ondan sonra da altınları taksim eder, gideriz!

Kabul ederler ve bu üç kişiden biri şehre yiyecek almağa gider. Fakat giderken şöyle bir şeytanat düşünür:

— Neye bu altınları üçe böleyim? Şehirden alacağım yiyeceğin onlara isâbet edecek kısmına zehir koyarım. Onlar onu yiyince ölürler. Böylece ben de tek başıma altınlara sahip olurum!..

Ve öyle yapar. Onlara isâbet edecek yiyeceğe zehir koyarak getirir.

Fakat o, şehre gidince diğer ikisi de şöyle düşünür:

— Altınları neye üçe taksim edelim? İkiye taksim edersek daha çok düşer. O, şehirden gelince bir bahane ile onu öldürelim. Getirdiği yemeği âfiyetle yiyelim. Sonra da altınları aramızda bölüşelim!..

Ve öyle olur. Şehre giden dönünce bir bahane ile onu öldürürler. Sonra da zehirli yemeği yerler ve biraz sonra altınların yanında kıvrana kıvrana ölürler. Altın yığını ortada ve üç kişi de ölü olarak onun yanındadır.

Biraz sonra Hz. İsâ havârileriyle birlikte bu manzaranın üzerine gelir ve şöyle der:

— İşte bu, dünyadır. Ondan sakınınız!..

Zülkarneyn, bir seyahatinde bir kavme rast gelir. Burada halkın elinde yiyecek hiç bir şey yoktur. İnsanlar sabahleyin kalkarlar, kazdıkları kabirlerin yanına giderler. Onlara bakarlar, süpürürler, temizlerler ve karınları acıkınca da hayvânat gibi ot yerler. Zülkarneyn, hükümdarlarına bir adam gönderir. Adam gider, Zülkarneyn'in dâvetini bildirir. Fakat hükümdar, **«benim ona ihtiyacım yok. Eğer onun bir ihtiyacı varsa bana gelsin!»** der. Adam gelir. Durumu anlatır. Zülkarneyn, **«Doğru söylemiş!»** der ve hükümdara gider. Varınca:

— Bana gelmeniz için haber yolladım, gelmediniz. İşte ben geldim! der.

Hükümdar, **«Eğer sana ihtiyacım olsaydı gelirdim!»** cevabını verir:

Sonra konuşurlar:

Zülkarneyn:

— Sizi öyle bir hâl ve yaşayışta görüyorum ki, bu hâli hiç bir kavimde görmedim!..

Hükümdâr:

— Nedir o hâl?

Zülkarneyn:

— Ne malınız var, ne mülkünüz!.. Gümüş ve altın elde etmez misiniz, ondan faydalanasınız?

Hükümdâr:

— Biz altın ve gümüşten nefret ederiz. Kim onlara sâhip olursa nefsini zorluğa atar.

Zülkarneyn:

— Bu kabirler ne oluyor? Kazmışsınız. Sabahleyin kalkınca onlara bakıyor, temizliyor ve yanında namaz kılıyorsunuz!..

Hükümdâr:

— Biz bunu, dünyada uzun emellere dalmayalım ve kötülük işlemeyelim, diye yapıyoruz.

Zülkarneyn:

— Bakıyorum, ottan ve sebzelerden başka yiyecekleriniz yok. Canlı hayvan edinmez misiniz, sütünden istifade edesiniz, binek olarak kullanasınız!..

Hükümdâr:

— Biz, karınlarımızı hayvânâta mezar yapmaktan nefret ederiz. Ot ve sebzeler bize kâfi. Az bir yiyecek insanoğluna yeter!..

Hükümdâr, sonra, elini Zülkarneyn'in omuzuna koyar. Ona bir kafatası kemiği uzatır.

Hükümdâr:

— Biliyor musun, kimdir bu?

Zülkarneyn:

— Hayır! Kimmiş o?

Hükümdâr:

— Yeryüzünde hükümrân olmuş bir hükümdar idi. Allah ona kuvvet, kudret ve saltanat vermişti. Fakat o tebeasına ve mahlûkata zulmetti, can yaktı. Allah da ölümle onu vücudundan ayırdı. Şimdi yerdeki bir taş ne ise bu da odur. Allah onun amellerini kaydetti. Kıyâmet günü hesabını sorup cezasını verecek!..

Hükümdâr, sonra, çürümüş bir kafatası daha uzatarak sorar:

— Ey Zülkarneyn, biliyor musun, bu kimdir?

Zülkarneyn:

— Hayır! Kimmiş o?..

Hükümdâr:

— Bu da, şu deminkinden sonra hüküm sürmüş olan hükümdar!.. Kendinden önceki hükümdarın, tebeasına ve mahlûkata zulmettiğini görmüş. O, bu zulümden tiksinmiş. Allah'a karşı mütevâzî olmuş. Ülkesinde adâletle hükmetmiş. Kimseye zulmetmemiş. Son-

ra da şu gördüğün hâle gelmiş. Allah, âhirette mükâfatlandırmak için onun amellerini de yazmış!..

Hükümdar bundan sonra Zülkarneyn'in kafatasını işaret eder ve:

— Bu kafatası da bu iki kafatasından birisi gibi olur. Dikkat et, ey Zülkarneyn, ne işlediğine!.. der.

Bunun üzerine Zülkarneyn, hükümdara:

— Benim sohbetimde bulunmak istemez misin? Seni kendime kardeş edineyim, vezir edineyim, Allah'ın bana verdiği şeylere seni ortak edeyim! der.

Hükümdar, **«Benim ve senin bir arada bulunmamız iyi olmaz!»** diye cevap verir.

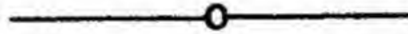
Zülkarneyn bu hâdiseye hayret ederek ve öğüt almış olarak oradan ayrılır.

*

— Ey dünya, ve dünya nimetleriyle zevklenen ve gözlerini dünya zevk-u safasından hiç ayırmayan kişi! İdrak edemediğin şeylerde nefsini meşgul ettin. Yarın Allah'a kavuştuğun zaman ne diyeceksin!..

*

— Uyan! Dünyanın kişi üzerine dâima musibetleri vardır. İkbâli açılsa da, kapansa da!.. Eğer bahtın açık giderse dâima şükürle karşıla. Bahtın yâver gitmezse metânet göster, tahammül et!...

SADAKANIN FAZİLETİ

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

— Kim helâl kazancından —Allah ancak helâl olanları kabul buyurur— Allah rızâsı için bir hurma sadaka verirse Allah onu kemâl-i rızâ ile ve bereketiyle kabul buyurur. Sonra da —Sizden birinin atlarını çoğaltması gibi— Sâhibi için onu çoğaltır. Öyle ki, dağ gibi olur.

Başka bir rivâyet de şöyledir:

— Sizden birinin atlarını çoğaltması gibi!.. Öyle ki bir lokma sadaka, Uhud Dağı kadar olur.

Kur'an'da, bu hadisleri tasdik eden âyetler vardır. Şânı mübârek ve yüce olan Allah buyurur:

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ
وَأَنَّ اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

— Onlar bilmediler mi ki şüphesiz Allah, kullarından sâdır olan tevbeyi kabul etmekte, sadakaları almakta olan ancak kendisidir ve hakikatte tevbeyi çok kabul eden ve çok merhametli olan odur. (Tevbe Sûresi, âyet: 104).

— Allah, FÂİZİ (zekâtı verilmeyen kazancın bere-

ketini) eksiltir, sadakası (zekât) verilen malları ise artırır. (Bakara Sûresi, âyet: 276).

— Sadaka (zekât) malı eksiltmez. Kişinin birisini afvetmesi hâlinde Allah'ın ona vereceği şey, «EFENDİLİK»ten başka bir şey değildir. Kim, Allah için tevâzû gösterirse Allah onun derecesini yükseltir.

— Suyun ateşi söndürmesi gibi sadaka (zekât) da hatâları söndürür.

— Kıyâmet gününde, insanlar arasında hüküm tamam oluncaya kadar herkes sadakasının gölgesindedir.

Bir ara, Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle dedi

— Bir lira sadaka yüz lira sadakayı geçti!..

Dinleyenlerden biri sordu:

— Bu nasıl olur, ey Allahın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

Bir adamın çok serveti olur. Bir kenarından bin lira alır, bunu sadaka olarak verir. Diğer bir adamın iki lirası olur. Birini alır, sadaka olarak verir.

— Senden bir şey dileneni reddetme. Bir tırnak kadar şeyle bile olsa!..

— Hiçbir gölgenin bulunmadığı ve sadece kendi gölgesinin bulunduğu günde Allah, yedi kişiyi kendi gölgesinde gölgelendirir. Bunlardan biri de bir şey tasadduk edip onu gizleyen ve sağ elinin verdiğini sol eli ile bilmeyen kişidir.

— İyilikler kötülükleri önler. Gizlice verilen sadakalar Rabb'ın öfkesini söndürür. Sıla-i rahim ömrü arttırır. Her iyilik sadakadır. Dünyada iyilik ehli, âhirette de iyilik ehlidir. Dünyada kötülük ehli, âhirette de kötülük ehlidir. Cennete ilk girecekler, iyilik ehlinden olanlardır.

Bir ara, Allah'ın Resûlüne soruldu:

— Sadaka nedir, ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Kat kattır. Allah'ın yanında fazlasiyle karşılığı vardır.

Allah Resûlü bunları söyledikten sonra şu âyeti okudu:

— Kimdi o ki, Allah'a güzel bir ödünç versin de Allah da onu kat kat, bir çok artırsın! (Bakara Sûresi, âyet: 245).

Yine bir ara peygamberimize soruldu:

— Ey, Allahın Resûlü, hangi sadaka daha faziletlidir?

Resûlullah buyurdular ki:

— Gizlice fakire verilen sadaka, yahut fakirlik yüzünden çalışmak.

Allah'ın Resûlü sonra şu âyeti okudu:

— Eğer sadaka (zekât)ları aşikâre verirseniz, o ne güzel. Eğer onları gizler, onları fakirlere verirseniz işte bu, sizin için daha hayırlıdır. Allah, bu sebeple günahlarınızdan bir kısmını yarlığar. Allah ne yaparsanız ondan hakkıyle haberdardır. (Bakara Sûresi, âyet: 271).

— Hangi müslüman bir müslümanı giydirirse Allah onu cennet yeşillikleri ile giydirir. Hangi bir müslüman aç olan bir müslümanı yedirirse Allah ona cennet meyvelerinden yedirir. Kim susamış bir müslümanı sularsa Allah onu bal gibi saf su ile sular.

Bir ara Allah'ın Resûlüne soruldu:

— Hangi sadaka daha faziletlidir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular ki:

— İçinde sana gizli düşmanlık besleyen akrabaya verilen sadaka!..

Yine bir ara, birisi Allah'ın Resûlüne sordu:

— Müslümanın hangi hareketi daha hayırlıdır?

Resûl aleyhisselâm ona cevaben buyurdular ki:

— Yoksulları yedirmen, tanıdığın-tanımadığın herkese Allah'dan selâmet dilemendir.

— Allah'a karşı kulluk vazifelerinizi yapınız. Yoksullara yediriniz. Herkese Allah'dan selâmet dileyiniz. Cennete girersiniz!..

— Yoksul müslümanları doyurmak Allah'ın rahmetini çeken sebeplerdendir.

— Kim, doyuncaya kadar bir müslüman kardeşini yedirir, kanıncaya kadar içirirse Allah onu, her Hendek'in arasında beşyüz senelik mesâfe bulunan yedi hendekle cehennemden uzaklaştırır.

Kıyâmet günü olunca Allah buyurur ki:

— Ey Âdemoğlu, hastalandım; beni ziyârete gelmedin!..

Kul sorar:

— Seni nasıl ziyâret edeyim? Sen bütün kâinatın sâhibisin!..

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Görmedin mi, filan kulum hastalandı. Ziyâretine gitmedin. Biliyor muydun, eğer onu ziyâret etseydin beni onun yanında bulacaktın!..

Yine, şânı yüce olan Allah buyurur:

— Ey Âdemoğlu, sana bir çok nimetler verdim. Seni yedirdim. Sen bana hiç bir şey yedirmedin!..

Kul sorar:

— Ey Rabbım, seni nasıl yedireyim? Sen, âlemlerin Rabbısın. Yemekten içmekten münezzehsin!..

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Bilmiyor musun, filan kulum seni yedirdi. Sen

ona yedirmedin. Eğer yoksulu doyurmuş olsaydın, beni onun yanında bulacaktın!..

Şânı yüce olan Allah gene buyurur:

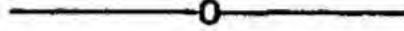
— Ey Âdemoğlu, ben sana su verdim. Sen bana hiç su vermedin!

Kul sorar:

— Sen âlemlerin Rabbısın. Sana nasıl vereyim?

Allah buyurur:

— Filan kulum seni suladı. Sen yoksulu sulamadın. Eğer yoksulu sulasaydın, şimdi onu benim yanımda bulacaktın!..

MÜSLÜMAN KARDEŞİNİN İHTİYACINI GİDERMEK

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوٰى وَلاَ تَعَاوَنُوا عَلَى الاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ.

— İyilik etmek, fenalıklardan sakınmak üzere birbirinizle yardımlaşın. Günah işlemek ve haddi aşmak hususunda birbirinize yardım etmeyin. (Maide Sûresi, âyet: 2).

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular:

مَنْ مَشٰى فِى عَوْنِ اَخِيهِ وَمَنْفَعَتِهِ فَلَهُ ثَوَابُ الْمُجَاهِدِينَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ.

— Kim, müsüman kardeşine bir yardım ve ona bir fayda temin etmek için yürürse onun için, Allah yolunda cihâd edenler sevâbı vardır.

اِنَّ لِلّٰهِ خَلْقًا خَلَقَهُمْ لِقَضَاءِ حَوَاجِجِ النَّاسِ آلٰى عَلٰى نَفْسِهِ اَنْ لاَ يُعَذِّبَهُمْ بِالنَّارِ فَاِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ وُضِعَتْ لَهُمْ مَنَابِرُ مِنْ نُورٍ يُحَدِّثُونَ اللّٰهَ تَعَالٰى وَالنَّاسُ فِى الْحِسَابِ.

— Allahın, insanların ihtiyacını temin etmeleri için yarattığı öyle kulları vardır ki, onları cehennem azâbı ile cezalandırmayacağına yemin etmiştir. Kıyâmet günü olunca onlar için nurdan minberler kurulur. Diğer insanlar hesap vermekle uğraşırken onlar bu nurdan minberlerde Allah ile mükâleme ederler.

مَنْ سَعٰى لِاَخِيهِ الْمُسْلِمِ فِى حَاجَةٍ فَقُضِيَتْ لَهُ اَوْ لَمْ تُقْضَ غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ وَكُتِبَ لَهُ بَرَاءَتَانِ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ وَبَرَاءَةٌ مِنَ النِّفَاقِ .

— Kim, bir müslüman kardeşinin ihtiyâcını temin etmek için çalışırsa —ihtiyâcını giderebilsin veya gideremesin— Allah onun geçmiş ve gelecek günahlarını afveder. Ayrıca ona iki BERAT verir. Biri cehennem ateşinden, diğeri nifaktandır.

— Kim, bir müslüman kardeşinin sıkıntısını giderirse ben, kıyâmet günü amellerinin tartıldığı sırada onun mîzânının yanında dururum. Eğer sevapları ağır gelirse ne âlâ!.. Günahları ağır gelirse ona şefâat ederim.

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik'in rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyururlar:

— Kim, bir müslüman kardeşinin bir ihtiyâcını temin etmek üzere yürürse, Allah onun her adımına yetmiş sevap yazar, yetmiş günahını da imhâ eder. Eğer kendi eliyle bizzât ihtiyâcı temin ederse, anasından doğmuş olduğu günkü gibi günahlarından temizlenir. Eğer bu esnada kendisine ölüm gelirse hesap vermeden cennete girer.

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs'ın rivâyet ettiği bir hadis şöyledir:

— Kim, bir müslüman kardeşi ile bir ihtiyâcı temin etmek maksadıyle yürür ve ona nasihat ederse, Allah, onunla cehennem arasına herbirinin arasındaki mesâfe gökler ile yer kadar olan yedi hendek koyar.

Allah ondan râzı olsun, İbni Ömer rivâyet eder:

— Allahın, kavimlere bir kısmı nimetleri vardır. Onlar birbirlerinin ihtiyâçlarını temin ettikleri ve birbirlerinin sıkıntılarını giderdikleri sürece bu nimetleri onlara vermekte devam eder. Ne zaman birbirini sevmezler ve birbirlerine çelme atmağa başlarlarsa o zaman o nimetleri onlardan alır, başka kavimlere verir:

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin anlattığına göre, bir defasında Resûl aleyhisselâm, ashâbından bir topluluğa sordu:

— Biliyor musunuz, arslan kükrediği zaman ne diyor?

Dinleyenler dediler:

— Allah ve Resûlü en doğrusunu bilir!..

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Allahım, iyilik işleyenlere beni musallat etme! diyor.

Allah onun yüzünü şereflendirsin, Hz. Ali şöyle der:

— Sizden biri bir hâcet dilediği zaman, perşembe günü şafakla başlasın. Evinden çıkarken Âl-i İmrân sûresinin son âyetini, âyetel-kürsi'yi, Kadr ve Fâtiha sûrelerini okusun. Çünkü muhakkak dünya ve âhiret hâcetleri bunlardadır.

Allah ondan râzı olsun, Abdullah İbni Hasan anlatır:

Bir ara hâcet için, halife Ömer İbni Abdülaziz'e gitmiştim. Bana dedi ki:

— Bir ihtiyacın olduğu zaman bana bir adam gön-

der veya bir pusula yaz. Çünkü seni kapımda görmekten Allah'dan hayâ ederim.

Allah onun yüzünü şereflendirsin, Hz. Ali der ki:

— Kim, bir kalbe bir sevinç verirse, Allah bu sevinçten bir lûtuf yaratır. Her ne zaman o kimseye bir musibet gelirse, o lûtuf, bir su gibi o kimsenin kalbine akar ve oradan kederi çıkarır.

— Hâcete erememek, onu hâcet bitirmeyen kimselerden istemekten daha iyidir.

— Hâcet için sık sık müslüman kardeşine gitme. Zirâ buzağı anasını emmekte ifrâta kaçarsa o onu süser.

Şâirin sözü ne güzeldir.

— Hâcet bitirme âdetini hiç kimseden esirgeme. Yapabildiğin müddetçe iyilik yap, günler gelip geçtikçe sen de iyilik yapmakta devam et. Allah'ın sana olan fazlını hatırla. O'nun fazlı yüzünden insanlara muhtaç olmuyorsun.

*

— Kudretin yettikçe hâcet bitir. Müslüman kardeşinin kederine ortak ol, onu kederden kurtar. Genişlik günlerinde işlenen hayırlar için, hâcetlerinin görüldüğü bir gün vardır.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— **Müjdeler olsun, elinden hayır çıkan kimseye!.. Yazıklar olsun, elinden şer çıkan kimseye!...**

———o———

ABDESTİN FAZİLETİ

Allah'ın selâmı onun üzerine olsun, Peygamberimiz sallâllahü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

— Kim, güzelce abdest alır; iki rek'at namaz kılar ve bu esnâda kalbi dünyevî hiç bir şeyle meşgul olmazsa anasından doğduğu günkü gibi günahlarından çıkar.

— Size, Allah'ın kendisiyle günahları afvettiği ve dereceleri yükselttiği şeyi haber vereyim mi? Kerîh olan şeylerden sonra güzel bir abdest, ayakların câmilere gitmesi ve namazdan sonra namaz bekleyiş. İşte kurtuluş budur! (Resûlullah bunu üç defa tekrarladı).

— Bir defasında Allah'ın Resûlü abdest âzâlarını birer defa yıkayarak abdest aldı ve, «Bu, abdesttir. Allah namazı ancak bununla kabul eder!» buyurdu. Sonra abdest âzâlarını ikişer defa yıkayarak abdest aldı ve, «Kim, azalarını ikişer defa yıkayarak abdest alırsa Allah ona ecrini iki kere verir!» dedi. Daha sonra azalarını üçer defa yıkamak sûretiyle abdest aldı ve, «Bu; benim, benden önceki peygamberlerin ve Allah'ın dostu İbrâhim aleyhisselâmın abdestidir.» dedi.

— Kim, abdest alırken Allah'ı zikrederse Allah onun bütün vücudunu temizler. Kim, Allah'ı zikretmezse onun sâdece su değen azalarını temizler.

— Kim, abdest üzerine abdest alırsa Allah onunla ona on sevap yazar.

— Abdest üzerine abdest, nûr üzerine nûrdur.

Bütün bu hadisler abdesti yenilemeğe teşviktir.

— Müslüman, abdest alıp ağzına su verdiği zaman bütün günahlar ağzından dökülür. Burnuna su verdiği zaman burnundan günahlar dökülür. Yüzünü yıkadığı zaman yüzünden günahlar dökülür. Öyle ki, gözkapaklarının yanından bu günahlar çıkar. Ellerini yıkadığı zaman günahlar dökülür. Öyle ki, tırnaklarının altından çıkarlar. Başını mesh ettiği zaman başından günahlar dökülür. Öyle ki, kulak altlarından çıkarlar. Ayaklarını yıkadığı zaman ayaklarındaki günahlar dökülür. Öyle ki, ayak tırnaklarının altından çıkarlar. Bundan sonra câmiye gidişi ve namazı nâfile olur.

— Kim; güzelce abdest alır, sonra başını göğe kaldırarak, «Şehâdet ederim ki Allah'dan başka ilâh yoktur, tektir, ortağı yoktur. Ve gene şehâdet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Resûlüdür!» derse sekiz cennet kapısı onun için açılır. Dilediğinden girer.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer der ki:

— Temiz ve pâk bir abdest senden şeytanı uzaklaştırır.

Mücâhid de şöyle der:

— Kimin; abdestli olarak, Allah'ı zikrederek ve tevbe-istiğfâr ederek yatmağa gücü yetiyorsa öyle yapsın. Çünkü rûhlar kabzolundukları şey üzere diriltilirler.

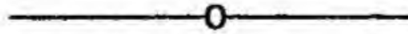
Anlatılır ki, bir ara Hz. Ömer, Ka'be örtüsü için peygamberin ashâbından birini Mısır'a göndermişti. Bu sahâbî, yolculuk esnâsında bir hahamın yakınında bir yerde konaklamıştı. Haham, zamanının en bilgini olarak tanınıyordu. Hz. Ömer'in elçisi, onun yakınında

konaklamış olmaktan memnûniyet duydu. Zirâ hahamı görüp ilminin derecesini anlamak istiyordu. Hahamın evine gitti. Kapıyı çaldı. Fakat uzun müddet kendisine kapı açılmadı. Neden sonra kapıyı açtılar, içeri girdi. Ilk işi kapıda uzun müddet bekletilmesinden şikâyet etmek oldu. Haham kendisine dedi ki:

— Sen bize gelmek üzere bu tarafa yöneldiğin zaman biz seni hükümdar heybetinde gördük, korktuk. Sana bir müddet kapıyı açmadık. Şunun için ki, Allah Hz. Mûsa'ya şöyle buyurmuştu:

— Bir hükümdardan korktuğun zaman abdest al. Âile efrâdına da abdest almalarını emret!..

İşte, abdest alan, korktuğu kişiye karşı Allah'ın temînâtı altındadır. Biz sana kapıyı bir müddet açmadık. Bu esnâda ben ve bütün evdekiler abdest aldık. Namaz kıldık. Senin korkundan Allah'ın temînâtı altına girdik. Sonra sana kapıyı açtık!...

NAMAZIN FAZİLETİ

Namaz, ibâdetlerin en fazîletlisi olduğundan —Allah'ın kitabına uymuş olmak için (*)— ona teşvik gâyesiyle burada bu bahsi tekrar ele aldık. (**) Burada, bundan önceki bölümde yer almayan hususlar zikredilecektir.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— **Kişiye, iki rek'at namaz kılmak üzere kendisine okunan bir ezandan daha hayırlı bir şey verilmedi.**

Muhammed İbni Sîrîn şöyle der:

— Eğer, iki rek'at namaz ile cennet arasında muhayyer kılınsaydım, muhakkak iki rek'at namazı cennete tercih ederdim. Çünkü iki rek'at namazda Allah'ın rızâsı vardır. Cennette ise benim hoşnutluğum vardır.

Denilir ki:

— Allah, yedi kat gökleri yarattığı zaman onları meleklerle doldurdu. Onlar hiç bir an geri kalmamak üzere Allah'a ibâdet ederler, namaz kılarlar. Allah, her gök ehli için bir ibâdet nev'i koydu... Bir gök ehli, sûr üfürülünceye kadar kıyamdadır. Bir gök ehli rukûda, bir gök ehli secdede, bir gök ehli Allah'ın hey-

---

(*) Namazdan bahseden âyetler Kur'an'da defalarca geçmektedir.

(**) Namaz, daha önceleri bir başka bahisde de anlatılmıştır.

bet ve azametinden çırpınmakta, büyük melekler ve arş ehli Arş'ın etrafında tavaf edip Rabblerinin medhi ile tesbih etmekte ve yer ehli için istiğfârda bulunmaktadır. İşte Allah, bütün bu esasları —mü'minlere bir kerâmet olmak üzere— namazda toplamıştır ki gök ehlinin ibâdetinden onlar için bir nasip bulunsun. Ayrıca onlara Kur'an'ı vermiştir. Onu namazda okurlar. Allah, kullarından bütün bunca nimetlerinin şükrünü talep eder. Onların şükrü, namazı şartları ve rükûnlarıyle dosdoğru kılmaktır.

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

اَلَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ.

— (O Takva sahipleri ki) **onlar gaybe inanırlar, namazı dosdoğru kılarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah uğrunda harcarlar.** (Bakara Sûresi, âyet: 3).

— **Namaz kılın, zekât verin, rükû edenlerle birlikte rükû edin.** (Bakara Sûresi, âyet: 43).

— **Namaz kıl.** (İsrâ Sûresi, âyet: 78).

— **Fakat onlardan ilimde yüksek dereceye erenlerle mü'minler, sana indirilen Kur'ana ve senden evvel indirilen kitaplara imân ederler. Onlar namazı dosdoğru kılanlar, zekâtı verenler, Allah'a ve âhiret gününe inananlardır. İşte onlar!.. Biz onlara çok büyük bir ecir vereceğiz.** (Nisâ Sûresi, âyet: 162).

Kur'an'da her nerede namazın zikri geçerse muhakkak **«Edâ edilmesi, kılınması ile beraber zikredildiğini»** görürsün. Münâfıklardan söz edince Allah buyurdu ki:

— **İşte, namazlarında gâfil olan münâfıkların vay hâline!** (Mâûn Sûresi, âyet: 4, 5). (*)

(*) Kur'an'da namazdan bahseden âyetler pek çoktur. Müellif burada sadece birkaçını zikretmiştir.

Allah, münafıklar hakkında sadece, «Namaz kılanlar!» buyurdu. Mü'minleri ise, **«NAMAZLARINI İKAME EDENLÂR. EDÀ EDENLER!»** diye isimlendirdi. Bunun sebebi, namaz kılanların çok fakat, kabule şâyan olacak şekilde namaz kılanların ise az bulunduğunun bilinmesidir. Ehl-i gaflet, halk arasında mürâilik yapıp kendine îtibâr sağlamak için ibâdet eder, iyi amelller işler. Yapılan ibâdet veya iş, Allah'a arzedildiği zaman kabul mü edilecek yoksa red mi edilecek bunu düşünmez.

Rivâyet edilen bir hadiste peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurur:

— Sizden biri namaz kılar, fakat namazının sadece üçte biri, yahut dörtte biri, yahut beşte biri, yahut altıda biri... yahut onda biri yazılır.

Yine peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— Kim, kalben Allah'a yönelerek iki rek'at namaz kılarsa anasından doğduğu günkü gibi günahlarından çıkar.

Kişinin namazının değeri, onun Allah'a yönelişi derecesindedir. Eğer namaz kılarken tamamen, içlidışlı Allah'a yönelmez, vesveselerle meşgul olursa şu misaldeki adamın durumuna düşer. Ki bu adam suçludur. Özür dilemek üzere hükümdarın kapısına gelir. Orada durur. Hükümdar onu karşılar. Fakat, o, bu anda sağına soluna, sallanır. Gerekli hürmeti göstermez. Hükümdar da onun özrünü kabul etmez. Hâcetini bitirmez. Sâdece, onun kendisine gösterdiği saygı derecesinde onu karşılar.

İşte namaz da böyledir. Kişi namaza durur ve mâlâyâni ile meşgul olur, lâubâlilik yaparsa namazı kabul edilmez.

Namaz, bir hükümdarın tertiplediği bir düğün cemiyetine benzer. Hükümdar bu cemiyette renk renk ve

çeşit çeşit yiyecekler içecekler hazırlar. Her renk ve her çeşit yiyecek ve içeceğin ayrı birer tadı, ayrı birer lezzeti ve ayrı birer faydası vardır. Bu yemekleri hazırlayan hükümdar tabeasını oraya davet eder.

İşte namaz da böyledir. Allah, kullarını davet eder. Onlara namazda muhtelif fiiller, çeşitli zikirler hazırlar. Kullarının bu muhtelif fiiller ve çeşitli zikirlerle ibâdet etmeleri Allah'ın her çeşit ibâdetle onları zevklendirmesi içindir. Meselâ, ibâdet esnasındaki fiiller, yukarıdaki sofra misâlinde yiyecekler yerindedir. Zikirler de içecekler mesâbesindedir.

Denir ki:

Namazda oniki bin haslet vardır. Fakat bu oniki bin haslet, sonradan, oniki haslette toplanmıştır. Kim namaz kılmak murat ederse, namazının kemâliyle kılınmış olabilmesi için bu oniki hasleti taahhüt etmesi lâzımdır. Bunlardan altısı namaza başlamadan öncedir. Diğer altısı ise namaz içindedir. Bu oniki hasletten:

Birincisi: İlim (bilmek)dir. Çünkü peygamberimiz:

— **İlimle yapılan az bir amel, cehâletle yapılan çok bir amelden daha hayırlıdır!** buyurmuştur.

İkincisi: Abdesttir. Çünkü peygamberimiz:

— **Namaz ancak abdest iledir**. buyurmuştur.

Üçüncüsü: Elbise'dir. Çünkü Allah buyurur:

— **Ey Âdemoğulları, her mescitte zinetinizi alın.** (Arâf Sûresi, âyet: 31).

Dördüncüsü: Namazı vaktinde kılmaktır. Çünkü Allah buyurur:

— **Çünkü namaz mü'minler üzerine vakitleri belli bir farz olmuştur.** (Nisâ Sûresi, âyet: 103).

Beşincisi: Kıbleye yönelmektir. Çünkü Allah buyurur:

— Namazda yüzünü artık Mescid-i haram tarafına (kâbe tarafına) **çevir.** (Bakara Sûresi, âyet: 144).

Altıncısı: Niyettir. Çünkü peygamberimiz buyurur:

— Ameller niyetlere göredir. Her kimse için, neye niyetlendi ise sadece o vardır.

Yedincisi: Tekbir'dir. Çünkü peygamberimiz buyurur:

— Namazda, tekbir ile her şey haram olur, selâm ile bu hal kalkar.

Sekizincisi: Kıyâmdır. Çünkü Allah buyurur:

— Tam huşu' ile kıyâm'da durun. (Bakara Sûresi, âyet: 238).

Dokuzuncusu: Fâtiha sûresini okumaktır. Çünkü Allah buyurur:

—Artık Kur'an'dan kolay geleni okuyun. (Müzzemmil Sûresi, âyet: 20).

Onuncusu: Rükû'dur. Çünkü Allah buyurur:

— Namaz kılın, zekât verin, rükû edenlerle birlikte rükû edin. (Bakara Sûresi, âyet: 43).

Onbirincisi: Secde'dir. Çünkü Allah buyurur:

— Ey imân edenler, rükû edin, secde edin, Rabbınıza ibâdet edin, hayır işleyin. (Hacc Sûresi, âyet: 77).

Onikincisi: Namazda Kuud (oturmak)dır. Çünkü peygamberimiz buyurur:

— Kişi, son secdeden başını kaldırdığı ve Ettehiyyât okuyacak kadar oturduğu zaman namazı tamam olur.

Bu oniki şey mevcut olunca, kişinin —bunların tamamlanmış olabilmesi için— bir de ihlâsa ihtiyâcı vardır. Çünkü Allah buyurur:

— Haydi ey mü'minler, kâfirlerin hoşuna gitmese de hepiniz Allah'a, O'nun dininde İHLÂSLI ve SAMİ-

Mİ KİŞİLER OLARAK İBÂDET EDİN. (Mü'min Sûresi, âyet: 14).

İlim (Bilmek): Üç kısımdır:

1) Farz nedir, sünnet nedir, bilmektir.

2) Abdestte farz ve sünnet olan şeyleri bilmektir. Çünkü bunlar namazın tamâmı cümlesindendir.

3) Şeytanın namazdaki vesveselerini ve hilelerini bilmektir. Tâ ki onunla cehd ile savaşabilsin.

Abdest: Abdestin tamamı üç şeyden ibarettir:

1) Kalbi gılli-gış'tan ve hasedden temizlemek,

2) Vücûdu günahlardan temizlemek,

3) Suyu israf etmeden güzelce abdest alıp âzâları yıkamaktır.

Elbise: Bunun tamamı da üç şeyledir:

1) Elbise helâl kazançla elde edilmiş olmak,

2) Necis şeylerden temiz olmak,

3) Elbisenin şekli, sünnete uygun olmak; ucüp, gösteriş ve övünme için giyilmiş olmamak.

Vakit: Üç şeyde tamamlanır:

1) Göz ve zihin, vakti bildiren şeylerde (güneş, ay, yıldızlar, saat...) olmak,

2) Kulak ezanda olmak,

3) Kalb, vakti düşünmek'tir.

Kıbleye yönelmek: Bunun da tamamı üç şeydir:

1) Yüz ile kıbleye yönelmek,

2) Kalb ile Allah'a yönelmek,

3) Kalb sükûneti ve huşû içinde bulunmaktır.

Niyyet: Tamamı üç şeydir:

1) Hangi namazı kıldığını bilmek,

2) Allah'ın huzûrunda bulunduğunu, O'nun kendisini gördüğünü bilmek ve haşyetle huzurda durmak,

3) Allah'ın kalbde olanlara vâkıf bulunduğunu bilmek ve kalbi dünyevî meşgalelerden temizlemekdir.

Tekbir: Tekbir de üç şeyden ibârettir:

1) Azm-i cezm ile tekbir almak,

2) Tekbir alırken elleri kulaklar hizasına kaldırmak,

3) Kalbi hazırlamak, tâzim ile tekbir almaktır.

Kıyam: Kıyam da üç şeyde tamamlanır:

1) Gözü secde mahallinde tutmak,

2) Kalbi Allah'a bağlamak,

3) Sağa sola sallanmamaktır.

Kırâat (Okumak): Üç şeyden ibârettir:

1) Tegannisiz olarak ve usulüne riâyet ederek yanlışsız Fâtiha'yı okumak,

2) Tefekkür ile ve mânâsını düşünerek okumak,

3) Okuduğu ile âmil olmaktır.

Rükû: Rükû'nun tamamı da üç şeyden ibârettir:

1) Rükûa eğilince sırtı dümdüz tutmak, eğip-bükmemek,

2) Rükû esnasında elleri dizlere koymak ve parmaklar arasını açık tutmak.

3) Rükûu tam bir sükûnet içinde yapmak, tesbihâtı tâzim ve vekarla söylemektir.

Secde: Üç şeyde tamamlanır:

1) Secde ederken elleri kulakların hizâsına koymak.

2) Secde esnâsında, kolun el ile dirsek arasındaki kısmını yere yapıştırmamak.

3) Tam bir sükûnet içinde secde etmek, tesbihâtı tâzim ve vekarla söylemektir.

Kuud-Cülus (Oturmak): Bu da üçtür:

1) Sol ayak ve bacak üzerine oturmak, sağ ayağı dik tutmak,

2) Tazim ile **«Ettehıyyât»** okumak, kendisi ve mü'minler için duâda bulunmak.

3) Ettehiyyât ve duâlar okunduktan sonra selâm vermektir.

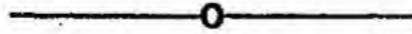
Selâm Vermeğe Gelince: Bunun tamamlanması, kalbden bir niyyet-i sâdıka iledir. Namazı bitirip selâm veren bilecek ki, bu selâm, sağında ve solunda bulunan cemâat ve hafaza melekleri içindir. Ayrıca selâm verirken gözleri omuzlarınden ötesine bakmamalıdır.

Namazda İhlâs İse: Üç şeydir:

1 — Kılınan namazla sadece Allah'ın rızâsını talep etmek, insanların hoşnutluğunu düşünmemek.

2 — Kılınan namazın, Allah'ın rızâsına uygun düşmesi husûsunu Allah'dan beklemek.

3 — Kabule mazhar olabilecek şekilde hiç geçirmeden devamlı kılmaktır. Tâ ki kişi onunla kıyâmete gidebilsin. Çünkü Allah, **«Kim, iyi bir amel ile gelirse!»** (En'âm Sûresi, âyet: 160) diyor. **«Kim, iyi bir amel işlerse»** demiyor.

KIYAMETİN KORKUNÇLUKLARI

Allah ondan râzî olsun, Hz. Âişe anlatır:

Bir defasında Resûlüllah'a sordum:

— **Ey Allah'ın Resûlü, kıyâmet günü, seven sevdiğini hatırlar mı?**

Cevaben buyurdular:

Üç yerde hayır:

1 — Amelleri tartılırken. Sevapları hafif mi yoksa ağır mı gelecek, diye öğrenmeğe çalıştığı anda.

2 — Amel defteri verilirken. Sağından mı verilecek yoksa solundan mı, diye öğrenmeğe çalıştığı anda.

3 — Cehennemden bir boyun uzanıp insanların üzerine abandığı anda. Bu boyun şöyle der:

Ben üç zümreye vazifelendirildim:

1 — Allah'a eş-ortak koşanlara,

2 — Zorba inatçılara,

3 — Kıyâmet gününe inanmayanlara,

Bu boyun onlar üzerine abanır. Tâ ki onları yakalayıp cehennemin en sıkışık yerine atabilsin. Cehennem üzerinde, kıldan ince ve kılıçdan keskin bir köprü (sırat köprüsü) **vardır. Üzerinde demirden dikenler ve mahmuzlar bulunur. İnsanlar bunun üzerinden yıldırım gibi,... rüzgâr gibi geçerler.**

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin anlattığına göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— Allah, gökleri ve yeri yarattıktan sonra SÛR'u yarattı. Onu İsrâfîl aleyhisselâma verdi. İsrâfil, sûru ağzına almış, gözlerini ARŞ'a dikmiş, ne zaman emir verilecek diye bekliyor!..

Sahâbî sordu:

— Ey, Allah'ın Resûlü, SÛR nedir?

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Nurdan bir BUYNUZ'dur.

Sahâbî sordu:

— Ey, Allah'ın Resûlü, onun keyfiyyeti nasıldır?

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Dâire şeklinde geniş ağızlıdır. Beni hak ile peygamber olarak gönderene yeminle söylerim ki, onun çapının genişliği Gökler ve Yer kadardır. Ona üç ÜFÜRME üfürülür. Birinci üfürme, mahlûkatı korkutmak içindir. İkinci üfürme canlıların ölmesi içindir. Üçüncü üfürme canlıları tekrar diriltmek içindir. Üçüncü üflemeden sonra rûhlar bir arı gibi ortaya çıkarlar. Yer ile Gök arasını doldururlar. Her rûh, genizden cesede girer.

Peygamberimiz daha sonra buyurdu ki:

— Ben, yer ilk yarılıp çıkacak insanım!..

Bu hususda başka bir rivayet de şöyledir:

— Allah, önce Cebrâil, Mikâil ve İsrâfili diriltir. Onlar, yanlarında Burak ve Cennet elbiseleri olduğu halde Allah Resûlünün kabrine gelirler. Yer yarılır. Peygamberimiz, Cebrâile bakar ve, «Ey Cebrâil nedir bu gün?» der. Cebrâil, «Bu gün, kıyâmet günüdür» cevabını verir. Resûlullah sorar:

— Ey Cebrâil, Allah ümmetime ne yaptı?

Cebrâil aleyhisselâm cevap verir:

— Müjdelerim, sen, yerden çıkan ilk insansın!

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyurdu:

— Allah, kıyâmet günü buyurur ki, «Ey insanlar ve cinler! Ben size vaktiyle nasihat ettim. Amel defterlerinizdekiler sizin kendi işlediklerinizdir. Kim, hayırla karşılarsa Allah'a hamdetsin. Kim de bugün şerle karşılarsa kendisinden başkasına kusur bulmasın!..

Muâz, Râzi oğlu Yahyâ'dan anlatır:

Yahyâ, bir gün ders meclisinde, **«Takvâ sahiplerini o çok merhametli Allah'ın huzûruna binit olarak toplayacağınız; günahkârları da yaya ve susuz olarak cehenneme sevkedeceğimiz gün!»** (Meryem Sûresi, âyet: 85, 86) meâlindeki âyetleri okuduktan sonra dedi ki:

— Ey insanlar, bakınız, bakınız!.. Yarın bir yerde haşrolunacaksınız Etraftan bölük bölük geleceksiniz. Allah'ın huzûrunda teker teker duracak, işlediklerinizden harf be harf sorulacaksınız. Allah'ın ermiş kulları binit olarak Rablerine götürülecek. Âsiler ise yaya ve susuz olarak cehenneme sevkedilecekler ve bölük bölük oraya girecekler. Ey kardeşlerim, önünüzde, bildiğiniz günlere nisbetle uzunluğu elli bin sene olan gün var. O gün, sarsıntı günü. O gün, yaklaşan gün. O gün, âlemlerin Rabbı Allah'ın hükmü için, insanların, kabirlerinden kalkacakları gün. O gün, hasret günü. O gün, nedâmet günü. O gün, münâkaşa günü. O gün, hesap verme günü. O gün, soruşma günü. O gün, bağırma ve çığlık günü. O gün, vukuu muhakkak olan gün. O gün, kalbleri dehşetiyle vuracak olan gün. O gün, dirilme günü. O gün kişinin dünyada iken yaptıklarına bakacağı gün. O gün, aldanma günüdür. O gün, bazı yüzlerin ap-ak, bazı yüzlerin ise kapkara olduğu gün. O gün; ne malın, ne de evlâdın fayda vermediği, sadece «KALB-İ SELİM»in fayda verdiği gün. O gün, zâlimlerin mazeretlerinin kabul edilmediği, onlara lânet edildiği, âkıbetlerinin kötü olduğu gün!..

Allah rahmet eylesin. Süleyman Oğlu Mukâtil şöyle der:

— Kıyâmet günü mahlûkat, konuşmadan, yüz sene ayakta durur. Yüz sene hayret içinde karanlıkta kalırlar. Yüz sene, Rabblerinin huzûrunda muhâkeme edilirler. Bu arada birbirleriyle itişip-kakışırlar. Kıyâmet gününün uzunluğu, bildiğimiz senelerle elli bin senedir.

Peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem buyururlar ki:

لاَ تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ حَتَّى يُسْئَلَ عَنْ اَرْبَعَةِ اَشْيَاءَ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَ اَفْنَاهُ وَعَنْ جَسَدِهِ فِيمَ اَبْلاَهُ وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَ عَمِلَ بِهِ وَعَنْ مَالِهِ مِنْ اَيْنَ اَكْتَسَبَهُ وَفِيمَ اَنْفَقَهُ.

Kul, dört şeyden sorguya çekilmedikçe geçmez.

1 — Ömrünü nerede tükettiğinden,

2 — Vücudunu nerede yıprattığından.

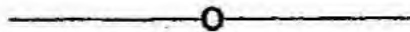
3 — İlmi ile âmil olup olmadığından.

4 — Malını nereden kazanıp nereye sarfettiğinden.

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud'un rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyururlar:

— Hiçbir peygamber müstesnâ olmamak üzere herbirinin mutlaka kabûl olunan bir dûası vardır ve her peygamber, mutlaka kabûle mazhar olan bu duâsını dünyada yapmıştır. Ben, mutlaka kabûle mazhar olacak olan duâmı, kıyâmet günü ümmetim için yapacağım şefâate sakladım.

Allahım, O'nu, kıyâmet günü makamında, kendi yanında bize şefaatçı kıl!...

CEHENNEM - MİZÂN

Bu bahis her ne kadar daha önce incelenmiş ise de, mevzuun tamamlanması bakımından burada tekrar ele almakta bir mahzur görmedik. Umulur ki, nasihatların tekrarı gâfîl ve fâsid kalblere fayda verir. Allah, Kitabı Kur'an'ın müteaddit âyetlerinde cehennemin dehşetini ve kıyâmet hallerini anlatmıştır. Bu bize şunu gösterir ki, Cehennemin dehşeti ve kıyâmetin ahvâlinden gayri şeyler ufak, değersiz ve kolay şeylerdir. Âhiret ise daha hayırlıdır, aynı zamanda ebedîdir.

CEHENNEM'in HÂLİ: Allah, lûtfu ve keremi ile ondan, onun azâbından bizi korusun. Cehennem hakkında vârid olan bir hadis şöyledir:

— Cehennem simsiyah ve kapkaranlıktır. Hiç ışığı ve şûlesi yoktur. Yedi kapısı vardır. Her kapının üzerinde yetmiş bin dağ, her dağın ateşten yetmiş bin tepesi vardır. Her tepenin yetmiş bin ateşli bölgesi, her bölgede ateşten yetmiş bin dere, her derede ateşten yetmiş bin köşk, her köşkte yetmiş bin dâire, her dâirede yetmiş bin yılan ve yetmiş bin akrep vardır. Her akrebin yetmiş bin kuyruğu ve her kuyruğun yetmiş bin boğumu bulunur. Her boğumda yetmiş bin büyük tesdi dolusu zehir vardır. Kıyâmet günü olunca cehennemin perdeleri açılır. İnsanları ve cinleri sağından, solundan, önlerinden-arkalarından ve üstlerinden

cehennemin ateş duvarları çevreler. Onlar bunları görünce diz üstü düşerler ve her biri, «Allahım, kurtar!» diye figan eder!..

Müslim'in kaydettiği bir hadis şöyledir:

— Kıyâmet günü cehennem yetmiş bin yular ile getirilir. Her bir yuları çeken yetmiş bin melek vardır.

Yine peygamberimiz aleyhisselâm, «O cehennemin üzerinde iri gövdeli, haşin melekler vardır!» (Tahrim Sûresi, âyet: 6) meâlindeki âyette işâret edilen cehennem bekçileri hakkında der ki:

— Her melekin iki omuz arası bir senelik mesâfedir. Her birinin öyle bir kuvveti vardır ki, eğer elindeki topuzla bir dağa vursa onu tuz-buz eder. Her bir darbede yetmiş bin kişiyi cehennem çukuruna gönderir.

«Cehennemin üzerinde ondokuz melek vardır» (Müddessir Sûresi, âyet: 30) meâlindeki âyette geçen **«Ondokuz melek»**ten murat, meleklerin reisleridir. Yoksa, cehennem meleklerinin adedini Allah'dan başka kimse bilmez. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

— Rabbının askerlerini kendisinden başkası bilmez. (Müddessir Sûresi, âyet: 31).

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs'a cehennemin genişliğinden sorulduğunda şu cevabı verdi:

— Allah için, cehennemin genişliğinin ne kadar olduğunu bilmiyorum. Fakat bize gelen haberlere göre zebânilerden (cehennem bekçileri) birinin kulak memesi ile ense arası yetmiş yıllık mesafedir. Orada kan ve irin nehirleri akar.

Müslim kaydeder:

— Cehennemin ateş duvarlarından bir duvarın kalınlığı kırk yıllık mesâfedir.

Bir ara peygamberimiz, ashâbından bir topluluğa hitâben şunları söyledi:

— Bu dünyadaki ateşiniz, cehennem ateşinin sıcaklığının yetmiştebiridir.

Kendisini dinleyenler dediler ki:

— Cehennem ateşi gibi olsaydı?

Allah'ın Resûlü buyurdu:

— Bunun üzerine, herbirinin harareti bunun harareti kadar olan altmış dokuz parça konmuştur.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Eğer Cehennem ehlinden biri, cehennemden bir elini dünyaya uzatsa dünya onun harâretinden yanardı. Eğer, cehennem bekçilerinden biri, dünyaya çıkarılsa da dünyalılar onu görselerdi, muhakkak o anda, Allah'ın onun üzerinde görülen öfkesinden ölürlerdi.

— Bir gün Peygamberimiz, ashâbı ile beraber oturuyordu. Bir ara, sert bir cismin yere düşüşüne benzer bir ses işitildi. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü dedi ki:

— Biliyor musunuz, bu nedir?

Sahâbiler dediler:

— Allah ve Resûlü en iyisini bilir!

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Bu bir taştır. Cehenneme atılmıştı. Yetmiş senedir düşmekteydi. Ancak şimdi dibine varabildi. Bu ses, onun cehennem çukuruna düşüşünün sesidir.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer şöyle derdi:

— Cehennemi çok hatırlayın. Çünkü onun harâreti şiddetli, dibi derin ve topuzları ise demirdendir.

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs da şöyle derdi:

— Kuşun dâne devşirdiği gibi cehennem de cehennemlikleri devşirir.

Bir defasında, İbni Abbas'a «Bu (Cehennem) kendilerini uzak bir yerden gördüğü zaman onlar bunun o müthiş öfkelerini ve uğultusunu duyacaklardır!» (Fur-

kan Sûresi, âyet: 12) meâlindeki âyetten sorularak, «cehennemin gözleri var mıdır?» dendi. İbni Abbâs şu cevabı verdi:

Evet! Resûlullah'ın şu sözünü işitmediniz mi?

— Kim kasden benim üzerime yalan söylerse cehennemin iki gözü arasında yerini hazırlasın!

Bu sırada Resûl aleyhisselâma soruldu:

— Ey Allah'ın Resûlü, Cehennemin gözü de mi vardır?

Resûlullah buyurdu ki:

— Allah'ın şu âyetini işitmediniz mi?

«Cehennem, kendilerini uzak bir yerden gördüğü zaman onlar (insanlar) bunun o müthiş öfkelenişini ve uğultusunu duyacaklardır.»

Şu hadis bu meseleyi te'yid eder.

Cehennemden bir dalga çıkar. Onun gören gözleri ve konuşan dili vardır. Der ki:

— Ben, bugün, Allah'a eş-ortak tanıyanları yakalamakla emrolundum.

O, onları görür ve kuşun yem toplaması gibi toplar.

MİZAN (TERAZİ): Hadiste şöyle buyrulur:

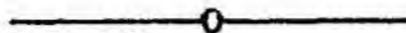
— Sevaplar ve iyi ameller kefesi nurdan, günahlar ve kötü ameller kefesi ise zulmettendir.

— Cennet, ARŞ'ın sağına konur, cehennem de soluna.. Cennet iyi ameller karşılığında; cehennem ise kötü ameller karşılığındadır.

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs şöyle derdi:

— İyi ve kötü ameller, iki kefesi ve bir de göstergesi bulunan bir terazide tartılır.

— Allah, kullarının amellerini tartmak murat ettiği zaman onları madde ve cisim haline çevirir. Sonra onları tartar.

KİBİR - UCÜP

Ey kardeşim, Allah beni ve seni irşad etsin! Dünyevî ve uhrevî hayırlara kavuşalım. Bil ki, KİBİR ve Ucüp bütün fazîletleri yok eder, rezâletleri celbeder. KİBİR ve Ucüp'ün kişinin nasîhat dinlemesine ve edeplenmesine mânî olması rezâlet bakımından sana kâfidir. Bunun için derler ki:

— **İlim, hayâ ile kibir arasında telef olur.**

Peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

— **Kalbinde zerre kadar KİBİR bulunan kişi cennete girmez.**

— **Kim kibrinden dolayı elbisesini sürürse Allah ona nazar etmez.**

Ehl-i hikmet der ki:

— Kibir ile mülk dâim olmaz.

Allah, Kitabında KİBİR'i fesada yaklaştırarak zikretti ve buyurdu:

تِلْكَ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى الْاَرْضِ وَلَا
فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ.

— **İşte âhiret yurdu! Biz onu yeryüzünde ne KİBİR, ne de fesad arzusuna düşmeyeceklere veririz.** (Kassas Sûresi, âyet: 83).

— Yeryüzünde haksız yere KİBİRLENENLERİ âyetlerimi idrakten çevireceğim. Onlar her âyeti görseler ona inanmazlar, doğru yolu görseler de onu bir yol edinmezler, azgınlık yolunu görürlerse işte yol diye onu tutarlar. Bu, âyetlerimizi yalan saydıklarından, onlardan gâfil olmalarındandır. (Arâf Sûresi, âyet: 146).

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

Üç şey öldürücüdür:

1 — Cimrilik,

2 — Kendisine uyulan hevâ-yı nefs,

3 — Kişinin kendi nefsiyle böbürlenmesi.

Allah ondan râzı olsun, Amr oğlu Abdullah'ın naklettiğine göre, bir defasında peygamberimiz şunları anlattı:

Nûh aleyhisselâm ölümüne yakın iki oğlunu çağırarak dedi ki:

— Size iki şeyi emrediyor, iki şeyi yasaklıyorum:

1 — KİBİR ile Allah'a EŞ-ORTAK tanımayı yasaklıyorum.

2 — Lâ İlâhe İllâllah: Allah'dan başka ilâh yoktur, cümlesini söylemenizi ve kalbden tasdik etmenizi emrediyorum. Çünkü bütün gökler, yer ve bunlarda bulunanlar terazinin bir kefesine konsa, bu cümle de diğer kefesine konsa muhakkak bu cümlenin bulunduğu kefe ağır basar. Eğer gökler ve yer bir halkada olsa da, «Lâ ilâhe İllâllah» onların üstüne konsa muhakkak onları kırar.

Yine size, «Sübhânellah ve bihamdihi» demeyi emrediyorum. Çünkü o, her şeyin namazıdır ve her şey onunla rızıklanır.

İsâ aleyhisselâm der ki:

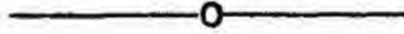
— Ne mutlu o kimseye ki, Allah ona kitabını öğretir de o kimse ZORBA olarak ölmez.

Allah ondan râzı olsun, bir defasında Abdullah İbni Selâm, sırtına odun yüklemiş olduğu halde çarşıdan geçiyordu. Kendisine, buna ihtiyacı olmadığı söylenerek niçin sırtında odun taşıdığı sorulunca şu cevabı verdi:

— Kendimden KİBİR'i atmak istiyorum!..

Kurtubî tefsirinde, **«Gizleyecekleri zinetleri bilinsin diye ayaklarını vurmasınlar!»** (Nûr Sûresi, âyet: 31) meâlindeki âyet üzerine denir ki:

— Kadınların, erkeklerin dikkatini çekmek için salınarak yürümeleri, erkeklerin de kibir ve azametlerinden dolayı ayaklarını tak-tuk yere vurarak yürümeleri haramdır.

YETİME İYİLİK ETMEK ve ZULÜMDEN KAÇINMAK

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimizin bu mevzûdaki hadislerinden bazıları şöyledir:

اَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِى الْجَنَّةِ كَهٰذَيْنِ .

— **Ben ve yetime kefil olan, şu ikisi** (bu sırada şehâdet parmağı ile orta parmağını işâret ediyordu) **gibi cennetteyiz.** (Buhârî).

— **Akraba olsun veya olmasın, kim yetime kefil olursa, o ve ben şunlar gibi** (Bu sırada iki parmağını birbirine kenetlemekteydi) **cennetteyiz. Kim üç yetim kıza kefil olur, onlar için çalışırsa o, cennettedir. Ona, oruçlu, namazlı, Allah yolunda cihad yapanların ecri vardır.** (Bezzâr).

— **Kim, üç yetimi evlâd edinir onlara bakarsa o, gece namazlı, gündüz oruçlu ve yalın kılınç, Allah yolunda cihad yapan kimse gibidir. Ben ve o, cennette kardeş oluruz. Nasıl ki şunlar** (Bu sırada şehâdet parmağı ile orta parmağını birbirine yapıştırmaktaydı) **kardeştir!..** (İbni Mâce).

— **Kim, bir müslüman yetimi yedirmek, içirmek üzere alırsa Allah onu elbette cennete koyar. Fakat**

bir günah işlerse bunun yüzünden afva uğramaz. (Tirmizî).

— Müslüman evlerinin en hayırlısı o evdir ki orada bir yetim bulunur ve bu yetime izzet-i ikramda bulunulur. Müslüman evlerinin en şerlisi o evdir ki, orada bir yetim bulunur da o yetime kötü muâmele edilir. (İbni Mâce).

— Cennetin kapısını ilk açacak benim. Haberiniz olsun, o zaman ben, bana doğru gelen bir kadın görürüm. «Sana n'oluyor? Sen kimsin?» diye sorarım. O der ki:

— Ben yetimlerin üzerine titreyen kadınım!.. .(Ebû Ya'lâ).

— Beni hak ile gönderene yeminle söylerim ki Allah, kıyâmet günü, yetime merhamet edip mülâyim davrananı, âciz ve zayıflara merhametli olanı ve Allah-'ın verdiği nimetle komşusuna karşı kibirlilik yapmayanı azap etmez. (Taberâni).

— Kim, Allah için bir yetimin başını sıvazlarsa (yetime bakmak, ihtiyaçlarını temin etmek ve onu sevindirmekten kinâyedir), elinin değdiği her kıl için ona bir sevap vardır. Kim —erkek veya kız— yanında bulundurduğu yetime iyilik ederse ben ve o, şunlar gibi (Bu sırada, birbirine kenetlenmiş iki parmağını işaret ediyordu) cennetteyiz. (Muvatta').

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre rivâyet eder: Dul ve yoksullar için çalışanlar Allah yolunda cihad eden gibidir. (Buhâri, Müslim).

— Dul ve yoksul için çalışanlar, Allah yolunda cihad eden ve gece namaz kılıp gündüz oruç tutan gibidir. (İbni Mâce).

Seleften biri anlatır:

Ben önceleri bir ayyaştım. Günah işlemekten geri durmazdım. Bir gün bir yetim gördüm. Ona kendi

evlâdım gibi, hattâ daha fazla ikramda bulundum. O gece yatınca rüyamda cehennem zebânîlerini gördüm. Beni şiddetle yakaladılar, cehenneme götürüyorlardı. O sırada o yetim çocuk peyda oldu. Beni götürmelerine itiraz etti. Zebânilere, **«Durun! Ben Rabbıma mürâcaat edeyim»** dedi. Onlar durdular. Biraz sonra bir ses işitildi. Şöyle diyordu:

Bırakın onu! O, bir yetime ihsan etmiş; onu sevindirmişti!..

Biraz sonra uyandım. Ondan sonra günah işlemekten uzaklaştım. Yetimlere çok iyilik etmeğe başladım.

Bir kaç kızı olan bir kadın vardı. Kocası ölmüş, bu kadın çocukları ile yapayalnız kalmış ve çok yoksul bir duruma düşmüştü. Ar yüzünden memleketlerinden ayrılarak başka bir diyara gittiler. Vardıkları yerde, içinde ibâdet edilmeyen bir mescide kondular. Kadın, çocuklarını orada bırakarak yiyecek bir şeyler bulmak gâyesiyle çıktı. Kasabanın ileri gelenlerinden birinin evine vardı. Kapıyı çaldı. Bu evin sahibi müslümandı. Ona hâlini anlattı. Fakat ev sahibi, **«Fakir olduğuna dâir ilmühaber getirmelisin!»** dedi. Kadın, **«Ben buranın yabancısıyım!»** dedi ve ayrıldı. Sonra başka bir kapı daha çaldı. Bu evin sahibi mecûsî (putperest) idi. Ona hâlini anlattı. Mecûsi onu dinledikten sonra evin kadınını, yetim kızların bulunduğu mescide gönderdi. Oradan onları getirtti. Onları iyice bir doyurdu. O gece, kadını başından savan müslüman ev sâhibi bir rüya gördü. Kıyâmet günü vukubulmuş, başının üstüne **«Livâül-hamd»** çekilmiş olduğu halde Peygamberimiz aleyhisselâm durmaktaydı. Yakınında da büyük bir köşk vardı. Adam sordu:

— Ey, Allah'ın Resûlü, bu köşk kime âittir?

Resûlullah buyurdu:

— Bir müslümana âittir!

Adam dedi ki:

— Ben müslümanım. Allahın birliğine şehâdet ederim.

Resûlullah buyurdu:

— Müslüman olduğuna dâir delilin?

Adam buna hayret etti. Sonra Peygamberimiz kendisine gündüzki hikâyeyi anlattı.

Adam korku ve keder içinde uykudan uyandı. Çünkü kadından **«fakirlik ilmühaberi»** istemiş, o bunu ibraz edemeyince eli boş geri çevirmişti. Hemen seğirtti. Kadının ve çocuklarının mescitten ayrıldıklarını ve bir mecûsînin evinde bulunduklarını öğrendi. Kapıyı çaldı ve misafirlerin kendisine verilmesini istedi. Fakat mecûsî bunu reddetti ve **«onlar bana rahmet ve bereket getirdi!»** dedi. Adam para teklif ederek misafirlerin illâ da kendisine teslim edilmesinde ısrar edip mecûciyi küçümser bir tavır takınınca o şunları söyledi:

— Senin benden almak istediğin şeye ben de lâyıkım. Rüyada gördüğün o köşkü Allah benim için meydana getirdi. Müslüman olduğun için benim üzerimde bir üstünlük mü iddiâ ediyorsun? Allah'a yeminle söylerim, biz bütün âile efradımızla aynı rüyayı gördük ve evimizde bulunan bu dul ve yetimler sebebiyle hak din olan müslümanlığı seçtik. Müslüman olduk. Allah'ın Resûlü bana sordu:

— Dul kadın ve yetimler yanında mı?

Ben cevap verdim:

— Evet, ey Allah'ın Resûlü!..

Resûlullah buyurdular:

— Köşk senin ve âile efradınındır.

Bunun üzerine adam hüzün ve nedâmet içinde mecûsînin evinden ayrıldı.

———o———

HARAM YEMEK

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

— **Ey iman edenler, birbirinizin mallarınızı haram sebeplerle yemeyin. Meğer ki o mallar sizden karşılıklı bir hoşnutluktan doğan bir ticaret malı ola.** (Nisâ Sûresi, âyet: 29).

Âyetin mânâsı şümullüdür. Faiz, kumar, çalmak, hıyânet, yalan şâhitlik, yalan yeminlerle alış veriş, fâhiş fiyatla satış... yollarıyla kazanılan mallar ve servetler başta gelir.

«Haram ve batıl sebeplerle başkasının malını yemeyin!» buyruğu, haksız olarak alınan herşeye şâmildir. İster zulmen alınsın; gasp, hıyânet ve hırsızlık yollarıyle almak gibi. İster, zevk ve oyun yoluyla alınsın; kumar ve benzeri şeylerle olduğu gibi!.. İsterse hile ve aldatma yollariyle alınsın, dolandırıcılık ve sahtekârlık gibi!.. Kişinin kendi mal ve servetini haram yerlerde —içki, kumar— harcaması da aynı konuya girer.

Âyetin **«Meğer ki o mallar sizden karşılıklı bir hoşnutluktan doğan bir ticaret ola»** parçası, meşrû ve iki tarafın (alıcı-satıcı) rızasiyle kazanılan mal ve servetlerin Bâtıl ve haram servetlerden sayılmadığını gösterir.

Bu mevzûda vârid olan hadisler pek çoktur. Biz cümleden bir kaçını kaydetmekle yetineceğiz.

Allah ondan razı olsun, Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şöyle anlattı:

— Allah pâk'tır, ancak pâk (helâl) **şeyi kabul eder. Allah, Resûllerine emrettiği şeyi mü'minlere de emretmiştir.**

— Ey Resûller, temiz ve helâl olan şeylerden yeyin. Güzel amel ve hareketlerde bulunun. Çünkü ben, ne yaparsanız hakkiyle bilirim. (Mâminûn Sûresi, âyet: 51).

— Ey iman edenler, size rızk olarak verdiğimiz şeylerin temiz (helâl) **olanlarından yeyin. Allah'a şükredin.** (Bakara Sûresi, âyet: 172).

Daha sonra Resûlullah dediler ki:

— Bir adam uzun müddet seferde bulunur. Üstübaşı darmadağınık ve toz içindedir. Ellerini kaldırır. «Ey Rabbim, ey Rabbim!» diye Allah'a yakarır. Halbuki, yediği haram, içtiği haram, giydiği haramdır. Kendisi haram lokma ile büyümüştür. Bunun duâsı nasıl kabul olunur? (Müslim).

— Rızkın helâlini aramak her müslümana vâciptir? (Taberânî).

— Helâl rızk aramak, farz ibâdetlerden sonra gelen farzdır. (Taberânî-Beyhakî).

— Kim; helâlinden yer, ehl-i sünnet yolu üzere amel eder ve insanlar onun şerrinden emin olursa, cennete girer.

Sahâbîler dediler:

— Ey Allahın Resûlü, bu zamanda senin ümmetinde böyle insanlar çoktur!

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Benden sonraki devirlerde olacak!..

Dört şey sende bulunursa bahtiyarsın:

1 — Emâneti muhafaza ediyorsan,

2 — Sözüne yalan karıştırmıyorsan,

3 — **Güzel ahlâk sâhibi isen,**

4 — **YEDİĞİNİ NAMUSLU KAZANDI İSEN!..** (Muvatta').

— **Müjde; helâlinden kazanan, içi temiz, dışı şerefli olan ve insanlara şerri dokunmayan kişiye!.. Müjde; ilmi ile âmil olan, malından yoksula yediren ve diliyle mâlâyani kelâm sarfetmeyen kişiye!..** (Taberânî).

Bir defasında peygamberimiz, sahâbilerden Sa'd'a hitaben şunları söyledi:

— **Ey Sa'd, helâlinden kazanıp ye; dûası makbul olanlardan olursun. Muhammed'in —Allah'ın selâmı onun üzerine olsun— varlığı kudret elinde bulunan Allah'a yeminle söylerim ki, kul, midesine bir lokma haram indirdiği zaman kırk gün duâsı kabul olmaz. Hangi kişinin vücûdu haram lokmadan meydana geldi ise o vücut cehennem ateşinde yanmağa lâyıktır.** (Taberânî).

— **Emânete riâyet etmeyenin dini yoktur. HARAM KAZANÇLA** (meselâ) **bir gömlek alıp giyen kimsenin —Bu gömlek üzerinde bulunduğu müddetçe— namazı kabul olmaz. Allah, üzerinde haram kazançla sağlanmış bir gömlek bulunan kişinin herhangi iyi bir amelini veya namazını kabul etmekten yücedir.** (Bezzâr).

Allah ondan râzı olsun, Abdullah İbni Ömer rivâyet eder:

— **Kim, on liraya bir elbise satın alsa fakat bu on liranın bir lirası haram paradan olsa, bu elbise üzerinde bulundukça Allah onun namazını kabul etmez.** (Muvatta').

مَنْ اشْتَرٰى سَرِقَةً وَهُوَ يَعْلَمُ اَنَّهَا سَرِقَةٌ فَقَدْ اشْتَرَكَ فِى عَارِهَا وَاِثْمِهَا.

— Kim, çalınmış bir malı —çalınmış olduğunu bildiği halde— satın alırsa çalma suç ve günahına iştirak etmiş olur. (Beyhaki).

— Sizden birinin, ipini alarak dağa çıkıp odun keserek sırtına yükleyip getirmesi ve onunla geçinmesi, onun için, Allah'ın haram kıldığı bir lokmayı ağzına atmasından daha hayırlıdır. (Muvatta').

— Kim haram kazançla servet yapsa da sonra bunu tasadduk etse bunda onun için hiç sevap olmaz. Günahı onun üzerine olur. (İbni Hıbbân, Hâkim).

— Kim, haram kazançla servet yaparak bununla köle âzâd etse ve sıla-i rahim yapsa günah işlemiş olur. (Taberânî).

Bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle dedi:

— Allah sizin aranızda rızıklarınızı taksim ettiği gibi ahlâkınızı da taksim etmiştir. Allah, sevdiğine de sevmediğine de dünyalık verir. Dini ise yalnız sevdiklerine verir. Allah kime din verdiyse onu sevmiştir. Varlığım kudret elinde bulunana yeminle söylerim ki, kişi, kalbi ve lisanı sâlim olmadıkça hakiki müslüman sayılmaz; komşusu onun şerrinden emin olmadıkça îmân etmiş sayılmaz!..

Sahâbîler sordular:

— Onun şerri nedir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Komşusuna yaptığı hîle ve zulümdür!.. Hiçbir kişi yoktur ki haram kazanç sağlasın ve bunu tasadduk etsin de kabul edilsin!.. Hiç bir kul yoktur ki, haram kazanç sağlasın, yoksula versin de, bu onun için mübârek sayılsın!.. Hiç bir kul yoktur ki, haram kazanç sağlasın ve mîrâs olarak bıraksın da bu mal onun cehennemlik oluşunu ziyadeleştirmesin. Allah, günahı günah ile affetmez. Fakat günahı iyi amel karşılığın-

da affeder. Murdar murdarı murdarlıktan çıkaramaz (Muvatta').

Allah'ın selâmı onun üzerine olsun, bir defasında peygamberimize, umûmiyetle insanların cehenneme girmelerine sebep olan şeyin ne olduğu soruldu. Cevaben buyurdular ki:

— **Ağız ve cinsiyet uzvu** (haram lokma ve gayri meşrû münâsebetler).

Ekseriyetle, insanların cennete girmelerine sebep olan şeyin ne olduğu sorulduğunda ise, şu cevabı verdiler:

— **TAKVÂ ve GÜZEL AHLÂK!..** (Tirmizi).

Kıyâmet günü kişi dört şeyden sorguya çekilmedikçe geçemez:

1 — Ömrünü nerede tükettiğinden,

2 — Gençliğini hangi iptidâlarla yıprattığından,

3 — Malını nereden ve hangi yollardan kazandığından,

4 — İlmi ile âmil olup-olmadığından (Tirmizî).

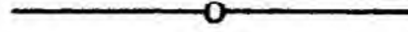
— Dünya, nefsin meylettiği bir yeşilliktir. Kim onda helâlinden kazanır ve yoksula yedirirse Allah ona sevabını verir ve cennetine koyar. Kim haramından kazanır ve sarfederse Allah onu da cehennemine koyar. Allah'ın ve Resûlünün malına dalan niceleri vardır ki, kıyâmet günü onlar için ateş vardır. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Allah kime hidâyet nasip ederse işte o, doğru yolu bulmuştur. Kimi de şaşırtırsa artık bunlar için O'ndan başka aslâ yardımcılar bulamazsın. Biz onları kıyâmet günü körler, dilsizler, sağırlar olarak yüzü koyun haşredeceğiz. Onların varacağı yer cehennemdir.

ki ATEŞİ YAVAŞLADIKÇA BİZ ONUN ALEVİNİ ARTTIRIRIZ (İsrâ Sûresi, âyet: 97). (Beyhâkî).

— Haram lokmadan hasıl olan et parçası ve kan, cennete girmez. Ona ateş daha lâyıktır. (İbnı Hıbbân).

— Haram lokmadan meydana gelen hiç bir et parçası yoktur ki, cehennem ateşine lâyık olmasın!... (Tirmizi).

FAİZ

FÂİZ'i yasaklayan âyetler pek çoktur. (*) Hadislere gelince, Allah'ın Resûlü buyururlar:

— **Allah Resûlü; vücuda döğme yapana ve yaptırana, FÂİZ ALANA ve VERENE lânet etti. Köpeğin para ile satılmasından ve zinadan elde edilen parayı yasak etti, sûret yapanları lânetledi.** (Buhari).

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud rivâyet eder:

— **Fâizi alan, veren, fâizin alış-verişinde şâhitlik ve kâtiplik yapan —eğer fâiz olduğunu biliyorlarsa— güzellik için vücûda döğme yapan ve yaptıran, zekât vermekten kaçınan, ârâbî olup «Hicret»den sonra dinden dönen, bütün bunlar Muhammed Aleyhisselâmın lisanında lânetliktir.** (İbnı Hıbbân). ...

(*) Faiz yiyenler (tefecilik yapanlar), kabirlerinden, kendilerini şeytan çarpmış birer deliden başka bir halde kalkmazlar. Böyle olması da onların, «alım-satım da fâiz gibidir!» demelerindendir. Halbuki Allah, alış-verişi helâl, faizi ise haram kılmıştır. Bundan böyle kim Rabbından kendisine bir öğüt gelip de fâizden vazgeçerse geçmişi ona; hakkındaki hüküm de Allah'a aittir. Kim de tekrar fâize dönerse onlar o ehl-i cehennemdir ki orada onlar ebedî kalacaklardır. (Bakara Sûresi, âyet: 275)..

— Allah fâizi (bereketini) eksiltir. Zekâtı verilen malları ise arttırır. Allah, haramı helâl kabul eden çok kâfir, çok günahkâr hiç bir kimseyi sevmez. (Bakara Sûresi. âyet: 276).

— Ey iman edenler, gerçek mü'minler iseniz Allah'dan korkun. Fâizden henüz kalanı almayın. (Bakara Sûresi, âyet: 278).

Dört zümre vardır ki, onları cennete koymamak Allah'ın üzerine hak olmuştur. Bunlar:

1 — Alkollü içki içenler,

2 — **FÂİZ YİYENLER,**

3 — **Haksız yere yetim malını yiyenler,**

4 — Anasına-babasına **karşı** gelenlerdir. (Hâkim).

— **FÂİZ'in yetmiş üç derecesi vardır. En hafifi, kişinin, anasını nikâhlaması gibidir.** (Hâkim).

— **FÂİZ, yetmiş şu kadar şubedir. Şirk de böyledir.** (Bezzâr).

Allah ondan râzı olsun, Abdullah İbni Selâm rivâyet eder:

— **Kişinin FÂİZ'den aldığı bir kuruş, Allah yanında otuz üç defa zinâ etmesinden daha kötüdür.** (Taberânî).

— **Bir kimsenin bilerek bir kuruş fâiz yemesi otuz altı defa zinâ yapan kadından daha kötüdür.** (Taberânî).

Peygamberimiz bir hutbesinde faiz meselesinden ve fâizin kötülüğünden söz ederek şöyle dedi:

— **Allah indinde, günah olması bakımından, kişinin aldığı bir kuruş FÂİZ, otuz altı defa zinâ etmiş olmasından daha kötüdür. Halbuki muhakkak fâizin en kötüsü, müslüman bir kişinin namus ve haysiyetine tecâvüzdür.** (Beyhaki).

— **Kim ki hakkı örtmek gâyesiyle bir zâlime yardım ederse, O, Allah'ın ve Resûlünün himâyesinden uzaktır. Kim, bir kuruş FÂİZ yerse, o, otuz üç kerre zinâ yapan kadın gibidir. Kimin ki eti haram lokma ile meydana gelirse o et ateşe** (Cehenneme) **daha lâyıktır.** (Taberânî).

— **FÂİZ'in yetmiş iki kapısı vardır. Günah olma bakımından en hafifi, kişinin kendi anasiyle münâsebette bulunması gibidir. Halbuki muhakkak fâizin en**

ağırı, kişinin kardeşinin ırz ve namusuna taarruz etmesidir. (Taberânî).

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre rivâyet eder:

— **FÂİZ —günah bakımından— yetmiş türlüdür. En hafifi kişinin, anasını nikâh etmesi gibidir.** (İbni Mâce).

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs rivâyet eder:

Allah Resûlü, henüz dalında bulunan ve büyümemiş olan meyvenin satın alınmasını yasakladı.

— **Bir memlekette ZİNÂ ile FÂİZ aldı yürüdü mü o memleket ehli, kendilerine Allah'ın azabını helâl etmişlerdir.** (Hâkim).

— **Hangi cemiyette FÂİZ alışverişi yayılırsa o millet kıtlığa maruz kalır. Hangi cemiyette rüşvet yayılırsa o cemiyette korku ve huzursuzluk hüküm sürer.** (Muvatta').

Allah'ın selâmı onun üzerine olsun, Peygamberimiz anlatır:

— **Mîrâç gecesi yedinci kat semânın en sonuna vardığımızda tepeme baktım. Yukarıda şiddetli şimşekler, yıldırımlar ve kasırgalar vardı. Bu arada bir kısım insanlar gördüm. Karınları evler kadar genişti ve bu karınlarda dışarıdan görülebilen yılanlar vardı. Dedim:**

— **Ey Cebrâil, kimdir bunlar?**

Dedi:

— **Bunlar FÂİZ yiyen tefecilerdir!..**

Allah ondan râzı olsun, Ebû Said Hudrî'nin naklettiğine göre, peygamberimiz aleyhisselâm, mirâc gecesi şâhid olduğu bir hâdiseyi şöyle anlatır:

— **Mîrâc gecesi göğe çıktığım zaman birinci kat göğe baktım. Bir de bir kısım insanlar gördüm. Karınları büyük evler gibiydi, meyletmişti. Onlar, Fir'avun hanedanının atıldığı yere birbiri üstüne atıl-**

mışlardı. Her akşam-sabah ateşin üstünde durduruluyorlar, şöyle diyorlardı:

— Allahım, kıyâmeti ebediyyen vuku buldurma

Ben dedim:

— Ey Cebrâil, kim bunlar?

Dedi ki:

— Bunlar, senin ümmetinin FÂİZ yiyen tefecileridir. Onlar kabirlerinden, ancak şeytan çarpmış gibi bir halde kalkarlar!. (Isbıhânî).

Taberânî kaydeder:

Sakının, afvedilmeyen günahlardan sakının. Bunlar:

1 — Hıyânet etmek ve çalmak,

2 — FÂİZ YEMEKTİR.

Kim hıyânet eder çalarsa, kıyâmet günü, o, çaldığı şeyle gelir.

Kim FÂİZ yerse, kıyâmet günü mecnun ve şeytan çarpmış olarak gelir.

Allah Resûlü daha sonra şu âyeti okudu:

— FÂİZ YİYENLER, kendilerini şeytan çarpmış bir deliden başka bir halde kabirlerinden kalkmazlar. Böyle olması onların, «Alım-satım» da fâiz gibidir! demelerindendir. Halbuki Allah, alış-verişi helâl, fâizi ise haram kılmıştır. (Bakara Sûresi, âyet: 275).

— Hiçbir kimse yoktur ki, çok FÂİZ yesin ve tefecilik yapsın da sonunda serveti azalmasın! (İbni Mâce).

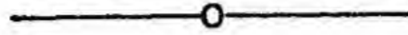
— Öyle bir zaman gelir ki, FÂİZ yemeyen kimse kalmaz. Eğer fâiz yemeyen biri olsa bile ona da tozundan isabet eder!.. (Ebû Dâvud).

— Bu ümmetten bir kısım insanlar yerler-içerler, çalarlar-oynarlar, yatarlar!.. Sabahleyin maymun ve domuz sûretinde kalkarlar. Muhakkak onlara yerden

ve gökten musibet yağacaktır. Öyle ki, insanlar sabahleyin kalkınca onlar hakkında şöyle diyecekler:

— Bu gece filân kişiler yere batmış, bu gece filan kişilerin evi yere gömülmüş!

Lût aleyhisselâmın kavminden bazı kabilelerin ve evlerinin üzerine —alkollü içki içmeleri, erkeklerin ipek elbiseler giymeleri, çalgıcı ve şarkıcılar edinmeleri, **FÂİZ YEMELERİ**, akrabalık bağlarını koparmaları yüzünden— taş yağdığı gibi onların üzerine de gökten taş gönderilir. (Muvatta', Beyhakî).

KUL HAKKI

Bir müslümana karşı mükellef bulunduğun vazifelerden, yâni onun, senin üzerindeki haklarından bazıları şunlardır:

1 — Karşılaştığın zaman selâm vermen, Allah'ın selâmetinin onun üzerine olmasını dilemen,

2 — Dâvetine icâbet etmen,

3 — Aksırdığı zaman, Allah'dan ona rahmet dilemen,

4 — Hastalanırsa ziyâretine gitmen,

5 — Senden önce vefât ederse cenâzesinde hazır bulunman,

6 — Senden bir şey sorduğu zaman onu irşâd etmen,

7 — Onun bulunmadığı bir mecliste hakkında gıybet ettirmemen,

8 — Kendinin nâil olmanı istediğin bir şeye onun da nâil olmasını istemen; kendine yapılmasını hoş karşılamayacağın bir muâmelenin ona yapılmasını da hoş karşılamamandır.

Allah ondan râzî olsun, Enes İbni Mâlik'in rivâyet ettiği bir hadisde peygamberimiz aleyhisselâm şöyle buyururlar:

Dört şey, müslümanların senin üzerindeki hakları cümlesindendir. Bunlar:

1 — İyilik yapanlara yardımcı olman,

2 — Günahkârları için istiğfâr etmen,

3 — Şeriat esaslarına sırt çevirenleri geri davet etmen,

4 — Günahlarından dönenleri (bir daha işlememek üzere günahları terkedenleri) **sevmen'dir.**

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs, **«Mü'minler kendi aralarında merhametlidirler»** (Feth Sûresi, âyet: 29) meâlindeki âyetin tefsiri hakkında der ki:

— Mü'minlerin sâlih (güzel ahlâklı) olanı sâlih olmayanı davet eder. Sâlih olmayan (güzel ahlâklı olmayan) da sâlih olanı davet eder. Sâlih olmayan, sâlih olana bakar, der ki:

— Allahım, ona verdiğin güzel ve hayırlı haslet ve ahlâkı mübârek kıl. Onu bu güzel ahlâkta sebât ettir. Bu güzel ahlâktan bize de nasip et!..

Sâlih olan da, sâlih olmayana bakar, der ki:

— Allahım, ona doğru yolu göster. Onu günahlardan vazgeçir ve afvet.

KUL HAKLARINDAN BİRİ, KENDİSİ İÇİN İSTEDİĞİ ve SEVDİĞİ BİR ŞEYİ BAŞKALARI İÇİN DE İSTEMEK ve SEVMEKTİR.

Allah ondan râzî olsun, Beşir oğlu Nûmân rivâyet eder:

— Mü'minler birbirlerini sevmekte ve birbirlerine **merhamet etmekte bir vücûda benzerler. Vücûdun bir uzvu hastalandığı zaman diğer uzuvlar onu tedâvi etmeğe çalışırlar.**

Allah ondan râzı olsun, Ebû Mûsâ'nın rivâyet ettiği bir hadis de şöyledir:

— Mü'min mü'min için, bir binanın, biri diğerine kenetlenmiş taşları gibidir.

GENE KUL HAKLARINDAN BİRİ, HİÇ BİR MÜSLÜMANA —GEREK FİİLEN, GEREK SÖZLE— EZÂ VERMEMEKTİR:

Allah'ın Resûlü buyurdu:

اَلْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

— Müslüman o kimsedir ki, müslümanlar onun elinden ve dilinden sâlim olurlar.

— Müslümanların en faziletlisi o kimsedir ki, müslüman onun elinden ve dilinden sâlim olur.

Bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa sordu:

— Biliyor musunuz, müslüman kimdir?

Sahâbîler dediler:

— Allah ve Resûlü daha iyisini bilir.

Resûlullah buyurdular:

— Müslüman, müslümanların onun elinden ve dilinden sâlim olduğu kimsedir.

Sahâbîler sordular:

— Mü'min kimdir?

Resûlullah buyurdular:

— Ondan; mü'minlerin, nefslerinden ve mallarından emin oldukları kimsedir.

Sahâbîler bir daha sordular:

— Muhâcir kimdir?

Resûlullah buyurdular:

— Kötülüğü terk edip ondan kaçandır!

Bu arada birisi dedi ki:

— Ey Allah'ın Resûlü, İSLÂM nedir?

Resûlullah cevap verdi:

— Kalbinin Allah'a teslim olması, müslümanların senin dilinden ve elinden sâlim olmasıdır.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Mücâhid der ki:

— Cehennem ehline kaşıntı yapan bir uyuzluk musallat edilir. Onlar şiddetle vücutlarını kaşırlar. Öy-

le ki, kaşımaktan kemikleri meydana çıkar. Bu arada birisine sorulur:

— Eziyet veriyor mu?

O cevap verir:

— Evet!

Ona denir ki:

— Bu, senin dünyada müslümanlara yaptığın ezâdır.

Allah ondan râzı olsun, bir defasında, Ebû Hüreyre Resûl aleyhisselâma dedi ki:

— Ey Allah'ın Resûlü, bana faydalanabileceğim bir şey öğret!

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Müslümanların geçeceği yerlerden onlara ezâ verecek şeyleri kaldır!

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Kim, yoldan, müslümana ezâ veren bir şeyi giderirse Allah bu sebeple ona sevap yazar. Allah kime sevap yazarsa, o sevap sebebiyle o kişiye cennet vâcip olur.

— Bir müslümanın diğer bir müslümana —ona ezâ verecek bir tarzda— gözle işâret etmesi helâl olmaz.

— Bir müslümanın diğer bir müslümanı korkutması helâl değildir.

— Allah mü'minlere ezâ'dan ikrah eder.

HER MÜSLÜMANA KARŞI ALÇAKGÖNÜLLÜ OLMAK ve KİBİRLENMEMEK DE BİR MÜSLÜMANIN DİĞER BİR MÜSLÜMAN ÜZERİNDE BULUNAN HAKLARI CÜMLESİNDENDİR. ÇÜNKÜ MUHAKKAK ALLAH HER KİBİRLİ ZORBAYI SEVMEZ.

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Allah bana, «ALÇAKGÖNÜLLÜ OLUNUZ, kim-

se kimseye böbürlenmesin. Eğer birisi diğer birine karşı böbürlenirse o, onun böbürlenmelerine tahammül etsin, katlansın» buyurdu:

Şânı yüce olan Allah, Resûlüne hitâben buyurdu ki:

— (Habibim) sen (güçlüğü değil) kolaylığı sağlayan yolu tut. İyiliği emret. Câhillerden yüz çevir. (Arâf Sûresi, âyet: 199).

Allah ondan râzı olsun İbni Ebû Evfâ der ki:

— Allah'ın Resûlü, her müslümana karşı alçak gönüllü idi. Burnubüyüklük yapmazdı. Yoksullarla beraber olmaktan âr etmezdi. Onların ihtiyaçlarını temin ediverirdi.

BİR KISIM İNSANLARIN DİĞER BİR KISIM İNSANLAR HAKKINDA YAPTIKLARI DEDİKODULARI DİNLEMEMEK ve BİRİNDEN İŞİTTİĞİNİ BAŞKA BİRİNE GÖTÜRMEMEK DE BİR MÜSLÜMANIN DİĞER BİR MÜSLÜMAN ÜZERİNDE OLAN HAKLARI CÜMLESİNDENDİR:

Allah'ın Resûlü buyururlar:

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَتَّاتٌ.

— **KOĞCU cennete girmez!**

Halil İbni Ahmed der ki:

— Başkasını senin yanında çekiştiren, seni de başkasının yanında çekiştirir. Başkasından sana haber getiren, senden de başkasına haber götürür.

ÜÇ GÜNDEN ZİYÂDE MÜSLÜMAN KARDEŞİNE KÜS DURMAMAK DA BİR MÜSLÜMANIN DİĞER BİR MÜSLÜMAN ÜZERİNDE BULUNAN HAKLARI CÜMLESİNDENDİR:

Allah ondan râzı olsun, Ebû Eyyûb Ensârî'nin rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyururlar:

لاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ اَنْ يَهْجُرَ اَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثٍ يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلاَمِ.

— Bir müslümanın, diğer bir müslüman kardeşini üç günden ziyade terketmesi, onunla üç günden fazla küs durması câiz değildir. Ve gene, karşılaştıkları zaman, birinin yüzünü bir tarafa, diğerinin de öbür tarafa çevirerek geçip gitmeleri câiz değildir. O iki kişinin en hayırlısı, diğerine selâm vererek söze başlayandır.

Rivâyete göre bir defasında, Şânı yüce olan Allah, vahiy yoliyle Hz. Yûsuf'a şöyle buyurdu:

— Kardeşlerini afvettiğin için dünya ve âhirette şânını yücelttim.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe şöyle der:

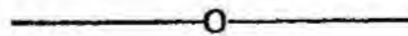
— Allah Resûlü, kendi nefsi için aslâ kısas yapmadı. Ancak Allah'ın bir emri çiğnenince o zaman «ALLAH İÇİN» kısas yaptı.

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs der ki:

— Birisinin kusurunu afveden hiç bir kimse yoktur ki, Allah onun efendiliğini artırmasın.

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, Resûlullah buyurdular:

— Zekâtla mal eksilmez. Allah bir kimseyi afvederse onun efendiliğini arttırmış olmaktan başka bir şey yapmaz. Hiç bir kimse yoktur ki, Allah için tevâzû göstersin de, Allah onun derecesini yükseltmesin!..

HEVAY-İ NEFSE UYMANIN KÖTÜLÜĞÜ ve NEFSÂNİ ARZULARI TERKETMEK

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

اَفَرَاَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰاهُ وَ اَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلٰى عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلٰى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلٰى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ.

— **Şimdi bana haber ver: Hevâ ve hevesini ma'bûdu edinmiş; kendini, bir ilim üzerine, Allah şaşırtmış; kulağını, kalbini mühürlemiş; gözüne de bir perde germiş bir adama Allah'dan başka kim hidâyet verebilir? Hâlâ ibret almayacak mısınız?** (Câsiye Sûresi, âyet: 23).

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs der ki:

— Âyette mevzubahis edilen bu kimse, Allah'dan hiç bir hidâyet ve burhan olmadan kendi nefsini din ittihaz eden îmânsız kişidir. Âyetin tefsiri şöyledir:

— O, hevây-i nefsine pek itâatlıdır. Hevây-i nefsi onu neye dâvet ederse ona uyar. Allah'ın kitabı Kur'ân ile amel etmez. Sanki o, bu durumda hevây-i nefsine ibâdet ediyor, demektir.

Yine, şânı yüce olan Allah buyurdu:

— Onların hevâ ve heveslerine uyma. (Şûrâ Sûresi, âyet: 15).

— Hükmünde hevâ, heves ve hissiyâtına uyma, zira bu seni Allah yolundan saptırır. Çünkü Allah yolundan sapanlar, hesap gününü unuttuklarından, onlara pek çetin bir azap vardır. (Sâd Sûresi, âyet: 26).

İşte bunun için Allah Resûlü, hevây-i nefse uymaktan ve cimrilikten Allah'a sığınarak buyurdu ki:

— Allahım, hevây-i nefse uymaktan ve cimrilikten sana sığınırım.

Yine Allah'ın Resûlü, peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

ثَلاثٌ مُهْلِكَاتٌ هَوىً مُطَاعٌ وَ شُحٌّ مُتَّبَعٌ وَاِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ.

Üç şey öldürücüdür, kötü haslettir:

1 — HEVÂY-İ NEFSE UYMAK,

2 — Cimrilik,

3 — Kişinin kendisini beğenmesi.

HEVÂY-İ NEFS, öldürücü ve kötü bir haslettir. Çünkü bütün ma'siyetler hevây-i nefse uymak sebebiyle meydana gelir. Hevây-i nefs, kişiyi cehennem ateşine sürükler. Şânı yüce olan Allah muhâfaza buyursun.

İrfân sâhibi bazı kişiler derler ki:

— Bir meselede iki ayrı rey ortaya çıkar da hangisinin daha doğru olduğunu kestiremezsen, bak; hevây-i nefs ne tarafa daha çok meylediyorsa sen onun tersini yap.

Aynı mevzuda İmâm Şâfiî şöyle der:

— Eğer iki rey arasında kalır da hangisinin doğru, hangisinin yanlış olduğunu kestiremezsen, hevây-i nefsin meylettiği tarafa muhalefet et. Zira hevây-i nefs insanları dâimâ meznum hasletlere götürür.

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs der ki:

— İki rey arasında bocaladığın zaman sana daha sevimli geleni terket, sevimsiz gelene yapış!

Bu sözün açıklaması şöyledir:

— Hafiflikten ibâret olan şeyler nefse kolay gelir, zahmetsiz olur. Bu yüzden nefs onlara daha istekli görünür. Ciddî şeyler ise nefse zor gelir, zahmetli olur. Bu yüzden nefs, onları yapmakta bir tembellik gösterir.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer der ki:

— Şu nefsleri susturunuz, gemleyiniz. Zîrâ muhakkak nefsler, sizi günaha sürükleyen bir casustur. Şüphesiz bu hak ağırdır, acıdır. Bâtıl ise hafiftir, tatlıdır. Günah işlememek, onu işleyip de sonra tevbe ile sildirmeğe çalışmaktan daha iyi ve kolaydır. Çok kere, bir bakış, şehvet tohumunu saçar. Bir anlık bir zevk ise uzun müddet devam eden kederlere sebep olur.

Lokman aleyhisselâm oğluna söyler:

— Ey oğlum, seni ilk sakındırdığım şey nefsindir. Çünkü her nefsin bir hevâsı, bir nefsânî isteği vardır. Eğer nefse, nefsânî isteğini verirsen azar ve daha başka şeyler ister. Çakmaktaşında ateşin gizlenmesi gibi nefsânî arzular da kalbde gizlidir. Çakılırsa parlar, kendi hâline bırakılırsa gizlenir.

Nefs ve nefsânî arzular üzerine bazı sözler:

— Sen hevây-i nefse karşı gelmezsen, o seni tutar, harama götürür.

— Hevây-i nefse karşı gelmezsen, o seni öyle şeylere sürükler ki, her birinden ayrı ayrı sorguya çekilirsin.

Bil ki, sen hevây-i nefsine uyduğun sürece hakikata ulaşamaz, doğru yolu göremezsin.

— Eğer bütün güzel hasletlere sahip olmak ve Allah'dan umduğun rahmete kavuşmak istiyorsan günahkâr hevây-i nefse karşı gel. Hevây-i nefs en kor-

kunç düşman, en alçak varlıkdır. Bütün fitnelerin en büyüğü ondadır. Eğer aklın varsa hevây-i nefsine muhâlefet, onun arzusunun hilâfına itâat et.

— Aklın kandili, hevây-i nefse uymakla körelir. Hevây-i nefse karşı gelen aklın kandilinin ise ışığı ziyadeleşir.

— Bazen, zaman, câhilleri yüceltir. Bazen de hevây-i nefs akıllı kişiyi mahveder. Bazen insanlar bir cömerdi cömertliği yüzünden methederler, halbuki o hevây-i nefsine uyduğu için hatâlar içindedir. Bazen de kişi yaptığı ihsandan dolayı kötülenir. Halbuki o isâbetli yoldadır.

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Şânı yüce olan Allah «AKIL»ı yarattı. Ve ona, «Bana bak!» diye hitâp etti. Akıl baktı. Sonra Allah ona, «Geri dön!» dedi. Akıl döndü. Allah buyurdu ki:

— İzzetim ve celâlim hakkı için, seni, bence en sevgili yaratığa koyacağım. Sonra «AHMAKLIK»ı yarattı. Ona, «Bana bak!» dedi. O, baktı. Sonra Allah, «Dön!» buyurdu. Ahmaklık döndü. Allah ona şöyle dedi:

— İzzetim ve Celâlim hakkı için, seni yaratıklardan en çok öfkelendiğime koyacağım.

Şu sözü söyleyenin ameli Allah için olsun!

— Her hususta aklı ile hareket edenin fikri muhakkak doğru olanla karşılaşır. Ne zaman hevây-i nefse uyulursa, muhakkak o, kişiyi kötü âkıbetlere ve azaplara sürükler.

— Haz duymak ve muradına ermek istersen nefsânî arzulara itâat eden nefse yardımcı olma. Onun istediği nefsânî arzulara muhâlefet et. Nefsânî arzularının esiri olan kişilerle beraber olmaktan da sakın. Nefsi ve nefsin seni dâvet ettiği şeyleri terket. Zîrâ o herkese dâimâ kötülüğü emreder. Temennî ederim ki,

nefsine uymazsan, bağırsakları parçalayan ve derileri kurutan cehennem ateşinden kurtulursun.

Hevây-i nefs, mezmum bir eşektir, seni fitnelerin karanlıklarına götürür. Tahammülü güç bir yaratıktır, seni mihnetli mahallere sevkeder. Nefsânî arzular seni mezmum eşeklere bindirmesin, mihnet ve hatâ mahallerinde oturtmasın.

Dünya uyku hâli, âhiret uyanıklık hâlidir. Bu ikisinin arasına giren ise ölümdür. Biz, yalancı düşler içindeyiz. Kim, hayata hevây-i nefsin gözüyle bakarsa yanar. Kim, hevây-i nefse hükmederse onu sürükler. Kim uzun emellere dalarsa neticeye ulaşamaz. Uzun emellere dalanın varacağı bir son yoktur.

Bir ehl-i hikmet, birisine verdiği öğütte şunları söyler:

— Sana hevây-i nefsinle savaşmayı emrediyorum. Çünkü hevây-i nefs, kötülüklerin anahtarı, iyiliklerin hasmıdır. Bütün hevâî arzuların sana düşmandır. Hevâî arzular sana, günah olan bir şeyi sevap sûretinde gösterirler. Sen, hevây-i nefsin seni sürüklediği bu kötü amellerle iyi ameller arasını ancak fütursuz bir görüş, kendisinde yalan şâibesi bulunmayan bir doğruluk, eğlenmeksizin bir geçiş, sızlanışsız bir sabır ve azimli —kararlı bir niyet ile ayırdedebilirsin. Allahım, bizim akıllarımızı hevây-i nefsimize gâlip kıl. Bizi zarara uğratma. Rezil etme. Bizi, faydasız dünyevî şeylerle uğraşanlardan etme. Resûlün Muhammed aleyhisselâm hürmetine, bizi, seni unutmayanlardan ve senin nimetine şükredenlerden eyle. Hamd, bizi nimetlendiren Allah'a olsun!....

Alllah'ın selâmı onun üzerine olsun, Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular:

خَيْرُ دِينِكُمْ الْوَرَعُ.

— **Dininizin en hayırlısı iffet** (Nefsânî arzulardan sakınmak) **tır.**

سَيِّدُ الْعَمَلِ الْوَرَعُ.

— **Amellerin en büyüğü iffet** (Nefsin hevâî arzularından sakınmak) **tır.**

— **İFFET sâhibi ol** (Nefsinin hevâî arzularını terket) **insanların Allah'a en itâatlisi olursun.**

— **Kanâatkâr ol, insanların Allah'ın nimetine en çok şükredeni olursun.**

— **Kim ki, tenhâlarda Allah'a isyân etmekten kendisini alıkoyacak bir İFFET'e sâhip değilse** (Tenhalarda, nefsinin hevâî arzularına boyun eğmekten geri duramıyorsa) **Allah onun ilmine değer vermez.**

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, İbrahim İbni Ethem şöyle der:

ZÜHD - İFFET üç derecedir:

1 — Farz olan: Bu, haramlardan sakınmaktır.

2 — Selâmet olan: Bu, haram olma ihtimâli bulunan şeylerden sakınmaktır.

3 — FADL olan: Bu, helâl olan şeylerde mûtedil hareket etmektir.

İbrâhim İbni Edhem'in bu açıklaması güzel bir açıklamadır.

Allah rahmet eylesin, İbni Mübârek de şöyle der:

— Zühd-iffet, zühdü gizlemektir. Eğer zühd sâhibi, insanlardan kaçıyorsa onu ara. Eğer insanlar zühd sâhibini arıyorlarsa ondan kaç.

Söyleyen ne güzel söylemiş:

— İFFET, paranın yanındadır. Eğer ona sâhip olduğun zaman iffet sâhibi olabiliyorsan (bolluk-varlık içinde iken nefsâni arzuları terkedebiliyorsan) bil ki,

senin bu TAKVÂ ve İFFET'in tam bir müslüman TAKVÂ ve İFFETİ'dir.

Gerçekten, yokluk ve imkânsızlık içinde nefsin hevâî arzularını terketmiş olmak İFFET sayılmaz. Asıl İFFET, kişi her türlü imkân ve varlık içinde bulunduğu halde nefsinin hevâî arzularına karşı korsa o zaman olur.

Bazı ehl-i hikmet der ki:

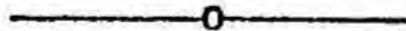
— Bize n'oluyor ki dünyada nefsânî arzuları terketmiyoruz? Halbuki dünya hayatının ömrü kısa, hayrı hayırsızlık, neşesi keder ve emniyeti tehlikedir. Gülse kederlendirir, yüz çevirse alçaltır.

Denir ki:

— Yazık, fânî dünyaya tâlip olana. Sanki dünya halden hâle döndükçe helâk olmaktadır. Onun safâsı keder, sevinci zarar, huzûru tehlike, nûru zulmet, gençliği yaşlılık, râhatı hastalık, zevki nedâmet ve varlığı yokluktur. Dünyaya tâlip olan, İrem bahçelerine de sâhip olsa kederden hâlî olmaz. Çek kalbini dünyadan, zevkine dalma. Zîrâ nefsânî arzulara uyarak zevke dalarsan bunun azabı vardır. Ölmek ve ihtiyarlamak olmayan ebedî hayat için çalış.

Yahya İbni Muaz'ın hikmetli sözlerinden:

— İtibârî olarak gözün dünyada olsun. İçten samîmî isteğin nefsânî arzuları terketmek olsun. Dünyada çalışman çaresizliği defetmek için olsun. Âhiret için çalışman da hızlı olsun!

CENNET ve CENNET EHLİNİN DERECELERİ

Bil ki; gamlar, kederlerle —ki bu gamlar ve kederler birer ateştir— dolu olduğunu öğrendiğin bu dünya âlemine mukabil başka bir âlem vardır. Şimdi o âlemin nimetlerini ve vereceği sevinçleri düşün. Şüphesiz bu iki âlemin birisinden uzak olan kişi, diğer âlemde bulunacaktır. Cehennemin korkunçluklarını uzun uzun düşünerek kalbine «KORKU»yu yerleştir. Cennet ehline va'dedilen ebedî nimetleri uzunca düşünmek sûretiyle de «UMUT»u yerleştir. Nefsini, «KORKU» sesiyle kırbaçlamak ve «UMUT» yuları ile yetmek sûretiyle «SIRAT-I MÜSTAKİM»e götür. İşte bu sûretle büyük saltanata konar, acıklı azaptan selâmet bulursun. Cennet ehlini düşün —ki yüzlerinde cennet bahçesinin güzelliği vardır. Onlara mühürlü, hâlis bir sudan içirilecek. İçinde yeşil yüksek döşekler bulunan beyaz inciden çadırlar içinde kırmızı yakut minberlerde otururlar. Bal gibi suları bulunan nehirlerin kenarına konmuş tahtlara otururlar. Etrafları gılmanlarla çevrili, iri gözlü ve güzel hûrilerle süslüdür. Sanki onlar birer yâkûttur, mercandır. Bu hûrilere onlardan evvel ne bir insan, ne de bir cin dokunmuştur. Cennet bahçelerinde gezerler. Onlardan herhangi biri yürürken biraz kibirlenirse yetmiş bin gılmanın ipek gibi beyaz gözlerle bakışları onun

üzerine çevrilir. Hûrilerin başları, inci ve mercanlarla süslenmiş taçlarla taçlıdır. Onlar, âdetâ kokulu birer goncadır. Ne ihtiyarlarlar, ne de kendilerine âcizlik gelir. Cennet bahçelerinin ortalarında yâkuttan yapılmış köşklerde korunmuşlardır. El değmemiştir. Şahin gözlüdürler. Ebedî tazeliğe mazhar edilmiş gılmanlar; hiç bitmeyen kaynaktan doldurulmuş büyük kablar, ibrikler ve kadehlerle hizmet için onların etrafında dolanırlar. Bu kaynağın suyu bembeyazdır. İçenlere lezzet verir. Cennet ehlinin dünyada işledikleri iyi amellere bir mükâfât olarak, saklı inci timsalleri gibi hizmetçiler ve gılmanlar onların etrafında dolanırlar. Onlar (cennetlikler) emin bir makamda, cennet bahçelerinde pınar ve nehir başlarında, hak meclisinde ve kudret sâhibi, mülkü çok yüce olan Allah'ın yanındadırlar. Orada, ikrâmı bol olan Allah'ın cemâline bakarlar. Onların yüzünde de cennetin güzellikleri parlar. Ne darlık görürler, ne de zillet. Hep ikrama boğulurlar. Rabblerinin çeşitli armağanlariyle karşılaşırlar. Canlarının çektiği her şeyi bulurlar. Onlar orada ne korkarlar, ne de hüzünlenirler. Ölüm endişesinden emindirler. Cennet taamlarından yerler, nehirlerinden süt, bal, tadı ve rengi değişmeyen su... içerler. Cennetin arazisi gümüşten, taşları mercandan, toprağı miskten ve bitkileri za'ferandandır. Buluttan yağmur yağar, bu yağmurun içinde çiçek suyu vardır. İnci, yâkut ve mercanla süslenmiş gümüşten kablarla gelirler. Bir kabda tatlı selsebil ile karışmış berrak su vardır. Diğer bir kabın maddesinin parlaklığından içindeki su gözükür. Öyle ki böyle güzel bir kabı insanın yapması imkânsızdır. Sırf bu kabın yapımına bir hademe tahsis edilir ki, yüzünün parlaklığı güneş gibidir. Ayrıca, güneşte olmayan halâvet ve güzellik onda vardır. Gariptir ki, bir kimse bu vasıflardaki bir âleme îmân eder, o âlemin ölümsüz, ora-

dakilerin kedersiz olduğunu ve bu hayatın böylece gamsız-kedersiz ebediyyen devam edeceğini yakînen bilir de sonu fânî olan bu dünya âleminde nasıl Allah'a isyân eder? Böyle denî bir hayata nasıl bağlanıp kalır? Allah hakkı için, yukarıda bir kısım vasıflarını anlattığımız o âlemde hiç bir şey olmasa da sadece vücut sıhhat ve sağlığı, ölümsüzlük olsa ve açlık-susuzluk ve diğer ihtiyaçlar korkusu bulunmasa bu bile şu fânî dünyada Allah'ın emirlerine sarılmağa kâfîdir. Kaldı ki, cennet ehlinin ne bir sıkıntısı ne de bir kederi olur. Onlar orada her çeşit sevince boğulurlar. Canlarının her çektiğine nâil olurlar. Orada herkes sultandır, hükümdardır. Her gün ARŞ'ın altında hazır bulunurlar. Allah'ın cemâlini temâşâ ederler. Allah'ın cemâlini seyretmekle, cennet nimetlerinde bulamadıkları zevklerin en büyüğüne ererler. Bütün bu nîmetler onlar için devamlıdır. Elden gitme korkusu yoktur.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— **Bir ses, cennet ehline nidâ eder, der ki: «Ey cennet ehli, sağlık-sıhhat sizin içindir, ebediyyen hastalık görmeyeceksiniz! Yaşamak sizin içindir, ebedîsiniz, ölmeyeceksiniz! Gençlik sizin içindir, ebediyyen genç kalacak, ihtiyarlamayacaksınız! Zevklenmek sizin içindir, ebediyyen tasa görmeyeceksiniz!»**

İşte şânı yüce olan Allah'ın şu kelâmı bu husûsu ifade eder:

— **Onlara** (cennet ehline) **şöyle nidâ olunur: «İşte dünyada yapmakta devam ettiğiniz iyi ameller sayesinde mirasçı edildiğiniz cennet budur.»** (Arâf Sûresi, âyet: 43).

Her ne zaman cennetin hâlini öğrenmek istersen Kur'an'ı oku. Allah'ın izâhının hâricinde başka bir izâh daha olamaz. **«Rabbının huzurunda durmaktan kor-**

kanlar için iki cennet vardır» âyetinden itibaren «ER-RAHMAN» sûresini sonuna kadar oku. (*). Vâkıa sûresini ve cennetin güzelliklerinden bahseden diğer sûreleri oku. Biz yukarıda cennetin güzelliklerini kısaca anlattık. Daha tafsilatlı bir şekilde öğrenmek istersen, işte!.. Önce cennettekilerin adedini düşün. Allah'ın Resûlü, **«Rabbının huzurunda durmaktan korkan kimseler için iki cennet vardır»** meâlindeki âyet üzerine buyurdular ki:

— **İki cennetin kabları ve her şeyi gümüştendir. İki cennetin kabları ve her şeyi altındandır. Cennet ehli «ADN CENNETİ»nde Rabblerinin celâlini seyrettikleri zaman, Allah ile aralarında sadece bir «KİBRİYÂ PERDESİ» bulunur.**

Sonra, cennetin kapılarına bak. Cennetin kapıları çoktur. Bunlar dünyada Allah'a olan itâatler nisbetiyledir. Nitekim cehennemin kapıları da çoktur ve temel günahlar hesabiyledir.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şunları söyledi:

— **Kim, malından Allah uğrunda iki şey infâk ederse bütün cennet kapılarından davet edilir. Cennetin sekiz kapısı vardır. Kim namaz kılanlardan idiyse**

(*) Rabbının huzûrunda durmaktan korkan kimseler için iki cennet vardır. O halde Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Bu cennetler çeşitli ağaçlarla doludur. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Bu iki cennette iki akar kaynak vardır. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Bu iki cennette her meyveden çifte çifte çeşitler vardır. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Hepsi de, astarları atlastan olan döşemelere yaslanarak zevklenirler. Her iki cennetten devşirilen nimetler cennet ehline yakındır. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Orada öyle dilberler

namaz kapısından çağrılır. Kim oruç tutanlardan idiyse oruç kapısından çağrılır. Kim sadaka verenlerden idiyse sadaka kapısından çağrılır. Kim cihad yapanlardan idiyse cihad kapısından çağrılır.

Allah ondan râzı olsun, bu sırada Ebû Bekir sordu:

— Allah için, kişinin onların (kapıların) herbirinden çağrılmasına bir zaruret yoktur. Bir kişi onların herbirinden birden çağrılır mı?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Evet, kişi onların herbirinden birden çağrılabilir. Senin de o kişilerden olmanı dilerim.

Allah ondan râzı olsun, Semure oğlu Âsım anlatır:

---

vardır ki, gözleri yalnız kendi erkeklerindedir; bunlardan önce, ne bir insan ne de bir cin aslâ kendilerine dokunmamıştır. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Sanki onlar (hûriler, dilberler) birer yâkuttur, mercandır. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? İyiliğin karşılığı iyilikten başka mıdır? Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? O iki cennetten başka iki cennet daha vardır. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Bu iki cennet koyu yeşil renktedirler. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? İçlerinde suları durmadan fışkıran iki pınar vardır. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? İçlerinde her çeşit meyveler, hurma ve nar vardır. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan saya bilirsiniz? İçlerinde güzel huylu, güzel yüzlü kadınlar vardır. Şim di Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Çadırlar içinde ehl-i perde hûriler vardır. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Bunlara onlardan evvel ne bir insan, ne de bir cin temas etmemiştir. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Erkekleri yeşil yastıklara ve güzel döşemelere yaslanarak nimetlenirler. Şimdi Rabbınızın hangi nimetlerini yalan sayabilirsiniz? Azamet, saltanat ve ikram sahibi Rabbının adı ne yücedir. (Errahmân Sûresi, âyet: 46'dan sonuna kadar)

— Hayır yarışlarında tâ önde olup kazananlara gelince, onlar orada da öncüdürler. İşte onlar Allah'a en çok yaklaştırılmış olanlardır. NAİM cennetlerindedirler. Bir çoğu evveliki ümmetler-

— Bir defasında, Hz. Ali, cehennemden söz ederek onun dehşetinden bahsetti. Sonra da cennetten ve cennet ehlinden söz açarak dedi ki:

Rabblerinden korkanlar (Takvâ sahipleri) bölük bölük cennete sevk edildikleri ve onun kapılarından birine yaklaştıkları zaman orada gövdesinden iki su fışkırıp akan bir ağaçla karşılaşırlar. Kendilerine verilen emir üzerine önce birine yanaşıp ondan içerler. Bununla, içlerinde bulunan her türlü ağrı, sancı, ezâ, keder,... hepsi gider. Sonra diğer oluğa yanaşırlar.

---

den, bir kısmı da sonrakilerdendir. Onlar cevherlerle örülmüş tahtları üstündedirler. Üstlerinde karşı karşıya yaslanırlar. Ebediyyen tazeliğe mazhar edilmiş evlatlar hizmet için etraflarında dolanırlar. «Main» kaynağından doldurulmuş büyük kablar, ibrikler ve kadehlerle —ki bundan baş ağrısına uğratılmayacakları gibi akılları da giderilmez. Beğeneceklerinden çeşitli meyveler, isteyeceklerinden kuş etleri ile etraflarında dolanırlar. Orada iri, şahin gözlü hûriler de vardır, saklı inci timsalleri gibi. Bunlar «MUKARREPLER»in işlemekte oldukları iyi amel ve hareketlere bir karşılık olarak yapılır. Onlar orada ne boş bir lâf, ne de günaha sokacak bir şey işitmezler. Yalnız bir söz isitirler ki o da «selâm, selâm»dır. Defter-i âmâli sağından verilenler! Onlara ne mutlu. Dikensiz kiraz, meyveleri tıklım tıklım muz ağaçları, yayılmış dâimî gölgeler, devamlı akan sular; hiç kesilip tükenmeyen, yasak da edilmeyen bir çok çeşit meyveler arasında ve kıymetli döşeklerdedirler. Hakikat, biz onları yepyeni bir yaratılışla yarattık da, kızoğlan kızlar, erkeklerine sevgi ile düşkün ve hep bir yaşıt yaptık. Defter-i âmâli sağdan verilenler! Bunların bir çoğu evvelki ümmetlerden, bir kısmı da sonraki ümmetlerdendir. (Vâkıa Sûresi, âyet: 10-40).

— Şüphesiz TAKVA sahipleri cennetler, nimetler içindedirler. Rabblerinin kendilerine verdikleri ile zevklenirler. Rabbleri onları azgın cehennemin azabından korumuştur. Onlara şöyle denir: «İyi amel ve hareketlerde bulunduğunuz için yiyin, için!» Sıralar hâlinde dizilmiş tahtlara yaslanarak, «biz onlara iri ve şahin gözlü hûrileri eş yaptık. İmân edip de nesilleri de imân ile kendilerine tâbi olanlar yok mu? Biz onların nesillerini de kendilerine kattık. Kendilerinin amelinden bir şey de eksiltmedik. Herkes kazan-

Onunla da yıkanırlar. Bundan onlara cennet güzellikleri geçer. Artık bundan sonra saçları değişmez, kirlenip tozlanmaz. Sanki yağla yağlanmış gibidir. Tam kapıya gelip girecekleri sırada cennet bekçileri karşılar, derler ki:

— Selâmün Aleyküm! Siz ne güzelsiniz. Ebedî kalmak üzere oraya giriniz!..

Sonra onları gılmanlar karşılar. Sonra, nasıl dünyada çocukların sevdikleri dışardan gelince onların et-

---

cı karşılığında bir rehindir. Onlara, canlarının çekeceği meyveleri, etleri de bol bol verdik. Orada birbirleriyle öyle kadeh çekişirler ki! Onda ne bir saçmalama, ne de bir günaha sokma yoktur. O sedefleri içinden gizlenmiş inci gibi gençler de kendilerine has olarak hizmet için etraflarında dönerler. Cennet ehli birbirine dönüp hallerini ve amellerini sorarlar. (Tûr Sûresi, âyet: 18-25).

— Takvâ sâhipleri ise hakikaten emin bir yerde; cennetlerde pınar başındadır. İnce, nâzik ve kalın altın işlemeli ipekler, atlaslar giyecekler, karşı karşıya gelip sohbet edeceklrdir. İşte böyledir!.. Onlara bembeyaz, şahin gözlü hûrileri eş yaptık. Orada emin emin hizmetçilerden meyvenin her türlüsünü isteyip getirtirler. Orada ilk ölümden başka ölüm tatmazlar. Allah onları cehennem azabından korumuştur. (Duhan Sûresi, âyet: 51-56).

— Sabır etmelerine karşılık onları cennetle, ipekle mükâfatlandırmıştır. Oraya girin, hepiniz tahtlar üzerine yaslanarak, orada ne bir güneş, ne de bir soğuk görmeyerek ve gölgeleri onlara yakın, meyveleri de emirlerine boyun eğdirilmiş olarak. Onlara gümüşten yapılmış billur kablar, kadehler dolaştırılır. Gümüşten yaratılmış billurlar ki miktarını sâkîler tâyin etmişlerdir. Orada onlara katkısı zencefil olan dolu kadeh de içirilir. Zencefil orada bir pınardır, adına Selsebil denir. Etraflarında her an taze çocuklar dolaşır ki, sen onları gördüğün zaman saçılmış birer inci danesi sanırsın. Orada herhangi bir yere baktığın zaman büyük bir nimet, bol bir ihtişam ve saltanat görürsün. Üzerlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır. Gümüşten bileziklerle süslenmişlerdir. Rabbleri de onlara gayet temiz bir şarap içirmiştir. Bütün bu nimetler şüphe yok ki sizin için bir mükâfattır, sa'yiniz meşkür olmuştur. (İnsan Sûresi, âyet: 11-22).

rafını sararlarsa, aynı şekilde bunlar da cennetlik kişilerin etrafını sararlar. Onlara müjdeler verirler. **«Allah senin için şöyle nimetler hazırladı.»** derler. Sonra bir kısım gılmanlar giderler, bu cennetlik erkeklere âit hûrilere haber verirler. **«Dünyada filân isimle çağrılan kişi geldi»** derler. Hûri sorar:

— Sen onu gördün mü?

Gılman cevap verir:

— Evet, gördüm. Peşimdeydi.

Bunun üzerine hûriyi bir sevinç alır. Kapı eşiğine gelir. Tam bu sırada cennetlik kişi de evinin yakınına gelmiştir. Binanın yapısına bakar. Yuvarlak inci taneleri üzerinde kırmızı, yeşil ve sarı renklerden müteşekkil bir saray görür. Sonra başını yukarı kaldırır, tavanına bakar. Gözleri kamaşır. Öyle ki, eğer Allah kudret vermezse gözünün görme hâssası gider. Sonra gözünü çevirir. Bir de görür ki orada yüksek tahtlar, önlerine konmuş kablar, sıra sıra dizilmiş yastıklar, yayılıp serilmiş saçaklı halılar vardır. Sonra binanın duvarına dayanır ve:

— Hamdolsun o Allah'a ki, bizi doğru yola eriştirdi. Eğer Allah'ın hidâyeti olmasaydı biz bir doğru yolu bulamazdık! der.

Daha sonra bir nidâcı nidâ eder, der ki:

— Yaşayınız. Ebediyyen ölmeyeceksiniz! İkâmet ediniz, ebediyyen göçmeyeceksiniz. Sıhattesiniz, ebediyyen hasta olmayacaksınız!

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, Resûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem anlatır:

Kıyâmet günü ben, cennetin kapısına gelirim. Kapının açılmasını isterim. Bekçi melek sorar:

— Kimsin sen?

Ben cevap veririm:

— Muhammed (aleyhisselâm).

Bekçi melek der:

— Senden önce, başka hiç bir kimseye açmamağa memurdum!

Şimdi bir de cennet çardaklarını ve cennetin derecelerinin çeşitliliğini düşün. Zîrâ muhakkak âhiret, derece ve fazilet bakımından en büyüktür. İnsanlar dünyadaki hayatlarında zâhirî ibâdetlerde ve ahlâk güzelliğinde nasıl farklı iseler aynı şekilde bu ameller ve ahlâk güzellikleri mukabilinde görecekleri mükâfâtlar ve cezâlarda da farklı olacaklardır. Ey insan, eğer âhirette derecelerin en yükseğine tâlip isen öyle bir çalış ki hiç bir kimse ibâdette ve ahlâk güzelliğinde seni geçemesin. Allah sana bunu emretmektedir:

— **Rabbınızdan bir mağfirete ve** (genişliği Yer ile Gök'ün genişliği kadar olan, Allah ve Resûlüne inananlar için hazırlanmış bulunan bir) **cennete ulaşmak için yarış yapıp kazanın. İşte bu, Allah'ın lûtfudur ki, onu kime dilerse ona verir. Allah, büyük lûtuf sâhibidir.** (Hadid Sûresi, âyet: 21).

— Ki onun içiminin sonu bir misktir. O halde nefâset isteyenler bunu arzulamalıdırlar. (Taftif Sûresi, âyet: 26).

Gariptir ki, meselâ akranından veya komşularından birisi paraca veya evinin daha iyi olması bakımından senden üstün olsa bu sana ağır gelir. Göğsün daralır, hased sebebiyle tasalanırsın. Senin için en güzel hâl Allah'a itâat ve güzel ahlâklı olmak yoliyle cennette de yerini kazanmaktır. Senden daha güzel ahlâklı olmak sûretiyle orada seni geçecekler bulunabilir. Dünya her şeyi ile toplanıp gelse oradaki nimetlere ve derecelere tekabül edemez.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Said Hudrî'nin rivâyet ettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şunları anlattı:

— Cennet ehli, cennette çardak (yüksek taht) sâhiplerini —aralarındaki fazilet farkından dolayı— Sizin, şarktan garba (ufukta) yıldızları gördüğünüz gibi yükseklerde görecekler.

Dinleyenler sordular:

— Ey Allah'ın Resûlü, bunlar peygamberlerin derecesi midir? Oralara diğer insanlar yükselemez mi?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Evet. Varlığım kudret elinde bulunana yeminle söylerim ki Allah'a îmân edip Resûllerini tasdik edenler de!..

Muhakkak yüksek derece sâhipleri —sizin gök ufuklarından bir ufukta doğan yıldızı görmeniz gibi— tahtlarından onları görecekler. Ve, gene muhakkak Ebûbekir ve Ömer onlardandır, nimetlendirilmişlerdir.

Allah ondan râzı olsun, Câbir anlatır: Bir ara, Allah'ın Resûlü, bize hitâben şöyle dedi:

— Size cennet çardaklarını haber vereyim mi?

Ben dedim:

—Evet, ey Allah'ın Resûlü.

Resûlullah buyurdular:

— Cennette, tamamı sırf mücevherattan olan çardak (yüksek taht)lar vardır. Dışı içinden, içi dışından gözükür. Bu çardaklar içinde; hiç bir gözün görmediği, hiç bir kulağın işitmediği ve hiç bir insanın hatırına gelmeyen nimetler, lezzetler ve sevinçler vardır.

Ben dedim ki:

— Ey Allah'ın Resûlü, kimin içindir bu çardaklar?

Resûlullah buyurdular:

— Herkesin selâmetini isteyip selâmet bahşeden, yedirip-içiren, oruç tutan, geceleri herkes uyurken ibâdet eden içindir.

Biz dedik:

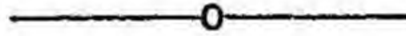
— Ey Allah'ın Resûlü, bunlara kimin tâkati yeter?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Bunlara ümmetimin tâkati yeter!.. Anlatayım: Kim, müslüman kardeşi ile karşılaşınca ona selâm verirse ona selâmet saçmış olur. Kim, helâlinden âile efradını geçindirirse yedirmiş-içirmiş olur. Kim, Ramazan orucunu tutar ve ayrıca her aydan üç günü oruçlu geçirirse oruç ibâdetini edâ etmiş olur. Kim, yatsı ve sabah namazlarını cemâatle kılarsa insanların —yahudiler, hıristiyanlar, putperestler— uyuduğu anda Allah'a ibâdetle meşgul olmuş olur.

Peygamberimize, «O sizin günahlarınızı afveder, sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere ve Adn cennetlerindeki çok güzel saraylara sokar. —Saff Sûresi, âyet: 12—» meâlindeki âyetten soruldu. Şu cevabı verdiler:

— İnciden köşkler! Her köşkte kırmızı yâkûttan yetmiş dâire vardır. Her dâirede yeşil zümrütten yetmiş oda bulunur. Her odada bir taht, her bir tahtta her renkten yetmiş döşek ve her döşekte iri ve şahin gözlü bir hûri vardır. Ayrıca her odada yetmiş sofra, her sofrada yetmiş çeşit yemek hazırdır. Her odada yetmiş tane de hizmetçi vardır. Mü'min her sabah kendisine her türlü kuvveti verilmiş bulur.

SABIR - RIZÂ - KANÂAT

RIZA'nın faziletine delâlet eden âyetler:

— **Allah bunlardan râzı olmuştur. Bunlar da O'ndan** (Allah'dan) **râzı olmuşlardır.** (Beyyine Sûresi, âyet: 8).

— **İyiliğin mükâfâtı iyilikten başka mıdır?** (Er-Rahman Sûresi, âyet: 60).

İyiliğin son hududu ise, Allah'ın kulundan râzı olmasıdır. Allah'ın kulundan râzı olması, kulun Allah'dan râzı oluşunun sevâbıdır.

— **Allah, mü'min erkeklere de, mü'min kadınlara da —kendileri, içinde ebedî kalmak üzere— altından ırmaklar akan cennetler, Adn cennetlerinde çok güzel meskenler va'detti. Allah'ın bir rıdvânı** (rızası, hoşnutluğu) **ise hepsinden üstündür.** (Tevbe Sûresi, âyet: 72).

Şânı yüce olan Allah, hoşnutluğu (rızâ) ADN CENNETİ'nden üstün tuttu. Nitekim «Kendi ZİKRİ»ni namazdan üstün tuttu

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ.

— **Sana vahyedilen kitabı** (Kur'an) **oku. Namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, kötülüklerden, akıl**

ve şeriate uymayan şeylerden alıkor. **ALLAHI ZİKR ETMEK ELBETTE EN BÜYÜK İBADETTİR. Ne yaparsanız Allah bilir.** (Ankebût Sûresi, âyet: 45).

Nasıl ki, namazda zikredileni müşâhade etmek, ibâdetçe namazdan daha büyük ise, cennetin sâhibi olan Allah'ın hoşnutluğu da lezzet bakımından cennetten daha yüksektir. Hattâ cennet sâkinlerinin en son ve nihâî gâyeleri Allah'ın kendilerinden hoşnut ve râzı olmasıdır.

Hadiste şöyle buyrulur:

Allah, müminlere tecellî eder, görünür ve buyurur ki:

— Benden isteyiniz!

Onlar derler:

— Hoşnutluğunu isteriz!

Onların, Allah'ın cemâlini gördükten sonra hoşnutluğuna istemeleri, Allah'ın hoşnutluğunun son gâye olduğunu gösterir.

Kulun Allah'dan râzı olması husûsunu ileride zikredeceğiz. Allah'ın, kulundan râzı olması ise farklıdır, **«Allah'ın kulunu sevmesi»** mevzuunda zikrettiğimize yakındır. Umûmiyetle insanların idrâki bu husûsu kavramaktan âcizdir. Kuvvetli bir anlayışa sâhip olan kendisi anlayabilir.

Bu mevzuda kısaca şöyle diyebiliriz:

— Allah'ın cemâline bakmanın üstünde daha bir derece yoktur. Yukarıdaki hadiste geçtiği üzere, Allah'ın **«Benden isteyiniz»** buyurmasına karşılık, ehl-i cennetin, **«Hoşnutluğunu isteriz!»** demeleri şunun içindir:

— Allah'ın hoşnutluğu, devamlı O'nun cemâlini görmeğe sebeptir. Sanki onlar Allah'ın cemâlini temâşâ etmekle gâyelerini ve son umduklarını görmüş oluyorlar. Fakat kendilerine, **«isteyiniz!»** denince, **«hoşnutluğunu isteriz!»** cevabını vermekle, **«cemâlini temâ-**

şâ etme nimetinin devamını isteriz» demiş oluyorlar. Çünkü biliyorlar ki Allah'ın onlardan hoşnut olması perdenin devamlı kalmasının sebebidir.

Şânı yüce olan Allah buyurdu ki:

— **Orda onlar** (cennetlikler) **ne dilerlerse vardır. Nezdimde daha FAZLASI da var.** (Kaf Sûresi, âyet: 35).

Bazı müfessirler şöyle der:

Ehl-i cennete FAZLA'dan Rableri tarafından üç hediye gelir:

BİRİNCİSİ: Allah'dan öyle bir hediyedir ki, cennet ehlinin yanında onun bir benzeri yoktur. Şu âyet buna delâlet eder:

— **Artık onlar için, işlemekte olduklarına bir mükâfât olarak, gözlerin aydın olacağı nimetlerden neler gizlenmiş bulunduğunu kimse bilmez.** (Secde Sûresi, âyet: 17).

İKİNCİSİ: Rablerinden onlara «SELÂM»dır. Bu, bir lûtuf olarak birinci hediyenin yanında fazladan verilir. Şu âyet buna delâlet eder.

— **Ki, bu da çok esirgeyici Rablerinden bir «SELÂM»dır.** (Yasin Sûresi, âyet: 58).

ÜÇÜNCÜSÜ: Allah buyurur ki:

— Ben sizden razıyım!

Bu, birinci ve ikinci hediyelerden daha efdal olur. Şu âyet buna delâlet eder:

— **Allah'ın bir RIDVANI** (Rızası, hoşnutluğu) **ise her şeyden üstündür.** (Tevbe Sûresi, âyet: 72).

Âyetin tefsiri şöyledir:

— Allah'ın hoşnutluğu, içinde bulundukları nimetlerin hepsinden üstündür. Bu ise kulun rızâsının semeresidir.

RIZA'nın (hoşnutluk) faziletine delâlet eden hadisler:

Bir defasında, Allah'ın Resûlü, ashabından bir topluluğa sordu:

— Siz kimsiniz?

Onlar cevap verdiler:

— Mü'minleriz!

Resûl aleyhisselâm sordu:

— İmânınızın alâmeti nedir?

Ashap cevap verdi:

— Belâlara sabreder, nimetlere şükreder ve başımıza gelenlere RIZÂ gösteririz!

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Siz mü'minlersiniz ve kâ'be sâhibisiniz!

Yine, vârid olan bir haber şöyledir:

— Ne mutlu islâm hidâyetine erip, takdire râzı olanlara!..

Bu mevzudaki hadislerden diğer bazıları:

— Kim, Allah'ın helâlinden verdiği az rızka râzı olursa Allah da onun az amelinden hoşnut olur.

— Allah bir kulunu sevdi mi, onu belâya çarptırır. Eğer sabrederse onu seçer. Râzı olursa güzîde kulu yapar.

— Kıyâmet günü olunca Allah ümmetimden bir kısım insanlar için kanatlar yaratır. Kabirlerinden cennetlere uçarlar. Orada istedikleri gibi neş'elenirler, nimetlenirler. Melekler onlara der ki:

— Hesap verdiniz mi?

Onlar der:

— Biz hesap filan vermedik.

Melekler sorar:

— Sırattan geçtiniz mi?

Onlar der:

— Biz sırat filan görmedik.

Melekler sorar:

— Cehennemi gördünüz mü?

Onlar der:

— Biz hiçbir şey görmedik.

Melekler sorar:

— Siz hangi peygamberin ümmetisiniz?

Onlar derler:

— Muhammed (aleyhisselâm) **ümmetindeniz.**

Melekler sorar:

— Allah aşkına talep ediyoruz, dünyada ne gibi ameller işlerdiniz, bize söyleyiniz?

Onlar derler:

— Bizim iki hasletimiz vardı. Bu mertebeye Allah'ın lutfu ile erdik.

Melekler sorar:

— Nedir onlar?

Onlar der:

— BİZ TENHALARDA BİLE OLSA ALLAH'A İSYAN ETMEKTEN KORKARDIK ve ALLAH'ın BİZE VERDİGİ KISMETE RAZI OLURDUK!..

Melekler de der:

— O halde siz buna lâyıksınız!..

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Ey fakirler zümresi, kalben, Allah'dan kısmetinize düşene râzı olunuz. Tâ ki bunun sevabı ile muzaffer olasınız. Eğer Allah'dan kısmetinize düşene râzı olmazsanız muzaffer olamazsınız.

SABRIN FAZİLETİ: Allah, Kur'ân'ın doksan küsur yerinde sabrı zikretmiş, bir çok dereceleri ve hayırları sabra bağlamış, mânevî rütbeleri ve hayırları sabrın semeresi kılmış ve sabırlılar için, hiç kimseye hazırlamadığı şeyleri hazırlamıştır. Nitekim buyurur:

— Onlar (musibetler karşısında sabırlı olanlar) **Rablerinden gelen mağfiretler ve rahmet hep onların üzerinedir ve onlar hidâyete erdirilenlerin ta kendileridir.** (Bakara Sûresi, âyet: 157).

Âyete göre, hidâyet, Rahmet ve mağfiretler hepsi birden sabırlılar içindir. Burada mevzû ile alâkalı bütün âyetleri yazmağa kalkarsak söz uzayacak. Sadece bir kaç hadisi kaydetmekle iktifâ edeceğiz.

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Sabır îmânın yarısıdır.

— Size verilen en az şeylerden biri de «YAKÎN» ve «SABIRDA AZİMET»tir. Kim, «YAKÎN ve AZİMET»ten sabrın hazzını alırsa, gece namazını ve gündüz orucunu kaçırmaz. İçinde bulunduğunuz ve maruz kaldığınız şeye sabretmeniz bence, sizin herbirinizin hepinizin amelleri ile bana gelmesinden daha sevimlidir. Fakat ben korkarım ki benden sonra dünya nimetleri bakımından bahtınız açılır da sizin bazınız bazınızı red ve terkeder, bu yüzden gök ehli de sizi terkeder. Kim, sabreder, iyilikle emredip kötülükten sakındırırsa sevabının kemâliyle zafer bulur.

Bunları söyleyen Allah'ın Resûlü daha sonra şu âyeti okudular:

— Sizin yanınızdaki tükenir, Allah'ın indindeki ise bâkîdir. Biz, sabredenlerin mükkâfâtını, yapmakta olduklarının daha güzeliyle vereceğiz, muhakkak. (Nahl Sûresi, âyet: 96).

Allah ondan râzı olsun, Câbir'in naklettiğine göre, bir ara Allah'ın Resûlüne îmândan soruldu. Resûl **aley**hisselâm şu cevabı verdiler:

— Îmân, **SABIR ve cömertliktir.**

Sabır, **cennet hazinelerinden bir hazinedir.**

Yine bir defasında soruldu:

— Îmân nedir?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— SABIR!

Yine Allah'ın resûlü buyurdular:

— Amellerin en faziletlisi NEFS'lerin ikrah ettiği şeylerdir.

Allah Dâvud aleyhisselâm'a şöyle vahyetti:

— Benim ahlâkımla ahlâklan. Benim ahlâkım cümlesinden biri de, ben, muhakkak ben sabırlıyım!..

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs anlatır:

— Bir gün Resûlullah, Ensâr'dan bir kısım insanlar üzerine çıkageldi ve «Siz mü'minler misiniz?» dedi. Onlar sükût ettiler. Hz. Ömer «Evet ey Allah'ın Resûlü!» diye cevap verdi. Resûlullah, «İmânınızın alâmeti nedir?» dedi. Dediler ki: «Bolluk-genişlik zamanında şükrederiz. Belâlara sabrederiz. Kazâya rızâ gösteririz.»

Resûlullah buyurdular:

— Siz mü'minlersiniz ve Kâ'benin sahibisiniz!

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— İkrâh ettiğin şeye sabretmen çok hayırlıdır.

İsâ aleyhisselâm şöyle dedi:

— Siz, ancak ikrâh ettiğiniz şeylere sabretmek sûretiyle sevdiklerinizi elde edebilirsiniz.

Peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular:

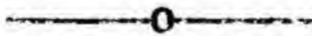
— Eğer sabır bir insan olsaydı, muhakkak bir çok güzel hasletleri bulunan birisi olurdu. Allah sabırlıları sever.

Bu mevzudaki hadisler ve menkıbeler pek çoktur. Yine Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Kanaat eden AZİZ olur, TAMAH eden zelil olur.

— Kanaat, tükenmez bir hazinedir.

Kanâat üzerine defalarca söz geçmiştir.

TEVEKKÜLÜN FAZİLETİ

Tevekkülün faziletine delâlet eden âyetlerden biri:

— Muhakkak Allah, kendine güvenip dayananları sever. (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 159).

Bir makam ve bir derece ki, sahibine Allah'ın muhabbeti olduğu ifâde ediliyor, Allah'ın kifâyetini tazammun ettiği belirtiliyor, bundan daha büyük bir makam olabilir mi? Bu makam TEVEKKÜL MAKAMI'dır. Kim ki, Allah, ona kâfi olduğunu, onu sevdiğini ve himâye ettiğini söylerse, muhakkak o büyük bir kurtuluşa ermiştir. Zira sevilen kişi, cezalandırılmaz, sürgün edilmez, hapsedilmez.

Bu mevzûdaki hadislerden bazıları:

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud'un naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şunları anlattı:

— Hacc mevsiminde ümmetleri gördüm. Kendi ümmetimi de gördüm. Dağları-ovaları doldurmuşlardı. Onların çokluğu ve hey'eti taaccübüme gitti. Bana dendi ki:

— Hoşlandın mı?

Dedim:

— Evet!

Dendi:

— Bunlarla yetmiş bin kişi sorgusuz sualsiz cennete girecek!

Bu sırada sahâbîler sordular:

— Kimdir onlar, ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Kendini beğenip övünmeyenler, öteden-beriden bir şeyi uğursuzluk addetmeyenler, hırsızlık yapmayanlar ve RABBLERİNE TEVEKKÜL EDENLER!..

Bu sırada Ukkâşe ayağa kalkarak dedi ki:

— Ey Allah'ın Resûlü, Allah'a duâ et. Beni de onlardan eylesin.

Allah Resûlü, «Allahım, Ukkâşeyi onlardan kıl!» dedi. Başka birisi daha kalktı ve «Ey Allahın Resûlü Allaha duâ et. Beni de onlardan eylesin.» dedi.

Resûlullah buyurdular ki:

— Ukkâşe seni geçti!..

— Eğer Allah'a hakkiyle tevekkül edip güvenseydiniz, sabah aç kalkıp akşam tok yatan kuşlar gibi sizi rızıklandırırdı.

— Kim Allah'a tevekkül edip güvenirse, Allah her darlık hâlinde ona kâfidir, ummadığı yerden ona rızık kapıları açar. Kim dünyaya güvenirse Allah onu dünyaya vekil tayin eder.

— Kim, insanların en zengini olmak isterse, onun için, Allah'ın yanındaki elindekinden daha güvenilir olsun. (Elindekinden ziyade, Allah'ın indindekine güvensin).

Rivâyet edilir ki, peygamberimiz, evinde bir ihtiyaçtan dolayı herhangi bir sıkıntı başgösterdiği zaman âile efradına şöyle derdi:

Namaza kalkınız! Rabbım bana böyle emretti. Buyurdu ki:

— Âile efradına ve ümmetine namazı emret. Kendin de ona sebatla devam eyle. (Tâha Sûresi, âyet: 132).

— Köle edinmek isteyen ve kendini metheden, tevekkül etmiş olmaz.

Rivâyet edilir ki İbrahim aleyhisselâm mancınıkla ateşe atılırken Cebrâil aleyhisselâm geldi. **«Bir ihtiyacın var mı?»** diye sordu. Hz. İbrahim, daha önceki, **«Bana Allah kâfidir. O, ne güzel vekildir!»** sözüne sâdık kalmış olmak için Cebrâil aleyhisselâma şu cevabı verdi:

— Var, ihtiyacım var; fakat sana değil!

İbrâhim aleyhisselâm ateşe atılmak üzere yakalandığı zaman, **«Bana Allah kâfidir. O, ne güzel vekildir!»** demişti. Mancınıkla ateşe giderken bu sözüne yâni Allaha olan tevekkülüne sâdık kaldı ve kendisini doğrudan doğruya Rabbının kurtarmasını bekledi.

Şânı yüce olan Allah inzâl buyurdu ki:

— **Ibrâhim, Allah'a ahdinde vefâya erişti.** (Necm Sûresi, âyet: 37).

Yine şânı yüce olan Allah, Dâvud Aleyhisselâma vahiy ile bildirdi:

— Ey Dâvud, hiçbir kul yoktur ki mahlûkatıma dayanıp-güvenmesin, sadece bana dayanıp-güvensin de Yer ve Gök ona harp ilân etsin ve ben onun için bir çıkış yolu bulmayayım!..

Bir ara, Herem İbn-i Hayyân, Üveys Karanî'ye (Veysel Karanî) sordu:

— Nerede ikamet etmemi tavsiye buyurursunuz?

Üveys:

— Şam!

Herem:

— Orada geçim işleri nasıl?

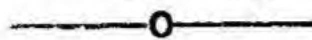
Üveys:

— Üfff, şu tevekkülsüzlüğe düşmüş kalblere öğüt fayda vermiyor!

Birisi şöyle der:

— Ne zaman Allah'ın vekâletine râzı olursan her hayra yol bulursun!

Allah'dan hüsn-ü edep talep ederiz.

MESCİD ve CÂMİLERİN FAZİLETİ

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللهِ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

— Allah'ın mescidlerini ancak Allah'a ve âhiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'dan başkasından korkmayan kimseler îmâr eder. İşte doğru yola ermişlerden olmaları ümit edilenler bunlardır. (Tevbe Sûresi, âyet: 18).

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Kim, Allah için bir mescid yaparsa —bir kuş yuvası kadar bile olsa— Allah da onun için cennette bir köşk yapar.

— Kim, mescid ile ünsiyet ederse Allah da onunla ünsiyet eder.

— Sizden biri, mescide girince, oturmadan önce, iki rek'at namaz kılsın.

— Mescide yakın olan, namazını mutlaka mescitte kılsın.

— Sizden biri, namaz kıldığı yere devam ettiği müddetçe melekler ona salât-ü selâm ederler, derler ki: «Allahım, ona selâmet ver. Allahım ona merhamet et. Allahım, o abdestli iken (yâhut, mescitten çıkmadan) **onu afvet!»**

— Âhir zamanda ümmetimden bir kısım insanlar

zuhur eder. Mescidlere gelirler. Oralarda halka halka, grup grup otururlar. Bütün zikirleri- fikirleri dünya ve dünya sevgisidir. Onlarla oturmayınız. Allah'ın onlara ihtiyacı yoktur.

Şânı yüce olan Allah, bazı mukaddes kitablarda şöyle buyurur:

— Benim arzımda benim evlerim MESCİDLER'dir. Ziyaretgâhlarım, İMARETLER (yoksulların doyurulduğu aşevleri)dir. Ne mutlu o kimseye ki, benim evimde temizlenir (mescitlerde namaz kılar, nefsânî huylardan temizlenir) sonra benim evimde beni ziyaret eder (yoksulların doyurulduğu aşevlerine yardım eder). Ziyaret edene ikram etmek ev sahibi üzerine vâciptir.

— Bir kimseyi mescidlere devam eder görürseniz, onun için imanlı olduğuna dair şehadet ediniz.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Müseyyip Oğlu Sâid der ki:

— Mescitte oturan, Rabbı ile oturuyor demektir. Böyle olunca, ona düşen, orada sadece hayırlı şeyler konuşmaktır.

Yine denir ki:

— Mescidde konuşulan dünyevî sözler —hayvânatın otları yemesi gibi— hasenâtı yer.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Nehaî der ki:

— Selef, gecenin karanlığında mescide doğru yürümenin cenneti mûcip olduğu kanâatindeydiler.

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik de şöyle der:

— Kim, bir mescide bir kandil yakarsa o kandilin ışığı mescidi aydınlattığı sürece melekler ve ARŞ'ı yüklenenler onun için istiğfar ederler.

Bu mevzudaki diğer sözler:

Hz. Ali:

— Kişi ölünce yeryüzünde namaz kıldığı Yer ve Gök'te amelinin çıkarıldığı mahal onun için ağlar.

Hz. Ali böyle dedikten sonra şu âyeti okur:

— **Ne Gök, ne de Yer onların** (Fir'avn ve ahâlisinin) **üstüne ağlamadı. Onlara aman ve mühlet verilmedi.** (Duhân Sûresi, âyet: 29). (*).

İbni Abbâs:

— Mü'min kişi ölünce Yeryüzü kırk gün onun için ağlar.

Atâ Horâsânî:

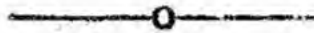
— Hiçbir kişi yoktur ki, yeryüzünün bir parçasında Allah için secde etsin de, o yer parçası kıyâmette onun için şâhidlik yapmasın ve öldüğü gün yas tutmasın!..

Enes İbni Mâlik:

— Namazla veya zikirle, üzerinde Allah'ın anıldığı her toprak parçası, etrafındaki diğer toprak parçalarına karşı bununla iftihar eder. Bunu, yedi bölge ötedeki toprak parçalarına duyurur. Hiçbir kişi yoktur ki bir yerde namaz kılmak üzere doğrulsun da o yer onun için zinetlenmesin.

Denir ki:

— Hiç bir yer parçası yoktur ki oraya bir kısım insanlar gelsin de o yer onlara ya salât-ü selâm veya lânet etmesin!

(*) Her mü'minin mutlaka iki kapısı vardır. Bir kapısından onun ameli yükselir, diğerinden rızkı iner. O ölünce bu iki kapı da ona ağlar. Peygamberimiz bunları söyledikten sonra yukarıdaki âyeti okudu. (Tirmizî).

KERAMET EHLİNİN FAZİLETLERİ ve RİYAZAT

Bil ki, Allah bir kula hayır murat ederse, ona kendi nefsinin kusur ve ayıplarını görecek basîret verir. Kimin ki basîreti keskin ise onun kusur ve ayıpları kendisine gizli kalmaz. Kişi kendi ayıplarını bilince ise tedâvi etme imkânına sâhip olur. Fakat insanların çoğu kendi kusur ve ayıplarını görmezler. Öyle ki, bazan kişi, bir mü'min kardeşinin gözündeki çöpü görür de kendi gözündeki merteği görmez. Kim ki kendi nefsinin ayıplarını görmek isterse onun için dört yol vardır:

BİRİNCİ YOL: Nefsin ayıp ve kusurlarını görebilen, gene nefsin sebep olduğu gizli âfetlere muttalî bir büyüğe bağlanıp onu nefsine hakem yapmak ve nefsle mücâhedede onun irşâd ve ikazlarına uymaktır. İşte MÜRİD ile ŞEYH'in, TALEBE ile HOCA'nın hâli budur. Hoca talebesine, Şeyh de müridine nefsinin ayıp ve kusurlarını tarif eder ve açıklar, tedâvi yollarını gösterir.

Bu zamanda bu birinci şarta riâyet eden pek azdır.

İKİNCİ YOL: Son derece dürüst, basîretli ve dindâr birisini kendisine arkadaş edinmek ve onu kendi nefsine «MURÂKIP» yapmaktır, ki o, onun ahvâlini, hareket ve fillerini göz altında bulundursun, zâhirî veya bâtınî çirkin bir huyunu görürse onu ikaz etsin. Eski-

den din ve devletin zeki ve basîretli büyükleri böyle yaparlardı.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer şöyle der:

— Allah'ın merhameti o kimseye olsun ki, bana ayıplarımı gösterir.

Hz. Ömer, zaman zaman, kendi kusurlarını Selmân Fârsî'ye sorardı. Bir gün Selmân, kendisine gelince:

— Sence, benim ayıp ve kusurlarım nelerdir? dedi.

Selmân Fârsî, Hz. Ömer'in afvını talep ederek şöyle dedi:

— Duyduğuma göre sofrada iki çeşit katık bulundururmuşsunuz. Biri gündüze, diğeri geceye mahsus olmak üzere iki pantolonunuz varmış!

Hz. Ömer, **«Bunlardan başka var mı?»** diye sordu. Selmân, **«Hayır!»** deyince o, şöyle dedi:

— Bu iki bana kâfi!..

Yine Hz. Ömer, Huzeyfe'ye de sık sık kendinde kusur ve ayıplar bulunup bulunmadığını sorardı. Bir gün ona şöyle dedi:

— Sen, münâfıklar husûsunda Allah Resûlünün sır arkadaşı idin. Bende münâfıklık emâresinden bir şey görüyor musun?

İşte Hz. Ömer, kadrinin bunca büyüklüğüne ve mertebesinin bunca yüksekliğine rağmen, kendi nefsini böyle töhmet altında tutardı. Bir kimse ne kadar akıllı ve derece bakımından ne kadar yüksek ise kibir ve ucüp bakımından o derece küçük (kibirsiz ve ucüpsüz)dür. Nefsini de en büyük töhmet altında bulunduran odur. Ancak, bu hasletler de artık çok kıymetlendi. Çok az kişiler bu güzel huylara sahip bulunuyor. Arkadaş, dost ve ahbaplar arasında birbirine dalkavukluk yapmayanlar, birinin ayıp ve kusurlarını öteberiye yaymayanlar, hased etmeyenler çok azaldı. Muhakkak, dost ve ahbapların içinde sana hased edenler, ga-

rezkâr davranıp ayıp ve kusur olmayan bir hareketini ayıp ve kusur sayanlar, yahut sırf şakşakçılığı yüzünden kusur ve ayıplarını yüzüne vurmayanlar vardır. İşte bu sebeplerden Davud Tâî, insanlardan ayrılmıştı. Kendisine, **«Niçin insanlarla ihtilât etmezsin?»** diye sorulunca şu cevabı verdi:

— Benden ayıp ve kusurlarımı gizleyen insanlarla karışıp da ne yapayım? Dindar kişiler için en sevimli şey, başkalarının ikaziyle kendi kusur ve ayıplarına vâkıf olmaktır.

İşte büyüklerimizin hâli!.. Yazık ki bizim zamanımızda iş tersine döndü. Öyle ki, bizce insanların en kötüsü bize nasihat eden, bize ayıp ve kusurlarımızı söyleyendir. Bu, imânın zayıflığından olmalıdır. Çünkü kötü huylar, sokucu yılanlar ve akreplerdir. Eğer elbisemizin altında sokucu bir akrep bulunsa da birisi bize haber verse muhakkak ona minnet duyar, sevinir ve akrebi çıkarıp öldürmeğe koyuluruz. Halbuki bu akrebin zararı bedenedir, vereceği acı ise sadece bir gün veya daha az bir zaman sürer. Kötü ahlâkın, kalbin sa'fiyetine vereceği zarar ise daha korkunçtur, ölümden sonra ebediyyen veya binlerce sene devam etmesinden korkulur. Sonra, biz, birisi bize kusur ve ayıplarımızı söylerse buna sevinmez, bu kusur ve ayıpların izâlesiyle meşgul olmayız. Aksine biz de o kimseye nasîhat etmeğe kalkışır ve şöyle deriz:

— Sen de şöyle yapıyorsun.. Senin de şu kusurların var!

Böylece onun nasihatından faydalanmayız. Tersine orada düşmanlığa sebep oluruz. Bu hal, günahların çokluğunun sebep olduğu kasâvet-i kalbdendir. Bütün bunların aslı da îmân zayıflığına dayanır.

Allah'dan isteriz ki, bize doğru yolu ilhâm etsin. Ayıplarımızı gösterecek basîret versin. Bu ayıpları te-

dâvi etme meşgûliyeti ihsan etsin. Lûtfu ve keremiyle, bizi ayıp ve kusurlarımıza vâkıf eden kişiye teşekkür etme büyüklüğüne erdirsin!..

ÜÇÜNCÜ YOL: Nefsinin kusur ve ayıplarını düşmanlarının dilinden öğrenmektir. Zîrâ hışımlı göz, kusurları meydana çıkarır. İhtimal insan, kusurlarını ortaya döken kindar düşmanından faydalandığı kadar; dalkavuk, onu yüzüne karşı medhedip ayıp ve kusurlarını gizleyen dost ve arkadaştan faydalanamaz. Ne var ki, insan tabiatı, hilkat itibariyle düşmanı yalanlamağa ve onun söylediklerini HASED'e hamletmeğe meyyâldir. Bununla beraber basiretli kişi düşmanlarının kendi hakkındaki sözlerinden faydalanmaktan geri kalmaz. Çünkü muhakkak onun kusur ve ayıpları düşmanlarının diline düşmüştür.

DÖRDÜNCÜ YOL: İnsanlarla ihtilat etmek, halk arasında gördüğü her mezmum şeyi kendine nisbet etmektir. Zîrâ mü'min mü'minin aynasıdır. Böylece başkalarının ayıp ve kusurlarından kendi ayıp ve kusurlarını görmüş olur ve bilir ki, insan tâbiatı hevây-i nefse uymağa meyyâldir. Birinde bulunan mezmum bir huyu gören diğer biri kendini araştırmalı, başkalarında gördüğü bu mezmum huy kendisinde varsa onu temizlemelidir. Öğüt alma bakımından kişiye bu kâfidir. Eğer her insan, başkalarında gördüğü ve ikrâh ettiği kötü huy ve hareketleri terketmiş olsaydı terbiyeci ve nasihatçıdan müstağnî olurdu.

Bir ara, İsâ aleyhisselâma sorarlar:

— Seni kim terbiye etti?

Cevap verir:

— Beni hiç bir kimse terbiye etmedi. Câhilin cehaletini, ahlâksızın ahlâksızlığını kusur ve ayıp olarak gördüm, cehâlet ve ahlâksızlıktan kaçındım.

Bütün bunlar; ârif, zeki, nefsin ayıp ve kusurlarını görebilen, şefkatli, dînî öğüt veren, kendi nefsini kötü huylardan temizlemiş ve Allah'ın kullarının ahlâkını düzeltmekle meşgul bir mürşidi bulamayanlar içindir. Eğer birisi bu vasıflarda bir mürşid bulabildiyse o, tabibi bulmuş demektir. O, bu mürşide sarılsın. Mürşid onu, ma'nevî hastalıklar olan kötü ahlâktan kurtarır. İçinde bulunduğu felâketten selâmete çıkarır.

Eğer bizim söylediklerimizi ibret alma gâyesiyle düşünürsen basiretin açılır. Kalb illet ve hastalıkları (kötü huy ve hareketler) ve tedavî yolları İLİM ve YAKİN nuru ile sana inkişaf eder. Eğer bundan âciz olursan kabul etmeyi taklîdî yolla tasdik ve imân etmeyi geciktirmemen gerekir. Çünkü ilmin derecesi olduğu gibi îmânın da derecesi vardır. İlim imândan sonra hâsıl olur. İlim imânın arkasındadır. Nitekim, şânı yüce olan Allah buyurur:

يَرْفَعِ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ.

— Allah, içinizden imân etmiş olanlarla, kendilerine ilim verilmiş bulunanların derecelerini artırır. (Mücâdile Sûresi, âyet: 11).

Kim ki, **«Allah'a götüren yolun, nefsânî arzulara muhalefet etmek»** olduğunu tasdik eder fakat bunun sebep ve sırrına vâkıf olamazsa, o, âyette belirtilenlerin sâdece, **«îmân etmiş olanlar»** kısmındandır. Eğer nefsânî arzuların anlattığımız avanelerine vâkıf olursa yani nefsin hîlelerinden haberdar bulunursa o, âyette belirtilen **«ilim verilmiş bulunanlar»** cümlesindendir. Allah her iki zümreye de cennet va'detmiştir. Kur'an'da, hadiste ve âlimlerin sözlerinde bu husûsa böy-

lece îmân etmeyi gerektiren deliller sayılamayacak kadar çoktur. Şânı yüce olan Allah buyurur:

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوٰى.

— Amma, kim Rabbının makamından korktu, nefsini hevâ ve hevesinden alıkoyduysa, işte muhakkak ki o cennet, onun varacağı yerin ta kendisidir. (Nâziât Sûresi; âyet: 40, 41).

— Hakikat, Allah'ın peygamberi yanında seslerini yavaşlatanlar yok mu? İşte onlar Allah'ın, takvâ için kalblerini imtihan ettiği kimselerdir. Onlar için bir mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır. (Hucurât Sûresi, âyet: 3).

Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar:

اَلْمُؤْمِنُ بَيْنَ خَمْسِ شَدَائِدَ مُؤْمِنٌ يَحْسُدُهُ وَمُنَافِقٌ يُبْغِضُهُ وَكَافِرٌ يُقَاتِلُهُ وَشَيْطَانٌ يُضِلُّهُ وَنَفْسٌ تُنَازِعُهُ.

Mü'min, beş belâ arasındadır:

1 — Mü'min ona hased eder,
2 — Münafık buğzeder,
3 — Kâfir hayatına kasdeder,
4 — Şeytan saptırmağa çalışır,
5 — Nefs, kendisiyle çekişir,

Rivâyete göre bir ara, şânı yüce olan Allah, vahiy ile Dâvud aleyhisselâma şöyle buyurdu:

— Ey Dâvud, ashâbını, nefsânî arzulara uymaktan sakındır, kaçındır. Zirâ nefsânî arzuların esiri olan kalblerin akılları bana perdelidir.

İsâ aleyhisselâm şöyle der:

— Görmediği fakat vukuu muhakkak bulunan ge-

lecek gâip için şimdiki nefsânî arzularını terk edene ne mutlu!

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, bir defasında, peygamberimiz düşmanla savaşmaktan dönmekte olan bir gurup sahâbiye hitâben şöyle dedi:

— **Merhaba sizlere! Küçük cihaddan büyük cihada geldiniz!**

Onlar sordular:

— **Ey Allah'ın Resûlü, büyük cihad nedir ki?**

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— **NEFS ile savaşmak!..**

Yine, Allah'ın Resûlü buyurdular:

— **Mücâhid, Allah'a itâat yolunda nefsiyle cihad edendir.**

— **Nefsinden ezâ'yı bırak. Allah'a isyan husûsunda nefsine uyma. Kıyâmet günü nefs sana hasımlık ederse bazı âzân bazısına lânet eder. Ancak Allah afveder ve örterse bir şey olmaz.**

Bazı büyüklerin bu husûsdaki sözleri:

Süfyân Sevrî:

— Nefsimin terbiye ve tedâvisi kadar hiçbir şeyin tedâvisi bana zor gelmedi. Çünkü O, kâh benden yana oluyor, kâh aleyhime dönüyordu.

Musullu Ebû Abbas, nefsine şöyle derdi:

— Ey nefs, ne dünyada hükümdarlarla beraber nimetlenip safâ sürebildin, ne de âhiret husûsunda Allah'ın âbid kullariyle beraber cihad edebildin! Bu durumda sanırım ben seninle cennet-cehennem arasında mahpus kalacağım. Utanmaz mısın ey nefsim!..

Hasan Basri:

— En azgın hayvan bile sağlam bir gem ile gemlenmeğe nefsin kadar müstahak değildir.

Yahya İbni Muaz:

— Riyâzat kılıçlarını çekerek nefsinle mücâhede et.

Riyâzat, yâni nefs terbiyesi dört yolla olur. Bunlar:

1 — Az yemek,
2 — Az uyumak,
3 — Az konuşmak (lüzumsuz konuşmamak),
4 — Bütün canlılardan gelebilecek ezâlara tahammül etmektir.

Az yemek, nefsânî heves ve arzuları söndürür.

Az uyumaktan irâde berraklığı doğar.

Az konuşmak, yâni fuzûlî söz sarfetmemekle âfet ve musibetlerden selâmete çıkılır.

Canlılardan gelebilecek ezâlara tahammül etmekle gâye ve hedeflere ulaşılır. Kişi için cefâya maruz kaldığı anda halim-selim olmak ve ezâya uğrayınca sabretmek kadar güç bir şey yoktur.

Nefsin hevâî istek ve arzuları harekete geçtiği, fuzûlî konuşmalardan zevk almağa başladığı zaman sen de az yeme, az uyuma, onu gözden düşürme ve az konuşma kılıçlarını kınından sıyır ki o, zulüm ve intikamdan vazgeçsin, Allah'ın koyduğu ahlâk esaslarını çiğnemesin. Sen de diğer varlıklar arasında onun rezâletlerinden emin olasın. Nefsin hevâî arzuları sonucu meydana gelen zulmeti bertaraf edip getirdiği musibetlerin gâilelerinden kurtulasın. Böyle yaparsan kötü huylardan temizlenir, iyi huylarla nurlanırsın. Üzerinde bir hafiflik, bir rûhâniyet bulunur. Artık, hayır alanlarında dolaşır; rahvan at gibi meydanlarda, temiz hava almağa çıkmış hükümdar gibi bahçelerde seyran edersin.

Yine Yahya İbni Muâz söyler:

İnsanın düşmanı üçtür. Bunlar:

1 — Dünyası,

2 — Şeytanı,

3 — Nefsidir.

Nefsânî zevk ve arzudan kendini çekerek DÜNYA'dan, kendisine muhalefet ederek ŞEYTAN'dan, hevâî istekleri terkederek NEFS'ten korun.

Bir ehli hikmet:

— Nefs, kime galebe ederse, o, nefsânî arzularının esiri olur. Hevâsının zindanında mahpus kalır. Yuları nefsin elinde olarak kahrolur. Nefsi onu istediği yere çeker. Kalbinin iyi şeyler düşünmesine mânî olur.

Hâmid oğlu Ca'fer:

Bütün âlimler ve ehl-i hikmet, NAÎM CENNETİ'ne ancak nefsânî heves ve arzuların terkiyle kavuşulacağında ittifak etmişlerdir.

Ebû Yahyâ Verak:

— Kim, a'zâlarının nefsânî arzularına boyun eğerek onları hoşnut ettiyse kalbine nedâmet ağacını dikmiş demektir.

Vehib:

— Kuru ekmekten öte geçen, nefsânî arzuları hazırlamıştır.

— Dünyada nefsânî arzularını seven, zelilliğe hazırlansın.

Anlatılır ki:

Yûsuf aleyhisselâm Mısır ülkesine ve hazinelerine sâhip olup hükümdarlık tahtına geçmek üzere merasim yapılacağı sırada, AZİZ'in karısı, Hz. Yusuf'a şöyle dedi:

— Tesbih ederim o Allahı ki, ma'siyet sebebiyle hükümdarları köle yapar. Kendine itâat etmeleri sebebiyle köleleri de hükümdar yapar. HIRS ve NEFSÂNÎ ARZULAR hükümdarları köle durumuna düşürür. Bu, fesatçıların cezâsıdır. SABIR ve TAKVÂ ise köleleri hükümdar yapar.

Şânı yüce olan Allah'ın Kur'ân'da da haber verdiği gibi, Yusuf aleyhisselâm da onun bu sözlerine karşılık şu cevabı verdi:

— Kim Allah'dan korkar, belâlara katlanırsa herhalde Allah, iyi hareket edenlerin mükâfatını zayi etmez. (Yûsuf Sûresi, âyet: 90).

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Cüneyd Bağdâdî anlatır:

— Bir gece uyuyamamıştım. Kalktım. Zikir çekmek istedim. Fakat, daha önceki tadı bulamadım. Uyumak niyetiyle tekrar yattım. Bir türlü uyuyamadım. Kalktım. Oturdum. Huzursuzdum. Dışarı çıktım.. Bir de ne göreyim, yolda, paltosuna bürünmüş bir adam duruyordu. Beni hissedince, **«Ey Cüneyd, benim için biraz vakit var mı?»** dedi. Ben, **«sözleşmesiz olarak mı?»** dedim. Dedi ki:

— Evet, Allah'dan bana gelmen için senin kalbini bana çevirmesini istedim.

Dedim:

— Derdin nedir?

Dedi:

— Nefsin hastalığı, ne zaman nefsin ilâcı hâline gelir?

Dedim:

— Nefs, hevâî arzularına muhâlefet ettiği zaman.

Bunun üzerine döndü. Nefsine dedi ki:

— İşit! Ben aynı cevabı sana yedi defa tekrarlamıştım. Fakat sen kabul etmemiş ve **«İllâ Cüneyd'in ağzından duyacağım!»** demiştin.

Böyle dedikten sonra geçti, gitti. Onun kim olduğunu anlayamadım.

Yezîd Rakkaşî:

— Benden soğuk suyu uzaklaştırınız. Umarım ki, âhirette ondan mahrum kalmam.

Birisi Ömer İbni Abdülaziz'e sordu:

— Ne zaman konuşmalıyım?

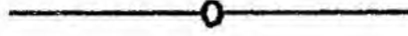
— Sükût etmeğe istekli olduğun zaman!

Ne zaman sükût edeyim?

— Konuşmağa istekli olduğun zaman!

Hz. Ali:

— Cennete iştiyâkı olan, dünyanın nefsânî heves ve arzularından sıyrılsın!

İMAN - NİFAK

Bil ki, **«Allah'ın birliğini ve peygamberlerin Allah tarafından getirdiklerini tasdik etmek»**ten ibâret olan İMAN'ın kemâli, iyi amellerin ziyadesiyledir. Şânı yüce olan Allah buyurur:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ.

— Mü'minler ancak o kimselerdir ki, Allah'a ve Resûlüne îmân ederler; sonra şüpheye düşmeyip Allah yolunda MALLARİYLE, CANLARİYLE MÜCÂHEDE ederler. İşte onlar, îmânlarında sebat edenlerin tâ kendileridir. (Hucurât Sûresi, âyet: 15).

— Fakat iyi kimse; Allah'a, âhiret gününe, meleklere, kitaba ve peygamberlerine îmân eden, malını Allah sevgisiyle akrabaya, yetimlere, yoksullara, yolda kalmış yolculara, dilenenlere ve esirlere veren, namazı dosdoğru kılan, zekâtı ödeyen, sözleştikleri zaman sözlerini yerine getirenler, sıkıntıda ve hastalıkta ve savaşın kızıştığı anlarda sabır-metânet gösterenlerdir. (Bakara Sûresi, âyet: 177).

Şânı yüce olan Allah, burada; ahde vefa, musibetlere sabır... gibi yirmi haslet şart koştu. Sonra da buyurdu:

— Onlar, sadâkat gösterenler onlardır. (Bakara Sûresi, âyet: 177).

Yine, şânı yüce olan Allah buyurdu:

— Allah, içinizden îmân etmiş olanlarla, kendilerine ilim verilmiş bulunanların derecelerini artırır. (Mücâdile Sûresi, âyet: 11).

— Size n'oluyor ki, îmân ettikten sonra gene Allah yolunda harcamıyorsunuz? Oysa ki Gökler'in ve Yer'in bütün mirası Allah'ındır. İÇİNİZDE FETİHTEN ÖNCE ALLAH YOLUNDA HARCAYAN ve SAVAŞAN KİMSELER DİĞERLERİYLE BİR OLMAZ. Onlar derece itibariyle, fetihten sonra harcayan ve savaşanlardan çok büyüktür. Bununla beraber Allah bu iki zümreden herbirine en güzel olanı va'detti. Allah, ne yaparsanız hakkıyle haberdardır. (Hadid Sûresi, âyet: 10).

— Onlar (Allah'ın rızasına tâbi olanlar) **ise Allah indinde derece derecedir.** (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 163).

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz buyurdular:

اَلْاِيمَانُ عُرْيَانٌ وَلِبَاسُهُ التَّقْوٰى.

— İmân çıplaktır. Elbisesi TAKVA'dır.

اَلْاِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ بَابًا اَدْنَاهَا اِمَاطَةُ الْاَذٰى عَنِ الطَّرِيقِ.

— İmânın yetmiş küsûr kapısı vardır. En ednâsı, yolda müslümanlara ezâ verecek şeyleri gidermektir.

Bu hadisler îmânın kemâlinin iyi amellerle sıkı sıkıya irtibatlı olduğunu gösterir. İmânın kemâli için kişinin nifak (iki yüzlülük, dinde riyâ) dan ve şirk-i hafî (gizli şirk) den uzak olması gerektiği husûsuna gelince, Allah'ın Resûlü buyururlar:

Dört şey kimde varsa, o, hâlis münâfıktır. İsterse oruç da tutmakta, namaz da kılmakta ve kendisinin mü'min olduğunu da zannetmekte olsun.

1 — Sözüne yalan karıştırıyorsa,

2 — Söz verdiği zaman sözünde durmuyorsa,

3 — Emânete hıyânet ediyorsa,

4 — Arası açıldığı kişinin kusurlarını ortaya döküyorsa.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Said Hudrî'nin rivâyet ettiğine göre, bir defasında peygamberimiz aleyhisselâm şunları söyledi:

Kalbler dört türlüdür:

1 — Pürüzsüz kalb. Bunda aydınlatıcı bir kandil vardır. Bu kalb mü'minin kalbidir.

2 — Meyilli kalb. Bunda îmân da vardır, nifak da!.. Ondaki îmân, bir bitkiye benzer ki tatlı su onu büyütür, azdırır. Nifak ise bir çıbana benzer. Kanlı irin bu çıbanı geliştirir, azdırır. Bu meyilli kalbde bu maddelerden (tatlı su, kanlı irin) hangisi baskın çı**karsa o kalbe onunla hükmedilir.**

Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— Bu ümmetin münâfıklarının ekserisi KURRÂ'lardır.

Yine hadiste şöyle buyrulur:

— Benim ümmetimde şirk, Safâ üzerinde bir karıncanın yürüyüşünden daha gizlidir.

Allah ondan râzı olsun, Huzeyfe şöyle der:

— Resûlullah zamanında bir kişi konuştuğu bir tek kelime sebebiyle ölünceye kadar münafık sayılırdı. Ben o kelimeyi sizin birinizden günde on defa duyuyorum.

Bir âlim şöyle der:

— Münâfıklığa en yakın kimse, kendisinin nifak (iki yüzlülük, dinde riyâ)dan beri bulunduğunu sanan kimsedir.

Huzeyfe der ki:

— Bugün münâfıklar, peygamberin zamanındakinden daha çoktur. Onlar nifaklarını gizlerlerdi. Bugünküler bunu âşikâre yapıyorlar. Gizli nifâk imânın sıdkına ve kemâline karşıdır. Münâfıklıktan en uzak olan, ondan en çok korkandır. Münâfıklığa en yakın bulunan ise, kendisinin nifaktan beri olduğunu sanandır.

Bir ara Hasan Basrî'ye dendi ki:

— Bu zamanda **nifak (iki yüzlülük, dinde riyâ)** yoktur!

O, cevap verdi:

— Eğer bütün münâfıklar ölmüş olsaydı yolda konuşacak adam bulamazdınız!.

Yine Hasan Basrî şöyle der:

— Eğer münafıkların günahları yeryüzündeki bitkiler gibi bitseydi, ayak basacak yer bulamazdık.

Birisi Haccâc Zâlim aleyhinde konuşup duruyordu. Hz. Ömer'in oğlu bunu duyunca adama:

— Eğer Haccâc burada olup da bu sözlerini duysaydı gene konuşur muydun? diye sordu. Adam «Hayır!» deyince, Hz. Ömer'in oğlu:

— Biz Resûlullah zamanında bu tip halleri münâfıklık sayardık! dedi.

Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

مَنْ كَانَ ذَالِسَانَيْنِ فِى الدُّنْيَا جَعَلَهُ اللّٰهُ ذَالِسَانَيْنِ فِى الْاَخِرَةِ.

— Kim dünyada iki dilli (iki sözlü) **olursa Allah da âhirette onu iki dilli yapar.**

شَرُّالنَّاسِ ذُوالْوَجْهَيْنِ الَّذِى يَأْتِى هٰؤُلَاءِ بِوَجْهٍ وَيَأْتِى هٰؤُلَاءِ بِوَجْهٍ.

— İnsanların en şerlisi, şunlara bir yüzle, şunla-

ra da başka bir yüzle gelen iki yüzlüler (münafıklar) **dır.**

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, bir defasında Hasan Basrî'ye, **«Bir kısım insanlar, biz nifaktan korkmuyoruz, diyorlar»** ne dersiniz? diye soruldu. Şu cevabı verdi:

— Allaha yeminle söylerim ki nifaktan beri bulunduğuma emin olmam, benim için yerde oluklardan altın akmasından daha hayırlıdır.

Yine Hasan Basrî şöyle der:

— Konuşmalarda, kalbde, gizlilik-âşikârlık... daki uymamazlıklar nifaktandır.

Allah ondan râzı olsun, birisi Huzeyfe'ye dedi ki:

— Ben münâfık olmaktan korkuyorum!

Huzeyfe cevap verdi:

— Eğer sen münâfık olsaydın nifaktan korkmazdın. Zira, münâfık kendisinde nifak bulunmadığından emindir.

Allah ondan râzı olsun, İbni Ebi Müleyke der ki:

— Ben sahâbeden yüz otuz kişiye yetiştim. Hepsi de nifaktan korkarlardı.

Bir gün peygamberimiz sahâbesinden bir toplulukla beraber oturuyordu. Ashâb, bir adamdan bahsettiler ve onu çok methettiler. Bu sırada o adam çıktı geldi. Yeni abdest almıştı. Yüzünden abdest suyunun damlacıkları damlıyordu. Nalınlarını eline almıştı. İki gözü arasında secde eseri vardı. Sahâbe, **«Sana kendisinden bahsettiğimiz şahıs işte budur, ey Allahın Resûlü!»** dediler. Peygamberimiz de buyurdu ki:

— Ben onun yüzünde şeytandan bir karalık görüyorum!

Adam geldi. Selâm verdi. Topluluğun yanına oturdu. Peygamberimiz ona dedi ki:

— Allah için senden ricâ ediyorum, doğru söyle.

Buraya gelirken, **«bunların içinde benden hayırlısı yok»** diye kalbinden geçirdin mi, geçirmedin mi?

Adam cevap verdi:

— Allahım! evet!!

Bir defasında peygamberimiz aleyhisselâm, duâsında şöyle buyurdu:

— Allahım, bildiğim ve bilmediğim şeyler için senin mağfiretini isterim!

Kendisine dendi ki:

— Korkuyor musun, ey Allahın Resûlü?

O buyurdu:

— Ne şey beni emin kılabilir ki, kalbler Allahın kudret parmaklarından iki parmak arasındadır. Onları dilediği gibi oynatır.

Şânı yüce olan Allah buyurdu ki:

— Halbuki o gün (kıyâmet günü) **onlar için Allah'dan hiç de zan edemeyecekleri nice şeyler zuhûra gelmiştir** (gelecektir). (Zümer Sûresi, âyet: 47).

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Sakatî der ki:

— Eğer bir insan, bir bahçeye girse, bu bahçede her cins ağaç ve her çeşit kuşlar bulunsa ve bütün bu ayrı cins kuşlar o insana aynı bir lisanla «SELAMÜN ALEYKÜM EY ALLAH'IN VELİSİ» dese de nefsi buna mutmain olsa, o, kuşların elinde bir esir olur.

İşte bu misalde olduğu gibi yukarıdan beri NİFAK (iki yüzlülük) ce GİZLİ ŞİRK hakkında kaydettiklerimiz ayrı ayrı kişilerin sözleri olduğu halde hepsi de bir dille aynı şeyi, nifak ve gizli şirkin inceliğini ve dolayısıyle meselenin çok tehlikeli olduğunu ve nifaktan emin olunamayacağını ifâde ediyorlar. Hattâ Hz. Ömer kendisinde münâfıklık alameti bulunup bulunmadığını Huzeyfe'den sorardı.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Ebû Süleyman Dârânî der ki:

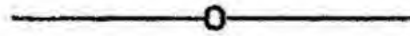
— Ben bazı kumandanlardan bir şeyler işittim. Bunu tenkit etmek istedim. Fakat benim öldürülmemi emretmelerinden korkarak tenkidden vaz geçtim. Bunu yaparken ölümden değil kalbime münâfıklık gelmesinden, halkın **«Hakkı müdâfaa yolunda öldü!»** demeleri mülâhazasının kalbimden geçme ihtimalinden korktum. Bunun için tenkidden vazgeçtim.

Bu çeşit şeyler, îmânın hakikatine, sıdkına, kemâline ve saflığına zıttır. Aslına zıt değildir.

Nifak ikidir:

Birincisi: Dinden çıkarır. Küfre sokar. Ebedî cehennemlikler zümresinin yoluna katar.

İkincisi: Uzun müddet kişinin cehennemde kalmasına veya cennette derecesinin noksanlaşmasına ve SIDDIKLER mertebesinden düşmesine sebep olur.

GIYBET - NEMİME

GIYBET: Allah, kitabı Kur'ân'da, GIYBET'i kesin olarak zemmetmiş ve gıybet edeni **«Ölü ETİ YİYEN»e** benzetmiştir. Nitekim buyurur:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَلاَ تَجَسَّسُوا وَلاَ يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ اَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللّٰهَ.

— Ey imân edenler, ZAN'ın bir çoğundan kaçının. Çünkü bazı zan vardır ki günahtır. Birbirinizin kusûrunu araştırmayın. KİMİNİZ DE KİMİNİZİ ARKASINDAN ÇEKİŞTİRMESİN. (GIYBET ETMESİN). **SİZDEN HERHANGİ BİRİ, ÖLÜ KARDEŞİNİN ETİNİ YEMEKTEN HOŞLANIR MI? İŞTE BUNDAN TİKSİNDİNİZ. Allah'dan korkun.** (Hucurât Sûresi, âyet: 12).

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular:

كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.

— Müslümana müslümanın kanı (katli), malı ve **ırzı haramdır.**

Gıybet (birisini çekiştirmek, yanında hazır olmayan birisinin aleyhinde konuşmak) ırza da şâmildir. Allah resûlü hadiste ırz, mal ve kanı (cana kıymayı) beraberce zikretti.

Yine rivâyet edilen bir hadiste Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

لاَ تَحَاسَدُوا وَلاَ تَبَاغَضُوا وَلاَ تَنَاجَشُوا وَلاَ تَدَابَرُوا وَلاَ يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ.

— Birbirinize hased etmeyiniz. Birbirinize buğzetmeyiniz. Almağa niyetli olmadığınız bir malın satışında kızıştırıcılık yapmayınız. Birbirinizle olan muhabbet bağlarını kesmeyiniz. KİMİNİZ KİMİNİZİ ARKASINDAN ÇEKİŞTİRMESİN (GIYBET ETMESİN) Allah'ın kulları kardeşler olunuz.

Allah onlardan râzı olsun, Câbir ve Ebû Saîd Hudrî'nin rivâyet ettikleri bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

إِيَّاكُمْ وَالْغِيبَةَ فَإِنَّ الْغِيبَةَ أَشَدُّ مِنَ الزِّنَا فَإِنَّ الرَّجُلَ قَدْ يَزْنِي وَيَتُوبُ فَيَتُوبُ اللهُ سُبْحَانَهُ عَلَيْهِ وَإِنَّ صَاحِبَ الْغِيبَةِ لاَ يُغْفَرُ لَهُ حَتَّى يَغْفِرَ لَهُ صَاحِبُهُ.

— GIYBET'den sakının. Muhakkak gıybet zinadan daha kötüdür. Zirâ kişi zina eder, sonra tevbe ederse Allah tebvesini kabul edebilir. Halbuki gıybet edeni, hakkında gıybet ettiği kişi afvetmedikçe Allah afvetmez.

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik'in naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şunları anlattı:

Miraç gecesi bir kısım kişilerle karşılaştım. Tırnaklarıyle yüzlerini tırmalıyorlardı. «Ey Cebrâil, kimdir bunlar?» dedim. Dedi ki:

— Bunlar, insanlar hakkında gıybet edenler ve onların ırz ve namuslarına dil uzatanlardır!

Allah ondan râzı olsun, Câbir oğlu Süleyman rivâyet eder:

— Bir defasında ben, Resûlullaha geldim. «Bana, faydalanabileceğim hayırlı bir şey öğret!» dedim. Cevaben dedi ki:

— Hiç bir iyi istek'i hakîr görme, terslikle karşılama. Çeşmeden alıp getirmekte olduğun su kovandan, su isteyene vermek zorunda bile kalsan! Müslüman kardeşini güler yüzle karşıla. Senden ayrılınca (arkasından) onu ÇEKİŞTİRME.

Allah ondan râzı olsun, Berrâ anlatır:

Bir defasında Resûlüllah bize bir hitâbede bulundu. Öyle ki, evlerinde kadınlara dahi işittirdi. Dedi ki:

— Ey diliyle îmân edip de kalbiyle inanmayanlar! Müslümanlar hakkında gıybet etmeyiniz. Onların ayıp ve kusurlarını araştırmayınız. Kim, müslüman kardeşinin ayıbını araştırırsa Allah da onun ayıbını araştırır. Allah kimin ayıbını araştırırsa onu evinin ortasında rezil-rüsvâ eder.

Rivâyete göre, şânı yüce olan Allah, bir defasında, Mûsâ aleyhisselâma şöyle vahyetti:

— Kim GIYBET'ten tevbe etmiş olarak ölürse, o, cennete gireceklerin en sonuncusudur. Kim de GIYBET'ten tevbe etmeden ölürse, o da cehenneme gireceklerin ilkidir.

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik anlatır:

Bir ara, Resûlullah, herkese bir gün oruç tutmalarını emretmiş ve «benden izin almadan kimse orucunu bozmasın!» demişti. O gün herkes oruçlandı. Akşam olunca birisi geldi ve «Ey Allah'ın Resûlü, günü oruçlu geçirdim. İzin verin de iftar edeyim!» dedi. Resûlullah ona izin verdi. Sonra biri daha, biri daha geldi. Derken bir adam daha geldi, dedi ki:

— Yâ Resûlellah, evimde âilemden iki delikanlı var. Oruçlu olarak akşamladılar. Mahcûbıyetlerinden müsâde almak için sana gelemiyorlar. İzin ver de iftar etsinler!

Resûlullah ona izin vermedi. Adam dileğini tekrarladı. Resûlullah izin vermekten gene kaçındı. Adam üçüncü defa izin isteyince Resûlullah buyurdular ki:

— Onlar oruç tutmadılar. Gündüzü insanların etini yemekle (gıybet etmekle) geçen bir kimse nasıl oruç tutmuş olabilir? Git onlara. Eğer oruçlu iseler kusmalarını söyle.

Adam gitti. Resûlullahın buyruğunu onlara anlattı. Kustular. Herbirinden pıhtılaşmış birer topak kan çıktı. Adam geri geldi. Hâdiseyi anlattı. Resûlullah buyurdular ki:

— Varlığım kudret elinde bulunana yeminle söylerim ki eğer karınlarında kaldıysa onları da cehennem ateşi yakar.

Allah ondan râzı olsun, yine Enes İbni Mâlik rivâyet eder:

Resûlullah bir hitâbesinde FÂİZ'den ve fâizin kötülüğünden söz etti ve dedi ki:

— Kişinin faizden aldığı bir kuruş —günah olma bakımından— Allah'ın indinde, kişinin yaptığı otuz altı defa zinadan daha büyüktür. Halbuki fâizin en kö-

tüsü de müslüman kişinin namus ve şerefine tecâvüzdür.

LÂF GÖTÜRÜP GETİRME: Koğuculuk (nemime, lâf götürüp getirme) mezmum bir haslettir. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— **Gammazlık yapıp lâf getirip götürmeğe koşan. Kaba, haşin, bütün bunlardan başka da kulağı kesik.** (Kalem Sûresi, âyet: 11, 13).

— **Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı** (el ve kaş-göz işaretleriyle) **eğlenmeyi ve ayıplamayı âdet edinen her kişinin vay haline!** (Hümeze Sûresi, âyet: 1).

— **Karısı da odun hamalı olarak.** (Ebû Leheb Sûresi, âyet: 4).

Denir ki, Peygamberimize ezâ etmek için var gücüyle çalışan Ebû Leheb'in karısı aynı zamanda bir nemmâm (koğucu) idi. Bir hamal gibi sağa-sola söz taşırdı. Yani söz hamallığı yapardı.

— **Allah, küfür edenlere Nûh'un karısı ile Lût'un karısını misal olarak gösterdi. Onlar kullarımızdan iki iyi kulun nikâhı altında idiler. Böyle iken HIYANET ETTİLER de o iki erkek onları Allah'ın azâbından, hiçbir şeyle kurtaramadılar. O iki kadına, «Ateşe girenlerle beraber siz de girin!» denildi.** (Tahrim Sûresi, âyet: 10).

Denir ki:

— Nûh aleyhisselâmın karısı kavmine, **«Nûh delidir!»** derdi. Lût aleyhisselâmın karısı da, gelen misafirleri, kavmine haber verirdi.

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz buyurdular ki:

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَّامٌ.

— **Nemmâm** (koğcu, lâf götürüp getiren) **cennete girmez.**

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği bir hadisde, peygamberimiz aleyhisselâm şöyle buyurdular:

أَحَبُّكُمْ إِلَى اللهِ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا الْمُوَطَّؤُونَ أَكْنَافًا الَّذِينَ يَأْلَفُونَ وَ يُؤْلَفُونَ وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَى اللهِ الْمَشَّاؤُونَ بِالنَّمِيمَةِ الْمُفَرِّقُونَ بَيْنَ الْإِخْوَانِ الْمُلْتَمِسُونَ لِلْبُرَآءِ الْعَثَرَاتِ.

— Allah'ın yanında en sevimliniz; ahlâkı en güzel olanlarınız, âilesine karşı vazifelerini yapanlarınız, ülfet edenleriniz ve kendileriyle ülfet olunanlarınızdır. Allah'ın yanında en sevimsiziniz ise; ondan ona söz götürenleriniz, arabozuculuk yapanlarınız ve doğru kişilerde kusur arayanlarınızdır.

Bir defasında Allah'ın Resûlü ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle dedi:

— Size en şerirlerinizi haber vereyim mi?

Sahâbîler dediler:

— Evet!

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Ondan ona söz götürmek üzere yol tepenler, arabozuculuk yapanlar ve doğru kişilerin kusurlarını araştıranlar.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Zer'in rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

مَنْ أَشَاعَ عَلَى مُسْلِمٍ كَلِمَةً لِيَشِينَهُ بِهَا بِغَيْرِ حَقٍّ شَانَهُ اللهُ بِهَا فِي النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

— Kim, haksız yere onu kötülemek gâyesiyle bir müslüman aleyhine bir söz yayarsa Allah o söz sebebiyle kıyâmet günü onu ateşe atar.

Allah ondan râzı olsun, Ebudderdâ'nın naklettiği bir hadis şöyledir:

— Hangi bir kimse kötülemek gayesiyle, dünyada, bir kimsede bulunmayan bir kusur ve ayıbı onun hakkında yayarsa, kıyâmet günü o kimseyi o kelime ile ateşe atmak Allah'ın üzerine hak olur.

Allah ondan râzı olsun Ebû Hüreyre rivâyet eder:

مَنْ شَهِدَ عَلَى مُسْلِمٍ بِشَهَادَةٍ لَيْسَ لَهَا بِأَهْلٍ فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ.

— Kim, bir müslümanın aleyhine yalancı şâhidlik yaparsa cehenemde yerini hazırlasın.

Denir ki:

— Kabir azabının üçte biri koğculuktandır.

Allah ondan râzı olsun, İbni Ömer'in rivâyet ettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şunları anlattı:

— Allah cenneti yarattığı zaman ona «Konuş!» dedi. Cennet konuştu ve dedi ki:

— Bana giren mes'ud olsun!

Şânı yüce olan Allah da buyurdu:

— İzzetim ve celâlim hakkı için söylüyorum, sekiz zümre sende ikamet etmeyecek:

1 — Alkollü içki içen ayyâşlar.

2 — Helâli olmayanlarla münâsebette bulunmakta israr edenler, zina edenler.

3 — KOĞCULUK EDENLER-LAF GÖTÜRÜP GETİRENLER.

4 — Kendi nikâhlı karısını başkasına peşkeş çekenler.

5 — Zulümkâr zaptiye memurları.

6 — Kadınlaşan erkekler.

7 — Sıla-i rahim yapmayanlar.

8 — Allah adı üzerine söz verip ifâ etmeyenler.

Kaab Ahbâr anlatır.

— Bir ara, Hz. Mûsâ'nın kavmine kıtlık isabet etmişti. Mûsâ aleyhisselâm, yağmur yağması için Allah'a yalvardı. Fakat yağmur yağmadı. Allah, Mûsâ aleyhisselâma vahiy ile bildirdi ki:

— Kavminiz içinde koğculuk yapmakta devam edenler bulunduğu sürece duâlarınız kabul olunmayacaktır.

Musâ aleyhisselâm sordu:

— Ey Rabbım, kavmimden koğculuk yapan kimdir? Bana bildir ki onu aramızdan çıkarayım!

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

— Ey Mûsâ, sizi, koğculuk yapmaktan menediyorum. O kişinin ismini söyleyip de koğcu mu olayım?

Bunun üzerine Mûsâ aleyhisselâm'ın kavmi topluca tevbe etti. Tevbeleri kabul edildi ve Allah'ın rahmetine tekrar nâil oldular.

Anlatılır ki:

Adamın birisi yedi mesele için bir ehl-i hikmetin peşinden yediyüz fersah gitti. Bu kadar mesâfeden sonra, ehl-i hikmet olan zât dönüp bakınca adam ona dedi ki:

— Ben senin peşinden şunun için geldim. Allah sana ilim vermiş. Şimdi bana haber ver:

1 — Göklerden daha büyük ve ağır olan şey nedir?

2 — Yer'den (Arz) daha geniş olan şey nedir?

3 — Taştan daha katı olan şey nedir?

4 — Ateşten daha kızgın olan şey nedir?

5 — Zemherîr'den daha soğuk olan şey nedir?

6 — Denizden daha ganî olan nedir?

7 — Yetimden daha zelîl olan kimdir?

Ehl-i hikmet cevap verdi:

1 — Namuslu-dürüst kişiye iftira etmek, göklerden daha büyük ve ağırdır.

2 — Hak, Yerden daha geniştir.

3 — Îmânsızın (Kâfir) kalbi taştan daha katıdır.

4 — Hırs ve hased ateşten daha kızgındır.

5 — Muztar kalıp akrabaya başvurmak zemherîrden soğuktur.

6 — Kanâatkâr olan kalb, denizden daha zengindir.

7 — Koğcu, gammâzlığı meydana çıkınca yetimden daha zelildir.

*

— Kim, insanlar arasında arkadaşı aleyhine koğculuk yaparsa onun yılanlarından ve akreplerinden emin olunmaz. Onun koğ'u gecede meydana gelen bir sel gibidir ki nereden gelip nereye gittiği bilinmez. O, sözünde de durmaz. Ahdini bozar. Dostluğuna da güvenilmez. Onu bozar.

— Senin lehine çalışan aleyhine de çalışır. İki yüzlü (münâfık) hilekârın oyunlarından hiçbir zaman emin olma.

ŞEYTANIN DÜŞMANLIĞI

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

فِي الْقَلْبِ لَمَّتَانِ لَمَّةٌ مِنَ الْمَلَكِ إِيعَادٌ بِالْخَيْرِ وَتَصْدِيقٌ بِالْحَقِّ فَمَنْ وَجَدَ ذَالِكَ فَلْيَعْلَمْ أَنَّهُ مِنَ اللهِ سُبْحَانَهُ وَلْيَحْمَدِ اللهَ وَلَمَّةٌ مِنَ الْعَدُوِّ إِيقَادٌ بِالشَّرِّ وَتَكْذِيبٌ بِالْحَقِّ وَنَهْيٌ عَنِ الْخَيْرِ فَمَنْ وَجَدَ ذَالِكَ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ.

— Kalbde iki dürtüş (ilhâm) **vardır. Bunlardan biri melek tarafındandır; hayra ve hakkı tasdike davet eder. Kim bunu hissederse bilsin ki o Allah'dandır; Allah'a hamdetsin. Diğer dürtüş düşmandandır; şerre götürür, hakkı tekzip ettirir, hayır yapmaktan meneder. Kim bu dürtüşü hissederse koğulmuş şeytandan Allah'a sığınsın.**

Allah'ın Resûlü, bunları söyledikten sonra şu âyeti okudular:

اَلشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ.

— Şeytan sizi, «fakir düşeceksiniz» diye korku-

tur. Size cimriliği emreder. Allah ise size bir yarlığama ve bolluk va'dediyor. Allah; ihsânı geniş olan, hakkıyla bilendir (Bakara Sûresi, âyet: 268).

Hadiste geçen **«dürtüşler»i** açıklayan Hasan Basrî der ki:

— Onlar kalbde dolaşan iki dürtüştür. Biri Allah'dan, diğeri düşman (şeytan)dandır. Allah'ın rahmeti o kimsenin üzerine olsun ki kalbinin dürtüşü anında durur; Allah'dan olanı alır, şeytandan olanla cihad eder.

Allah ramet eylesin, Câfer İbni Ubeyde anlatır:

Bir defasında İbni Zeyyâd'a dedim ki:

— Ben kalbimde hiç vesvese hissetmiyorum!

Bana şu cevabı verdi:

— Kalb, hırsızların uğradığı bir eve benzer. Eğer onda bir şey bulurlarsa karıştırırlar. Boş bulurlarsa bırakırlar, geçip giderler.

Bundan çıkan mânâ şudur:

— Hevây-i nefsten hâlî olan kalbe şeytan vesvese veremez. İşte bunun için, şânı yüce olan Allah buyurur ki:

إِنَّ عِبَادِى لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ

— (Ey şeytan,) **benim kullarımın üzerinde senin hiç bir tahakkümün olamaz.** (Hıcr Sûresi, âyet: 42).

Hevâsına uyan her insan, Allah'ın kulu değil, hevâsının kuludur. Bunun için Allah ona şeytanı musallat eder.

اَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلٰهَهُ هَوَاهُ.

— **Şimdi bana haber ver: Hevâ ve hevesini mabûdu edinmiş, kendini bir ilim üzerine, Allah şaşırtmış;**

kulağını, kalbini mühürlemiş, gözüne de bir perde germiş bir adama Allah'dan başka kim hidâyet verebilir? Hâlâ ibret almayacak mısınız? (Câsiye Sûresi, âyet: 23)

Bu âyet şuna işaret eder:

— Hevâsına tapan kimse Allah'ın değil hevâsının kuludur.

İşte bu sebepledir ki, bir ara Amr İbni As, peygamberimize şöyle dedi:

— Ey Allah'ın Resûlü, şeytan, benimle namazım ve namazdaki kırâatim arasına girdi!

Allah'ın Resûlü ona cevâben buyurdular:

— **Bu, şeytandır. Ona «Hınzip» denir. Onu hissettiğin zaman Allah'a sığın. Sol yanına üç defa tükür!**

Amr İbni As der ki:

— Ben de öyle yaptım. Allah onu benden giderdi.

Denir ki:

— Abdest esnasında vesvese veren bir şeytan vardır. Adına **«Velehan»** denir. Ondan Allah'a sığınınız.

Şeytanın vesvesesini ancak onun vesvese verdiği şeyden başka bir şeyi zikretmek giderebilir. Çünkü kalbe bir şey konduğu zaman, ondan önce kalbde bulunan düşünce çıkar gider, onun yerini bu yeni gelen alır. Allah'dan ve Allah'a taalluk eden şeylerden başka her şeyle şeytan vesvese verebilir. Fakat Allah'ın ve Allah'a taalluk eden şeylerin zikrinin bulunduğu yerde şeytan vesvese veremez. Her şey zıddı ile tedâvi edilir. Şeytanın her türlü vesveselerinin zıddı ise Allah'ı zikretmek, O'na sığınmak ve O'nun kuvvetine dayanmaktır. İşte, **«Euzü billâhi mineşşeytânirracim, Velâ havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azim»** cümleleri bu gerçeği ifade eder. Yani bunları söyleyen kimse, şeytanın vesvesesinden Allah'a sığınmak istediğini ifâde eder. Buna da ancak Allah'ın zikrini kendilerine şiâr edinmiş takvâ sâhipleri muktedir olabilir. Şaş-

kınlık ve sıkıntı anlarında şeytan, saptırmak gâyesiyle onların etrafında dolanır. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَاهُمْ مُبْصِرُونَ.

— **Takvâya erenler var ya, onlara şeytandan herhangi bir ârıza iliştiği zaman iyice düşünürler. Bir de bakarsın ki onlar hakikatı görüp bilmişler bile.** (Arâf Sûresi, âyet: 201).

Mücâhid, «**O sinsi şeytanın şerrinden** —Nâs Sûresi, âyet: 4—» meâlindeki âyet üzerine der ki:

— Şeytan vesvese vermek üzere kalbde hazırdır. Allah zikredilince siner. Gâfil olunduğu zaman kalbe vesvese verir. Allah'ın zikri ile şeytanın vesvesesinin kalbdeki durumları zulmet ile nurun, gece ile gündüzün hâline benzer. İşte bu ikisi birbirine zıt şeyler olduğu içindir ki, şânı yüce olan Allah şöyle buyurdu:

— **Bunları şeytan istilâ etmiş, artık o, bunlara Allah'ı hatırlamayı bile unutturmuştur. Bunlar şeytan fırkası mensuplarıdır. Gözünüzü açın ki şeytan fırkasına tâbi olanlar hakikaten hüsrâna düşenlerin ta kendileridir.** (Mücâdile Sûresi, âyet: 19).

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik'in rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— **Şeytan, burnunu insanoğlunun kalbi üzerine koymuştur. Eğer kişi Allah'ı zikrederse o siner. Eğer Allahı unutursa şeytan onun kalbini ele geçirir. Şeytan, insanoğlunun kan dolaşım damarlarında dolaşır. Onun dolaşacağı yerleri açlıkla tıkayınız.**

Hadîsin îzâhı şudur:

— Açlık, nefsânî arzuları kırar. Şeytanın yolları

ise nefsânî istek ve arzulardır. Nefsânî arzuların, kalbi etrafından kuşattığını şeytandan ihbâr olarak Allah buyurdu ki:

İblis dedi ki: «Madem sen beni azgınlığa mahkum ettin, ben de buna karşılık, yemin olsun ki onları saptırmak için senin doğru yolunda pusu kurup oturacağım.» «Sonra yemin olsun, onların önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından geleceğim. (musallat olacağım). **Sen de onların çoğunu şükreder kimseler bulamayacaksın.** (Araf Sûresi, âyet: 16, 17).

Allah'ın resûlü şöyle buyurdular:

— Şeytan bir çok hususlarda insanoğlunun karşısına çıkar:

İslâmiyeti kabul ettiği zaman karşısına dikilir (vesvese verir) **der ki:**

— Eski inancını ve atalarının inançlarını terkedip de müslüman mı oluyorsun?

O, şeytanı dinlemez. Müslüman olur.

Sonra, hicret yolunda karşısına dikilir, der ki:

— Yerini, yurdunu bırakıp hicret mi ediyorsun? O, şeytanı gene dinlemez. Hicret eder. Sonra cihad yolunda karşısına çıkar, der ki:

— Cihad mı yapıyorsun, o, canını ve malını telef etmek demektir. Sen başkalarını öldüreceksin, başkaları da seni öldürecek. Sonra karını başkaları alacak. Malını taksim edecekler.

Fakat müslüman buna da aldırış etmez, cihadı yapar.

Allah'ın Resûlü daha sonra buyurdular ki:

— Kim bunları yaparsa onu cennete koymak Allah'a hak olur.

———o———

MUHABBET - NEFS MAHASEBESİ

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Süfyân Sevrî şöyle der:

— MUHABBET, Allah'ın Resûlüne uymaktır.

Muhabbetin târifi üzerine diğer bazı sözler:

— Muhabbet, Allah'ı devamlı unutmamaktır.

— Muhabbet, sevdiğini (Allah) herşeye tercih etmektir.

Bütün bu tarifler, muhabbetin semeresine işârettir. Esas muhabbetin tarifi değildir.

Cüneyd Bağdâdî der ki:

— Allah, husûmet sâhibi kişiye muhabbet etmeyi haram kıldı.

— Her muhabbet bir şey karşılığıdır. O şey zâil olunca muhabbet de zâil olur.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Şiblî'ye sorarlar:

— Ârif kimdir, ehl-i muhabbet kimdir? Bize anlat.

Şu cevabı verir:

— Ârif, konuşursa helâk olur, ehl-i muhabbet sükût ederse!..

— Ey ulu ve kerim olan Allah! Senin muhabbetin kalbde oturur. Ey gözkapaklarından uykuyu gideren Allah! Sen, benim başıma gelen herşeyi bilirsin.

Allah rahmet eylesin Râbia-i Adviyye bir gün şöyle dedi:

— Bizi sevdiğimize kim götürecek?

Kadın hizmetçisi ona şu cevabı verdi:

— Sevdiğimiz bizimle beraberdir. Fakat dünya bizi ondan ayırdı.

Allah rahmet eylesin, İbni Celâ'nın anlattığına göre, bir ara şânı yüce olan Allah, Mûsâ aleyhisselâma şöyle vahyetti:

— Ben, kulun kalbine bakarım. Eğer onu hiç bir sevgi ile dolmamış olarak bulursam oraya kendi sevgimi doldurur ve onu hıfz ederek kendime dost edinirim.

Allah rahmet eylesin, İbrahim İbni Edhem şöyle duâ ederdi:

— Ey Rabbım, sen biliyorsun ki, bana ikram ettiğin muhabbete, zikrinle verdiğin ünsiyyete ve azametini düşünebilmem için verdiğin fırsata nisbetle, cennetin, benim yanımda bir sivri sinek kanadı kadar değeri yoktur.

Sirrî der ki:

— Allah'ı seven yaşar. Dünyayı seven hedefine ulaşamaz. Ahmak, boşa hayat geçirir. Akıllı ise, kendisinin kusur ve ayıpları bulunup bulunmadığını araştırır.

NEFS MUHASEBESİ: Allah, nefs muhâsebesini (kişinin kendisini hesaba çekmesini) emretmiştir. Nitekim buyurur:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا لله وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا الله

— Ey iman edenler. Allah'dan korkun. Herkes yarın için önden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah'-

dan korkun. Çünkü Allah ne yaparsanız hakkiyle haberdardır. (Haşr Sûresi, âyet: 18).

Bu âyet, geçmiş amellerden nefsi hesaba çekme gerekliliğine bir işârettir. Bunun için Hz. Ömer der ki:

— Hesaba çekilmeden önce nefsinizi hesaba çekiniz. Amelleriniz tartılmadan önce siz onları tartınız.

Bir ara, peygamberimize bir adam geldi. **«Ey Allah'ın Resûlü, bana naşihat et!»** dedi. Allah Resûlü, **«Sen nasihat mı istiyorsun?»** diye sordu. Adam, **«Evet!»** dedi. Resûlullah buyurdular ki:

— Yapmayı murat ettiğin bir işin âkıbetini düşün. Eğer müsbet ise işle. Sonu karanlık ise terket.

Denir ki:

— Kişi, her günün bir kısmında da nefsini hesaba çekmeli.

Şânı yüce olan Allah şöyle buyurdu:

— **Hepiniz Allah'a tevbe edin** (kötü huylarınızı bırakıp iyi ahlâklı olun) **ey mü'minler. Tâ ki korkduğunuzdan emin, umduğunuza nâil olasınız.** (Nûr Sûresi, âyet: 31).

Tevbe, **«işlenen bir fiile, işlendikten sonra nedâmetle bakmak»** demektir. Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular ki:

— **Ben, günde yüz defa Allah'a istiğfar ve tevbe ederim.**

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

— **Takvaya erenler var ya, onlara şeytandan herhangi bir ârıza iliştiği zaman iyice düşünürler. Bir de bakarsın ki onlar hakikatı görüp bilmişlerdir bile.** (Ârâf Sûresi, âyet: 201).

Bazı büyüklerin bu husustaki sözleri:

Hz. Ömer, akşam olunca ayaklarını yere vurur ve nefsine, **«Bugün ne yaptın?»** diye sorardı.

Mehrân Oğlu Meymun:

— Kişi, iki iş ortağından birinin diğerini hesaba çekişinden daha şiddetli bir şekilde nefsini hesaba çekmedikçe takvâ sahiplerinden olamaz.

Hasan Basrî:

— Mü'min, nefsine hâkim olur. Onu Allah için hesaba çeker. Dünyada nefs muhâsebesi yapanların âhirette hesapları kolay olur. Nefs muhâsebesi yapmadan ömür tüketenler kıyâmet günü verecekleri hesaplarında zahmet çekerler.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, Hasan Basrî, nefs muhâsebesini şöyle açıklar:

1 — Fiili işlemeden önce: Mü'min gâfil iken, ansızın, hoş olmayan bir şeyi işitmekle karşı karşıya kalırsa şöyle düşünür:

— Bu fiil benim akl-ı selîmime uymadı. Vâkıâ buna ihtiyaç hissediliyor. Fakat, makul ve meşrû olmayan bu fiili işlemeyeceğim.

2 — Fiil işlendikten sonra: Mü'min, herhangi bir sûretle, günah olan bir şeyi işlemiş olursa nefsine döner, şöyle der:

— Bunu işlemekle ne murat ettin? Yeminle söylerim, bunu yapmakta ben aslâ ma'zur sayılmam. Allah hakkı için, inşâallah bir daha böyle günah olan bir fiili işlemem.

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik anlatır:

Bir gün Hz. Ömer dışarı çıkmış, ben de çıkmıştım. Bir avluya girdi. Aramızda bir duvar vardı. Halife Ömer orada kendi kendine şöyle diyordu:

— Hattab Oğlu Ömer!.. Mü'minlerin emiri!.. İyi, iyi... Allah'a yeminle söylerim, ya Allah'dan korkarsın veya seni azab eder!..

— **Kendini bütün varlığı ile kınayan nefse yemin ederim.** (Kıyâme Sûresi, âyet: 2) meâlindeki âyet üzerine Hasan Basrî der ki:

— Mü'min, yediğinden, içtiğinden ve konuştuğundan nefsini hesaba çekmekten bir an geri durmaz. Fâcir ise bir ömür tüketir, fakat bir defacık olsun nefs muhâsebesi yapmaz.

Mâlik İbni Dinâr:

Allah rahmet etsin o kişiye ki nefsine şöyle der:

— Sen, şöyle kötü huylu, böyle kötü amelli değil misin?

Böyle dedikten sonra nefsini yularlar, sonra da alır, Allah'ın kitabı Kur'ân'ın ahlâk esaslarına bağlar. Böylece Kur'ân'ın ahlâk esasları onun nefsi için bir yedici olur.

Allah ondan râzı olsun, İbrahim Temîmî anlatır:

— Cennette bana nefsim temsil edildi. Cennetin meyvelerinden yiyor, nehirlerinden su içiyor, diğer nimetleriyle zevkleniyordum. Sonra, bir de nefsim cehennemde temsil edildi. Zekkumlarından yiyor, irinli sularından içiyor, zincirler ve bukağılarla cezalandırılıyordum. Nefsime, **«Ne istersin?»** diye sordum. **«Dünyaya tekrar döndürülüp amel-i sâlih işlemek isterim!»** dedi. Ben de, **«Sen emniyettesin, o halde durma, hemen amel-i sâlih işle!»** dedim.

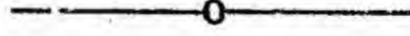
Allah ondan râzı olsun, Mâlik İbni Dînâr anlatır:

Bir defasında Haccâc Zâlimi işittim. Hutbe okuyor, şöyle diyordu:

— Hesabı başkasına intikal etmeden nefsini hesaba çekenlere Allah rahmet etsin. Rahmet etsin Allah o kimseye ki amellerinin dizginini eline alır ve onları

kimin hoşnutluğu için işlediğine bakar. Rahmet etsin Allah o kimseye ki mizanına bakar.

Haccâc böylece devam ediyordu. Öyle ki beni ağlattı.

HAKKI BATILLA KARIŞTIRMAK

Allah ondan râzı olsun, İbni Yesâr'ın rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

يَأْتِى عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يَخْلَقُ فِيهِ الْقُرْآنُ فِى قُلُوبِ الرِّجَالِ كَمَا تَخْلَقُ الثِّيَابُ عَلَى الْاَبْدَانِ اَمْرُهُمْ كُلُّهُ يَكُونُ طَمَعًا لَا خَوْفَ مَعَهُ اِنْ اَحْسَنَ اَحَدُهُمْ قَالَ يُتَقَبَّلُ مِنِّى وَاِنْ اَسَاءَ قَالَ يُغْفَرُلِى .

— İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki o zamanda, nasıl ki bedenlerde elbiseler eskiyip çürüyorsa, insanların kalbinde de Kur'ân öylece eskiyip çürüyecek. Bütün işleri güçleri Allah korkusundan mahrum bir tamah olacak. Birisi bir iyilik yapsa, «Benim bu iyiliğim mahbuldür!» diyecek. Kötülük yapıp günah işleyince de, «afvedilirim!» diyecek.

Peygamberimiz, insanların, Kur'ân'ın korkutucu âyetlerini ve onda bulunan diğer hususları bilmedikleri için tamahı Allah korkusu yerine ikame ettiklerini haber veriyor. Buna benzer bir şey de hıristiyanlar hakkında haber verilmektedir. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Onlardan sonra —bir yandan bu dünyanın geçici metâını kaparak, «Biz nasıl olsa ileride afvediliriz!» demek, bir yandan da kendilerine ona benzer bir

metâ gelirse onu da almakta devam etmek üzere o kitaba vâris olan— kötü kimseler gelip onların yerine geçmiştir. Allah'a karşı hak'tan başkasını söylemeyeceklerine dair kendilerinden o kitabın hükmü gereğince teminat alınmadı mıydı? Halbuki onda olanı, durmayıp okumuşlardır da!.. (Ârâf Sûresi, âyet: 169).

— Rabbının huzûrunda durmaktan korkan kimseler için iki cennet vardır. (Er-Rahman Sûresi, âyet: 46).

— İşte bu, benim makamımdan korkanlara, benim tehdidimden korkanlara mahsustur. (İbrâhim Sûresi, âyet: 14).

Kur'an, başından sonuna kadar böyle sakındırıcı ve korkutucu âyetlerle doludur. Kur'ân'a îmân eden ve onun içindekiler üzerinde düşünen hiç bir mütefekkir yoktur ki, uzunca hüzünlenmesin ve büyük korkuya düşmesin. Kur'ân husûsunda insanlar hezeyan içindedirler. Kur'ân okurken harfleri mahreçlerinden (ağız ve boğazın muhtelif yerlerinden) çıkarmağa özel bir îtînâ gösterirler. Üstün'e, esre'ye ve ötre'ye iyice dikkat ederler. Sanki mübârekler arap şiirlerinden bir şiir okuyorlar. Mânâsını düşünmek ve onunla amel etmek onları hiç alâkadar etmez. Dünyada bundan daha büyük bir aldanış olabilir mi?

Bir de bunların değişik bir tipi daha vardır. Bu gurubun ibâdetleri de vardır, ma'siyetleri de!.. Ancak, ma'sıyetleri ibâdetlerinden daha çoktur. Fakat onlar, mağfireti beklerler ve zannederler ki, iyi amelleri üstün tutulacak!.. Halbuki terazinin günahlar kefesindekiler daha çoktur. Böyle terazinin günahlar kefesindekiler daha çok olduğu halde, mağfiret bekleyip iyi ameller (sevaplar) kefesinin ağır basacağını zannetmek cehâletin son perdesidir. Meselâ, bu tip insanlardan birini ele alalım. Bu kişi helâl ve haram kazançların karışımından meydana gelen servetinden bir kaç

kuruş sadaka verir, hayır işler. Halbuki diğer taraftan müslümanlardan elde ettiği kazançlar ve şüpheli servetler, verdiği bu bir kaç kuruştan kat kat fazladır. Belki de sadaka olarak verdiği bu birkaç kuruş tamamen başkalarının malı yani gayr-i meşrû servettir. O, sadaka olarak verdiği bu bir kaç kuruşa güvenir ve zanneder ki haramdan kazanılmış her bin lira karşılığında, haram veyâ helâl kazançtan on lira verirse bu on liralık sadaka, o bin liralık haram kazancı karşılar. Bu, terazinin bir kefesine on gram, diğer kefesine de yüz gram koyarak ağır kefeyi hafif kefenin hizasına getirmeyi murat eden kişinin hâline benzer. Bu hâl, o kimsenin, cehâletin zirvesinde bulunduğunun delilidir.

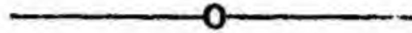
Hakkı bâtılla karıştıran zümrelerden biri de sevaplarının günahlardan çok olduğunu sananlardır. Bunlar, nefs muhâsebesi yapmazlar. Günahlarını kontrol etmezler. Sevaba vesile olan bir şey işledi mi, onu defterine kaydeder. Fakat işlediği günahları hiç deftere geçirmez. Meselâ dili ile istiğfâr eder, yahut günde yüz kere Allah'ı tesbih eder, peşinden de müslümanlar hakkında gıybet eder. Diliyle onların ırz ve namuslarını parçalar. Bütün gün boyunca hiç bir tahdit tanımadan Allah'ın râzı olamayacağı mâlâyani sözler sarfeder. Varsın etsin. Ne gam!.. Çünkü onun gözleri günde yüz defa tekrarladığı **«Estağfirullah»**dadır. Bütün gün boyunca savurduğu hezeyanlardan haberi bile yoktur. Oysa ki bu hezeyanlarını da yazmış olsaydı, söylediği tesbih ve yaptığı istiğfârın yüz, belki de bin misli tutardı. Halbuki onun bu hezeyanlarını **«Yazıcı Melekler»** yazmıştır. Allah da yazılan her kelime mukabilinde cezâ va'detmiştir. Nitekim buyurur:

— O, bir söz atmaya dursun, mutlak yanında hazır bir gözcü vardır. (Kaf Sûresi, âyet: 18).

Fakat o, mütemâdiyen Allah'a yaptığı «Tesbih ve Tehlil»lerin faziletlerini ve sevaplarını düşünür. Gıybet edenlere, yalancılara, koğculara, iki yüzlü münafıklara... verilecek şiddetli cezâlara hiç aldırış etmez. Bu hâl, sırf bir aldanıştır. Öyle sanıyorum ki o kişinin hezeyanlarını yazan melekler, eğer yazdıklarının kâtiplik ücretini ondan isteselerdi muhakkak o zaman dilini böyle hezeyanlardan menederdi. Hattâ öyle ki, kâtiplik masrafı kabarmasın diye bir çok mühim konuşmalardan bile vazgeçer, mecbûri konuşmalarda kısıntı yapardı. İşte, gariptir ki onlar, kâtiplik masrafı yükselmesin diye böyle zarûrî konuşmalarda bile kısıntı yaparlar da Allah'ın yasak ettiği hezeyannâmelerden kaçınmazlar. Firdevs Cennet'ini ve nimetlerini elden kaçırma korkusunu gözönünde bulundurup, günlük yaşayış ve konuşmalarında ihtiyatlı hareket etmezler. Bu hal, düşünebilenler için gerçekten büyük bir musibettir. Bu hâl, bizi şu hükme götürür:

— Eğer Kur'ân'dan şüphe ediyorsak imânsızlardanız. Yok, tasdik ediyorsak ahmak mağrurlardanız. Her iki şık da, Kur'ân hükümlerini tasdik ve kabul edenin işi değildir.

Biz, imansızlardan olmaktan Allah'a sığınırız.

CEMÂATLE NAMAZIN FAZİLETİ

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular:

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةَ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً.

— Cemâatle kılınan namaz, yalnız kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre anlatır:

Bir defasında bir kısım kişiler cemaatle namaza gelmemişlerdi. Resûlullah buyurdular ki:

— Bir ara, namazı kıldırması için birisine bırakayım; sonra gidip, namaza gelmeyenlerin evlerini başlarına yıkayım! diye düşündüm.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Osman der ki:

— Kim yatsı namazını cemâatle kılarsa, o gecenin yarısını ibâdetle geçirmiş olur. Kim sabah namazını cemâatle kılarsa, o gecenin tamamını ibâdetle geçirmiş olur.

Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular:

— Kim, namazı cemâatle kılarsa göğsünü ibâdetle doldurur.

Bazı büyüklerimizin halleri ve sözleri:

Müseyyip Oğlu Said:

— Yirmi senedir hiç bir zaman müezzin ezan okumaz ki ben câmide bulunmayayım!

*

Bir defasında Ubeyde İbni Cerrah bir cemâate imam olmuştu. Namazdan sonra şöyle dedi:

— Biraz önce şeytan bana vervese verdi. Kendimde bir fazilet bulunduğu hatırımdan geçti. Bundan sonra bir daha imam olup namaz kıldırmam.

Hasan Basrî:

— Âlimlerle hemhâl olmayan kişinin peşinde namaz kılmayınız.

Nahaî:

— İlmî kifâyeti olmadığı halde insanlara imamlık yapan kimsenin hâli, denizde su tartan kişinin hâline benzer ki hangisi çok hangisi az ayırdedemez.

İbni Abbâs (Allah ondan razı olsun):

— Kim ezanı işitir de icâbet etmezse hayır murat etmiyor ve hayır da onu murat etmiyor demektir.

Ebû Hüreyre:

— Âdemoğlunun kulağına eritilmiş kalay doldurulması, ezanı işitip de ona icâbet etmemesinden daha hayırlıdır.

Bir defasında, Mehrân Oğlu Meymun, cemâatle namaz kılmak üzere câmiye gelmişti. Kendisine herkesin çeşitli maksadlarla dağıldığını söylediler. Meymun şöyle dedi:

— Biz, Allah içiniz ve Allah'a döneceğiz. Şu cemâatle kılınan namaz, bana Irak eyâletinden daha sevimlidir.

Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Kim, ittitah tekbirine dahi yetişerek kırk gün cemâatle namazlarını kılarsa Allah onun için iki berâat yazar. Bir berâat nifak'tan, bir berâat da cehennemdendir.

Denir ki:

Kıyâmet günü olunca bir kısım insanlar, yüzleri parlak yıldız gibi olarak haşredilirler. Melekler onlara sorar:

— Ne gibi ameller işlerdiniz?

Onlar cevap verirler:

— Biz ezanı duyunca hemen abdestlenirdik. Ezanı işittikten sonra başka bir meşgalemiz olmazdı.

Sonra, yüzleri ay parçaları gibi olan bir kısım insanlar daha gelirler. Melekler sorarlar:

— Amelleriniz nelerdi?

Onlar cevap verirler:

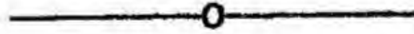
— Vakit girmeden önce abdestlenirdik!

Daha sonra bir kısım insanlar gelir. Yüzleri güneş gibi parlar. Melekler gene sorar:

— Amelleriniz nelerdi?

Onlar cevap verirler:

— Ezanı câmide işitirdik!

GECE NAMAZININ FAZİLETİ

Gece namazının fazileti ile alâkalı âyetler:

— Şüphe yok ki Rabbın, senin, gecenin üçte ikisinden biraz eksik, yarısı, üçte biri kadar ayakta durmakta olduğunu ve senin maiyyetinde bulunanlardan bir kısımlarının da böyle yaptığını elbet biliyor. Geceyi, gündüzü Allah saymaktadır. O, bunu sizin sayamayacağınızı bildiği için size karşı ruhsat tarafına döndü. Artık Kur'ân'dan kolay geleni okuyun. Allah muhakkak bilir ki içinizden hastalananlar olacak, diğer bir kısmı Allah'ın fazlından nasip aramak üzere yeryüzünde yol tepecekler, başka bir kısmı da Allah'ın yolunda çarpışacaklar. O halde ondan (Kur'ân'dan) **kolay geleni okuyun. Namazı dosdoğru kılın. Zekâtı ödeyin. Allah'a gönül hoşluğu ile ödünç verin. Önden nefsleriniz için ne gönderirseniz onu Allah'ın indinde bulursunuz, hem bu, daha hayırlı, sevapça daha büyük olmak üzere Allah'dan mağfiret isteyin. Şüphesiz ki Allah, mü'minleri çok yarlığayıcı çok esirgeyicidir.** (Müzzemmil Sûresi, âyet: 20).

— Gerçek, gece yatağından ibâdete kalkan nefs yok mu? O, hem uygunluk itibâriyle daha kuvvetlidir, hem kırâatçe daha sağlamdır. (Müzzemmil Sûresi, âyet: 6).

— Yanları yataklarından uzaklaşır. (Gece namazı kılmak için yataklarından kalkarlar), **korku ve**

umutla **Rabblerine duâ ederler. Kendilerine rızk olarak verdiklerimizden de hayra sarfederler.** (Secde Sûresi, âyet: 16).

— **Yoksa, O, âhiret azâbından korkarak, Rabbının rahmetini umarak gecenin saatlerinde secdeye kapanır, kıyâmda durur bir halde tâat ve ibâdet eden kimse gibi midir? De ki: Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak temiz akıl sâhipleri bunları gereğiyle düşünür.** (Zümer Sûresi, âyet: 9).

— **Onlar ki gecelerini Rabblerine secde edenler ve kıyamda duranlar olarak geçirirler** (Furkan Sûresi, âyet: 64).

— **Ey îmân edenler, sabır ile, bir de namazla Hak'tan yardım talep edin. Şüphesiz ki Allah'ın yardımı sabredenlerle beraberdir.** (Bakara Sûresi, âyet: 153).

Bu âyette geçen «namaz»dan maksadın gece namazı olduğu söylenir.

Hadisler:

— **Sizden biri uyuduğu zaman, şeytan onun başının arka tarafına üç düğüm atar. Her düğüm yerine, «sana uzun bir gece!» diye vurarak uyutur. Eğer kişi uyanır ve Allah'ı zikrederse düğümlerden biri çözülür. Eğer abdest alırsa bir düğüm daha çözülür. Namaz kılarsa bir düğüm daha çözülür, memnun-mesrur ve tertemiz olarak sabaha girer. Eğer bunları yapmazsa habis ve tembel olarak sabaha çıkar.**

Rivayet edilir ki, bir ara, peygamberimizin yanında, bütün gece boyunca sabaha kadar uyuyan bir kişiden bahsedilir. Resûlullah buyururlar ki:

— Bu bir adamdır ki, şeytan onun kulağına işemiştir.

Allah ondan razı olsun, Câbir'in rivâyet ettiği bir hadis şöyledir:

— **Kişinin, gecenin ortasında kılacağı iki rek'at**

namaz, onun için, dünya ve dünyadakilerden daha hayırlıdır. Eğer ümmetimi meşakkate sokmuş olmasaydım bu iki rek'atı onlara farz kılardım.

— Gecede öyle bir zaman parçası vardır. Hiç bir kul yoktur ki o sâate tesâdüf etsin ve Allah'dan bir hayır istesin de Allah onu vermesin.

Allah ondan râzı olsun, Muğire İbni Şûbe anlatır:

Bir defasında Allah'ın Resûlü, öyle çok gece namazı kılmıştı ki ayakları yarılmıştı. Kendisine, «Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamadı mı?» denince şöyle buyurdular:

— Rabbıma şükreden bir kul olmayayım mı?

Hadisin mânâsından anlaşılır ki, bu, rütbenin yüksekliğinden kinâyedir. Çünkü «Şükür», ziyâdelik sebebidir. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

— Yemin olsun, ŞÜKÜR ederseniz elbette nimetinizi artırırım. Yemin olsun, nankörlük ederseniz hiç şüphesiz benim azabım cidden çetindir. (İbrahim Sûresi, âyet: 7).

Bir defasında Allah'ın Resûlü, Ebû Hüreyre'ye hitâben şunları söyledi:

— Ey Ebû Hüreyre, hayatta iken, ölünce kabirdeyken ve diriltilip kabirden kaldırıldığın zaman Allah'ın rahmetinin senin üzerine olmasını ister misin? Gece kalk. Rabbının rızası için namaz kıl. Ey Ebû Hüreyre, evinin köşelerinde namaz kıl ki ehl-i dünyaca, evinin nûru yıldızların nûru gibi göklerde olsun!

— Gece namazı kılınız. Çünkü gece namazı sizden önceki sâlihlerin âdetidir. Gece namazı Allah'a yaklaşmadır, günahlara bir kefârettir, vücuttan kötü huyları tardeder, günahlara mânî olur.

— Hiç bir kimse yoktur ki gece namazı kılsın, bu namazdan sonra kendisini uyku bassın da, namazının sevâbı yazılmasın ve uykusu sadaka sayılmasın!

Bir defasında Allah'ın Resûlü Ebû Zer'e sordu:

— Bir sefere çıkmak istesen bu sefer için hazırlık yapar mısın?

Ebû Zer dedi:

— Evet!

Resûl aleyhisselâm sordu:

— Kıyâmet yolculuğu nasıl? Ey Ebû Zer. Sana bu yolculukta faydalı olacak şeyleri haber vereyim mi?

Ebû Zer dedi:

— Evet, Anam babam sana fedâ olsun!

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Kıyâmet günü için, en sıcak günde oruç tut. Kabir korkusu için, GECENİN KARANLIĞINDA İKİ REK'AT NAMAZ KIL. Büyük işler için bir hacc et. Yoksula vereceğin bir sadaka ile veya söyleyeceğin bir hak sözle veyahut da sükût edeceğin bir şer kelâmla sadaka ver!

Anlatılır ki, peygamberimiz zamanında bir adam vardı. Herkes yatağına çekilip uyuduğu zaman o kalkar, namaz kılar, Kur'ân okur ve **«Allahım, beni cehennem ateşinden koru!»** diye duâ ederdi. Bu, peygamberimize duyuruldu. Peygamberimiz **«Öyle ise onu bana bildiriniz!»** dedi. O adam geldi. Dinledi. Sabahleyin ona dedi ki:

— Ey filan, Allah'dan cennet istedin mi?

Adam cevap verdi:

— Ey Allah'ın Resûlü, ben orada değildim. Benim âmelim oraya varmadı.

Çok geçmedi. Cebrâil aleyhisselâm geldi. O adam hakkında dedi ki:

— Filana haber ver. Allah onu cehennem ateşinden korudu.

Rivâyete göre bir gün Cebrâil aleyhisselâm peygamberimize şöyle dedi:

— İbni Ömer ne güzel adam. Eğer gece namaz da kılsaydı!..

Peygamberimiz bunu ona haber verdi. İbni Ömer ondan sonra gece namazına devam ederdi.

Nâfî der ki:

— İbni Ömer gece namaz kılardı. Sonra, **«Ey Nâfi, seher vakti geldi mi?»** derdi. Ben **«Hayır!»** derdim. O tekrar namaza başlardı. Bir müddet sonra, **«Seher vakti oldu mu?»** diye gene sorardı. Ben, **«Evet!»** derdim. O, oturur, fecre kadar Allah'a istiğfâr ederdi.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ali anlatır:

Bir defasında Yahyâ aleyhisselâm arpa ekmeği ile iyice karnını doyurmuştu. Uyuya kaldı. O geceki zikrini yapamadı. Böylece sabah oldu. Allah O'na şöyle vahyetti:

— Ey Yahya, senin için benim evimden daha hayırlı bir ev mi, yoksa benim komşuluğumdan daha hayırlı bir komşuluk mu buldun? İzzetim ve celâlim hakkı için ey Yahya, eğer hakikaten Firdevs cennetine muttalî olsaydın, muhakkak yağın erir, cennet iştiyâkıyle nefsin yok olurdu. Eğer hakikaten cehenneme muttalî olsaydın yağın erir, gözyaşların bittikten sonra irinli kan ağlardın. Kumaş yerine deri giyerdin.

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Allah'ın rahmeti o erkek üzerine olsun ki geceleyin kalkar, namaz kılar. Sonra karısını da kaldırır O da kılar. Eğer kalkmak istemezse yüzüne su serper.

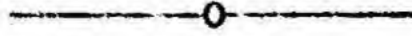
— Allah'ın rahmeti o kadın üzerine olsun ki geceleyin kalkar, namaz kılar. Sonra kocasını kaldırır. O da kılar. Eğer kocası kalkmak istemezse onun yüzüne su serper.

— Kim gece uyanır ve karısını da uyararak iki rek'at namaz kılarlarsa Allah'ı çok zikreden erkekler ve kadınlar zümresinden yazılırlar.

— Farz namazlardan sonra en faziletli namaz gece kılınan namazdır.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer'in rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— Kim, zikrini yapmadan uyur kalır da onu sabah namazı ile öğle namazı arasında okursa aynı zikri gece yapmışça sevap kazanır.

KÖTÜ ÂLİMLERİN CEZASI

«**KÖTÜ ÂLİMLER**»den kasdımız, ilim tahsil etmekteki gayeleri, **«dünya nimetleri ile zevklenmek, ehl-i dünya yanında mevki ve îtibar sahibi olmak»** olan kötü âlimlerdir. Allah'ın Resûlü buyururlar:

أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعْهُ اللهُ بِعِلْمِهِ.

— Kıyâmet günü azabı en şiddetli olan kimse o âlimdir ki Allah onu ilminden faydalandırmaz.

لاَ يَكُونُ الْمَرْءُ عَالِمًا حَتَّى يَكُونَ بِعِلْمِهِ عَامِلاً.

— Kişi, ilmi ile âmil olmadıkça âlim olamaz.

İlim ikidir:

1 — Lisandaki ilim. Bu, Allah'ın, mahlûkatı üzerindeki huccetidir.

2 — Kalbdeki ilim. İşte faydalı ilim budur.

يَكُونُ فِى آخِرِ الزَّمَانِ عُبَّادٌ جُهَّالٌ وَعُلَمَاءُ فُسَّاقٌ.

— Ahir zamanda câhil âbidler ve fâsık âlimler bulunur.

لاَ تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ لِتُبَاهُوا بِهِ الْعُلَمَاءَ وَلِتُمَارُوا بِهِ السُّفَهَاءَ وَلِتَصْرِفُوا بِهِ وُجُوهَ النَّاسِ إِلَيْكُمْ فَمَنْ فَعَلَ ذَالِكَ فَهُوَ فِى النَّارِ

— İlmi; âlimlere karşı öğünmek, câhillerle münâzaa yapmak ve insanların teveccühünü kazanmak için tahsil etmeyiniz. Kim böyle yaparsa o cehennemdedir.

مَنْ كَتَمَ عِلْمًا عِنْدَهُ اَلْجَمَهُ اللهُ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ

— Kim ilmini gizlerse (başkalarına öğretmezse) Allah onu ateşten bir gem ile gemler.

— Ey ümmet ve ashâbım, ben sizin üzerinize gelecek DECCAL'ın gayri bir şeyden, deccaldan korktuğumdan daha çok korkarım!

Soruldu:

— Nedir O?

Buyurdular:

— Doğru yoldan saptırıcı önderler!..

مَنِ ازْدَادَ عِلْمًا وَلَمْ يَزْدَدْ هُدًى لَمْ يَزْدَدْ مِنَ اللهِ اِلاَّ بُعْدًا.

— Kimin ilmi artar da hidâyeti artmazsa onun ancak Allah'dan uzaklığı artar.

Hz. İsâ der ki:

— Gecenin karanlığında gidenlere yolu nasıl tarif edersiniz ki, siz de kararsızlardansınız.

Bu ve benzeri haberler, ilmin tehlikesinin büyüklüğüne delâlet ederler. Çünkü âlim, ya ebedî felâkete veya ebedî saâdete taarruz eder. Yani ilmi ile ya ebedî saâdeti kazanır veya ebedî felâketi!.. Gene, âlim, ilme dalmakla —eğer saâdeti elde edemezse— selâmeti kendisine haram kılmış olur.

Hz. Ömer şöyle der:

— Bu ümmetin başına gelmesinden en çok korktuğum şey ÂLİM - MÜNÂFIK'tır!.

Sorarlar:

— Âlim-münâfık nasıl olur?

Cevap verir:

— Lisanı âlimdir, kalbi câhildir, ilmi ile âmil değildir!

Bu mevzûda bazı büyüklerin sözleri:

Hasan Basrî:

— Âlimlerin ilmini, feylesofların nazariyelerini toplayıp da amelde sefihler derekesine düşenlerden olma!..

Allah ondan razı olsun, bir ara birisi Ebû Hüreyre'ye dedi ki:

— Ben ilim öğrenmek istiyorum, fakat onu zayi etmekten korkuyorum!

Ebû Hüreyre şu cevabı verdi:

— İlmi terketmek, onu zayi etmiş olmak bakımından kâfidir.

İbrahim İbni Uneyne'ye soruldu:

— İnsanların en çok pişmanlık duyanı kimdir?

Cevap verdi?

— Dünyada en çok pişmanlık duyan, kendisine teşekkür etmeyen birisine iyilik edendir. Âhirette en çok pişmanlık duyan ise günahkâr âlimdir.

Halil İbni Ahmed:

İnsanlar dört kısımdır:

Birincisi: Bilir. Bildiğini de bilir. Bu âlimdir. Ona uyunuz.

İkincisi: Bilir. Fakat bildiğini bilmez, bildiğinden haberi yoktur. Bu, uykudadır. Onu uyandırınız.

Üçüncüsü: Bilmez. Fakat bilmediğini bilir. Bilmediğinin farkındadır. Bu, irşâda muhtaçtır. Onu irşât ediniz.

Dördüncüsü: Bilmez. Bilmediğini de bilmez. (Cehl-i mürekkep). Kendisini allâme sanır. Bu, câhildir. Onu terkediniz.

Süfyân Sevrî:

— İlim, ameli çağırır. Eğer icâbet ederse, ilim kalır (yerleşir). İcâbet etmezse, göçer gider.

İbni Mübârek:

— Kişi ilim öğrenmeğe devam ettiği sürece âlimdir. Âlim olduğunu zannettiği an câhildir.

Fudayl İbni Iyâz:

Üç kişiye acırım:

1 — Önceleri kavminin efendisi iken sonra zelil olan,

2 — Önceleri zengin olup sonra fakir düşen.

3 — KENDİSİYLE DÜNYANIN OYNADIĞI ÂLİM!

Hasan Basrî:

— Âlimlerin cezâsı, kalblerinin ölmesidir. Kalbin ölmesi de ilim ve uhrevî amellerle dünyevî gâyeler peşinde koşmaktır.

— Şaştım, dalâlet karşılığında hidâyeti satana. Dini ile dünyasını satın alan kişi daha şaşırtıcıdır. Bu ikisinden daha şaşırtıcı olanı ise dinini dünya ile satandır.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular:

— Âlim, öyle bir azap edilir ki, azabının şiddetini artırmak için ehl-i cehennem onun etrafında dolaşır.

Peygamberimiz burada FACİR-FÂSIK ÂLİM'i kasdetmiştir.

Allah ondan râzı olsun, Zeyd Oğlu Üsâme'nin naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şunları söyledi:

يُؤْتَى بِالْعَالِمِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقَى فِى النَّارِ فَتَنْدَلِقُ اَقْتَابُهُ فَيَدُورُ بِهَا كَمَا يَدُورُ بِالرَّحٰى فَيُطِيفُ بِهِ اَهْلُ النَّارِ فَيَقُولُونَ مَالَكَ فَيَقُولُ كُنْتُ آمُرُ بِالْخَيْرِ وَلَا آتِيهِ وَاَنْهٰى عَنِ الشَّرِّ وَآتِيهِ.

— Kıyâmet günü âlim getirilir. Ateşe atılır. Bağırsakları dışarı fırlar. Onlarla dolap beygiri gibi döner. Cehennem ehli onun etrafına toplanır. Sorarlar:

— N'oldu sana?

O cevap verir:

— Ben hayırlı işler yapılmasını emreder, fakat kendim yapmazdım. Şer'den sakındırırdım, fakat onu kendim işlerdim.

Âlimin azâbının kat kat oluşunun sebebi, bildiği halde isyan ettiği, Allah'ın emirlerine karşı geldiği içindir. İşte bunun içindir ki, şânı yüce olan Allah buyurdu:

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ

— Şüphesiz münâfıklar cehennemin en aşağı tabakasındadırlar. İmkânsız, onları kurtarmağa bir yardım edecek de bulamazsın. (Nisâ Sûresi, âyet: 145).

Çünkü münâfıklar bildikleri halde inkâr ederler. Allah, yahudileri hıristiyanlardan daha şerîr saydı. Bununla beraber yahudiler, hıristiyanlar gibi Allah'a oğul isnat etmediler ve, **«Allah üçten biridir!»** demediler. Fakat bildikleri halde inkâr ettiler, küfür yoluna saptılar. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (peygamberi) **öz oğulları gibi tanırlar. Öyle iken içlerinden bir kısmı, kendileri bildikleri halde, yine mutlaka Hakkı gizlerler.** (Bakara Sûresi, âyet: 146).

— İşte (Tevrat'ın verdiği haberle) **tanıdıkları Kur'ân onlara gelince** (inatlarından dolayı) **onu inkâr ettiler. Artık Allah'ın lâneti o kâfirlerin üzerine!..** (Bakara Sûresi, âyet: 89).

Yine, şânı yüce olan Allah, Bel'am İbni Bâûrâ kıssasında buyurdu:

— Habibim, onlara o kimsenin haberini de oku ki kendisine âyetlerimizi vermiştik de o, bunlardan sıyrılıp çıkmış; derken şeytan onu arkasına takmış, nihâyet azgınlardan olmuştu. (Ârâf Sûresi, âyet: 175).

Nihâyet Şânı yüce olan Allah, onun hakkında:

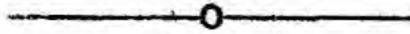
— Artık onun hâli, o köpeğin hâli gibidir ki, üstüne varırsan dilini sarkıtıp solur, yahut kendi hâline bırakırsan yine dilini uzatıp solur! (Ârâf Sûresi, âyet: 175).

İşte FACİR-FASIK ÂLİM de böyledir. Çünkü Bel'-am Allah'ın kitabını iyi biliyordu. Âlimdi. Böyle olduğu halde nefsânî arzularına meyletti. Bunun üzerine KELB'e benzetildi. Âyetin açık tefsiri şöyledir:

— O, Allah'ın kitabını bilmiş olsun veya olmasın, farketmez. O, nefsânî arzularına meyleder.

İsâ aleyhiselâm şöyle der:

— Kötü âlim, nehir ağzına düşüp de onu kapatan bir kayaya benzer. Ne kendisi içer, ne de suyu bırakır ki, mahsûlât sulansın!

GÜZEL AHLÂK

Şânı yüce olan Allah, Resûlü ve habibine —onu senâ edip kendisine olan nimetini izhar ederek— buyurdu ki:

وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ.

— **Hiç şüphesiz sen, yüce bir ahlâk üzerindesin.** (Kalem Sûresi, âyet: 4).

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe şöyle der:

— **Allah Resûlünün ahlâkı Kur'ân ahlâkı idi.**

Birisi peygamberimize «GÜZEL AHLÂK»tan sordu. Allah Resûlü, **«Habibim, sen güçlüğü değil, kolaylığı sağlayan yolu tut. İyiliği emret. Câhillerden yüz çevir!»** (Ârâf Sûresi, âyet: 199) meâlindeki âyeti okudu. Sonra buyurdu ki:

— **GÜZEL AHLÂK, seninle akrabalık bağlarını koparanlara sıla-i rahim yapman, iyiliği senden esirgeyene iyilik etmen ve sana zulmedeni af eylemendir!**

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

اِنَّمَا بُعِثْتُ لِاُتَمِّمَ مَكَارِمَ الْاَخْلَاقِ.

— **Ben, AHLÂKIN EN GÜZELİNİ TAMAMLAMAK İÇİN gönderildim.**

اَثْقَلُ مَا يُوضَعُ فِى الْمِيزَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَقْوَى اللّٰهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ.

— Kıyâmet günü, amellerin tartıldığı teraziye konacak şeylerin en ağırı Allah korkusu ve «GÜZEL AHLÂK»tır.

— Bir ara peygamberimize ön taraftan bir adam geldi. «Ey Allah'ın Resûlü, Din nedir?» dedi. Resûlullah, «GÜZEL AHLÂKTIR!» cevabını verdi. Sonra sağ tarafına geçti. «Ey Allah'ın Resûlü, din nedir?» dedi. Allah Resûlü «GÜZEL AHLÂKTIR!» cevabını verdi. Adam daha sonra peygamberin sol yanına geçti. «Ey Allah'ın Resûlü, din nedir? dedi. Resûlullah, «GÜZEL AHLÂKTIR!» cevabını verdi. Adam bu sefer de peygamberin arkasından geldi. «Ey Allah'ın Resûlü Din nedir?» dedi.

Resûlullah, «Anladın mı? Öfkelenmemendir!» buyurdu.

Bir defasında, Allah'ın Resûlüne soruldu:

— Ey Allah'ın Resûlü, uğursuzluk nedir?

Buyurdular ki:

— KÖTÜ AHLÂKTIR!

Bir ara birisi peygamberimize dedi ki:

— Ey Allah'ın Resûlü, bana öğüt ver!

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Her nerede bulunursan bulun, Allah'dan kork.

Adam dedi:

— Daha söyle.

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Kötülükten sonra iyilik yap ki o iyilik, kötülüğün izini silsin.

Adam dedi:

— Daha söyle.

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— İnsanlara hüsn-ü muâmele et.

Bir defasında peygamberimize soruldu:

— Amellerin hangisi daha faziletlidir?

Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— GÜZEL AHLÂK!

Yine Allah'ın Resûlü buyurdu:

— Allah'ın güzel ahlâklı yarattığı hiç bir kulu, cehennem lokma edemez.

Allah rahmet eylesin, Fudayl İbni Iyâz anlatır:

Resûlullah'a denildi ki:

— Filan kadın gündüz oruç tutar, geceleri de namaz kılar. Böyle olduğu halde o, kötü ahlâklıdır. Komşularına dili ile ezâ eder.

Resûlullah ona cevaben buyurdular:

— Onda hayır yoktur, o cehennem ehlindendir.

Allah ondan râzı olsun, Ebudderdâ anlatır:

Bir ara, Allah'ın Resûlünden işittim, şunları söylüyordu:

— Kıyâmet günü ameller tartılırken teraziye ilk konacak şey GÜZEL AHLÂK ve CÖMERTLİK'tir.

Şânı yüce olan Allah İMAN'ı yarattığı zaman o dedi ki:

— Allahım, beni takviye et!

Allah onu GÜZEL AHLÂK ve CÖMERTLİK ile takviye etti.

Allah KÜFRÜ yarattığı zaman küfür de dedi ki:

— Allahım, beni takviye et!

Şânı yüce olan Allah onu da KÖTÜ AHLÂK ve CİMRİLİK ile takviye etti.

Peygamberimiz aleyhisselâm şöyle buyurdular:

— Allah bu dini kendine hâs edindi. Sizin dininize CÖMERTLİK ve GÜZEL AHLÂK'tan başka bir şey yakışmaz. Uyanın. Dininizi bu iki şeyle güzelleştirin.

— GÜZEL AHLÂK Allah'ın en büyük ahlâkıdır.

Bir defasında Resûlullaha soruldu:

— Ey Allah'ın Resûlü, îmân bakımından mü'minlerin hangisi daha faziletlidir?

Buyurdular ki:

— AHLÂKÇA EN GÜZEL OLANLARI!

Yine Resûlullah buyurdular:

— Siz mallarınızla insanları huzûra kavuşturamazsınız. Onları güler yüz ve GÜZEL AHLÂK ile huzûra kavuşturursunuz.

— Sirkenin balı bozduğu gibi KÖTÜ AHLÂK da amelleri bozar.

Allah ondan râzı olsun, Abdullah oğlu Cerîr'in anlattığına göre bir defasında Allah'ın Resûlü, ona hitâben şöyle dedi:

— Sen bir insansın ki Allah seni güzel yarattı. Sen de AHLÂKINI GÜZELLEŞTİR.

Allah ondan râzı olsun Ebû Said Hudrî'nin naklettiğine göre, peygamberimiz, duâlarında şöyle derdi:

— Allah'ım! Yaratılışımı güzel yaptığın gibi, huyumu da güzel yap.

Allah ondan râzı olsun, Abdullah İbni Ömer'in anlattığına göre, Allah'ın resûlü sık sık duâ eder ve şöyle derdi:

— Allahım, ben senden sıhhat, âfiyet ve GÜZEL AHLÂK isterim!

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— Mü'minin KEREMİ dini, ona kifâyet edecek şeyi GÜZEL AHLÂKI, mürüvveti de aklıdır.

Şüreyk Oğlu Üsâme anlatır:

Bir defasında Ârâbi (bedevî)leri gördüm. Resûlullaha «Kula verilen şeylerin en hayırlısı nedir?» diye soruyorlardı. Resûlullah şöyle buyurdu:

— GÜZEL AHLÂK!

Yine Resûlullah buyurdular:

— Sizin bana en sevimliniz ve kıyâmet günü mec-

lisime en yakın bulunanınız, AHLÂKÇA EN GÜZEL OLANINIZDIR.

Allah ondan razı olsun, İbni Abbâs'ın rivâyet ettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

Üç şey veya üç şeyden biri kimde bulunmazsa ameline değer vermeyiniz:

1 — Onu, Allah'a isyan etmekten alıkoyan bir TAKVA.

2 — Sefâhete düşenlerin sefâhetlerini önleyebilecek bir VEKAR.

3 — İnsanlarla hoş geçinebilecek bir GÜZEL AHLÂK.

Allah'ın Resûlü, namaza başlıyacağı sıralarda şöyle duâ ederdi:

— Allahım, bana AHLÂKIN EN GÜZELİNİ VER! Ahlâkın en güzeline ancak sen ulaştırabilirsin. Benim ma'ruz kalmamı hiç kimsenin önleyemeyeceği şeyleri sen benden önle.

GÜLMEK, AĞLAMAK, GİYİM

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

— Şimdi siz bu söze (Kur'ân'a) mı şaşıyorsunuz? Ve (alay ederek) gülüyorsunuz, günahlarınıza ağlamıyorsunuz. Siz gâfil ve oyuna düşkün adamlarsınız. (Necm Sûresi, âyet: 59, 60, 61).

Müfessirler bu âyetleri şöyle açıklarlar:

— Siz, Kur'ân'ı yalan sayıyor, ona teaccüp ediyorsunuz. O, Allah'ın kitabı olduğu halde onunla alay ediyor, gülüyorsunuz. Onun bildirdiği azaplardan korkup günahlarınıza ağlamıyorsunuz. Siz gaflet içindesiniz. Kur'ân'ın sizden ne istediğinden haberiniz yok.

Yine müfessirlerin kaydettiğine göre, bu âyet geldikten sonra peygamberimiz hiç gülmez, sadece tebessüm ederdi.

Allah ondan râzı olsun İbni Ömer anlatır:

Bir gün Resûlullah mescitten çıkmıştı. Konuşup gülüşen bir kısım insanlarla karşılaştı. Durdu. Onlara selâm verdi, sonra dedi ki:

— Neşe, zevk ve lezzetleri gidereni (ölüm) çok anınız.

Yine bir gün aynı şekilde mescitten çıkıp giderlerken gülüşmekte olan bir topluluk gördüler.

Buyurdular ki:

— Varlığım kudret elinde bulunana yeminle söy-

lerim ki, eğer benim bildiğimi bilseydiniz, AZ GÜLER ve ÇOK AĞLARDINIZ!

Hızır aleyhisselâm Hz. Mûsâ'dan ayrılmak üzere iken Mûsâ aleyhisselâm ona dedi ki:

— Bana nasihat et!

Hızır şunları söyledi:

— Ey Mûsâ, husûmette inatçılıktan sakın. Lüzumsuz bir yere adım atma. TEACCÜBÜNE GİDECEK BİR ŞEY OLMADIKÇA GÜLME. Hatâları yüzünden hatâlıları ayıplama. KENDİ HATALARINA AĞLA.

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz buyurdular:

— **Çok gülme kalbi öldürür.**

— **Gençliğinde gülen ihtiyarlığında ağlar. Zenginliğinden dolayı gülen fakirliğinde ağlar. Hayatta gülen ölünce ağlar.**

— **Kur'ân'ı okuyunuz ve ağlayınız. Eğer ağlamazsanız, ağlatılırsınız.**

Allah rahmet eylesin, Hasan Basrî şöyle der:

Şaşılır o gülen kimseye ki arkasında cehennem ateşi vardır. Şaşılır o mesrûr kimseye ki arkasında ölüm vardır.

Bir gün Hasan Basrî, gülmekte olan bir gence rastlamıştı. Ona dedi ki:

— Ey oğul, sırat köprüsünü geçtin mi?

Delikanlı:

— Hayır!

Hasan Basrî:

— Cennete gideceğine dâir elinde senet var mı?

Delikanlı:

— Hayır!

Hasan Basrî:

— O halde bu gülüş neye?

Bu hâdiseden sonra delikanlının bir daha güldüğü görülmedi.

Allah ondan râzı olsun, İbni Abbâs şöyle der:

— Günah işlediği halde gülen, ağlayarak cehenneme girer. Şânı yüce olan Allah ağlayabilenleri methederek buyurdu ki:

— Ağlayarak çeneleri üstüne (yüzükoyun) **kapanıyorlar ve bu** (Kur'ân'ı dinlemeleri) **onların derin saygısını arttırıyor.** (İsrâ Sûresi, âyet: 109).

— Kitap meydana konmuştur. Görürsün ki, günahkârlar onun içinde yazılı olanlardan müthiş korkudadırlar. «Eyvah bize!» derler. «Bu kitaba ne olmuş? KÜÇÜK-BÜYÜK hiç bir şey bırakmayıp saymış!» Onlar bütün işlediklerini hazır bulmuşlardır. Rabbın hiç bir kimseye haksızlık etmez. (Kehf Sûresi, âyet: 49)).

Evzâî, bu âyette geçen «KÜÇÜK, BÜYÜK»den murat «TEBESSÜM ve KAHKAHA»dır. der.

Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem buyurdular ki:

كُلُّ عَيْنٍ بَاكِيَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ اِلاَّ ثَلاَثًا عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ وَعَيْنٌ غُضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللهِ وَعَيْنٌ سَهِرَتْ فِى سَبِيلِ اللهِ تَعَالَى مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ ثُمَّ رَأَى اَنَّ احَدًا اُوتِىَ اَفْضَلَ مِمَّا اُوتِىَ فَقَدْ اِسْتَصْغَرَ مِنْ عَظَمَةِ اللهِ تَعَالَى.

— Kıyâmet günü her göz ağlayacaktır, sadece üç göz müstesnadır. Bunlar:

1 — Allah korkusundan ağlayan göz,

2 — Allahın haram kıldığı şeylere kapalı olan göz,

3 — Allah yolunda uyanık olan gözdür.

Denir ki:

Üç şey kalbi kasvetlendirir:

1 — Teaccüp edecek bir şey olmadan gülmek,

2 — Acıkmadan yemek yemek,

3 — Lüzumsuz söz sarfetmek.

Peygamberimiz aleyhisselâm, bulabildiği elbiseyi giyerdi. Hiç bir zaman âlâsını aramazdı. Yeşil renkten hoşlanırdı. Ekseriyetle elbiseleri beyaz olurdu. Bu hususta şöyle derdi:

— Beyazı dirilerinize giydiriniz. Ölülerinizi de beyaza kefenleyiniz.

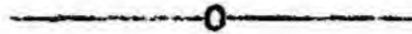
Resûl aleyhiselâmın atlastan bir kaftanı vardı. Onu giyerdi. Bir elbise giyerken sağ taraftan giymeğe başlar ve şöyle duâ ederdi:

— Kendisiyle avret mahallimi örttüğüm ve insanlar arasında güzelleştiğim elbiseyi bana giydiren Allah'a hamdolsun!

Elbisesini çıkarırken sol tarafından çıkarmağa başlardı. Yeni bir giyecek alınca bir önceki giyeceğini yoksula verir, sonra şöyle derdi:

— Hiç bir müslüman yoktur ki, bir önceki elbisesiyle Allah rızası için bir müslümanı giydirsin de o kimse, hayatta iken ve öldükten sonra Allah'ın hıfzında olmasın.

Resûlullah bir hasır üzerinde yatarlardı. Altında başka bir şey bulunmazdı.

KUR'AN'IN İLMİN ve ÂLİMLERİN FAZİLETİ

KUR'ÂN'IN FAZİLETİ: Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular:

— Kim, KUR'ÂN OKUR DA sonra, birisinin, kendisinin nâil olduğu şeyden daha faziletli bir şeye nâil olduğunu sanırsa o, Allah'ın azametini küçümsemiş olur.

مَا مِنْ شَفِيعٍ اَفْضَلَ مَنْزِلَةً عِنْدَ اللّٰهِ تَعَالٰى مِنَ الْقُرْآنِ.

— Allah indinde —derece bakımından— KUR'ÂN'DAN daha faziletli bir şefâatçı yoktur.

اَفْضَلُ عِبَادَةِ اُمَّتِى تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ.

— Ümmetimin en faziletli ibâdeti Kur'ân okumak (onun esasları ile amel etmek) **tir.**

خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَعَلَّمَهُ.

— Sizin en hayırlınız KUR'ÂN'I ÖĞRENİP ÖĞRETENDİR.

اِنَّ الْقُلُوبَ لَتَصْدَاُ كَمَا يَصْدَاُ الْحَدِيدُ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَمَا جِلَاؤُهَا فَقَالَ تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ وَذِكْرُ الْمَوْتِ.

Bir ara, Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— Demirin paslanması gibi kalbler de paslanır!

Kendisine soruldu:

— Ey Allah'ın Resûlü, paslanan kalblerin cilası nedir?

Buyurdular:

— KUR'ÂN'I OKUMAK ve ölümü hatırlamak!

Allah rahmet eylesin, Fudayl İbni Iyâz der ki:

— Hâfız-ı Kur'ân, İslâmın sancaktarıdır. O'nun, Kur'ân'ın hakkına hürmet için; oynayanla oynaması, gâfil ile gâfil olması ve lâubâli ile lâubâli olması doğru değildir.

— Kim sabahleyin «HAŞR SÛRESİ»nin sonlarını okur ve o gün ölürse onun ölümü «ŞEHİDLER MÜHRÜ» ile mühürlenir. Kim, akşamleyin bu sûrenin sonlarını okur ve o gece ölürse onun ölümü «ŞEHİDLER MÜHRÜ» ile mühürlenir.

İLMİN ve ÂLİMLERİN FAZİLETİ: Bu mevzuda söylenmiş hadisler pek çoktur. Cümleden birkaçını kaydedelim. Allah'ın Resûlü buyurdular:

مَنْ يُرِدِ اللّٰهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِى الدِّينِ وَيُلْهِمْهُ رُشْدَهُ.

— Allah, kime bir hayır murat ederse onu «DİNDE FAKİH» yapar ve ona rüşdünü ilhâm eder.

اَلْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْاَنْبِيَاءِ.

— Âlimler, peygamberlerin vârisleridir.

Herkese malumdur ki, peygamberlik rütbesinin fevkinde bir rütbe, bu rütbeye vâris olma şerefinin üstünde bir şeref yoktur.

اَفْضَلُ النَّاسِ الْمُؤْمِنُ الْعَالِمُ الَّذِى اِذَا احْتِيجَ اِلَيْهِ نَفَعَ وَاِنِ اسْتُغْنِىَ عَنْهُ اَغْنَى نَفْسَهُ.

— İnsanların en faziletlisi o âlimdir ki, kendisine ihtiyaç hâsıl olunca faydalı olur, kendisinden müstağnî olunduğu zaman nefsini ganîleştirir.

اَقْرَبُ النَّاسِ مِنْ دَرَجَةِ النُّبُوَّةِ اَهْلُ الْعِلْمِ وَالْجِهَادِ اَمَّا اَهْلُ الْعِلْمِ فَدَلُّوا النَّاسَ عَلٰى مَاجَاءَتْ بِهِ الرُّسُلُ وَاَمَّا اَهْلُ الْجِهَادِ فَجَاهَدُوا بِاَسْيَافِهِمْ عَلٰى مَاجَائَتْ بِهِ الرُّسُلُ.

— İnsanların peygamberlik derecesine en yakın olanı ÂLİMLER ve MÜCÂHİDLER'dir. Âlimler, peygamberlerin getirdikleri esasları insanlara öğretme husûsunda rehberlik ederler. Mücâhidler, peygamberlerin getirdikleri esasların korunmasında kılıçlariyle cihad yaparlar.

لَمَوْتُ قَبِيلَةٍ اَيْسَرُ مِنْ مَوْتِ عَالِمٍ.

— Bütün bir kabile halkının ölümü bir âlimin ölümünden daha küçük bir şeydir.

يُوزَنُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِدَادُ الْعُلَمَاءِ بِدَمِ الشُّهَدَاءِ.

— Kıyâmet günü ÂLİMLERİN MÜREKKEBİ şehidlerin kanı ile tartılır.

— Âlim, sonu cennet olmadıkça ilme doymaz. Ümmetimin helâki iki şeydedir.

1 — İLMİ TERKETMEK,

2 — MAL CEMETMEK.

كُنْ عَالِمًا اَوْ مُتَعَلِّمًا اَوْ مُسْتَمِعًا اَوْ مُحِبًّا وَلَا تَكُنْ الْخَامِسَةَ فَتَهْلِكُ.

— Ya, ÂLİM OL! Ya öğrenci, ya dinleyici veya ilmi seven!.. Beşincisi olma, mahvolursun!..

— İlmin âfeti KİBİR ve UCÜP'tür.

Ehl-i hikmet der ki:

— Kim, BAŞ OLMAK için ilim öğrenirse tevfik ve dünya ve âhiret saâdetine erme nimetini kaybeder. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Yeryüzünde haksız yere KİBİRLENENLERİ âyetlerimi idrakten çevireceğim. Onlar her âyeti görseler ona inanmazlar. Doğru yolu görseler de onu bir yol edinmezler. Azgınlık yolunu görürlerse işte yol diye onu tutarlar. Bu, âyetlerimizi yalan saymalarından, onlardan gâfil olmalarındandır. (Ârâf Sûresi âyet: 146).

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, İmam Şafiî şöyle der:

— Kim, Kur'an'ı öğrenirse kıymeti büyür. Kim, fıkıh öğrenirse kadri yücelir. Kim, hadis öğrenirse hucceti kuvvetli olur. Kim, hesap öğrenirse fikri berraklaşır. Kim, garip şeyleri öğrenirse yumuşak tabiatlı olur. Kim ki nefsini azizleştirmezse ilmi ona fayda vermez.

Allah ondan râzı olsun Hz. Hasan da şöyle der:

— Kim ki âlimlerle çok düşer-kalkarsa dili çözülür, zihni açılır, zihnine aldığı şeylerden son derece sürur duyar, bildiklerinde tasarruf etme kudreti olur, öğrendiklerini başkasına ifâde edebilir.

Peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular:

إِذَا أَرَادَ اللهُ عَبْدًا خَطَرَ عَلَيْهِ الْعِلْمَ.

— Allah bir kulu murat ettiği zaman onun zihnine ilmi doğdurur.

لَا فَقْرَ أَشَدَّ مِنَ الْجَهْلِ.

— Cehâletten daha sıkıntılı bir fakirlik yoktur.

———o———

NAMAZ ve ZEKÂTIN FAZİLETİ

Bil ki, Allah, zekâtı İslâmın temellerinden biri saymış ve onu, ibâdetlerin en yücesi olan NAMAZ'dan sonra zikretmiştir. Nitekim buyurur:

وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ.

— **Namaz kılın, ZEKÂT VERİN: rüku edenlerle birlikte rüku edin.** (Bakara Sûresi, âyet: 43).

Allah'ın Resûlü buyurur:

بُنِيَ الْاِسْلَامُ عَلٰى خَمْسٍ. شَهَادَةِ اَنْ لَااِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءِ الزَّكٰوةِ.

İslâmiyet beş esas üzerine kurulmuştur.

1 — Allah'dan başka ilâh bulunmadığına ve Muhammed aleyhisselâmın O'nun Resûlü olduğuna şehâdet etmek,

2 — Namaz kılmak,

3 — ZEKÂT VERMEK,

4 — Ramazan orucunu tutmak,

5 — Kudreti olunca hacca gitmek.

Namaz ve zekât hususunda günahkâr olanlara cezalar şiddetlidir. Şânı yüce olan Allah buyurur:

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ.

— İşte bu vasıflarla namaz kılanların vay haline ki, onlar namazlarından gafil, onlar riyakârdırlar.

— ZEKÂTI DA VERMEZLER ONLAR: (Mâûn Sûresi, âyet: 4, 5, 6, 7).

Namaz mevzuunda daha önce yeteri kadar söz edilmiştir.

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ.

— Altını ve gümüşü biriktirip de onları ALLAH YOLUNDA HARCAMAYANLAR yok mu? İşte onlara pek acıklı bir azâbı müjdele. O gün ki bunlar, üzerlerinde yakılacak cehennem ateşinde kızdırılacak da o kimselerin alınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak, «İşte bu (denilecek), **nefsleriniz için toplayıp sakladıklarınız! O halde biriktirip saklamakda olduğunuz bu nesnelerin acısını tadın.»** (Tevbe Sûresi, âyet: 34, 35).

Allah yolunda harcamak, malın zekâtını edâ etmektir.

Zekât verileceği zaman, takvâ sâhibi fakirleri aramak lâzımdır. Peygamberimiz aleyhisselâm buyururlar:

— Sen, ancak takvâ sahibi olanın yemeğini ye. Senin yemeğini de ancak takvâ sahibi yesin.

Bunun sebebi şudur:

— Takvâ sahibi, yediği yemek, aldığı zekât ve sadaka ile takvâda devam eder. Böylece sen de ona yaptığın iâne sebebiyle onun ibâdetinde ortak olursun.

İbni Mubârek, zekâtın, ilmiye sınıfına verilmesini isterdi. Kendisinden bu hususta açıklama istendiğinde şöyle derdi:

— Ben, peygamberlik mertebesinden sonra, âlim-

lerin mertebesinden daha faziletli bir mertebe bilmiyorum. Eğer onlardan (ehl-i ilim) birinin kalbi geçim derdi ile meşgul olursa ilim tahsil etmeğe zaman bulamaz, öğreticilik vazifesini hakkiyle yapamaz. Onların zamanlarını sırf ilme tahsis ettirmek en büyük fazilettir.

Felâkete maruz kalanlar, bilhassa hısım ve akrabalar —eğer zekât alacak kadar muhtaç iseler— zekât verilecek kimselerin başında gelirler. Çünkü akraba ve yakınlara verilen zekât hem sadaka olur, hem de sıla-i rahim!

Daha önce, alâkalı bahiste yazdığımız gibi, sıla-i rahimde ise sayılamayacak adar ecirler vardır.

Ayrıca, riyâ karışma uğursuzluğundan sâlim olabilmek ve zekât verilen kişiyi hacıl duruma düşürmemek için gizlice vermelidir. Allah'ın Resûlü buyururlar ki:

— **Gizlice verilen sadaka** (zekât) **Allah'ın öfkesini söndürür.**

Kıyâmet günü, hiç bir gölgenin bulunmadığı, yalnız Allah'ın ARŞ'ının gölgesinin bulunduğu ve Allah'ın bu gölgede yedi zümre kişiyi gölgelendireceği beyan edilen hadiste, **«sağ elinin verdiğini sol eli görmeyecek şekilde gizlice sadaka veren, kişi»** de zikredilmektedir.

Eğer sadakayı (zekât) âşikâre vermekte bir fayda varsa —meselâ başkalarına nümûne-i imtisâl olmak gibi— o zaman âşikâre verilmesinde bir mahzur yoktur. Fakat bu, riyâdan sâlim olunduğu zamandır.

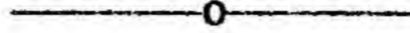
Verilen sadakayı (zekât) başa kakmaktan da kaçınmalıdır. Nitekim şânı yüce olan Allah buyurur:

— **Ey îmân edenler, sadakalarınızı —malını insanlara gösteriş için harcayan, Allah'a ve âhiret gününe inanmayan bir kimse gibi— BAŞA KAKMAK ve**

İNCİTMEK suretiyle heder etmeyin! (Bakara Sûresi, âyet: 264).

İyiliğin âfeti BAŞA KAKMAKTIR. İyiliği yapan, yaptığı bu iyiliği gizlemeli ve unutmalıdır. Kendisine iyilik yapılana düşen ise bu iyiliği söylemek ve yapana teşekkür etmektir. Nitekim hadiste buyrulur:

— **İnsanlara teşekkür etmeyen, Allah'a şükran-ı nimette bulunamaz.**

ANAYA-BABAYA İYİLİK ve EVLÂD HAKKI

Akrabaların, birbirleri üzerinde hakları bulunduğu daha önceki bahislerde anlatılmıştı. En yakın akrabalık, ana-baba ile evlâtlar arasındaki akrabalıklar olduğuna göre bunların birbirleri üzerindeki hakları, diğer akrabalara nisbetle kat kat fazladır.

Allah'ın Resûlü, bu mevzûdaki hadislerinden bazılarında şöyle buyururlar:

لَنْ يَجْزِىَ وَلَدٌ وَالِدَهُ حَتَّى يَجِدَهُ مَمْلُوكًا فَيَشْتَرِيَهُ فَيُعْتِقَهُ.

— Evlât, babasının hakkını hiç bir sûretle ödeyemez. Ancak onu köle olarak bulsa da satın alıp âzâd etse o zaman onun hakkını ödemiş olur.

بِرُّ الْوَالِدَيْنِ اَفْضَلُ مِنَ الصَّلاَةِ وَالصَّدَقَةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ وَالْجِهَادِ فِى سَبِيلِ اللهِ.

— Anaya-babaya ihsân ve ikrâmda bulunmak nâfile namaz kılmaktan, zekât vermek, oruç tutmak, hacc umre yapmak ve Allah yolunda cihad etmekten daha faziletlidir.

مَنْ أَصْبَحَ مُرْضِيًا لِأَبَوَيْهِ أَصْبَحَ لَهُ بَابَانِ مَفْتُوحَانِ إِلَى الْجَنَّةِ وَمَنْ
أَمْسَى فَمِثْلُ ذَالِكَ وَإِنْ كَانَ وَاحِدًا فَوَاحِدٌ وَإِنْ ظَلَمَا وَإِنْ ظَلَمَا وَإِنْ
ظَلَمَا وَمَنْ أَصْبَحَ مُسْخِطًا لِأَبَوَيْهِ أَصْبَحَ لَهُ بَابَانِ مَفْتُوحَانِ إِلَى النَّارِ
وَمَنْ أَمْسَى فَمِثْلُ ذَالِكَ وَإِنْ كَانَ وَاحِدًا فَوَاحِدٌ وَإِنْ ظَلَمَا وَإِنْ ظَلَمَا
وَإِنْ ظَلَمَا.

— Kim ki anasını-babasını memnun etmiş olarak sabahleyin kalkarsa onun için cennete iki kapı açılır. Kim ki anasını-babasını memnun etmiş olarak akşama çıkarsa gene böyledir. Eğer birini memnun ederse bir kapı açılır. Onlara aslâ karşı gelmeyiniz. Zulmetmiş olsalar da, zulmetmiş olsalar da, zulmetmiş olsalar da... Kim ki anasını-babasını üzmüş olarak sabaha çıkarsa onun için cehenneme iki kapı açılır. Kim ki anasını-babasını rencide etmiş olarak akşama çıkarsa gene böyledir. Eğer birini rencide ederse bir kapı açılır. Onlara aslâ karşı gelmeyiniz. Zulmetmiş olsalar bile, zulmetmiş olsalar bile, zulmetmiş olsalar bile!..

— Cennetin kokusu beş yüz senelik bir mesâfeden duyulur. ANASINI-BABASINI RENCİDE EDEN ve SILA-İ RAHİM YAPMAYAN (akrabalariyle akrabalık bağlarını koparan) **onun kokusunu duyamaz.**

— Anana, babana, kızkardeşine, erkek kardeşine, sonra yakınlık itibariyle bütün akrabalarına iyilik et.

Rivâyete göre şânı yüce olan Allah, Mûsâ aleyhisselâma şöyle buyurdu:

— Ey Mûsâ, kim anasına-babasına iyilik eder bana âsi olursa onu iyiler zümresine yazarım. Kim bana itâat eder, fakat anasını-babasını rencide ederse onu âsîler zümresine kaydederim.

Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— Bir kimse bir şey tasadduk etmek istediği zaman onu anasının babasının niyyetine yapmak lâzım gelmez. Eğer onlar müslüman iseler verdiği sadakanın ecri onlaradır. Onlara ayrılan ecirden hiç bir şey eksilmeden, o kadar bir ecir de kendisinedir.

Allah ondan râzı olsun, Mâlik İbni Râbia anlatır:

— Bir ara biz Resûlullah'ın yanındaydık. Seleme oğulları kabilesinden birisi geldi ve «Ey Allah'ın Resûlü, anam-babam öldükten sonra onlara yapabileceğim bir iyilik var mı?» dedi. Resûlullah, «Evet!» buyurdular. «Onlar için duâ ve istiğfâr etmek, vasiyetlerini yerine getirmek, dostlarına ikramda bulunmak ve akrabalarla akrabalık bağlarını devam ettirmek.»

— Kişinin, babasının ölümünden sonra, onun dost ve sevdiklerine iyilik etmesi de babasına iyilik etmek cümlesindendir.

— Ananın, babaya nazaran, evlâd üzerindeki hakkı iki kattır.

Bir ara, Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— Ananın duâsı daha çabuk kabul olunur.

Soruldu:

— Niçin, ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Çünkü o, babaya nazaran evlâdına daha yakındır. Yakın olanın duâsı ise mutlaka kabul olunur.

Bir defasında birisi sordu:

Ey Allah'ın Resûlü, kime iyilik yapayım?

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— ANANA-BABANA İYİLİK YAP.

Adam dedi:

— Benim anam-babam yok!

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Çocuğuna iyilik yap. Ananın-babanın senin üzerinde hakları olduğu gibi çocuğunun da senin üzerinde hakları vardır.

— Evlâdına, iyilik yolunda yardım edene yani ona kötü muâmele yapmayarak âsiliğe sürüklenmesine meydan vermeyene Allah rahmet etsin.

— İkrâm-ihsân husûsunda evlâdlarınıza eşit muâmele ediniz.

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik'in rivâyet ettiği bir hadisde Resûl aleyhisselâm şöyle buyururlar:

— Oğlan çocuğunun doğumunun yedinci günü kurbanı (akika) kesilir, isim konur, yıkanıp temizlenir. Altı yaşına gelince terbiyesine başlanır. Dokuz yaşında yatağı ayrılır. Onüç yaşına basınca namazı ihmâl ederse dövülür. Onaltı yaşında babası onu evlendirir. Sonra elinden tutar, der ki:

— Seni terbiye ettim. Okuttum. Evlendirdim. Dünyada mihnetinden, âhirette azâbından Allah'a sığınırım.

— Babanın, çocuğu iyi terbiye etmesi ve ona iyi bir isim koyması da evlâdın babası üzerindeki hakları cümlesindendir.

— Her oğlan «akika kurbanı» karşılığında rehindir. Yedinci günü kurbanı kesilir ve saçı tıraş edilir.

Allah ondan râzı olsun, bir defasında Abdullah İbni Mübârek'e bir adam geldi. Çocuğunun itâatsızlığından şikâyet etti. İbni Mübârek ona sordu:

— Ona bedduâ ettin mi?

Adam:

— Evet!

İbni Mübârek:

— Sen onu ifsâd etmişsin!

Çocuğa şefkatle muâmele edilmelidir.

Bir defasında, Hâbis Oğlu Akra, peygamberimizi torunu Hz. Hasan'ı öperken gördü. Dedi ki:

— Benim on çocuğum var. Hiçbirini öpmüş değilim!

Resûlullah, ona cevâben şöyle buyurdular:

— Merhamet etmeyen, merhamete mazhar olamaz.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe anlatır:

— Resûlullah bir gün bana, «Üsâmenin yüzünü yıka!» dedi. Ben yıkamağa başladım. Fakat tiksiniyordum. Resûlullah bunu anlayınca elime vurdu. Üsâme'yi aldı. Yıkadı. Sonra onu sevdi. Daha sonra dedi ki:

— İyi olmuş, çocuğu olmamış!..

Şeddâd Oğlu Abdullah anlatır:

— Bir ara Resûlullah cemâatle namaz kılıyordu. Hüseyin —Allah ondan razı olsun— geldi. Resûlullah secdede iken onun boynuna bindi. Peygamber secdeyi uzattı. Peşinde namaz kılanlar, bir şey oldu sandılar. Namaz bitince, **«Ey Allah'ın Resûlü, secdeyi uzattınız. Biz de bir şey oldu sandık!»** dediler. Resûlullah, onlara şu cevabı verdi:

— Torunum (Hüseyin) beni binek yaptı. O, zevkini alsın diye secdeden kalkmakta acele etmedim.

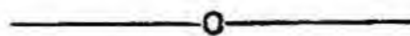
Resûlullahın bu hareketinde bazı faydalar vardır:

1 — Allah'a yakınlık, (çünkü kişinin Allah'a en yakın olduğu an secdede bulunduğu an'dır).

2 — Cocuğa şefkat ve iyilik.

3 — Ümmetine şefkat ve merhameti öğretme.

Yine Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— Evlâd kokusu, cennet kokusundandır.

———o———

KOMŞULUK HAKKI ve KOMŞULARA YARDIM

Bil ki, komşuluk, İslâm kardeşliğinin ötesinde bir hakkı iktizâ eder. Müslüman komşunun, İslâm kardeşliğinin dışında bir de komşuluk hakkı vardır. Nitekim Allah'ın Resûlü buyururlar:

Komşular üç kısımdır:

1 — Bir hakkı olan komşu,

2 — İki hakkı olan komşu,

3 — Üç hakkı olan komşu.

Üç hakkı olan, müslüman ve akraba komşudur. Bir komşuluk hakkı, bir İslâm Kardeşliği hakkı, bir de akrabalık hakkı vardır. İki hakkı bulunan, akraba olmayan müslüman komşudur. Bunun bir komşuluk hakkı, bir de İslâm Kardeşliği hakkı vardır.

Bir hakkı olan komşu ise putperest komşudur. Bunun sadece komşuluk hakkı vardır.

Görüldüğü gibi Allah Resûlü, sırf komşu olduğu için, müslüman olmayana da bir komşuluk hakkı tanımaktadır.

Yine peygamberimiz buyurdular:

— Komşuna iyilik et, selâmet bulursun.

مَازَالَ جِبْرِيلُ يُوصِينِى بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ اَنَّهُ سَيُورِثُهُ

— Cebrâil aleyhisselâm bana komşu hakkında tav-

siyelerde bulunmaktan geri durmazdı. Öyle ki ben, komşuyu komşuya vâris kılacağını zannetmiştim.

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ.

— Kim, Allah'a ve kıyâmet gününe îmân ediyorsa komşusuna ikramda bulunsun.

— Komşusu kendisinin şerrinden emin olmayan kişi îmân etmiş olmaz.

— Kıyâmet günü muhâkemesi görülecek ilk hasımlar komşu olanlardır.

— Komşunun köpeğini incitti isen komşuna ezâ ettin, demektir.

Allah ondan râzı olsun, bir defasında İbni Mes'ud'a bir adam geldi ve dedi ki:

— Benim bir komşum var. Bana ezâ veriyor, sövüyor, beni sıkıntıya sokuyor!

İbni Mes'ud ona şu cevabı verdi:

— Git Eğer o, senin şahsında Allah'a âsi oluyorsa, sen onun şahsında Allah'a itâat et.

قِيلَ لِرَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ فُلَانَةَ تَصُومُ النَّهَارَ وَتَقُومُ اللَّيْلَ وَتُؤْذِى جِيرَانَهَا فَقَالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هِيَ فِي النَّارِ

Bir ara, peygamberimize dendi ki:

— Filan kadın, gündüz oruçludur, geceyi namazla ihyâ eder, bununla beraber komşularına ezâ verir!

Resûlullah buyurdular:

— O, cehennemdedir.

Bir defasında, peygamberimize bir adam geldi. Komşusunu şikâyet ediyordu. Resûlullah ona dediler ki:

— Sabret!

Sonra üçüncü ve dördüncü defasında:

— Eşyanı yola at! buyurdular.

Adam öyle yaptı. Gelip-geçenler ona, «Sana n'oldu?» diye soruyorlar, «Komşusu ona ezâ etti!» cevabını alıyorlar, bunun üzerine «Allah ona lânet etsin!» diyorlardı. Bu durum üzerine ona ezâ eden komşusu geldi ve «Eşyanı al. Allah'a yemin ederim, bir daha yapmayacağım!» dedi.

Zührî rivâyet eder:

Bir defasında peygamberimize bir adam geldi. Komşusunu şikâyet ediyordu. Resûlullah, «Kırk ev komşudur!» diye caminin kapısında tellâl bağırmasını emretti.

Zührî der ki:

— Kırkı şöylece, kırkı şöylece, kırkı şöylece, kırkı şöylece! Ve dört bir yanı işâret etti.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Bereket (uğur) **ve uğursuzluk KADINDA, MESKENDE ve AT'tadır. Kadının bereketi** (uğur) **mehrinin hafifliği, nikâhının kolaylığı ve ahlâkının güzelliğidir.** (Ağır mehir talep edilmez, nikâhta kolaylık gösterilir ve ahlâkı güzel olursa kadın bereket ve uğur getirir).

Kadının uğursuzluğu mehrinin ağır (pahalı), **nikâhının güç ve ahlâkının kötü olmasıdır.** (Ağır mehir istenir, nikâhta güçlük çıkarılır ve ahlâkı kötü olursa kadın uğursuzluk getirir).

Meskenin bereketi, genişliği ve komşularının iyi insanlar olmasıdır. Uğursuzluğu ise dar oluşu ve komşularının kötü huylu insanlar olmasıdır. Atın uğuru (bereket), **yumuşak ve güzel tabiatlı olmasıdır. Uğursuzluğu ise sert ve kötü tabiatlı oluşudur.**

Komşuluk hakkı, sadece komşuya ezâ etmemekten ibâret değildir. Komşu için ezâya katlanmak da

lâzımdır. Çünkü, kendisi komşusuna ezâ etmemiş olmakla bir hak edâ edilmiş sayılmaz. Komşu için sadece ezâya katlanmak da kâfî değildir. Aynı zamanda komşuya rıfk ve mülâyemetle muâmele etmek, ona hayır ve sadaka elini uzatmak da lâzımdır. Çünkü denir ki:

— Kıyâmet günü, fakir komşu zengin komşunun yakasına yapışır ve der ki:

— Ey Rabbım, sor buna! Niçin, şer'an bana vermesi gereken şeyi vermedi, kapısını bana kapadı?

Birisi, evinde çok fare olmasından şikâyet eder. Kendisine, **«Bir kedi bulundursaydın!»** derler. O, kendisine böyle diyenlere şu cevabı verir:

— Farelerin kedi geldiğini duyup da komşuların evlerine kaçmalarından ve böylece ben de kendi nefsim için yapılmasından hoşlanmayacağım bir şeyin başkalarına yapılmasından hoşlanmış duruma düşmüş olmaktan korkuyorum.

Komşu ile karşılaşınca selâmla söze başlamak, sözü çok uzatmamak, çok soru sormamak, hastalığında ziyaretine gitmek, musibete dûçâr olursa ta'ziyede bulunmak, onunla beraber sabırlı olmak, sevinçli anlarında kutlamak, onun sevinciyle sevinmek, hatâlarını görmeyivermek, evini gözetlememek, evinin duvarına bir şeyler koymak ve asmak suretiyle onu rencide etmemek, ona âit yerden su almamak, evinin önüne çöp ve süprüntü dökmemek, geçiş yollarını herhangi bir sûretle daraltmamak, herhangi bir sûretle evine bakmamak, duyduğu âile sırlarını ifşâ etmemek, lüzumunda onun mertliğine söz kondurmamak, kendisi bulunmadığı zaman evini korumak, onun aleyhinde söylenen söze kulağını kapamak, mahremine âit hususlarda gözünü yummak, hizmetçisine bakmamak, çocuğuna lûtufkâr sözler söylemek, dînî

ve dünyevî meselelerde bilmediği hususlarda onu irşâd etmek de komşuluk hakları cümlesindendir.

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

اَتَدْرُونَ مَا حَقُّ الْجَارِ اِنْ اسْتَعَانَ بِكَ اَعَنْتَهُ وَاِنْ اسْتَنْصَرَكَ نَصَرْتَهُ
وَاِنْ اسْتَقْرَضَكَ اَقْرَضْتَهُ وَاِنْ افْتَقَرَ عُدْتَ عَلَيْهِ وَاِنْ مَرِضَ عُدْتَهُ
وَاِنْ مَاتَ تَبِعْتَ جَنَازَتَهُ وَاِنْ اَصَابَهُ خَيْرٌ هَنَّأْتَهُ وَاِنْ اَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ
عَزَّيْتَهُ وَلاَ تَسْتَطِلْ عَلَيْهِ بِالْبِنَاءِ فَتَحْجُبَ عَنْهُ الرِّيحَ اِلاَّ بِاِذْنِهِ وَلاَ
تُؤْذِهِ وَاِذَا اشْتَرَيْتَ فَاكِهَةً فَاهْدِ لَهُ فَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَاَدْخِلْهَا سِرًّا وَلاَ
يَخْرُجُ بِهَا وَلَدُكَ لِيَغِيظَ بِهَا وَلَدَهُ وَلاَ تُؤْذِهِ بِقُتَارِ قِدْرِكَ اِلاَّ اَنْ تَغْرِفَ لَهُ
مِنْهَا ثُمَّ قَالَ اَتَدْرُونَ مَا حَقُّ الْجَارِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لاَ يُبَلِّغُ حَقَّ
الْجَارِ اِلاَّ مَنْ رَحِمَهُ اللهُ

Biliyor musunuz, komşunun hakkı nedir? İâne isterse iânede bulunacaksın. Yardım isterse yardım edeceksin. Borç isterse vereceksin. Fakir düşerse yardımına koşacaksın. Hastalanırsa ziyâretine gideceksin. Vefat ederse cenâzesine katılacaksın. Hayırlı bir şeye kavuşursa kutlayacaksın. Bir musîbete maruz kalırsa ta'zîyede bulunacaksın. Müsâdesini almadıkça, evini onun evinden yüksek yapmayacaksın. Zîrâ bu takdirde onun evinin hava almasına mani olmuş olursun. Ona ezâ vermeyeceksin. Bir meyve aldığın zaman ona da vereceksin. Şâyet veremeyeceksen, aldığını ona göstermeden evine sokacaksın. Çocuğunun eline yiyecek bir şey verip sokağa salmayacaksın. Olur ki, aynı şeye komşunun çocuğu nâil olamaz da bu yüzden arada düşmanlık peydâ olur. Pişirdiğin

yemekten komşuna da veremeyeceksen, tencerenden çıkan yemek kokusu ile onu rahatsız etmeyeceksin...

Biliyor musunuz, komşunun hakkı nedir? Varlığım kudret elinde bulunana yeminle söylerim ki komşu hakkını, ancak Allah'ın merhametine mazhar olan kimseler ödeyebilir.

Allah rahmet eylesin, Mücâhid anlatır:

— Bir ara Hz. Ömer'in oğlu Abdullah'ın yanındaydım. Oğlu da vardı. Bir koyun kesmiş, yüzüyordu. Babası dedi ki:

— Koyunu yüzdüğün zaman yahudi komşumuzdan başla. Abdullah, oğluna söylediği bu sözü bir kaç kere tekrarladı. Nihayet oğlu, **«Kaç defa söylüyorsun baba?»** dedi. Bunun üzerine Abdullah dedi ki:

— Resûlullah komşu hakkında bize o kadar öğütlerde bulunurdu ki, biz komşuyu komşuya vâris kılacağını sanırdık!.

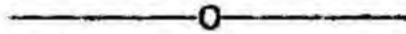
Hişâm der ki:

— Hasan Basrî, kurban etinden yahudi ve hıristiyanlara verilmesinde bir mahzur görmezdi.

Allah ondan râzı olsun Ebû Zer anlatır:

Dostum Resûlullah bana vasiyet etti ve dedi ki:

— Bir tencere kaynattığın zaman suyunu bolca koy. Sonra komşu evlerindekilere bak. Sayılarına göre bir miktar da onlar için ayır.

ALKOLLÜ İÇKİ İÇENLERİN CEZASI

Şânı yüce olan Allah, alkollü içkiler hakkında üç âyet inzâl buyurdu. Birincisi şudur:

يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ
وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا.

— Sana şarabı ve kumarı sorarlar. De ki: «Onlarda büyük günah, fakat insanların indinde insanlar için faydalar vardır. Fakat günahları (ve zararları) **o faydalı gözükenlerden daha büyüktür.» Yine sana, hangi şeyi infâk edeceklerini sorarlar. De ki: «İhtiyaçlarınızdan artanı verin!» Allah size böylece âyetlerini pek güzel açıklar. Olur ki dünya husûsunda da âhiret işinde de iyice düşünürsünüz.** (Bakara Sûresi, âyet: 219).

Bu âyet geldikten sonra müslümanların bir kısmı hâlâ içki içiyorlardı. Bir kısmı da terketmişti. Nihâyet birisi içkili olarak namaza durdu. Bu, yasak edilerek Allah'ın şu âyeti nâzil oldu:

— Ey îmân edenler, siz, sarhoşken ne söyleyeceğinizi bilinceye ve cünüp iken de yolculuk hâli müstesnâ gusül edinceye kadar namaza yaklaşmayın. Eğer hasta olur, ya bir seferde bulunursanız yahut sizden

biri ayak yolundan gelirse, yahut da kadınlarla temas edip de bir su bulamazsanız o zaman temiz bir toprağa teyemmüm edin; yüzlerinize ve ellerinize sürün. Şüphesiz Allah, çok afvedici, çok yarlığayıcıdır. (Nisâ Sûresi, âyet: 43).

Bu âyet geldikten sonra müslümanların bir kısmı daha içkiyi terkettiler. Fakat henüz içenler de vardı. Bir gün Hz. Ömer'in de bulunduğu bir ziyâfette içkiler içildi. Kafalar sarhoş oldu. Bu sarhoşluk sebebiyle çıkan bir münâkaşada Hz. Ömer, Abdurrahman İbni Avf'ın başını yardı. Bu haber Resûlullaha gidince çok öfkelendi. Hemen kalktı. Geldi. Elinde bir şey vardı. Onu kaldırıp kaldırıp Hz. Ömer'e vurdu. Hz. Ömer, **«Allah'ın Resûlünün gazabından Allah'a sığınırım!»** dedi. Bundan sonra, şânı yüce olan Allah şu âyetleri inzâl buyurdu:

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ
وَالْمَيْسِرِ

— Ey îmân edenler; şarap, kumar, tapınmaya mahsus dikili taşlar, fal âletleri ancak şeytanın amelinden bir necistir. Onun için bunlardan kaçının ki muradınıza eresiniz.

Şeytan, şarapta ve kumarda ancak aranıza düşmanlık düşürmek, sizi Allah'ı anmaktan ve namazı kılmaktan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi?

Allah'a ve Resûlüne itâat edin, sakının. Eğer yüz çevirirseniz biliniz ki Resûlümüzün üzerine düşen, yalnız âşikâre bir tebliğden ibârettir. (Mâide Sûresi, âyet: 90-92).

Bundan sonra Hz. Ömer dedi ki::

— Nihâyet verdik, nihâyet verdik!..

Alkollü içkilerin haram olduğuna dâir peygamberimizin hadisleri:

— **Ayyâş, cennete girmez!**

— **Rabbımın beni —putlara tapınmayı yasak ettikten sonra— ilk menettiği şey, içki içmek ve erkeklerle nizâ etmek'tir.**

— **Dünya'da, bir araya toplanarak sarhoşluk verici şeyler içen hiç bir topluluk yoktur ki, Allah onları cehennemde toplamasın. Orada onların biri diğerinin karşısına dikilir, onu suçlayarak der ki:**

— **Allah belânı versin. Beni bu duruma sen düşürdün.**

Öteki de ona aynı sözleri söyler.

— **Kim dünyada alkollü içki içerse, Allah ona zifirî zehirlerden bir şerbet içirir. Öyle ki, henüz içmeden önce yüzünün eti ve derisi kabın içine düşer. İçtikten sonra ise bütün eti ve derisi dökülür. Öyle ki cehennem ehli bununla eziyete uğrar. İkaz ederim: İçkiyi içen, içki elde etmek için üzümü sıktıran, sıkan, taşıyan, kendisi için taşınan ve parasını yiyen günaha ortaktır. Allah, tevbe etmedikleri sürece onların namazını, orucunu ve haccını kabul etmez. Eğer tevbe etmeden ölürlerse, dünyada içtikleri her bir yuduma karşılık, cehennemin kanlı irinli sularından onlara içirmek Allah'ın üzerine hak olur. İkaz ederim: İçinde sarhoşluk verici madde (alkol) bulunan her şey haramdır. Her içki haramdır.**

İbni Ebiddünya anlatır:

— Bir sarhoş gördüm. Eline küçük abdestini yapıyor, sonra, abdest alır gibi onunla elini yıkıyor ve şöyle diyordu:

— Hamdolsun o Allah'a ki, İslâmiyeti bir nûr, suyu da temizleyici bir madde yaptı.

İslâmlıktan önce, Mirdas oğlu Abbâs'a derler ki:

— Niçin içki içmiyorsun?

Şu cevabı verir:

— Ben, münâsebetsizliği, kendi elimle tutup içime atmam. Sabahleyin kabilemin efendisi olarak kalkıp, akşamleyin sefîh bir mensubu olarak yatmak istemem.

Allah ondan râzı olsun, İbni Ömer'in naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şunları anlattı:

— Kötülüklerin anasından (alkollü içkiler) **kaçınınız. Sizden önceki kavimlerden bir adam vardı. İnsanlardan ayrı, kendi köşesinde Allah'a ibâdet ederdi. Bir kadın ona askıntı oldu. Bir hizmetçi göndererek, «Şâhitlik yaptıracağız!» bahânesiyle onu çağırttırdı. O, gelip girince kapıyı kapattı. Yanında bir oğlan, bir de büyük çanak içki vardı. Kadın dedi ki:**

— Biz seni buraya şâhitlik için çağırmadık. Şu oğlanı öldürüp benimle münâsebette bulunman veya şu içkiden içmen için çağırdık. Eğer kabul etmezsen sana iftirâ atarım!

Adam düşündü. Kurtuluş yoktu. «Bana bir kâse içki ver!» dedi. Kadın verdi. Bir daha, bir daha istedi! Ve nihâyet, içkinin tesiriyle, kadınla temasta bulundu. Daha sonra da oğlanı katletti. Ey ümmet ve ashabım! İçkiden kaçınınız. Allah'a yeminle söylerim ki, bir kişinin göğsünde îmânla içki aslâ bir arada bulunmaz. Birisi diğerini mutlaka çıkarır. (Beyhakî).

Allah ondan râzı olsun, yine İbni Ömer'in naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şunları anlattı:

Âdem aleyhisselâm yeryüzüne atıldığı zaman melekler dediler ki:

— Ey Rabbımız, oraya (yeryüzüne), **fesatlık edecek ve kan dökecek birisini mi koruyorsun? Halbuki biz seni tesbîh ve takdis ediyoruz!..**

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

— Ben sizin bilmediğinizi bilirim!

Melekler dediler:

— Ey Rabbımız, biz sana âdemoğlundan daha itâatlıyız.

Allah, meleklere dedi:

Meleklerden ikisini getiriniz. Görelim, nasıl amellerde bulunacaklar!

Melekler, «HÂRÛT ve MÂRÛT» isimli melekleri söylediler. Şânı yüce olan Allah onlara emretti:

— Yeryüzüne ininiz!..

İndiler. Allah'ın kudretiyle bir çiçek, onlara en güzel bir kadın sûretinde temsil edildi. Onlar o kadına geldiler. Kendilerine teslim olmasını söylediler. Kadın reddetti. Ancak Allah'a şirk (eş-ortak) koşmayı ifâde eden bir söz sarfettikleri takdirde teslim olabileceğini söyledi. Melekler bunu kabul etmediler ve, «Biz aslâ Allah'a şirk koşmayız!» dediler. Kadın çekti, gitti. Sonra tekrar geldi. Yanında, taşıdığı bir sabî vardı. Onlar kadını görünce tekrar aynı istekte bulundular. Kadın ancak sabîyi katlettikleri takdirde bunun mümkün olacağını söyledi. Onlar «Biz, aslâ böyle bir şey yapmayız!» dediler. Kadın gene gitti. Sonra gene geri geldi. Bu sefer elinde bir çamçak içki vardı. Onların aynı isteği tekrarlamaları üzerine, «Bunu içerseniz, o zaman olur!» dedi. Onlar onu içtiler. Sonra da hem kadınla temasta bulundular, hem de sabîyi öldürdüler. Ayıldıkları zaman kadın onlara dedi ki:

— Benim, önceden sizden istediğim ve sizin kaçındığınız her şeyi içkiyi içtikten sonra işlediniz!

Hârût ile Mârût, bu hareketlerinin cezâsını dünyada çekmekle âhirette çekmek arasında muhayyer

kılındılar. Onlar cezayı dünyada çekmeyi tercih ettiler.

Allah ondan râzı olsun, Ümmü Seleme anlatır:

— Bir ara, bir kızım hastalanmıştı. Bir kaba, biraz ekşimiş (şaraplaşmış) madde koydum. Bu arada Resûlullah çıktı, geldi. Kap kaynamaktaydı. **«Bu ne?»** diye sordu. Ben anlattım ve **«Onunla kızımı tedavi edeceğim!»** dedim. Bunun üzerine buyurdular ki:

— Allah ümmetime haram kıldığı şeylerden onlara şifâ yaratmadı.

Allah'ın, alkollü içkileri haram kıldıktan sonra, ondaki faydalı maddeleri izâle ettiği rivâyet edilir.

PEYGAMBERİMİZİN MİRACI

Buhârî kaydeder ve Sa'saa Oğlu Mâlik'ten rivâyet eder:

Allah'ın Resûlü —Selâm onun üzerine olsun— miraçtan haber verdi ve buyurdu ki:

— Bir ara ben, Kâbe'de yatmaktaydım. Bana birisi (Cebrâil) **geldi. Boğazımdan göğsüme kadar yardı. Kalbimi çıkardı. İmân dolu altın bir tas getirdi. Kalbim yıkandı. İmân ve hikmetle dolduruldu. Göğsüm iyileşti. Sonra katırdan küçük, merkepten büyük bembeyaz bir hayvan** (Burak) **getirildi. Adımını, görebildiği yere atıyordu. Ona bindim, sonra, Cebrail beni dünya göğüne** (birinci kat gök) **çıkardı. Kapısını çaldı. Kapıcı:**

— Kim O? dedi. Cebrâil, «Benim!» dedi. Kapıcı, «Yanındaki kimdir?» diye sordu. Cebrâil «Muhammed!» dedi. O, «Miraç için mi geldiniz?» diye sordu. Cebrâil, «Evet!» diye cevap verdi. Kapıcı, içeriden, «Merhaba, ey gelen zât! Ne güzel bir geliş!» diyerek kapıyı açtı. Birinci gökte Âdem aleyhisselâmı gördüm. Cebrâil bana, «Bu, senin büyük baban Âdem'dir. Selâm ver!» dedi. Ben, selâm verdim. Âdem aleyhisselâm da, «Merhaba ey iyi evlât, iyi peygamber!» diye karşılık verdi.

Cebrâil beni ikinci semâya çıkararak kapıyı çaldı. Kapıcı, «Kimdir o?» diye sordu. Cebrâil, «Cebrâilim!»

dedi. «Yanındaki kim?» diye sordu. «Muhammed!» dedi. Kapıcı, «Miraç emri aldı mı?» dedi. Cebrâil de «Evet!» cevabını verdi. O da «Merhaba! Ne güzel geliş!» dedi.

İçeri girince iki teyze oğulları Yahyâ ve İsâ ile karşılaştık. Cebrâil, «Bunlar Yahya ve İsâ'dır. Selâm ver onlara!» dedi. Ben, selâm verdim. Aldılar ve, «Merhaba iyi kardeş, mübarek peygamber!» dediler.

Cebrâil beni üçüncü semâya çıkararak kapıyı çaldı. Kapıcının «Kimdir O?» sorusuna «Cebrâilim!» dedi. «Yanınızdaki kim?» diye sordu. Cebrâil, «Muhammed!» dedi. «Miraç emri aldı mı?» dedi. Cebrâil de «Evet!» cevabını verdi. Kapıcı, «Merhaba! Ne güzel geliş bu!» dedi. Üçüncü gökte Yûsuf'u gördüm. Cebrâil, «Yûsuf'tur bu, selâm ver!» dedi. Selâm verdim. Aldı ve «Merhaba iyi peygamber!» dedi.

Cebrâil ile dördüncü semânın kapısına geldik.

Kapıcı sordu:

— Kimdir o?

Cebrâil:

— Cebrâilim!

Kapıcı:

— Yanınızdaki kim?

Cebrâil:

— Muhammed!

Kapıcı:

— Miraç emri aldı mı?

Cebrâil:

— Evet!

Kapıcı:

— Ne hoş geliş bu! Merhaba!

Kapı açıldı. İçeride birisi vardı. Cebrâil, «Bu İdris'tir. Selâm ver!» dedi. Ben selâm verdim. Aldı ve «Merhaba iyi kardeş, iyi peygamber!» dedi.

Cebrâil beni beşinci semaya çıkardı. Kapıyı çaldı. Kapıcı, «Kim o?» dedi. Cebrâil «Benim!» diye cevap verdi.. «Yanındaki kimdir?» dedi. «Muhammed!» dedi, Cebrâil. «Miraç emri aldı mı?» dedi. O, «Evet!» dedi. Kapıcı, «Ne güzel geliş, Merhaba!» dedi. Burada Hârun'la karşılaştık. Cebrâil, «Bu Hârun'dur. Selâm ver!» dedi. Selâm verdim. Aldı, «Merhaba kardeşim, güzel peygamber!» dedi. Cebrâil beni altıncı semâya çıkarıp kapıyı çaldı. Kapıcı, «Kimdir o?» diye sordu. Cebrâil, «Cebrâilim!» dedi. «Yanındaki kim?» diye sordu. «Muhammed!» dedi. «Miraç emri aldı mı?» dedi. Cebrâil, «Evet!» dedi. «Merhaba, ne hoş geliş bu!» dedi. Girdik. Cebrâil, «Bu, Musâ'dır. Selâm ver!» dedi. Selâmladım. Aldı ve «Merhaba kardeşim, güzel peygamber!» dedi. Ben ilerleyince o ağlamağa başladı. «Neye ağlıyorsun?» denince, «Benden sonra gelen peygamberin ümmetinden cennete daha çok kişi girecek de ondan!» diye cevap verdi.

Cebrâil beni yedinci semâya çıkararak kapıyı çaldı. Kapıcının, «Kimdir O?» sorusuna «Cebrâilim!» diye cevap verdi. «Yanındaki kim?» dedi. Cebrâil, «Muhammed» dedi. «Miraç emri aldı mı?» dedi. «Evet» diye cevaplandırdı Cebrâil. Kapıcı «Merhaba! Ne güzel geliş bu!» dedi.

İçeri girdik. İbrâhim oradaymış. Cebrâil, «Bu İbrahim'dir. Selâm ver!» dedi. Verdim. Aldı ve «Merhaba güzel oğul, iyi Peygamber!» dedi. Sonra «Sıdre-i Müntehâ»ya çıkarıldım. Oralar bana gösterildi. Sidre ağacının yemişleri (Nebik), Hecer ülkesinin testilerine benziyordu. Yaprakları da fil kulağı gibiydi. Cebrâil, «Burası Sidredir!» dedi. Orada ikisi gizli, ikisi açık olmak üzere dört ırmak akmaktaydı. Ben Cebrâil'e, «Bu nehirler nedir?» diye sordum. «İçten akanlar cennette iki nehirdir. Dıştan akanlar ise Nil ve Fırat-

tır!» dedi. Sonra bana Beyt-i Ma'mur gösterildi. Her gün yetmişbin melek burayı ziyaret edip dolaşıyordu. Bu arada meşrûbat, süt, bal kâseleri getirildi. Hemen sütü aldım. Cebrâil dedi ki:

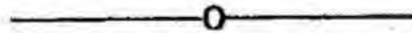
— Süt, senin ve ümmetinin, üzerinde bulunduğu İslâm fıtratı (yaratılışı)dır. Sütü alman doğru oldu. Meşrûbatı alsaydın ümmetin dalâlette kalacaktı!..

Şânı yüce olan Allah, bana ve ümmetime gece-gündüz elli vakit namaz farz kıldı. Dönüşte Mûsâ'ya uğradım. Mûsâ, «Neyle emrolundun?» dedi. «Elli vakit namazla!» dedim. Dedi ki:

Bunu ümmetin yapamaz. Ben insanları denedim. Yahudilerin ahlâksızlıklarını kaldırmak için her çareye başvurdum. Rabbına dön. Bunu hafifletmesini iste!

Ben döndüm, Mukaddes yere giderek hafifletilmesi için duâ ettim. On vakit indirildi. Mûsâ'ya geldim ve anlattım. O, gene dönüp indirilmesi için yakarmamı söyledi. Öyle yaptım. On vakit daha indirildi. Tekrar git, dedi. Gittim on daha indirildi. Tekrar gittim on daha düşürüldü. On vakit kaldı. Mûsâ'ya gelince o, gene gitmemi söyledi. Gene gittim. Beş vakit daha düşürüldü. Mûsâ'ya gene uğrayınca, O «Ben yahudileri denedim. Daha azaltılmasını iste!» dedi. Ben, «Rabbımdan utanırım. Beş vakite razıyım. Kabul ettim» dedim. Ve yürüyüp giderken şöyle bir nidâ geldi:

— Farzlarımı kayıtladım. Kullarımın yükünü hafiflettim. Bu beş vakte elli vaktin sevabını verdim!..

CUMA'NIN FAZİLETLERİ

Cuma günü, büyük bir gündür. Allah, o gün ile İslâmlığı azametlendirmiş ve o günü müslümanlara tahsis etmiştir. Nitekim buyurur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ

— Ey mü'minler, Cum'a günü namaz için çağrıldığınız zaman hemen Allah'ın zikrine koşun. Alış-verişi bırakın. Bu, bilirseniz, sizin için daha hayırlıdır. (Cum'a Sûresi, âyet: 9).

Allah bu âyetle, cum'a günü namaz için nidâ olundugu andan itibaren dünyevî işlerle meşgul olmayı ve cum'a namazına gitmeğe engel olabilecek herşeyi haram kıldı.

Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Şüphesiz Allah, bugünde bu makamda size cumayı farz kıldı.

مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ ثَلَاثًا مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ طَبَعَ اللهُ عَلَى قَلْبِهِ.

— Kim özürsüz yere üç cum'ayı terkederse Allah onun kalbini mühürler.

— Cum'a günü, önceleri ehl-i kitaba (yahudiler

hristiyanlar) **verildi. Fakat onlar onda ihtilâfa düştüler. Sonra onlardan alındı. Allah onu bize hediye etti. Onu bu ümmete sakladı ve onlar için bir bayram yaptı. Onlar** (müslümanlar) **insanların en evlâsıdır. Ehl-i kitap onlara tâbîdir.**

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik'in naklettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü şunları anlattı:

Bir defasında bana Cebrâil aleyhisselâm geldi. Elinde bembeyaz bir ayna vardı. «Bu cum'adır. Rabbın onu ve senden sonra ümmetine bayram olması için sana farz kılıyor!» dedi. Ben, «Bizim için onda ne var!» dedim. Dedi ki:

— Sizin için onda hayırlı bir saat vardır ki, kim o saatte hayırlı bir şey isterse Allah onu ona mutlaka verir. Yahut bir şerden korunması için Allah'a sığınırsa Allah onu korur. Bizce o, günlerin en büyüğüdür. Biz, âhirette, YEVMÜL MEZİD deriz ona.

— Üzerine güneş doğan en hayırlı gün Cum'a günüdür. Âdem aleyhisselâm o günde yaratıldı. O günde cennete kondu. O günde yeryüzüne indirildi. O günde tevbesi kabul olundu. O günde öldü. Kıyâmet de o günde vuku bulacak. Allah'ın indinde o gün, YEVMÜL MEZİD'dir. Gökte melekler de bu ismi verirler ona. O gün, cennette Allah'ın cemâlini seyir günüdür.

— Allah, cuma günü altıyüzbin kişiyi cehennemden azad eder.

Alah ondan râzı olsun Enes İbni Mâlik'in rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyurur:

— Cum'a günü sâlim olursa sâir günler sâlim olur.

Yine Resûlullah buyurdular:

— Cehennem her gün zevâlden önce istivâ vaktinde alevlendirilir. Cum'anın hâricinde o anda namaz

kılmayınız. Çünkü cum'a gününün tamamı namazdır. Cehennem Cum'a gününde alevlendirilmez.

Kaab der ki:

— Allah, şehirlerden Mekke'yi, aylardan Ramazanı, günlerden Cum'ayı, gecelerden de Kadir gecesini faziletlendirdi.

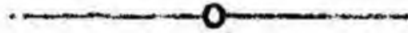
Denir ki:

— Cum'a günü kuşlar ve haşerât birbirleriyle karşılaşırlar ve şöyle derler:

— Selâm, selâm sâlih gün!..

Resûlullah şöyle buyurdular:

— Cum'a günü veya gecesi ölene Allah şehid sevabı yazar. Onu kabir fitnesinden korur.

KADININ KOCASI ÖZERİNDEKİ HAKKI

Kadınların, kocaları üzerindeki hakları pek çoktur. Erkeklerin onlara karşı gâyet iyi huylu olmaları; kadınların erkeklere nazaran daha kısa akıllı bulunmaları îtibariyle merhametten onların ezâlarına katlanmaları bu haklar cümlesindendir. Şânı yüce olan Allah buyurur:

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ.

— Ey îmân edenler, kadınlara zorla mîrasçı çıkmanız ve onları —kendilerine verdiğiniz mehirden birazını elinize geçirebilmek için— tazyik etmeniz size helâl olmaz. Meğer ki arayı açacak bir fuhuş irtikâp etmiş olsunlar. ONLARLA İYİ GEÇİNİN. Eğer kendilerinden hoşlanmadınızsa olabilir ki bir şey sizin hoşunuza gitmez de Allah onda bir çok hayır takdir etmiş bulunur. (Nisâ Sûresi, âyet: 19).

Yine, şânı yüce olan Allah, onların hakkına tazim hususunda buyurdu:

وَاَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا.

— Hem onu nasıl alırsınız ki birbirinize karılıp katıldınız. ONLAR (kadınlar) **SİZDEN** (ya güzelce ge-

çinmek veya güzellikle ayrılmak hususunda) **KUVVETLİ TEMİNAT DA ALDILAR.** (Nisâ Sûresi, âyet: 21).

وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ.

— Allah'a ibâdet edin, O'na hiçbir şeyi eş tutmayın. Anaya, babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, YANINIZDAKİ ARKADAŞA (Eşinize) **yolda kalmışa, sağ ellerinizin mâlik olduğu kimselere iyilik edin. Allah, kendini beğenen ve daima böbürlenenleri sevmez.** (Nisâ Sûresi, âyet: 36).

Peygamberimiz aleyhisselâm, son vasiyyetlerinde üç şeyden bahsetti. Ağlayarak konuşabiliyordu. Öyle ki, bir ara dili titredi. Sesi kısıldı. Şöyle diyordu:

اَلصَّلاَةَ الصَّلاَةَ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ لاَ تُكَلِّفُوهُمْ مَالاَ يُطِيقُونَ اَللّٰهَ
اَللّٰهَ فِى النِّسَاءِ فَاِنَّهُنَّ عَوَانٌ فِى اَيْدِيكُمْ اَخَذْتُمُوهُنَّ بِاَمَانَةِ اللّٰهِ
وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللّٰهِ

— Namaz, namaz, namazınıza dikkat edin, ihmal etmeyin. Sağ elinizin altındakilere (köleler, hizmetçiler, işçiler) **kudretlerinin fevkinde vazife yüklemeyin!...**

Allah'dan korkun, Allah'dan korkun kadınların hukuku hakkında! Zira onlar sizin yardımcılarınız ve esirlerinizdir. Onlar size Allah'ın emânetidir. Allah'ın bir sözü ile onların herşeyi size helâl kılındı.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

مَنْ صَبَرَ عَلَى سُوءِ خُلُقِ امْرَأَتِهِ اَعْطَاهُ اللهُ مِنَ الْاَجْرِ مِثْلَ اَعْطَى
اَيُّوبَ عَلَى بَلَائِهِ وَمَنْ صَبَرَتْ عَلَى سُوءِ خُلُقِ زَوْجِهَا اَعْطَاهَا اللهُ
مِثْلَ ثَوَابِ آسِيَةَ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ.

— Hangi erkek, karısının huysuzluklarına sabır ve tahammül ederse Allah ona, Eyyüp aleyhisselâmın belâlara sabrı neticesinde verdiği ecri verir.

Hangi kadın, kocasının huysuzluklarına sabır ve tahammül ederse Allah ona Fir'avunun karısı Âsiye'ye verdiği sevabı verir.

Karısı ile hoş geçinmek, sâdece ona ezâ etmemekten ibâret değildir. Ondan, herhangi bir sûretle gelebilecek ezâlara katlanmak, o öfkelenince ona mülâyemetle muâmele etmek de lâzımdır. Nitekim peygamberimizin eşleri bazan peygamberimize sözle mukabelede bulunurlardı. Resûlullah böyle anlarda onlara mülâyemetle muâmele ederdi. Bir gün Hz. Ömer'in eşi kendisine sözle mukabele etmişti. Hz. Ömer ona, «Bana karşı sözle huysuzluk mu ediyorsun?» dedi. Karısı, «Resûlullah senden daha hayırlı olduğu halde onun eşleri ona yapıyorlar!» diye cevap verdi. Hz. Ömer de şöyle dedi:

— Eğer peygambere sözle karşılık verdiyse Hafsa hatâ etmiş.

Daha sonra Hz. Ömer, peygambere sözle karşı gelmekten Hafsayı sakındırarak şöyle dedi:

— Ebubekir'in kızına bakarak peygambere sözle karşı gelme. Zira o, Resûlullahın gözdesidir.

Bir defasında Resûlullah ile eşleri Hz. Âişe arasında sözlü nizâ olmuştu. Hz. Ebûbekiri aralarında hakem tayin ettiler. O, onları dinlemek üzere gelince, peygamberimiz, Hz. Âişe'ye **«Konuş, yahut ben konuşayım!»** dedi. Hz. Âişe de, **«Sen konuş, fakat doğruyu söyle!»**

dedi. Onun bu sözü üzerine Hz. Ebûbekir ona bir tokat attı. Öyle ki ağzını-burnunu kanattı ve:

— Ey nefsinin düşmanı! Bir de yalan mı söyleyecek? dedi.

Hz. Âişe, peygamberimizin arkasına kaçıp oturdu.

Peygamberimiz, kayın babası Hz. Ebûbekir'e dedi ki:

— Biz böyle yapmanızı istemezdik!

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik der ki:

— Allah'ın Resûlü, kadınlara ve çocuklara karşı insanların en merhametlisiydi.

Erkeğin, eşi ile şakalaşıp oynaşması da kadının kocası üzerindeki hakları cümlesindendir. Zira kadınların gönlü böyle şeylerden hoşlanır. Resûl aleyhisselâm, eşlerinin akıl ve kültürleri seviyesine inerek onlarla şakalaşır ve oynaşırdı. Hattâ rivâyete göre Hz. Âişe ile koşu müsâbakaları yapar, bazan biri diğerini, bazan diğeri birini geçerdi.

Peygamberimiz, insanların, karısına en çok izzet-i ikramda bulunanıydı.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe anlatır:

— Bir defasında Aşûre günü bazı sesler işittim. Habeşlilerden ve diğerlerinden bir kısım insanlar şakalaşıp oynuyorlardı. Resûlullah bana, **«Onların oyununu seyretmek ister misin?»** dedi. Ben, **«Evet!»** dedim. Allah Resûlü, kapının önünde durdu. Kolunu kapıya koydu. Elini uzattı. Ben çenemi elinin üstüne koydum. Onlar oynuyorlar, ben de seyrediyordum. Biraz seyrettikten sonra Allah Resûlü, **«yeter!»** dedi. Ben daha seyretmek istedim. O, **«Ey Âişe, yeter!»** dedi. Ben de, **«Peki!»** dedim. Oyunculara işâret etti. Onlar da uzaklaştılar. Sonra Allah Resûlü buyurdular ki:

اَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ اِيمَانًا اَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَاَلْطَفُهُمْ بِاَهْلِهِ.

— İmân bakımından mü'minlerin en kâmili, ahlâkça en güzel olanı ve âile efradına en çok lûtufkâr davrananıdır.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِنِسَائِي.

— Sizin en hayırlınız karısına hayırlı olandır. Ben, sizin, eşine en hayırlı olanınızım.

Allah ondan râzı olsun, haşin bir insan olmasına rağmen, Hz. Ömer der ki:

— Kişi, âilesi husûsunda bir sabî gibi olmalıdır.

Peygamberimiz, dul bir kadınla evlenen Câbir'e dedi ki:

— Bâkire (kız) **ile evlenseydin!. Onunla oynaşırdın, o da seninle oynaşırdı!**

Erkeğin, eşine karşı mülâyemet ve güzel ahlâklılıkta, onun üzerindeki heybet ve otoritesini kaybetmemesi de kadının kocası üzerindeki hakları cümlesindendir. Çünkü erkek, karısı üzerindeki otoritesini kaybederse onun hevây-i nefsine uymağa başlar. Böylece kadının ahlâkı sukut eder. Erkeğin, karısı üzerinde hiç bir heybeti kalmaz. İşte bunun için erkek, karısına karşı olan hüsn-ü muâmelesinde itidali kaybetmemeli, onun gözünde kendi heybet ve azametini yitirmemelidir. Ahlâkî olmayan bir hareketini gördüğünde derhal huşûnet göstermeli, gayri ahlâkî davranış ve fiillere müsâade kapısını aslâ açmamalı, şeriate ve insaniyete aykırı bir hâli olursa müsâmahasız karşısına dikilmelidir.

Allah ondan râzı olsun Hasan Basrî der ki:

— Karısının nefsânî arzularına boyun eğen hiç bir erkek yoktur ki Allah onu cehennem ateşine atmasın.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer de şöyle der:

— Kadınlara itâat etmeyiniz. Onlara muhâlefet etmekte bereket vardır.

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Karı kulu yüzüstü sürünsün!

Peygamberimizin böyle buyurması şunun içindir:

— Karısının nefsânî arzularına itâat eden erkek, onun kölesi demektir. Gerçekten o, lânete lâyıktır. Çünkü Allah onu kadına hâkim vaziyette yaratmış ve hâkim kılmıştır. O ise, karısının nefsânî arzularına itâat edip onun emrine girmekle, Allah'ın bu hükmünü tersine çevirmiş, böylece şeytana itâat etmiştir. Nitekim şânı yüce olan Allah, şeytandan hikâyeten buyurur:

— Allah onu (şeytanı) rahmetinden koğdu. O da şöyle dedi: «Celâlin hakkı için, kullarından muayyen bir nasip edineceğim. Onları mutlaka saptıracağım. Onları mutlaka kuruntulara saplatacağım, onlara emredeceğim de davarların kulaklarını yaracaklar, ONLARA MUHAKKAK EMREDECEĞİM DE ALLAHIN YARATTIĞINI DEĞİŞTİRECEKLER.» Kim Allah'ı bırakarak şeytanı bir yar edinirse şüphesiz, açıkça büyük bir zarardadır O. (Nisâ Sûresi, âyet: 118, 119).

Erkeğin hakkı, kendisine tâbî olunmaktır. Onun kadınlara tâbî olması değildir. Allah, **«Erkekler kadınlar üzerine hakimdirler!»** (Nisâ Sûresi, âyet: 34) buyuruyor. Gene Allah erkeği **«Efendi»** olarak isimlendirdi. Nitekim buyurur:

— Kapının yanında kadının EFENDİSİ'ne rastgeldiler. (Yûsuf Sûresi, âyet: 25).

İşte hâl böyleyken erkek, karısının emrine girer, onun nefsânî arzularına boyun eğerse Allah'ın nimetini inkâr etmiş ve O'nun hükmünü tersine çevirmiş olur.

Kadının nefsi de senin nefsine benzer. Onun dizginini birazcık bırakıversen, seni istemediğin uzak ve yasak mıntıkalara götürür. Eğer yularını bir karış gevşetirsen o, seni bir arşın çeker. Eğer sımsıkı ve şiddetle elini ona yapıştırırsan ancak o zaman mâlik ve hâkim olabilirsin.

Allah ondan râzı olsun, İmâm Şâfiî der ki:

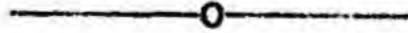
Üç kişi vardır ki, eğer sen onlara ikrâm edersen onlar sana ihânet ederler. Eğer sen onlara ihânet edersen onlar sana ikram ederler:

1 — Kadın,

2 — Hizmetçi,

3 — Yıldızlara tapan putperest ahlâksız

İmâm Şafii bu sözü ile, **«Sırf rıfk ve yumuşaklığa dayanan bir muâmeleye ihânet edilebileceğini»** işâret etmiştir.

ERKEĞİN KARISININ ÜZERİNDEKİ HAKKI

Erkeğin, karısı üzerindeki hakkı mevzuunda sadra şifâ verici söz şudur:

— Nikâh, bir nevi bağlanmadır. O halde, kadın bir bakıma kocasına sıkıca bağlanmış demektir!

Buna göre kesin hüküm şöyledir:

— Kadın, ma'siyet olmayan her hususta kayıtsız-şartsız kocasının isteklerine itâat etmelidir.

Kadının, kocasının haklarına tazim etmesi husûsunda bir çok hadisler vârid olmuştur. Allah'ın Resûlü buyururlar:

أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَزَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتِ الْجَنَّةَ.

— Hangi kadın, kocası kendisinden hoşnut olduğu halde vefat ederse o mutlaka cennete girer.

Bir adam vardı. Sefere çıkmıştı. Giderken karısına, **«Üst kattan alt kata inmemesini»** söylemişti. Alt katta kadının babası oturuyordu. Bir ara hastalandı. Peygamberimize haber yollayarak, kızının aşağıya inmesi için izin vermesini talep etti. Fakat Resûlullah **«Kocanın emrini tut!»** buyurdular. Bunun üzerine kadın aşağıya inmedi. Bir müddet sonra babası vefat etti. Bu sefer kızı aşağıya inmek için Resûlullahın müsâdesini istedi. Resûlullah gene, **«Kocanın emrini tut!»**

buyurdular. Babası defnedildi. Bir müddet sonra Allah Resûlü ona şöyle bir haber gönderdiler:

— Kocanızın emrinden çıkmadığınız için babanızın günahları afvedilmiştir.

Yine peygamberimiz aleyhisselâm buyurdular:

إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَاَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتْ جَنَّةَ رَبِّهَا.

— Kadın beş vakit namazını kıldığı, Ramazan orucunu tuttuğu, namusunu yabancılardan koruduğu ve KOCASINA İTAAT ETTİĞİ ZAMAN CENNETE GİRER.

Görüldüğü gibi Allah'ın Resûlü, İslâmın şartları olan namaz ve oruça, KOCASINA İTAAT ETMEYİ eklemiştir.

Resûlullah bir ara kadınlardan bahsederek şöyle buyurdular:

حَامِلاَتٌ وَالِدَاتٌ مُرْضِعَاتٌ رَحِيمَاتٌ بِاَوْلاَدِهِنَّ لَوْ لاَ مَا يَأْتِينَ اِلَى اَزْوَاجِهِنَّ دَخَلَ مُصَلِّيَاتُهُنَّ الْجَنَّةَ.

— Hâmileler, vâlideler, emziriciler, çocuklarına çok merhametli olanlar! Eğer kocalarına itâatsizlik etmeselerdi namaz kılanları cennete girerdi.

Bir ara Allah'ın Resûlü şöyle buyurdu:

— Cehenneme muttalî oldum. Cehennem ehlinin çoğunun kadınlar olduğunu gördüm.

Kendisini dinleyenler sordular:

— Niçin ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Çünkü çok lânet ediyorlar, KOCALARINA NANKÖRLÜK EDİYORLAR.

Başka bir hadis de şöyledir:

— Cennete uğradım. Cennet ehlinin çok azı kadınlardan müteşekkildi. «Kadınlar nerede?» dedim. «Altın, gümüş ve diğer zinet eşyaları onları meşgul etti!» dediler.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe anlatır:

Bir defasında, Resûlullaha genç ve kuvvetli bir kadın geldi. «Ey Allah'ın Resûlü, ben genç ve kuvvetli bir kadınım. Evlenmek istiyorum. Fakat evlenmekten korkuyorum. Erkeğin, karısı üzerindeki hakkı nedir?» dedi. Resûlullah ona cevâben buyurdular ki:

— Eğer kocanın üzerinde tepeden tırnağa kanlı irin olsa da sen de bunu yalayarak temizlesen gene onun hakkını ödemiş olamazsın.

Kadın dedi:

— Evleneyim mi, ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— Evet, evlenmek hayırlıdır.

Bir defasında, Resûlullaha bir kadın geldi. «Ben kocasız bir kadınım, evlenmek istiyorum. Erkeğin karısı üzerindeki hakları nelerdir?» dedi. Allah'ın Resûlü ona hitâben buyurdular ki:

— Kadın devenin sırtında bile olsa, erkek murat ettiği zaman onu kendi nefsine râm etmesi de erkeğin karısı üzerindeki hakları cümlesindendir.

Erkeğin izni olmadan evinden bir şey vermemek, gene kocasının izni olmadan nâfile oruç tutmamak da erkeğin karısı üzerindeki hakları cümlesindendir. Eğer kocasından habersiz evden bir şey verirse günahı onun üzerine olur. Verilen sadakanın sevâbı ise kocasının defterine yazılır. Gene kocasının müsâadesi olmadan

oruç tutsa kabul olunmaz. Sâdece aç kalmış ve susuz durmuş olur.

Kadın, kocasından izin almadan evinden çıkarsa, geri evine dönünceye veya tevbe edinceye kadar melekler ona lânet ederler.

Allah'ın Resûlü buyurdular:

لَوْ اَمَرْتُ اَحَدًا اَنْ يَسْجُدَ لِاَحَدٍ لَاَمَرْتُ الْمَرْأَةَ اَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا مِنْ عِظَمِ حَقِّهِ عَلَيْهَا.

— Eğer bir kimseye diğer bir kimse için secde etmesini emretmiş olsaydım, erkeğin karısı üzerindeki hakkının büyüklüğünden dolayı, kadının, kocasına secde etmesini emrederdim.

— Kadının, Rabbına en yakın olduğu an, evinin içinde bulunduğu andır. Gene kadının evinin içinde kıldığı namaz, mescit (cami) **de kıldığı namazdan daha faziletlidir. Evinin daha ücrâ bir yerinde kıldığı namaz, evinin ortasında kaldığı namazdan daha faziletlidir. Oda içinde bulunan odada** (evinin en ücrâ bir köşesinde) **kıldığı namaz ise, herhangi ücrâ bir köşede kıldığı namazdan daha faziletlidir.**

Bütün bunlar tesettür içindir. İşte bu sebeptendir ki, Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— Kadın, gizlenmesi lâzım gelen bir şeydir. O, meydana çıktığı zaman şeytan onu gözetler.

— Kadın için on tane örtülecek şey vardır. Evlenince kocası bir tanesini örter. Ölünce kabir hepsini örter.

Erkeğin, karısı üzerindeki hakları pek çoktur. En önemlileri iki şeydir:

1 — Kadının örtünmesi, âile sırlarını ifşâ etmemesi, namus ve şerefini koruması.

2 — İhtiyacın dışında kocasından bir talepte bulunmaması ve onu haram kazançlara sevketmemesi.

Eskiden sâliha müslüman hanımlar böyleydi. Erkek, ticâret maksadıyla bir yere çıktığı zaman, karısı ona şöyle derdi:

— Aman, haram kazançtan sakın! Biz, açlığa ve sıkıntıya tahammül ederiz. Fakat kıyâmet günü cehennem ateşine tahammül edemeyiz.

Aynı sözleri babasına kızı da söylerdi.

Şamlı Râbia Hâtun, Ahmed İbni Ebulhavârî ile evlenmek istemişti. Fakat Ahmed, kendisi daha çok ibâdetle iştigal ettiği için buna pek taraftar olmamış ve ona şöyle demişti:

— Ben kendi hâlimle uğraşan birisiyim. Kadınlarla pek alâkam yok!

Râbia da ona şu cevabı verdi:

— Ben, senden daha çok kendi hâliyle iştigal eden birisiyim. Bende cinsî-nefsânî arzu yok. Sadece kocamdan bir hayli servet kaldı. Sen, sâlih kişileri daha iyi bilirsin. Bu serveti onlara dağıtmanı istiyorum. Nikâhına girmeyi bunun için talep ediyorum. Böylece Allaha daha çok yaklaşmış olurum.

Bunun üzerine Ebulhavâri, meseleyi Ebû Süleyman Dârânî'ye aksettirdi. Dârânî, Ebulhavârî'yi evlenmekten menediyor ve şöyle diyordu:

— Bizim adamlarımızdan evlenen herkes değişti, bozuldu. Evlenirsen sen de bozulursun.

Fakat Râbıanın yukarıdaki sözleri kendisine anlatılınca, «O, (Râbia) **Allahın velî kuludur, hemen evlen!»** dedi.

Bunun üzerine Ahmed İbni Ebulhavârî onunla evlendi. Yavaş yavaş bütün serveti fakirlere ve sâlihlere dağıttılar.

Bu Şamlı Râbia, Basralı Râbiaya (Rabia-i Adviyye) benzemektedir.

Gene kadının, kocasının malını ve servetini israf etmemesi, onu iyi koruması vaciptir. Nitekim Allah'ın Resûlü buyururlar:

— Kocasının izni olmadan, kadının onun malını sağa-sola vermesi helâl değildir. Ancak bozulmasından korkulan bir yemek olursa o zaman verebilir. Eğer kocasının izni ile birisine bir şey yedirirse o da kocasının aldığı ecrin aynını alır. Eğer kocasının müsâadesi olmadan verirse günahı ona, sevabı da kocasına âit olur.

Evlenecek kızın anasına-babasına düşen vazifeler de vardır. Onların, kızlarına, kocasiyle iyi geçinmesi ve ona hüsn-ü ahlâkla muâmele etmesi yollarını öğretmeleri lâzımdır. Nitekim Fezârî kızı Esmâ, kızını evlendirirken ona şu öğütlerde bulunur:

— Kızım, bulunduğun yuvadan çıkıyor, bilmediğin bir yuvaya ve kendisiyle ülfet etmediğin bir arkadaşa gidiyorsun. Sen, o arkadaşına yer (toprak, arz) ol ki, o, sana Gök (semâ) olsun; seni himâyesine alsın. Sen, ona döşek ol ki, o sana direk olsun. Sen ona câriye ol ki, o sana sultan olsun. Onu aslâ üzme ki, o da seni üzmesin. Ondan uzaklaşma ki, seni unutmasın. Eğer sana yaklaşmak isterse sen de ona yaklaş. Eğer senden uzak durmak isterse (yaklaşmak istemezse) sen de uzak dur. Onun burnunu, kulağını ve gözünü, hıfzet, koru. Senden dâimâ güzel kokular koklasın. Burnuna çirkin ve pis kokular gitmesin. Senden dâimâ tatlı ve güzel sözler işitsin, kulağına çirkin sözler girmesin. Seni dâimâ güzel görsün. Senden soğumasın, tiksinmesin!..

CİHÂDIN FAZİLETİ

Şânı yüce olan Allah buyurur:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ أُولٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ.

— **Mü'minler ancak o kimselerdir ki Allah'a ve Resûlüne îmân ettikten sonra şüpheye sapmazlar, ALLAH YOLUNDA MALLARİYLE CANLARİYLE CİHAD (SAVAŞ) EDERLER. İşte onlar, imânlarında sadâkat gösterenlerin ta kendileridir.** (Hucurât Sûresi, âyet: 15).

Allah ondan râzı olsun, Beşir Oğlu Nûmân anlatır:

— Ben, Resûlullahın minberinin yanındaydım. Birisi, **«Ben, İslâm'dan sonra en faziletli amel olarak hacc edenlere su dağıtmayı kabul ederim!»** dedi. Diğer biri,**«Ben İslâm'dan sonra en faziletli amel olarak Mescid-i Harâmı tamir etmeyi bulurum!»** dedi. Başka birisi de **«CİHAD, dediklerinizden daha faziletlidir!»** diye mukabele etti. Bu arada Hz. Ömer onları konuşmaktan menederek, **«Resûlullahın minberinin yanında yüksek sesle konuşmayın! Bugün cumadır. Namazdan sonra gidip, ihtilaf ettiğiniz şeyi Allah Resûlüne sorun!»** de-

di. Bu arada, şânı yüce olan Allah şu âyeti inzâl buyurdu:

اَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَجَاهَدَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ.

— Siz hacılara sakalık yapmayı, Mescid-i Harâmın îmârını; Allah'a, âhiret gününe inanan, ALLAH YOLUNDA CİHAD EDEN KİMSELERİN AMELLERİ GİBİ Mİ TUTTUNUZ? BUNLAR ALLAH YANINDA BİR OLAMAZLAR. Allah, zâlimler zümresine hidâyet vermez. (Tevbe Sûresi, âyet: 19).

Abdullah İbni Selâm anlatır:

Bir defasında, biz, Resûlullahın ashâbından bir kaç kişi, bir arada oturuyorduk. Kendi kendimize, **«Keşke Allah'ın ve Resûlünün yanında hangi amelin daha faziletli olduğunu bilseydik de onunla amel etseydik!»** dedik. Şânı yüce olan Allah şu âyetleri inzâl buyurdu:

— Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah'ı tesbih ve tenzih etmektedir. O, mutlak hâkimdir. Yegâne hüküm ve hikmet sâhibidir. EY İMÂN EDENLER, YAPMAYACAĞINIZ ŞEYİ NİÇİN SÖYLERSİNİZ? Yapmayacağınız bir şeyi söylemeniz, en şiddetli bir öfkeyi davet etmiş olmak bakımından Allah indinde büyüdü. Şüphesiz ki Allah, kendi yolunda hepsi birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saflar bağlayarak ÇARPIŞANLARI sever. Hani Mûsâ, «Ey kavmim, benim, size hakikaten Allah'ın peygamberi olduğumu bildiğiniz halde niçin bana ezâ veriyorsunuz?» demişti. İşte onlar haktan saparak eğrildikleri zaman Allah

da onların kalblerini hidâyetten döndürdü. Allah fâsıklar zümresini hidâyete erdirmez. Meryem Oğlu İsâ da bir zaman şöyle demişti: «Ey İsrâil oğulları, ben size Allah'ın peygamberiyim. Benden önceki tevratı tasdik eden, benden sonra gelecek bir peygamberi de —Ki adı Ahmed (Muhammed) dir— müjdeleyenim!» Fakat o, kendilerine açık açık burhanlar getirince, «Bu, apaşikâr bir büyüdür!» dediler. Kendisi İslâma davet edilip dururken, Allah'a karşı yalan uydurandan daha zâlim kimdir? Allah, zâlimleri hidayete erdirmez. Onlar ağızlariyle Allah'ın nûrunu söndürmeğe yelteniyorlar. Halbuki Allah nûrunu tamamlayacaktır, kâfirler hoşlanmasa da!.. O, peygamberini hidâyet ve hak din ile gönderendir. Çünkü o, bunu diğer bütün dinlerden üstün kılacaktır, putperestlerin hoşuna gitmese de!..

— Ey îmân edenler, size —hepinizi elem verici bir azaptan kurtaracak— doğru bir kazanç yolu göstereyim mi? ALLAHA VE RESÛLÜNE İMANDA SEBAT EDER; MALLARINIZLA CANLARINIZLA DA ALLAH YOLUNDA CİHAD YAPARSINIZ. BU, SİZİN İÇİN EĞER BİLİRSENİZ ÇOK HAYIRLIDIR.

Böyle yaparsanız o, sizin günahlarınızı afveder. Sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere ve ADN cennetlerindeki çok güzel saraylara sokar. İşte en büyük kurtuluş budur.

Sizin için seveceğiniz diğer bir nimet daha var ki o da Allah'dan nusret ve yakın fetihtir. Ey Resûlüm, sen bu nusret ve Fetihi mü'minlere müjdele.

Ey îmân edenler, Allahın yardımcıları olun. Nitekim Meryem oğlu İsâ havârilerine, «Allaha müteveccih olarak benim yardımcılarım kim olacak?» demiş, havâriler de «Allah'ın yardımcı kulları biziz!» demişlerdi. İşte İsrail oğullarından bir grup ona îmân et-

miş, bir grup da küfürde kalmıştı. Nihâyet biz, o iman edenleri düşmanlarına karşı destekledik de böylece düşmanlarına karşı galip olarak çıktılar. (Saff Sûresi:).

Birisi peygamberimize, **«Ey Allah'ın Resûlü, bana CİHADA MUÂDİL olabilecek bir amel söyleyiniz!»** dedi. Resûlullah, **«Ben böyle bir amel bulamıyorum»** buyurdular ve ilâve ettiler:

— Sen, mücâhid cihada gittiği zaman mescide girip hiç fütur getirmeden namaz kılabilir ve hiç iftar etmeden oruç tutabilir misin?

Adam dedi ki:

— Buna kimin gücü yeter?

Allah ondan razı olsun, Ebû Hüreyre anlatır:

Bir ara, Resûlullahın ashâbından birisi, içinde tatlı sulu bir pınar bulunan bir vâdiye uğramıştı. Kendince şöyle düşündü:

— Keşke buralardaki bütün insanlar çekilse de ben burada ibâdetle meşgul olsam. Fakat gidip bir yol Resûlullaha danışmalıyım! Gitti resûlullaha danıştı. Allah'ın Resûlü ona şu cevabı verdiler:

— Böyle yapma. Sizden birinin Allah yolunda bir cihada katılması, evinde yetmiş sene namaz kılmasından hayırlıdır. Allah'ın sizi mağfiret etmesini ve cennete koymasını istemiyor musunuz? Allah yolunda cihad ediniz. Kim Allah yolunda cihad ederse ona Cennet vacip olur.

Peygamberin pâk ashâbı, ibâdetlerini yaptıkları ve güzel huylara sâhip oldukları halde, Allah Resûlü, ALLAH YOLUNDA CİHAD (SAVAŞ)I terkedip kendi köşelerine çekilmelerine izin vermezse, ya bize yaraşır mı köşemize çekilmek? Biz ki, ibâdetlerimiz pek az, kusurlarımız pek çok, kazançlarımızın pek çoğu haram. Niyetlerimiz fâsid.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Allah yolunda CİHAD EDEN —Allah kendi yolunda cihad edeni en iyi bilir— oruç tutan, huşû ile namaz kılıp, rüku' eden, secde eden gibidir.

— Kim, Allah'ın kendisi için Rabb; İslâmiyetin, kendisi için Din, Muhammedin (aleyhisselâm) **kendisi için Resûl olmasına razı olursa cennete girer.**

Ebû Said Hudrî Resûlullahın bu sözüne taaccüp ederek, **«Ey Allah'ın Resûlü, tekrarlar mısınız?»** dedi. Resûlullah sözü tekrarladı ve ilâve etti:

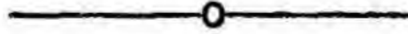
— Bir de başka bir amel vardır ki, Allah onunla kulu yüz derece yükseltir. Her iki derece arası yer ile gök arası kadardır!

Bu sırada Ebû Said Hudrî sordu:

— Nedir o amel, ey Allah'ın Resûlü?

Resûl aleyhisselâm buyurdu:

— ALLAH YOLUNDA CİHAD!..

ŞEYTANIN HİLESİ

Birisi Hasan Basrî'ye dedi ki:

— Şeytan uyur mu?

Hasan Basrî bu söze güldü ve şöyle cevap verdi:

— O uyusaydı, biz rahata kavuşurduk!

O halde, mü'min için ondan kurtuluş yoktur. Sadece onu defetmek ve hîlesini tesirsiz hâle getirmek vardır.

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— **Nasıl sizden biri seferde devesini itiyorsa mü'min de aynı şekilde şeytanı iter.**

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud şöyle der:

— Mü'minin şeytanı defedilmiştir.

Haccâc oğlu Kıys anlatır:

— Bir defasında, şeytan vesvese yoluyla bana, **«Sana azgın bir deve gibi girdim. Şu anda bir serçe gibiyim!»** dedi.

Dedim:

— Neye?

Dedi:

— Ma'sıyet yoluna düşmen için her vervese verdiğimde Allah'ı hatırlayarak bundan vazgeçiyorsun. Böyle yapa yapa beni erittin.

Takvâ ehline, şeytanın vesvese kapılarını kapamak ve onları muhafaza etmek zor değildir. Onlar, kişinin

günaha sürüklenmesine sebep olan bu kapıları kaparlar. Onlara muttalî olurlar ve onları korumaktan bir an geri durmazlar. Kalbde, şeytanın vesvesesine açık kapılar pek çoktur. Meleklerin girebileceği kapılar yani iyilik kapısı ise bir tanedir. Bu bir kapı da diğer kapılar arasında ayırdedilemez bir durumdadır. Kalbin bu hâli mevzuunda kişi, karanlık bir gecede, çeşitli ve karışık yolları bulunan bir çölde kalmış yolcuya benzer. Bu karmakarışık yollardan selâmete çıkabilmek, ancak keskin bir göz ve güneş ışığı ile mümkün olur. Şeytanın vesveselerinin hücumuna uğrayan bir kimse için keskin göz, TAKVA İLE TEMİZLENMİŞ PAK BİR KALBDİR. Aydınlatıcı güneş ise, ALLAH'IN KİTABI KUR'AN'DAN VE RESÛLÜNÜN HADİSLERİNDEN ÖĞRENİLEN İLİMLERDİR.

Allah ondan râzı olsun, Abdullah İbni Mes'ud anlatır:

— Allah'ın Resûlü bir gün bir çizgi çizdiler, ve «Bu, Allah'ın yoludur!» buyurdular. Sonra, bu çizginin sağına ve soluna birer çizgi daha çizdiler ve, «Bunlar, yollardır. Onların herbirinin üzerinde oraya çağıran şeytan vardır» buyurdular. Daha sonra şu âyeti okudular:

— Şüphesiz ki emrettiğim bu yol benim dosdoğru yolumdur. O halde ona uyun. Başka yollara tâbi olup gitmeyin. Sonra sizi onun yolundan ayırır. İşte Allah size bunları emretti ki kötülüklerden sakınasınız. (En'am Sûresi, âyet: 153).

Bundan önceki bazı bahislerde şeytanın hilelerinden bazılarını zikretmiş, âlimleri ve âbidleri aldatma yollarını göstermiştik. Şimdi burada bir misal verelim:

Rivâyete göre, bir defasında peygamberimiz aleyhisselâm şu hikâyeyi anlattı:

— Eskiden bir rahip vardı. Şeytan onu yoldan

çıkarmayı kasdetti. Bu sırada birisinin câriyesi hastalanmıştı. Şeytan, **«Onun tedâvisini fülan rahip yapar»** diye câriyenin âilesine vesvese verdi. Câriyeyi tedâvi etmesi için rahibe getirdiler. Fakat o kabul etmedi. Sonra gene geldiler, gene geldiler... Derken rahip kabul etmek zorunda kaldı ve tedâvisine başladı. Bir ara şeytan ona vesvese verdi. Câriye ile temasta bulunmasını kafasına koydu. Nihayet buna muvaffak oldu. Rahip, câriye ile temasta bulundu. Câriye gebe kaldı. Bu sefer rahibe şöyle bir vesvesede bulundu:

— Sen bunu öldürmelisin. Eğer öldürmezsen yarın iş meydana çıkacak, rezil olacaksın. Ondansam şimdi onu öldürür, sonra da âilesine **«Öldü!»** dersin. Böylece yakayı kurtarırsın.

Rahip öyle yaptı.

Şeytan, sonra da gidip âilesine, **«Onunla temas etti. Sonra öldürüp gömdü!»** diye vesvese verdi. Onlar geldiler. Durumu öğrenince rahibi öldürmek için hücum ettiler. Bu sefer şeytan onun karşısına dikilip şöyle dedi:

— Bütün bu işleri vesvese ile ben yaptım. İstersen seni kurtarabilirim. Fakat önce bana iki kere secde edeceksin!

Rahip secde etti. Sonra şeytan karşısına dikilip şöyle dedi:

— Ben senden uzakım. Seninle hiç bir alakam yok.

İşte, şanı yüce olan Allah, şu âyetiyle bu gerçeğe yani şeytanın baştan vesvese verip de sonra çekiliverdiğine işâret etmektedir.

— Yahudileri müslümanlarla savaşmağa teşvik eden münâfıkların hâli de şeytanın hâli gibidir. Çünkü şeytan insana, «küfret!» diye vesvese verir de o küfredince, «Ben hakikaten senden uzağım. Çünkü

ben âlemlerin Rabbı olan Allah'dan korkarım» der. (Haşr Sûresi, âyet: 16).

İblis (şeytanların başı) İmam Şâfii'ye sordu:

— Ne dersin o zat hakkında ki, beni dilediği gibi yarattı, dilediği gibi kullandı. Bütün bunlardan sonra da isterse cennete koyar, isterse cehenneme!.. Bu adâlet mi, yoksa zulüm müdür?

İmam Şâfii şöyle bir düşündü ve dedi ki:

— Ey şu adam. Eğer senin dilediğin için seni yaratmışsa sana zulmetmiş. Eğer kendisi dilediği için yaratmışsa o, işlediğinden sorulmaz. Maklûkat ise işlediğinden sorguya çekilir.

Bu cevap üzerine şeytan mağlup oldu. Sonra dedi ki:

— Ey Şâfii, ben bu meseleyi vesveselemek sûretiyle yetmişbin âbidi âbidlik makamından zındıklık derecesine indirdim.

Yine bir defasında İblis, İsâ aleyhisselâmın karşısına çıktı. **«Lâ İlâhe İllâllah de!»** dedi. İsâ aleyhisselâm, **«O, hak kelimedir fakat senin sözün üzerine söylemem!»** dedi.

Çünkü şeytan hak ile bâtılı karıştırmak için bazan sûret-i haktan gözükür. Böylece âbidleri, zâhidleri, zenginleri ve her türlü halk tabakasından insanı helâk eder. Onun şerrinden yalnız Allah'ın koruduğu kişiler kurtulur.

Allahım, sen bizi şeytanın hilelerinden koru. Tâ ki sana, doğru yol üzere bulunan kişiler olarak gelelim.

———o———

ÇALGI DİNLEMEK

Ebutayyip Taberî, İmam Şâfiî, İmam Mâlik, İmam A'zam, Süfyân Sevrî ve diğer bir çok âlimlerden bir kısım sözler hikâye etmiştir ki, bu sözler yukarıda ismi geçen imamların, çalgı dinlemenin haram olduğu fikrinde bulunduklarına delâlet eder. İmam Şâfii **«Âdâb-ül-Kazâ»** kitabında şöyle der:

— Şarkı söylemek, bâtıla benzeyen mekruh bir eğlencedir. Onunla çok meşgul olan sefihtir. Şâhitliği kabul edilmez.

Ebutayyip Taberî şöyle der:

Şâfii'nin sohbetdaşlarına göre, bir kimsenin, kendisi için mahrem olmayan bir kadından şarkı dinlemesi câiz değildir. Şarkı söyleyen kadın ister bir perde arkasında bulunsun, isterse açıkta olsun. Ve gene ister hür olsun, ister câriye olsun!

Gene Ebutayyib, İmam Şâfiî'ye isnâden şöyle der:

— Halkı toplayıp, câriyesine şarkı söyleten ve onlara dinleten koca sefihtir. Şâhitliği kabul edilmez.

Gene Ebutayyip, İmam Şâfiinin, elde bulunan kamçı vs. ile yere taktaka vurulmasını mekruh saydığını, sebep olarak, bunun önce Kur'an'ı dinlememek için zındıkların icad etmiş olmasını gösterdiğini, söyler.

Şâfii şöyle der:

— Ben, insanların her türlü oyununu mekruh görüyorum. Çünkü oyun, mürüvvetli insanın işi değildir.

İmâm Mâlik şarkı dinlemeyi kesinlikle yasaklar ve meselâ şöyle der:

— Bir kimse bir câriye satın alsa sonra onun şarkıcı olduğunu öğrense geri vermesi lâzımdır.

Sa'd oğlu İbrahim'den başka bütün Medineliler aynı fikirdedirler.

Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun, İmam A'zam da şarkıyı mekruh görür ve günahlardan sayar.

Diğer bütün Kufeli âlimler, Süfyân Sevrî, Hammâd, İbrahim ve Şa'bî de aynı fikirdedirler.

Bütün bu kayıtlar Ebutayyip Taberânînindir.

Ebû Tâlip Mekkî ise, bazı kişilerin şarkı dinlemeyi mubah saydıklarını naklederek der ki:

— Sahâbeden Abdullah İbni Ca'fer, Abdullah İbni Zübeyr, Mugire İbni Şube, Muâviye ve başkaları, şarkı dinlemişlerdir. Seleften, sahâbe ve tabiinden bir çokları da bunda bir mahzur görmemişlerdir.

Ebû Tâlip Mekkî sözlerine devamla der ki:

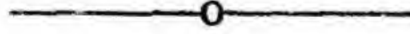
— Hicazlılar, Mekke'de bizim yanımızda, senenin en faziletli günlerinde şarkılar dinlemekten geri durmazlardı. Meselâ, Allah'ın kullarına, kendini zikretmelerini emrettiği Kurban Bayramı günlerinde şarkı dinlerlerdi. Mekkeliler gibi, Medine halkı da zamanımıza kadar şarkı dinlemekten geri durmamışlardır. Atâ'nın iki câriyesi vardı. Şarkı söylerlerdi. Atâ'nın dostları da onları dinlerlerdi. Sâlim Oğlu Ebû Hasan'a, «**şarkı dinlemenin haramlığını söyleyebilir misin? Cüneyd Bağdadî, Zünnun Mısrî vs. onu dinlerlerdi**» dendi. O şöyle cevap verdi:

— Benden daha hayırlı olan kişiler onu câiz görürler ve dinlerlerse nasıl söyleyebilirim?

İbni Cüreyh, çalgı dinlemeğe ruhsat verirdi. Kendisine, «**Kıyâmet günü bunun, iyi amellerden mi yoksa kötü amellerden mi sayılacağı**» sorulunca şu cevabı verdi:

— Ne iyi amellerden sayılacak, ne de kötü amellerden! Çünkü o, **«Boş sözler»**e benzer. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Allah sizi yeminlerinizdeki «Lağv»den dolayı mes'ul tutmaz. (Bakara Sûresi, âyet: 225).

BİD'AT VE HEVAY-I NEFSE UYMAK

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz buyurdular:

إِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الأُمُورِ فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلَّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ.

— Sonradan uydurulan şeylerden sakının. Şüphesiz sonradan uydurulan her şey BİD'ATTIR. Her bid'at dalâlettir. Her dalâlet ise cehennem ateşindedir.

مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِ دِينِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ.

— Kim, bizim bu dinimizde bir şey icad ederse o merduttur, makbul değildir.

عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ مِنْ بَعْدِي.

— Benim ve benden sonraki Hulefâyı Râşidin'in ahlâkına sarılın.

Bu hadislerden malum olur ki, Kur'an'a peygamberimizin ahlâkına ve öteden beri ümmet-i Muhammedin —aleyhisselâm— âlimlerinin üzerinde ittifak ettiği esaslara uymayan her şey bid'attır, dinden sayılmaz. Merduttur.

مَنْ سَنَّ سُنَّةً حَسَنَةً كَانَ لَهُ اَجْرُهَا وَاَجْرُ مَنْ عَمِلَ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ
وَمَنْ سَنَّ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَ وِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا اِلَى
يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

— Kim, bir sünneti (Resûlullahın güzel huylarından birini) **âdet hâline getirirse o sünnetin ve kıyâmete kadar o sünnetle amel edenlerin ecri o kişiye âit olur.**

Kim, bir kötü huyu âdet hâline getirirse o kötü huyun ve o kötü huyla kıyâmete kadar amel edenlerin günahı o kimseye âit olur.

Katâde, **«Şüphesiz ki emrettiğim bu yol benim dosdoğru yolumdur. O halde ona uyun. Başka yollara tâbi olup gitmeyin. Sonra sizi onun yolundan ayırır. İşte Allah size bunları emretti ki kötülüklerden sakınasınız»** meâlindeki âyeti okuyarak der ki:

— Biliniz ki yol birdir. Tamamı hidâyettir. Gittiği yer cennettir. İblis bir çok yollar icad etmiştir. Tamamı dalâlettir. Sonu da cehennemdir.

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud anlatır:

Bir defasında Resûlullah, bize eliyle bir çizgi çizdi. Sonra, **«Bu Allah'ın doğru yoludur!»** dedi. Sonra bu çizginin sağına ve soluna birer çizgi daha çizdi. Sonra şöyle buyurdu:

— Bunlar, yollardır. Onlardan hiç bir yol yoktur ki mutlaka onun üzerinde oraya davet eden bir şeytan bulunmasın.

Allah'ın Resûlü daha sonra bu âyeti (En'am Sûresi, âyet: 153) okudu.

Yine Allah'ın Resûlü buyururlar:

مَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِى فَلَيْسَ مِنِّى.

— Kim, benim sünnetimden (yolumdan, ahlâkımdan) yüz çevirirse benim ümmetimden değildir.

— Peygamberlerinin ölümünden sonra dinde bid'atlar icâd eden hiç bir ümmet yoktur ki Allah onların icâd ettiği miktar kadar dinin esaslarından zayi etmesin.

— Allah'ın indinde, Gök kubbe altında, hevây-i nefs kadar kendisine tapılan daha büyük bir put yoktur (insanlar hevây-i nefslerinin öyle esiri olmuşlar ve ona öyle tapmaktadırlar ki adeta o, en büyük mabuttur.

— İmdi, sözün en hayırlısı, Allah'ın Kitabı Kur'an'dır. Hidâyetin en hayırlısı, Muhammed'in —aleyhisselâm— hidâyetidir. İşlerin en şerlisi, sonradan icat olunan şeyler (bidatlar)dır. Her bid'at dalâlettir. Ben sizin karınlarınızın, şehvetinizin ve hevânızın nefsânî arzularının azmasından korkarım. Bid'atlardan sakınınız. Şüphesiz her bid'at dalâlettir.

— Allah, her bid'atçıya tevbe kapısını kapatır. Bid'atı terketmedikçe bu kapıyı açmaz.

— Allah, bid'at sâhibinin orucunu, haccını, umresini, cihadını, tevbesini kabul etmez. O, hamurdan kılın çıkması gibi İslâmiyetten çıkar. Ben sizi, gecesi gündüzü gibi aydınlık olan ayın ondördü gibi bıraktım. Ondan ancak helâkta olan sapar. Yaşayan her nefsin bir himmet ve gayreti vardır. Her himmet ve gayretin bir zayıflık anı vardır. Kimin ki himmet ve gayreti benim sünnetime olursa o, hidâyete erer. Kimin ki himmet ve gayreti benim sünnetimden başka şeylere olursa o, helâk olur. Ben ümmetim için üç şeyden korkarım:

1 — **Âlimin HAKYOL'dan sapmasından,**

2 — **Hevây-i nefse uyulmasından,**

3 — **Âdil olmayan hükümden** (Tirmizi).

OYUN EĞLENCE ÂLETLERİ: Kim ki, arkadaşına «gel seninle kumar oynayacağım!» derse, sadaka versin ve tevbe etsin. (Buhari).

— **Kim tavla oynarsa, sanki elini domuz etine bulamış olur.** (Dinimizce domuz eti murdardır, necistir, haramdır, yenmez). (Müslim).

— **Tavla oynayarak sonra kalkıp namazını kılan kişi, irinle ve domuz kanı ile abdest alarak namaz kılana benzer.** (Muvatta.).

Bir defasında Allah'ın Resulü, tavla oynamakta olan bir topluluğa rasgeldiler. Buyurdular ki:

— **Oyuncu kalbler, işleyen eller, batıl sözler!** (Beyhakî).

— **Kumar, satranç, tavla ve bunlara benzer oyunlar oynayan şu kimselere tesadüf ettiğiniz zaman onlara selâm vermeyiniz. Eğer onlar size selâm verirse selâmlarını almayınız.**

Üç şey kumardandır:

1 — **Kumar,**

2 — **Zar atmak,**

3 — **Hamamda ıslık.** (Deylemî).

Bir defasında, oynamakta olan bir topluluğa rasgelen Hz. Ali, şöyle dedi:

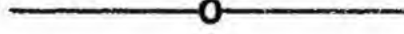
— Nedir bu oynadığınız şeyler? Sizden birinin, söndürmek üzere bir köz (ateş) parçasını eliyle tutması bu oyun âletlerine yapışmasından daha hayırlıdır.

— Satranç Oynayan, insanların en yalancısıdır.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Mûsa Eş'arî der ki:

— Ancak günah işleyen satranç oynar.

Çalgı âletleri, ya haramdır. Ud, tanbur, düdük, davul.. gibi.. Ya mekruhtur. Kaval vs. gibi. Bu tip âletler, yanında şarkı söyleyen ses olmazsa mekruh değildir. Veya mubahtır. Harpte orduyu harekete geçirmek için çalınan âletler gibi.

RECEBİN FAZİLETLERİ

RECEB kelimesi, «**Tercib**» aslından müştak (türeme)dır. Tercib, tazim manasına gelir. Receb ayına "**ES-AB**"da denir. Çünkü o ayda tevbe edenlerin üzerine Allah'ın rahmeti dökülür. İyi ameller işleyenlere kabul olma nurları feyezan eder, akar. Bu ayın bir ismi de «**ESAM-SAĞIR**»dır. Çünkü o ayda kıtal hisleri duyulmaz.

Denir ki:

— RECEP, cennette, suyu sütten beyaz, baldan tatlı ve kardan soğuk bir nehrin ismidir. Ondan ancak, Receb ayında oruç tutup kötü huy ve duygulardan temizlenenler içebilir.

Allah'ın salat ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz buyurdular:

رَجَبٌ شَهْرُ اللهِ وَشَعْبَانُ شَهْرِى وَرَمَضَانُ شَهْرُ اُمَّتِى.

— **RECEB, Allah'ın ayıdır. Şaban benim ayım, Ramazan da ümmetimin ayıdır.**

Ehl-i işâret der ki:

— RECEB, üç harften (eski yazı ile) ibaret bir kelimedir.

1 — Re,

2 — Cim,

3 — Be,

Re, Allah'ın rahmeti; Cim, kulun cürmü ve Be, Allah'ın Birri (ihsanı, iyiliği)dir. Sanki Allah şöyle buyurur:

— Kulumun cürmünü, rahmetimle Birr'im arasına alırım!

Allah ondan râzı olsun, Ebudderda'nın rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyurdular:

— **Kim, Recebin yirmi yedinci günü oruç tutarsa ona altmış aylık oruç sevabı yazılır.**

Recebin yirmi yedinci günü, Cebrâil aleyhisselâmın peygamberimize risâletle ilk geldiği gündür, gene peygamberimizin mîrâcı da o günde vuku bulmuştur.

— **Haberiniz olsun, Receb Allah'ın ESAM AYI'dır. Kim inanarak ve şuûruna vararak Receb'de bir gün oruç tutarsa Allah'ın en büyük hoşnutluğu ona vâcip olur.**

Allah ondan razı olsun, Enes İbni Mâlik'in naklettiği bir hadisde peygamberimiz şöyle buyurur:

— **Kim, haram aylardan** (Zilkade, Zilhicce, Muharrem, Receb) **üç gün oruç tutarsa onun için dokuz yüz senelik oruç sevabı yazılır.**

Enes der ki:

— Bu hadisi Resûlullahdan işitmedimse kulaklarım sağır olsun.

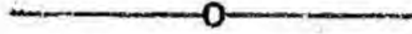
HOŞ SÖZ: Haram aylar dörttür (zilkade, zilhicce, muharrem, recep), Meleklerin en büyükleri ve en hayırlıları dörttür (Cebrâil, Azrâil, Mikâil, İsrâfil, —Selâm onların üzerine—). Abdest azaları (abdestte yıkanması farz olan uzuvlar) dörttür. Allah'ı tesbih ve takdis eden en faziletli sözler dörttür. (Sübhânellah, Elhamdülillah, Lâ ilâhe illallah, Allâhü Ekber). Hesap ilminin temel birimleri dörttür. (Birler, onlar, yüzler, binler). Zaman birimleri dörttür (Saat, gün, ay, sene). Senenin mevsimleri dörttür. (Bahar, Yaz, Güz, Kış). Tabiatlar (eşyanın halleri) dörttür. (Sıcaklık, soğukluk, kuruluk, yaşlık). Hulefâyi Râşidin dörttür. (Ebubekir, Ömer, Osman, Ali —Allah onlardan razı olsun.)

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe'nin rivâyet ettiği bir hadisde Resûlullah şöyle buyururlar:

— **Allah, dört gecede hayır döker, saçar. Bunlar, Kurban Bayramı gecesi, Ramazan Bayramı gecesi, Şabanın onbeşinci gecesi ve Recebin birinci gecesidir.** (Deylemî).

Allah ondan râzı olsun, Ebû Ümâmę Bahilî'nin rivâyet ettiği bir hadisde, Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— **Beş gece vardır ki, Allaha o gecelerde yapılan duâ reddolunmaz. Bunlar, Recebin birinci gecesi, şabanın onbeşinci gecesi, cuma gecesi ve iki bayram geceleridir.** (Deylemî).

MÜBAREK ŞABANIN FAZİLETİ

Bu ay'a Şa'bân denmesinin sebebi, O'nda çok hayırlar husûle geldiği içindir. Allah ondan râzı olsun, Ebû Ümâme Bâhilî'nin naklettiğine göre, Resûl aleyhisselâm Şa'bân hakkında şöyle buyururlardı:

إِذَا دَخَلَ شَعْبَانُ فَطَهِّرُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَحْسِنُوا نِيَّتَكُمْ فِيهِ.

— Şa'ban girdiği zaman nefslerinizi temizleyiniz. Niyyetlerinizi güzelleştiriniz.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe anlatır:

— Allah Resûlü oruç tutardı. Öyle ki, biz, «Oruçsuz değil!» derdik Oruç tutmazdı. Öyle ki, biz, «oruç tutmuyor!» derdik. Böyle aralıklı olarak tuttuğu oruçların çoğu Şaban'da olurdu.

Allah ondan râzı olsun, Üsâme anlatır:

Bir defasında, ben, «Ey Allah'ın Resûlü, hiç bir ayda Şa'ban ayındaki kadar oruç tuttuğunu görmedim!» dedim. Bana cevâben buyurdular:

— Bu bir aydır ki, insanlar Recep ile Ramazan ayları arasında ondan gâfil oldular. Halbuki O, öyle bir aydır ki O'nda ameller, âlemlerin Rabbı olan Allah'a yükselir. Ben de, oruçlu bulunduğum halde amelimin Allah'a yükselmesini isterim. (Nesâî).

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe anlatır:

— Ben, Allah Resûlünün, Ramazan'dan başka hiç

bir ayda «Tam Ay» oruç tuttuğunu görmedim. Gene hiçbir ayda Şa'bandaki kadar çok oruçlu bulunduğunu görmedim. (Buhârî- Müslim).

Başka bir rivâyete göre, Resûlullah, Şa'banın tamâmını oruçlu geçirirdi. Gene, Müslim'in rivâyetine göre, Resûlullah, Şa'banın çok az bir kısmını oruçsuz geçirirdi.

Bu rivâyetler önceki hadisi tefsir etmektedir. Bütün bunlardan çıkan sonuç, Resûlullahın, Şabanın çoğunu oruçlu geçirdiğidir.

RAMAZAN'IN FAZİLETİ

Şânı yüce olan Allah buyurdu:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ.

— Ey îmân edenler, sizden önceki ümmetlere farz kılındığı gibi size de oruç farz olarak yazıldı. Tâ ki korunasınız. (Bakara Sûresi, âyet: 183).

Ramazan orucu, hicretin ikinci yılında farz kılınmıştır

Ramazan'ın fazileti hakkında bir çok hadisler vârid olmuştur. Cümleden bir kaçını kaydedelim. Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Ramazan'ın birinci gecesi gelince Allah bütün cennet kapılarını açar. Bütün ay boyunca bu kapıların hiç biri kapanmaz. Allah bir tellâla emreder, tellâl bağırır:

— Ey, hayır talep eden, gel! Ey, şer yolunda olan azgın, vazgeç!

Daha sonra der ki:

— Tevbe-istiğfar eden yok mu? Mağfiret edilecek! İsteyen yok mu? İstediği verilecek! Tevbe edip,

günahlardan vazgeçen yok mu? Tevbesi kabul edilecek!

Bu çağrılar şafak vaktine kadar böylece devam eder. Şânı yüce olan Allah, Bayram günü gecesi azâba müstahak olmuş bir milyon kişiyi cehennemden âzâd eder.

Allah ondan râzı olsun, Selmân Fârisî anlatır:

Bir defasında, Resûlullah, Şa'banın son günü bize bir hitâbede bulunarak dedi ki:

— Ey insanlar, sizi büyük bir ay, gölgesi altına almak üzeredir. Onda bin aydan hayırlı olan Kadir gecesi vardır. Allah o ayda oruç tutmayı farz kılmıştır. Gece ibâdetini de nâfile saymıştır. Kim o ayda bir hayır işlerse O'nun hâricinde bir farzı edâ eden kimse gibi olur. Kim, bir farzı edâ ederse, onun dışında yetmiş farzı edâ eden kimse gibi olur. O, sabır Ay'ıdır. Sabrın mükâfâtı ise cennettir. O, lûtuf ayıdır. O ayda mü'minin rızkı artar. Kim, o ayda bir oruçluya iftar ettirirse bir köle azad etmişce sevap alır. Günahları afvedilir.

Bu sırada biz dedik ki:

— Ey Allah'ın Resûlü, biz herbirimiz bir oruçluya iftar ettirecek kudrette değiliz!

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Allah bu sevabı, bir oruçluyu bir yudum süt, bir yudum su veya bir hurma ile iftar ettirene de verir. Kim bir oruçluyu doyurursa, bu onun günahlarına mağfiret vesilesi olur. Rabbı onu benim havzımdan (Havz-ı Kevser) öyle bir sular ki ondan sonra ebediyyen bir daha susamaz. O, öyle bir aydır ki evveli rahmet, ortası mağfiret, sonu da cehennem ateşinden âzâd olmaktır. Kim o ayda köle (hizmetçi, işçi) sinin yükünü hafifletirse Allah onu cehennemden âzâd eder. O ayda dört şeyi çoklaştırınız. Bu dört şeyden ikisi

ile Rabbınızı hoşnut edersiniz. Diğer iki şeyden ise aslâ müstağnî olamazsınız. Rabbınızı hoşnut etmenize vesile olacak iki şey, «Lâ ilâhe illâllah = Alah'dan başka ibadete lâyık bir ma'bud yoktur» cümlesi (Bu cümlenin ifade ettiği temel esasın şuurlaştırılması) ve aczinizi itiraf edip Allah'dan afv dilemenizdir. Kendisinden müstağnî olamayacağınız iki şey ise cennetle cehennemdir. Kişinin gideceği yer, mutlaka bu iki şeyden biridir. Rabbınızdan cennet isteyiniz. Cehennemden Allah'a sığınınız.

— Kim, inanarak ve şuûruna ererek oruç tutarsa Allah onun geçmiş ve gelecek günahlarını afveder.

(Allah buyurur) Âdemoğlunun her ameli kendisi içindir. Yalnız oruç müstesnâ. O, benim içindir, onun mükâfatını da bizzat ben vereceğim.

Bir defasında Allah'ın Resûlü şöyle buyurdu:

Ümmetime Ramazan'da beş haslet verildi ki, bundan önceki ümmetlere verilmemişti:

1 — Allah indinde, oruçlunun ağız kokusu misk kokusundan daha güzeldir.

2 — İftar edecekleri ana kadar melekler onlar için istiğfar ederler.

3 — O ayda şeytanlar bağlanır.

4 — Allah, her gün cenneti tezyin eder ve «Sâlih kullarım kendilerinden kötülüğün ve ezânın kaldırılmasında acele ediyorlar!» buyurur:

5 — O ayın son gecesinde onları afveder.

Soruldu:

— Ey Allah'ın Resûlü, o gece Kadir gecesi midir?

Buyurdular:

— Hayır! Fakat her iyi amel işleyenin ameli kabul olununca ecri ödenir.

———o———

KADİR GECESİ

Allah ondan razı olsun, Enes İbni Mâlik'in rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— Kadir gecesi gelince Cebrâil aleyhisselâm, meleklerden bir toplulukla iner. Namaz kılarlar, ayakta veya oturarak Allah'ı zikreden her kişiye selâm verirler.

Ebû Hüreyre der ki:

— Kadir gecesi gelince, çok sayıda melek yeryüzüne iner. Onların inişi için gök kapıları açılır. Nurlar yükselir. Büyük bir tecelli hâsıl olur. Melekler yayılırlar. Bu durumda insanların hâli değişiktir. Kimisine göklerin ve yerin sırrı açılır, göklerden perdeler kaldırılır. Onlar, göklerde melekleri kıyâm hâlinde, oturur halde, rükû eder, secde eder, zikreder, şükreder, tesbih ve tehlil eder halde müşâhade ederler. Kimisine, bütün içindekilerle beraber cennet açılır; evleri, köşkleri, hûrileri, nehirleri, ağaçları, meyveleri!. Bu kimse Allah'ın arşını, peygamberlerin, ermişlerin, şehidlerin ve sıddıkların makamlarını müşâhede eder. Bu rûhânî âleme hayrân olur. Rahmet deryasında gezer. Cenneti, Cehennemi, Cehennemin derekelerini (azap çukurları) ve imansızların mekânlarını müşâhede eder, görür. Gene o gece mü'minlerden bir kıs-

mına Allah'ın Cemâli açılır. Perde kaldırılır. O, sadece onu müşâhede eder.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Ömer'in anlattığına göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, bir topluluğa hitâben şöyle dedi:

— Kim Ramazan'ın yirmi yedinci gecesini sabaha kadar ihyâ ederse o, bana, Ramazan'ın diğer bütün gecelerini ihyâ edenden daha sevimlidir.

Bu sırada Hz. Fâtıma sordu:

— Ey babacığım, erkeklerden ve kadınlardan, o geceyi ihyâ edecek kudrette olmayan zayıflar ne yapar?

Resûlullah buyurdular:

— Yastıkları koyarak ona dayanıp bu gecenin saatlerinden bir saatte otururlar ve Allah'a duâ ederlerse bu, bence ümmetimin, Ramazanın bütün diğer gecelerini ihyâ etmelerinden daha sevimlidir.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe'nin rivâyet ettiği bir hadisde Allah'ın Resûlü şöyle buyururlar:

— Kim, Kadir gecesini ihyâ ederek o gece iki rek'at namaz kılsa ve tevbe-istiğfar etse Allah onu mağfiret eder. Allah'ın rahmetine erişir. Cebrâil onu kanadiyle sıvazlar. Cebrâil her kimi kanadiyle sıvazlarsa o cennete girer.

———o———

BAYRAMIN FAZİLETİ

Şevvâlin birinci günü olan Ramazan Bayramına ve Zilhiccenin onuncu günü olan Kurban Bayramına «BAYRAM» denilmesinin sebepleri şunlardır:

1 — Mü'minler Ramazan Bayramında, Allaha bir tâat olan farz Ramazan orucunu tuttuktan sonra, peygambere tâate yani altı günlük şevvâl orucunu tutmağa avdet etmiş oluyorlar. Kurban bayramında da, gene Allah'a bir tâat olan farz haccı eda ederek Resûlullahı ziyârete hazırlanıyorlar.

2 — Bayramlar her sene tekerrür ediyor.

3 — Bayramda Allah'ın ihsânı bol oluyor.

4 — Bayram günü gelince sevinç ve neş'e de geliyor.

Peygamberimizin ilk kıldığı Bayram Namazı, Ramazan Bayramı namazıdır ve hicretin ikinci senesinde kılmıştır.

Allah ondan râzı olsun, Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği bir hadis şöyledir:

— Bayramlarınızı «TEKBİR» ile zinetlendiriniz.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Kim, Bayram günü, üç yüz defa «Sübhânellahi ve Bihamdihi» der ve bunu müslümanların mevtâlarına hediye ederse her kabre bin nûr girer. O kişi öldüğü zaman Allah onun bin nurunu da kabrine getirir.

Veheb İbni Münebbih anlatır:

İblis, her bayram günü nidâ eder. Avaneleri toplanır. Ona derler ki:

— Efendimiz, öfkelisiniz, sebebi nedir?

İblis şu cevabı verir:

— Allah, müminleri yarlığadı. Şimdi size, onları nefsânî arzularına daldırmak düşüyor.

Gene Veheb İbni Münebbih anlatır:

— Allah, cenneti Ramazan Bayramı günü yarattı. Tûbâ ağacını o gün dikti. Cebrâili o gün vahiy elçiliğine seçti. Fir'avunun sihirbazlarının tevbesini o gün kabul etti.

Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Kim, bayram gecesini, o günün şuûruna ererek ihyâ ederse kalblerin öldüğü gün onun kalbi ölmez.

Allah ondan râzı olsun, bir defasında, Halife Hz. Ömer, bir bayram günü küçük oğlunu gördü. Çocuğun sırtında sadece eski bir gömlek vardı. Hz. Ömer ağlamaya başladı. Çocuk, neye ağladığını sordu. Babası, çocuklar seni bu eski gömlekle görünce kalbin kırılır, diye düşündüm de ağladım dedi. Çocuk şu cevabı verdi:

— Ancak Allah'ın, ondan kendi rızâsını yokettiği kişinin, yahut anasına-babasına karşı gelen kişinin kalbi kırılır. Ben, senin benden hoşnutluğun ile Allah'ın rızâsını umuyorum.

Bu cevap üzerine Hz. Ömer tekrar ağladı. Onu bağrına bastı ve onun için duâ etti.

Haberde şöyle vârit olmuştur:

— Bayram günü sabah vakti olduğu zaman Allah melekler gönderir. Onlar yeryüzüne inerler. Sokak başlarını tutarlar. İnsanlar ve cinlerden başka bütün mahlûkatın duyacağı bir sesle nidâ ederler. Derler:

— Ey ümmet-i Muhammed, kalkın. Kerim olan Rabbe çıkın. Büyük ihsânlarda bulunuyor, çok günahlar afvediyor.

Mü'minler namaz kılmak üzere câmilere ve mescidlere toplandıkları zaman Allah meleklere hitap eder:

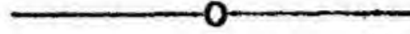
— İşçi çalışınca karşılığı nedir?

Melekler derler:

— Ücretinin ödenmesidir!

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Sizi şâhit tutuyorum. Ben onlara sevap (ücret) olarak RIZAMI ve MAĞFİRETİMİ verdim. •

ZİLHİCCE'NİN FAZİLETİ

Allah ondan razı olsun, İbni Abbâs'ın rivâyet ettiğine göre, bir defasında Allah'ın Resûlü, ashâbından bir topluluğa hitâben şöyle dedi:

— Hiç bir gün yoktur ki o günde yapılan ameller, bugünlerde (zilhiccenin ilk on gününde) **yapılan ameller kadar Allah yanında sevimli olsun.**

Sahâbîler sordular:

— Allah yolunda cihâd da mı?

Resûl aleyhisselâm buyurdular:

— Evet, Allah yolunda cihad da! Ancak malı ile canı ile Allah yolunda cihada çıkıp dönmeyen (şehid olan) **müstesna!..**

İbni Mes'ud der ki:

— Allah, günlerden dördünü, aylardan dördünü, kadınlardan dördünü seçkin yaptı. Ayrıca dört kişi ilk cennete gireceklerin önünde bulunacak. Bunlardan başka dört kişiye de cennet müştâktır.

Günlerin birincisi Cumadır. O günde öyle bir an vardır ki her kim o anı rastgetirerek Allah'dan dünyevî ve uhrevî her ne isterse mutlaka verilir. İkincisi Arefe'dir. Arefe günü gelince Allah meleklere hitâben der ki:

— Ey meleklerim, kullarıma bakın. Sıkıntılara katlanıyorlar. Yoksulları doyuruyorlar. Şâhid olun, ben onları afvettim.

Günlerin üçüncüsü Kurbanın birinci günüdür. Kişi Allah için kurbanını keserse, onun kanının ilk damlası günahlarına kefâret olur.

Seçkin günlerin dördüncüsü, fitreler verilerek muhtaç ve yoksulların sevindirildiği gündür. Mü'minler, Ramazan orucunu tutarak bayrama çıktıkları zaman Allah, meleklerine hitâben buyurur ki:

— Her işçi, emeğinin karşılığını ister. Benim kullarım, üzerlerine farz olan bir aylık orucu tuttular. Şimdi, bayramlarına gidiyorlar, ücretlerini talep ediyorlar. Sizi şâhid tutuyorum ey melekler, ben onlara mağfiretimi verdim.

Bu arada bir nidâcı nidâ ederek der ki:

— Ey ümmet-i Muhammed, dönünüz! kötü amelleriniz iyi amele çevrildi.

Seçkin aylar, Receb, Zilkade, Zilhicce ve Muharrem'dir.

Seçkin kadınlar ise, İmran kızı Meryem, Allaha ve Resûlüne îmân eden kadınların ilki Huveylid kızı Hz. Hatice, Fir'avunun karısı Müzâhim kızı Âsiye ve cennet ehli kadınların büyüğü Muhammed -aleyhisselâm- kızı Fâtımadır.

Cennete gireceklerin önünde gelenler, Peygamber efendimiz, Selmân Fârsî, Süheyb ve Bilâl'dır.

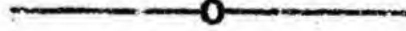
Cennetin, kendilerine müştâk olduğu kişiler de Hz. Ali, Selmân Farsî, Ammâr İbni Yâsir ve Mikdad İbni Esved'dir.

Resûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem buyururlar:

— Kim arefeden bir gün önceki günde oruç tutarsa, Allah ona, Eyyüb aleyhisselâmın belâlara sabrı sevâbını verir:

— Kim, arefe günü oruçlu olursa Allah ona İsâ aleyhisselâma verdiği sevâbın mislini verir.

Arefe günü olunca Allah rahmetini saçar. O gün, kullarını en çok afvettiği gündür. Kim, arefe günü Allah'dan dünyevî veya uhrevî bir hâcet dilerse Allah onun isteğini verir.

AŞURE GÜNÜNÜN FAZİLETİ

Allah ondan râzî olsun, İbni Abbas rivâyet eder:

— Allah'ın Resûlü Medine'ye geldiği zaman Aşûre günü yahudilerin oruç tutmakta olduklarını gördü. Sebebini sordu. Onlar, **«Allah, o günde, Hz. Mûsâ'yı ve Beni İsraili Firavunun şerrinden kurtardı. Biz de buna hürmeten oruç tutuyoruz!»** dediler. Resûlullah, **«Biz, Mûsâ'ya sizden daha lâyıkız!»** dedi. Ve o günü oruç tutulmasını iyi buldular. Fakat, **«yahudilere benzemiş olmamak için aşure gününden bir gün önce ve bir gün sonra oruçlu bulununuz!»** buyurdular.

Aşûre gününün fazileti hakkında bir çok haberler vardır. Âdemin —Aleyhisselâm— o günde yaratıldığı, o günde cennete konulduğu ve o günde tevbesinin kabul edildiği; Arş'ın, Kürsî'nin, Gökler'in, Yer'in, Güneşin, Ay'ın, ve yıldızların o günde yaratıldığı, İbrahim aleyhisselâmın o günde doğduğu ve Nemrudun ateşinden o günde kurtulduğu... rivâyetleri bunlar arasındadır.

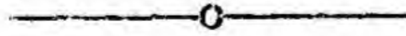
Bu mevzûda Allah'ın Resûlünden rivâyet edilen bazı hadisler şöyledir:

— **Kim, Aşûre günü âile efrâdına genişlik verirse Allah da bütün sene boyunca ona genişlik verir.** (Beyhaki).

— **Aşûre günü yapılan iyiliğin sevabı bire yetmişbindir.** (Taberânî).

Peygamberimizin torunu Hz. Hüseyin'in aşûre günü (Muharremin onuncu günü) maruz kaldığı musibet, Onun Allah indinde kadrinin ve derecesinin yüksekliğine ve gene Allah'ın onu pâk ehl-i beytin yüksek makamlarına dahil ettiğine delâlet eden bir şehidliktir. Kim, o günü, Hz. Hüseyin'in maruz kaldığı musibeti anmak isterse, sadece bütün insanların fâni olduklarını ve herkesin Allaha döneceğini hatırlayıp düşünmesi lâzımdır. Râfizîlerin, Şiilerin ve diğer ehl-i dalâletin bid'at yollarına katiyyen düşmemeli, ağlayıp-sızlamak, hüzünlenmek sûretiyle yas tutmamalıdır. Çünkü böyle şeyler müslüman ahlâkından değildir. Eğer müslüman ahlâkında ağlayıp-çırpınmak, sağa-sola lânetler yağdırarak yas tutmak olsaydı, Hz. Hüseyin'in ceddi, kâinatın güneşi peygamberimizin vefatı günü buna daha lâyıktı.

Allah (C.C.) tek başına bize kâfîdir. O, ne güzel vekildir.

FUKARAYA YARDIM

Allah'ın salât ve selâmı onun üzerine olsun, peygamberimiz buyurdular:

— **Misâfire hizmet yüklemeyiniz, onu gücendirmiş olursunuz. Kim, misafiri gücendirirse Allah'ı gücendirmiş olur. Kim Allah'ı gücendirirse Allah ondan nefret eder.**

— **Müsafir kabul etmeyende hayır yoktur.**

Bir defasında, peygamberimiz aleyhisselâm, bir adama uğradılar. Adam zengindi. Çok develeri ve sığırları vardı. Fakat üzerine düşen misafir kabul etme ve ağırlama vazifesini yapmadı. Sonra başka birisine uğradı. O, peygamberimiz için gereken insanlık ve müslümanlık vazifesini yaptı. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Bu iki kişiye bakın. Bu her iki davranış da Allah'ın kudret eliyledir. Kime güzel ahlâk bahşetmek isterse verir.

Ebû Râfi anlatır:

Bir defasında, Resûlullaha bir misafir gelmişti. Fakat ona ikram edecek bir şey yoktu. Bana, «**Filan yahudiye söyle. Misafirim geldi. Bana Receb ayına kadar biraz ödünç un versin!**» dedi. Gittim. Söyledim. Yahudi, «**Rehinsiz vermem!**» dedi. Sonra gelip Resûlullâha haber verdim. Buyurdular ki:

— Allah'a yeminle söylerim. Ben göklerde EMİN

KİŞİ'yim. Yerde de EMİN'im. Eğer ödünç olarak verseydi, zamanında öderdim. Al şu zırhımı rehin olarak bırak!..

Allah'ın dostu, İbrahim aleyhisselâm, yemek yiyeceği zaman bir veya iki mil dolaşır, kendisiyle beraber sofrada bulunacak birisini arardı.

Bir defasında Resûlullaha soruldu:

سُئِلَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا الْاِيمَانُ فَقَالَ اِطْعَامُ الطَّعَامِ وَبَذْلُ السَّلَامِ.

İman nedir?

Buyurdular:

— Yedirmek, etrafına selâmet saçmaktır.

Gene Resûlullah, günahlara kefâret ve derecelerin yükselmesine sebep olan ameller hakkında buyurdular ki:

— Yedirmek ve herkes uykuda iken ibâdet etmek!..

Makbul sayılan hacc hakkındaki soruya ise:

— Yedirmek ve güzel sözlü olmak! cevabını verdiler.

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik şöyle der:

— Misafir girmeyen eve melâike girmez.

Fukaraya ve misafire ikram mevzuunda haberler pek çoktur.

Dâvet sahibinin, TAKVA sâhibi ve namuslu-dürüst kişileri tercih etmesi, fâsıkları davet etmemesi lâzımdır. Peygamberimiz, kendisini davet eden birisi için şöyle duâ ettiler:

— Yemeğini iyiler yesin.

Yine Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Ancak TAKVA SAHİBİ KİŞİNİN yemeğini ye. Senin yemeğini de ancak TAKVA SAHİPLERİ yesin!..

Gene, verilen bir ziyafete, sâdece zenginleri değil, fakirleri de davet etmek gerekir. Nitekim peygamberimiz buyuruyor:

— Sofraların en şerlisi, zenginlerin dâvet edilip fakirlerin çağrılmadığı düğün sofrasıdır.

Verilen ziyafetlerde kendi yakınlarını aslâ ihmal etmemeli. Çünkü böyle şeylerde akrabayı ihmal etmek soğukluğa ve yabancılığa sebep olur.

Dost ve tanıdıkları ziyafete davet ederken dikkatli olmalı. Çünkü bir kısmına husûsî muâmele yapmak diğerlerini gücendirir ve yabansılıga sebep olur.

Ziyafetten maksad, gösteriş yapmak ve övünmek olmamalı. Sadece, peygamberimizin âdetine uymak, mümin kardeşleri arasında sevgiyi devam ettirmek ve onların kalbine sürur vemek gâyesini gütmeli.

Davete icâbet etmesinin güç olduğunu bildiği ve sofrada bulunduğu takdirde diğer davetlilere ezâ verecek kimseleri çağırmamalı.

Gene, ancak davetine icâbet edecek kişileri çağırmalı.

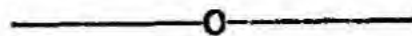
Süfyân Sevrî der ki:

— Kim, davete icâbet etmekten hoşlanmayan birisini davet ederse bu davet edene bir günah yazılır. Eğer davet edilen gelirse iki günah yazılır. Çünkü davet eden onu, istemediği halde yemeğe zorlamış olur.

Takvâ sâhibinin ziyafeti, onun ibâdet yolunda bulunmasına yardımdır. Fâsık kişinin ziyafeti ise onu fıskında takviyedir.

Dâvete icâbet sünnettir. Allah'ın Resûlü buyurur:

— Eğer bir paçaya davet edilirsem giderim. Ve eğer bir parça «paça» verilse kabul ederim.

TABUT - KABİR

İçinde ölü bulunan tabutlar, basiretli kişi için bir ibrettir. Tabutlarda basiretli kişilere bir uyarma, bir hatırlatma vardır. Tabutlar, gaflet içinde bulunanlara hiç bir şey ifâde etmez. Tabutlar sadece onların kasvetini artırır. Çünkü gâfiller hep böyle başkalarının tabutlarını seyredeceklerini zannederler. Kendilerinin de bir gün bu tabuta konulacaklarını hiç hesaba katmazlar. Yahut belki bir gün kendilerinin de bu tabuta gireceklerini az-çok düşünebilirler, fakat bunu çok uzak zamanlara atarlar. Düşünmezler ki o gördükleri tabutların içindekiler de aynı şeyi düşünüyorlar, kendilerinin çok uzak bir zaman sonra bu tabuta gireceklerini sanıyorlardı. Fakat hesapları yanlış çıktı. Vadeleri çabucak geliverdi. İçinde ölü bulunan bir tabut gören herkes, onun içinde kendisinin bulunduğunu kabul etmeli. Çünkü kısa bir zaman sonra o da mutlaka onun içine konacaktır.

Bu zamanda bir cenaze merasiminde bizim gördüğümüz manzara şudur:

— Cenaze dolayısıyle bir grup insan toplanır. Çoğu güler, lâubâlice davranır. Konuşmaları hemen hemen sırf ölünün mirası ve bu mirası paylaşacak vârisleri üzerinedir. Hiçbirisi kendi cenazesinin ve o tabuta konduğu zaman kendi hâlinin n'olacağını hiç

düşünmez. Bu gafletin sebebi günahların çokluğu yüzünden kalblerin kasvetli oluşudur. Kalblerimiz o kadar kasvetlenmiş ki Allahı, kıyâmet gününü ve önümüzde bizi beklemekte olan tehlike ve korkuları unutmuşuz. İyice gafletin girdabına düşmüsüz. Bizi hiç alâkalandırmayan şeylerle vakit öldürüyoruz. Allah'dan, bizi bu gaflet uykusundan uyarmasını talep ederiz. Cenazede hazır bulunanlar için en iyi hal, ölü için ağlamaktır. Eğer akılları olsaydı ölüye değil kendi hallerine ağlarlardı.

İbrâhim Zeyyâd, bir ölüye rahmet okumakta olan bir topluluk görür. Der ki:

— Eğer kendi nefslerinize rahmet okusaydınız sizin için daha hayırlı olurdu!..

Tefekkür, ibret almak, hazırlanmak ve cenazenin taşınması esnasında tevâzu ile yürümek, ölen kişi fâsık bile olsa, hakkında hüsn-ü zanda bulunmak da, cenazede hazır bulunmanın âdâbındandır. Kişi kendi nefsi hakkında görünüşü iyi bile olsa sû-i zanda bulunmalı, fakat ölü hakkında aslâ su-i zanda bulunmamalıdır. Çünkü âkıbet öyle bir şeydir ki, iyi mi, yoksa kötü mü olacağı aslâ bilinmez.

Bir defasında birisi peygamberimize sordu:

— Ey Allah'ın Resûlü, insanların, nefsânî arzularından en çok sıyrılabileni kimdir?

Resûlullah buyurdular:

— Kabri ve kendini bekleyen belâları unutmayan, dünyevî zevk ve arzularını terkedebilen, bâkî olanı fânî olana tercih eden ve nefsini ehl-i kabirden sayabilendir.

Bir ara, Hz. Ali'ye, **«Niçin kabirlere yakın yerde oturuyorsun?»** diye sorulur. Şu cevabı verir:

— Onlar (kabirler) benim en hayırlı, en sadık

komşularım. Onlar, dilleri kötü konuşmaktan menederler, âhireti hatırlatırlar.

Allah ondan razı olsun Hz. Osman, bir kabre uğradığı zaman durur, ağlardı. Öyle ki, sakalı gözyaşlarıyla ıslanırdı. Kendisine bunun sebebi soruldu ve **«Cenneti ve cehennemi andığın zaman ağlamazsın, bir kabir başında durdun mu ağlarsın?»** denildi. Hz. Osman şu cevabı verdi:

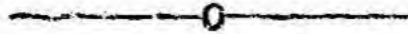
Ben, Resûlullah'dan işittim. Şöyle diyordu:

— Kabir, âhiret yolculuğunun ilk durağıdır. Eğer kişi orada kurtuluşa ererse ondan ötesi kolaydır. Eğer orada kurtuluşa eremezse ondan ötesi daha sıkıntılıdır.

Allah ondan râzı olsun, Mücâhid der ki:

Âdemoğlu öldüğü zaman kendisine ilk hitap eden kabir çukurudur. Der ki:

— Ben haşerât yuvasıyım. Ben yalnızlık, ben gurbet, ben zulmet eviyim. Bunlar benim sana hazırladıklarımdır. Sen bana neler hazırladın?

CEHENNEM AZABI

Ekseriyetle Resûlullahın duâsı şuydu:

— Ey Rabbımız, bize dünyada iyilik, âhirette iyilik ver. Bizi cehennem azabından koru! (Buhârî).

Bir ara, Allah'ın Resûlü, bir hitâbesinde, «İki büyüğü —Cennet ve Cehennemi— unutmayınız!» buyurdu. Sonra ağladı. Öyle ki gözyaşları sakalını ısladı. Daha sonra buyurdular ki:

— Nefsim kudret elinde bulunana (Allah) yeminle söylerim ki âhiret husûsunda benim bildiğimi bilseydiniz pâk toprak üzerinde kibirlenmeden yaya olarak yürür, yüzünüze toprak serperdiniz. (Ebû Ya'lâ).

— Cebrâil aleyhisselâm bir defasında, mûtad olmayan zamanda peygamberimize geldi. Resûlullah onu karşıladı ve «Ey Cebrâil, n'oluyor, seni rengi solmuş olarak görüyorum?» dedi. Cebrâil, «Gelmezdim; Allah cehennem körüklerine emretti!» diye mukabele etti. Bunun üzerine Peygamberimiz, «Ey Cebrâil, bana cehennemi anlat!» dedi. Cebrâil aleyhisselâm anlattı:

— Allah cehenneme emretti, bin sene yakıldı, öyle ki, akkor hâle geldi. Sonra gene emretti, bin sene daha yakıldı, bu sefer kızıllaştı. Sonra gene emretti, bin sene daha yakıldı, öyle ki simsiyah oldu. O şimdi zifirî karadır. Ne bir kıvılcım ışıldar, ne de alevi söner. Seni HAK PEYGAMBER olarak gönderene yeminle söylerim ki

eğer cehennemden iğne deliği kadar bir yer açılsaydı, onun harâretinden bütün yeryüzündekiler ölürdü. Gene seni HAK ile gönderene yeminle söylerim ki, eğer cehennem zebânîlerinden bir tanesi yeryüzünde görünmüş olsaydı onun yüzünün çirkinliğinden ve pis kokusundan bütün yeryüzündekiler ölürdü. Seni HAK ile gönderene yeminle söylerim ki, eğer Allah'ın, Kitabı Kur'an'da vasfettiği ehl-i cehennem zincirlerinden bir tanesi yeryüzünün dağları üzerine düşseydi. Onları yerin dibine çökertirdi.

Allah'ın Resûlü burada dediler ki:

— Kâfi, ey Cebrâil. Kalbim paralanacak. Tahammül edemeceyeceğim.

Sonra peygamberimiz Cebrâil'e baktı. O, ağlıyordu. Resûlullah sordu:

— Niçin ağlıyorsun ey Cebrâil? Sen Allah'ın koyduğu ve hâlen bulunduğun yüksek mevkidesin. Senin için korkulacak bir şey yok!

Cebrâil aleyhisselâm dedi:

— Bana n'oluyor ki ağlamayayım. Ağlamak bana daya çok düşer. İhtimal ben Allah'ın ilminde, şu bulunduğum halden başka bir haldeyim. Ben bilmiyorum, ihtimal İblisin müptelâ olduğu âkıbete ben de müptelâ olacağım. İblis, öncelcri meleklerdendi. Gene ben bilmiyorum. Belki de Hârût ile Mârût'un karşılaştıkları âkıbetle ben de karşılaşacağım!

Bu sözler üzerine Resûlullah ağladı. Cebrâil aleyhisselâm da ağladı. Öyle ki, bu ağlayışları sürüp gidiyordu. Bu sırada bir ses işittiler. İsimleriyle onlara hitâp ediyor ve şöyle diyordu:

— Ey Cebrâil, ey Muhammed, Allah sizi, kendisine isyan etmekten masun tuttu!.. Bunun üzerine Cebrâil aleyhisselâm ortadan kayboldu. Peygamberimiz de

dışarı çıktı. Orada Ensardan bir gurup insana rasgeldi. Gülüşüp-oynaşıyorladı. Onlara hitâben buyurdu ki:

— Gülüyor musunuz? Oysa ki arkanızda cehennem var. Eğer benim bildiğimi bilseydiniz, az güler, çok ağlardınız. Yediğinizi-içtiğinizi hazmedemez, dağlara çıkar ve Allaha yalvarırdınız.

Bu sırada Allah'ın Resûlü bir ses işitti. Kendisine hitap ediyor ve şöyle diyordu:

— Ey Muhammed, kullarımı ümidsizliğe düşürme. Ben seni müjdeci olarak gönderdim. Güçlük çıkarıcı olarak göndermedim!

Bunun üzerine Resûlullah buyurdular:

— Doğruya rehber olunuz, yakınlık gösteriniz. (Taberanî)

Bir defasında peygamberimiz Cebrâil'e sordu:

— Ben Mikaili hiç güler görmüyorum?

Cebrâil aleyhisselâm buyurdu:

— Mikâil, cehennem yaratılalı hiç gülmedi.

Allah'ın Resûlü buyurdular:

— Sizin şu ateşiniz, cehennem ateşinin yetmişte biri harâretindedir. Eğer, o iki defa su ile yıkanmış olmasaydı ondan faydalanamazdınız. Ve gene o ateş, bir daha cehenneme döndürülmemesi için Allah'a yakarır. (İbni Mâce, Hâkim).

Allah ondan râzı olsun, bir defasında Hz. Ömer, derileri piştikçe azabı tadıp durmaları için onları başka derilerle yenileyip değiştireceğiz. (Nisa Sûresi, âyet: 56) meâlindeki âyeti okuyarak, «ey Kaab, bu âyeti bana tefsir et bakalım. Eğer doğru tefsir edebilirsen seni tasdik ederim. Doğru tefsir edemezsen yanlışını söylerim» der.

Kaab, âyeti şöyle tefsir eder:

— Kişinin derisi bir sâatte veya bir günde altıbın kere yakılıp yenilenir!

Hz. Ömer, **«Doğru tefsir ettin-»** diyerek onu tasdik eder.

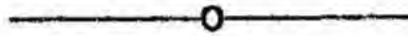
Hasan Basrî, âyetin tefsiri hakkında şöyle der:

— Cehennem ateşi onların derilerini her gün yetmişbin defa yer. Her yediğinde, **«Eski halinize dönünüz!»** diye hitap edilir. Onlar da eski hallerine dönerler.

— Ehl-i cehennemin, dünyada en çok zevkleneni getirilir. Cehennem ateşine daldırılıp çıkarılır ve «Ey Âdemoğlu, dünyada hiç hayır gördün mü? Hiç nimetlendin mi?» diye sorulur. O, «Hayır, vallahi görmedim ya Rabbi» der. (Cehennem azabı önceden gördüğü bütün nimetleri ona unutturur) **Sonra cennet ehlinden, dünyada en çok sıkıntı çeken getirilir. Cennetin zevklerine iyice bir garkedilerek sorulur:**

— Ey âdemoğlu, hiç sıkıntı meşakkat çektin mi? O, «Hayır, ben hiç sıkıntıya maruz kalmadım. Meşakkat da görmedim!» der. (Müslim).

— Ehl-i cehenneme bir ağlama verilir. Öyle ağlarlar ki gözyaşları tükenir. Sonra kan ağlarlar. Bundan yüzlerinde bir çatlak, bir kanal meydana gelir. Öyle ki oraya bir gemi gönderilse yüzer! (İbni Mâce).

MİZAN - SIRAT

— Bir ara Hz. Âişe ağlamıştı. Allah Resûlü, «Niçin ağlıyorsun?» diye sordular. Hz. Âişe «Cehennemi hatırladım da onun için ağladım. Kıyâmet günü âile efradınızı hatırlar mısınız?» dedi. Resûlullah buyurdular ki:

Üç yerde kimse kimseyi düşünemez:

1 — Amellerinin tartıldığı zaman, iyi amellerinin hafif mi yoksa ağır mı geleceğini öğrenmek istediği anda.

2 — Amellerin yazılı bulunduğu defterlerin sağa-sola uçuştuğu zaman, kitabının (amellerini ihtiva eden defter) sağdan mı, soldan mı yoksa arkadan mı verileceğini öğrenmek istediği anda.

3 — Sırat köprüsünü geçeceği zaman, bunu geçip geçemeyeceğini öğrenmek isterken. (Ebû Dâvûd).

Allah ondan râzı olsun, Enes İbni Mâlik anlatır:

Bir ara, Allah'ın Resûlünden, kıyâmet günü bana şefâat etmesini talep ettim. «İnşallah yaparım!» dedi. Ben, «Seni nerede arayayım» dedim. «Beni önce Sırat'ta ara» buyurdular. Ben, «Sırat'ta bulamazsam?» dedim. O, «Mizanda, amellerin tartıldığı terazide ara!» buyurdu.

Ben, ya mizanda da bulamazsam? diye tekrarladım. Buyurdular ki:

— Havz-ı Kevserin yanında ara. Ben mutlaka bu üç şeyin birinde bulunurum!.. (Tirmizi).

— Kıyamet günü Mizân kurulur. Eğer onunla gökler ve yer tartılsa tartılabilir. Melekler der ki:

— Ey Rabbımız, bu kimin için kuruldu?

Şânı yüce olan Allah buyurur:

— Yaratıklarımdan, dilediğim için!

Melekler derler:

— Seni tenzih ederiz. Rabbımız, biz sana kulluk vazifemizi hakkıyle yapamadık! (Hâkim).

Allah ondan râzı olsun, Ümmü Mübeşşer Ensârî anlatır:

Bir ara, Resûlullahı işittim. Hafsanın —Allah ondan râzı olsun— yanında şöyle diyordu:

— İnşallah, ağaç altında biat edenler cehenneme girmez!

Hafsa, —Allah ondan râzı olsun— «Evet, ey Allah'ın Resûlü!» dedi. Resûlullah onun sözünü kesti. Fakat o, «Sizden hiçbiriniz müstesnâ olmamak üzere oraya (cehenneme) uğrayacaktır» (Meryem Sûresi, âyet: 71) meâlindeki âyeti okudu. Resûlullah da peşinden, Sonra takvâ sahiplerini kurtaracağız. Zâlimleri ise orada diz üstü düşmüş bir halde bırakacağız. (Meryem Sûresi, âyet: 72) meâlindeki âyeti okudu. (Müslim).

—o—

PEYGAMBERİMİZİN VEFATI

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud anlatır:

— Ayrılık (ölüm) yaklaştığı zaman biz, Hz. Âişe'-nin evinde Resûlullahın ziyaretine gittik. Bize baktı. Gözleri yaşla doldu. Sonra söze başladı:

— Merhabalar!.. Allah size ömürler versin. Allah muradınızı versin. Allah yardımcınız olsun. Size, Allah'dan korkmanızı ve takvâ sahibi olmanızı öğütlerim. Size bildiririm ki, ben, —Allahın mekânında ve kulları hakkında onun koyduğu esasları çiğnememeniz için— Allah tarafından size gönderilmiş açık bir KORKUTUCU'yum. Ecel yaklaştı. Allah'a, Sidre-i Müntehaya, cennete ve kabre dönüş yaklaştı. Allah'ın selâmı ve rahmeti, size ve benim ölümümden sonra dininize girenlere olsun!

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe anlatır:

— Resûlullah bize, yedi kuyudan yedi gırba su ile kendisini yıkamamızı emretti. Biz bunu yaptık. Rahatladı. Sonra çıktı. Cemâate namaz kıldırdı. Uhud şehidleri için istiğfarda bulundu. Onlar için duâ etti. Ensar hakkında vasiyet ederek buyurdular ki:

— Selâmdan sonra, ey muhâcirler, siz çoğalırsınız. Ensar bugünkü miktardan fazla artmaz. Ensar, benim kendilerine sır verdiğim sırdaşım ve has cemâ-

atımdır. Onların iyilerine iyilik ediniz. Kusurlularının kusurlarını afvediniz.

Daha sonra buyurdular ki:

— Bir kul, dünyada yaşamakla, Allah yanında bulunan şey arasında muhayyer kılındı. O, Allahın yanındakini tercih etti.

Bu söz üzerine Ebûbekir —Allah ondan razı olsun— ağladı. Resûlullahın, bu sözüyle kendisini kasdettiğini, artık bu dünyadan göçeceğini zannetti. Allah'ın Resûlü buyurdular ki:

— Sâkin ol ey Ebûbekir, Mescidin sokağa açılan bütün şu kapılarını kapayınız. Yalnız Ebûbekir'in yoluna açılan kapı kalsın. Ben, Ebûbekir'in sohbetinden faziletli bir şey bilmiyorum.

Sözlerine devam eden Hz. Âişe der ki:

— Resûlullah benim evimde, benim günümde ve benim kucağımda öldü. Allah, ölüm ânında onun ağız suyu ile benim ağız suyumu birleştirdi. Bu sırada kardeşim Abdurrahman geldi. Elinde misvak vardı. Resûlullah ona bakmağa başladı. Ben, onu istediğini düşünerek, **«Onu sana alayım mı?»** dedim. Başı ile **«Evet!»** diye işâret etti. Aldım, verdim. Onu ağzına soktu. Fakat sert geldi. Ben, **«Yumuşatayım mı?»** dedim. Başı ile işâret etti. Ben de yumuşattım. Yanında bir kabda su vardı. Elini onun içine soktu ve **«Allah'dan başka ilâh yoktur. Muhakkak ölüm için bir serhoşluk vardır!»** dedi. Sonra ben eline su döktüm. O, «En iyi arkadaş —Allahı kasdediyor— en iyi arkadaş!» diyordu. Ben **«Öyleyse vallahi bizi tercih etmiyor!»** dedim.

Said İbni Abdullah, babasından rivâyet eder:

— Ensâr, Resûlullahın hastalığının ağırlaştığını görünce mescitte toplandılar. Abbas —Allah ondan

râzı olsun— Peygambere gitti. Toplandıklarını ve endişelerini bildirdi.

Sonra Fadl —Allah ondan râzı olsun— gitti. O da aynı şeyleri izhâr etti. Daha sonra Hz. Ali gitti. Sahâbenin toplandığını ve endişelerinin arttığını ifâde etti. Allah'ın Resûlü elini uzattı. **«Uzanın»** buyurdu. Onlar uzandılar. Resûlullah **«Ne diyorsunuz?»** diye sordu. Onlar **«Senin ölmenden korkuyoruz»** dediler. Erkekleri Resûlullahın yanında toplandıkları için kadınlar da birbirlerine çağrışmaya başladılar. Allah Resûlü davranıp kalktı. Hz. Ali ve Fazl'a dayanarak çıktı. Abbas da önündeydi. Resûlullahın başı muhkem ve dik duruyordu. Muntazam adımlar atabiliyordu. Böylece geldi. Minberin en alt merdivenine oturdu. Bütün cemâat kendisine yöneldi. Resûlullah, önce Allaha hamdetti, senâda bulundu ve dedi ki:

— Ey insanlar, bana gelen haberlere göre siz benim ölmemden korkuyorsunuz. Bu, bir nevi sizin ölümü inkâr etmeniz demektir. Siz şimdi peygamberinizin ölümünü inkâr etmezsiniz. Ben size ölüm haberini vermedim mi? Nefsleriniz size ölüm haberini vermediler mi? Benden önce gönderilen bir peygamber, gönderildiği kişiler arasında bâkî kaldı mı ki, ben sizin aranızda bâkî kalayım? Haberiniz olsun ben Rabbıma kavuşurum, siz de kavuşursunuz O'na! Ben size ilk muhâcirlere hayırla muâmele etmenizi vasiyet ederim. Muhâcirlere de onlar arasında aynı muâmeleyi yapmalarını vasiyet ederim. Çünkü Allah buyuruyor:

— **Yemin olsun asra ki, muhakkak insan kat'î bir ziyandadır. Ancak îmân edip güzel ameller işleyenler, bir de birbirlerine hakkı tavsiye, sabrı tavsiye edenler böyle değildir.** (Asr Sûresi,).

Bütün işler Allah'ın izniyle yürür. Bir işin gecikmiş olması sizi aceleciliğe sürüklemesin. Çünkü mu-

hakkak Allah bir kimsenin acele etmesiyle acele etmez. Kim, Allah'ın hükümlerine karşı çıkarsa Allah onu tepeler. Kim, Allah'ı aldatmak isterse, Allah onun hilesini bozar. **«Demek ki idareyi ve hâkimiyeti ele alırsanız hemen yeryüzünde fesat çıkaracak, akrabalık münâsebetlerinizi bile parçalayıp keseceksiniz, öyle mi?»** Ensâra iyilikle muâmele etmenizi tavsiye ederim. Zîrâ onlar siz muhâcirlerden önce, Medine'yi yurt ve îmân evi edinmişlerdi. Onlara (Ensara) iyilik etmenizi öğütlerim. Onlar (Ensar) sizi mallarına ortak etmediler mi? Onlar sizi feraha kavuşturmadılar mı? Onlar kendileri ihtiyaç içinde bulundukları halde, sizi kendi nefslerine tercih etmediler mi? İkaz ederim; kim, onlardan iki kişi arasında hakemlik yapmak zorunda kalırsa iyi olanı iyilikle karşılasın, kusurlu olanın kusurunu bağışlasın, görmesin. Hiç bir şeyi onlara tercih etmeyiniz. Ben sizden ayrılıyorum. Siz de benim peşimden gelecek, bana kavuşacaksınız. Haberiniz olsun, buluşma yerimiz benim havzımın başıdır. O havza **«Kevser oluğu»**ndan öyle bir su dökülür (akar) ki sütten beyaz, köpükten yumuşak ve baldan tatlıdır. Kim ondan içerse ebediyyen bir daha susamaz. Onun taşları incidir, vâdisi misk kokar. O, yarın hesap verme yerinde kime haram olursa bütün hayırlar ona haram olacak. Haberiniz olsun, kim yarın bana kavuşmayı seviyorsa elini, dilini kötülüklerden ve yakışıksızlıklardan çeksin.

Bu arada Abbâs dedi ki:

— Ey Allahın Resûlü, Kureyşe de nasihat et!

Resûlullah buyurdular:

— Ben bunları kureyşe vasiyet ediyorum. İnsanlar, kureyşe tâbîdir; iyileri iyilerine, kötüleri kötülerine! Kureyş âilesi de insanlara hayrı tavsiye etsinler. Ey insanlar, günahlar nimetleri değiştirir, nimetlerin

elden çıkmasına sebep olurlar. İnsanlar (Tebea) iyi olduğu zaman, önderleri onlara iyi muâmele ederler. İnsanlar (tebea) kötüleştiği zaman önderleri onlara zorbalık ve zulüm ederler. Şânı yüce olan Allah buyurur:

— İşte biz, zâlimlerin kimini kimine —işlemekte oldukları günahlar yüzünden— böylece musallat ederiz. (Araf Sûresi, âyet: 129).

Allah ondan râzı olsun, İbni Mes'ud anlatır:

Resûlullah Ebûbekir'e dediler:

— Sor, ey Ebûbekir!

Ebûbekir dedi:

— Ey Allahın Resûlü, ecel yaklaştı.

Resûlullah buyurdu:

— Ecel yaklaştı, iyice yaklaştı.

Ebûbekir dedi:

— Ey Allah'ın nebisi, ölüm sana kolay olsun. Allahın yanında senin için hazırlananlar mübârek olsun. N'olurdu bilseydim, gidişimiz nereye!

Resûlullah buyurdu:

— Allah'a, Sidre-i Müntehâ'ya! Sonra Cennete, Firdevs-i Âlâ'ya, yüce arkadaşa, zevke hazırlanan güzel hayâta.

Ebûbekir dedi:

— Ey Allahın Nebisi, sizi kim yıkasın?

Resûlullah buyurdu:

— Yakınlık sırasına göre ehl-i beytimden bir gurup erkek!

Ebûbekir dedi:

— Ne ile kefenleyelim?

Resûlullah buyurdu:

— Şu elbiseme, Yemen elbisesine, Mısır beyazına!

Ebûbekir dedi:

— Namazınızı nasıl kılalım? (Bu sırada biz ağladık. Resûlullah da ağladı. Sonra buyurdu ki):

— Dur! Allah sizi mağfiret etsin ve peygamberinizden size hayırlar versin. Beni yıkayıp kefenlediğiniz zaman, bu evimdeki kabrimin yanına sedirimin üzerine koyunuz. Sonra dışarı çıkınız. Bir saat benden uzak kalınız. Çünkü bana ilk rahmet edecek olan Allah'dır. O ki size rahmet etmiştir. Sonra benim namazımı kılmaları ve istiğfârda bulunmaları için meleklere izin verir. Allahın mahlukatından bana ilk gelip namazımı kılacak olan Cebrail'dir. Sonra sırasiyle Mikâil, İsrafil, daha sonra bir toplulukla beraber Azrâil ve en sonra bütün melekler. Allahın selâmı hepsinin üzerine olsun! Sonra siz, bölük bölük giriniz, guruplar hâlinde namazımı kılınız. Selâm veriniz. Hakkımda tezkiye yapılmasına, ağlanılmasına ve sızlanılmasına aslâ izin vermeyiniz. İlk defa önderiniz (halife) namazımı kılsın. Sonra en yakınından başlamak üzere ehl-i beytim, daha sonra kadınlar ve en sonra da çocuklar!

Ebûbekir dedi:

— Sizi kabre kim koysun?

Resûlullah buyurdu:

— Ehl-i beytimin en yakınlarından başlamak üzere bir gurup, ayrıca bir sürü melek ki siz onları göremezsiniz, fakat onlar sizi görürler. Kalkınız. Benden sonrakilere benim öğütlerimi iletiniz.

Allah ondan râzı olsun, Hz. Âişe der ki:

— Resûlullahın öldüğü gün gelince, günün ilk sâatlerinde onu biraz iyileşir gördük. Erkekler ayrıldılar, evlerine ve işlerine gittiler. Onun iyileşmekte olduğunu herkese müjdelediler. Resûlullahın yanında sadece kadınlar kaldı. Biz kadınlar, sevinerek umutla böylece oturuyorduk. Resûlullah buyurdular ki:

— Kadınlar dışarı çıksın. Bu melek, bana gelmek için izin istiyor!

Benden gayri bütün kadınlar çıktılar. Resûlullahın başı benim kucağımdaydı. Oturdu. Ben evin bir köşesine çekildim. Melekle uzun müddet konuştu. Sonra beni çağırdı. Tekrar başını kucağıma koydu. Kadınlara da **«Girebilirsiniz!»** diye seslendi. Ben, **«Bu, Cebrail değil»** dedim. Resûlullah, **«Evet, ey Âişe!»** dedi. **«Bu, ölüm meleği. Bana geldi. Dedi ki:»**

— Allah beni gönderdi. Senden izinsiz yanına girmememi, izin vermezsen geri dönmemi, ancak izin verdiğin takdirde girmemi emretti. Ve gene senin emrin olmadan rûhunu kabzetmememi emretti. Ne dersiniz?

Ben de dedim ki:

— Şimdi git. Cebrâil gelsin, ondan sonra!..

Şimdi bu sâat, Cebrâilin gelme sâatidir.

Hz. Âişe der ki:

— Bu durumda öyle bir şeyle karşı karşıya kaldık ki ne bir cevap verebiliyor, ne de bir şey düşünebiliyorduk. Müthiş kederlenmiştik. Âdeta sert bir şeyle vurulmuştuk. Bu, çok büyük bir şeydi. İçimizi bir dehşet kaplamıştı. Evde bulunanlardan kimse konuşamıyordu. Cebrâil aleyhisselâm tam vaktinde geldi. Selâm verdi. Ben gelenin Cebrâil olduğunu anladım. Evdekiler dışarı çıktılar. Cebrâil aleyhisselâm girdi, dedi ki:

— Allah, sana selâm ediyor. **«Kendini nasıl buluyorsun?»** diyor. O, seni senden daha iyi bilir. Fakat böyle yapmakla senin kerametini, senin şerefini artırmak, senin mahlûkat üzerindeki kerâmet ve şerefini tamamlamak istiyor. Senin, ümmetine nümûne olmanı talep ediyor.

Resûlullah dedi ki:

— Kendimi hasta buluyorum.

Cebrâil aleyhisselâm buyurdu:

— Müjdelerim. Allah seni, senin için hazırladıklarına kavuşturmak istiyor.

Resûlullah:

— Ey Cebrâil, ölüm meleği benden izin istedi, dedi ve Azrâilin geldiğini ona haber verdi:

Cebrâil aleyhisselâm buyurdu:

— Ey Muhammed —aleyhisselâm— Rabbın sana müştâktır. Senin için dilediğini sana bildirmedi mi? Allaha yeminle söylerim, ölüm meleği bundan önce hiç kimseden canını almak için izin istemedi. Bundan sonra da aslâ istemeyecek. Haberin olsun, Rabbın senin şerefini tamamlıyor. O, sana müştâktır. O halde kaygulanma, gelsin.

Resûlullah kadınlara izin verdi. Fâtımaya, **«Ey Fâtıma bana yaklaş!»** dedi. O, başını eğdi. Resûlullah ona bir şey söyledi. Fâtıma başını kaldırdı. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Konuşmuyordu. Sonra Resûlullah, Fâtıma'ya, **«Bana yaklaş!»** dedi. Fâtıma başını eğdi. Resûlullah gene onun kulağına bir şeyler söyledi. Fâtıma bu sefer gülüyordu. Fakat konuşamıyordu. Biz, Hz. Fâtıma'nın bu hâline taaccüp ettik. Sonra kendisine sorduk. Dedi ki:

— Önce kulağıma fısıldadı. **«Ben bugün ölüyorum!»** dedi. Bunun üzerine ben ağladım. İkinci defasında ise, **«Ben Allaha duâ ettim. Ehl-i beytimden ilk defa seni bana kavuşturmasını ve seni benimle beraber kılmasını istedim!»** dedi. Böyle söyleyince ben gülümsedim

Ben (Hz. Âişe), Fâtımanın çocuklarını (Hasan ve Hüseyin) Resûlullaha yaklaştırdım. Onları öpüp kokladı.

Bu arada ölüm meleği geldi. Selâm verdi. Girmek için izin istedi. Resûlullah ona izin verdi. Ölüm meleği, **«Bize ne emredersiniz, ey Muhammed?»** dedi. Resûlullah, **«Şimdi beni Rabbıma götür»** diye cevap verdi. Ölüm meleği dedi ki:

— Evet! Senin bu gününden Rabbına gelince; O seni iştiyâkla beklemektedir. O, sende durakladığı gibi hiç bir kişide duraklamamıştı. Hiçbir kimsenin yanına izinsiz girmekten beni menetmemişti.

Ölüm meleği bunları söyledikten sonra çıkıp gitti. Peşinden Cebrâil aleyhisselâm geldi. **«Selâm sana, ey Allah'ın Resûlü!»** dedi ve devam etti:

— Bu, benim yeryüzüne son inişim. Artık ebediyyen vahiy kesildi. Dünyanın işi tamamlandı. Benim yeryüzünde senden başka birine ihtiyacım yoktu. Benim yeryüzünde bir işim yoktu. Sadece senin orada bulunuşun beni oraya çekiyordu. Artık orada durmama lüzum yok.

Hz. Âişe devam eder:

— Ben kalktım. Resûlullaha yaklaştım. Başını göğsüme almak istedim. Göğsünden tuttum. O başını örtmeğe çalışıyordu. Alnı öyle bir terlemişti ki, ben insanda aslâ böyle ter görmemiştim. Bu teri akıttım. Hiçbir şeyin kokusu bunun kadar güzel değildi. O, biraz kendine geldiği zaman ben şöyle dedim:

— Anam, babam, canım ve ehlim sana fedâ olsun, alnın ne kadar çok terledi!..

Buyurdular ki:

— Ey Âişe! Müminin canı ter ile çıkar. Kâfirin canı ise eşek canı gibi ağzının yanlarından çıkar.

Bu sırada kardeşim geldi. Resûlullah onu babama (Hz. Ebûbekir) gönderdi. Fakat hiç kimse gelmeden Allah Resûlü vefat ettiler. Allah onları Resûlullahın ölümü anına yetiştirmedi. Çünkü Cebrâil ile Mi-

kâili bu anda vazifelendirmişti. Resûlullahın ölümü ânında vazifeli olarak onlar bulunuyordu. Allah Resûlü, kendinden geçince, **«yüce arkadaş!..»** diyordu. Tekrar kendine gelince ise şöyle dedi:

— Namaz, namaz!.. Siz cemâatle namaza devam ettiğiniz sürece günahlardan kaçınacaksınız. Namaz, namaz!

Resûlullah, ölünceye kadar namazı vasiyyet ediyordu. Hattâ ölüm anında bile **«Namaz, namaz!..»** diyordu.

Hz. Âişe der ki:

— Resûlullah, pazartesi günü kuşluk vakti ile öğle vakti arasında vefat ettiler.

Hz. Fâtıma söyler:

— Pazartesi günü Ümmet-i Muhammed büyük bir musibete maruz kaldı.

Ümmü Gülsüm söyler:

— Pazartesi günü benim maruz kaldığım musibete Kûfe'de Hz. Ali maruz kaldı. Resûlullah o gün vefat etti. Hz. Ali o günü şehid edildi! Babam o günü şehid edildi.

Hz. Âişe anlatır:

— Resûlullah vefat edince herkes ağlamaya başladı. Öyle ki, ağlayışlar yükselmişti. Resûlullah benim elbisemle örtülmüştü. Halktan kimisi Resûlullahın ölümünü kabul etmiyordu. Kimisinin dili tutulmuştu. Öyle ki, bunlar uzun bir müddet sonra konuşabildiler. Kimisi birbirine düştüler. Kimisinin akılları durdu. Kimisi de donakaldılar. Kımıldıyamıyorlardı. Hz. Ömer, O'nun ölmediğini söyleyenlerdendi. Hz. Ali donakalanlardan, Hz. Osman dili tutulanlardandı. Bu sırada, Hz. Ebûbekir ile Hz. Abbâsın durumları ise bambaşkaydı. Allah onlara tevfik vermiş, Resûlullahın ölümü karşısında tutulacak doğru yolu kendilerine

göstermişti. Halk her ne kadar Hz. Ebûbekir'in sözüyle intibâha geldi ise de bu sırada Hz. Abbâs gelerek onlara hitâben dedi ki:

— Kendisinden başka ilâh bulunmayan Allah'a yeminle söylerim ki muhakkak Resûlullah ölümü tattı. Resûlullah henüz sizin aranızda yaşarken Allah şöyle buyurmuştu:

— **Muhakkak sen de öleceksin** (ey Muhammed), **onlar da elbet ölecekler. Sonra ey insanlar, hiç şüphesiz, hepiniz Rabbınızın huzûrunda muhâkemeye çekileceksiniz.** (Zümer Sûresi, âyet: 30, 31).

Hz. Ebûbekir, Resûlullahın vefatı haberini Hazreç oğullarının evinde aldı. Hemen çıktı. Resûlullahın evine girdi. Ona baktı. Üzerine eğildi. Öptü ve:

— Anam babam sana feda olsun ey Allahın Resûlu, Allah sana ölümü iki defa tattıracak değil. Allaha yeminle söylerim Resûlullah vefat etti! dedi.

Daha sonra orada toplanan ahâliye dönerek onlara şu hitâbede bulundu:

Ey ahâli, kim Muhammede -aleyhisselâm— tapıyorsa bilsin ki muhakkak Muhammed aleyhisselâm ölmüştür. Kim ki Muhammed'in Rabbına tapıyorsa bilsin ki O, hayattadır, ölmez. Allah buyuruyor:

— **Muhammed sadece bir peygamberdir. Ondan önce daha nice peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi O, ölür, yahut öldürülürse ökçelerinizin üstünde gerisin geri mi döneceksiniz? Kim böyle iki ökçesi üzerine** (ardına) **dönerse elbette Allaha hiç bir zarar vermiş olmaz. Allah şükredip sâbitkadem olanlara mükâfât verecektir.** (Âl-i İmrân Sûresi, âyet: 144).

Sanki sahâbe o âna kadar bu âyeti hiç işitmemişti. Hz. Ebûbekir'in yukarıdaki sözleri ve bu âyeti okuması üzerine herkes kendine geldi.

— SON —

İlhâmlarını doğrudan doğruya Kur'ân'dan ve peygamberin hayâtından alan gerçek İslâm âlimleri, sâdece kendi devirlerinin insanını aydınlatıcı birer ışık kaynağı olarak kalmazlar. Bıraktıkları değerli eserlerle, yüzyıllar sonrası, hattâ kıyâmete kadar gelecek insanların ufuklarını da aydınlatırlar. İşte, elinizdeki kitap İLÂHÎ NİZÂM da, büyük İslâm âlimi GAZÂLÎ'nin asırlar öncesinden bize sunduğu, ufuk aydınlatıcı bir ışık kaynağıdır. Gelin onu dikkatle okuyalım ve insanlık ufkumuzu aydınlatalım...

Uyanış Yayınevi
Ticar... İş hanı 41/13
Tel: 021... 0212 527 58 87
www.uya... ...yinevi@gmail.com

20.00

ISBN 975-98153-3-8

